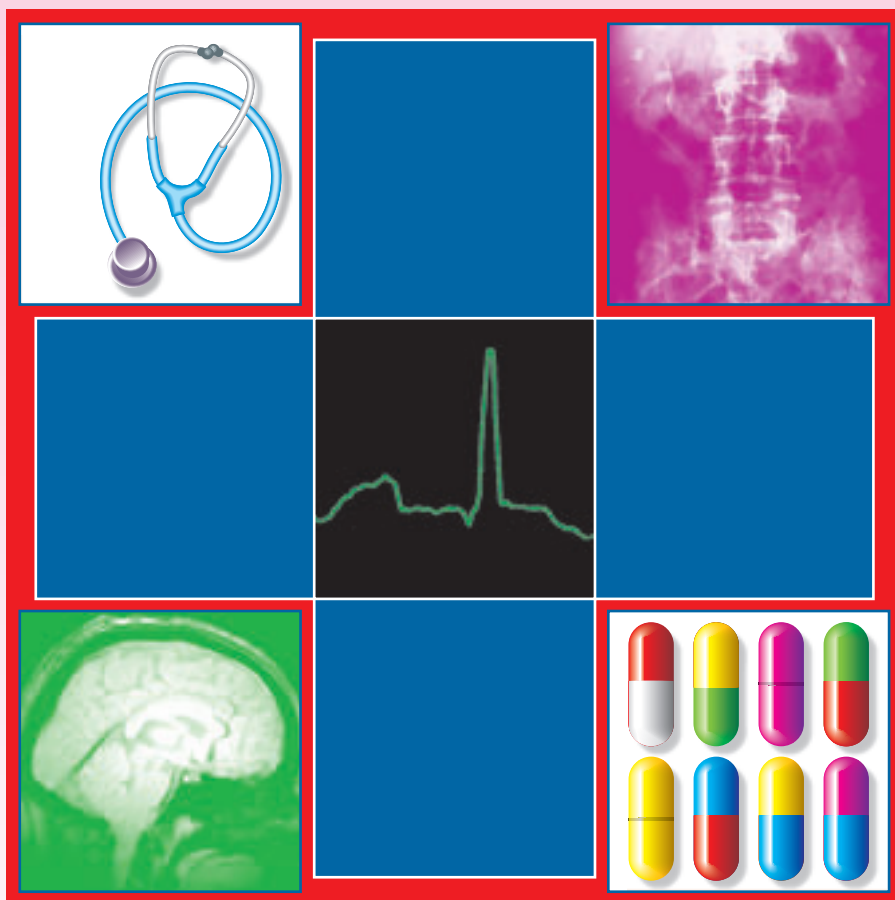

ERIZAINZAKO HIZTEGIA

Irakurtzeko
7/1/10

EHUko Euskara Zerbitzua
Donostiako Erizaintzako Unibertsitate Eskola

Universidad del País Vasco Euskal Herriko Unibertsitatea

ARGITALPEN
ZERBITZUA
SERVICIO EDITORIAL

ERIZAINZAKO HIZTEGIA

Wakurzakro
SOLIK

ERIZAINZAKO HIZTEGIA

EHUko Euskara Zerbitzua
Donostiako Erizaintza Eskola

eman ta zabal zazu

Universidad del País Vasco   Euskal Herriko Unibertsitatea

ARGITALPEN
ZERBITZUA
SERVICIO EDITORIAL

Hiztegiaren zuzendariak:

—Terminologia-arduraduna: Iñaki Ugarteburu

—Hizkuntza-arduraduna: Juan Kruz Igerabide

Proiektuaren kudeatzailea: Asier Garro

Hiztegiaren gainbegiralea: Ibon Sarasola

Bekadunak: Nahikari Gabilondo (arduraldi osoa), Saioa Bolibar (arduraldi erdia)

Bekadun zuzentzailea: Amaia Apalauza

Aholkulariak: Jabier Agirre (UZEI, Medikuntza), Carmen Asurabarrena (Anatomia, Mikrobiologia), M.ª Isabel Elorza (Erizaintza), Karmele Etxabe (Euskara), Julio Garcia (Biologia, Fisika), Asier Garro (Biokimika), Xabier Huici (Erizaintza), Jazinto Iturbe (Kimika), Mertxe Martinez (Biokimika), M.ª Jose Uranga (Erizaintza), Felix Zubia (Medikuntza), Xabier Zupiria (Psikologia-Psikiatría), EHUko Euskara Zerbitzuko kideak.

Babesle eta laguntzailea: Donostiako Udala, Euskara Patronatua

© 2005, Euskal Herriko Unibertsitateko Argitalpen Zerbitzua

I.S.B.N.: 84-8373-814-7

Lege gordailua: BI - 2879-05

Fotokonposizioa: Ipar, S. Coop. - Bilbao
Zurbaran, 2-4 - 48007 Bilbao

Inprimatzea: Itxaropena, S.A.
Araba Kalea, 45 - 20800 Zarautz (Gipuzkoa)

Aurkibidea

Erizaintzako hiztegia	9
Espainiera-euskara	223
Ingelesa-euskara	269
Frantsesa-euskara	309

Wakurzakro
SOLIK

Erizaintzako hiztegia

A

.....

Abaildu: ad. Ikus ‘nekatu’.

Abaildura: iz. Ikus ‘neke’.

Abaskular: izond. (Ehunei buruz) Odol-hodirik ez duena. *ES:* Avascular *EN:* Avascular

Abdomen: iz. Gorputzeko barrunbe bentralaren beheko zatia. Diafragmaz azpiko erraiak dauzka bere baitan. *ES:* Abdomen *FR:* Abdomen *EN:* Abdomen *Arloa:* Anat.

Abdominal: izond. Sabelekkoa, edo sabelaldeari dagokiona. *ES:* Abdominal *FR:* Abdominal *EN:* Abdominal *Oharrak:* Izen gisa erabiltzen da zenbait testuingurutan: ‘abdominalak egin’. *Arloa:* Anat.

Abduktore: izond. (Giharrei buruz) Abdukzio-mugimenduak egiten dituen. *ES:* Abductor *FR:* Ravisseur *EN:* Abductor *Adibideak:* Besoa gorputzetik urrunarazten duen giharra. *Arloa:* Anat.

Abdukzio: iz. Gorputz atal baten mugimendua; dagokion giharra uzkuztean, gorputzaren ardatzetik urruntzen du atal hori. *ES:* Abducción *FR:* Rapt *EN:* Abduction *Arloa:* Anat.

Aberrante: izond. (Ehun edo organoei buruz) Gorputzean lekuz kanpo dagoena. *ES:* Aberrante *FR:* Aberrant *EN:* Aberrant *Oharrak:* Zenbait odol-hodi eta nerbioekin gertatzen da, batez ere. *Arloa:* Biol.

Aberrazio: iz. Funtzioen anormaltasun biologikoa; meiosis edo mitosian, kromosomen kopuruan edo egituran akatsen bat izatearen ondorioz agertzen da. *ES:* Aberración *FR:* Aberration *EN:* Aberration *Adibideak:* Aberrazio kromosomikoa:

zelularen zatiketean, kromosomen banaketa irregularra. *Arloa:* Biol.

Abiarazle: 1. izond. (Gai bati buruz) Erreakzio kimiko bat abiarazten duena. 2. izond. (Faktore bati buruz) Zelula arrunt batean mutazio genetikoko itzulezina eragiten duena; hazkuntza kontrolgaberako prestatzen du zelula. *ES:* Iniciador *FR:* Initiateur *EN:* Initiator *Adibideak:* Abiarazleak dira, besteak beste: aflatoxinak, nitrosaminak, erradiazioa eta uretanoa. *Arloa:* Kim.

Abiotiko: izond. (Ingurune bati buruz) Bizitza ezinezkoa dena. *ES:* Abiótico *FR:* Abiotique *EN:* Abiotic *Arloa:* Biol.

Abitaminosi: iz. Gabezia-gaixotasuna; oinarritzko bitamina baten edo gehiagoren gabeziak, xurgapen-ezak nahiz erabilera-ezak eragina izan daiteke. *ES:* Avitaminosis *FR:* Avitaminose *EN:* Avitaminosis *Arloa:* Med.

Ablazio: iz. Gorputzaren zati bat kirurgiaz eraztea. *ES:* Ablación *FR:* Ablastie *EN:* Ablast *Oharrak:* Arritmiaren tratamendu endokabitarioran erabiltzen da gaur egun. *Arloa:* Med.

Abortatu: ad. Haurdunaldia eten. Berezkoa —fetua hilik dagoelako edo beste arazoren batengatik— edo nahita egindakoa —bitarteko mekanikoak edo kimikoak erabiliz— izan daiteke. *ES:* Abortar *FR:* Avorter *EN:* To abort *Oharrak:* Hilaurreko terapeutikoa fetuak malformazioak dituelako egiten da. *Arloa:* Med.

Abortatze: iz. Ikus ‘abortu’.

- Abortibo:** izond. (Gai edo teknika bati buruz) Abortu-eragilea. *ES:* Abortivo *FR:* Abortif *EN:* Abortive *Arloa:* Med.
- Abortu:** 1. iz. Abortatzea, hilaetzea, haurra galtzea. 2. iz. Ikus 'hilaure'. *ES:* Aborto *FR:* Foetus avorté *EN:* Abortus *Arloa:* Med.
- Absizio:** iz. Gorputzeko zati txiki bat tresna zorrotz baten bidez erauztea. *ES:* Abscisión *FR:* Abcission *EN:* Abcission *Arloa:* Med.
- Abulia:** iz. Nahimenaren galera edo murriztasuna. *ES:* Abulia *FR:* Aboulie *EN:* Abulia *Oharrak:* Zerbait egin nahi, baina hartarako kemenik ez izatea. *Arloa:* Psikiat.
- Abuliko:** 1. izond. Abuliari dagokiona. 2. izond. Abuliak jotakoa. *ES:* Abúlico *Arloa:* Psikiat.
- Abzesu:** iz. Gaizkoadura batek gorputzeko gune batean sorrarazten duen zornea, kapsula batez inguratua. *ES:* Absceso *FR:* Abscès *EN:* Abscess *Arloa:* Med.
- ACTH:** iz. Adenohipofisiak (aurrehipofisi ere deitzen zaio) jariatzen duen hormona adrenokortikotropikoa. *ES:* ACTH *FR:* Corticotrophine (ATCH) *EN:* Corticotrophin (ACTH) *Arloa:* Fisiol.
- Adarkadura:** iz. Hainbat norabidetan banaturiko egitura bat. *ES:* Ramificación *FR:* Ramification *EN:* Ramification *Arloa:* Anat.
- Adarkatu:** ad. Adarretan banatu. *ES:* Ramificarse *FR:* Se ramifier *EN:* To ramify
- Adarkatze:** iz. Bi adarretan banatzea. *ES:* Bifurcación *FR:* Bifurcation *EN:* Bifurcation *Adibideak:* Zintzur-hestea bi bronkiotan adarkatzea, bosgarren bizkar-ornoaren parean gutxi gorabehera.
- Adbentzia:** iz. Arteria baten edo beste edozein egituraren kanpoko azken geruza, zuntz elastikoak eta kolageno-zuntzak dituen ehun konektiboz osatua. *ES:* Adventicia *FR:* Adventice *EN:* Adventitia
- Adenektomia:** iz. Guruin edo gongoilen bat erauztea. *ES:* Adenectomía *FR:* Adénectomie *EN:* Adenectomy *Arloa:* Med.
- Adenitis:** iz. Gongoil baten hantura; linfa-gongoilena, maizenik. *ES:* Adenitis *FR:* Adénite *EN:* Adenitis *Arloa:* Med.
- Adenokartzinoma:** iz. Epitelio-ehuneko minbizia; gongoiletan sortzen da. *ES:* Adenocarcinoma *FR:* Adénocarcinome *EN:* Adenocarcinoma *Adibideak:* Urdaileko minbizia. *Arloa:* Med.
- Adenoma:** iz. Guruinen antzeko egitura duen epitelio-ehuneko tumorra; ez-kaltegarria, gehienetan. Epitelio-ehuneko espazioak ditu ezaugarri. *ES:* Adenoma *FR:* Adénome *EN:* Adenoma *Arloa:* Med.
- Adenopatia:** iz. Guruinetako hantura; linfa-guruinetakoa, batik bat. Gaizkoaduren edo minbizia-
- ren ondorioz gertatzen da. *ES:* Adenopatía *FR:* Adénopathie *EN:* Adenopathy *Arloa:* Med.
- ADH:** iz. Hormona antidiuretikoak. Atzehipofisiak jariatzen du, eta gernua kontzentrarazten du giltzurrunetan. *ES:* ADH *EN:* Antidiuretic hormone (ADH) *Arloa:* Fisiol.
- Adierazle:** iz. Ikus 'indize'.
- Adimen urriko:** izlag. Adimen-urritasuna duena; adimen-adina adin biologikoari legokiokeenaren azpitik daukan pertsona. *ES:* Subnormal *FR:* Sous-normal *EN:* Subnormal
- Adimen-koizente:** iz. Pertsona batek duen adimenaren eta bere adinari dagokion adimenaren batez bestekoaren zatidura. *ES:* Coeficiente intelectual *FR:* Quotient intellectuel *EN:* Intelligence quotient *Arloa:* Psikol.
- Adimen-urritasun:** iz. Normala baino adimen maila txikiagoa izateak dakarren egoera; sortzetikoa edo oso goiztiarra izan daiteke. Arazoaren sakontasunaren arabera, adimen-moteltasuna, adimen-elbarritasuna eta idiozia bereiz daitezke. *ES:* Subnormalidad *FR:* Subnormalité, débilité mentale *EN:* Subnormality, mental retardation
- Adin:** iz. Norbait jaiotzen denetik igarotako denbora; laualdi bereizten dira: haurtzaroa, nerabezarora edo gaztarora, helduarora eta zahartzarora. *ES:* Edad *FR:* Âge *EN:* Age
- Adinamia:** iz. Indarraren galera; giharrak ahuldu egiten dira gaixotasun kutsagarri baten ondorioz. *ES:* Adinamia *FR:* Adynamie *EN:* Adynamia *Arloa:* Med.
- Adiposi:** iz. Bilgor-guruinetako gaixotasuna; gehiegizko gantz-metaketatagaitz gertatzen da. *ES:* Adiposis *FR:* Adipose *EN:* Adiposis *Arloa:* Med.
- Adipositate:** iz. Gorputz osoan edo atal batzuetan gantz gehiegi edukitzeak sortzen duen ehun-egitura. *ES:* Adiposidad *FR:* Adiposité *EN:* Adiposity
- Adiposo:** izond. Gantzatsua, gantzez bete da. *ES:* Adiposo *FR:* Adipeux *EN:* Adipose *Adibideak:* Ehun adiposoa.
- ADN:** iz. Ikus 'azido desoxirribonukleiko'.
- Adoleszentzia:** iz. Pubertaroaren hasieratik heldutasunera doan adin tartea; aldaketa fisiko, psikologiko eta emozionalak gertatzen dira aro horretan. 11-13 urtetan hasten da, bigarren mailako sexu-ezaugarriak agertzen direnean, eta 18-20 urte arte irauten du, hots, erabateko heldutasun-itxura lortzen den arte. *ES:* Adolescencia *FR:* Adolescence *EN:* Adolescence
- Adrenalina:** iz. Giltzurrun gaineko guruinekin eta neurona adrenergikoei jariatzen duten hormona. Odol-hodiak estutu eta bihotz-taupadak bizkortzen ditu, besteak beste. *ES:* Adrenalina *FR:* Adrénaline *EN:* Epinephrine *Arloa:* Biokim.
- Adrenergiko:** izond. Adrenalina aktibatzen edo transmititzen duena; nerbio-zuntz sinpatikoak

- adrenergikoak dira. *ES:* Adrenérgico *FR:* Adrénergique *EN:* Adrenergic
- Adsorbataile:** izond. Gasak edo disolbaturiko gaiak erakartzen dituena; solidoa izaten da, eta xafla bat egiten zaio gainazalean. *ES:* Adsorbente *FR:* Adsorbant *EN:* Adsorbent
- Adsortzio:** iz. Likido baten edo gas baten molekularik solido baten gainazalean itsatsirik geratzea. *ES:* Adsorción *FR:* Adsorption *EN:* Adsorption
- Aduktore:** iz. Aduktzio-mugimenduak egiten dituen giharra. *ES:* Aductor *FR:* Adducteur *EN:* Adductor *Arloa:* Anat.
- Adukzio:** iz. Gorputz atal baten mugimendua; dagokion giharra uzkurtzean, gorputzaren ardatzera hurbiltzen du atal hori. *ES:* Aducción *FR:* Adduction *EN:* Adduction *Adibideak:* Besoa gorputz aldera hurbiltzea. *Arloa:* Anat.
- Adukitu:** ad. Gorputzaren ardatzera hurbildu. *ES:* Aducir
- Aerobiko:** izond. Ikus 'aerobio'.
- Aerobio:** izond. Oxigenoa behar duena, bizirik irauteko. *ES:* Aerobio *FR:* Aérobie *EN:* Aerobic *Arloa:* Biol.
- Aerofagia:** iz. Aire-irensketa espasmodikoa, gehienetan korrokadak egiteko beharra eta ondoez gastrikoa sortzen dituena. *ES:* Aerofagia *FR:* Aérophagie *EN:* Aerophagia *Arloa:* Med.
- Aerogastria:** iz. Urdailaren dilatazioa, aire gehiegi pilatzearen ondoriozkoa. *ES:* Aerogastria *FR:* Aérogastrie *EN:* Aerogastria *Arloa:* Med.
- Aerogeno:** iz. Gasa sortzen duen bakterioa. *ES:* Aerógeno *FR:* Aéroène *EN:* Aerogenic *Arloa:* Biol.
- Aerosol:** 1. iz. Gas batean barreiatuak dauden solido edo isurkari baten partikula multzoa. 2. iz. Ontzi batean presiopean sartzen diren partikula atomizatuak. *ES:* Aerosol *FR:* Aérosol *EN:* Aerosol
- Afagia:** iz. Irentsi ezina, kausa organiko edo psikologikoen ondoriozkoa. *ES:* Afaia *FR:* Aphagie *EN:* Aphagia
- Afasia:** iz. Asaldu neurologikoa. Hizkuntza-akatsa edo -galera ditu ezaugarri. Garun-azalaren gune jakin batzuetako lesioren batek eragiten du. *ES:* Afasia *FR:* Aphasie *EN:* Aphasia *Obarrak:* Zentzumenei edo higidurari eragin dakiokete lesioak. Zentzumen-urritasuna duenari ez zaio jarduna ulertzen; mugimendu-urritasuna duenak, berriz, ezin du hitzik egin.
- Afasiko:** 1. izond. Afasiari dagokiona. 2. iz. Asaldu neurologiko baten ondorioz, hitz egiteko edo ulertzeko zailtasuna duen pertsona. *ES:* Afásico *FR:* Aphasique *EN:* Aphasic *Arloa:* Psikiat.
- Afektibitate:** iz. Emoziozko prozesu osoa; emozioei, sentimenduei, nahiari eta aldarteari dagoie. *ES:* Afectividad *FR:* Affectivité *EN:* Affectivity *Arloa:* Psikol.
- Afektu:** iz. Emozioak, sentimenduak, nahia eta gogo-aldartea. *ES:* Afecto *FR:* Affect *EN:* Affect *Arloa:* Psikol.
- Aferente:** iz. Hodi, zain edo nerbio mota; odola, jarioak edo bulkadak sartzen dituzte organo nahiz nerbiogune batetik beste batera. *ES:* Aferente *FR:* Afférent *EN:* Afferent *Obarrak:* 'Sartzen dena' esan nahi du *aferente* hitzak; *eferente* hitza erabiltzen da, aldez, 'irteten dena' adierazteko. *Arloa:* Anat.
- Afiliazio:** iz. Aitaorde bati berea ez den haur baten aitatasuna ematea. *ES:* Afilación *FR:* Affiliation *EN:* Affiliation
- Afinitate:** 1. iz. Bi gaik elkarrekin kontaktuan jartzeko duten joera. 2. iz. Neurria; antigeno bat antigorputz batekin lotzen denean gertatzen den erreakzioaren intentsitatea zehazten du. *ES:* Afinidad *FR:* Affinité *EN:* Affinity *Arloa:* Kim.
- Afluxu:** iz. Gorputzeko gune batera bat-batean joaten den odola nahiz beste edozein isurkari. *ES:* Aflujo *FR:* Afflux *EN:* Afflux
- Afonia:** iz. Ahotsaren ohiko soinuaren galera. *ES:* Afonía *FR:* Aphonie *EN:* Aponia *Obarrak:* Afoniaren eragile izan daitezke: ahots-kordak behartzea, gaixotasun organikoak, edo histeria eta haren antzeko arazo psikologikoak.
- Afrodisiako:** izond. (Gai bati buruz) Sexu-grina pizteko edo areagotzeko ahalmena duena. *ES:* Afrodisíaco *FR:* Aphrodisiaque *EN:* Aphrodisiac *Adibideak:* Janari afrodisiakoak dira ostrak. *Arloa:* Kim.
- Afta:** iz. Batez ere ahoko mukosan agertzen den ultzera edo zauria. *ES:* Afta *FR:* Aphte *EN:* Aphtha
- Aftosi:** iz. Ohiz kanpoko gaixotasun larria; afta askoren agerpena eta sukarra ditu ezaugarri nagusi. *ES:* Aftosis *FR:* Aphtose *EN:* Aphthosis
- Agalaktia:** iz. Amak jaioberria elikatzeko behar bezainbat esne jariatu ezina. *ES:* Agalactia *FR:* Agalactie *EN:* Galactia
- Agar-agar:** iz. Itsasoko zenbait algatik lortzen den gai lingirdatsua, hazkuntzarako oso erabilia bakteriologian. *ES:* Agar-agar *FR:* Agar-agar *EN:* Agar
- Agnesia:** 1. iz. Gorputz atal baten garapen akastuna edo garapen-eza. 2. iz. Organo edo organo zati baten jaiotzetiko gabezia; funtsezko ehuna falta delako eta enbrioia ondo garatu ez delako gertatu ohi da. *ES:* Agnesia *FR:* Agénésie *EN:* Agnesis *Arloa:* Biol., Med.
- Agente:** izond. (Gai bati buruz) Organismoan eragiteko ahalmena duena. *ES:* Agente *FR:* Agent *EN:* Agent
- Agerian jarri:** ad. Ikusgai bihurtu; begi-bistan jarri. *ES:* Manifestar

- Agerraldi:** iz. Lehenengo aldiz agertu den eta osanarentzat kaltegarritzat jotzen den egoera. *ES:* Brote *Arloa:* Med.
- Agertu:** ad. Ikus 'agerian jarri'.
- Agindu:** ad. Ikus 'errezetatu'.
- Aglutinat:** ad. Berez bananduta dauden gaiak bildu eta elkarri itsatsi. *ES:* Aglutinar *FR:* Rapprocher
- Aglutinatzailer:** 1. iz. Atxikidura bideratzen duen konposatu edo gaia. 2. izond. Aglutinazioa eragiten duena. *ES:* Aglutinante *FR:* Agglutinant *EN:* Thickener
- Aglutinazio:** 1. iz. Organismoak mikroorganismo eta parasitoei aurre egiteko duen defentsa-mekanismoa. 2. iz. Zelulak biltzea, aglutininekin izandako harremanaren ondorioz; serum batean zenbat immunoglobulina dagoen jakiteko egiten da, besteak beste. *ES:* Aglutinación *FR:* Agglutination *EN:* Clumping
- Aglutinina:** iz. Antigenoak aglutinatzea eragiten duen antigorputza. *ES:* Aglutinina *FR:* Agglutinine *EN:* Agglutinin
- Aglutinogeno:** iz. Aglutinazioari bide ematen dion gai antigenikoa. *ES:* Aglutinógeno *FR:* Agglutinogène *EN:* Agglutigen
- Agnosia:** iz. Inguruko objektu edo pertsonak eza-gutzeko gaitasunaren galera, osorik edo neurri batean, garuneko lesio organikoren baten ondorioz. *ES:* Agnosia *FR:* Agnosie *EN:* Agnosia
- Agonia:** 1. iz. Oinaze larria edo neurritz kanpoko sufrimendua. 2. iz. Hil aurreko unea, bizitza pixkanaka bukatzen den gaixotasunetan. *ES:* Agonía *FR:* Agonie *EN:* Agony *Arloa:* Psikol.
- Agonista:** 1. iz. Ekintza bat egiteko elkarrekin uz-kurtzen diren giharretariko bakoitza. 2. izond. (Gai bati buruz) Afinitate zelular jakina duen eta emaitza alde aurretik ezagutzeko aukera ematen duena. *ES:* Agonista *FR:* Agoniste *EN:* Agonist *Adibideak:* Farmako agonistak.
- Agorafobia:** iz. Leku irekietan eta jende askoren artean egoteari gehiegizko beldur irrazionala. *ES:* Agorafobia *FR:* Agoraphobie *EN:* Agoraphobia
- Agrafia:** iz. Idazteko gaitasuna galtzea ezaugarri duen asaldu neurologikoa. Garun-azalean dagoen hizkuntzagunean gertatutako arazoren baten ondorioz agertzen da. *ES:* Agrafia *FR:* Agraphie *EN:* Agraphia
- Agrafo:** izond. Idazten ez dakiena, edo idatzi ezin duena. *ES:* Ágrafo
- Agresibitate:** iz. Norberarenganako edo besteenganako etsaitasun- eta eraso-jokabide baten bidez —erreal, sinbolikoa nahiz amestua— adierazten den joera. *ES:* Agresividad *FR:* Agressivité *EN:* Aggressivity *Arloa:* Psikol.
- Agresibo:** izond. Erasorako joera duena. *ES:* Agresivo *FR:* Agressif *EN:* Aggressive
- Agresio:** 1. iz. Oreka organikoaren aurkako edozein ekintza. 2. iz. Norbaiten edo zerbaiten aurkako indarkeriazko ekintza; modu fisikoan, sinbolikoa nahiz hitzez egin daiteke. *ES:* Agresión *FR:* Agression *EN:* Aggression *Arloa:* Med., Psikol.
- Ahantzi:** ad. Lehenago gogoan izandakoa gogoramenetik joan; zerbaiten oroitzapena galdu. *ES:* Olvidar *FR:* Oublier *EN:* To forget
- Ahankor:** izond. Gauzak ahazteko joera duena. *ES:* Olvidadizo *FR:* Oublieux *EN:* Forgetful
- Ahazkor:** izond. Ikus 'ahankor'.
- Ahaztu:** ad. Ikus 'ahantzi'.
- Aheri:** iz. Ikus 'sukar aftoso'.
- Ahidura:** iz. Neke- edo ahulezia-egoera, elikagaiak eta ura falta izatearen nahiz haien asimilazioakats baten ondoriozkoa. *ES:* Inanición *FR:* Inanition *EN:* Inanition
- Ahitu:** izond. Oso nekatua, indarririk gabe. *ES:* Exhausto *FR:* Épuisé *EN:* Exhausted
- Aho:** iz. Aurpegiaren behealdeko barrunbea; digestio-hodiaren lehenengo zatia da. Mihiak, ezpainak, masailek, faringear, aho-gangak eta ahosabai bigunak mugatzen dute. Ahoan daude murtzikadurarako hortzak eta haginak. *ES:* Boca *FR:* Bouche *EN:* Mouth *Arloa:* Anat.
- Ahoa garbitu:** ad. Aho-barrunbea eta hortz-haginak garbitu, ura edo beste isurkariren bat erabiliz. *ES:* Enjuagar *FR:* Rincer *EN:* To rinse
- Aho-garbitzeko:** iz. Ikus 'kolutorio'.
- Aho-gingil:** iz. Ikus 'ubula'.
- Aho-gingileko:** izlag. Ikus 'ubular'.
- Ahoko:** izlag. Ahoari dagokiona. *ES:* Bucal *FR:* Jugal *EN:* Buccal
- Aholegar:** iz. Ikus 'afta'.
- Ahora sartu:** ad. Zerbait aho barruan ipini. *ES:* Embocar
- Ahosabai-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'ahosabaiko'.
- Ahosabai:** iz. Ahoaren ganga edo sabai osatzen duen egitura, mukosa lodia batek estalia. Ahosabai bigunak eta ahosabai gogorrak osatzen dute. *ES:* Paladar *FR:* Palais *EN:* Palate *Arloa:* Anat.
- Ahosabai bigun:** iz. Mukosa batek, gihar-zuntzek eta muki-guruinek osatutako egitura; ahosabai gogorraren atzeko ertzetik zintzilik dago, eta aho-barrunbea eta faringea banatzen ditu zati batean. *ES:* Paladar blando *FR:* Palais mou *EN:* Soft palate *Arloa:* Anat.
- Ahosabai gogor:** iz. Ahosabaiaren hezurrezko zatia; goiko masailezurak eta hezur palatinoak eratzen dute. *ES:* Paladar duro *FR:* Palais dur *EN:* Hard palate, bony palate *Arloa:* Anat.
- Ahosabai-errezel:** iz. Gihar-mintzezko trenkada lauki mugikorra. Goialdea aho-gangaren atzeko ertzean finkatua dago; behealdea, berriz, aske. Erdialdean, aho-gingila dauka. *ES:* Velo del pala-

- dar *FR*: Palais mou, voile du palais *EN*: Velum palatinum, soft palate *Arloa*: Anat.
- Ahosabaiko**: izlag. Ahosabaiari dagokiona, edo ahosabaian dagoena. *ES*: Palatal, palatino *FR*: Palatal *EN*: Palatal *Arloa*: Anat.
- Ahotik ahorako**: izlag. Ahotik ahora ematen dena; itotzeko zorian dagoenari arnasa emateko egiten da, batik bat. *ES*: Boca a boca
- Ahotik ahorako arnasketa**: iz. Ikus 'ahoz ahoko arnasketa'.
- Ahots-korda**: iz. Laringeko ehun elastiko horiz osaturiko bi tolestura indartsuetako bakoitza. Dardara egiten dute biriketarik datorren airearen eraginez, eta ahotsa sortu. *ES*: Cuerda vocal *FR*: Corde vocale *EN*: Vocal cord *Arloa*: Anat.
- Ahoz ahoko arnasketa**: iz. Arnasketa artifiziala; arnasa eteten denean, soroslearen ahoa kaltetuaren ahoaren kontra jarri egiten da. Kaltetuari airea botatzen zaio indarrez, biririkak zabal dakizkion. *ES*: Respiración boca a boca *FR*: Bouche-à-bouche *EN*: Mouth-to-mouth resuscitation *Arloa*: Med.
- Ahoz beheko etzanera**: iz. Jarrera horizontala, beheara begirakoa. *ES*: Decúbito prono *FR*: En décubitus ventral, en pronation *EN*: Prone
- Ahoz gorako etzanera**: iz. Jarrera horizontala, gora begirakoa. *ES*: Decúbito supino *FR*: Décubitus dorsal *EN*: Decubitus supine position
- Ahul**: izond. Indar, kemen, bizkortasun urrikoa. *ES*: Débil, enclenque, endeble *FR*: Faible *EN*: Weak
- Ahulaldi**: iz. Norbait makal edo ahul dabilen aldia. *ES*: Debilidad *FR*: Débilité *EN*: Debility
- Ahuldade**: iz. Makal- edo ahul-egoera. *ES*: Debilidad
- Ahuldu**: ad. Indarra, kemena, bizkortasuna urritu. *ES*: Debilitar, depauperar, desfallecer
- Ahuleria**: iz. Ikus 'ahulezia'.
- Ahulezia**: iz. Indar fisikoaren eta psikikoaren bat-bateko gainbehera. *ES*: Desfallecimiento
- Ahulgarri**: izond. Pertsona bat ahultzen, argaltzen edo ezgaitzen duena; gaixotasuna, lesioa edota gaia izan daiteke. *ES*: Debilitante *FR*: Débilitant *EN*: Debilitating
- Ahultasun**: iz. Ikus 'ahuldade'.
- Ahultze**: 1. iz. Bizi-energia galtzearen ondorioa. *ES*: Debilitación, debilitamiento 2. iz. Ikus 'indargabetze'. *ES*: Atenuación
- Ahur**: izond. Kurbatua; zirkulu baten arkuaren barnealdearen ezaugarria. *ES*: Cóncavo *FR*: Concave *EN*: Concave
- Ahur-gihar**: iz. Esku-ahurreko bi giharretariko bakoitza. *ES*: Músculo palmar *FR*: Muscle palmaire *EN*: Palmar muscle *Arloa*: Anat.
- Ahurtasun**: iz. Organo baten nahiz gorputzeko egitura baten barneranzko sakonunea edo azalera kurbatua. *ES*: Concavidad *FR*: Concavité *EN*: Concavity
- Ahuspez**: adlag. Ikus 'ahoz beheko etzanera'.
- Ahutza**: iz. Ahotik faringerako pasabidea. Ahutzen aurrealdeko zutabeek arku glosopalatinoa eratzten dute; atzealdeko zutabeek, berriz, arku faringo-palatinoa. *ES*: Fauces *FR*: Gosier *EN*: Fauces
- Aire**: iz. Atmosfera eratzten duen gas-nahastura, batez ere oxigenoz eta nitrogenoz osatua. *ES*: Aire *FR*: Air *EN*: Air
- Aireberritze**: iz. Ikus 'aireztapen'.
- Aireztapen**: 1. iz. Biriketan zainetako odola arterIALIZATzea. *ES*: Aeración *FR*: Aération *EN*: Aeration 2. iz. Gasak biriketara sartzean eta handik irritean gertatzen den prozesua. *ES*: Aireación, ventilación *FR*: Ventilation *EN*: Ventilation *Arloa*: Med.
- Aireztatu**: 1. ad. Aire garbia eman. 2. ad. Birikei atmosferatik datorren airea eman, eta biriketako kapilarretako odola oxigenatu. *ES*: Ventilador *FR*: Ventilator *EN*: To ventilate
- Aitatasun**: iz. Aita denak bere seme-alabekiko duen erlazioa. *ES*: Paternidad *FR*: Paternité *EN*: Fatherhood
- Aiurri**: iz. Psikologian eta psikiatrian, pertsona baten ezaugarri psikologikoak eta jarrera. *ES*: Carácter *FR*: Caractère *EN*: Character
- Aiuta**: iz. Ikus 'enema'.
- Aizuntze**: iz. Gai bat iruzur bidez aldatzea. *ES*: Adulteración *FR*: Adultération *EN*: Adulteration
- Akantosi**: iz. Larruazala ohi ez bezala loditzeko prozesua; psoriasisian edo ekzeman gerta daiteke. *ES*: Acanthosis *FR*: Acanthose *EN*: Acanthosis *Arloa*: Med.
- Akidura**: iz. Ikus 'neke'.
- Akilesen orpo-zurda**: iz. Ikus 'Akilesen tendoi'.
- Akilesen tendoi**: iz. Orpoko tendoia; gihar soleoaren eta bikien tendoi sendoa da. *ES*: Tendón de Aquiles *FR*: Tendon d'Achille *EN*: Achilles' heel *Arloa*: Anat.
- Akitu**: ad. Ikus 'nekatu'.
- Akitu**: izond. Ikus 'ahitu'.
- Akne**: iz. Larruazaleko gaixotasuna; bilgor-guruienen hantura du bereizgarri, eta aurpegian, lepoan, bizkarrean eta sorbaldetan izaten da, batez ere. Etiologia ezezaguna du, baina bakterioen laguntzaz gantzaren deskonposizioan parte hartzen du behintzat; gantz-azidoak sortzen ditu eta inguruko larruazalpeko ehunetan narridadura eragiten du. *ES*: Acné *FR*: Acné *EN*: Acne *Arloa*: Med.
- Akolia**: iz. Behazun-jario urria edo jariorik eza. *ES*: Acolia *FR*: Acholie *EN*: Acholia
- Akoluria**: iz. Gernuan, behazun-pigmenturik eza. *ES*: Acoluria *FR*: Acholurie *EN*: Acholuria

- Akondroplasia:** iz. Hezur luzeetako epifisian kartilagoa garatzea galarazten duen arazoa; ondoretasunez etortzen da, eta nanotasun mota bat eragiten du. *ES:* Acondroplasia *FR:* Achondroplasie *EN:* Achondroplasia
- Akrofobia:** iz. Erreakzio psikikoa; goierak bertigoa edo ikara ematean datza. *ES:* Acrofobia *FR:* Acrophobie *EN:* Acrophobia
- Akromatiko:** 1. izond. Kolorerik ez duena. 2. izond. Kolorearekiko itsua dena. 3. izond. (Organulu zelularrei edo gaiet buruz) Ohiko kolortzaileekin tindatzen ez dena. *ES:* Acromático *FR:* Achromatique *EN:* Achromatic *Arloa:* Biol.
- Akromegalia:** iz. Gorputz atalen (eskuak, hankak eta aurpegia, batez ere) neurritz gaineko hazkuntza; hipofisi-guruinak hazkunde-hormona gehiegi jariatzearen ondorioz gertatu ohi da. *ES:* Acromegalia *FR:* Acromégalie *EN:* Acromegaly *Arloa:* Med.
- Akromia:** iz. Azalean, pigmentaziorik eza. *ES:* Acromía *FR:* Achromie *EN:* Achromia *Arloa:* Med.
- Akromioi:** iz. Arantza eskapularraren mutur libre; besahezurraren burua gainditzen du, eta klabikularen buruarekin giltzitzen da. Akromioian txertatzen dira deltoidea eta trapezioa. *ES:* Acromión *FR:* Acromion *EN:* Acromion *Arloa:* Anat.
- Akrozefalia:** iz. Garezurraren deformazio patologikoa; jaioberritan josturak behar baino lehenago ixteagatik gertatzen da. *ES:* Acrocefalia *FR:* Acrocéphalie *EN:* Acrocephaly *Arloa:* Med.
- Akrozefalo:** izond. Garezurraren gualdea puntan duena. *ES:* Acrocéfalo *Arloa:* Med.
- Aktibatu:** 1. ad. Jarduera bat eragin edo luzatu. 2. ad. Gai bat erradioaktibo bihurtu, partikulekin edo erradiazioarekin bonbardatu. *ES:* Activar *FR:* Activer *EN:* To activate *Arloa:* Kim.
- Aktibatzaile:** 1. izond. (Gaiet edo indarrei buruz) Beste gai nahiz egitura baten jarduna eragiten edo bizkortzen duena; entzimak aktibatzen dituen, batez ere. 2. izond. Enbrioiaren egitura anatomikoen garapena eragiten duena. *ES:* Activador *FR:* Accélérateur *EN:* Accelerator *Arloa:* Kim.
- Aktibazio:** iz. Gai baten erreaktibotasuna areagotzea. *ES:* Activación *FR:* Activation *EN:* Activation *Arloa:* Kim.
- Aktibitate ez:** iz. Gai edo egitura baten gelditasun-egoera. *ES:* Inactividad *FR:* Inactivité *EN:* Inactivity
- Akupuntura:** iz. Txinan antzinatek erabiltzen den sendabidea; gorputzeko hainbat gunetan orratz meheak sartuz tratatzen ditu eritasunak. *ES:* Acupuntura *FR:* Acupuncture *EN:* Acupuncture *Arloa:* Med.
- Akutu:** 1. izond. (Eritasunei buruz) Hasiera azkarra, iraupen laburra eta sintoma nabarmenak dituen. 2. izond. (Minari buruz) Zorrotza. *ES:* Agudo *FR:* Aigu *EN:* Acute
- Alantoide:** iz. Zaku-formako organoa; enbrioiaren kanpoaldean dago, eta maskuri-funtzioa du. *ES:* Alantoídes *FR:* Allantoíde *EN:* Allantois *Arloa:* Biol.
- Albaitari:** iz. Osasun-profesionala; animalien gaixotasunetan eta tratamenduan aditua da. *ES:* Veterinario *FR:* Vétérinaire *EN:* Veterinarian
- Albaitaritz:** iz. Zientzia eta lanbidea; animalien gaixotasunak aztertzeaz eta sendatzeaz arduratzen da. *ES:* Veterinaria *FR:* Vétérinaire *EN:* Veterinary
- Albeolar:** izond. Albeoloari dagokiona. *ES:* Alveolar *Adibideak:* Arteria albeolar. *Arloa:* Anat.
- Albeolo-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'albeolar'.
- Albeolo:** 1. iz. Birika-albeolo: biriketan, bronkiadarkaduraren azkeneko zakutto bakoitza. 2. iz. Hortz-albeolo: hortza txertaturik dagoen barrunbea. *ES:* Alvéolo *FR:* Alvéole *EN:* Alveole *Arloa:* Anat.
- Albinismo:** iz. Gorputzean melanina falta izateak dakarren jaiotzetiko gaixotasuna. Haren ezaugarri dira: larruazal zuria, ile zuri edo horia eta iris arrosa. *ES:* Albinismo *FR:* Albinisme *EN:* Albinism
- Albino:** izond. Jaiotzetik pigmentazio falta duena. *ES:* Albino *FR:* Albinos *EN:* Albino *Oharrak:* Erabateko albinoen ezaugarriak dira: belztu ezin den azal zuria, ile zuria, arrosa koloreko begiak, astigmatismoa, fotofobia eta nistagmaoa.
- Albo:** iz. Giza gorputzean enbrioren eskuineko edo ezkerreko alde; bularraren, bizkarraren eta besapearen artean dago. *ES:* Costado *FR:* Côte *EN:* Side
- Albo-etzanera:** iz. Jarrera horizontala, albo batera begirakoa. *ES:* Decúbito lateral
- Albo-ondorio:** iz. Sendakuntza-prozesuak berekin ekar ditzakeen ondorio kaltegarrien multzoa. *Oharrak:* Gaixotasun iatrogenikoak ere deitzen zaie; esate baterako, ebakuntza-gelan hartutako gaixotasunak. *ES:* Efecto secundario *Arloa:* Med.
- Alboko:** izlag. Erdiko planotik urruntzen dena. *ES:* Lateral *FR:* Latéral *EN:* Lateral
- Alborengo:** iz. Ikus 'pneumonia'.
- Albuginea:** iz. Barrabilaren inguruko ehuna biltzen duen zuntzeko mintz zuri eta distiratsua. Milimetro bateko lodiera izaten du, batez beste. *ES:* Albugínea *FR:* Albuginée *EN:* Albuginea *Arloa:* Anat.
- Albugineo:** izond. Guztiz zuria. Begiko irisaren zuriaren antzekoa. *ES:* Albugíneo
- Albugo:** 1. iz. Kornea gardenaren ehunean agertzen den orbain zuria. 2. iz. Azazkaletan agertzen

- diren zeharkako orbain zuriak. *ES:* Albugo *FR:* Albugo *EN:* Albugo
- Albumen:** 1. iz. Hainbat landareren hazietan edo enbrioiaren inguruan dagoen ehuna, elikagai-erreserbaz osatua. 2. iz. Zuringoa, oboalbumina eta beste zenbait proteina dauzkan arrautza zatia. *ES:* Albumen *FR:* Albumen *EN:* Albumen *Arloa:* Biokim.
- Albumendun:** izond. Albuminaz osatua dagoena. *ES:* Albuminoso *FR:* Albuminé *EN:* Endospermic
- Albumina:** iz. Uretan disolbatzen eta beroarekin gatzatzen den proteina bakuna; landare eta animalietan aurki daiteke. *ES:* Albúmina *FR:* Albumine *EN:* Albumin *Adibideak:* Oboalbumina, arrautza-zuringoan; laktalbumina, esnean. *Arloa:* Biokim.
- Albuminuria:** iz. Gernuan albumina agertzen deneko adierazlea. Seroalbumina deitzen zaio albuminari odoletik gernura pasatzen denean. *ES:* Albuminuria *FR:* Albuminuria *EN:* Albuminurie *Oharrak:* Gaur egun, *proteinuria* hitza erabiltzera jotzen da.
- Aldaka:** iz. Pelbisaren alboko zatia. Giltzadura osatzen du izterrezurraren buruaren eta hezur koxalaren azetabuluaren artean. *ES:* Cadera *FR:* Hanche *EN:* Hip *Arloa:* Anat.
- Aldameneko:** izlag. Ikus 'alboko'.
- Alde:** iz. Ikus 'albo'.
- Alde bakarreko:** izlag. Ikus 'aldebakar'.
- Alde bateko:** izlag. Ikus 'aldebakar'.
- Aldebakar:** 1. izond. Alde bakar batean dagoena. 2. izond. Alde bakar batean eragiten duena. 3. izond. Alde bakarra duena. *ES:* Unilateral *FR:* Unilatéral *EN:* Unilateral
- Aldebakartasun:** iz. Alde bakarrekoa denaren ezauzgarria. *ES:* Unilateralidad
- Aldebiko:** izlag. Ikus 'bi aldeko'.
- Aldeko:** 1. izlag. Ikus 'alboko'. *ES:* Lateral 2. izlag. Ikus 'mesedegarri'. *ES:* Favorable 3. izlag. Ikus 'saihetseko'. *ES:* Costal
- Aldi:** iz. Gaixotasun edo gertaera baten garapenean zehazturiko denbora-tartea. *ES:* Estadio, estadio *FR:* Stade *EN:* Stage
- Alditxar:** iz. Ikus 'ondoez'.
- Alditxartu:** ad. Ikus 'ondoeztu'.
- Aldizkako:** izlag. Aldizka gertatzen dena. *ES:* Ocasional *FR:* Occasionnel *EN:* Occasional
- Aldosterona:** iz. Giltzurrun gaineko guruinaren azalean jariatzen den hormona esteroidea; sodioa atxiki eta potasioa kanporatzen du, eta elektrolitoen metabolismoa kontrolatzen du. *ES:* Aldosterona *FR:* Aldostérone *EN:* Aldosterone *Arloa:* Biokim.
- Ale:** 1. iz. Espezie, genero, arraza edo, oro har, mota bereko banako bakoitza. 2. iz. Azterketa miko edo mikroskopikorako behar den ehun, lagin, gai zati, eta abarretako bakoitza. *ES:* Especimen *FR:* Spécimen *EN:* Specimen
- Allelo:** 1. iz. Kromosoma pare batean, bietan leku berean kokatzen diren geneetako bakoitza. 2. iz. Kromosoma-karaktere batek izan ditzakeen ondoretasun-aukeretako bakoitza. *ES:* Allelo *FR:* Alléle *EN:* Allele *Arloa:* Biol.
- Allelomorfo:** iz. Alelo. *ES:* Allelomorfo *FR:* Allelomorphe *EN:* Allelomorph *Oharrak:* Termino zaharkitua da. *Arloa:* Biol.
- Alergeno:** iz. Erreakzio alergikoa eragiten duen edozein gai. *ES:* Alérgeno *FR:* Allergène *EN:* Allergen *Adibideak:* Lore-hautsa, akaroak, eta abar. *Arloa:* Med.
- Alergia:** iz. Organismoaren erantzun bortitza, sentiberatasun handiagoa eragiten dion gai baten aurrean gertatzen dena. I-etik IV-ra izendatzen dira alergia motak. *ES:* Alergia *FR:* Allergie *EN:* Allergy *Adibideak:* Lore-hautsari alergia. *Arloa:* Med.
- Alergiaren kontrako:** izlag. (Gai bati buruz) Alergiak prebenitzeko edo horiei aurre egiteko balio duena. *ES:* Antialérgico *Arloa:* Med.
- Alergologia:** iz. Medikuntzaren adarra; gaixotasun alergikoak aztertzen ditu. *ES:* Alergología *FR:* Allergologie *EN:* Allergology *Arloa:* Med.
- Alergologo:** iz. Gaixotasun alergikoez arduratzen den espezialista. *ES:* Alergólogo *FR:* Allergologue *EN:* Allergist *Arloa:* Med.
- Alexia:** iz. Irakurtzeko ezintasuna, garuneko lesio batek —Gertsman-en infartuak— eragina. *ES:* Alexia *FR:* Alexie *EN:* Alexia *Oharrak:* Gertsman-en infartuak eragiten ditu, era berean, agrafla eta alkalkulia. *Arloa:* Med.
- Algia:** iz. Gorputzeko gune bateko mina, aldaketa anatomikorik gabea. *ES:* Algia *FR:* Algie *EN:* Algia *Adibideak:* Lunbalgia, neuralgia, gastralgia. *Arloa:* Med.
- Alkali:** 1. iz. Metal alkalinoen nahiz amonioaren hidroxidoa edo karbonatoa. 2. iz. Erreakzio basikoa duten hainbat gai kimikoren genero-izena; azidoak neutralizatzeke gai dira, eta gatza eta ura ematen dituzte. 3. iz. Baseen ezaugarri kimikoak dituen konposatua. Alkaliak gantz-azidoekin konbinatzen dira xaboiak osatzeko, eta parte hartzen dute, orobat, karbonato hidrosolubleak osatzen dituzten erreakzioetan. *ES:* Alcali *FR:* Alcali *EN:* Alkali *Oharrak:* Tintaroi-paper gorria urdin bihurtzen dute. *Arloa:* Kim.
- Alkalimetria:** iz. Basikotasunaren neurketa. *ES:* Alcalimetría *FR:* Alcalimétrie *EN:* Alkalimetry *Arloa:* Kim.
- Alkalimetro:** iz. Gaien basikotasuna neurtzeko tresna; sosaren eta potasaren alkali kopurua zehazteko erabiltzen da, batez ere. *ES:* Alcalímetro *FR:* Alcalimètre *EN:* Alkalimeter *Arloa:* Kim.

- Alkalinizatu:** ad. Gai bati ezaugarri alkalinoak areagotu. *ES:* Alcalinizar *FR:* Alcaliniser *EN:* To alkalinize *Arloa:* Kim.
- Alkalino:** izond. (Disoluzioei edo gaien buruz) Alkali baten ezaugarriak dituena; hidrogeno baino hidroxilo ioi gehiago izaten ditu. Taula periodikoko 1a taldeko elementuetako bakoitza. *ES:* Alcalino *FR:* Alcalin *EN:* Alkaline *Adibideak:* Litia, sodioa, potasioa, rubidioa, zesia eta frantzia. *Arloa:* Kim.
- Alkaloid:** iz. Landare-jatorriko gai organiko nitrogenodun eta alkalinoa; alkaloid askok, dosi txikitara erabilita, eragin fisiologiko nabarmenak izaten dituzte gizakiarengan, eskuarki. *ES:* Alcaloide *FR:* Alcaloïde *EN:* Alkaloid *Adibideak:* Atropina, heroina, kafeina, kinina, morfina, kokaina, nikotina, eta abar. *Arloa:* Kim.
- Alkalosi:** iz. Gorputzeko isurkariaren asaldia; azido gutxiegi edo base gehiegi edukitzeak dator. *ES:* Alcalosis *FR:* Alcalémie *EN:* Alkalemia *Arloa:* Kim.
- Alkohol:** 1. iz. Pisuaren % 92,5 alkohol etiliko gutxienez eta % 93,8 gehienez duen prestakina; antiseptiko topiko gisa eta disolbatzaile gisa erabiltzen da. 2. iz. Isurkari garden, kolore eta lurrunkorra; legamia duten karbohidratoen hartiduraren bidez lortzen da. 3. iz. Karbohidrato batetik eratorritako osagaia; hidrogeno atomo bat edo gehiago hidroxilo talde (OH) kopuru berdinez ordezkatuz lortzen da. Hidroxilo erradikalen arabera, monohidroxiliko, dihidroxiliko eta trihidroxiliko gisa sailkatzen dira alkoholak. *ES:* Alcohol *FR:* Alcool *EN:* Alcohol *Adibideak:* Alkohol motak dira: azukre-alkohola, igurtzeko alkohola eta alkohol asegabea. *Arloa:* Kim.
- Alkohol absolutu:** iz. Alkohol hutsa; ura % 1 edo gutxiago besterik ez duena. *ES:* Alcohol absoluto *FR:* Alcool absolu *EN:* Absolute alcohol *Arloa:* Kim.
- Alkoholarekiko iraunkor:** izond. (Mikroorganismo tindatuei buruz) Alkoholak koloregabatu ezin duena. *ES:* Alcoholresistente
- Alkoholodun:** izond. Alkohola duena, edo hari dagokiona. *ES:* Alcohólico
- Alkoholemia:** iz. Odoleko alkohol maila. *ES:* Alcoholemia *FR:* Alcoolémie *EN:* Alcoholemia *Arloa:* Med.
- Alkohol-hartzidura:** iz. Karbohidratoak alkohol etiliko bihurtzeko prozesua. *ES:* Fermentación alcohólica *FR:* Fermentation alcoolique *EN:* Alcoholic fermentation
- Alkoholiko:** izond. Alkoholaren mende erori dena. *ES:* Alcohólico *FR:* Alcoolique *EN:* Alcoholic *Oharrak:* Pertsona alkoholikoak gibekeko zirroisia edo pankreatitis kronikoa, besteak beste, izateko arrisku handia du. *Arloa:* Med.
- Alkoholiko bihurtu:** ad. Alkoholaren mende erori. *ES:* Alcoolizar *EN:* To alcoholize *Arloa:* Med.
- Alkoholimetria:** iz. Isurkari batean dagoen alkohol-edukia neurtzeko erabiltzen den prozedura multzoa. *ES:* Alcoholimetría *FR:* Alcoométrie *EN:* Alcoholometry *Arloa:* Kim.
- Alkoholismo:** iz. Alkoholaren mende erori denaren gaixotasuna. *ES:* Alcoholismo *FR:* Alcoolisme *EN:* Alcoholism *Oharrak:* Edari alkoholikoak denbora luzean neurritz gain hartzearen ondorioz gertatzen da. *Arloa:* Med.
- Alkoholizatu:** 1. ad. Gai bat alkoholez ase edo tratatu. 2. ad. Pertsona bat alkoholaren mende erori. *ES:* Alcoolizar
- Alkoholmetro:** iz. Isurkari batean zenbat alkohol dagoen neurtzen duen dentsimetroa. *ES:* Alcoholímetro *FR:* Alcoolmètre *EN:* Alcoholometer *Arloa:* Kim.
- Almidoi:** iz. Gai organiko glukidiko. Landareen erreserba-organoetan pilatzen da, ale txikien itxuran. *ES:* Almidón *FR:* Amidon *EN:* Starch *Oharrak:* Argiak klorofilan duen eraginari esker sortzen da. *Arloa:* Kim.
- Aloe:** iz. Zitoriaren familiako landarea, hosto luze arantzadun mamitsukoa. Medikuntzan erabiltzen da haren zuku erretxinaduna, zapora garraizkoa. *ES:* Aloe *FR:* Aloès *EN:* Aloe *Oharrak:* Dosi txikitara, digestioaren lagungarria da, eta, erretinetan, libragarri modura jokatzen du. Azaleko gaixotasunetan ere erabiltzen da. *Arloa:* Med.
- Alopata:** iz. Alopation oinarritzen den sendagilea. *ES:* Alópata *FR:* Allopathe *EN:* Allopath *Arloa:* Med.
- Alopatia:** iz. Medikuntza-doktrina: *contraria contrariis curantur*, 'kontrakoak kontrakoekin sendatzen dira'; gaixotasuna sendatzeko, sintomen kontrako eragina duten sendagaiak erabiltzen dira. *ES:* Alopatía *FR:* Allopathie *EN:* Allopathy *Oharrak:* Anemia ferropenikoan, burdin gehigarriak ematen dira hemoglobinareneko sintesia areagotzeko. *Arloa:* Med.
- Alopatiko:** izond. Alopatiari dagokiona. *ES:* Alopático *FR:* Allopathique *EN:* Allopathic *Adibideak:* Tratamendu alopatiko. *Arloa:* Med.
- Alopezia:** iz. Buruko ilearen galera, buru osoan zein buruko zati batean. *ES:* Alopecia *FR:* Alopécie *EN:* Alopecia *Arloa:* Med.
- Alu:** iz. Ikus 'bulba'.
- Alzheimer-en gaixotasun:** iz. Zahartzaro aurreko dementzia mota; adimenaren ahalmena murrizten da. *ES:* Alzheimer, Enfermedad de *FR:* Maladie d'Alzheimer *EN:* Alzheimer's disease *Oharrak:* Garuneko gune batzuk endurtzearen ondorioz gertatzen da, kalteak eragiten direlako neuronetan eta zuntzetan. *Arloa:* Med.
- Ama:** 1. iz. Zelula zein egitura bat, ondorengoen jatorri dena. 2. iz. Erditu den emakumea. *ES:* Madre *FR:* Mère *EN:* Mother

- Amaberri:** 1. izond. Erditu berri den edo erditzen ari den emakumea. *ES:* Puérpera *FR:* Accouchée *EN:* Puerpera 2. izond. Lehen aldiz erditu den emakumea. *ES:* Primeriza, primípara *EN:* First-time mother
- Amaberrien atal:** iz. Erditzera doazen edo erditu diren emakumeentzat eta haur jaioberrientzat prestatutako ospitalea. *ES:* Maternidad *FR:* Maternité *EN:* Maternity
- Amaiera:** iz. Ikus 'bukaera'.
- Amatasun:** iz. Ama denak bere seme-alabekiko duen erlazioa. *ES:* Maternidad
- Amaurosi:** iz. Itsutasuna; iragankorra edo behin betikoa izan daiteke. *ES:* Amaurosis *FR:* Amaurose *EN:* Amaurosis *Oharrak:* Ikusmenaren nerbioguneetako edo begietako gaixotasunek eragiten dute. *Arloa:* Med.
- Ameba:** iz. Uretan bizi den izaki bizidun zelulabakarra; protozoo erriropodoa. *ES:* Ameba *FR:* Amibe *EN:* Amoeba *Oharrak:* Forma aldakorak hartzen ditu, eta mugimendu ameboidea du. *Arloa:* Biol.
- Amebiasi:** iz. Amebek eragindako gaitza. Hainbat guneri erasan diezaieke; hesteetako gaixotasuna denean, disenteria deritzo (*Entamoeba histolitika* protozoiarioak heste lodian eragiten duen gaizkoadura); gibelegoa denean, berriz, ameba-abzesua. *ES:* Amebiasis *FR:* Amibiase *EN:* Amebiasis *Oharrak:* Giltzurrunetara eta garunera ere jotzen du batzuetan. *Arloa:* Med.
- Amenorrea:** iz. Emakumearengan, hilekorik eza. *ES:* Amenorrea *FR:* Aménorrhée *EN:* Amenorrhea *Oharrak:* Haurtzaroen, haurdunaldian, bularra ematerakoan, menopausiaren ondoren eta hilekoaren disfunzioengatik gertatzen da. *Arloa:* Med.
- Amesgaizto:** iz. Amets txarra; larritasuna edo beldurra eragiten du. Loaldian begien mugimendu azkarrari dagokion fasean egiten den amets mota da. Lo dagoena esnarazten du, gehienetan. *ES:* Pesadilla *FR:* Cauchemar *EN:* Nightmare
- Amestu:** ad. Ikus 'amets egin'.
- Ametabolo:** izond. Formaz aldatzen ez dena. *ES:* Ametábolo *FR:* Amétabole *EN:* Ametabol *Oharrak:* Batez ere intsektuetan, metamorfosi nabaririk izaten ez duena. *Arloa:* Biol.
- Ametropia:** iz. Begi-errefrakzioaren akatsa. *ES:* Ametrópia *FR:* Amétropie *EN:* Ametropia *Oharrak:* Erretinan, irudiak ez dira behar bezala eratzten. *Adibideak:* Miopia, hipermetropia eta astigmatismoa. *Arloa:* Med.
- Amets:** iz. Loaldian, irudimenak sortzen dituen gertaeren edo irudien multzoa. *ES:* Sueño
- Amets egin:** 1. ad. Loaldian, fantasiako egoerak edo gertaerak bizi. 2. ad. Egiazkotzat eta ziurtzat jo hala ez dena. *ES:* Soñar *FR:* Rêver, songer *EN:* To dream
- Ametsa izan:** ad. Ikus 'amets egin'.
- Amida:** 1. iz. Amoniakotik eratorritako konposatu mota. 2. iz. Gai nitrogenatua, azido organiko baten hidroxilo taldea (-OH) amino talde batez (-NH₂) edo amino ordezkatu batez ordezkatzean eratua. *ES:* Amida *FR:* Amide *EN:* Amide *Arloa:* Kim.
- Amigdala:** 1. iz. Gai grisezko masa, almendra-itxura duena; garuneko lobulu tenporalaren aurrealdean dago. 2. iz. Ehunezko —bereziki linfa-ehunezko— masa biribildu txikia. *ES:* Amígdala *FR:* Amygdale *EN:* Amygdala *Adibideak:* Ahosabaiko amigdala, mingainekoa, faringekoa, eta abar. *Arloa:* Anat.
- Amigdalitis:** iz. Amigdalaren hantura, bereziki aho-sabaikoena. *ES:* Amigdalitis *FR:* Amygdalite *EN:* Tonsillitis *Arloa:* Med.
- Amilasa:** 1. iz. Almidoi eta glukogeno polisakaridoetan dauden lutura glukosidikoen hidrolisia katalizatzen duen entzima. 2. iz. Almidoia azukre bihurtzen duen edozein entzima. *ES:* Amilasa *FR:* Amylase *EN:* Amylase *Adibideak:* Listuan, ptialina; pankrean eta pankreako urinean, amilopsina. *Arloa:* Biokim.
- Amina:** iz. Amoniakotik eratorritako konposatu kimikoa, amoniakoaren hidrogeno atomoak erradikal organikoz ordezkatzean eratua. *ES:* Amina *FR:* Amine *EN:* Amine *Arloa:* Kim.
- Amino:** iz. Erradikal monobalentea (-NH₂); amina eta bestelako konposatu organiko batzuen funtsezko taldea eratzen du. *ES:* Amino *FR:* Amino *EN:* Amino *Oharrak:* Aurritzki gisa erabiltzen da. *Arloa:* Kim.
- Aminoazido:** iz. Azido organikoa; karbono atomo bat edo gehiago amina talde batez ordezkatzeko denean sortzen da. *ES:* Aminoácido *FR:* Aminoacide *EN:* Amino acid *Oharrak:* Proteinen oinarritzko osagaiak dira mota horretako hogeita konposatu. *Arloa:* Biokim.
- Amitosi:** iz. Zelula bat bitan banatzeko prozesua; mitosirik gabe gertatzen da. *ES:* Amitosis *EN:* Amitosis *Oharrak:* Nukleoa eta zitoplasma bi zati berdinetan banatzen dira, egitura aldatu gabe. *Arloa:* Biol.
- Amnesia:** iz. Oroimenaren galera; erabatekoa edo neurri batekoa izan daiteke. *ES:* Amnesia *FR:* Amnésie *EN:* Amnesia *Arloa:* Psikol.
- Amniografia:** iz. Zorro amniotikoaren erradiograma; fetua, zilbor-hestea eta karena aztertzeko egiten da. *ES:* Amniografía *FR:* Amniographie *EN:* Amniography *Oharrak:* Likido opakua (estrontzio ioduroa) injektatu eta gero egiten da, eta fetuaren sexua jakiteko aukera ematen du. *Arloa:* Med.
- Amnios:** iz. Umekia eta likido amniotikoa inguratzen dituen mintzik barnekoena. Zilbor-hestea

- ingurutzen du, eta horren bidez lotzen zaio fetuari. *ES: Amnios FR: Amnios EN: Amnion Arloa: Biol.*
- Amnioskopia:** iz. Likido amniotikoaren azterketa endoskopikoa; endoskopia bat umetokiko lepotik barneratuz egiten da. *ES: Amnioscopia FR: Amnioscopie EN: Amnioscopy Oharrak: Mintzak ebaki gabe, aurrealdeko likidoak ikusten dira. Likido amniotikoa horia edo berdea izateak mekonioa dagoela adierazten du. Arloa: Med.*
- Amniozentesi:** iz. Likido amniotikoa lortzeko, amniosaren puntzioa; xiringa baten bidez xurgatzen da. *ES: Amniocentesis FR: Amniocentèse EN: Amniocentesis Oharrak: Haurra jaio aurretik gaitzak diagnostikatu ahal izateko egiten da. Arloa: Med.*
- Amoniak:** iz. (NH₃) Nitrogenoz eta hidrogenoz osatutako gasa, koloregabea eta usain sarkorrekoa; hainbat gai organiko (gernua, edo beste) hondatzean sortzen da. *ES: Amoníaco FR: Ammoniac EN: Ammonia Oharrak: Azidoen kontra edo arnas eragile moduan edota gernu-probeta-rako erabiltzen dira amoniakoaren hainbat pres-takin. Arloa: Kim.*
- Amoniko:** izond. Amonioari dagokiona. *ES: Amónico FR: Ammonique EN: Ammonic Arloa: Kim.*
- Amonio-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'amoniko'.
- Amonio:** iz. Erradikal monobalente positiboa, nitrogeno atomo batez eta lau hidrogeno atomoz osatua, eta gatzetan metal alkalinoen antzeko funtzioa betetzen duena. *ES: Amonio FR: Ammonium EN: Ammonium Oharrak: Amonioaren gatzek arnas eta bihotz-funtzioak suspertzen dituzte. Arloa: Kim.*
- Amorfo:** 1. iz. Eragin entzimatikorik ez duen aleo mutantea. 2. izond. Itxura zehatzik ez duena. *ES: Amorfo FR: Amorphe EN: Amorphous*
- Amorratu:** izond. Amorruari edo errabiari dagokiona. *ES: Rabioso FR: Enragé EN: Rabid Arloa: Med.*
- Amorru:** iz. Gaixotasun biriko larria, animalien nerbio-sistema zentralari erasaten diona. *Lyssavirus* generoko birus batek eragina da. Hamar egunetik urtebetera bitarteko inkubazioaldiaren ondoren agertzen da gaixotasuna. Animalietatik gizakietara igarotzen da, kutsatutako odolaren, ehunen, eta batez ere listuaren bidez. Hasieran agertzen diren sintomak dira: sukarra, ondoeza, buruko mina, parestesia eta giharretako mina. Ondoren agertzen dira: entzefalitis akutua, eldar-nioa, giharretako espasmo oso mingarriak, konbultsioak, paralisia, koma eta, azkenik, heriotza. *ES: Rabia FR: Rage EN: Rabies Arloa: Med.*
- Amorruaren kontrako:** izlag. (Agente bati buruz) Amorrua sendatzen edo eragozten duena. *ES:*
- Antirrábico *FR: Agent antirabique EN: Antirabic agent Arloa: Med.*
- Amoxizilina:** iz. Penizilina-antibiotiko erdi sintetikoa, anpizilinarekin antzekoa. Anpizilina baino bizkorrago sartzen da likido bronkialean. *ES: Amoxicilina FR: Amoxicilline EN: Amoxicillin Oharrak: Mikroorganismo sentikor gramnegatibo eta grampositiboek eraginiko gaizkoadura akutuen —pneumonia, bronkitisa eta otitis— aurkako tratamenduan erabiltzen da.*
- Anaboliko:** izond. Anabolismoari dagokiona. *ES: Anabólico Arloa: Biol.*
- Anabolismo:** iz. Osagai sinpleak konposatu konplexu bihurtzen dituen metabolismoaren atala. *ES: Anabolismo FR: Anabolisme EN: Anabolism Arloa: Biol.*
- Anabolizatzaile:** iz. Androgeno naturalez edo sintetikoaz osatutako gai multzoa; anabolismoa errazten dute. *ES: Anabolizante FR: Anabolisant EN: Anabolic Oharrak: Gaixotasunen ondoren erabil daiteke batez ere. Oharrak: Bitaminak anabolizatzaile naturalak dira; sintesiz lorturiko hainbat esteroide, aldiz, artifizialak. Arloa: Med.*
- Anaerobiko:** 1. izond. Oxigeno askearen beharrik gabe gertatu edo bizi ohi dena. 2. izond. Oxigeno faltari edo izaki anaerobioei dagokiena. *ES: Anaeróbico FR: Anaérobie EN: Anaerobic Arloa: Biol.*
- Anaerobio:** 1. izond. (Mikroorganismoei buruz) Oxigenorik ez dagoen ingurunean bizi daitekeena. 2. izond. (Erreakzioei buruz) Oxigenorik gabe gertatzen dena. *ES: Anaerobio FR: Anaérobie EN: Anaerobe Oharrak: Guztiz anaerobio diren organismoentzat, pozoia da oxigenoa. Arloa: Biol.*
- Anaerobiosi:** iz. Oxigeno askerik gabe gertatzen den bizia. *ES: Anaerobiosis FR: Anaérobiose EN: Anaerobiosis Arloa: Biol.*
- Anafase:** iz. Mitosia osatzen duten lau aldietatik hirugarrena; metafasearen ondoren eta telofasearen aurretik gertatzen da. *ES: Anafase FR: Anaphase EN: Anaphase Arloa: Biol.*
- Anafilaktiko:** izond. Anafilaxiari dagokiona. *ES: Anafiláctico FR: Anaphylactique EN: Anaphylactic Oharrak: Shock anafilaktikoa eragin dezakete erleen ziztadek, antibiotikoei alergia izateak, eta abar. Arloa: Med.*
- Anafilaxi:** iz. Sentiberatasuna ez-ohiko eran gehitze-ko erreakzioa, organismoan sarturiko gairen batek eragina. Organismoan sartzen den lehenengo aldian, erreakzio ahula eragiten du gai horrek. *ES: Anafilaxis FR: Anaphylaxie EN: Anaphylaxis Oharrak: Anafilaxiaren ondorioak izan daitezke: gorputzeko zati baten ubelunea, gorputz osoko azkura, hiperemia, eta abar; kasurik larrienetan, shock egoera gerta daiteke. Arloa: Med.*

- Anaforesi:** 1. iz. Izerdi-guruinen jardueraren murrizketa. 2. iz. Anodoranzko migrazio-fenomenoa; partikula koloidalei gertatzen zaie, likido batean esekiduran eta eremu elektriko baten eraginpean daudenean. *ES:* Anaforesis *FR:* Anaphorèse *EN:* Anaphoresis *Arloa:* Med., Kim.
- Analeptiko:** 1. izond. (Gai bati buruz) Zelulen eta organoen ekintza funtzionalak bizkortzeko gaitasuna duena, nerbio-sistema zentrolean eraginez. 2. izond. (Gai bati buruz) Indarberitzeko balio duena. *ES:* Analéptico *FR:* Analeptique *EN:* Analeptic *Arloa:* Med.
- Analgesia:** iz. Mina kentzeko era, gainerako sentiberatasun moduak galdu gabe. *ES:* Analgesia *FR:* Analgésie *EN:* Analgesia *Arloa:* Med.
- Analgesiko:** iz. Minarekiko sentikortasunik eza eragiten duen sendagai; nerbioguneetan eraginez, oinazea kendu edo gutxitu egiten du. *ES:* Analgésico *FR:* Analgésique *EN:* Analgesic *Adibideak:* Parazetamola, AAS, morfina, eta abar. *Arloa:* Med.
- Analisi:** iz. Gai baten konposizio kimikoa ezagutzeko erabiltzen den prozedura. Hartara, osagaia identifikatu edota bakoitzak zein ehuneko duen kalkula daiteke. *ES:* Análisis *FR:* Analyse *EN:* Analysis
- Analista:** iz. Analisi kimikoak edo medikoak eginez, gai baten propietate kimikoak, fisikoak eta bestelakoak aztertzen dituen pertsona. *ES:* Analista *FR:* Analyste *EN:* Analyst
- Anaplasia:** iz. Zelularen ugaltze-jardueran ezaugarri bereizgarriak galtzeko prozesua; ezaugarri morfologiko eta funtzionalak galtzen ditu. *ES:* Anaplasia *FR:* Anaplasie *EN:* Anaplasia *Oharrak:* Mínbizian bakarrik ikusi da, eta tumor gaiztoaren adierazgarri da. *Arloa:* Med.
- Anasarka:** iz. Ikus 'hidropesia'.
- Anastomosi:** iz. Bi hodiren kirurgia-elkarketa; bien arteko fluxua ahalbidetzen du. Aneurisma bat edo buxadura baskular bat konpontzeko egin daiteke, desbideratze bat irekiz. *ES:* Anastomosis *FR:* Anastomose *EN:* Anastomosis *Arloa:* Anat.
- Anatomia:** iz. Izaki bizidunen egitura, forma eta organoen antolamendua aztertzen duen zientzia. *ES:* Anatomía *FR:* Anatomie *EN:* Anatomy
- Anatomiko:** izond. Anatomiar dagokiona. *ES:* Anatómico *FR:* Anatomique *EN:* Anatomic
- Anbulantzia:** 1. iz. Gaixoak ospitalera eramateko prestatutako ibilgailua. 2. iz. Aldi baterako ospitale-estabzimendua, zauritu eta gaixoei laguntza emateko prestatua. *ES:* Ambulancia *FR:* Ambulance *EN:* Ambulance
- Ambulatorio:** 1. iz. (Gizarte-segurantzako sorostegiei buruz) Gaixoa bertaratu gabe, osasun-zerbitzua eskaintzen diona. 2. izond. (Gaixotasun edo tratamenduei buruz) Gaixoa ohean egotera behar
- tzen ez duena. *ES:* Ambulatorio *FR:* Ambulatoire *EN:* Ambulatory *Arloa:* Med.
- Anda(k):** iz. Gaixoak edo zaurituak garraiatzeko erabiltzen den ohea; gurpilduna izan daiteke. *ES:* Camilla *FR:* Civière *EN:* Stretcher
- Andari:** iz. Gaixoak edo zaurituak andatan garraiatzen dituen langilea. *ES:* Camillero
- Anderrai:** iz. Ikus 'pleura'.
- Andeza:** iz. Ikus 'edema'.
- Androgeno:** iz. Gizonezkoen hormona, barrabilek, giltzurrun gaineko geruzak edo gai sintetikoek jariatzen dutena; proteinen eraketa eta gizonezkoen bigarren mailako ezaugarri sexualak kontrolatzen ditu. *ES:* Andrógeno *FR:* Androgène *EN:* Androgen *Adibideak:* Testosterona. *Arloa:* Med.
- Andrologia:** iz. Gizonezkoaren aparatu genitalaren morfologiaren eta patologiaren azterketa. *ES:* Andrología *FR:* Andrologie *EN:* Andrology *Arloa:* Med.
- Andropausia:** iz. Gizonezkoen gonaden funtzioan gertatzen den inboluzio fisiologikoa. *ES:* Andropausia *EN:* Andropause *Arloa:* Med.
- Androsterona:** iz. Sexu-hormona maskulinoa, gurutik isolatua, eta zikiratzearen efektuak arintzeko eraginkorra dena. *ES:* Androsterona *FR:* Androstérone *EN:* Androsterone *Oharrak:* Testosteronak baino eraginkortasun txikiagoa du. *Arloa:* Med.
- Anemia:** iz. Odoleko globulu gorrien kantitatea edo kalitatea urritzearen ondorioa. *ES:* Anemia *FR:* Anémie *EN:* Anemia *Adibideak:* Anemia motak dira: anemia ferropenikoa, anemia megaloblastikoa, eta abar. *Arloa:* Med.
- Anestesia:** iz. Sentimena kentzeko teknika, mina saihesteko bereziki. *ES:* Anestesia *FR:* Anesthésie *EN:* Anesthesia *Oharrak:* Botika anestesikoak erabiltzen dira mina eragin dezaketen prozeduretan, anestesia eragiteko. *Adibideak:* Anestesia orokorra (erabatekoa), erregionala (eskualde batekoa) edo lokala (eremu jakin batekoa). *Arloa:* Med.
- Anestesia epidural:** iz. Anestesia erregionala; bizkarrezurreko gune epiduralean ziztatzen da anestesia, alde pelbiko, abdominal eta genitalaren anestesia lortzeko. *ES:* Anestesia epidural, anestesia peridural *FR:* Anesthésie péridurale *EN:* Epidural anesthesia *Oharrak:* Erditze-unean erabiltzen da batzuetan. *Arloa:* Med.
- Anestesia peridural:** iz. Ikus 'anestesia epidural'.
- Anestesiatu:** ad. Anestesia bidez sentiberatasun partziala edo osoa kendu. *ES:* Anestesiari *EN:* To anesthetize *Arloa:* Med.
- Anestesiko:** iz. Anestesia eragiten duen farmakoa; likido edo gas eran ematen da. *ES:* Anestésico *FR:* Anesthésique *EN:* Anesthetic *Oharrak:* Gas

- eran arnasbidetik, likido eran zain barnetik, eta abar erabil daitezke anestesikoak. *Arloa:* Med.
- Anestesista:** iz. Anestesiko bat emateko medikugaitasuna duen pertsona. *ES:* Anestesista *FR:* Anesthésiologiste *EN:* Anesthesiologist, anesthetist *Arloa:* Med.
- Aneurisma:** iz. Odol-hodi baten zabalkuntza lokala, arteria batena bereziki. Zirkulazioko odolez betetzen da sorturiko poltsa. *ES:* Aneurisma *FR:* Anévrisme *EN:* Aneurysm *Oharrak:* Asalduek, lesioek eta gaixotasunek eragina izan ohi da. *Adibideak:* Aortako aneurisma, garun-arteriako aneurisma. *Arloa:* Med.
- Anfetamina:** iz. Psikofarmakoa; agente sinpatikomimetikoa da, nerbio-sistema zentralaren eragile indartsua. Adrenalinarekin egiturarekin zerikusia du. *ES:* Anfetamina *FR:* Amphétamine *EN:* Amphetamine *Oharrak:* Gehiegi hartzeak mendekotasuna eragin dezake. *Arloa:* Kim.
- Anfoterizina:** iz. Agente antimikotikoa; infekzio sistemiko akutuetan erabiltzen da. A eta B motako antibiotikoak dira. *ES:* Anfotericina *FR:* Amphotéricine B *EN:* Amphotericin B *Oharrak:* Sendagaietan, B anfoterizina agertzen da batez ere, eta, zainetik sartuz, histoplasmek, kriptokoek, kokzidioideek, eta abarrek eragindako barne-mikosien aurkako tratamenduetan erabiltzen da.
- Anfotero:** izond. (Gai kimiko bati buruz) Batzuetan azido gisa eta besteetan base gisa erreazio-natzeko ahalmena duena. *ES:* Anfótero *FR:* Anphotère *EN:* Anphoteric *Arloa:* Kim.
- Angina:** 1. iz. Amigdalen eta inguruko egituren hantura. 2. iz. Itzid-entsazioa. *ES:* Angina *FR:* Angine *EN:* Sore throat *Arloa:* Med.
- Angiografia:** iz. Odol-hodien erradiografia; odolean gai erradiopako bat sartu ondoren egiten da. *ES:* Angiografía *FR:* Angiographie *EN:* Angiography *Arloa:* Med.
- Angiologia:** iz. Medikuntzaren adarra; odol-hodiak eta linfa-hodiak aztertzeaz arduratzen da. *ES:* Angiología *FR:* Angiologie *EN:* Angiology *Arloa:* Med.
- Angiologo:** iz. Angiologian aditua dena. *ES:* Angiólogo *Arloa:* Med.
- Angioma:** iz. Tumor onbera, elkarren artean ehun konektiboz loturiko odol-hodi txiki edo sare kapilar zabaldu batek osatua. *ES:* Angioma *FR:* Angiome *EN:* Angioma *Arloa:* Med.
- Angustia:** iz. Ikus 'larrimin'.
- Anhidrido:** iz. Konposatu mota bat, azido bat deshidratatuz lortzen dena; kimika ez-organikoan, oxigenoz eta ez-metal batez osatua izan ohi da, eta, kimika organikoan, oxigeno atomo batek lotutako bi azilo taldez osatua. *ES:* Anhidrido *FR:* Anhydride *EN:* Anhydride *Arloa:* Kim.
- Anhidro:** izond. (Gai bati buruz) Urik ez duena. *ES:* Anhidro *FR:* Anhydre *EN:* Anhydrous *Arloa:* Kim.
- Anhidrosia:** iz. Izerdirik eza. *ES:* Anhidrosis *Arloa:* Med.
- Anikteriko:** izond. Ikteriazirik ez duena. *ES:* Anictérico *FR:* Anictérique *EN:* Anicteric *Arloa:* Med.
- Anilina:** iz. Amina primarioa; bentzenotik eratorria, usain txarrekoa, eta guztiz pozoitsua da. *ES:* Anilina *FR:* Aniline *EN:* Aniline *Oharrak:* Oinarri gisa erabiltzen da kolore-emaileak, plastikoak eta sendagaiak egiteko. *Arloa:* Kim.
- Anisotropia:** iz. Gai batzuen ezaugarria; horren arabera, balio desberdinak hartzen dituzte propietate batzuek norabidearen arabera. *ES:* Anisotropía *FR:* Anisotropie *EN:* Anisotropy *Arloa:* Fis.-Kim.
- Anisotropo:** iz. Gai mota bat; zenbait propietateren norabidea aldatu ahala, haren balioa ere aldatu egiten da. *ES:* Anisótropo *FR:* Anisotrope *EN:* Anisotropic *Oharrak:* Anisotropoak dira kristal-egitura duten gai gehienak. *Arloa:* Fis.-Kim.
- Ankilosia:** iz. Artikulazio baten mugimendurik eza edo gogortasuna. *ES:* Anquilosis *FR:* Ankylose *EN:* Ankylosis *Arloa:* Med.
- Ankilostoma:** iz. Giza hesteetako bizkarroia, anemia eragiten duena. *ES:* Anquilostoma *FR:* Ankylostome *EN:* Hookworm
- Anobulatorio:** 1. izond. Obulaziorik ezari dagokiona. 2. izond. (Gai bati buruz) Obulazioa galazten duena. *ES:* Anovulatorio *FR:* Agent anovulatoire *EN:* Anovulatory agent *Arloa:* Med.
- Anobulazio:** iz. Obulutegien ezintasuna obulua sortzeko, helarazteko edo askatzeko. *ES:* Anovulación *FR:* Anovulation *EN:* Anovulation *Oharrak:* Obulutegien funtzioaren asaldugatik gertatzen da, haurdunaldian eta edoskitzaroen. *Arloa:* Med.
- Anodizatu:** ad. Anodizazioa egin. *ES:* Anodizar *FR:* Anodiser *EN:* To anodize *Arloa:* Kim.
- Anodizazio:** iz. Elektrolisian, gai metaliko bat anodo gisa jardutea, gai hori geruza-babesle edo -apaintzaile batez estaltzeko. *ES:* Anodización *FR:* Anodisation *EN:* Anodization *Arloa:* Kim.
- Anodo:** iz. Oxidazioa gertatzen den elektrodoa. Elektrolitikoan, gas-hodien eta abarren elektrodo positibo da; hortik sartzen da korrontea zirkuituan. *ES:* Anodo *FR:* Anode *EN:* Anode *Arloa:* Kim.
- Anomalia:** 1. iz. Gizabanako batek duen bereizgarritasun organikoa, bere espezieko gehienekin alderatuz gero. 2. iz. Egoera naturalarekiko desberdina; edo normala ez dena. *ES:* Anomalía *FR:* Anomalie *EN:* Abnormality
- Anomalo:** 1. izond. Egoera normaletik urrun dagoena. 2. izond. Garapen fisiko eta intelektuala

- adinez dagozkionak baino urriagoak dituena. *ES: Anómalo FR: Anormal EN: Abnormal*
- Anoretiko:** izond. (Gai bati buruz) Jateko gogoaz murrizten duena; anfetaminatik eratorria, gehienetan. *ES: Anorético FR: Anorexigène EN: Anorectic*
- Anorexia:** iz. Jateko gogoaz gutxitzea edo desagertzea ezaugarri funtsezkoena duen gaixotasuna. *ES: Anorexia FR: Anorexie EN: Anorexia Oharrak:* Prozesu psikologiko eta fisiologiko askotan agertzen da. Emakume gazteei eragiten die batez ere, eta oso eritasun larria izan daiteke. *Arloa: Med.*
- Anorexiadun:** izond. Anorexiar gaixorik dagoena. *ES: Anoréxico*
- Anorexiko:** izond. Anorexiari dagokiona. *ES: Anoréxico FR: Anorétique EN: Anoretic*
- Anorgasmia:** iz. Orgasmo-gutxiagatasuna edo orgasmorik eza. *ES: Anorgasmia FR: Anorgasmie EN: Anorgasmmy Arloa: Psicol.*
- Anormaltasun:** iz. Norbaiti edo zerbaiti berez legezkiokkeen ezaugarriak ez agertzearen ondoriozko egoera. *ES: Anormalidad FR: Anormalité EN: Abnormality*
- Anosmia:** iz. Usaimenaren galera edo asaldua. *ES: Anosmia FR: Anosmie EN: Anosmia Oharrak:* Zerbaitek (hotzeriak, arnas infekzio batek, edo hantura edo bestelako sudur-barreneko buxadura batek) usaimen-gunerako sarbidea oztopatuz gero, igarokorra da; neuroepitelioa edo usaimen-nerbioaren beste edozein gune suntsituz gero, al-diz, iraunkorra. *Arloa: Med.*
- Anoxemia:** iz. Odolean, oxigenorik eza. *ES: Anoxemia FR: Anoxémie EN: Anoxemia Arloa: Med.*
- Anoxia:** iz. Ehunetara oxigenorik iritsi ezina; hipoxia adierazteko erabiltzen da. *ES: Anoxia FR: Anoxie EN: Anoxia Arloa: Med.*
- Anpizilina:** iz. Mikroorganismo askoren aurkako penizilina. Aho bidez zein injekzioz ematen da. *ES: Ampicilina FR: Ampicilline EN: Ampicillin*
- Anpulu:** 1. iz. Gorputz zabala eta lepo estua dituen beirazko ontzi txikia, esterilizatua; gehienetan, sendagairen bat du barruan. *ES: Ampolla FR: Ampoule EN: Ampoule Oharrak:* Kristalezko anpuluaz gain, badira plastikozkoak ere. *Arloa: Med. 2. iz. Ikus 'baba'.*
- Anputatu:** 1. izond. Gorputzeko atalen baten anputazioa jasan duena. 2. izond. (Gorputz atalei buruz) Gorputzetik bananduta geratu dena. *ES: Amputado FR: Amputé EN: Amputee Arloa: Med.*
- Anputazio:** iz. Gorputz atal baten erazketa, bai kirurgia bidez, bai istripu baten ondorioz. *ES: Amputación FR: Amputation EN: Amputation Oharrak:* Pasmoaren tratamenduan egin ohi da. *Arloa: Med.*
- Antialergiko:** izlag. Ikus 'alergiaren kontrako'.
- Antiasmatiko:** izlag. Ikus 'asmaren kontrako'.
- Antibiotiko:** izond. (Gai bati buruz) Mikroorganismo patogenoak suntsitzeko edo horien garapena galarazteko ahalmena duena. *ES: Antibiótico FR: Antibiotique EN: Antibiotic Oharrak:* Sintesi bidez lortua edo izaki bizidunek sortua izan daiteke. *Adibideak:* Penizilina, zefalosporinak, makrolidoak, eta abar. *Arloa: Med.*
- Antibiral:** izond. Ikus 'birusen kontrako'.
- Antibiriko:** izond. Ikus 'birusen kontrako'.
- Antibirus:** iz. Ikus 'birusen kontrako'.
- Antidiuretiko:** izond. Ikus 'diuresiaren kontrako'.
- Antidoto:** iz. Toxiko baten aurkako gaia. *ES: Antídoto FR: Antidote EN: Antidote Oharrak:* Naloxona erabiltzen da morfina-antidoto gisa; paracetamolaren antidoto gisa, berriz, N-azetil zisteina. *Arloa: Med.*
- Antielektroi:** iz. Oinarrizko partikula, positiboki kargatua; elektroienaren berdina du masa; karga, berriz, magnitude berekoa, baina kontrako zeinukoa. *ES: Antielectrón, electrón positivo FR: Antiélectron EN: Antielectron Arloa: Kim.*
- Antiespasmodiko:** izond. Ikus 'espasmoen kontrako'.
- Antifungiko:** izond. (Gai bati buruz) Onddoen garapena eragozten duen nahiz suntsitzen duena. *ES: Antifúngico, antifungoso FR: Antifongique EN: Antifungal Adibideak:* Azolak, anfoterizina. *Arloa: Med.*
- Antifungoso:** izond. Ikus 'antifungiko'.
- Antígeno:** iz. Erantzun immunea; esate baterako, antigorputzak eratzea edota hipersentiberatasuna eragiten duen edozein gai. *ES: Antígeno FR: Antigène EN: Antigen Arloa: Med.*
- Antigorputz:** iz. Organismoak ekoiztutako glukoproteina; zelula plasmatikoez eta B linfozitoez ekoizten dute, antigeno edo haptenoen sarrerari erantzun gisa. *ES: Anticuerpo FR: Anticorps EN: Antibody Arloa: Med.*
- Antihelmintiko:** izond. (Gai bati buruz) Hesteetako zizareak deuseztatzen edo kanporatzen dituen gaia. *ES: Antihelmíntico FR: Anti-helminthique EN: Anthelminthic agent Adibideak:* Albendazola, mebendazola. *Arloa: Med.*
- Antihemorragiko:** izond. Ikus 'odoljarioraren aurkako'.
- Antihemorroidal:** izond. Ikus 'hemorroideen kontrako'.
- Antihigieniko:** izond. Ikus 'higienearen kontrako'.
- Antihipertentsibo:** izond. Ikus 'hipertentsioaren aurkako'.
- Antihistamina:** iz. Farmakoa, histaminak askatzean sortzen diren eraginak ezabatzen dituena. *ES: Antihistamina*
- Antihistaminiko:** izond. (Gai bati buruz) Alergiaren kontra erabiltzen dena; histaminaren eragi-

- nen aurkakoa. *ES:* Antihistamínico *FR:* Antihistaminique *EN:* Antihistamine *Oharrak:* Logura eragin eta nerbioak lasaitzen dituzte antihistaminikoek. *Arloa:* Med.
- Antiinflamatorio:** izond. Ikus 'hanturaren kontrako'.
- Antikantzeroso:** izond. Ikus 'minbiziaren kontrako'.
- Antikoagulante:** izond. Ikus 'koagulazioaren kontrako'.
- Antimikotiko:** izond. Ikus 'onddoen kontrako'.
- Antimikrobiano:** izond. Ikus 'mikrobioen aurkako'.
- Antimonio:** iz. Sb. Metalaren ezaugarriak dituen elementu kimikoa. Gai solido zuri eta hauskorra da. Huts-hutsik ez da erabiltzen, baina bai beste metalekin, aleazioetan. Hainbat gatz sendagarri edo toxiko sortzen ditu; gatz horiek eragina dute bihotzean eta odol-hodietan. Era berean, emetikoak eta izerdiarazleak dira, besteak beste. *ES:* Antimonio *FR:* Antimoine *EN:* Antimony *Oharrak:* Koloratzaileak, botikak, kosmetika-gaiak, eta abar egiteko erabiltzen da. *Arloa:* Kim.
- Antioxidante:** izond. (Gai bati buruz) Oxidazio-edo herdoiltze-prozesua atzeratzen duena. *ES:* Antioxidante *FR:* Antioxydant *EN:* Antioxidant *Oharrak:* Elikagaietan, polimeroetan eta zenbait materialetan iraupen luzeagoa lortzeko erabiltzen dira gai antioxidanteak. Bestalde, gorputzean erradikal askeek duten eragin oxidatzailearen kontrako gaiak dira antioxidanteak (zenbait bitamina, entzima, eta abar).
- Antioxidatzaile:** izond. Ikus 'antioxidante'.
- Antiparasitario:** izond. (Gai bati buruz) Bizkarroiak suntsitzen dituena, edo haiek haztea eta ugaltzea eragozten duena. *ES:* Antiparasitario *FR:* Agent antiparasitaire *EN:* Antiparasitic agent *Arloa:* Biol.
- Antipartikula:** iz. Oinarrizko partikula baten aurkako karga elektriko eta momentu magnetikoa dituen partikula. *ES:* Antipartícula *FR:* Antiparticule *EN:* Antiparticle *Oharrak:* Elektroiak karga negatiboa du; protoia da haren antipartikula, eta karga positiboa du. *Arloa:* Kim.
- Antipiretiko:** izond. Ikus 'sukarraren kontrako'.
- Antiprotoi:** iz. Protoiaren antipartikula, karga negatiboduna. *ES:* Antiprotón *FR:* Antiproton *EN:* Antiproton *Arloa:* Kim.
- Antipruriginoso:** izond. Ikus 'azkuraren kontrako'.
- Antipsikiatria:** iz. Psikiatria tradizionala eta burueritasunaren kontzeptua zalantzan jartzen dituen mugimendua. *ES:* Antipsiquiatría *Arloa:* Psikiat.
- Antirrabiko:** izond. Ikus 'amorraren kontrako'.
- Antirreumatiko:** izond. Sistema muskulueskeletikoaren edozein gaixotasun mingarri edo immobilizatzaileen sintomak arintzen dituena; farmakoak izaten dira antirreumatikoak, eskuarki. *ES:* Antirreumático *FR:* Agent antirrhumatique *EN:* Antirheumatic agent *Arloa:* Med.
- Antisepsia:** iz. Mikroorganismoak suntsitzeko praktika multzoa. Germen patogenoak suntsitzeko edota kolonizazioa eragozteko erabiltzen da, agente kimikoen bidez. *ES:* Antisepsia *FR:* Antisepsie *EN:* Antisepsis *Arloa:* Med.
- Antiseptiko:** izond. (Gai bati buruz) Mikroorganismoak deuseztatzen dituen edo haiek haztea galarazten duena. *ES:* Antiséptico *FR:* Agent antiseptique *EN:* Germicide *Adibideak:* Gai antiseptiko arrunten artean daude: alkohola, iodo-tintura, merkurokromoa, eta abar. *Arloa:* Med.
- Antisifilitiko:** izond. (Gai bati buruz) Sifilia saihesten edo sendatzen duena. *ES:* Antisifilitico *FR:* Agent antisiphilitique *EN:* Antisiphilitic agent *Arloa:* Med.
- Antisorgailu:** iz. Ernalketa galarazten duen gai, aparatu edo metodoa. *ES:* Anticonceptivo *FR:* Anti-génésique *EN:* Contraceptive *Adibideak:* Preserbatiboak, espermizidak, umetoki barneko gailua, eta abar.
- Antisozial:** izond. Gizartearen eta ordena sozialaren aurkakoa; gizarte-harremank ezartzen dituzten portaera-arauen kontra doan jokamoldea. *ES:* Antisocial *FR:* Comportement antisocial *EN:* Antisocial action
- Antitermiko:** izond. Ikus 'sukarraren kontrako'.
- Antitetaniko:** izond. Ikus 'tetanosaren kontrako'.
- Antitoxina:** iz. Toxinek eragindako antigorputza. Zenbait kasutan, babesteko gaitasun handia dute antigorputz horiek; horregatik, ekoiztari ez egiten dira, toxina-dosi txikiak gorputzean txertatuz. *ES:* Antitoxina *FR:* Antitoxine *EN:* Antitoxin *Oharrak:* Bakterioen erasoaren bidez edo toxina baten dosi txikia emanez sartzen da toxina organismoan. *Arloa:* Med.
- Antitronbina:** iz. Odolean dagoen gaia; jatorri naturala du, eta tronboak eragozten ditu tronbinaren ekintza oztogatuz. *ES:* Antitrombina *FR:* Antithrombine *EN:* Antithrombin *Oharrak:* I, II eta III antitronbinak ezagutzen dira, eta IIIa da fisiologian garrantzi gehien duena.
- Antituberkuloso:** izond. Ikus 'tuberkulosiaren kontrako'.
- Antitusibo:** izond. Ikus 'eztularen kontrako'.
- Antiultzeroso:** izond. Ikus 'ultzeraren kontrako'.
- Antrakosi:** iz. Pigmentu beltza, ikatz partikulak arnastearren ondorioz biriketan agertu eta hantura kronikoa eragiten duena; pneumokoniosi mota bat da. *ES:* Antracosis *FR:* Anthracose *EN:* Anthracosis *Oharrak:* Biriketako gaixotasun kronikoa da, batez ere ikazkin-eta nozitzen dutena. Biriketan ikatz-hautsa pilatu eta bronkioloetan nodulu beltzak sortzen dira, eta foku-enfisea bat garatzen da hortik. *Arloa:* Med.

- Antrax:** iz. Estafilokokokoek sorturiko infekzio garrantzitsua. Larruazpiko ehunaren hantura gogor eta mingarria eragiten du. Forunkuluak pilatu egiten dira, eta, azkenean, zornea eta pasmoa jariatzen dira hainbat pitzaduratatik; bien bitartean, beste hainbat sintoma ere izaten ditu gaixoak. *ES:* Antrax *FR:* Charbon *EN:* Anthrax *Oharrak:* Lepoan eta ipurmasailetan agertzen da lesioa, gehienetan. *Arloa:* Med.
- Antropologia:** iz. Gizakia eta giza taldeak ikertzen dituen zientzia. Gizakien portaeren zergatia eta garapena aztertzen ditu. *ES:* Antropología *FR:* Anthropologie *EN:* Anthropology
- Antsietate:** iz. Ikus 'herstura'.
- Antsiolitiko:** izond. (Gai bati buruz) Antsietatea murrizten edo baretzen duena. *ES:* Ansiolítico *FR:* Anxiolytique *EN:* Anxiolytic *Oharrak:* Antsiolitiko berezietz gain, eragin antsiolitikoa dute nerbio-sistema zentralaren depresore diren farmakoek. *Arloa:* Med.
- Antz:** iz. Ikus 'itxura'.
- Antzu:** izond. Haurrik izan ezin duena, anomalia fisikoren baten ondorioz. Gizonezkoetan, espermatozoiden ezaren ondorioz izaten da gehienetan; emakumezkoetan, berriz, Fallopioren tronpak blokeatzearen ondorioz. *ES:* Estéril *FR:* Stérile *EN:* Sterile
- Antzutasun:** iz. Ugaltzeko gaitasunik eza. *ES:* Esterilidad *FR:* Stérilité *EN:* Sterility *Arloa:* Med.
- Antzutze:** iz. Ugaltzeko gaitasuna kentzeko xedez egiten den ebakuntza. *ES:* Esterilización *FR:* Stérilisation *EN:* Sterilization
- Anuria:** iz. Pixa egiteko ezintasuna; gernu-jarioa eten egiten da. Giltzurrun-gutxiegitasunaren, odol-presioa jaistearen edo gernu-bideetako buxaduraren ondorioa izan daiteke. *ES:* Anuria *FR:* Anurie *EN:* Anuria *Oharrak:* Anuria-egoeran bi astez bizirik irautea posible den arren, heriotza gerta daiteke gernu-funtzioaren erabateko galeraren ondorengo 24 orduetan. *Arloa:* Med.
- Aorta:** iz. Gorputzeko arteria nagusia, bihotzeko ezker-bentrikulutik irteten dena. Odol oxigenatua eramaten du organo guztietara. *ES:* Aorta *FR:* Aorte *EN:* Aorta *Oharrak:* IV. gerri-ornoan bukatzen da, eta bertan adarkatzen da, arteria iliako primitibo bilakatzeko. *Arloa:* Anat.
- Aortiko:** izond. Aorta arteriari edo bihotzeko ezker-bentrikuluko zulo aortikoari dagokiona. *ES:* Aórtico *FR:* Aortique *EN:* Aortic *Arloa:* Med.
- Aortitis:** iz. Aortaren hantura. *ES:* Aortitis *FR:* Aortite *EN:* Aortitis *Arloa:* Med.
- Aortografia:** iz. Aortaren azterketa erradiologikoa. Odolean kontraste erradiopako bat injektatuz egiten da. *ES:* Aortografía *FR:* Aortographie *EN:* Aortography *Arloa:* Med.
- Aparatu:** iz. Ikus 'sistema'. *ES:* Aparato *FR:* Appareil *EN:* Apparat *Arloa:* Anat.
- Apatia:** iz. Emozio, sentimendu, kezka edota pasio falta; edo deuseztatu egiten dira, edo ez da ardurarik erakusten eskuarki zirrargarriak diren egoera edo gertaeren aurrean. *ES:* Apatía *FR:* Apathie *EN:* Apathy *Arloa:* Psikol.
- Apendikostomia:** iz. Apendizea sabel-hormara ahokatzeko ebakuntza. Heste lodia irrigatzea da ebakuntza horren helburua. *ES:* Apéndice *FR:* Appendicostomie *EN:* Appendicostomy *Arloa:* Med.
- Apendize:** iz. Enbor bati lotutako organoa edo organo zatia; gorputz-adar bat, adibidez. *ES:* Apéndice *FR:* Appendice *EN:* Appendix *Arloa:* Anat.
- Apendize bermiforme:** iz. Ikus 'heste-sobre'.
- Apendize ileozekal:** iz. Ikus 'heste-sobre'.
- Apendize zekal:** iz. Ikus 'heste-sobre'.
- Apendizektomia:** iz. Apendize zekalaren erauzketa. *ES:* Apéndice *FR:* Appendicectomie *EN:* Appendectomy *Arloa:* Med.
- Apendizitis:** iz. Apendize bermiformearen hantura akutua. Nerabeetan eta gazteetan gertatzen da gehienbat, eta ohikoagoa da gizonezkoengan emakumezkoengan baino. *ES:* Apéndice *FR:* Appendicite *EN:* Appendicitis *Oharrak:* Apendizitisaren ezaugarri nagusiak dira: goragalea, eskuineko hobi iliakoa oinazea, sukar baxua eta leukozitosisa. Diagnostika garaziz egin ezean, zulatu egin daiteke, eta peritonitisa eragin. *Arloa:* Med.
- Apgar-en zenbatespen:** iz. Jaioberriaren egoera balioesteko metodoa. *ES:* Apgar, Valoración de *FR:* Indice d'Apgar *EN:* Apgar score *Oharrak:* Itxura, kolorea, pulstua, erreflexuak, tonua, arnasa, eta abar neurtzen dira. Normaltasunetik kanpo daude 7tik beherako balioak.
- Apikal:** izond. Organo edo egitura baten erpinari dagokiona, edo erpin horretan dagoena. *ES:* Apical *FR:* Apical *EN:* Apical *Arloa:* Biol.
- Apirexia:** iz. Sukarrik eza. *ES:* Apirexia *FR:* Apyrexie *EN:* Apyrexia *Arloa:* Med.
- Apirogeno:** 1. izond. Sukarrik sortzen ez duena. 2. iz. Hermetikoki itxirik eta ur destilatu esterilez beterik dagoen anplua. Hauts eran dauden drogak injekzio bidez eman behar direnean erabiltzen da. *ES:* Apirógeno *FR:* Apyrogène *EN:* Apyrogenic
- Aplasia:** iz. Organo edo chun baten garapen ez-osoia edo akastuna. *ES:* Aplasia *FR:* Aplasie *EN:* Aplasia *Adibideak:* Hezur-muineko aplasia, kimioterapiaren ondorioz sortzen dena. *Arloa:* Med.
- Aplasiko:** 1. izond. Aplasiari dagokiona. 2. izond. Ehun berria sortzeko gai ez dena. *ES:* Aplásico *FR:* Aplasique *EN:* Aplastic *Arloa:* Med.

- Apnea:** iz. Arnasaren behin-behineko etena. *ES:* Apnea *FR:* Apnée *EN:* Apnea *Arloa:* Med.
- Apodia:** iz. Oinen jatorrizko gabezia. *ES:* Apodia *FR:* Apodie *EN:* Apodia *Arloa:* Med.
- Apofisi pterigoide:** iz. Esfenoide hezuraren apofisietariko bat. *ES:* Apófisis pterigoide *FR:* Apophyse ptérygoïde *EN:* Pterygoid process
- Apofisi:** iz. Hezuraren berezko goragunea; artikulaziorako eta giharren txertaketarako balio du. *ES:* Apófisis *FR:* Apophyse *EN:* Apophysis *Arloa:* Anat.
- Apokrino:** iz. Jariakin mota; jariatutako produktak zelularen alde batean pilatzen dira, eta kanporatzean, protoplasma zelulararekin batera irriten dira. *ES:* Apocrino *FR:* Apocrine *EN:* Apocrine *Adibideak:* Izerdi-guruinen jariakina eta emakumearen ugatz-guruinena dira apokrino ezagunenak. *Arloa:* Med.
- Aponeurosi:** iz. Ehun konektibo zuntzuzko leka mardula; giharrak hezurretan txertatzeko tendoi gisa lan egiten du, edo giharrak batuta mantentzen dituen faszia gisa. *ES:* Aponeurosis *FR:* Aponevrose *EN:* Aponeurosis *Arloa:* Anat.
- Aponeurosis:** iz. Aponeurosi baten hantura. *ES:* Aponeurosis
- Apoplegia:** iz. Ikus 'apoplexia'.
- Apopletiko:** izond. Apoplexiari dagokiona, apoplexia duena, edo apoplexiarako joera duena. *ES:* Apoplético *FR:* Apoplectique *EN:* Apoplectic *Arloa:* Med.
- Apoplexia-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'apopletiko'.
- Apoplexia:** 1. iz. Organo baten barruneko odol-jarioa. 2. iz. Garunaren funtzioetan, etena; asaldatu egiten dira mugimendua, sentikortasuna eta kontzientzia. Enboliaren eta garuneko odol-jarioaren ondorioz gertatzen da, batez ere. *ES:* Apoplejía *FR:* Apoplexie *EN:* Apoplexy *Oharrak:* Konortea galtzen du eriak bat-batean, arnasketa eta odolaren zirkulazioa gelditu gabe; lurrera erortzen da, eta aurpegiaren alde bateko elbarritasuna eta hemiplegia agertzen zaizkio. *Arloa:* Med.
- Apositu:** iz. Zauri baten gainean zuzenean jartzen den benda garbi eta esterila; zauria garbi mantentzeko edo odoljarioa geldiarazteko erabiltzen da. *ES:* Apósito *FR:* Pansement *EN:* Dressing *Arloa:* Med.
- Apraxia:** iz. Mugimendu koordinatuak egiteko gaitasunik eza, nahiz eta paralisirik ez egon. Arazo neurologikoa izaten da, gehienetan. *ES:* Apraxia *FR:* Apraxie *EN:* Apraxia *Arloa:* Med.
- Aprensibo:** izond. Edozein egoera arrisksutzat hartzen duena, edo zauririk arinenak ere larriak direla uste duena. *ES:* Aprensivo *Arloa:* Psicol.
- Apurketa:** iz. Ikus 'haustura'.
- Apurtu:** ad. Ikus 'haustu'.
- Ar:** izond. (Izaki bizidunei buruz) Espezie bereko emea ernaltzeko ahalmena duena. *ES:* Macho *FR:* Mâle *EN:* Male
- Araknodaktilia:** iz. Armiarma-itxurako hatzak izatea ezaugarri duen gaixotasuna. Hatzen eta behatzen luzera neurritz kanpokoa izaten da, eta hezurrak meheagoak. *ES:* Aracnodactilia *FR:* Arachnodactylie *EN:* Arachnodactyly *Arloa:* Med.
- Araknoide:** iz. Piamaterraren eta duramaterraren artean dagoen mintz fina. *ES:* Aracnoides *FR:* Arachnoïde *EN:* Arachnoidea *Arloa:* Anat.
- Arazgarri:** izond. Garbitzen duena; odola garbitzen duena, bereziki.
- Arazketa:** iz. Organismoa alferrikako gaiez eta gai kaltegarriez aske geratzeko prozesua. *ES:* Depuración *FR:* Dépuration *EN:* Depuration
- Arazo:** iz. Asmo bat erdiestea nahiz funtzionamendu normala eragozten duten gertaeren edo egoeren multzoa. *ES:* Problema *FR:* Problème *EN:* Problem *Adibideak:* Arazo psikologikoak, osasun-arazoak, eta abar.
- Araztu:** ad. Berez ez dagokiona edo oztopo gertatzen zaiona kendu. *ES:* Depurar
- Araztu:** izond. Garbitua, urberritua, edota findua. *ES:* Depurado *Arloa:* Kim.
- Arbobirus:** iz. Artropodo baten, bereziki intsektu baten, ziztada edo hozkadaren bidez transmititzen den birusa. *ES:* Arbovirus *Oharrak:* Honako zeinu hauetako bi edo gehiago agertzea da arbobirusaren ezaugarri nagusia: sukarra, exantema, entzefalitis, eta erraietako edo larruazaleko odoljarioa. *Oharrak:* Arbobirusak eragina da sukarrak horia, beste hainbat gaixotasunekin batera.
- Arborizazio:** iz. Adarkaturiko edozein sistema edo egitura. *ES:* Arborización *FR:* Arborisation *EN:* Arborization *Adibideak:* Nerbio-zelulen hainbat hedapenen bukaerako adarkatzea.
- Ardatz antzeko:** izlag. Ikus 'fusiforme'.
- Ardazkide:** iz. Ardatz berari dagokion zati bakoitza. *ES:* Coaxial *FR:* Coaxial *EN:* Coaxial
- Areola:** 1. iz. Ehun baten barruko tarte edo barrunbe txikia. 2. iz. Erdigune bat inguratzen duen guinea, kolore ezberdinekoa eta biribil-itxurakoa. 3. iz. Bularreko titiburuaren inguruan dagoen azalera pigmentarioa. *ES:* Areola *FR:* Aréole *EN:* Areola
- Argal:** izond. Lodiera txikia duena, edo ohi dena nahiz behar duena baino txikiagoa duena. *ES:* Delgado *FR:* Maigre *EN:* Thin
- Argaldu:** ad. Gorputz batek lodiera eta pisua galdu, elikadura etetearen edo gaixotasun baten ondorioz. *ES:* Adelgazar *Oharrak:* Diabetes Mellitus goiztiarraren, neoplasien, hipertiroidismoaren, iraupen luzeko gaizkoalduren, eta abarren ondorio izan daiteke agertzea.
- Argaltasun:** iz. Gorputzeko pisu- eta gantz-urritasuna. *ES:* Delgadez *FR:* Maigreur *EN:* Leanness

- Argaltze:** iz. Gorputzaren loditasuna murriztea; pi-sua ere galdu ohi da, gehienetan. Gantza eta beste zenbait ehun galtzearen ondoriozkoa da. *ES:* Adelgazamiento *FR:* Amaigrissement *EN:* Weight loss
- Argi:** izond. Buru-funtzioak arretaz mantentzen dituen; ezer egin aurretik, ekintzak eta ekintza horien ondorioak zentzuz eta neurriz aztertzen dituena. *ES:* Lúcido *FR:* Lucide *EN:* Lucid
- Arginasa:** iz. Gibelean, giltzurrunetan eta barean dagoen entzima. Argininaren hidrolisia katalizatzen du, eta urea eta ornitina eman. *ES:* Arginasa *FR:* Arginase *EN:* Arginase *Arloa:* Biokim.
- Arginina:** iz. Oinarrizko aminoazidoa. Proteinen digestioan sorturiko azido aminoguanidinobalerianikoa da. *ES:* Arginina *FR:* Arginine *EN:* Arginine *Oharrak:* Gibelean gutxiegitasun larria tratatzeko erabili ohi da, amoniakoz intoxikatutako gaixoetan. *Arloa:* Biokim.
- Argitasun:** iz. Gogamenaren argitasuna, bai pertzepzioari eta bai ulermenari dagokionez. *ES:* Lucidez *FR:* Lucidité *EN:* Lucidity
- Argizari:** iz. Ikus 'ezko'.
- Ariketa:** 1. iz. Giharren mugimenduarekin egiten den lana, gorputza edo haren atalen bat indartzeko; organismoaren gaitasunak mantentzeko edo osasun-egoera jakin bat berreskuratzeko egiten da. 2. iz. Jarduera fisiko zein intelektuala; gai batean trebatzeko egiten da. *ES:* Ejercicio *FR:* Exercice *EN:* Exercise
- Ariketa egin:** ad. Zerbaitetan trebatzeko ekintza bat errepikatu eta landu. *ES:* Ejercitar
- Arin:** izond. Larritasun gutxikoa. *ES:* Leve *EN:* Mild
- Arindu:** ad. Ondoez-egoera baretu. *ES:* Paliar *FR:* Pallier *EN:* To palliate
- Aringarri:** izond. (Gai bati buruz) Mina edo egozina baretzen nahiz kentzen duena. *ES:* Calmante, paliativo *FR:* Calmant *EN:* Calmative *Arloa:* Med.
- Arintasun:** iz. Zailtasunik gabe mugitzeko ahalmena. *ES:* Agilidad *FR:* Souplesse *EN:* Flexibility
- Arku:** iz. Zenbait organo edo organo zati kurbaturen izen generikoa. *ES:* Cayado *FR:* Crosse *EN:* Arch
- Arnas:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'arnasketako'.
- Arnas hartze:** iz. Ikus 'arnasgora'.
- Arnas sistema:** iz. Arnasketan parte hartzen duten organoen multzoa. Oxigeno eta karbono dioxidoaren trukea egiten dute inguruko airearen eta biriketako odolaren artean. *ES:* Sistema respiratorio *FR:* Appareil respiratoire *EN:* Respiratory system *Oharrak:* Bi zati bereizten dira: goiko arnasbidea (ahoa, sudur-hobiak, faringea, laringea eta trakea) eta beheko arnasbidea (bronkioak eta biririkak); beheko arnasbideko azken zatietan gertatzen da gasen trukea. *Arloa:* Anat.
- Arnasa bota:** ad. Arnasbideetatik airea kanporatu. *ES:* Espirar *FR:* Expirer *EN:* To expire
- Arnasa hartu:** ad. Ikus 'arnastu'.
- Arnasaldi:** iz. Arnasa hartzen eta botatzen den aldi bakoitza. *ES:* Respiro *FR:* Respiration *EN:* Breathing
- Arnasbehera:** iz. Arnasketaren bigarren aldia; airea kanporatzen da biriketatik. Prozesu pasiboa izaten da oro har, eta toraxaren eta birika-ehunen malgutasun-ezaugarrien mende dago. *ES:* Espiración *FR:* Expiration *EN:* Expiration
- Arnasbotatze:** iz. Ikus 'arnasbehera'.
- Arnasdun:** izond. Ikus 'bizidun'.
- Arnasestu:** iz. Ikus 'disnea'.
- Arnasestua izan:** 1. ad. Arnasa zailtasunez hartu. 2. ad. Arnasaldi laburrak eta sarriak hartuz arnastu. *ES:* Anhelar *Oharrak:* Haren eragile izan daitezke: asma, bronkitis kronikoa eta bihotz-gutxiegitasuna. *Arloa:* Med.
- Arnasgailu:** iz. Birika-aireztapen artifiziala ahalbide-tzen duen tresna; arnasbeheran airea aldarazteko nahiz biriketako arnasketa hobetzeko erabiltzen da. *ES:* Respirador *FR:* Respirateur *EN:* Respirator *Oharrak:* Anestesiologian eta medikuntza intentsiboan erabiltzen da, gaixoaren aireztapen mekanikoa eragiteko, eta, gaixo kritikoetan, birikien lana modu mekanikoan ordeztuko. *Arloa:* Med.
- Arnasgora:** iz. Arnasketa-ekintza; airea biriketan sartzen da. Arnasgoran, oxigenoak ordezkatzeko duen ehunen metabolismoaren emaitza gisa eratu den karbono dioxidoa. Arnasketan parte hartzen duen gihar nagusia diafragma da; haren uzkurdurak presio negatiboa eragiten du toraxean, eta, horren ondorioz, biririkak ireki eta airea sartzen da. *ES:* Inspiración *FR:* Inspiration *EN:* Inspiration
- Arnasketa:** iz. Oxigeno eta anhidrido karboniko molekulen arteko trukea; gorputzeko ehunetan egiten da, eta ezinbestekoa da bizitzeko. Bi mugimendu ditu: arnasgora eta arnasbehera. Horiei esker, arterializatu egiten da zainetako odola. *ES:* Respiración *FR:* Respiration *EN:* Breathing, respiration *Oharrak:* Minutuko 14-20 artekoa izan ohi da arnas maiztasuna gizaki osasuntsuetan. *Arloa:* Med.
- Arnasketa aerobio:** iz. Arnasketa mota arrunta; elikagaiak (gluzidoak, gehienetan) gutziz oxidatzen dira, eta karbono (IV) oxidoa eta ura ematen dute. Ezinbestekoa da oxigenoa egotea, eta, ondorioz, nahitaezkoa da izaki horien ehunetara eta zeluletara oxigenoa garraiatuko duten hainbat prozesu fisiko eta kimiko ere gertatzea. *ES:* Respiración aerobia *FR:* Respiration aérobie *EN:* Aerobic respiration
- Arnasketa zaildu:** ad. Ikus 'itolarrria eragin'.

- Arnasketako:** izlag. Arnasketari dagokiona. *ES:* Respiratorio *FR:* Respiratoire *EN:* Respiratory
- Arnastu:** ad. Izaki bizidunek airea xurgatu; aireak dituen gaiak barneratu egiten dira, eta aldatuta kanporatu. *ES:* Respirar *FR:* Respirer *EN:* To breathe
- Arol:** izond. Egitura porotsua edo sare-itxurakoa duena. Ehun arola hezurren barnealdean egon ohi da eskuarki, hezur-muinak nagusi diren eremuan, hain zuzen. *ES:* Esponjoso *FR:* Spongieux *EN:* Spongy
- Aroltasun:** iz. Trinkotasunik gabea edota harroa denaren ezaugarria. *ES:* Esponjosidad
- Aromatiko:** 1. iz. Bentzenoaren egituraren eraztuna duen konposatu kimikoa. Gai sendagarriak eta usaintsuak dira horietako asko. 2. izond. Usain sendo samarra baina atsegina duena, espezia-usainaren antzekoa. *ES:* Aromático *FR:* Aromatique *EN:* Aromatic *Adibideak:* Kanela, jengibre, esentziak, eta abar. *Arloa:* Kim.
- Aromatizatu:** ad. Zerbaiti lurrina edo usain gozosa eman. *ES:* Aromatizar *FR:* Former des dérivés aromatiques *EN:* To aromatize *Arloa:* Kim.
- Aromatizazio:** iz. Konposatu alifatiko bat aromatiko bilakatzen duen prozesua. *ES:* Aromatización *FR:* Aromatisation *EN:* Aromatization *Oharrak:* Interes berezia du petrolioaren kimikan. *Arloa:* Kim.
- Arraila:** iz. Ikus 'ebaki'.
- Arraildu:** ad. Ikus 'pitzatu'.
- Arraildura:** 1. iz. Ikus 'pitzadura'. *ES:* Agrietamiento 2. Ikus 'zisura'. *ES:* Cisura, hendidura
- Arraro:** 1. izond. Ohikoa ez dena. 2. izond. Exogenoa; organismoaren kanpoaldean sortzen dena, edo kanpoaldetik sartzen dena. *ES:* Extraño *FR:* Étranger *EN:* Extraneous
- Arraspitze:** iz. Gaixorik dagoen gune bat koilaratxo zorrotz batekin karrakatzea. Umetokiko mukosari egiten da bereziki, endometritis- eta abortu-kasuetan; eta, orobat, hezurretan, hezurretako txantxarra dagoenean. *ES:* Raspado *FR:* Curetage, curettage *EN:* Curettage *Arloa:* Med.
- Arrasto:** 1. iz. Gaixotasun, tratamendu edota lesio baten ondoriozko edozein anomalia. *ES:* Secuela *FR:* Séquelle *EN:* Sequela *Adibideak:* Poliomielitisaren arrastoa da, zenbait kasutan, paralisia. 2. iz. Zerbait adierazten, ezagutarazten edota nabarmentzen duen zeinua. *ES:* Marca
- Arreta:** iz. Elkarren arteko ekintza-prozesua; giza-banakoa edo haren sendia harremanetan jartzen dira zerbitzua eskaintzen dieneekin. Bere baitan hartzen ditu bigarren edo hirugarren mailako prebentzioa, osasunari egindako kalteak marniatzeko. *ES:* Atención
- Arreta intentsiboko unitate (AIU):** iz. Ikus 'zaintzeta intentsiboko unitate'. *ES:* Unidad de Vigilancia Intensiva
- Arritmia:** 1. iz. Erritmo normalaren edozein aldaketa. 2. iz. Bihotz-taupaden patroia normalaren aldaketa. *ES:* Arritmia *FR:* Arythmie *EN:* Arrhythmia *Oharrak:* Arritmia mota batzuk dira: arritmia sinusala, blokeo kardiakoa, fibrilazio autikularra eta flutter aurikularra. *Arloa:* Med.
- Arritmiko:** izond. Erritmo erregularrik gabea. *ES:* Arritmico *FR:* Arrhythmique *EN:* Arrhythmic *Arloa:* Med.
- Artatu:** ad. Ikus 'zaindu'.
- Artatzaile:** iz. Ikus 'zaintzaile'.
- Artegasun:** iz. Ikus 'urduritasun'.
- Arteka:** iz. Ikus 'fisura'.
- Arteria:** iz. Odola bihotzetik beste gorputz ataletara eramaten duten hodietako bakoitza. Hiru geruza ditu: barnekoa (endoteliala), erdikoa (giharrezkoa) eta kanpokoa (konjuntiboa). *ES:* Arteria *FR:* Artère *EN:* Artery *Arloa:* Anat.
- Arteria aurikular:** iz. Kanpoko karotida arteriatik ateratzen den enbor txikieta bat, belarrialdea odolberritzen duena. *ES:* Arteria auricular *Arloa:* Anat.
- Arteria koliko:** iz. Ikus 'kolon-arteria'.
- Arterial:** izond. Arteria bati edo odola bihotzetik gorputzera daraman hodi-sistemari dagokiona. *ES:* Arterial *FR:* Artériel *EN:* Arterial
- Arterialgia:** iz. Arteria bateko oinazea. *ES:* Arterialgia
- Arteria-zainetako:** izlag. Arteriei eta zainei dagokiena. *ES:* Arteriovenoso *FR:* Artério-veineux *EN:* Arteriovenous
- Arteria-zainetako anastomosi:** iz. Arteria baten eta zain baten elkarketa; sortzetikoa edo kirurgia bidez egina izan daiteke. *ES:* Anastomosis arteriovenosa *FR:* Anastomose artério-veineuse *EN:* Arteriovenous anastomosis
- Arteriektoimia:** iz. Arteria zati baten erauzketa, kirurgia bidezkoa. *ES:* Arteriectomia *FR:* Artériectomie *EN:* Arterectomy *Arloa:* Med.
- Arteriografia:** iz. Arteriak ikusteko erabiltzen den metodo erradiologikoa; odolean kontraste opaku bat sartu ondoren egiten da. *ES:* Arteriografía *FR:* Artériographie *EN:* Arteriography *Arloa:* Med.
- Arteriograma:** iz. Arteria baten edo arteriagune baten irudi erradiografikoa. Odolean kontraste opaku bat sartu ondoren egiten da. *ES:* Arteriograma *FR:* Artériogramme *EN:* Arteriogram
- Arteriola:** iz. Arterietako zirkulazioko adar txikienetariko bakoitza. Arterietatik, arterioletatik eta kapilarretatik igarotzen da bihotzetik abiatutako odola, ondoren zainetara pasatu eta bihotzera itzultzeko. *ES:* Arteriola *FR:* Artériole *EN:* Arteriole
- Arteriopatia:** iz. Arterietako edozein gaixotasun. *ES:* Arteropatia *FR:* Artériopathie *EN:* Arteriopathy *Arloa:* Med.

- Arterioplastia:** iz. Arterietako kirurgia plastikoa; aneurisma-arazoak konpontzeko egiten da sarritan. *ES:* Arterioplastia *FR:* Artérioplastie *EN:* Arterioplasty *Arloa:* Med.
- Arteriosklerosi:** iz. Odol-hodietako eritasun kronikoa; beste lesio batzuk biltzen ditu bere baitan. Hantura gertatzen da arteriaren barneko geruzan, eta han pilatuz doaz hainbat gai. Loditu eta gogortu egiten dira arteriak prozesu horren ondorioz, eta hodiaren argia ixtera irits daiteke luzarora. *ES:* Arterioesclerosis, arteriosclerosis *FR:* Artériosclérose *EN:* Arteriosclerosis *Oharrak:* Hipertentsioa, diabetesa, tabakoa, gizentasuna eta kolesterola dira arteriosklerosiaren eragile nagusiak, baina zerikusia dute gizonezkoa izateak eta adinak ere. *Arloa:* Med.
- Arteriotomia:** iz. Arteria batean egindako ebaki kirurgikoa; arteriako odola edo eboloren bat ateratzeko egiten da. *ES:* Arteriotomía *FR:* Artériotomie *EN:* Arteriotomy *Arloa:* Med.
- Arteritis:** iz. Arteria baten edo gehiagoren kanpoko geruzen hantura. *ES:* Arteritis *FR:* Artérite *EN:* Arteritis *Oharrak:* Infekzio batek sortua, traumatikoa, kimikoa edota metabolikoa izan daiteke arteritisa. *Arloa:* Med.
- Artikular:** izond. Artikulazioari dagokiona, edo artikulazioan dagoena; kartilagoari, azalerari edo kapsulari egotzen zaio. *ES:* Articular *FR:* Articulaire *EN:* Articular *Arloa:* Anat.
- Artikulazio:** iz. Bi hezur edo gehiago lotzen diren gunea. Hiru mota daude: finkoa edo *sinartrrosia*, erdi mugikorra edo *anfartrosia*, eta mugikorra edo *diartrosia*. *ES:* Articulacion *FR:* Articulation *EN:* Articulation *Arloa:* Anat.
- Artikulazioko:** izlag. Ikus 'artikular'.
- Artirin:** iz. Artotik ateratako irin fina. *ES:* Maicena *Oharrak:* Ahia egiteko erabiltzen da, zenbait gaixorentzat edota haurrentzat.
- Arto:** iz. Gramineoen familiako landare belarkara, aleduna eta urterokoa. Oso gomendagarria da gaixondokoentzat haren aleetatik ateratzen den elikagai-fekula. Ale horiek hartzituz, edari alkoholiko bat lortzen da. Diuresia errazteko erabiltzen dira artoaren estigmak eta estiloak, infusio eran. *ES:* Maíz *FR:* Maïs *EN:* Maize
- Artralgia:** iz. Giltzaduretako mina, hanturarik ez dagoenean izaten dena, batik bat. *ES:* Artralgia *FR:* Arthralgie *EN:* Arthralgia *Arloa:* Med.
- Artrektomia:** iz. Artikulazio baten erresekzioa, haren atal bigunena, bereziki. *ES:* Artrectomía *FR:* Arthrectomie *EN:* Arthrectomia *Arloa:* Med.
- Artritiko:** 1. izond. Artritisari dagokiona. 2. izond. Artritis duena. *ES:* Artrítico *FR:* Arthritique *EN:* Arthritic *Arloa:* Med.
- Artritis:** iz. Hezur-giltzaduretako edo hezurren arteko loturetako gaixotasuna. *ES:* Artritis *FR:* Arthrite *EN:* Arthritis *Oharrak:* Hantura eta mina eragiten ditu, eta hezurren itxura aldatu egiten da. Hormonak, antibiotikoak, urre-gatzak, eta abar erabiltzen dira sendagai gisa. *Adibideak:* Erreuma-artritis, espondilitisa... *Arloa:* Med.
- Artritis erreumatoide:** iz. Giltzaduren hantura eta deformaziozko gaixotasun kronikoa. Emakumeek jasaten dute batez ere, hogeitai eta berrogeitai hamar urte bitartean. *ES:* Artritis reumatoide *FR:* Polyarthrite rhumatoïde *EN:* Rheumatoid arthritis *Arloa:* Med.
- Artrodesia:** iz. Giltzadura bat kirurgia bidez finkatzea; ankilosi artifiziala. Mina arintzeko edo giltzadura sendotzeko egiten da. *ES:* Artrodesia, artrodesis *FR:* Arthrodèse *EN:* Arthrodesia *Arloa:* Med.
- Artroendoskopia:** iz. Artikulazioaren barnealdeko behaketa, endoskopia bidez eginikoa. *ES:* Artroendoscopia *Arloa:* Med.
- Artrografia:** iz. Giltzadura baten barruko alde erradiografiatuz ikusteko metodoa; airea edo kontraste bat sartuz egiten da. *ES:* Artrografia *FR:* Arthrographie *EN:* Arthrography *Arloa:* Med.
- Artrograma:** iz. Artikulazio baten erradiografia, kontrastea injektatu ondoren lortzen dena; artrografiarekin lortzen den erradiografia da. *ES:* Artrograma *FR:* Arthrogramme *EN:* Arthrogram *Arloa:* Med.
- Artroklasia:** iz. Ankilosi bat haustea, giltzaduraren mugimendu askea errazteko helburuarekin. *ES:* Artroclasia *FR:* Fracture d'une ankylose *EN:* Arthroclasia *Arloa:* Med.
- Artrologia:** iz. Medikuntzaren alorra; artikulazioak aztertzen ditu. *ES:* Artrologia *FR:* Arthrologie *EN:* Arthrology *Arloa:* Med.
- Artropatia:** iz. Artikulazio batean eragina duen edozein eritasun edo asaldu. *ES:* Artropatía *FR:* Arthropathie *EN:* Arthropathy *Arloa:* Med.
- Artroplastia:** iz. Mindutako edo endekaturiko giltzadura bat berreraikitzea edo kirurgikoki ordezkatzeta; giltzadura horrek mugikortasuna lortzea da helburua. Ehun bigun bat edo disko metaliko bat ezarri, birmoldatu egiten da giltzadurako edozein hezur. Plastikozko edo metalezko proteziek ere ordeka daitezke giltzadura edo haren zati bat. *ES:* Artroplastia *FR:* Arthroplastie *EN:* Arthroplasty *Oharrak:* Osteoartritis, artritis erreumatoidea eta jatorrizko malformazioak zuzentzeko erabiltzen da. *Arloa:* Med.
- Artrosi:** iz. Giltzaduretako gaixotasun kronikoa, hanturazkoa ez dena. Kartilago artikularrari erasaten dio. *ES:* Artrosis *FR:* Arthrose *EN:* Osteoarthritis *Oharrak:* Begi-bistako deformazioak sortzen ditu hark eragiten dion giltzaduran; artrosi deformatzaile deritza orduan. Zenbait kasutan, larriagotu egiten da artrosia, odol-ekarpina hon-

- datzearen, aurretiko lesioen eta gainkargaren ondorioz; halakoetan, pisuari eusten dioten giltzadurei erasaten die, eta mina eragiten du. Idio-patikoa ere izan daiteke; eskuetan deformazioak eragiten ditu horrek. *Arloa*: Med.
- Artroskopia**: iz. Giltzadura baten barneko azterketa; bereziki diseinatutako endoskopia bat ebakidura txiki batetik barneratuz egiten da. Belauneko arazoetan erabiltzen da, batez ere; kartilagoaren edo likido sinobialaren biopsia egitea ahalbidetzen du, eta baita meniskoaren hausturaren diagnostikoa egitea eta gune artikularretik gorputz arrotzak eraztea ere. *ES*: Artroskopia *FR*: Arthroscopie *EN*: Arthroscopy *Arloa*: Med.
- Artroskopia**: iz. Giltzaduren barnealdea behatzeko endoskopia. *ES*: Artroscopio *FR*: Arthroscope *EN*: Arthroscope *Arloa*: Med.
- Artrotomia**: iz. Artikulazio batean eginiko ebakidura kirurgikoa. *ES*: Artrotomia *FR*: Arthrotomie *EN*: Arthrotomy *Arloa*: Med.
- Artseniko**: iz. As. Elementu kimikoa; metaloide solidoa da, hauskorra, altzairuaren kolorekoa. Sulfuro eta oxido gisa ageri da lurrazalean. Urteetan erabili izan da agente terapeutiko edo pozoiz gisa. Tripanosomiasiaretan tratamenduan erabiltzen da gaur egun. Horrez gain, toniko gisa ere erabil daiteke burdinarekin batera. *ES*: Arsénico *FR*: Arsenic *EN*: Arsenic *Oharrak*: Pestizidetan, herbizidetan eta abere eta hegaztien elikaduran erabiltzen dira artsenikodun konposatu asko. Fruitu, barazki, arrain eta itsaskiek artseniko-konzentrazio handiak izaten dituzte. *Arloa*: Kim.
- Asaldu**: iz. Zelula, organo, aparatu zein sistemek dituzten berezko ezaugarrien, egoeren nahiz funtzio normalen aldaketa edo etena; ezaugarri morbosok ditu asalduak. *ES*: Trastorno, perturbación *FR*: Trouble *EN*: Disorder *Arloa*: Med.
- Asbestosi**: iz. Biriketako gaixotasun kronikoa. Amianto-zuntzak arnasteak sortzen du, eta fibrosi alveolarra, interstiziala edo pleurala eragin dezake. *ES*: Asbestosis *FR*: Amiantose *EN*: Asbestosis *Oharrak*: Meatzariei eta amiantoarekin lan egiten dutenei erasaten die gehienbat, baina, batzuetan, eraikuntzako materialekin lanean aritu direnengan ere agertzen da gaixotasuna. *Arloa*: Med.
- Ase**: 1. izond. Gai jakin baten gehienezko kantitatea disolbatu edo xurgatu duena. 2. iz. Hidrogeno atomoen gehienezko kopurua duen konposatu organikoa; balentzia bakarreko loturak daude haren karbono-kateetan. *ES*: Saturado *FR*: Saturé *EN*: Saturated *Arloa*: Fis.-Kim.
- Ase**: ad. Asetasun-egoerara eramán. *ES*: Saturar *FR*: Saturer *EN*: To saturate *Arloa*: Fis.-Kim.
- Asegabe**: 1. izond. (Disoluzioei buruz) Solutu bat baino gehiago disolbatzeko gai dena. 2. izond. Konposatu organikoaren lotura bikoitz edo hiru-koitza duena; horrelako loturaren bat duen konposatua. *ES*: Insaturado *FR*: Non saturé *EN*: Unsaturated *Arloa*: Fis.-Kim.
- Asegabetasun**: iz. Asegabea denaren ezaugarria edo egoera. *ES*: Insaturación *FR*: Insaturation *EN*: Unsaturation
- Asepsia**: 1. iz. Mikroorganismorik eza. 2. iz. Gaizko adurak eragozteko metodoa; agente infekzio-eragileak saihestuz edo suntsituz egiten da, bereziki ingurune fisikoan. *ES*: Asepsia *FR*: Stérilité *EN*: Asepsis *Oharrak*: Kirurgiarako erabiltzen da. *Arloa*: Med.
- Aseptiko**: izond. Mikroorganismo patogenorik gabea. *ES*: Aséptico *FR*: Technique aseptique *EN*: Aseptic technique *Oharrak*: Gaixo batek mikroorganismoak bereganatzeko arriskua duenean erabiltzen da; bitarteko eta tresna guztiak esterilizaturik egon behar dute. *Arloa*: Med.
- Asetasun**: 1. iz. Disoluzio baten egoera; halakoetan, ezin da solutu gehiago disolbatu disoluzio horretan. 2. iz. Konposatu organiko baten egoera; balentzia guztiak bakunak dira, hots, karbono atomoen artean ez dago ez lotura bikoitzik ez hirukoitzik. 3. iz. Oxigenoa hemoglobinari lotzen zaion mailaren neurria. *ES*: Saturación *FR*: Saturation *EN*: Saturation *Arloa*: Fis.-Kim.
- Asetze**: iz. Ikus 'asetasun'.
- Asexual**: 1. izond. (Ernalkuntzari buruz) Gametorik gabe gertatzen dena. Zelula somatikoen zatiketaren bidez gertatzen da ugalketa. 2. izond. Organo sexualik ez duena. *ES*: Asexual *FR*: Asexué *EN*: Asexual
- Asfixia**: 1. iz. Odol edo ehunetako oxigeno-gabezia. 2. iz. Ito-sentipena. *ES*: Asfixia, ahogo *FR*: Asphyxie *EN*: Asphyxia *Arloa*: Biol., Med.
- Asfixiatu**: ad. Arnasa hartzeko gaitasuna falta izan. Bat baino gehiago izan daitezke eragileak: produktu kimikoek eragindako intoxikazioa, deskarga elektrikoak, eta abar. *ES*: Asfixiar *FR*: Asphyxier *EN*: To suffocate
- Asimetria**: iz. Simetriarik eza; alde bakoitzeko organo edo zatien antzekotasunik eza. *ES*: Asimetría *FR*: Asymétrie *EN*: Asymmetry
- Asimilazio**: 1. iz. Gai elikagarriak ehun organiko bilakatzen dituen prozesua. 2. iz. Norberaren jakintzan ezagutza bat txertatzeko prozesua. *ES*: Asimilación *FR*: Assimilation *EN*: Assimilation
- Asintomatiko**: izond. Sintomarik ez duena. *ES*: Asintomático *FR*: Asymptomatique *EN*: Asymptomatic *Arloa*: Med.
- Asistolia**: iz. Bihotzaren jarduera elektrikoa eta mekanikoa galtzea ezaugarri duen sindromea. *ES*: Asistolia *FR*: Asystole *EN*: Asystole *Arloa*: Med.
- Askariasi**: iz. *Ascaris lumbricoides* parasitoak eragindako infekzioa. Arrautzak gorozkien bidez kan-

- poratzen dira; lurra kutsatu, eta parasitua beste pertsona batzuetara igarotzen da. Eskuetatik, uretatik eta elikagaietatik heltzen dira ahora. Heste meharrean igarotako inkubazio-epareen ondoren, larbak hesteetako paretan zehar igarotzen dira, odolaren eta zirkulazio linfatikoaren bidez biriketara iritsi arte. *ES: Ascariasis, ascari-diasis, ascari-diosis FR: Ascariase EN: Ascariasis Arloa: Med.*
- Askaride:** iz. *Ascaris* generoko zizarea. Berrehun zizare-espezie inguru ditu *Ascaris* generoak. Ornodunen hesteetan bizi dira gehienak, bizkarroi gisa; gizakiaren heste meharrean bizi da horien artean ezagunena: *Ascaris lumbricoide*. *ES: Ascárides FR: Ver rond EN: Roundworm Arloa: Zool.*
- Askaridiassi:** iz. Ikus 'askariasi'.
- Askarizida:** izond. (Gai bati buruz) Askarideak suntsitzen dituen. *ES: Ascaricida FR: Ascaricide EN: Ascaricide*
- Asma:** iz. Bronkioetako gaixotasuna; bronkioetako hodien buxadurak eragiten du. Arnasestu eta hots ozenak ditu ezaugarri asma-krisiak. *ES: Asma FR: Asthme EN: Asthmatic breathing Oharrak:* Jatorri anitz izan ditzake: infekzioa, alergia, estresa, airearen kutsadura, eta abar. *Arloa: Med.*
- Asmaren kontrako:** izlag. (Gai bati buruz) Asmaren aurka egiten duena. *ES: Antiasmático FR: Antiasthmatic EN: Antiasthmatic Adibideak:* Asmaren kontrakoak dira, besteak beste, teofilina eta kortikoideak. *Arloa: Med.*
- Asmatiko:** izond. Asma duena. *ES: Asmático FR: Asthmatic EN: Asmatic Arloa: Med.*
- Asparagina:** iz. Asparaginaren hidrolisia katalizatzen duen entzima; azido aspartiko eta amoniako bihurtzen da asparagina. *ES: Asparagina FR: Asparaginase EN: Asparaginase*
- Aspergillus:** iz. Onddo askomizetoen generoa; desegiten ari den materia organikoari esker garatzen dira. Infekzio nosokomial askoren eragile izan ohi da. *ES: Aspergillus FR: Aspergillus EN: Aspergillus*
- Aspergilo:** iz. Aspergillus generoko onddoa. Janaria lizunarazi edo ustelazati egiten du, eta aspergilosi izeneko gaixotasunaren eragile da gizakietan. Ugalketa asexuala du. *ES: Aspergilo*
- Aspermia:** iz. Esperma-gabezia edo -jario urria. *ES: Aspermia FR: Aspermatisme EN: Aspermia*
- Aspirazio:** iz. Gas bat edo likido bat xurgatzeko prozesua; azalera batekiko presioa jaisten duen xurgagailu bat erabiliz egiten da. *ES: Aspiración FR: Aspiration EN: Aspiration*
- Aspirina:** iz. Ikus 'azido acetilsaliziliko'. *ES: Aspirina FR: Aspirine EN: Aspirin*
- Astanafarreri:** iz. Ikus 'barizela'.
- Astaperrexil:** iz. Landare ginbaildun pozoitsua. Hainbat mota bereizten dira: Astaperrexil handia: Oso alkaloida toxikoak ditu, medikuntzan edo pozoiz modura erabiltzen direnak. Astaperrexil handia (zenbaitetan perrexilarekin nahastu izan dena) da medikuntzan erabili izan den bakarra, lasaigarri eta narkotiko gisa. Astaperrexil txikia: Oso pozoitsua da. Astaperrexil zuria: Toxikoa da. Uretako astaperrexila: Bizikorra eta oso toxikoa da. *ES: Cicutá FR: Ciguë EN: Hemlock*
- Astenia:** iz. Indarra edo energia gutxitzea edo horien gabezia ezaugarri duen egoera patologikoa. *ES: Astenia FR: Asthénie EN: Asthenia Arloa: Med.*
- Asteniko:** izond. Gorpuzkera edo izaera jakin baten nolakotasuna: erraz nekatzen dena, energia gutxi eta gogo falta duena, dibertitzeko gai ez dena, eta gehiegizko sensibilitatea erakusten duena estres emozionalaren eta fisikoaren aurrean. *ES: Asténico FR: Constitution asthénique EN: Asthenic type Arloa: Psicol.*
- Astereognosia:** iz. Asaldu neurologikoa, ukimenaren bidez objektuak ezagutzeko ahalmenik eza ezaugarri duena. *ES: Astereognosia, astereognosis FR: Astéréognosie EN: Astereognosis Arloa: Med.*
- Astigmatiko:** izond. Astigmatismoa duena, edo hari dagokiona. *ES: Astigmático FR: Astigmaté EN: Astigmatic*
- Astigmatismo:** iz. Ikusmen-akatsa; kornearen esferaren kurba meridiano guztietan berdina ez denez, ezin dira argi izpiak erretinaren puntu batean argitasunez fokatu. Ikusmena lainotsua izaten da, eta betaurrekoekin edo ukipen-leiarrekin zuzen daiteke, gehienetan. *ES: Astigmatismo FR: Astigmatisme EN: Astigmatism Arloa: Oftalm.*
- Astragalo:** iz. Oineko hezurra; tamainari dagokionez, tartoko bigarrena da. Tibiaren oinarri izanik, kalkaneoren gainean hartzen du atseden. *ES: Astrágalo FR: Astragale EN: Talus Oharrak:* Tibiarekin, peronearekin, kalkanearekin eta eskafoidearekin giltzatzen da. *Arloa: Anat.*
- Astrozitoma:** iz. Nerbio-sistema zentralako tumor primarioa, astrozitoz osatua; hazkuntza motela du ezaugarri, eta inguruko egiturei erasotzen dieten kisteak eratzen ditu. *ES: Astrocitoma FR: Astrocytome EN: Astrocytoma Oharrak:* Gaiztotasun mailaren arabera sailkatzen dira astrozitomak. *Arloa: Med.*
- Astun:** izond. (Elementuei buruz) Pisu molekular handia duena. *ES: Pesado FR: Lourd EN: Heavy*
- Astuntasun:** iz. Ikus 'pisutasun'.
- Aszitis:** iz. Peritoneo barneko likidoaren pilaketa anormala; proteina eta elektrolito kantitate handiak ditu. Distentsio abdominal orokorrekin,

- hemodiluzioarekin, edemarekin edo gernu-produkzioa gutxitzearekin batera ager daiteke. *ES: Ascitis FR: Ascite EN: Ascites Oharrak:* Zirrosiaren, gutxiegitasun kardiako-kongestiboaren, nefrosiaren, neoplasia gaiztoen, peritonitisaren eta hainbat gaixotasun mikotiko eta parasitarioren konplikazioa da aszitisa. *Arloa:* Med.
- Atabismo:** iz. Izaki bizidun batean arbasoen bereizgarri genetiko batzuk agertzean datzan ezaugarria; bereizgarri horiek ez dira tarteko belaunaldietan ageri. *ES: Atavismo FR: Atavisme EN: Atavism Oharrak:* Erabilgarriak izan daitezke datu atabikoak sendagileentzat, izaera genetiko edo familiako osasun-faktoreei buruzko informazioa lortzeko. *Arloa:* Biol.
- Atake:** iz. Gaixotasun baten krisi akutua, bat-batean eta era nabarmenean agertzen dena. Sintoma akutua eta mingarriak ditu ezaugarri. *ES: Ataque FR: Attaque EN: Access Arloa:* Med.
- Atal-gabetu:** izond. Ikus 'anputatu'.
- Atal-gabetze:** iz. Ikus 'anputazio'.
- Atari:** iz. Ikus 'bestibulu'.
- Ataxia:** iz. Mugimenduak koordinatzeko gaitasuna asaldatzen duen gaixotasuna. Zerebeloko eta orno-muineko atzeko adarretako lesioengatik gertatu ohi da, eskuarki. *ES: Ataxia FR: Ataxie EN: Ataxia Arloa:* Med.
- Atelektasia:** iz. Birika-ehunaren kolapsoa ezaugarri nagusi duen anomalia. Bronkioen buxadura izaten da hura agertzearen arrazoi nagusia. Ondorioz, ezinezkoa izaten da oxigenoa eta karbono dioxidoa elkarrekin trukatzea. *ES: Atelectasia FR: Atélectasie EN: Atelectasis Arloa:* Med.
- Atera:** 1. ad. Dagoen tokitik kanpora joan edo eram zerbait edo norbait. *ES: Sustraer EN: To remove* 2. ad. Dagokion lekutik kanpora mugitu zerbait. *ES: Desencajar*
- Aterakin:** iz. Eskuarki landare- edo animalia-jatorria duen droga batetik lortzen den gaia. Disolbatzaileen edo lurrunketaren bidez prestatzen da. *ES: Extracto FR: Extrait EN: Extract Arloa:* Kim.
- Ateroma:** iz. Lipidoz osaturiko ohiz kanpoko masa; arterien hormetan aurki daiteke, batez ere. Kolesterolina eta kaltzio-gatzak pilatzean eratzen da. *ES: Ateroma FR: Athérome EN: Atheroma Arloa:* Med.
- Atetosi:** iz. Asaldu neuromuskularra; tortsio-mugimenduak ditu ezaugarri nagusi, poliki, etenik gabe eta ohikabean egiten baitira mugimendu horiek. Zenbait garun-paralisan ikus daitezkeen, eragina dute gorputz-adarretan. *ES: Atetosis FR: Mouvements athétosiques EN: Athetosis Oharrak:* Garuneko sistema bentrrikularreko kalteen ondorioz gertatzen da. *Arloa:* Med.
- Atipiko:** izond. (Gaixotasunei buruz) Ohiko motakoa edo estandarra ez dena. Sarrienak dira: organismoan analogiarik gabeko forma edo dispostzioa agertzen duten zelulaz osaturik dauden tumorrak, aldizkako sukarra —era irregularrean izaten dira krisiak—, eta ez-ohiko mikrobio-anduiek eragindako gaixotasunak. *ES: Atípico FR: Atypique EN: Atypical*
- Atlas:** iz. Lepoko lehen ornoa; hezur okzipitalarekin eta axisarekin (bigarren lepo-ornoa) giltzatzen da. *ES: Atlas FR: Atlas EN: Atlas Arloa:* Anat.
- Atomizazio:** iz. Likido bat partikula txikitari bantatzea. *ES: Atomización FR: Atomisation EN: Atomization*
- Atomo:** iz. Materiaren oinarritzko osagaia; protoiak eta neutroiak dauzka nukleoan, eta elektroiak orbitan. Elementu baten zatirik txikiena da. *ES: Átomo FR: Atome EN: Atom Arloa:* Fis.-Kim.
- Atonia:** iz. Giharren tentsioaren edo tonuaren ohiz kanpoko gabezia. *ES: Atonía FR: Atonie EN: Atony Arloa:* Med.
- Atoniko:** izond. (Giharrei buruz) Ohiko tonua falta zaiona. *ES: Atónico FR: Atone EN: Atonic*
- Atopia:** iz. Ondoretasun-fenomenoa, bat-bateko erreakzio alergikoak izatea bideratzen duena. *ES: Atopia FR: Atopie EN: Atopy Oharrak:* Asma, dermatitis atopikoa, eta abar ager daitezke antigorputz baten ondorioz; eskuarki azalean eta, zenbaitetan, odolean aurki daitezke antigorputz hori.
- Atrabiliario:** izond. Behazun beltzari dagokiona. Malenkonia eta hipokondria ditu ezaugarri. *ES: Atrabiliario FR: Atrabillaire EN: Atrabiliary, atrabiliary Arloa:* Med.
- Atresia:** iz. Gorputzean berezkoa den irekigune, hodi edo kanal baten gabezia; esaterako, uzkia, bagina edo kanpoko entzunbidea. *ES: Atresia FR: Atrésie EN: Atresia*
- Atrio:** 1. iz. Tinpanoaren barrunbearen zati nagusia; mailu-buruaren azpian kokatua dago. 2. iz. Gorputzeko ganbera edo barrunbea; bihotzeko eskuin- eta ezker-aurikulak, esate baterako. *ES: Atrio FR: Atrium EN: Atrium Arloa:* Anat.
- Atrofia:** iz. Zelula, ehun edo organo baten tamaina txikitzea eta funtzionaltasuna galtzea ezaugarri duen gaixotasuna. *ES: Atrofia FR: Atrophie EN: Atrophy Arloa:* Med.
- Atrofiatu:** ad. Atrofia nozitu edo eragin. *ES: Atrofiar EN: To atrophy Arloa:* Med.
- Atropina:** iz. Landareetatik lortzen den alkaloidea. Sistema parasinpatikoaren antagonista da. *ES: Atropina FR: Atropine EN: Atropine Oharrak:* Askotarako erabiltzen da medikuntzan: begi-azterketetan begi-ninia zabaltzeko, urdail-giharrek baretzeko, bihotz-taupadak bizkortzeko, morfinaen antidoto gisa, eta abar.
- Atsedeen:** iz. Jardueraren etenaldia, geldialdia; ezinbesteko neurria da zenbait asaldu mediko-kirur-

- gikoren tratamenduan. *ES:* Descanso, reposo *FR:* Repos *EN:* Rest
- Atsedean hartu:** ad. Jarduera eten eta indarberritu. *ES:* Descansar
- Atsedernaldi:** iz. Ikus 'atseden'.
- ATT (antitoxina tetanikoa):** iz. Infekzio tetanikoaren exotoxinak neutralizatzen dituen serum immunea. *ES:* ATT *FR:* Antitoxine tétanique *EN:* Tetanus antitoxin *Oharrak:* Tetanosaren tratamenduan erabiltzen da.
- Atxikidura:** iz. Orbain-ehunetako zerrenda, berez bananduta dauden bi gainazal anatomiko lotzen dituena. Sabelaldean agertzen da batik bat, sabelaldeko kirurgia, lesio edo hantura-prozesuren baten ondorioz. *ES:* Adherencia *FR:* Adhérence *EN:* Adherence
- Atxikipen:** iz. Kanporatu beharreko gaiek behar baino denbora gehiago igarotzea sortu diren lekuan; gernua edo gorozkiak kanporatzeko ezintasuna. *ES:* Retención *FR:* Rétention *EN:* Retention *Arloa:* Med.
- Atzeko hagin:** iz. Hortz-arkuaren atzealdean kokatutako hagin-pieza bakoitza. *ES:* Molar *FR:* Molaire *EN:* Molar *Arloa:* Anat.
- Atzera egin:** ad. Laburtu, motzagoa egin edo atzerantz tiratu. *ES:* Retraer *FR:* Rétracter *EN:* To retract
- Atzera egite:** 1. iz. Atal baten uzkurdura. 2. iz. Ehunaren atzerantzko mugimendua, gorputzeko gune edo egitura bat agerian uzten duena. *ES:* Retracción *FR:* Rétraction *EN:* Retraction
- Atzeraeragin:** iz. Prozesu automatikoa; sistema batean aldaketa bat gertatu ondoren, lehengo egoerara itzularazten duen erreakzioa eragitea du helburu. Oinarritzakoa da prozesu naturalen zein artifizialen erregulaziorako eta kontrolerako. *ES:* Retroalimentación *FR:* Rétrocontrôle *EN:* Feedback
- Atzeraezin:** izond. Ikus 'itzulezin'.
- Atzerakari:** 1. izond. Atzerantz edo bere jatorrirantz itzultzen dena. 2. izond. (Zeinuez edo sintomez) Aldizka berriz agertu ohi dena. *ES:* Recurrente *FR:* Récurrent *EN:* Recurrent *Arloa:* Anat., Med.
- Atzeratu:** ad. Ikus 'atzera egin'.
- Atzeratu:** izond. Ikus 'adimen urriko'.
- Atzeratze:** iz. Ikus 'atzera egite'.
- Audifono:** iz. Hotsak amplifikatzen dituen tresna elektronikoa; entzumen-arazoak dituzten pertsonen erabiltzen dute, batez ere. *ES:* Audífono *FR:* Audiphone *EN:* Audiphone *Oharrak:* Mikrofono bat, bateria, amplifikadorea eta hargailua dira haren osagaiak.
- Audimetro:** iz. Entzumenaren sentikortasuna neurtzeko tresna. *ES:* Audímetro
- Audiofrequentzia:** iz. Giza belarriak entzun dezakeen frequentzia, 15 Hz eta 20 kHz artekoa. *ES:* Audiofrecuencia *FR:* Audiofréquence *EN:* Audio frequency
- Audiograma:** iz. Pertsona baten entzumenaren zorroztasuna adierazten duen grafika. Hotsak entzuteko eta hizkuntzaren soinuak bereizteko gaitasunean oinarritzen da. *ES:* Audiograma *FR:* Audiogramme *EN:* Audiogram
- Audiologia:** iz. Entzumenaren ikerketan oinarritzen den zientziaren alorra; medikuntza-metodoen bidez zuzendu ezin daitezkeen entzumen-asalduek aztertzen ditu batik bat. *ES:* Audiología *FR:* Audiologie *EN:* Audiology
- Audiometria:** iz. Entzumen-zolitasuna neurtzeko teknika. Soinuen frekuentzien edo maiztasunen arabera egiten da. *ES:* Audiometría *FR:* Audiométrie *EN:* Audiometry
- Aulki turkiar:** iz. Hobi pituitario edo hipofisiarioa; esfenoide hezuraren goiko aldean dago. *ES:* Silla turca *FR:* Selle turcique *EN:* Sella turcica *Arloa:* Anat.
- Aura:** iz. Gaixotasun edo paroxismo-krisi baten aurreko zantzua (argia edo beroa, esate baterako); epilepsian agertzen da, bereziki. *ES:* Aura *FR:* Aura *EN:* Aura *Oharrak:* Higidurazkoa, zentzumenezkoa, basomotorra, jariakorra edo psikikoa izan daiteke. *Arloa:* Med.
- Aurikula:** 1. iz. Belarri-hegala edo -pabilioia. *ES:* Aurícula *FR:* Pavillon de l'oreille *EN:* Pinna 2. iz. Bihotzeko goiko bi barrunbeatariko bakoitza; zainetatik datorren odola jasotzen dute. *ES:* Aurícula *FR:* Auricule *EN:* Auricula *Arloa:* Anat.
- Aurikular:** 1. izond. Belarriari edo entzumenari dagokiona. 2. izond. Bihotzeko aurikulari dagokiona. 3. iz. Soinuak birsortzeko aparatu elektrikoakustikoa; belarriari edo belarriei atxikirik erabiltzen da. *ES:* Auricular *FR:* Auriculaire *EN:* Atrial *Arloa:* Anat.
- Aurikulu-bentrikular:** izond. Bihotzeko aurikulei eta bentrikulei dagokiena. *ES:* Auriculo-ventricular *FR:* Auriculoventriculaire *EN:* Auriculo-ventricular *Oharrak:* Hainbat balbula daude gune horretan. *Arloa:* Anat.
- Aurrikuntza:** iz. Ezkutuan zegoena edo ezagutzen ez zena topatzea. *ES:* Descubrimiento
- Aurkitu:** ad. Ezkutuan zegoena edo ezezaguna zena agerrarazi. *ES:* Descubrir
- Aurpegi:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'aurpegi'.
- Aurpegi:** iz. Buruaren aurreko aldea, kopetatik kokotseraino doana. Larruazalak, giharrek eta kopetaren, begien, sudurraren, ahoaren, barailaren eta hezur malarren egiturek osatzen dute. *ES:* Cara *FR:* Visage *EN:* Face *Arloa:* Anat.
- Aurpegi:** izlag. Aurpegian dagoena, edo aurpegiari dagokiona. *ES:* Facial *FR:* Facial *EN:* Facial
- Aurpegi azal:** iz. Ikus 'larmintz'.
- Aurrea hartu:** ad. Ikus 'prebenitu'.

Aurreko hagin: iz. Letaginen hurrengo bi haginak; zortzi dira denetara. *ES:* Premolar *FR:* Prémolaire *EN:* Premolar *Oharrak:* Letaginak baino motzagoak eta txikiagoak dira. *Arloa:* Anat.

Aurrez zaindu: ad. Ikus 'prebenitu'.

Ausiki: ad. Ikus 'hozka egin'.

Ausiki: iz. Ikus 'hozkada'.

Auskultatu: ad. Belarria edo estetoskopioa ipini horma torazikoan edo abdominalean; sabel edo bularraldeko organoek egiten dituzten hots ohi-koak edo patologikoak miatzea du helburu. *ES:* Auscultar *Arloa:* Med.

Auskultazio: iz. Azterketa fisikoa egiteko metodoa; gorputz barneko hotsak entzutean datza. Bihoztzaren, biriken, pleuraren, edo fetuaren hots kardialkoaren, hesteen eta beste organo batzuen ebaluazioa egiteko balio du. Esteteskopio bidez egiten da gehienetan, frekuentzia, intentsitatea, iraupena eta hotsen nolakotasuna zehazteko. *ES:* Auscultación *FR:* Auscultation *EN:* Auscultation *Arloa:* Med.

Auskultazioa egin: ad. Ikus 'auskultatu'.

Autismo: iz. Fenomeno psikopatologikoa; kanpoko munduarekiko interesa galdu eta nor bere baitan bakartzen da. *ES:* Autismo *FR:* Autisme *EN:* Autism *Oharrak:* Honako ezaugarri hauek ditu: bakartzea, ameskeriak, haluzinazioak, jendearekin hitz egiteko edo harremanetan jartzeko gaitasunik eza, eta abar. *Arloa:* Psikiat.

Autista: izond. Autismoa nozitzen duena. *ES:* Autista *FR:* Autiste *EN:* Autistic *Arloa:* Psikiat.

Autoantigeno: iz. Gorputzaren osagai endogenoa; antigorputzen ekoizpena indartzen du, eta organismo ehunei zuzenduriko autoimmunitate-erreakzioa sortu. *ES:* Autoantígeno *FR:* Autoantigène *EN:* Autoantigen *Arloa:* Med.

Autoantigorputz: iz. Gorputzeko ohiko osagai baten aurka erreakzionatzen duen immunoglobulina. Gaixotasun autoimmunek eragiten dituzte autoantigorputzek. *ES:* Autoanticuerpo *FR:* Autoanticorps *EN:* Autoantibody *Oharrak:* Lupus eritematoso sistemikoa duten gaixoetan, material nuklearean gertatzen da; anemia perniziosoan, berriz, zelula parietaletan; tronbozitopenia autoimmunen, aldiz, plaketetan, eta anemia hemolitiko autoimmuneetan, hematien azaleran. *Arloa:* Med.

Autoerotiko: izond. Norberaren gorputzaz baliatuz atsegina lortzeko jokabide sexualari dagokiona. *ES:* Autoerótico *Arloa:* Psikol.

Autoestimu: iz. Norberak bere buruari dion estimua eta begirunea. *ES:* Autoestima *FR:* Estime de soi *EN:* Self-esteem *Arloa:* Psikol.

Autofagia: iz. Nork bere ehunak jatean datzan elikadura mota. Organismoa denbora luzez barraudaldian egon denean gertatzen da. *ES:* Autofagia *FR:* Autophagia *Arloa:* Med.

Autogamia: iz. Gizabanako beraren gameto arraren eta emearen elkarketa. *ES:* Autogamia *FR:* Autogamie *EN:* Autogamy *Arloa:* Biol.

Autogeno: izond. Organismoaren barnean sortua dena, kanpoko laguntzarik gabe. *ES:* Autógeno *FR:* Autogène *EN:* Autogenous

Autoimmune: izond. Norberaren ehunen aurrean, immunitate-erantzun baten garapenean eragiten duena. *ES:* Autoimmune *FR:* Auto-immun *EN:* Autoimmune *Arloa:* Biol.

Autoimmunitario: izond. Autoimmunitateari dagokiona. *ES:* Autoimmunitario

Autoimmunitate: iz. Organismoak bere ehunen aurka erreakzionatzen sortzen den ez-ohiko egoera. Hipersentiberatasuna eta gaixotasun autoimmunek eragin ditzake autoimmunitateak. *ES:* Autoinmunidad *FR:* Auto-immunité *EN:* Autoimmunity *Arloa:* Biol.

Autoimmunizazio: iz. Organismo barneko prozesu naturalek eragindako immunitatea. Prozesu horren bitartez, gorputzeko ehun baten edo gehiagoren aurkako antigorputzak garatzen ditu norbanakoaren immunitate-sistemak. *ES:* Autoimmunización *FR:* Autoimmunisation *EN:* Autoimmunization *Arloa:* Biol.

Autoinjerto: iz. Gorputzaren zati batetik norbanako beraren beste guneren batera edozein ehun lekualdatzeko ekintza eta ondorio kirurgikoa. Maiz erabiltzen dira erredura larrietan galdutako azala ordezkatzeko. *ES:* Autoinjerto *FR:* Autogreffon *EN:* Autograft *Arloa:* Med.

Autoionizazio: iz. Kanpo-eragilerik gabe, atomo kitzikatu batek bere elektroio bat kanporatzea. *ES:* Autoionización *FR:* Auto-ionisation *EN:* Auger effect *Arloa:* Fis.-Kim.

Autokatalisi: iz. Erreakzio baten emaitzek eragindako katalisi mota. *ES:* Autocatalisis *FR:* Autocatalyse *EN:* Autocatalysis *Oharrak:* Aktibitatea handitzen dieten gaiak ekoizten dituzte entzimak. *Arloa:* Kim.

Autokatalitiko: 1. izond. Autokatalisari dagokiona. 2. izond. (Erreakzio kimikoei buruz) Bere katalizatzailea sortzeko gai dena. *ES:* Autocatalítico *FR:* Autocatalytique *EN:* Autocatalytic *Arloa:* Kim.

Autoklabe: iz. Tresna hermetikoki itxia; presioaren edo lurrunaren bidez kirurgia- eta laborategi-tresnak esterilizatzeko erabiltzen da. *ES:* Autoclave *FR:* Autoclave *EN:* Autoclave

Autokontrol: iz. Nork bere burua kontrolatzeko ahalmena. *ES:* Autodominio *FR:* Auto-contrôle *EN:* Self-control *Arloa:* Psikol.

Autokontzientzia: iz. Nork bere buruaz duen kontzientzia. *ES:* Autoconciencia *FR:* Conscience de soi *EN:* Self-consciousness *Arloa:* Psikol.

- Autokritika:** iz. Nork bere buruari egindako kritika. *ES:* Autocrítica *FR:* Autocritique *EN:* Self-criticism *Arloa:* Psikol.
- Autolisi:** iz. Ehunak berez suntsitzeko prozesua, zelula barneko entzimek eraginik. Heriotzaren ondoren gertatzen da, oro har. *ES:* Autolisis *FR:* Autolyse *EN:* Autolysis *Arloa:* Biokim.
- Autolitiko:** izond. Ehun biziak suntsitzen dituena. *ES:* Autolítico *FR:* Autolytique *EN:* Autolytic *Arloa:* Biokim.
- Automatiko:** izond. Baldintza jakinetan, gizakiak parte hartu gabe gerta daitekeena. *ES:* Automático *FR:* Automatique *EN:* Automatic *Adibideak:* Telefono automatikoa, keinu automatikoa.
- Automatismo:** iz. Sistema organiko batean, nahi gabe eta kanpoko eraginetatik aske izaten den funtzioa. *ES:* Automatismo *FR:* Automatism *EN:* Automatism *Adibideak:* Bihotzaren taupadak, begi-niniak zabaltzea, eta abar.
- Automedikazio:** iz. Sendagaiak hartzea, medikuaren agindurik gabe. *ES:* Automedicación *FR:* Automédication *EN:* Self-medication *Arloa:* Med.
- Autonomo:** izond. Kanpoko eraginik gabe, aske funtzionatzeko gaitasuna duena. *ES:* Autónomo *FR:* Autonome *EN:* Autonomic
- Autoplastia:** iz. Kirurgia mota; gaixoaren beraren ehunak hartuz, hark kalteturik dauzkan atalak konpontzen edo ordezkatzen ditu. *ES:* Autoplastia *FR:* Auto-greffon *EN:* Autograft *Arloa:* Med.
- Autopsia:** iz. Gorputzaren azterketa; hil ondoren egiten da, heriotzaren arrazoiak jakiteko eta zehazteko. *ES:* Autopsia *FR:* Autopsie *EN:* Necropsy *Oharrak:* Bi mota bereizten dira: autopsia klinikoa —heriotzaren arrazoiak ezagutzeko— eta auzitegi-autopsia —legeari dagokiona—. *Arloa:* Med.
- Autorregulatuak:** izond. Autorregulazioa eragiten duena; sistema natural edo artifiziala izan daiteke. *ES:* Autorregulador
- Autorregulazio:** iz. Ehunek beren odol-fluxua egokitzeko duten gaitasuna. Gihar lisoaren uzkuartze-prozesuari esker lortzen dute, odol-hodiak ireki eta itxi egiten baititu hark. Sistema organikoek odol-fluxu etengabea izatea bideratzen du. *ES:* Autorregulación *FR:* Autorégulation *EN:* Self-regulation
- Autoskopia:** 1. iz. Organoen azterketa. 2. iz. Larin-gearren barnealdearen azterketa, ispilurik erabili gabe eginga. *ES:* Autoscopia *FR:* Autoscopie *EN:* Autoscopy *Arloa:* Med.
- Autosoma:** iz. Sexuala ez den edozein kromosoma, zelula somatikoetan pare homologo gisa agertzen dena. Gizakiek 22 autosoma pare dituzte; ezau-garri genetiko guztien transmisioan parte hartzen dute horiek, sexuarekin zerikusia dutenetan izan ezik. *ES:* Autosoma *FR:* Autosome *EN:* Autosome *Arloa:* Biol.
- Autosomiko:** izond. Autosoma batean dagoena; gene, alelo edota ezau-garri bati buruzkoa. *ES:* Autosómico *FR:* Autosomique *EN:* Autosomal *Adibideak:* Autosomikoak dira gizakien 22 kromosoma pareak. *Arloa:* Biol.
- Autotransfusio:** iz. Gaixo bati aurrez ateratako odola edota galdutakoa berriz sartzeko prozesua; ebakuntza-garaian edo ondoren egin daiteke. *ES:* Autotransfusión *FR:* Autotransfusion *EN:* Autotransfusion
- Autotrofo:** izond. (Organismoei buruz) Gai ez-organikoetatik materia organikoa ekoizteko gai dena. Bakterioak eta landareak izan ohi dira gehienak. *ES:* Autótrofo *FR:* Autotrophe *EN:* Autotroph *Adibideak:* Izaki autotrofoak dira klorofila-landareak. *Arloa:* Biol.
- Autotxerto:** iz. Txerto autogenoa. Gaixoaren beraren ehunak edo haren jariakinetatik isolatzen diren germen-hazkuntzak erabiliz egiten da. *ES:* Autovacuna *FR:* Autovaccin *EN:* Autogenous vaccine *Arloa:* Med.
- Auzitegi-:** (Hitz elkartuetan) Justizia-auzitegiari edo -legelari-tzari dagokiona. *ES:* Forense
- Auzitegiko:** izlag. Ikus 'auzitegi-'.
Auzitegi-mediku: iz. Justizia-administrazioari laguntzeko ardura duen osasun-profesionala. *ES:* Médico forense *FR:* Medical examiner *EN:* Médecin légiste
- Axis:** iz. Bigarren lepo-ornoa; haren gainean mugitzen da atlasa, eta buruaren errotazio-, hedadura- eta flexio-mugimenduak ahalbidetzen ditu. *ES:* Axis *FR:* Axis *EN:* Axis *Arloa:* Anat.
- Axoi:** iz. Ikus 'neurita'. *ES:* Axón
- Azal-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'gainazaleko'.
Azal: iz. Ikus 'kortex'.
Azaldu: ad. Ikus 'agerian jarri'.
Azaleko: 1. izlag. Ikus 'dermiko'. *ES:* Dérmico 2. izlag. Ikus 'gainazaleko'. *ES:* Superficial 3. izlag. Ikus 'kortikal'. *ES:* Cortical
Azalpeko: izlag. Ikus 'dermis barneko'.
Azal-tiratu: iz. Ikus 'lifting'.
Azazkal: iz. Hatzen eta behatzen azken falangeetako egitura lau, elastiko, gogor eta kornea-testurakoa. Erroa, gorputza eta mutur askea ditu azazkal bakoitzak. Epitelio-etzata lauez osatua dago. *ES:* Uña *FR:* Ongle *EN:* Nail
- Azetabulu:** iz. Kopa-itxurako barrunbe handia; iskion, iliona eta pubisa elkartzen diren gunea da. *ES:* Acetábulo *FR:* Acétabulum *EN:* Acetabulum *Arloa:* Anat.
- Azetato:** iz. Azido azetikoaren forma ionizatua. *ES:* Acetato *FR:* Acétate *EN:* Acetate *Arloa:* Kim.
- Azetilkolina:** iz. Nerbio-sistema parasinpatikoan neurona kolinergikoek jariatzen duten neurotransmisorea; giharrei, guruinei eta nerbio-zelulei

- eragiten die. *ES:* Acetilcolina *FR:* Acétylcholine *EN:* Acetylcholine *Arloa:* Fisiol.
- Azetilzisteina:** iz. Sendagai muki-aringarria; biriketako muki sendoa arintzeko erabiltzen da. *ES:* Acetilcisteína *FR:* Acétylcystéine *EN:* Acetylcysteine *Arloa:* Kim.
- Azetonemia:** iz. Odolean azetona neurritz gain edukitzea ezaugarri duen asaldua. *ES:* Acetonemia *FR:* Acétose *EN:* Acetonaemy *Obarrak:* Diabetsaren konplikazioetariko bat da. *Arloa:* Med.
- Azetonuria:** iz. Gernuan azetona neurritz gain edukitzea ezaugarri duen asaldua. *ES:* Acetonuria *FR:* Cétonurie *EN:* Ketonuria *Arloa:* Med.
- Azidimetro:** iz. Azidotasuna neurtzeko tresna. *ES:* Acidímetro *FR:* Pèse-acide *EN:* Acidimeter *Arloa:* Kim.
- Azido:** 1. iz. Soluzio batean hidrogeno ioiak sorrazten dituen edozein gai; zapore garratza du, eta 7tik beherako pHa du. *ES:* Ácido *FR:* Acide *EN:* Acid *Arloa:* Kim. 2. izond. Ikus 'garratz'.
- Azido askorbiko:** iz. C₆H₈O₆, edo C bitamina. Uretan disolba daitekeen gai kristalinoa, kolore zurikoa; zitrikoetan, tomateetan, marrubietan, patatetan eta orri berdeko barazki freskoetan agertzen da. Ezinbestekoa da kolageno- eta zuntz-ehunaren eraketan; era berean, beharrezkoa da haginetan, hezurretan, kartilagoetan, ehun konektiboan eta larruazalean agertzen den zelula barneko matrizearen sintesian, eta baita kapilarren hormen egituraren osotasuna mantentzeko ere. *ES:* Ácido ascórbico *FR:* Acide ascorbique *EN:* Ascorbic acid *Obarrak:* Azido askorbikoaren gabezia handia denean, eskorbutoa sortzen da. *Arloa:* Kim.
- Azido azetiko:** iz. CH₃-COOH. Isurkari kologea, usain sarkorrekoa, uretan eta alkoholetan nahasgarria, eta ozpinaren osagai nagusia. *ES:* Ácido acético *FR:* Acide acétique *EN:* Acetic acid *Arloa:* Kim.
- Azido azetilsaliziliko (AAS):** iz. Landare-jatorria duen sendagaia. Hainbat gaixotasunen kontra erabiltzen da. *ES:* Acido acetilsalicílico (AAS) *FR:* Acide 2-(acétyloxy)benzoïque *EN:* 2-(acetyloxy)benzoic acid *Arloa:* Kim.
- Azido boriko:** iz. H₃BO₃. Gai zuri kristalinoa. Larruazaleko eta mukosetako zaurietan erabiltzen da, antiseptiko gisa. Lozioak eta ukenduak egiteko erabiltzen da, batez ere. *ES:* Ácido bórico *FR:* Acide borique *EN:* Boric acid *Arloa:* Kim.
- Azido desoxirribonukleiko:** iz. ADN. Zelularen nukleoko kromosomen osagai garrantzitsuena; transmisio genetikoaren eta ondoretasun biologikoaren oinarria da. Informazio genetiko gorde-tzen du, eta, horren bidez, zeluletako proteinen egitura antolatatu. *ES:* Acido desoxirribonucleico *FR:* Acide désoxyribonucléique (ADN) *EN:* De-
- oxyribonucleic acid (ADN) *Obarrak:* ADN-ren osagaiak: desoxirribosa, fosfato taldea eta lau base nitrogenatu (adenina, guanina, zitosina eta timina). *Arloa:* Biokim.
- Azido erribonukleiko:** iz. RNA. Proteinen sintesian parte hartzen duen azido nukleiko; nukleotido-kate luze batez osatua dago, eta nukleotiko horiek fosfodiester loturez elkarturik daude beren artean. Hidrolisiaren ondorioz, erribosa ematen du. *ES:* Acido ribonucleico *FR:* Acide ribonucléique *EN:* Ribonucleic acid *Arloa:* Biokim.
- Azido fluorhidriko:** iz. Hidrogeno fluoruroaren ur-disoluzioa. Kaltzio fluoruroa azido sulfurikoarekin erreakzionaraziz lortzen da; oso toxikoa da, eta narritagarria mukosentzat. *ES:* Ácido fluorhídrico *FR:* Fluorhydrique *EN:* Hydrofluoric *Arloa:* Kim.
- Azido foliko:** iz. B taldeko bitamina; zelulen hazkuntzan eta ugalketan du eragina. *ES:* Ácido fólico *FR:* Acide folique *EN:* Folic acid
- Azido formiko:** iz. HCOOH. Likido kologea, usain sarkorrekoa eta pozoitsua; azala eta begiak erresumintzen ditu, eta alergia-eragile ere izan daiteke. Inurriek eta erleek isurtzen dute, baina azido oxalikotik eta glizerinatik ere lortzen da. Metanolaren metabolismoaren emaitza da. *ES:* Ácido fórmico *FR:* Formique *EN:* Formic *Arloa:* Kim.
- Azido fosforoso:** iz. H₃PO₃. Likido kristalkorra eta urbera; fosfito-gatzak eratzen ditu. *ES:* Ácido fosforoso *FR:* Phosphoreux *EN:* Phosphorous *Arloa:* Kim.
- Azido klorhidriko:** HCl. 1. iz. Kloroz eta hidrogenoz osatutako gai azidoa. Hidrogeno kloruroa uretan disolbatzean lortzen da. 2. iz. Hidrogenoz eta kloroz osatutako konposatua; urdailean jariatzen da, eta urin gastrikoaren osagairik garrantzitsuena da. *ES:* Ácido clorhídrico *FR:* Chlorhydrique *EN:* Hydrochloric *Arloa:* Kim.
- Azido nukleiko:** iz. Molekula multzo jakin bat; zelula eukariotoen nukleoa eta mitokondrioetan ekoizten dira molekula horiek, eta proteinen ekoizpenean parte hartzen dute. *ES:* Acido nucleico *FR:* Acide nucléique *EN:* Nucleic acid
- Azido oleiko:** iz. Azido koipetsu ase; animalien eta landareen koipeetan egon ohi da. *ES:* Ácido oleico *FR:* Acide oléique *EN:* Oleic acid *Arloa:* Kim.
- Azido tartariko:** iz. HOOC-CHOH-CHOH-COOH. Gai solido organikoa, tartarotik eratortria. *ES:* Acido tartárico *FR:* Acide tartrique *EN:* Tartaric acid *Arloa:* Kim.
- Azido uriko:** iz. Azido nukleikoen metabolismoaren azken produktua; gernuaren osagaia da. Azido urikoa odolean pilatzeak aziduria eragiten du, eta giltzurruneko kalkulu mota baten eragile iza-

- ten da. *ES*: Acido úrico *FR*: Acide urique *EN*: Uric acid *Oharrak*: Egoera patologikoan, giltzadurretan agertzen da, eta hezueria ekar dezake. *Arloa*: Biokim.
- Azido zianhidriko**: iz. HCN. Hidrogeno zianuroaren ur-disoluzioa. Likido kolorega da, alkoholean edozein proportziotan nahas daitekeena. Oso pozoï indartsua da; organismoan bizkor xurgatzen da, bihotza eta birrikak geldiarazten ditu, eta heriotza eragin. Hala ere, medikuntzan badu erabilerarik, antiseptiko baliotsua baita % 2ko disoluzioan. *ES*: Ácido cianhídrico *FR*: Acide cyanhydrique *EN*: Hydrocyanic acid *Arloa*: Kim.
- Azido-basiko oreka**: iz. Odolean eta gorputzeko likidoetan dauden base eta azidoen arteko oreka iraunkorra. *ES*: Equilibrio ácido-básico *FR*: Equilibre Acidoe-base *EN*: Acid-base equilibrium
- Azidosi**: iz. Azidoen edo baseen desoreka, gorputzeko isurkarietan —odolean, batez ere— osagai azido gehiegi edo base urri edukitzeagatik. Azidosiaren eragile izan daitezke diabetesa, intoxikazioak, eta abar. *ES*: Acidosis *FR*: Acidose *EN*: Acidosis *Arloa*: Med.
- Azidotasun**: iz. Azidoaren eta, oro har, azidoa dagoen ingurune baten ezaugarri neurgarria, basikotasunaren aurkakoa. *ES*: Acidez *FR*: Acidité *EN*: Acidity *Arloa*: Kim.
- Azidotu**: ad. Ingurune bat azidoago bihurtu. *ES*: Acidificar *FR*: Acidifier *EN*: To acidify *Oharrak*: Odola azidotzea eragin dezakete diabetesak, erre-dura zabalak, nefritis kronikoak eta barau luzeak. *Arloa*: Kim.
- Azidotzaille**: izond. (Gai bati buruz) Gai bat azidoago bihurtzen duena. *ES*: Acidulante *FR*: Acidulant *EN*: Acidulant *Oharrak*: Elikagaiak kontserbatzeko erabiltzen dira gai azidotzailleak. *Arloa*: Kim.
- Aziklobir**: iz. Birusen aurkako sendagaia; herpesa sendatzeko edo arintzeko erabiltzen da, ukendu eran, pilula eran, eta abar. *ES*: Aciclovir *FR*: Acyclovir *EN*: Acyclovir *Arloa*: Med.
- Azino**: 1. iz. Guruetako egitura esferiko txikia; jario-zelulek eta horiez inguratutako barrunbeek osatzen dute. 2. iz. Biriketean, zenbait albeolok elkarturik osatzen duten multzo txikia. *ES*: Acino *FR*: Acinus *EN*: Acinus *Arloa*: Anat.
- Azinodun**: 1. izond. Azino multzo osatua dagoena. 2. izond. Albeolo multzo osatua dagoena. *ES*: Acinoso *Arloa*: Anat.
- Azken arnasa eman**: ad. Ikus 'hil'.
- Azkenetan egon**: ad. Gaixoa bizitzako azken uneetan egon. *ES*: Agonizar
- Azkura**: iz. Erresumin-sentsazioa larruazalean; hazka eginarazten du. *ES*: Picazón, picor *FR*: Démangeaison, picotement *EN*: Itch
- Azkura izan**: ad. Gorputzeko atalen batean erremina sentitu. *ES*: Picar
- Azkuraren kontrako**: izlag. (Sendagaiei buruz) Azkura sendatzen edo baretzen duena. *ES*: Antipruriginoso *FR*: Agent antiprurigineux *EN*: Antipruriginous agent *Arloa*: Med.
- Azpiespezie**: iz. Ikus 'subespezie'.
- Azpigenero**: iz. Ikus 'subgenero'.
- Azpigeruza**: iz. Geruza baten azpian bereiz daitezkeen geruza txikiagoetako bakoitza. *ES*: Subcapa *FR*: Sous-couche *EN*: Subshell
- Azpiklase**: iz. Ikus 'subklase'.
- Azpiko**: izlag. Zerbaiten azpian dagoena. *ES*: Subyacente *FR*: Sous-jacente *EN*: Underlying
- Azpiordena**: iz. Ikus 'subordena'.
- Aztal**: iz. Ikus 'zango-sagar'.
- Aztarna**: iz. Ikus 'arrasto' . *ES*: Secuela
- Azterketa**: 1. iz. Zerbait behar bezala ote dagoen edo ote dabilen ikusteko nahiz egiaztatzeko egiten den ikerraldia. 2. iz. Zerbait aztertzea, aldatzeko edo zuzentzeko, nahiz hartaz hobeki jabetzeko. *ES*: Revisión *FR*: Révision *EN*: Review 3. iz. Helburu diagnostikoetarako eta ikerketarako egiten den miaketa, organo-barrunbeena bereziki. *ES*: Exploración *FR*: Exploration *EN*: Exploration
- Aztertu**: ad. Zerbaiti edo norbaiti arretaz begiratu, haren jatorria eta ezaugarriak ezagutzeko. *ES*: Reconocer, explorar, examinar *FR*: Reconnaître, examiner *EN*: To recognize, to examine
- Aztertzaile**: iz. Zerbait edo norbait aztertzen duen pertsona. *ES*: Examinador *FR*: Examineur *EN*: Examiner
- Aztoramen**: iz. Ezinegona; tentsio emozionalaren adierazpen psikomotor gisa agertzen da gehienetan. *ES*: Agitación *FR*: Agitation *EN*: Agitation *Arloa*: Psikol.
- Aztoramenezko depresio**: iz. Etengabeko ezinegon fisikoa eta antsietate larria ezaugarri dituen depresioa. *ES*: Depresión agitada *FR*: Dépression agitante *EN*: Agitated depression *Arloa*: Psikol.
- Aztura**: iz. Ikus 'ohitura'.

B

.....

- Baba:** iz. Handitu urtsua; larruazalean sortzen da, oinetan eta eskuetan batez ere. *ES:* Ampolla *Oharrak:* Ezinbesteko ezaugarria da bigarren mailako erreduren diagnostikoa egiteko. *Arloa:* Med.
- Babes:** iz. Eragozpen eta erasoen aurkako zaintza. *ES:* Protección *FR:* Protection *EN:* Protection
- Babestu:** ad. Ikus 'estali'.
- Babinskiren erreflexu edo zeinu:** iz. Oineko behatz lodieren erreflexuzko mugimendua. Oin-azpiaren kanpoko ertza minik eman gabe tresnaren batez estimulatzean, oineko behatzak zabaldu eta atzerantz flexionatzen dira. Sistema piramidaleko gaixotasunen adierazle da. *ES:* Babinski, Reflejo o signo de *FR:* Signe de Babinski *EN:* Babinski's sign *Arloa:* Med.
- Bagina-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'baginako'.
- Bagina:** iz. Emakumeen ugal-aparatuaren zatia, bulbatik umetokiraino doana. Uretraren atzean eta ondostean aurrean dago. Ehun tentekorrezko eta giharrezko geruza bat du baginak, mukosaz estalia. *ES:* Vagina *FR:* Vagin *EN:* Vagina *Arloa:* Anat.
- Baginako:** izlag. Baginari dagokiona, edo baginan dagoena. *ES:* Vaginal *FR:* Vaginal *EN:* Vaginal
- Baginal:** izond. Ikus 'baginako'.
- Bainu:** iz. Gorputza edo haren zati bat ingurune solido, likido edo gaseoso batean sartzeko ekin-tza, osasuna hobetzeko edo mantentzeko, nahiz garbitasunerako. *ES:* Baño *FR:* Bain *EN:* Bath
- Baja:** iz. Medikuak sinatzen duen agiria; norbaitek gaixotasun, istripu, edo halakoren bat izan badu, lanera ez joateko baimena ematen zaio aldi baterako. *ES:* Baja *FR:* Perte *EN:* Casualty
- Baja eman:** ad. Medikuak agiri bat izenpetu, gaxorik edo lan egin ezinik dagoen pertsonari aitortzen zaion egoera adierazteko. *ES:* Dar de baja
- Bakailao-gibelaren olio:** iz. Olio lodi horixka; bakailaoaren eta antzeko beste zenbait espeziaren gibeletik ateratzen da. Oso aberatsa da A eta D bitaminez. *ES:* Aceite de hígado de bacalao *FR:* Huile de foie de morue *EN:* Cod liver oil
- Bakan:** izond. Ikus 'arraro'.
- Bakartu:** izond. Ikus 'isolatu'.
- Bakteriemia:** iz. Odolean bakterio patogenoak izatea ezaugarri duen asaldua; sukarra eta hotzikarak dira haren sintoma nagusiak. *ES:* Bacteriemia *FR:* Bactériémie *EN:* Bacteriemia *Arloa:* Med.
- Bakterio-:** (Hitz elkartuetan) Bakterioena, edo haiei dagokiena. *ES:* Bacteriano *FR:* Bactérien *EN:* Bacterial *Arloa:* Biol.
- Bakterio:** iz. Mikroorganismo zelulabakar prokariotoa. Hainbat morfologia izan ditzake: esferikoa (kokoak), bastoi-itxurakoa (baziloak), espirakoa (espiroketak) edo koma-itxurakoa (bibrioak). Nukleo berezirik gabea da. Batzuk kaltegarriak dira gizakiarentzat; beste batzuk, aldiz, kalterik egiten ez dutenak; badira onuragarriak direnak ere. Bakterio kaltegarriak eritasun kutsagarri gehienek sortzaile dira: tuberkulosia, tifusa, kole-ra, eta abar. *ES:* Bacteria *FR:* Bactérie *EN:* Bacterium *Arloa:* Biol.
- Bakteriofago:** iz. Bakterioen lisia eragiten duen birusa; bakterioak ostalari gisa hartu, eta haietan ugaltzeko gaitasuna du. *ES:* Bacteriófago *FR:* Bactériophage *EN:* Bacteriophage *Arloa:* Biol.
- Bakterioflora:** iz. Organismo batean bizi den bakterio multzoa. *ES:* Flora bacteriana *FR:* Flore bactérienne *EN:* Bacterial flora
- Bakteriolisi:** iz. Bakterioen suntsiketa; organismo biziaren barnean edo kanpoan gerta daiteke. *ES:* Bacteriólisis *FR:* Bactériolyse *EN:* Bacteriolysis *Arloa:* Biol.
- Bakteriologia:** iz. Bakterioen azterketaz arduratzen den zientzia. *ES:* Bacteriología *FR:* Bactériologie *EN:* Bacteriology *Arloa:* Biol.
- Bakteriologiko:** izond. Bakteriologiari dagokiona. *ES:* Bacteriológico *FR:* Bactériologique *EN:* Bacteriologic *Arloa:* Biol.
- Bakteriologo:** iz. Bakteriologian aditua. *ES:* Bacteriólogo *FR:* Bactériologiste *EN:* Bacteriologist *Arloa:* Biol.
- Bakterio-plaka:** iz. Mikroorganismo osatutako geruza; hortzetan finkatzen dira mikroorganismo horiek, eta txantxarra eta oietako infekzioak eragin, sarritan. Listu-guruinekin jarraitutako muzina ere plakaren osagai izan ohi da. *ES:* Placa bacteriana *FR:* Plaque dentaire *EN:* Bacterial plaque
- Bakteriostasi:** iz. Bakterioen hazkuntza, ugalketa, edo biak gerarazten dituen fenomeno. *ES:* Bacteriostasis *FR:* Bactériostase *EN:* Bacteriostasis
- Bakteriostatiko:** izond. (Gai bati buruz) Bakterioen hazkuntza galarazten duena. *ES:* Bacteriostático *Oharrak:* Ukendu bakteriostatikoak tul batez estali behar dira, gasak itsatsi egiten dira eta. *Arloa:* Med.

- Bakterioterapia:** iz. Gaixotasun infekziosoen tratamendua; organismoan bakterio biziak edo hilak sartuz egiten da. *ES:* Bacterioterapia *FR:* Bactériothérapie *EN:* Bacteriotherapy *Arloa:* Med.
- Bakteriozidina:** iz. Bakterio-espezie berezi bat suntsitzeko gai den antigorputza. *ES:* Bactericidina *FR:* Bactériolysine *EN:* Bacteriolysin *Arloa:* Biol.
- Bakteriuria:** iz. Gernuan bakterioak izatea ezaugarri duen asaldua. *ES:* Bacteriuria *FR:* Bactériurie *EN:* Bacteriuria *Arloa:* Med.
- Bakterizida:** izond. Bakterioak hiltzen dituen. *ES:* Bactericida *FR:* Bactéricide *EN:* Bactericide *Adibideak:* Eragile fisiko bakterizidak: beroa, izpi ultramorea. Eragile biologiko bakterizidak: lisinak, lisozima, eta abar. *Arloa:* Med.
- Bakuolo:** iz. Zelula baten barrunbea, gardena nahiz likidoz betea; oro har gantzak, jariakinak edo zelula-hondarrak izaten ditu. *ES:* Vacuola *FR:* Vacuole *EN:* Vacuole *Arloa:* Biol.
- Bala:** iz. Ikus 'faszikulu'.
- Balanitis:** iz. Glandearen hantura; prepuzioaren hanturarekin batera agertzen da, gehienetan. Akutua denean, gaizkoadura, zauria, zornea, eta abar izaten dira. Balanitis sendatzeko, ezinbestekoa da garbitasuna. *ES:* Balanitis *FR:* Balanite *EN:* Balanitis *Oharrak:* Balanitisaren eragile dira garbitasun-eza, diabetesa, sexu-eritasunak, eta abar. *Arloa:* Med.
- Balanopostitis:** iz. Glandearen eta prepuzioaren hantura. Mina, narritadura eta zorne-jarioa dira haren ezaugarri nagusiak. *ES:* Balanopostitis *FR:* Balano-posthite *EN:* Balanoposthitis *Arloa:* Med.
- Balantza:** iz. Neurketan, pisatzeko erabiltzen den tresna; gorputz bat pisu jakineko objektuekin orekatzen da. *ES:* Peso *FR:* Balance *EN:* Scales, balance, weighing
- Balbula-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'balbular'.
- Balbula:** iz. Hodi bateko egitura; handik igarotzen den likidoa atzera itzultzea eragozten du. Bihotzean daude gorputzeko bi balbula garrantzitsuenak: balbula trikuspidia, bihotzeko eskuin-aurikula eta -bentrikulua bereizten dituen, eta balbula mitrala, ezkerreko aurikula eta bentrikulua bereizten dituen. *ES:* Válvula *FR:* Valvule *EN:* Valve *Arloa:* Anat.
- Balbula bikuspidia:** iz. Bihotzeko balbuletako bat; ezkerreko aurikularen eta bentrikuluaren artean dago. Bi erpin dituen balbula bakarra da. Odol-fluxuari aurikulatik bentrikulura igarotzen uzten dio, baina kontrako bidea oztopatu, eta odola aurikulara itzultzea eragozten du. *ES:* Válvula bicúspide *FR:* Valvule bicuspid *EN:* Bicuspid valve *Arloa:* Anat.
- Balbula mitral:** iz. Ikus 'balbula bikuspidia'. *ES:* Válvula mitral *FR:* Valvule mitrale *EN:* Mitral valve
- Balbula trikuspidia:** iz. Bihotzeko eskuineko aurikularen eta bentrikuluaren arteko balbula; hiru erpin ditu. *ES:* Válvula tricúspide *FR:* Valvule tricuspide *EN:* Tricuspid valve *Arloa:* Anat.
- Balbular:** izond. Balbularena, edo hari dagokiona. *ES:* Valvular *FR:* Valvulaire *EN:* Valvular
- Baldintzatu:** ad. Animalia edo pertsona bati elkar-tze-ikasketa ezarri, berez erantzunik eragingo ez lukeen estimulu zehatz batek erantzun jakin bat eragin dezan beti. *ES:* Condicionar *FR:* Conditionner *EN:* To condition *Arloa:* Psikol.
- Baliaezin:** izond. (Pertsona buruz) Gaixotasun nahiz lesio baten ondorioz ezindua dagoena. *ES:* Inválido *FR:* Invalide *EN:* Disabled, handicapped
- Balioeste:** 1. iz. Análisi kimiko kuantitatiboaren metodo bolümetrikoa; haren bidez, disoluzio batean dagoen gai baten kontzentrazioa neur daiteke. 2. iz. Gaixotasun edo egoera jakin baten azterketa; egoera horrek izan duen garapenean oinarritzen da. Balioeste zuzen egiteko, ezinbestekoa da informazioa biltzea. *ES:* Valoración *FR:* Évaluation *EN:* Assessment *Arloa:* Kim., Med.
- Balioetsi:** ad. Disoluzio baten kontzentrazioa zehaztu. *ES:* Valorar *FR:* Évaluer *EN:* To value *Arloa:* Kim.
- Balneoterapia:** iz. Tratamendu mota; gaixotasunak ur mineralen edo bainuen bidez tratatzen dira. *ES:* Balneoterapia *FR:* Balnéothérapie *EN:* Balneotherapy *Arloa:* Med.
- Balo:** iz. Gomazko zein bestelako materialez egindako poltsa puzgarria. Zenbait teknika terapeutiko edo klinikotan erabiltzen da. *ES:* Balón *FR:* Ballon *EN:* Balloon *Arloa:* Med.
- Baltsamatu:** ad. Hilotzen barrunbeak baltsamogaiez bete; hodieta zenbait likido injektatu edo hilotzak ez usteltzeko beste metodo batzuk erabiltzen egiten da, antzina egiten zen moduan. *ES:* Embalsamar
- Baltsamiko:** izond. Baltsamoa duena, edo haren ezaugarriak dituen. *ES:* Balsámico *FR:* Balsamique *EN:* Balsamic
- Baltsamo:** iz. Zauriak sendatzen edo arintzen dituen gaia. Jatorri ugari izan ditzake: alkohola, olio, erretxina, eta abar. *ES:* Bálsamo *FR:* Baume *EN:* Balsam
- Baraila-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'matrailezur'.
- Baraila:** iz. Ikus 'beheko matrailezur'.
- Barailezur:** iz. Ikus 'beheko matrailezur'.
- Barakuilu:** iz. Barne-belarriko hezur-egitura, barraskilo-itxurakoa; entzumen-nerbioaren zuntzak igarotzeko zuloak ditu. *ES:* Caracol *FR:* Cochlée *EN:* Cochlea *Arloa:* Anat.
- Barau:** iz. Jateari edo edateari egiten zaion ukoa; helburu terapeutikoak nahiz erlijiosoak izaten

- ditu, gehienetan. *ES:* Ayuno *FR:* Jeûne *EN:* Fast *Arloa:* Med.
- Barau egin:** ad. Elikagaiak hartzeari uko egin. *ES:* Ayunar
- Baraurik:** adlag. Elikagaririk hartu gabe. *ES:* En ayunas
- Barautan:** adlag. Ikus 'baraurik'.
- Barazkijale:** izond. Ikus 'begetariano'.
- Barbituriko:** iz. Hipnotikoen taldeko gai sintetikoa. Azido barbiturikoaren eratorria da. Nerbio-sistema zentralaren lasaigarri- eta hipnotikofuntzioa du. Erabilera gehiago ere baditu; besteak beste: konbultsioen aurka epilepsian, anestesiko gisa kirurgian, eta abar. *ES:* Barbitúrico *FR:* Barbiturique *EN:* Barbiturate *Arloa:* Med.
- Bare:** iz. Organo biguna, odol-hodi ugariz hornitua. Urdailaren eta diafragmaren artean dago, gorputzeko ezker-hipokondrioren. Sistema linfatikoen osagaitzat hartzen da, folikulu linfoideak baititu. Barearen sinuak estaltzen dituzten makrofagoek mikroorganismoak suntsitzen dituzte fagozitosi bidez. Leukozitoak, monozitoak, linfozitoak eta zelula plasmaticoak ere ekoizten ditu bareak. Organismoan odoljarlo handiren bat gertatzen baldin bada, barea gai da odol-bolumena 350-550 ml handitzeko, minutu bat baino gutxiagoan. *ES:* Bazo *FR:* Rate *EN:* Spleen
- Baregarri:** izond. Ikus 'lasaigarri'.
- Barestesia:** iz. Organoen eta ehunen sentiberatasuna, presio-aldaketen aurrean. *ES:* Barestesia *FR:* Baresthésie *EN:* Baresthesia *Arloa:* Med.
- Baretu:** ad. Ikus 'lasaitu'.
- Bario:** iz. Ba. Elementu kimiko metalikoa, lurralkalinoa, kolore zuri-horixkakoa. Izadian, sulfatoegoeran azaltzen da, batik bat. Bario-sulfatoa erradiologian erabiltzen da, X izpici ez baitie igarotzen uzten. Digestio-aparatuko erradiografiak egiteko, bario-esnea (bario-ahia) erabiltzen da, kontraste gisa. Bario-gatzak, berriz, pozoitsuak dira, eta kalteak eragin ditzakete, giharretan bereziki; pozoidura larria denean, odoljarloak, dardarak, arnas aparatuko paralisiak, eta abar ager daitezke. *ES:* Bario *FR:* Baryum *EN:* Barium *Arloa:* Kim.
- Barize:** iz. Zain zabaldua eta bihurtzua; iraukorra izaten da zabaltze hori. Zainaren barnean odola pilatzen delako sortzen dira barizeak. Batez ere hanketan azaltzen dira. *ES:* Varice *FR:* Varice *EN:* Varix *Arloa:* Med.
- Barizela:** iz. Eritasun kutsagarria; 5-6 urteko haurrei erasaten die, batez ere. Larruazaleko gorriuneak eta pikorrak ditu ezaugarri. Astebeteko iraupena izaten du gaixotasunak, gutxi gorabehera, eta ez du baztangarekin zerikusirik, itxuran izan ezik. Herpes familiako birus batek, *Varicela zoster* birusak, eragina da. Arnasbideetako tanta txikien bidez kutsatzen da batez ere, baina larruazaleko lesioen kontaktu zuzenaren bidez ere kutsa daiteke. Besikuletako likidoa eta orbainak kutsagarriak dira, erabat lehortzen diren arte. Barizela behin izanez gero, ez da berriz harrapatzen. *ES:* Varicela *FR:* Varicelle *EN:* Chickenpox *Oharrak:* Urteetara, herpes zosterra eragin dezake. *Arloa:* Med.
- Barne-behaketa:** iz. Ikus 'introspektzio'.
- Barne-belarri:** iz. Belarriaren barne-egitura konplexua; lotura zuzena du nerbio akustikoarekin, eta soinu-bibrazioak igortzen ditu erdiko belarririk. Bi atal ditu: hezurrezko labirintoa eta mintzezko labirintoa. Bere baitan hartzen ditu: oreka-organoa —utrrikulua, zakutoa eta kanal erdi zirkularrak— eta entzumen-aparatuak —Corti-ren organoko entzumen-zelula ziliiodunak—. *ES:* Oído interno *FR:* Oreille interne *EN:* Internal ear
- Barne-herstura:** iz. Ikus 'antsietate'.
- Barneko mediku:** iz. Graduatu berria den edo programa klinikoko batean barneratu berria den edozein sendagile. Ospitale batean eskaintzen ditu bere zerbitzuak, medikuburu baten agindutara. *ES:* Interno *FR:* Interne *EN:* Intern
- Barne-medikuntza:** iz. Medikuntzaren adarra; barne-organoen fisiologiak eta patologiak, eta organo horiei erasaten dieten prozesu patologikoen diagnostikoak eta tratamenduak arduratzen da. *ES:* Medicina interna *FR:* Médecine interne *EN:* Internal medicine
- Barnerakoi:** izond. Barnerakoitasunerako joera duena. *ES:* Introvertido *FR:* Introverti *EN:* Introvert *Arloa:* Psikol.
- Barnerakoitasun:** iz. Nortasun-ezaugarria; norberaren interesak, pentsamenduak eta indarrak barnera bideratzeko joera. *ES:* Introversión *FR:* Introversión *EN:* Introversión *Arloa:* Psikol.
- Barneratu:** 1. ad. Gorputz bat beste baten barrura eraman edo joan. *ES:* Penetrar *FR:* Pénétrer *EN:* To penetrate 2. ad. Pertsonak iritziak, arauak, eta abar bere egin, bereganatuak izan direla ahazteraino. *ES:* Internalizar *FR:* Intérioriser *EN:* To internalize *Arloa:* Psikol.
- Barneratze:** iz. Gorputz bat beste batean sartzeko ekintza. *ES:* Penetración *FR:* Pénétration *EN:* Penetration
- Barrabil:** iz. Semena ekoizten duten bi gonada arretariko bakoitza. Arrautza-itxurako guruinak dira, eta eskrotoaren barnean daude. Espermatozoideak sortzeaz gain, funtzio endokrinoa dute (sexu-hormona maskulinoak jariatzea), eta bigarren mailako ezaugarri sexualak mugatzen, gartzatzen eta mantentzen dituzte. *ES:* Testículo *FR:* Testicule *EN:* Testis, testicle *Arloa:* Anat.
- Barrabil-zorro:** iz. Ikus 'eskroto'.

- Barre-gihar:** iz. Ikus 'gihar erisorio'.
- Barreiadura:** iz. Prozesu zein germen patologikoen hedapena. *ES:* Diseminación *FR:* Dissémination *EN:* Dissemination *Arloa:* Med.
- Barreiatu:** ad. Ikus 'hedatu'.
- Barreiatze:** iz. Ikus 'hedatze'.
- Barruan sartu:** ad. Ikus 'barneratu'. *ES:* Penetrar *FR:* Pénétrer *EN:* To penetrate
- Barruki:** iz. Ikus 'errai'.
- Barrunbe:** 1. iz. Gorputzaren edo organoren baten gune hutsa. *ES:* Cavidad *FR:* Cavité *EN:* Cavity *Arloa:* Biol. 2. iz. Ikus 'hobi'.
- Barrunbe toraziko:** iz. Saihetsek, bizkarrezurraren alde dortsalak, bularrezurrak, diafragmak eta inguruko giharrek inguratzen duten barrunbea. *ES:* Cavidad torácica *FR:* Cavité thoracique *EN:* Thoracic cavity *Arloa:* Anat.
- Bartholin-en guruinak:** iz. Baginaren bestibulua- ren atzealdean eta alboaldean dauden guruin txiki muki-jariatzaileetako bakoitza. Guruin horiei esker, labain jartzen da ematutua. *ES:* Bartholin, Glándulas de *FR:* Glande de Bartholin *EN:* Bartholin gland, greater vestibular gland *Arloa:* Biol.
- Bartholinitis:** iz. Bartholin-en guruinetariko baten hantura; bakterio-infekzio batek eragina izan ohi da. *ES:* Bartolinitis *EN:* Bartholinitis *Arloa:* Med.
- Base:** 1. iz. Sendagai baten osagai nagusia. 2. iz. Azidoekin erreakzionatzean, protoiak onartzeko eta gatzak eratzeko ahalmena duen gaia. *ES:* Base *FR:* Base *EN:* Base
- Base pirimidiko:** iz. Egitura ziklikoa duen base organiko nitrogenatua. Nukleosidoen, azido nukleikoen eta entzima askoren osagaia da. *ES:* Base pirimídica *FR:* Base pyrimidique *EN:* Pyrimidine base *Arloa:* Kim.
- Basektomia:** iz. Ebakuntza kirurgikoa; gizonaren ugai-ahalmena eteten da, hodi deferentea moztuz. *ES:* Vasectomía *FR:* Vasectomie *EN:* Vasectomy *Arloa:* Med.
- Basiko:** 1. izond. Basearen ezaugarriak dituena. 2. izond. Azidoak neutralizatzeko gai dena. *ES:* Básico *FR:* Basique *EN:* Basic *Arloa:* Kim.
- Basikotasun:** iz. Prozesu kimiko batean base gisa jokatzeko duen gai baten ezaugarria. Azido batek konbinatzeko duen gaitasuna adierazten du; ordezka daitezkeen hidrogeno atomoak zenbatuz neurtzen da. *ES:* Basicidad *FR:* Alcalinité *EN:* Alkalinity *Arloa:* Km.
- Baskular:** izond. Odol-hodiei dagokiena. *ES:* Vascular *FR:* Vasculaire *EN:* Vascular *Arloa:* Biol., Med.
- Baso:** iz. Ikus 'hodi'. *ES:* Vaso
- Basodilatadore:** izond. Ikus 'hodi-zabaltzaile'.
- Basodilatazio:** iz. Ikus 'hodi-zabaltze'.
- Basofilia:** 1. iz. Odoleko gaixotasuna; odolean leukozito basofiloak neurritz kanpo agertzea du ezaugarri. 2. iz. Globulu gorriak endekatzearen asaldua; pikor basofiloak garatzen dira. *ES:* Basofilia *FR:* Basophilie *EN:* Basophilia
- Basofilo:** iz. Granulozitoen taldeko leukozitua. Haren nukleo zatituak hainbat granulatu dituzte, kolortzaile basikoekin urdinez tindatzen direnak. *ES:* Basófilo *FR:* Basophile *EN:* Basophilic *Arloa:* Biol.
- Basokonstriktore:** izond. Ikus 'hodi-uzkurtzaile'.
- Basokonstriktzio:** iz. Ikus 'hodi-uzkurdura'.
- Bat-bateko:** izlag. Ikus 'fulminante'.
- Bateraezin:** izond. Beste batekin bateratzeko gai ez dena. *ES:* Incompatible *FR:* Incompatible *EN:* Incompatible *Oharrak:* Gerta daiteke transplantatutako ehun bat ez onartzea, emalearen antigorputz-faktoreak eta hartzailearenak bateraezina direlako.
- Bateraezintasun:** iz. Bi gairen edo gehiagoren arteko aurkakotasuna. Esate baterako, bi odol mota-rena, batera hartutako bi sendagairena, eta abar. Sendagai-bateraezintasuna; bi sendagai edo gehiago batera hartu ezina, organismoan kalteak gerta daitezkeelako. Odol-bateraezintasuna: bi pertsonen odolaren arteko erreakzioa; baten odol-ak ez du bestearentzat balio. *ES:* Incompatibilidad *FR:* Incompatibilité *EN:* Incompatibility
- Bateragaitz:** izond. Ikus 'bateraezin'.
- Bateragarritasun:** iz. Immunologian, organismoaren defentsa-sistemak kanpoko materien aurrean duen jasankortasuna. Esate baterako, transfusio-ko odola, ehun-txertaketak edo transplantatutako organoak hartzea, erreakzio immunerik gertatu gabe. Erabateko bateragarritasuna, eskuarki, berdin-berdinak diren bikietan gertatzen da. *ES:* Compatibilidad *FR:* Compatibilité *EN:* Compatibility
- Batez besteko:** izlag. Zenbakizko balioa; serie baten batura serie horren unitate kopuruaz zatituz lortzen da. *ES:* Promedio *FR:* Moyenne *EN:* Average
- Bazilar:** izond. Baziloei dagokiena. *ES:* Bacilar *FR:* Bacillaire *EN:* Bacillary *Arloa:* Med.
- Bazilemia:** iz. Odolean, baziloak —batez ere tuberkulosi-baziloak— agertzen direneko asaldua. *ES:* Bacilemia *FR:* Bacillémie *EN:* Bacillemia *Arloa:* Med.
- Bazilo:** iz. *Bacillaceae* familiako mikroorganismoa; grampositiboa da, aerobioa edo aukerazko anaerobioa, eta esporak sortzen ditu. Patogenoa izan ohi da, gehienetan. *ES:* Bacilo *FR:* Bacille *EN:* Bacillus *Arloa:* Mikrobiol.
- Baziluria:** iz. Gernuan baziloak agertzen direneko asaldua. *ES:* Baciluria *FR:* Bacillurie *EN:* Bacilluria *Arloa:* Med.

- Bazitrazina:** iz. *B. lincheniformis* edo *subtilis*-etik ateratako antibiotikoa. Polipeptido-nahaste batez egina dago. Penizilinarean antzeko eragina du. Nefrotoxikoa denez, erabilera topikoa du. *ES:* Bacitracina *FR:* Bacitracine *EN:* Bacitracin *Arloa:* Med.
- Baztanga:** iz. Birus-jatorria duen gaixotasuna; oso kutsagarria da. Haren ezaugarri dira: sukarra, ahulezia, eta besikula-negela. Pronostikoa larria da, hilgarriak baitira ehunetik 15 kasu inguru. Hala ere, desagertutzat jotzen da eritasuna gaur egun, txertaketari esker. *ES:* Viruela *FR:* Petite vérole, variole *EN:* Smallpox, variola *Arloa:* Med.
- Baztanga ero:** iz. Ikus 'barizela'.
- BCG:** iz. Immunizazio aktiborako gaia; Calmette-Guérin baziloa erabiliz prestatzen da. Tuberkulosiaren aurka immunizatzeke erabiltzen da. *ES:* BCG *FR:* BCG *EN:* BCG
- Begetarianismo:** iz. Elikatze-sistema; mota guztietako haragiak baztertzen ditu. Ez da erabat zorrotza, zenbait kasutan, animalia-jatorria duten hainbat gai onartzen baitira: esnea, arrautzak, ez-tia, eta abar. *ES:* Vegetarianismo *FR:* Végétarisme *EN:* Vegetarianism
- Begetariano:** izond. Landare-jatorriko elikagaietara —fruta, laboreak, intxaurrak, eta abar— mugatzen den dieta egiten duena. Begetariano askok arrautzak eta esnekiak hartzen dituzte, baina animalia-jatorriko haragi oro ekiditen dute. *ES:* Vegetariano *FR:* Végétarien *EN:* Vegetarian
- Begetatibo:** izond. (Funtzio biologikoei buruz) Nerbio-sistema begetatiboaren bidez egiten dena: arnasketa, zirkulazioa, digestioa eta gurui-jariakinak. *ES:* Vegetativo *FR:* Végétatif *EN:* Vegetative *Arloa:* Biol.
- Begetazio:** 1. iz. Zenbait ehunen nahiz zauriren gainean eratzen den gune haragitsua. 2. iz. Balbula baten inguruko ehunaren ez-ohiko hazkuntza, fibrinaz, plaketaz eta bakterioz osatua. Endokarditisaren oinarritzko lesioa da. *ES:* Vegetación *FR:* Végétation *EN:* Vegetation *Arloa:* Med.
- Begi:** iz. Ikusmen-organoa. Begi-orbitaren barruan dago, gazezuraren aurreko aldean. Esfera-itxura du. Hiru geruza ditu: esklerokornea, ubea eta erretina. Kristalinoak banatzen du, bi barrunbetan. *ES:* Ojo *FR:* Oeil *EN:* Eye *Arloa:* Anat.
- Begi lausotu:** ad. Ikusmena lainotu. *ES:* Nublarse los ojos
- Begibakar:** izond. Begi batean ikusmenik ez duena. *ES:* Tuerto *FR:* Borgne *EN:* One-eyed
- Begi-globo:** iz. Ikusmen-organoa; betzuloan dago. Bi barrunbetan banatzen du kristalinoak: aurrekoa eta atzekoa. Aurrekoa bi kamaratan banatzen du irisak; humore urtsuz beterik daude biak. Aurreko kamara baino handiagoa da atzekoa, eta humore beirakara du bere baitan. *ES:* Globo ocular *FR:* Globe oculaire *EN:* Eyeball
- Begi-karunkula:** iz. Goragune gorrixka, begiaren erdialdeko angelukoa. *ES:* Carúncula ocular *FR:* Caroncule oculaire *EN:* Eye-caruncle *Arloa:* Anat.
- Begi-lauso:** iz. Ikus 'katarata'.
- Begi-nini:** iz. Irisaren erdiguneko irekigune uzkurgarri eta zabalgarri biribildua. Argia kristalinora eta erretinara igaroarazten duen leihoa da, eta diametro aldakorra du argiaren edo beste zenbait kinadaren arabera. *ES:* Pupila *FR:* Pupille *EN:* Pupil *Oharrak:* Diametroa aldatuz, erretinara sartzen diren izpiak erregulatzen ditu. *Arloa:* Anat.
- Begi-okor:** izond. Estrabismoa duena; begiak okertzen ditu begiratzean. *ES:* Bizco *FR:* Louche *EN:* Cross-eyed *Arloa:* Med.
- Begi-orbita:** iz. Ikus 'begizulo'.
- Begirale:** iz. Ikus 'zaintzaile'.
- Begitarte:** iz. Bi bekainen arteko gunea. *ES:* Entrecejo *FR:* Glabelle
- Begizeihar:** izond. Ikus 'begi-okor'.
- Begiztatu:** ad. Beste izaera bateko fenomenoak irudikatu, irudi optikoen bidez. *ES:* Visualizar *FR:* Visualiser *EN:* To visualize
- Begizulo:** iz. Bekokiaren azpiko hezurrezko barrunbea; begia hartzen du bere baitan. *ES:* Cuenca de los ojos *Arloa:* Anat.
- Behagarri:** izond. Beha daitekeena; behatzea merezi duena. *ES:* Observable *FR:* Observable *EN:* Observable
- Behaketa:** iz. Fenomeno baten azterketa arretatsua, fenomeno hori aldatu gabe egiten dena. *ES:* Observación *FR:* Observation *EN:* Observation *Arloa:* Med.
- Behar:** iz. Barne-sentsazioa; ezinbesteko funtzio baten —elikadura, arnasketa, irazketa, sexu-harremanak, eta abar— akatsari dagokio, eta, orobat, organismoaren mantenturako ezinbestekoak diren gaien gabeziari. *ES:* Necesidad *FR:* Besoin *EN:* Need
- Behar baino lehenagoko:** izlag. Ikus 'garaiz aurreko'.
- Behatu:** ad. Ikusiz zein entzunez, arreta jarri. *ES:* Observar *FR:* Observer *EN:* To observe
- Behatz:** iz. Oinaren muturreko bost luzakineteriko bakoitza. Hiru falangez osatuak daude guztiak, bat izan ezik; izan ere, bi falange ditu lehenengo hatzak, hatz lodiak. *ES:* Dedo
- Behaviorismo:** iz. Psikologia natura-zientziaztat hartzen duen eskola. Jokabidea iragartzea eta sistematikoki kontrolatzea du helburu. Sentimeneen edo tresna teknikoaren bidez hauteman daitekeen jokabidea du ikergai behaviorismoak. *ES:* Beha-

- viarismo, conductismo *FR: Béhaviorisme EN: Behaviorism Arloa: Psikol.*
- Behazun-:** (Hitz elkartuetan) Behazunari dagokiona. *ES: Biliar FR: Biliaire EN: Biliary Arloa: Biol.*
- Behazun:** iz. Isurkari berde-horixka alkalinoa; gibelak jariatzan du, eta behazun-xixkuak gorde. Heste meharrera iristen da, hodi koledokotik igaroz. Han, gantzak emulsionatzen ditu, heste meharran bertan digeritu eta xurga daitezten. *ES: Bilis FR: Bile EN: Bile Arloa: Biol.*
- Behazun-azido:** iz. Behazunaren azido esteroidea, kolesterolaren metabolismoan sortzen da. Glizina eta azido kolikoa ateratzen dira behazun azidoaren hidrolisitik. *ES: Ácido biliar FR: Acide biliaire EN: Bile acid*
- Behazuneko:** izlag. Ikus 'behazun-'.
Behazun-harri: iz. Behazun-hodietan edo behazun-xixkuan sortzen den kalkulua. Behazun-pigmentuz eta gatz mineralekin nahasturiko zenbait materia organikoz osatua dago. Ikterizia, eskuin-hipokondrioko mina, buxadura eta behazun-xixkuaren hantura eragin ditzake. *ES: Cálculo biliar FR: Calcul biliaire EN: Biliary calculus Arloa: Med.*
- Behazun-hodi:** iz. Gibelaren barnetik edo kanpotik behazuna daraman hodietariko edozein. *ES: Conducto biliar FR: Canal biliaire, conduit biliaire EN: Bile duct, biliary duct Arloa: Anat.*
- Behazun-koliko:** iz. Eskuin-hipokondrioko mina; sarritan hedatzen da epigastriorantz eta eskuineko eskapularantz, eta gorakoa ere eragiten du. Kalkuluek hodi zistikoan buxadura sortzearen ondorioz gertatzen da kolikoa. *ES: Cólico biliar FR: Colique hépatique EN: Biliary colic*
- Behazun-xixku:** iz. Zaku jariatzailea, udare-itxurakoa. Gibelaren eskuin-lobuluko errai-azaleko hobi batean dago. Behazunaren gordailu da. 8 cm-ko luzera eta 2,5 cm-ko zabalera du, eta 32 cc behazun gorde ditzake. Uzkurту egiten da gantzen digestioa egitean, eta behazuna jariatzen du koledokotik duodenoraino. *ES: Vesícula biliar FR: Vésicule biliaire EN: Gallbladder*
- Behoko masailezur:** iz. Ikus 'behoko matrailezur'.
Behoko matrailezur: iz. Matrailezuraren behoko aldean osatzen duen hezur luzea; han daude behoko hortzak. Zati horizontala, gorputza eta bi adar elkarzut ditu; bi adar horiek ia angelu zuzena osatuz elkartzen zaizkio gorputzari. Kurbatua du gorputza, ferra-itxurakoa, bi aurpegi eta bi ertzekin. *ES: Hueso maxilar inferior, mandíbula FR: Maxillaire inférieur, mandibule EN: Inferior maxillary bone, mandible*
- Beheragune:** iz. Ingurukoak baino beherago dagoen gunea. *ES: Depresión*
- Beherako:** iz. Digestio-aparatuaren asaldua; gorotz bigun edo likidoa oso maiz egitea du ezaugarri nagusia, baina gorotzean mukia, zornea, odola edota gehiegizko gantz kantitatea ere ager daitezke. Beherakoaren eragile izan daitezke: gaizkoak, intoxikazioak, eta abar. *ES: Diarrea, descomposición FR: Diarrhée EN: Diarrhea Oharra: Honako ezaugarriak biltzen ditu NANDAK onartutako erizaintza-diagnostikoak: sabeleko mina, kolikoa, sabel-hustearen maiztasuna areagotzea, gorotz bigun eta likidoa, heste-orroak, sabelusteko bat-bateko larritasuna eta gorotzen kolore-aldaketa.*
- Bekain:** iz. Begi gaineko hezurrezko ertza, eta hura estaltzen duten azala eta ile multzoa. *ES: Ceja FR: Sourcil EN: Eyebrow*
- Bekar:** iz. Ikus 'makar'.
Bekartsu: izond. Ikus 'makartsu'.
Bekoki: iz. Ikus 'kopeta'.
Bekoki-hezur: iz. Ikus 'hezur frontal'.
Bektore-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'bektorial'.
Bektore: iz. Animalia ostalaria; gaixotasun baten germen eragilea darama berekin. Artropodoak izan ohi dira bektore biologikoak; organismo kutsatzaileek artropodo horietan osatzen dute beren bizi-zikloaren zati bat. Bektore mekanikoek ostalari batetik bestera eramaten dute organismo kutsatzailea, baina ez dira ezinbestekoak bizkarroia bizi-zikloan. *ES: Vector FR: Vecteur EN: Vector Oharra: Malariaren kasuan, Anopheles eltxoa da bektorea. Arloa: Med.*
- Bektorial:** izond. Bektore bati dagokiona. *ES: Vectorial FR: Vectoriel EN: Vectorial*
- Belaiki:** iz. Ikus 'belladona'. *ES: Belladona*
- Belarmintz:** iz. Ikus 'aloe'.
Belarri: 1. iz. Entzumen-organoa; barneko, erdiko eta kanpoko belarria ditu osagai. *ES: Oído FR: Oreille EN: Ear Arloa: Anat.* 2. iz. Entzumen-pabiloia. Kartilago-zuntzeko organoa da, larruazalez estalia eta buruaren alde banatarua dagoena. Kanpoko belarria eratzen du, kanpoko entzumen-hodiarekin batera. *ES: Oreja FR: Oreille EN: Ear Arloa: Anat.*
- Belarri-mintz:** iz. Ikus 'tinpano'.
Belaun: iz. Giltzadura konplexua, izterra zangoarekin lotzen duena. *ES: Rodilla FR: Genou EN: Knee Arloa: Anat.*
- Belaun-hezur:** iz. Ikus 'errotula'.
Belaunpe: iz. Belaunaren atzeko zatia; gune horretan tolestean da zangoa. *ES: Corva FR: Jarret EN: Popliteal fossa Arloa: Anat.*
- Belladona:** iz. Solanazeoen familiako landare pozoitsuak. Zenbait alkaloide ditu barruan: hioszamina, atropina, apotropina, eskopolamina, eta abar. Pozoitsuak dira haren hostoak eta sus-traiak. Medikuntzan erabiltzen da, ezaugarri terapeutiko asko baititu: narkotikoa, antiespasmódikoa, lasaigarria eta estimulatzailea, kardiakoa,

- eta abar. Atropina eta belladonna dira belladonaren osagai aktiboak. *ES:* Belladonna *FR:* Belladone *EN:* Belladonna *Arloa:* Biol.
- Beltzune:** iz. Ikus 'ubeldu'.
- Benda:** iz. Ikus 'lotura'.
- Bendaje:** iz. Ikus 'lotura'.
- Bendatu:** ad. Ikus 'lotu'.
- Benereo:** izond. Sexu-harremani dagokiena, edo haiek eragina. *ES:* Venéreo *FR:* Vénéérienne *EN:* Venereal
- Benoso:** izond. Ikus 'zainetako'.
- Bentiko:** izond. Itsas hondotik urrun daitekeen arren itsas hondoa bizi dena; animalia edo landarea izan daiteke. *ES:* Béntico, bentónico *FR:* Benthique *EN:* Benthic *Arloa:* Biol
- Bentoniko:** izond. Ikus 'bentiko'.
- Bentrikular:** izond. Bentrikulu bati dagokiona. *ES:* Ventricular *FR:* Ventriculaire *EN:* Ventricular *Arloa:* Anat.
- Bentrikulu-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'bentrikular'.
- Bentrikulu:** iz. Organismoaren zenbait egituratako barrunbe txikia. *ES:* Ventrículo *FR:* Ventricule *EN:* Ventricle *Arloa:* Anat.
- Bentzeno:** iz. Hidrokarburo likidoa, pozoitsua, sukoia eta kolorgea. Petroliotik eta harrikatzaren mundrunetik ateratzen da. Disolbatzaile gisa erabiltzen da, gehienbat. Garrantzitsua da medikuntzan eta industria-toxikologian. Leukopenia, anemia eta purpura eragiten ditu luzaroan haren aritzeak. *ES:* Benceno *FR:* Benzène *EN:* Benzene *Arloa:* Kim.
- Bere kordean:** adlag. Ikus 'kontziente'.
- Bere lekutik irten:** ad. Ikus 'atera'. *ES:* Desencajar
- Berehalako:** izlag. Ikus 'fulminante'.
- Berezko:** izlag. Ikus 'espontaneo'.
- Beriberi:** iz. Nerbio-asaldu larria; polineuritis mota bat da. B1 bitaminaren gabeziak eragiten du. Ondoeza, takikardia, hipotentsioa, edemak, eta abar ditu ezaugarri. *ES:* Beriberi *FR:* Béribéri *EN:* Beriberi *Arloa:* Med.
- Bermiforme:** izond. Zizarearen itxura duena. *ES:* Vermiforme *FR:* Vermiforme *EN:* Vermiform
- Bermifugo:** izond. Zizare parasitarioak kanporatze-ko eta hiltzeko gai dena. *ES:* Vermífugo *FR:* Vermífuge *EN:* Vermifuge *Arloa:* Med.
- Bermizida:** izond. (Gai bati buruz) Hesteetako zizareak deuseztatzen dituena. *ES:* Vermicida *FR:* Vermicide *EN:* Vermicide *Arloa:* Med.
- Berna:** iz. Ikus 'zango'.
- Berna-gandor:** iz. Ikus 'bernazaki'.
- Bernazaki:** iz. Tibia hezuraren gangarra edo aurreko aldea. *ES:* Espinilla *FR:* Crête du tibia *EN:* Shir *Arloa:* Anat.
- Bero:** iz. Ezaugarri fisikoa; gorputz baten tenperaturaren igoera adierazten du. Gorputzeko prozesu metaboliko arruntetan nahiz ehunen hantura-
ren ondorioz gertatzen da. *ES:* Calor *FR:* Chaleur *EN:* Heat
- Beroaldi:** iz. Aurpegira igotzen den bat-bateko bero-sentsazio iragankorra; gorritzearekin batera etortzen da, gehienetan. Nerbio-sistema autonomoak erregulatzen dituen asaldu basomotorren-gatik gertatzen dira beroaldiak. Obulutegien, hipotalamoaren eta hipofisiaren jarduera neurohormonala aldatzearen ondorioz gertatzen dira asaldu basomotor horiek. *ES:* Sofoco *FR:* Bouffée *EN:* Flush *Obarrak:* Menopausian edo haren ondoren jasaten dute emakume batzuek.
- Berotu:** ad. Bat-bateko berotasuna sentitu. *ES:* Sofocar
- Berpiztu:** izond. Hilik egon ondoren, berriz bizirik dagoena. *ES:* Redivivo *EN:* Revived, resuscitated
- Berraktibatze:** iz. Endekatutako jarduera biologiko bat osatzea; erreazio kimiko batez, beroa jarriz, edo birkonbinazio genetikorekin nahiz elementu laguntzaileen bidez egiten da. *ES:* Reactivación *FR:* Réactivation *EN:* Reactivation
- Berraktibazio:** iz. Ikus 'berraktibatze'.
- Berrezarpen:** iz. Dagokion lekutik kendua dagoen atal bat berriz ere bere lekuan ipintzea. *ES:* Reimplatación *FR:* Réimplantation *EN:* Reimplantation *Arloa:* Med.
- Berrezarri:** ad. Dagokion lekuan berriz ipini. *ES:* Reimplantar *FR:* Réimplanter *EN:* To implant again *Arloa:* Med.
- Berrezki:** ad. Ikus 'errehabilitatu'.
- Berrezte:** iz. Ikus 'errehabilitazio'.
- Berrikuste:** iz. Ikus 'azterketa'. *ES:* Revisión
- Berriz eritze:** iz. Ikus 'berriz gaixotze'.
- Berriz gaixotze:** iz. Erabat sendatu aurretik, gaixotasuna —bereziki infekziosoa— berriz itzultzea. *ES:* Recaída *FR:* Rechute *EN:* Relapse *Arloa:* Med.
- Berrogeialdi:** iz. Infekzio jakinak dituzten edo izan ditzaketen pertsonen ezartzen zaen bakartze-aldia. Gaixotasunaren hedapena ekiditeko egiten da. *ES:* Cuarentena *FR:* Quarantine *EN:* Quarantine
- Bertigo:** iz. Oreak-zentzumenaaren asaldua; haren ezaugarri dira egonkortasunik eza eta inguruko biraka dabilen sentsazioa. *ES:* Vértigo *FR:* Vertige *EN:* Vertigo, diziness
- Bertikal:** izond. Plano horizontalarekiko elkarzuta dena. *ES:* Vertical *FR:* Vertical *EN:* Vertical
- Berun:** iz. Pb. Elementu kimiko metalikoa. Astuna da, harikorra eta xaflakorra. Kolore gris-urdinxka du, eta oso biguna da. Toxikoak dira berunaren gatzak. Metal eran, X izpietatik babesteko erabiltzen da. *ES:* Plomo *FR:* Plomb *EN:* Lead *Arloa:* Kim.
- Besaburu:** iz. Ikus 'sorbalda'.
- Besagain:** iz. Ikus 'sorbalda'.
- Besahezur:** iz. Ikus 'humero'.

- Besape:** iz. Besoaren azpiko zokogunea; besoa eta sorbalda elkartzen diren gunearen azpian dagoen hobia da. *ES:* Axila *FR:* Aisselle *EN:* Axilla *Arloa:* Anat.
- Besapeko:** izlag. Besapeari dagokiona, edo besapean dagoena. *ES:* Axilar
- Besaurre:** iz. Ukondoaren eta eskumuturraren artean dagoen gorputz atala. *ES:* Antebrazo *FR:* Avant-bras *EN:* Forearm *Obarrak:* Bi hezur luze ditu; kubitoa eta erradioa. *Arloa:* Anat.
- Besikula:** 1. iz. Ikus 'baba'. 2. iz. Ikus 'xixku'.
- Besikular:** izond. Besikulei dagokiena. *ES:* Vesicular *FR:* Vésiculaire *EN:* Vesicular *Arloa:* Anat.
- Beso:** iz. Goiko gorputz-adar bakoitzaren zatia; sorbaldatik ukondoraino doa. *ES:* Brazo *FR:* Bras *EN:* Arm *Arloa:* Anat.
- Besobakar:** izond. Ikus 'besomotz'.
- Beso-euskarri:** iz. Mindutako gorputz atal bati eusteko balio duen benda edo zapia. *ES:* Cabestrillo *FR:* Écharpe *EN:* Sling
- Beso-uhala:** iz. Ikus 'beso-euskarri'.
- Besoko:** izlag. Besoari dagokiona, edo besoan dagoena. *ES:* Braquial *FR:* Brachial *EN:* Brachial
- Besomotz:** izond. Beso bat edo esku bat falta edo galdu duena. *ES:* Manco *FR:* Manchot *EN:* One-armed
- Bestibulu:** iz. Hodi baterako sarrera den barrunbea; baginako edo belarriko bestibulua, esate baterako. *ES:* Vestíbulo *FR:* Vestibule *EN:* Vestibule *Arloa:* Anat.
- Betadina:** iz. Ikus 'betadine'.
- Betadine:** iz. Pobidona iodatuz egindako prestakinen izen komertziala. Antiseptiko gisa erabiltzen da. Aerosol eran, garbiketa kirurgikorako disoluzio eran edo ukendu eran aurki daiteke. *ES:* Betadine *FR:* Betadine *EN:* Betadine
- Betazal:** iz. Begi-globoaren aurreko aldea estal dezaketen bi egituretako bakoitza; goikoa eta behekoa. Azalez, giharrez eta kartilagoz eratuak daude, eta mugikorak dira. Goikoa eta behekoa elkarrengana hurbiltzean, erabat estaltzen dute begi-globoa. *ES:* Párpado *FR:* Paupière *EN:* Eyelid
- Betazal-ertz:** iz. Betazalen alboko edo erdialdeko angelua. *ES:* Comisura de los párpados *FR:* Canthus *EN:* Canthus
- Betazpi:** iz. Begi-zuloa; begiaren azpian agertzen den ubeldua. *ES:* Ojera
- Betazpitsu:** izond. Betazpiak dituena. *ES:* Ojeroso *EN:* Haggard
- Bete:** ad. Janariz edo edariz aseta geratu. *ES:* Empachar
- Betekada:** iz. Janari- edo edari-asealdia. *ES:* Empacho *FR:* Indigestion *EN:* Indigestion
- Betekada arindu:** ad. Urdaileko betekada kendu. *ES:* Desempachar
- Betekada izan:** ad. Ikus 'bete'.
- Betikara:** iz. Ikus 'kliska'.
- Betile:** iz. Betazalen ertzetan lerro bikoitz edo hirukoitzetan dauden zilioetariko bakoitza. *ES:* Pestaña *FR:* Cil *EN:* Eyelash
- Betoker:** izond. Ikus 'begi-ok'er'.
- Betondo:** iz. Ikus 'bekain'. *ES:* Sobreceja
- Betortz:** iz. Ebakortzen eta aurreko haginaren arteko hortza. Lau izan ohi dira, matraileuz-albo bakoitzeko bana. Besteak baino kanporago egon ohi dira. *ES:* Canino, colmillo *FR:* Canine *EN:* Canine tooth
- Betsare:** iz. Ikus 'erretina'.
- Bi aldeko:** 1. izlag. Bi alde dituena. 2. izlag. Bi aldetan agertzen edo gertatzen dena. *ES:* Bilateral *FR:* Bilatéral *EN:* Bilateral
- Bi gingileko:** izlag. Ikus 'bilobulatu'.
- Bi polodun:** izond. Ikus 'bipolar'.
- Bibalente:** iz. Elementu edo konposatu kimikoa; balentzia 2 du. *ES:* Bivalente *FR:* Binaire *EN:* Binary *Arloa:* Kim.
- Bibiparo:** iz. Amaren barnean garatu eta karenean elikatzen den embrioa duen animalia. *ES:* Vivíparo *FR:* Vivipare *EN:* Viviparous *Adibideak:* Bibiparoak dira ugaztunak eta zenbait narrasti eta arrain. *Arloa:* Biol.
- Bibisekzio:** iz. Animalia bizietan egiten den praktika fisiologiko edo kirurgikoa; anestesiarekin zein anestesiarik gabe egin daiteke. Oro har, ikerketarako egiten da. *ES:* Vivisección *FR:* Vivisection *EN:* Vivisection *Arloa:* Biol.
- Bibitelino:** 1. izond. (Arrautza mota bati buruz) Bi nukleo dituena. 2. izond. Obulu banatik sortutako bikietako bakoitzari dagokiona; ondare genetikoa desberdina izango dute. *ES:* Bivitellino *FR:* Bivitellin *EN:* Bivitelline *Arloa:* Biol.
- Bide:** 1. iz. Gune, barrunbe edo hodi batera iristeko bitartekoa. 2. iz. Edozein igarobide; zintzurhestea, hestegorria, eta beste. *ES:* Vía *FR:* Voie *EN:* Path *Arloa:* Anat.
- Bideraezin:** 1. izond. Aurrera irteteko aukerarik ez duena; garatzeko eta bizitzeko gai ez dena. 2. izond. Jaio ondoren, bizirik irauteko ezintasuna duen fetuari dagokiona. *ES:* Invariable *EN:* Nonviable
- Bideragarri:** izond. Garatzeko, hazteko edota bizirik irauteko gai dena; haurdunaldiaren 28. astera iritsi den umekia, esate baterako. *ES:* Viable *FR:* Viable *EN:* Viable *Arloa:* Biol.
- Bidet:** iz. Bainuontzi berezia; itxura obalatu du. Uzki ingurua eta sexu-organoak garbitzeko erabiltzen da. *ES:* Bidet, bidé *FR:* Bidet *EN:* Bidet
- Bifido:** izond. Bi zatitan arraildua. *ES:* Bífido *FR:* Bifid *EN:* Bifide *Arloa:* Biol.
- Bigun:** izond. Ahula, beratza eta trinkotasun gutxikoa; tonu normala galdu duen giharra. *ES:* Flácido *FR:* Flaque *EN:* Flaccid

Biguntasun: 1. iz. Biguna denaren ezaugarria. 2. iz. Laxotasuna, gihar-ahultasuna, ahulezia. *ES:* Flacidez *FR:* Flaccidité *EN:* Flaccidity

Bihotz-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'kardiako'.

Bihotz: iz. Kono-itxura duen giharra, ukabil itxiaren neurrikoa; odola gorputz osora ponpatzen du taupada bidez. Perikardioaz inguratutik, diafragmaren gainean eta biriken beheko ertzen artean dago bihotza, eta mediastinoaren erdigunea hartzen du. Hiru geruza ditu: perikardioa, miokardioa eta endokardioa. Lau barrunbe ditu: goian, ezker- eta eskuin-aurikulak, eta, behean, ezker-eta eskuin-bentrikuluak. Bihotzaren ezkerreko aldeak aorta arteriarantz ponpatzen du birikazainetatik datorren odol oxigenatua, gorputz guztira hedatzeko. Bihotzaren eskuineko aldeak, berriz, kaba zainetik jasotako odol ez-oxigenatua ponpatzen du birika-arteriarantz. *ES:* Corazón *FR:* Coeur *EN:* Heart *Arloa:* Anat.

Bihotzaldi: iz. Ikus 'bihozkada'.

Bihotz-arnasetako: izlag. Bihotzari eta arnas sistemari dagokiona. *ES:* Cardiorrespiratorio *FR:* Cardiorespiratoire *EN:* Cardiorespiratory

Bihotz-biriketako: izlag. Bihotzari eta birikei dagokiena. *ES:* Cardiopulmonar *FR:* Cardiopulmonaire *EN:* Cardiopulmonary

Bihotz-bularretako: izlag. Bihotzari eta bular-barrunbeari dagokiena. *ES:* Cardiorácico

Bihotzeko: izlag. Ikus 'kardiako'.

Bihotzeko balbula: iz. Irekiz eta itxiz odol-fluxua kontrolatzen duten bihotzeko egituretako bakoitza. Bi dira: balbula mitrala eta balbula trikuspidea. Balbulek norabide bakarrean uzten diote igarotzen odol-fluxuari. *ES:* Válvula del corazón *FR:* Valvule cardiaque *EN:* Heart valve

Bihotzeko bentrikulu: iz. Bihotzaren beheko bi barrunbeetako bakoitza. Odola jasotzen dute aurikuletatik. Biriketara bidaltzen du odola eskuineko bentrikuluak; ezkerrekoak, berriz, aorta arterian zehar, gorputz osora. *ES:* Ventrículo del corazón *FR:* Ventricule cardiaque *EN:* Ventricle of heart *Arloa:* Anat.

Bihotzerre: iz. Ikus 'pírosi'.

Bihotz-gelditze: iz. Gastu kardiakoaren eta zirkulazio eraginkorraren bat-bateko etena. Fibrilazio bentrikularren ondorioz gertatzen da eskuarki, baina asistolia bentrikularren edo disoziazio elektromekanikoaren ondoriozkoa ere izan daiteke. Bihotz-gelditzea gertatzen denean, gelditu egiten dira oxigenoaren sarrera eta karbono dioxidoaren kanporatzea, metabolismo zelularra anaerobio bihurtzen da, eta metabolismo- eta arnas azidosia gertatzen dira; konpondu ezean, heriotza eragiten dute. *ES:* Paro cardíaco *FR:* Arrêt cardiaque *EN:* Cardiac arrest *Arloa:* Med.

Bihotz-giltzurrunetako: izlag. Bihotzari eta giltzurrunei dagokiena. *ES:* Cardiorrenal *FR:* Cardio-rénale *EN:* Cardiorenal

Bihotz-hodietako: izlag. Ikus 'kardiobaskular'.

Bihotz-taupada: iz. Bihotzaren (eta arterien) uz-kurtze- eta zabaltze-higidurako indar txandakaturia. *ES:* Palpitación, latido *FR:* Battement *EN:* Beat

Bihozkada: iz. Bihotzak (metaforikoki) eragindako susmo, intuizio edota ekintza. *ES:* Pálpito, corazónada *EN:* Hunch, feeling

Bihurdura: iz. Zaintiraturia; lotailu, tendoi edota gihar batek berezkoa ez duen higiduraren bat egiten du, bere ardatzarekiko biratzean, bereziki. Lesioa gertatzen da, ondorioz. *ES:* Distorsión, torcedura *FR:* Torsion *EN:* Torsion *Arloa:* Med.

Bihurgune: iz. Zerbait okertu, tolestu edo bihurtzen den gunea. *ES:* Curvadura *FR:* Courbure *EN:* Curvature

Bihurritu: iz. Giltzadura bat inguratzen duten tendoi-tako, lotailuetako edo giharretako lesio traumatikoa; mina, hantura eta giltzaduraren gaineko azalaren zurbiltasuna ditu ezaugarri. Lotailuren baten edo inguruko gihar-zuntzen baten haustura eragin dezake. *ES:* Esguine *FR:* Foulure *EN:* Strain *Arloa:* Med.

Bikarbonato: iz. Azido karbonikotik datorren anioia. Azido karbonikoaren hidrogeno atomo bat base batez ordezkatzean lortzen da. *ES:* Bicarbonato *FR:* Bicarbonate *EN:* Bicarbonate *Arloa:* Kim.

Biki: iz. Haurdunaldi beretik jaioetako bi ondorengoetariko bakoitza. Obulu bakarretik edo obulutegiak aldi berean askatutako bi obulutatik (biak aldi berean ernalduak izanik) garatuak izan daitezke bi izakiak. *ES:* Gemelo *FR:* Jumeaux *EN:* Twins

Biki bibitelino: iz. Ikus 'biki dizigotiko'.

Biki dizigotiko: iz. Haurdunaldi bereko emaitza bikoitza; obulutegitik aldi berean askatutako bi obulu aldi berean ernaltzearen ondorioa da. Sexu berekoak edo sexu desberdinekoak izan daitezke bi izakiak, eta egitura fisiko eta genetiko bereziak dituzte. Berezita dituzte karenak eta mintzak (amniosa eta koriona). *ES:* Gemelo dicigótico, gemelo dizigótico *FR:* Jumeaux dizygotes *EN:* Dizygotic twins

Biki monozigotiko: iz. Haurdunaldi bereko bi ondorengo; obulu ernaldu bakarra garatzearen ondorio dira. Bi zati berdinetan banatzen da obulu ernaldua, eta bi fetu ematen ditu. Sexu berekoak dira beti biki horiek, eta egitura genetiko berbera, odol-talde bera eta antz izugarria dute elkarren artean, ezaugarri fisiko, psikologiko eta mentaletik dagokienez. Berdinak edo bereziak izan daitezke karenta eta mintzak, obulua bitan

- zaitu den garapen-unearen arabera. *ES*: Gemelo monocigótico *FR*: Jumeaux monozygotes *EN*: Monozygotic twins
- Biki siamdar**: iz. Fetu biki elkartuak, era berdintsuan garatuak eta obulu bakarraren emaitza direnak. Elkartuta dauden atalen arabera da asalduren larritasun maila: azalekoa (zilbor-hes-teko odol-hodiena) edo sakonagoa (buruarena edo bularrarena). *ES*: Gemelo siamés *FR*: Jumeaux siamois *EN*: Siamese twins
- Biki unibitelino**: iz. Ikus 'biki monozigotiko'.
- Bikoiztu**: ad. Bikoitz bihurtu. *ES*: Geminar *FR*: Germer *EN*: To germinate
- Biktima**: iz. Kalteren bat jasan duen pertsona; beste norbaiten erruz, edo zoriz. *ES*: Víctima *FR*: Victime *EN*: Victim
- Bikuspide**: izond. Bi gailur, tontor edota hortz dituen. Balbula bikuspidea da, adibidez, bihotzeko ezkerreko aurikularen eta bentrikularen arteko balbula mitrala. *ES*: Bicúspide *FR*: Bicuspide *EN*: Bicuspid *Arloa*: Anat.
- Bilgor-**: (Hitz elkartuetan) Ganztsua edo koipe-tsua; larruazaleko bilgor-guruinei edo haien jariakinei dagokie, gehienetan. *ES*: Sebáceo *FR*: Sébacé *EN*: Sebaceous *Arloa*: Biol.
- Bilgor**: iz. Bilgor-guruinek jariatzen duten materia horixka; guruinaren analogoak diren zelulaz, epitelio-zelulaz eta koipe tantaz eratua dago. *ES*: Sebo *FR*: Sébum *EN*: Sebum *Arloa*: Biol.
- Bilgor-guruin**: iz. Dermisean dauden egiturak, zaku-itxurakoak. Gorputz osoko larruazalean daude, baina ugariagoak dira buruko ile-larruan, aurpegian, ipurdian, sudurrean, eta kanpoko bellarrian. Guruin bakoitza hodi bakarrez osatua dago, eta albeolo obalatu talde batetik sortzen da hodia. *ES*: Glándula sebácea *FR*: Glande sébacée *EN*: Sebaceous gland
- Bilirrubina**: iz. Behazuneko pigmentu hori-laranja kolorekoa; hemoglobinarek degradazioaren ondorioz sortzen da. Eguneko 250 mg ekoizten dute pertsona osasuntsuek, eta gorozkiekin kanporatzen da gehiena. *ES*: Bilirrubina *FR*: Bilirubine *EN*: Bilirubin *Oharrak*: Odolean eta larruazaleko ehunetan bilirrubina pilatzean agertzen da ikteriziari dagokion zurbiltasun horixka. *Arloa*: Biol.
- Biliuria**: iz. Gernuan behazuna edo behazun-pigmentuak izatea ezaugarri duen asaldua. *ES*: Biliuria *FR*: Biliurie *EN*: Biliuria *Arloa*: Med.
- Bilo**: 1. iz. Bizarra edo bibotea hasi aurretik, gazteei goiko ezpainaren gainaldean sortzen zaien ilea. *ES*: Bozo 2. iz. Ikus 'ile'.
- Bilobulatu**: izond. Bi lobulu dituena. *ES*: Bilobulado, bilobular *FR*: Bilobulé *EN*: Bilobular *Arloa*: Biol.
- Bilotsu**: izond. Ikus 'iletsu'.
- Biluzgorritu**: ad. Arropa erabat kendu. *ES*: Desnudar
- Biluzi**: izond. Arroparik gabe dagoena. *ES*: Desnudo
- Binomial**: 1. izond. Bi izen edo termino dituena 2. izond. Nomenklatura binomiala: izaki bizidunak izendatzeko erabiltzen den nomenklatura-sistema. Latinezko edo talatinizaturiko bi hitz erabiltzen dira espezieak izendatzeko; bata generoari dagokio, eta, bestea, espeziari berari. *ES*: Binomial *FR*: Binomial *EN*: Binomial *Arloa*: Biol.
- Biodinamika**: iz. Fisiologiaren adarra; prozesu dinamikoek izaki bizidunengan duten eragina aztertzea du helburu. Adibidez, erradiazioek duten eragina. *ES*: Biodinámica *FR*: Biodynamique *EN*: Biodynamics *Arloa*: Biol.
- Bioelektrizitate**: iz. Ehun biziek —nerbioek eta giharrek, adibidez— sortzen duten korrante elektrikoa. *ES*: Bioelectricidad *EN*: Bioelectricity *Arloa*: Biol.
- Bioelementu**: iz. Elementu kimikoa, materia biziazen —animalia- edo landare-jatorrikoa— osaran parte hartzen dutenatariko edozein; ezinbestekoa da garapenerako. *ES*: Bioelemento *FR*: Bioélément *EN*: Bioelement *Arloa*: Biol.
- Bioenergetiko**: izond. Bioenergiari dagokiona. *ES*: Bioenergético *FR*: Bioénergétique *EN*: Bioenergetic *Arloa*: Biol.
- Bioenergia**: iz. Bizi-indarra edo energia. *ES*: Bioenergía *FR*: Bioénergie *EN*: Bioenergy *Arloa*: Biol.
- Biogenesi**: iz. Teoria biologikoa; haren arabera, organismo bizi orok beste organismo batean du jatorria. *ES*: Biogénesis *FR*: Biogenèse *EN*: Biogenesis *Arloa*: Biol.
- Biogenesiko**: izond. Biogenesiari dagokiona. *ES*: Biogénésico *Arloa*: Biol.
- Biogeografia**: iz. Faktore-azterketa; animalien, landareen eta gizakien alderdi geografikoaren banaketa eta haien espazio-banaketa azaltzen dute faktore horiek. *ES*: Biogeografía *FR*: Biogéographie *EN*: Biogeography *Arloa*: Biol.
- Bioingeniaritza**: iz. Ingenieritza-teknologia; medikuntzako arazoetarako erabiltzen da. *ES*: Bioingeniería *FR*: Bio-ingénierie *EN*: Bio-engineering
- Biokimika**: iz. Izaki bizidunen eta bizi-prozesuen kimika; kimika biologikoa. Izaki bizidunen osagai kimikoen sintesiaz, aldaketaz eta metabolismoaz arduratzen da. *ES*: Bioquímica *FR*: Biochimie *EN*: Biochemistry
- Biokimikari**: iz. Biokimikan aditua dena. *ES*: Bioquímico *FR*: Biochimiste *EN*: Biochemist
- Biokimiko**: izond. Biokimikari dagokiona. *ES*: Bioquímico

Bioklima: iz. Klima mota; biziaren garapenerako eskaintzen dituen baldintzak dira haren bereizgarri nagusia. *ES:* Bioclima *Arloa:* Biol.

Bioklimatiko: izond. Bioklimatologiari dagokiona. *ES:* Bioclimático *FR:* Bioclimatique *EN:* Bioclimatic *Arloa:* Biol.

Bioklimatologia: iz. Biologiaren adarra; klimaren eta izaki bizidunen arteko harremanak eta ekin-tzak aztertzen ditu. *ES:* Bioclimatología *FR:* Bioclimatologie *EN:* Bioclimatology *Arloa:* Biol.

Biologia: iz. Bizia, oro har, aztertzen duen zientzia; izaki bizidunek elkarrekin eta ingurumenarekin dituzten harremanak, eta izaki horien egitura, funtzioak eta sailkapenak aztertzen ditu. *ES:* Biología *FR:* Biologie *EN:* Biology

Biologiko: izond. Biologiari dagokiona. *ES:* Biológico *FR:* Biologique *EN:* Biological *Oharrak:* Gai biologikoak: organismo biziak nahiz haien eratorriekin egindako edozein prestakin; gai diagnostiko, prebentibo edo terapeutiko gisa erabiltzen dira; prestakin horietariko batzuk dira: antigenoak, antitoxinak, seruma eta txertoak.

Biologo: iz. Biologian aditua; bizitzaren zientzia aztertzen duen pertsona. *ES:* Biólogo *FR:* Biologiste *EN:* Biologist

Biolumineszentzia: iz. Zelula bizi batzuen ezaugarria. Gorputz-tenperatura igo gabe argia ekoiztean datza; zenbait bizidunetan gertatzen diren erreakzio entzimatikoen ondoriozkoa izaten da hori. *ES:* Bioluminiscencia *FR:* Bioluminescence *EN:* Bioluminescence *Arloa:* Biol.

Biomagnetismo: iz. Izaki bizidunek eremu magnetikoekin duten erreaktibotasuna eta sentikortasuna. *ES:* Biomagnetismo *FR:* Biomagnétisme *EN:* Biomagnetism *Arloa:* Biol.

Biometria: iz. Biologiaren adarra; metodo estatistikoak erabiltzen ditu izaki bizidunen eta prozesu organikoek azterketarako. *ES:* Biometría *FR:* Biométrie *EN:* Biometrics *Arloa:* Biol.

Biomolekula: iz. Ehun bizien eraketan parte hartzen duen molekula. *ES:* Biomolécula *FR:* Biomolécule *EN:* Biomolecule

Bionika: iz. Arazo teknikoak konpontzeko biologia-ezagutzak erabiltzen dituen jakintza. *ES:* Biónica *FR:* Bionique *EN:* Bionics *Arloa:* Biol.

Biopsia: 1. iz. Organo bateko nahiz gorputzeko beste edozein ataletako ehun zati baten erauzketak. Hainbat helburu ditu: mikroskopioz aztertzea, diagnostiko bat zehaztea, gaixotasun baten garapena jarraitzea, eta abar. 2. iz. Aztertzeko erazuten den ehun zatia. *ES:* Biopsia *FR:* Biopsie *EN:* Biopsy *Arloa:* Med.

Biorritmo: iz. Animalietan zein landareetan aldizka gertatzen den fenomenoa. Bi biorritmo mota bereizi daitezke: endogenoak (bihotzarena, hilekoa, loa, eta abar) eta exogenoak (jatorria ingu-

rumenean dutenak). *ES:* Biorritmo *FR:* Biorythme *EN:* Biorythme *Arloa:* Biol.

Biosintesi: iz. Molekula organikoek sorrera, izaki bizidun baten barnean; organismoen zelulak eratzen dituzte molekula horiek. Energiari eta hainbat entzimari eta koentzimari esker izaten du izakiak biosintesirako gaitasuna. Metabolismoaren oinarritzko prozesuetako bat da. *ES:* Biosíntesis *FR:* Biosynthèse *EN:* Biosynthesis *Arloa:* Biokim.

Biota: iz. Gune jakin batean bizi diren izaki bizidunen multzoa. *ES:* Biota *FR:* Biote *EN:* Biota *Arloa:* Biol.

Bioteknologia: iz. Biologia-ikerketetako emaitzen erabilera industrialak. *ES:* Biotecnología *FR:* Biotechnologie *EN:* Biotechnology

Bioteknologiko: izond. Bioteknologiari dagokiona. *ES:* Biotecnológico

Bioterapia: iz. Metodo terapeutikoa; gai organikoak eta hazkuntza biziak sendagai modura erabiltzean datza. *ES:* Bioterapia *EN:* Biotherapy *Arloa:* Med.

Biotina: iz. B taldeko bitamina kologe, kristalino eta hidrosolublea. Koentzima gisa jokatzeko gantz-azidoen sintesian, eta karbohidratoen eta gantz-azidoen oxidazioan. *ES:* Biotina *FR:* Biotine *EN:* Biotin *Arloa:* Biokim.

Biotipo: iz. Espezie bereko banakoen multzoa; ondare genetiko bera dute. *ES:* Biotipo *FR:* Biotype *EN:* Biotype *Arloa:* Biol.

Biotopo: iz. Ekosistemako zati bizigabea; biozenosiaren kokalekua da, eta ingurumen-baldintza uniformeak ditu. *ES:* Biotopo *FR:* Biotope *EN:* Biotope *Arloa:* Biol.

Biparietal: izond. Buruko bi hezur parietalei dagokiena. *ES:* Biparietal *FR:* Bipariétal *EN:* Biparietal

Biparo: izond. (Ugaztun emeei buruz) Erditze berean bi ume izan dituenak. *ES:* Bíparo *Arloa:* Biol.

Bipolar: izond. (Nerbio-zelulei buruz) Bi luzakin dituenak; ondorioz, sistema aferente eta eferente bana ditu. *ES:* Bipolar *FR:* Bipolaire *EN:* Bipolar

Biral: 1. izond. Birusari dagokiona. 2. izond. Birusak eragindakoa. *ES:* Viral, vírico *FR:* Viral *EN:* Viral

Birika: iz. Toraxeko bi organo arin eta hanpatueta-riko bakoitza; arnas sistemako organo nagusia da. Oxigenoa hartzen du arnastutako airetik, odol arterialaren sistemara igaro, eta zain-sistematik hartutako karbono dioxidoa kanporatzen du. Ezkerrekoa baino handiagoa da eskuineko birika, eta hiru lobulutan banatua dago; ezkerrekoak, aldiz, bi lobulu ditu. *ES:* Pulmón *FR:* Poumon *EN:* Lung *Arloa:* Anat.

Biriketako: izlag. Arnas sistemari edo birikei dagokiena, edo haietan dagoena. *ES:* Pulmonar *FR:* Pulmonaire *EN:* Pulmonary, pulmonic

- Biriko:** izond. Ikus 'biral'.
- Birjarpen:** iz. Ikus 'berrezarpen'.
- Birjarri:** ad. Ikus 'berrezarri'.
- Birologia:** iz. Mikrobiologiaren adarra; birusak eta haiek eragindako gaixotasunak aztertzen ditu. *ES:* Virología *FR:* Virologie *EN:* Virology *Arloa:* Biol.
- Birologo:** iz. Birologian aditua den pertsona; birusak eta haiek eragindako gaixotasunak aztertzen ditu. *ES:* Virólogo *FR:* Virologiste *EN:* Virologist *Arloa:* Biol.
- Birosi:** iz. Birusek eragindako gaixotasun oro. *ES:* Virosis *FR:* Virose *EN:* Virosis *Arloa:* Med.
- Birrintu:** 1. ad. Gai solido bat eho edo txikitu, gutziz hauts bihurtu gabe. 2. ad. Ikus 'haustu'.
- Birrintze:** iz. Ikus 'xehatze'.
- Birsortze:** iz. Zelula, ehun edota organo galduek nahiz lesionatuak ordezkatzeko, berriz sortzeko edo konpontzeko prozesua. *ES:* Regeneración *FR:* Régénération *EN:* Regeneration *Arloa:* Biol.
- Birulento:** izond. (Gaixotasunei buruz) Oso patogenoa, edota azkar garatzen dena. *ES:* Virulento *FR:* Virulent *EN:* Virulent *Arloa:* Med.
- Birulentzia:** iz. Mikroorganismo batek gaixotasun bat eragiteko duen ahalmena. *ES:* Virulencia *FR:* Virulence *EN:* Virulence *Arloa:* Med.
- Birus-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'biral'.
- Birus:** iz. Organismo mikroskopikoa, zelularra ez dena. Gaixotasun-iturri dira birusak animalientzat eta landareentzat. Zelula barneko bizkarroiak dira; infektatzen duten zelularen metabolismitik lortzen dute behar duten energia. Beren kabuz ugaltu ezin direnez, kode genetikoa ematen dute birusek, eta zelula ostalariari hartzen dizkiote ugaltzeko behar duten energia eta oinarritzko materialak. ADN zein RNA azido nukleikoa izan ditzakete. *ES:* Virus *FR:* Virus *EN:* Virus
- Birusen kontrako:** izlag. (Gai bati buruz) Birusei aurre egiten diena. *ES:* Antiviral, antivírus, antivírico *FR:* Antiviral, antivirus *EN:* Antiviral, antiviral *Arloa:* Med.
- Bisexual:** 1. izond. Bi sexuen ezaugarri fisiko edo psikologikoak dituena. 2. izond. Bi sexuek erakartzen dutena. *ES:* Bisexual *FR:* Bisexuel, bisexual *EN:* Bisexual
- Bisexualitate:** 1. iz. Izaki berarengan bi sexuen ezaugarriak izatearen fenomenoa. 2. iz. Bi sexuekiko sexu-zaletasuna. *ES:* Bisexualidad *FR:* Bisexualité *EN:* Bisexuality
- Bisexualtu:** izond. Hermafrodita; ugal-organo arrak eta emeak batera dituena. *ES:* Bisexualdo *Arloa:* Biol.
- Bismuto:** iz. Bi. Elementu kimikoa; metal distiratsua, zuri-gorrixka, oso hauskorra. Egoera metalikoan, hainbat aleaziotan erabiltzen da. Asko erabili izan dira haren gatzak medikuntzan; urdaileko eta hesteetako hantura-arazotetan, batez ere. Antibiotikoak erabiltzearen ondorioz, asko urritu da bismutoaren erabilera terapeutikoa. *ES:* Bismuto *FR:* Bismuth *EN:* Bismuth *Arloa:* Kim.
- Bisturi:** iz. Kirurgia-tresna; luzea, estua eta zorrotza izan ohi da. Gorputzeko ehunak ebakitzeko erabiltzen da. *ES:* Bisturí *FR:* Bistouri *EN:* Bistoury *Arloa:* Med.
- Bitamina-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'bitaminiko'.
- Bitamina:** iz. Konposatu organikoa; ezinbestekoa da organismoaren funtzio metabolikoetarako eta fisiologikoetarako. Ez dago bitamina guztiak dituen elikagairik. *ES:* Vitamina *FR:* Vitamine *EN:* Vitamin *Arloa:* Biokim.
- Bitaminadun:** izond. Bitaminak dituena. *ES:* Vitaminado *FR:* Vitaminé *EN:* Vitamin-enriched, vitaminized
- Bitamina-konplexu:** iz. Bitamina hidrosolubleen multzoa; hainbat egitura eta eragin biologiko dituzte. Ugariak dira B bitamina guztiak gibelean eta legamietan, eta bakarka edo konbinaturik agertzen dira hainbat elikagaitan. *ES:* Complejo vitamínico (B) *EN:* Vitamin B complex
- Bitaminiko:** izond. Bitamini dagokiena. *ES:* Vitamínico *EN:* Vitamin
- Bitiligo:** iz. Larruazaleko gaixotasuna; hartutakoa eta onbera da, eta jatorri ezezaguna du. Haren ezaugarri dira hainbat neurritako gunerregularrak, pigmenturik gabeak. Sarritan, hiperpigmentatuak izaten dira guner horien ertzak. Gaixotasunak gehien erasaten dien gunerak agerian egon ohi dira. *ES:* Vitiligo *FR:* Vitiligo *EN:* Vitiligo *Arloa:* Med.
- Bitxi:** izond. Ikus 'arraro'.
- Bixika:** iz. Epidermiseko eta, kasu bakanetan, dermiseko irtengune txiki eta ongi mugatua, barruan zornez bete. *ES:* Buba *FR:* Pustule *EN:* Pustule *Arloa:* Med.
- Bizelular:** izond. Bi zelulaz osatua dagoena. *ES:* Bicelular
- Bizeps:** iz. Gihar luze fusiformea; besoan eta izterrean dago. Bi buru eta bi zurda aske ditu bakoitzak. Besahezurraren aurreko aldean dago besoko bizepsa, eta eskapulan du sorrera. Besoa eta besaurrea tolestean ditu. Izterreko bizepsa, berriz, izterrearen atzeko aldean dago. Haren bi buruetatik datozen zuntzek bat egiten dute zurda batean; zurda peronearen alboaldean xertatzen da, eta hortik, zenbait zuntzen bidez, tibiaren alboaldeko irtengunean. Zangoa tolestu eta kanporantz birarazten du gihar horrek; gauza bera egiten du izterrean. *ES:* Bíceps *FR:* Biceps *EN:* Biceps
- Bizi-:** (Hitz elkartuetan) Biziri dagokiona. *ES:* Vital *FR:* Vital *EN:* Vital

Bizi: 1. iz. Jaiotzatik heriotzara doan denbora-tartea. 2. iz. Energia; organismoak haztea, ugaltzea, elikagaiak xurgatzea eta erabiltzea, eta zenbait organismo mugitzea eta borondatezko kontrola izatea ahalbidetzen du. *ES:* Vida *FR:* Vie *EN:* Life 3. izond. Bizia duena. *ES:* Vivo *FR:* Vivant *EN:* Living

Bizi: ad. Bizirik iraun. *ES:* Vivir *FR:* Vivre *EN:* To live

Bizialdi: iz. Ikus 'bizi'. *ES:* Vida

Bizidun: izond. Bizirik dagoena. *ES:* Viviente, vivo *FR:* Vivant *EN:* Living

Bizigabe: izond. Ikus 'inerte'.

Bizigai: iz. Bizia mantentzeko ezinbesteko gaia. *ES:* Sustento *FR:* Sustentation *EN:* Sustenance

Bizigarri: 1. izond. Gorputz-sistema baten jardue-
ra-eritmoa handitzen duena. *ES:* Estimulante
FR: Stimulant *EN:* Stimulant *Adibideak:* Kafea da bizigarri erabilienetakoa. 2. izond. Ikus 'sus-
pergarri'. *ES:* Reconstituyente

Biziirauen: iz. Bizirik jarraitzea, beste baten edo batzuen heriotzaren nahiz gertaera jakin baten ondoren. *ES:* Supervivencia *FR:* Survie *EN:* Survival

Bizi-zeagarriak: iz. Ikus 'bizi-konstanteak'.

Bizi-konstanteak: iz. Organismoaren egoerari buruzko datu multzoa. Muga jakin batzuen barruan mantendu behar dira, baldintza normalean bizitzen jarraitu ahal izateko. *ES:* Constantes vitales *FR:* Constantes vitales *EN:* Vital signs *Arloa:* Med.

Bizio: iz. Ikus 'heste-zizare'.

Bizirik atera: ad. Ikus 'salbatu'.

Bizirik iraute: iz. Ikus 'biziirauen'.

Bizitasun: iz. Ikus 'arintasun'.

Bizitu: ad. Zerbaitek bizitasuna hartu edo eman. *ES:* Estimular *FR:* Doper *EN:* To stimulate

Bizitza: iz. Ikus 'bizi'. *ES:* Vida

Bizitza begetatibo: iz. Fenomeno automatikoen multzoa; beharrezkoak dira biziari eusteko eta espezieen iraupena ziurtatzeko. *ES:* Vida vegetativa *FR:* Vie végétative *EN:* Vegetative life

Bizkar: iz. Gorputz-enborraren atzeko aldea, lepoaren eta gerriaren artean dagoena. *ES:* Espalda *FR:* Dos *EN:* Back *Arloa:* Anat.

Bizkarralde: iz. Gorputz-enborraren atzeko aldea, azken lepo-ornotik azken gerri-ornorainokoa. *ES:* Dorso *FR:* Dos *EN:* Dorsum *Arloa:* Anat.

Bizkarraldeko: izlag. Ikus 'dortsal'.

Bizkarrezur: iz. Egitura malgua, hezurduraren luzera-ardatza eratzen duena. 33 edo 34 ornoz osatuta dago: lepoaldekoak, 7; bizkarraldekoak, 12; gerrialdekoak, 5; eta pelbisekoak, 9 edo 10. Ornoarteko diskoz elkartuak daude ornoak. Hainbat gihar txertatzen dira bizkarrezurrean; indarra eta malgutasuna ematen dio horrek bizkarrezu-

rrari. Bizkarrezur-hodia igarotzen da bizkarrezurretik, eta bizkarrezur-muina bildu eta babes-
ten du. *ES:* Columna vertebral *FR:* Colonne ver-
tébrale *EN:* Vertebral column *Arloa:* Anat.

Bizkarrezur-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'bizkarrezu-
rreko'.

Bizkarrezur-errabola: iz. Entzefaloaren zatia; biz-
karrezur-muinaren dilatazio-itxuran ageri da, zulo okzipitalaren gainean. Arnasketa eta bihotz-
taupadak kontrolatzen ditu. Hilgarriak gertatzen
dira gunehorretako lesioak edo gaixotasunak.
ES: Bulbo raquídeo

Bizkarrezur-muin: iz. Nerbio-sistemaren osagaia; orno-
hodian dago, eta zulo okzipitaleatik bigarren
gerri-ornoraino iristen da. Zilindrikoa da, eta
meningeek inguratzen dute. Gai zurizko kordoi-
seriez osatuta dago; horiek inguratzen dute erdi-
guneko gai grisa. *ES:* Médula espinal *FR:* Moelle
épineière *EN:* Spinal cord

Bizkarrezurreko: izlag. Bizkarrezurrari dagokiona,
edo bizkarrezurrean dagoena. *ES:* Raquídeo, espinal
FR: Rachidien *EN:* Rachidian, radidian *Ar-
loa:* Anat.

Bizkarroi-: 1. (Hitz elkartuetan) Bizkarroiei dago-
kiena. 2. (Hitz elkartuetan) Bizkarroiek eragin-
dako gaixotasuna. *ES:* Parasitario *FR:* Parasitaire
EN: Parasitic *Arloa:* Biol.

Bizkarroi: iz. Beste organismo baten barruan edo
gainean bizi den organismoa, eta haren kontura
elikatzen dena. *ES:* Parásito *FR:* Parasite *EN:* Pa-
rasite *Arloa:* Biol.

Bizkarroien kontrako: izlag. Ikus 'antiparasitario'.

Bizkorgarri: 1. izond. Ikus 'bizigarri'. *ES:* Estimula-
nte 2. izond. Ikus 'suspergarri'. *ES:* Reconstitu-
yente

Bizkortasun: 1. iz. Ikus 'arintasun'.

Bizkortu: 1. ad. Ikus 'bizitu'. *ES:* Estimular 2. ad.
Ikus 'indarberritu'. *ES:* Reconfortar, reconstituir,
recuperar

Bizkortzaile: izond. Ikus 'bizigarri'. *ES:* Estimula-
dor

Bizkortze: iz. Ikus 'indarberritze'.

Blastodermo: iz. Umekia biltzen duen mintza; ze-
lulak eta blastomeroak geruzetan pilatzean sor-
tzen da. Hiru geruza osatzen dira: ektodermoa,
endodermoa eta mesodermoa. *ES:* Blastodermo
FR: Blastoderme *EN:* Blastoderm *Arloa:* Biol.

Blastomero: iz. Obulu ernalduren nukleoa zati-
tzean banaketa mitotikoa gertatzen delarik, han
garatzen diren bi zeluletariko bakoitza. Bi blasto-
meroek zatitzen jarraitzen dute, haurdunaldiko
lehen egunetan morula osatzeko. *ES:* Blastómero
FR: Blastomère *EN:* Blastomere *Arloa:* Biol.

Blastomize: iz. Ikus 'blastomyces'.

Blastomyces: iz. Onddo mikroskopikoen generoa;
blastomikosia eragiten duten zenbait espezie bil-

- tzen ditu genero horrek. *ES: Blastomyces Arloa: Biol.*
- Blastula:** iz. Enbrioi-garapenaren aldia, segmentazioaren bukaerakoa; barrunbe bat eratzen duten zelulaz osatua dago enbrioia aldi horretan. *ES: Blástula FR: Blastula EN: Blastula Arloa: Biol.*
- Blefaritis:** iz. Betazaletako Meibomioren guruinen eta betileen folikuluen hantura; hantura, gorritasuna eta muki lehorrezko zoldak ditu ezaugarri. *ES: Blefaritis FR: Blépharite EN: Blepharitis Arloa: Med.*
- Blenofalmia:** iz. Konjuntibitis zornetsua, katarroaren ondorioz sortzen dena. *ES: Blenofalmía Arloa: Med.*
- Blenorragia:** iz. Mukosa genitalaren hantura kutsagarria; koitoaren ondorioz kutsatzen da, gehienbat. *Neisseria gonorrhoeae* bakterioa da blenorragiaren eragile nagusia, eta mina, erretasun-sentsazioa eta muki-jario zornetsua dira haren ezaugarri nagusiak. Erabat senda daiteke, edo kroniko bihurtu. *ES: Blenorragia FR: Blennorrhagie EN: Blennorrhagia Arloa: Med.*
- Blenorrea:** iz. Uretrari edo baginari darion fluxu blenorragiko kronikoa; gonorrea kronikoa. *ES: Blenorrea FR: Blennorrhée EN: Blennorrhoea Arloa: Med.*
- Bolo:** 1. iz. Ore bigun eta mamitsua; elikagaiak txikitu eta xehetu ondoren sortzen da. 2. iz. Farmakologian, ohikoa baino handiagoa den pilula. 3. iz. Zirkulazio-sisteman kolpetik xiringaturiko sendagai edo kontrastea. *ES: Bolo FR: Bol EN: Bolus*
- Boluetria:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'boluetriko'.
- Boluetria:** iz. Analisi kimiko kuantitatiboan erabilitako teknika. Harekin erreakzionatu duen beste disoluzio baten kontzentrazioa eza-gutzeko aukera ematen du, kontzentrazio jakina duen disoluzio baten bolumenta neurtuz. *ES: Volumetría FR: Volumétrie EN: Volumetry Arloa: Kim.*
- Boluetriko:** izond. Bolumenak neurtzeari eta zehazteari dagokiona. *ES: Volumétrico FR: Volumétrique EN: Volumetric Arloa: Kim.*
- Bomer hezur:** iz. Hezur bakoitia; sudur-trenkadaren atze-behealdea osatzen du, eta sudurreko bi zuloak bereizten ditu. Bi aurpegi eta lau ertz ditu. *ES: Hueso vómer FR: Vomer EN: Vomer Arloa: Anat.*
- Boro:** iz. B. Elementu ez-metalikoa, aluminioaren antzekoa. Boro elementala kristal horixka-marroi gisa edo hauts amorfo berdexka-marroi gisa agertzen da. Boroaren zenbait kontzentrazio toxikoak dira landareentzat eta animalientzat, baina landareek ezinbestekoa dute boro kantitate bat hazkuntzarako. Azido borikoaren osagai be-reizgarria da, eta hauts eta ukendu eran erabil-tzen da nagusiki, larruzaleko asaldu arinen tra-tamenduan. *ES: Boro FR: Bore EN: Boron Ar-loa: Kim.*
- Bortizela:** iz. Protozoo ziliodunen generoa. Ur gazi edo gezatan bizi dira. *ES: Vorticela FR: Vorticelle EN: Vorticella Arloa: Biol.*
- Bota:** ad. Ikus 'kanporatu'.
- Botagale:** iz. Ikus 'goragale'.
- Botagura:** iz. Ikus 'goragale'.
- Botaka egin:** ad. Ikus 'oka egin'.
- Botika:** 1. (Hitz elkartuetan) Botikari dagokiona.
- Botika:** 1. iz. Ikus 'farmazia'. 2. iz. Ikus 'sendagai'.
- Botikak eman:** ad. Ikus 'medikatu'.
- Botikak hartu:** ad. Ikus 'medikatu'.
- Botika-ontzi:** 1. iz. Oinarrizko sendagaiak gorde-tzeko eta beharrezko lekuetara eramateko erabil-tzen den kutxa. *ES: Botiquín FR: Pharmacie de secours EN: First-aid kit*
- Botikari:** iz. Ikus 'farmazeutiko'.
- Botulismo:** iz. Elikadura-intoxikazioa, *Clostridium botulinum* baziloaren endotoxina batek eragina. Hilgarria izaten da, sarritan. *C. botulinum*-ek kutsaturiko elikagaien bidez barneratzen da toxi-na organismoan. Zenbaitetan, mikroorganismoak kutsaturiko zauri baten bidez barnera daiteke. Urdaileko ondoezik gabe garatzen da botulis-moa, eta kutsaturiko elikagaia hartu eta astebete-ra ager daiteke. Haren ezaugarri dira nekea eta ikusmen-asalduak. Giharretako ahulezia ere ager daiteke, disfagiarekin batera. Arnas gutxiegitasu-na eragiten du ahulezia horrek, eta, ondorioz, heriotza gerta daiteke. *ES: Botulismo FR: Botu-lisme EN: Botulism Arloa: Med.*
- Bozio:** iz. Tiroide-guruinaren hipertrofia; lepoko hantura du ezaugarri, gehienetan. Kistikoa zein haritsua izan daiteke bozioa, eta noduluak nahiz folikulu ugari izan ditzake bere baitan. Gaixota-sun endemikoa da zenbait lurralde menditsutan, eta kretinismoa deritzon hipotiroidismo-egoerare-kin batera azaltzen da sarritan. *ES: Bocio FR: Goitre EN: Goiter Arloa: Med.*
- Bradikardia:** iz. Zirkulazio-asaldua; miokardioa era erregularrean ukurtzen da, baina minutuko 60 taupadaz azpiko maiztasunarekin. Gastu kar-diakoa jaitzaraz dezake bradikardiak. Sintomati-koa edo asintomatikoa izan daiteke. *ES: Bradicardia FR: Bradycardie EN: Bradycardia Arloa: Med.*
- Brakial:** izond. Ikus 'besoko'.
- Brankial:** izond. Giza enbrioiaren lepo-alboetan dauden arraildurei dagokiena; sudurraren, bela-rrien eta ahoaren garapenean parte hartzen du. *ES: Branquial Arloa: Anat.*
- Braun-en ferula:** iz. Metalezko tresna; traxiorako erabiltzen da. Polea bat edo gehiago izaten ditu

- muturrean, tibian edo femurrean eragin zuzena izateko. *ES:* Férula de Braun (Böhler-Braun)
- Broca-ren gune:** iz. Hizkuntzaren gunea; burmuinaren ezker-hemisferioan dago. *ES:* Broca, área de *FR:* Aire de Broca *EN:* Broca's center
- Bromo:** iz. Br. Elementu kimiko ez-metalikoa, halogenoen taldekoa, likidoa, eta kolore gorrikoa. Lasaigarri, analgesiko eta hipnotiko gisa erabiltzen dira haren konposaturik gehienak. Bromoz asetutako ur-disoluzioa desinfektagarri gisa erabili izan da. Kalteak eragiten ditu ehun organikoetan. *ES:* Bromo *FR:* Brome *EN:* Bromine *Arloa:* Kim.
- Bromuro:** iz. Azido bromhidrikoaren gatzen izen orokorra; bromoa da haietan elementu negatiboa. Garai batean lasaigarri gisa erabiltzen zen arren, gaur egun ez da horretarako erabiltzen. *ES:* Bromuro *FR:* Bromure *EN:* Bromide *Arloa:* Kim.
- Bronkial:** izond. Bronkiei dagokiena. *ES:* Bronquial *FR:* Bronchique *EN:* Bronchial
- Bronkiektasia:** iz. Bronkio bat edo gehiago zatika zabaltzea ezaugarri duen asaldua; sortzetikoa zein bronkiearen beraren hantura kronikoaren ondorioz hartutakoa izan daiteke. *ES:* Bronquiectasia *FR:* Bronchectasie *EN:* Bronchiectasis *Arloa:* Med.
- Bronkio eta zintzur-hesteko:** izlag. Bronkiei eta zintzur-hesteari dagokiena. *ES:* Broncotraqueal *FR:* Trachéale et bronchique *EN:* Bronchotracheal *Arloa:* Anat.
- Bronkio:** iz. Biriketara iristen den hodi luzeetarikoa bakoitza. Bronkioetatik igarotzen dira arnastutako airea eta hondakin-gasak. Hiru geruzaz osaturiko horma bana dute bronkio guztiek: ehun zuntztsu lodiz eratua eta kartilagoz indartua dago kanpoko geruza; gihar lisozko sare bat da erdiko geruza; eta muki-mintz ziliodunak osatzen du barnekoa. *ES:* Bronquio *FR:* Bronche *EN:* Bronchus *Arloa:* Anat.
- Bronkio eta biriketako:** izlag. Ikus 'bronkio-biriketako'.
- Bronkio-biriketako:** izlag. Bronkiei eta birikei dagokiena. *ES:* Broncopulmonar *FR:* Bronchopulmonaire *EN:* Bronchopulmonary
- Bronkiolitis:** iz. Beheko arnabideetako infekzio larria; 18 hilabete baino gutxiagoko haurrengan gertatzen da, batez ere. Arnasa hartzeko arazoak, eta bronkioloen hantura eta buxadura ditu ezaugarri nagusiak. *ES:* Bronquiolitis *FR:* Bronchiolite *EN:* Bronchiolitis *Arloa:* Med.
- Bronkiolo:** iz. Arnas sistemako arnas hodi txikia; bronkioetatik biriketako lobuluaren barnealderaino doaz bronkioloak. Bi bronkiolo mota daude: arnas bronkioloak eta bukaerako bronkioloak. *ES:* Bronquiolo *FR:* Bronchiole *EN:* Bronchiole *Arloa:* Anat.
- Bronkio-zabaltzaile:** izond. (Gai bati buruz) Bronkioloetako gihar lisoa erlaxatzen duena. Gihar lisoa erlaxatuz, hobetu egiten du biriketako aireztapena. oso erabiliak dira asmaren, bronkitisaren, bronkiektasiaren eta enfisemaren tratamenduan, aireztapena hobetzeko. *ES:* Broncodilatador *FR:* Bronchodilatateur *EN:* Bronchodilator *Arloa:* Med.
- Bronkitis:** iz. Bronkieen hantura. Lehen mailakoa, bigarren mailakoa, akutua edota kronikoa izan daiteke. *ES:* Bronquitis *FR:* Bronchite *EN:* Bronchitis *Arloa:* Med.
- Bronkoadenitis:** iz. Bronkio-gongoilen hantura. *ES:* Broncoadenitis *Arloa:* Med.
- Bronkoespirometro:** iz. Birika baten ahalmena neurtzen duen tresna. *ES:* Broncoespirómetro *FR:* Bronchospirómetro *EN:* Bronchospirometer *Arloa:* Med.
- Bronkoestenosi:** iz. Bronkio baten estugunea. *ES:* Broncoestenosis *FR:* Bronchosténose *EN:* Bronchostenosis *Arloa:* Med.
- Bronkofonia:** iz. Bronkioetako ahotsaren oihartzuna; auskultazioz entzuten da. Birika-ehunaren dentsitatea gehitzearen ondorio izan daiteke. *ES:* Broncofonía *FR:* Bronchophonie *EN:* Bronchophony *Arloa:* Med.
- Bronkogeno:** izond. Bronkio batetik datorrena, edo bronkio batean sortua dena. *ES:* Broncogéno *FR:* Bronchogène *EN:* Bronchogenic
- Bronkografia:** iz. Bronkieen azterketa erradiologikoa; X izpiekiko opakua den gai bat sartuz egiten da. *ES:* Broncografía *FR:* Bronchographie *EN:* Bronchography *Arloa:* Med.
- Bronkomikosi:** iz. Bronkioetako infekzioa; onddoek eragiten dute, batez ere *Candida albicans*-ek. *ES:* Broncomicosis *FR:* Bronchomycose *EN:* Bronchomycosis *Arloa:* Med.
- Bronkopneumonia:** iz. Biriketako hantura lausoa; bronkioetan hasi eta biriketara hedatzen da gehienetan, eta kondentsazio barreiatuzko gueneak sortzen ditu. Zeinu ugari ditu: sukarra, ez-tula, disnea, biriketako enfisema, eta abar. *ES:* Bronconeumonía *FR:* Bronchopneumonie *EN:* Bronchopneumonia *Arloa:* Med.
- Bronkorrea:** iz. Gehiegizko muki- edo zorne-jarioa, bronkioetan. *ES:* Broncorrea *FR:* Bronchorrhée *EN:* Bronchorrhea *Arloa:* Med.
- Bronkoskopia:** iz. Hodi kurbatua, malgua edota zurruna; bronkieak barnetik aztertzeko, haien biopsia egiteko, gorputz arrotz bat kanporatzeko, eta abarretarako erabiltzen da. *ES:* Broncoscopio *FR:* Bronchoscope *EN:* Bronchoscope *Arloa:* Med.
- Bronkospasmo:** iz. Bronkioetako gihar lisoaren ez-ohiko uzkurdura; arnabideak estutu eta buxadura larria eragiten du. *ES:* Broncospasmo *FR:* Bronchospasme *EN:* Bronchospasm *Arloa:* Med.

- Brucella:** iz. Bakterio-generoa; zehaztu gabe sailkatzen da baziloen eta koko gramnegatibo aerobioen artean. Bruzelosia eragiten du. *ES:* Brucella *FR:* Brucella *EN:* Brucella
- Brudzinski-ren zeinu:** iz. Lepoa mugitzea, eta besoa, aldaka eta belautua nahi gabe tolestea ezaugarri duen zeinua. Meningitisa duten gaixoetan agertzen da. *ES:* Brudzinski, Signo de *FR:* Signe de Brudzinski *EN:* Brudzinski's sign *Arloa:* Med.
- Bruzelosi:** iz. *Brucella* generoko kokobazilo gramnegatiboek eragindako gaixotasuna; animaliei (ganadua, txerriak eta ahuntzak barne) erasaten die, batez ere. Gizakia, berriz, esne edo esneki kutsatuak hartzearen ondorioz gaixotzen da, nagusiki. Bruzelosiaren ezaugarri dira: sukarra, hotzikarak, izerditzea, ondoeza eta ahulezia. *ES:* Brucelosis *FR:* Brucellose *EN:* Brucellosis *Oharrak:* Bruzelosia ondo tratatu ezean, ondorio larriak ekar ditzake: pneumonia, meningitisa, entzefalitisa, eta abar. *Arloa:* Med.
- Buboi:** iz. Gongoil linfatikoen hantura. Izaian edo besapean agertzen da, batez ere. *ES:* Bubón *FR:* Bubon *EN:* Bubo *Arloa:* Med.
- Buboniko:** izond. Buboiari dagokiona; buboiak agertzea ezaugarri duena. *ES:* Bubónico *FR:* Bubonique *EN:* Bubonic *Arloa:* Med.
- Buchner-en inbutu:** iz. Portzelanazko inbutu zilindrikoa; oin biribila, laua eta zulatua du, eta hutsean iragazteko erabiltzen da. *ES:* Embudo de Buchner *FR:* Entonnoir de Buchner *EN:* Buchner funnel
- Bukaera:** iz. Fenomeno edota gaixotasun baten amaia. *ES:* Terminación *FR:* Terminaison *EN:* Ending
- Bular-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'toraziko'.
- Bular:** iz. Esnea jariatzen duen guruina. Giza espeziean, bi dira; alde banatara daude enborraren aurrealdean, eta kono-itxurakoak dira. Ugatzen osagaiak dira, kanpotik barrura: larruzalaz —bertan, titiburua dago, areolaz inguratua— eta larruzalpeko gantz-ehuna —erabat inguratzen du ugatz-guruina—. *ES:* Mama, seno *FR:* Sein *EN:* Mamma *Oharrak:* Erabat garatu gabeak izaten dira bularrak gizezkoetan; emakumezkoetan, berriz, edoskitzaroan lortzen dute erabateko garapena.
- Bular-punta:** iz. Ikus 'titiburua'.
- Bularra hartu:** ad. Ugatzetatik esnea xurgatu. *ES:* Mamar, lactar
- Bularra kendu:** ad. Umeari bular-esnea emateari utzi, beste elikagai batzuk har ditzan haren orde. *ES:* Desmamar, destetar *FR:* Sevrer *EN:* To wean *Oharrak:* Bularra kentzeko prest egoten dira haur asko seigarren hilabetetik aurrera.
- Bularralde:** iz. Ikus 'torax'.
- Bularreko angina:** iz. Gutxiegitasun koronarioa; mina eta larrimina eragiten ditu bularraren ezker aldean. *ES:* Angina de pecho *FR:* Angine de poitrine *EN:* Angina pectoris *Oharrak:* Bularreko anginaren eragile izan daitezke: ateromatosis, anemia eta arritmiak. *Arloa:* Med.
- Bularreko gihar:** iz. Ikus 'gihar pektoral'.
- Bularreko gihar handi:** iz. Toraxaren goialdeko gihar handia; sorbaldako giltzadurari eragiten dio. Besoa tolestu, gorputzera hurbilarazi eta barnerantz birarazten du. *ES:* Músculo pectoral mayor *FR:* Muscle grand pectoral *EN:* Pectoralis major, greater pectoral muscle *Arloa:* Anat.
- Bularreko gihar txiki:** iz. Triangelu-itxurako gihar mehea; toraxaren goialdean dago, bularreko gihar handiaren azpian. Eskapula birarazten du, eta hirugarren, laugarren eta bosgarren saihetshezurrak igotzen ditu arnasmora behartuan. *ES:* Músculo pectoral menor *FR:* Muscle petit pectoral *EN:* Pectoralis minor, smaller pectoral muscle *Arloa:* Anat.
- Bularreko haur:** iz. Umetokiz kanpoko bizitzaren lehen aroan dagoen haurra; jaiotzatik 12. hilabetera arte iristen da gutxi gorabehera aro hori. *ES:* Lactante *FR:* Nourrisson *EN:* Lactating
- Bularrezur:** iz. Hezur luzexka eta zapala. Lepautaien euskarria da, eta lehen zazpi saihets parekin artikulatua dago. Hiru zati ditu: manubrioa, gorputza eta apendiz xifoidea. *ES:* Esternón *FR:* Sternum *EN:* Sternum *Arloa:* Anat.
- Bulba:** iz. Emakumearen kanpoko sexu-organoa. Han daude Venus mendia, ezpain handiak, ezpain txikiak, klitoria, baginaren bestibulua eta bestibuluko guruinak. *ES:* Vulva *FR:* Vulve *EN:* Vulva *Arloa:* Anat.
- Bulbako:** izlag. Ikus 'erraboileko'.
- Bulimia:** iz. Elikagaiak barneratzeko neurritz kanpoko irrika. Era jarraituan janari mordoia irentsi ondoren, depresioak eta barnealdia izaten ditu gaixoak, sarritan. *ES:* Bulimia *FR:* Boulimie *EN:* Boulimia *Arloa:* Med.
- Bulkada:** 1. iz. Psikologian, zerbait egiteko joera, beharra, nahia edo bat-bateko ekintza; eutsezina izaten da, eta irrazionala sarritan, sentimenduetan egoera jakin batek eragina. 2. iz. Fisiologian, nerbio-transmisioan parte hartzen duen prozesu elektromekanikoa. *ES:* Impulso *FR:* Impulsion *EN:* Impulse *Arloa:* Psicol., Biol.
- Bulkatzaile:** izond. Bulkada eragiten duena. *ES:* Impulsor *EN:* Driving, promoter
- Burbuilatzaile:** izond. Ikus 'eferbeszente'.
- Burdina:** iz. Fe. Elementu kimiko metalikoa, grisa, harikorra, xaflakorra eta gogortasun handikoa. Oso ugaria da naturan, nahiz eta egoera puruan ez agertu; mineral ferrikoak, aldis, asko dira. Odolean badago —hemoglobinan bereziki—,

- eta terapeutikan erabiltzen da zenbait anemia-egoeratan. Ugari dira terapeutikan erabiltzen diren burdinaren gatzak eta konposatuak: sulfatoa, fumaratoa, glukonatoa, sukzinatoa, glutamatoa eta laktatoa. Burdina-gatzak gutxiago xurgatzen dira, eta narritagariagoak dira. Ezinbesteko elementua da burdina hemoglobinaren sintesirako. *ES: Hierro FR: Fer EN: Iron Arloa: Kim.*
- Burezur:** iz. Buruko hezur-egitura, neurokraneoak eta aurpegiko hezurrek osatua. Neurokraneoak entzefaloo babesten du, eta 8 hezurrez osatua dago. Aurpegiko multzo trinkoa, berriz, 14 hezurrez osatua dago. *ES: Cráneo, calavera FR: Crâne EN: Skull Arloa: Anat.*
- Burezurreko:** izlag. Ikus 'garezurreko'.
- Burmuin:** 1. iz. Entzefaloaren zatia, zerebeloaren aurre-gainaldean dagoena. 2. iz. Nerbio-ehuneko masa; garezur barnean dago. *ES: Seso FR: Cerveau, cervelle EN: Brain*
- Burrunbatsu:** izond. Ikus 'gorgarri'.
- Burtsitis:** iz. Giltzadura bat inguratzen duen ehun konektibozko egituraren edo poltsaren hantura. Eragile asko izan ditzake: artritis, gaizko adurak, traumatismoak, gehiegizko ariketa fisikoa, eta abar. Giltzadura horretako min zorrotza da burtsitisaren zeinu nagusia; mugitzerakoan ematen du, batez ere, mina. Bi dira burtsitisaren tratamenduaren helburu nagusiak: mina gutxitzea eta mugitzeko gaitasuna mantentzea. *ES: Bursitis FR: Bursite EN: Bursitis Arloa: Med.*
- Buru-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'mental'.
- Buru:** iz. Organismoaren goiko atala; burezurak eta aurpegiak osatzen dute. Entzefaloo eta zentzumen-organo nagusiak biltzen ditu. *ES: Cabeza FR: Tête EN: Head*
- Burua joan:** ad. Ikus 'zorabiatu'.
- Buru-argi:** izond. Ikus 'argi'.
- Buru-argitasun:** iz. Ikus 'argitasun'.
- Buruestimu:** iz. Ikus 'autoestimim'.
- Buruko ile:** iz. Buruko luzakin epidermikoa, hari-itxurakoa. *ES: Cabello FR: Cheveu EN: Hair*
- Buruko larruazal:** iz. Gizakiaren garezurra —aurpegia eta belarriak izan ezik— estaltzen duen azal lodia. Buruko larruazalean hazten da ilea. *ES: Cuero cabelludo EN: Scalp*
- Burusoildu:** ad. Burusoil geratu, ilea galdu. *ES: Encalvecer*
- Burusoiltasun:** iz. Ikus 'alopezia'.
- Burutik egin:** ad. Ikus 'erotu'.
- Burutik egin:** izond. Ikus 'ero'.
- Burutsu:** izond. Ikus 'zuhur'.
- Buxadura:** 1. iz. Gorputzeko organo edo gunee baten odol-fluxuaren etena; gunee horretan likidoa pilatzaren ondoriozko presioaren eraginez gertatzen da. *ES: Taponamiento FR: Taponnade EN: Taponade 2. iz. Zulo edo hodi bat ixteko ekintza eta ondorioa; zulo edo hodi horretan gairen bat sartzean gertatzen da. ES: Obstrucción FR: Obturation EN: Obturation*
- Buxatu:** 1. ad. Bide nahiz hodi batean oztopo bat gertatu edo jarri, eta gai orori handik igarotzea oztopatu. *ES: Taponar FR: Boucher EN: To tampon, to plug 2. ad. Irekigune edo hodi bat itxi, irekigune edo hodi horretan zerbait sartuz. ES: Obstruir FR: Obturer EN: To block up, to plug up*
- Buxatzaile:** iz. Irekigune bat ixten duen xafla, edo disko natural zein artifiziala. *ES: Obturador FR: Obturateur EN: Plugger*
- By-pass:** iz. Ebakuntza kirurgikoa; buxatutako hodi bateko fluxua berreskuratzeko egiten da, buxatutako hodia beste hodi batez ordezkatur. Plastikozko hodi bat edo mentu bat txertatzen da. Oso erabilia da kirurgia kardiakoan. *ES: By-pass FR: Dérivation EN: By-pass Arloa: Med.*

C

.....

Cannabis indica: iz. *Cannabis* generoko landarea; *cannabina* erretxina darama, eta nerbio-sistema zentralean du eragina, lasaigarri gisa. Era berean, taupadak bizkortzen ditu. Dosi altuetan, oroi-men-arazoak eragiten ditu; eta altuagoetan, haluzinazioak eta paranoia. ‘Haxix’ eta ‘marihuana’

gisa ere ezaguna da. Hainbat erabilera eman zaizkio medikuntzan: glaukomaren tratamenduan erabili izan da, eta baita minbiziak jotako zenbait gaixorekin ere, kimioterapiaren ondoriozko goragaleei eta okadei aurre egiteko. *ES:* Cannabis indica *FR:* Chanvre *EN:* Hemp

D

- Daktiloskopia:** iz. Hatz-marken azterketa. Pertsonak identifikatzeko egiten da. *ES:* Dactiloscopia *FR:* Dactyloscopie *EN:* Dactyloscopy
- Daltoniko:** 1. izond. Daltonismoari dagokiona. 2. izond. Daltonismoa duena. *ES:* Daltoniano, daltonico *FR:* Daltonien *EN:* Colour blind *Arloa:* Med.
- Daltonismo:** iz. Ikusmen-akatsa; zenbait kolore —gorria eta berdea, bereziki— bereizteko ezintasunean datza. Maizago agertzen da gizonezkoengan. Genetikoki transmititzen da, sexuari lotutako ezaugarri autosomiko gisa. *ES:* Daltonismo *FR:* Daltonisme *EN:* Daltonism
- Dardara:** iz. Aldizkako mugimenduak, nahi gabe-koak eta erritmo iraunkorrekoak. Gorputzeko edozein guneri erasan diezaiekete, baina eskuei eragiten diete, bereziki. Desagertu egiten dira loaldian eta erabateko atsedenean, eta okerrera jotzen dute hotzarekin, emozioarekin eta nekearekin. *ES:* Temblor *FR:* Tremblements *EN:* Tremor *Adibideak:* Dardara esentziala edo Parkinson-en gaitza.
- Dardara egin:** ad. Dardaraz egon. *ES:* Temblar *FR:* Trembler *EN:* To tremble, to shiver, to shake
- Dardarakor:** izond. Dardara izateko joera duena. *ES:* Tembloroso *FR:* Tremblant *EN:* Tremulous
- Dardarati:** izond. Ikus 'dardarakor'.
- Dardaratsu:** izond. Ikus 'dardarakor'.
- Dardarizo:** iz. Ikus 'konbulsio'.
- Darwinismo:** iz. Eboluzio organikoaren teoria; landareak eta animaliak ingurumenaren egoerara moldatzean jasandako egitura-asalduen emaitza da garapen organikoa, eta ondorengoei igortzen zaizkie hartutako ezaugarriak. *ES:* Darwinismo *FR:* Darwinisme *EN:* Darwinism
- Darwinista:** 1. izond. Darwinismoari dagokiona. 2. iz. Darwinismoaren jarraitzailea. *ES:* Darwinista *FR:* Darwinienne *EN:* Darwinian
- Dastamen-papila:** iz. Mihiaren epitelioan, ahosabai bigunean, epiglotisean eta faringean dauden goragune txiki azalekoetako bakoitza. Zaporeak hautematen dituzten sentimen-organoak dituzte. *ES:* Papila gustativa *FR:* Papille gustative *EN:* Taste papilla *Arloa:* Anat.
- De Graaf-en folikulu:** iz. Obulutegiaren gainazaleko xixku heldua; 10-12 mm-ko diametroa du. Garapen-bidean dagoen obulua eta likidoa dauka bere baitan, eta hautsi egiten da obulazioan, obulua askatzeko. *ES:* Folículo de De Graaf *EN:* Graafian follicle *Oharrak:* FSH hormonaren eraginez, obulutegiko folikulu bat heltzen da hilekoaren ugaltze-aldian, De Graaf-en folikulu bat eratu arte.
- Deferente:** izond. (Hodi bati buruz) Espermatozoidak barrabiletatik semen-xixkuetaraino eramaten dituen. *ES:* Deferente *FR:* Déférent *EN:* Deferens *Arloa:* Anat.
- Deformatu:** izond. Deformazioa jasan duena; forma irregularra duena. *ES:* Deforme *FR:* Déformé
- Deformazio:** iz. Gorputz baten forma-aldaketa. *ES:* Deformación *FR:* Déformation *EN:* Deformation
- Degenerazio:** iz. Ikus 'endekapen'.
- Degradatu:** ad. Balioa galdu; hondatu. *ES:* Degradar *FR:* Dégrader *EN:* To degrade
- Degradazio:** iz. Konposatu kimiko bat beste bat bihurtzea, ez hasierakoa bezain konplexua. Eskuarki, atomo talde bat edo gehiago bereiztean gertatzen da. *ES:* Degradación *FR:* Dégradation *EN:* Degradation *Arloa:* Kim.
- Dehiszente:** izond. (Organo edo atal bati buruz) Dehiszentzia duena. *ES:* Dehiscente *FR:* Déhiscent *EN:* Dehiscent
- Dehiszentzia:** 1. iz. Organo edo atal bat bat-batean irekitzea ezaugarri duen fenomeno. 2. iz. Jositako zauri bat haustea edo irekitzea ezaugarri duen fenomeno. *ES:* Dehiscencia *FR:* Déhiscence *EN:* Dehiscence
- Dei:** iz. Ikus 'zitazio'.
- Delirio:** 1. iz. Buruko prozesu organiko akutua. Haren ezaugarri dira: nahastea, desorientazioa, egonezina, kontzientzia itsutzea, koherentziarik eza, beldurra, antsietatea, eta abar. Sarritan, irudipenak eta haluzinazioak ere agertzen dira; ikusmenezkoak, gehienetan. Garuneko funtzioen asalduen ondorioz gertatzen da. Elikagai-eskasiagatik, desoreka endokrinoengatik, erditze nahiz ebakuntza osteko estresarengatik, gai toxikoak hartzeagatik, shock fisiko edo mentolarengatik, eta abarrengatik gerta daitezke asaldu horiek. 2. iz. Sinesmen edo ideia zentzugabe, iraunkor eta menderaezina; mantendu egiten da, nahiz eta logikarik gabekoa, ohiz kanpokoa —eta okerra, agian— izan. Ideiaren arabera, hainbat motatakoa izan daiteke delirioa: pertsekuziozkoa eta

- autorreferentziala (eskizofrenian), nihilista (depresioan), zahartzarokoa (dementzian), eta abar. *ES: Delirio FR: Délire EN: Delirium Arloa: Med., Psikiat.*
- Delirium tremens:** iz. Erreakzio psikotiko akutua; zenbait kasutan, heriotza dakar. Hainbat egoeraren ondorio izan daiteke: denbora luzez elikagai gutxiegi hartu eta alkohol gehiegi edatea, alkohol-abstinentzian egotea, garuneko lesio edo infekzioaren bat izatea, eta abar. *ES: Delirium tremens FR: Delirium tremens EN: Delirium tremens Oharrak: Delirium tremens-aren ezaugarri dira: haluzinazioak, dardarak, izerdia, konorte maila gutxitzea eta sukarra. Arloa: Med.*
- Deltoide:** iz. Triangelu-itxurako giharra; klabikulatik eskapulara doa, eta eskapularen eta besahezurraren arteko giltzadura estaltzen du. *ES: Deltoides FR: Muscle deltoïde EN: Deltoid muscle Arloa: Anat.*
- Dementzia:** iz. Buruko prozesu organiko kroniko progresiboa. Funtzio psikikoak galtzen dira, eragin biologikoen edo patologikoen ondorioz. Dementziaren ezaugarri dira: epe laburreko eta luzeko oroimenaren narriadura, izaeraren desintegrazio kronikoa, nahastea, desorientazioa, laborrria, funtzio fisiko eta psikikoen galera, eta abar. Dementzia-eragile izan daitezke: Alzheimer-en gaixotasuna, infartu ugari izatearen ondoriozko dementzia, sendagai bidezko intoxikazioa, hipertiroidismoa, anemia galgarria, paresia, garuneko tumor onbera, hidrozefalia, eta abar. *ES: Demencia FR: Démence EN: Dementia Arloa: Psikiat.*
- Demografia-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'demografiko'.
- Demografia:** iz. Giza taldeak aztertzea helburu duen zientzia; haien neurria, banaketa eta giza-banakoen ezaugarriak aztertzen ditu. *ES: Demografía FR: Démographie EN: Demography Oharrak: Talde etnikoen, lurralde jakinetako biztanleen edota elikadura-ohitura jakinak dituzten talde erlijiosoen osasun-arazoak aztertzeko erabiltzen da demografia medikuntzan.*
- Demografiko:** izond. Demografiari dagokiona. *ES: Demográfico FR: Démographique EN: Demographic*
- Dendrita:** iz. Neurona baten gorputz zelularretik irteten den luzakin zitoplasmikoa. Neuronak handitu egiten du zelularen azalera, eta, sinapsian, nerbio-bulkada transmititu. Dendrita ugari izaten ditu, gehienetan, neurona bakoitzak. *ES: Dendrita FR: Dendrite EN: Dendrite*
- Denge:** iz. Sukar-gaixotasun epidemiko kutsagarria. Birus-jatorria du. Bi alditan banatzen da dengearen sintomatologia: lehenengo aldian agertzen dira sukarra, erabateko ahultasuna, buruko mina, ezarriaren hantura, giharretako mina, eta eskuetako eta oinetako edema. Bigarren aldian, igo egiten da sukarra, eta kolore gorri biziko exantema eskarlatiformea agertzen da. Klima beroko lurraldeetan gertatzen da. *ES: Dengue FR: Dengue EN: Dengue*
- Dentikulatu:** izond. Hortz edo irtengune puntadun txikiak dituena. *ES: Denticulado FR: Denticulé EN: Denticulate Arloa: Biol.*
- Dentikulu:** 1. iz. Hortz antzeko egitura txikia. 2. iz. Hortz-mamian dagoen gai kaltzifikatu txikia. *ES: Denticulo FR: Denticule EN: Denticle Arloa: Biol.*
- Dentina:** iz. Hortzen gai nagusia; horixka, oso malgua eta gogorra da. Hortz-mamia inguratzen du. Koroan, esmalteak inguratzen du; sustraian, berriz, zementuak. *ES: Dentina FR: Dentine EN: Dentin*
- Dentsitate:** 1. iz. Gai baten masaren eta masa horrek temperatura jakin batean betetzen duen bolumenaren arteko erlazioa. 2. iz. Erradiologian, X izpien xafla baten iluntasun maila. *ES: Densidad FR: Densité EN: Density Oharrak: g/cm³ da unitaterik ohikoena likidoei eta gasi dagokienez.*
- Dentso:** izond. Dentsitate altua duena. *ES: Denso FR: Dense EN: Dense*
- Denudazio:** iz. Organo edo organismo batean, ohiko estalkiaren galera. Gaixotasun baten edo kirurgiaren ondoriozkoa izan daiteke. *ES: Denuación FR: Dénudation EN: Denudation Arloa: Med.*
- Deontologia:** iz. Eginbeharrak eta arau etikoak lantzen dituen zientzia. *ES: Deontología FR: Déontologie EN: Deontology*
- Deontologiko:** izond. Deontologiari dagokiona. *ES: Deontológico*
- Depresibo:** 1. izond. Depresioari dagokiona. 2. izond. Deprimitzen duena. 3. izond. Deprimitzen dena. *ES: Depresivo FR: Dépressive EN: Depressive Arloa: Psikiat.*
- Depresio:** 1. iz. Bizi-jardueraren murrizketa, nahiz organismo osoan, nahiz haren zati batean. 2. iz. Ohiz kanpoko emozio-egoera; neurriz gaineko tristura, adorerik eza, hustasun-sentimendua eta itxaropenik eza ditu ezaugarri. *ES: Depresión*
- Deprimitu:** 1. ad. Depresio-egoerak harrapatu norbait. *ES: Deprimir FR: Déprimer EN: To depress Arloa: Psikiat.* 2. izond. Gorputz-jarduera orokorra gutxitzarekin zerikusia duena. Egoera hori emozio-abaildurearekin, ekimen-galerarekin, axolagabekeriarekin, jateko gogo galtzarekin eta arreta jartzeko zailtasunarekin batera agertzen da, sarritan. *ES: Deprimido FR: Déprimé EN: Depressed*

- Deribazio:** iz. Ebakuntza mota; odolaren edo beste edozein isurkari naturalen fluxua ibilbide anatomikotik desbideratzeko egiten da. Iragankorra edo iraunkorra izan daiteke. Bihotz-eritasunetan egiten da, batez ere. *ES:* Derivación, shunt *FR:* Shunt *EN:* Shunt *Arloa:* Med.
- Dermatitis:** iz. Larruazaleko hantura; eritema, mina eta azkura ditu ezaugarri. *ES:* Dermatitis *FR:* Dermatite *EN:* Dermatitis *Arloa:* Med.
- Dermatologia:** iz. Larruazalari eta haren gaixotasunei buruzko ezagutza multzoa. Zenbait arlo biltzen ditu: larruazalaren anatomia, fisiologia eta patologia, eta larruazaleko asalduen diagnostikoa eta tratamendua. *ES:* Dermatología *FR:* Dermatologie *EN:* Dermatology *Arloa:* Med.
- Dermatologo:** iz. Larruazaleko gaixotasunetan aditua den medikua. *ES:* Dermatólogo, -a *FR:* Dermatologue *EN:* Dermatologist
- Dermatosi:** iz. Larruazalari erasaten dion edozein asaldurazkoak ez diren asaldurak, bereziki. *ES:* Dermatosis *FR:* Dermatose *EN:* Dermatosis *Arloa:* Med.
- Dermiko:** izond. Dermisekoa, edo hari dagokiona. *ES:* Dérmico *FR:* Dermique *EN:* Dermal
- Dermis barneko:** izlag. Larruazala eratzen duen ehunean dagoena. *ES:* Intradérmico *FR:* Intradermique *EN:* Intra-dermal
- Dermis:** iz. Larruazalaren geruza sakon konjuntiboa, nerbioz eta odol-hodixkaz hornitua. Epidermisaren eta hipodermisaren artean dago. *ES:* Dermis *FR:* Derme *EN:* Dermis *Arloa:* Anat.
- Desaktibazio:** iz. Zerbitu ez-aktibo bihurtzea. *ES:* Desactivación *FR:* Désactivation *EN:* Deactivation *Arloa:* Med.
- Desartikulatu:** ad. Gorputz atal bat giltzaduralerrotik atera. *ES:* Desarticular *Arloa:* Med.
- Desartikulazio:** iz. Gorputz atal bat edo haren zati bat giltzaduratik bereizi, hezurra moztu gabe. *ES:* Desarticulación *FR:* Désarticulation *EN:* Disarticulation
- Desbitalizatu:** ad. Nerbioa hil; hortz edo hagin batekoa, bereziki. *ES:* Desvitalizar *Arloa:* Med.
- Deshidratatu:** ad. Organismo bati ura kendu, edo hark ura galdu. *ES:* Deshidratar *FR:* Déshydrater *EN:* To dehydrate *Arloa:* Biol., Kim.
- Deshidratazio:** 1. iz. Gai edo konposatu bati ura kentzea. 2. iz. Gorputzeko ehunek ur gehiegi galtzea. Oinarrizko elektroitoak ere galtzen dira deshidratazioan, urarekin batera; sodioa, potasioa eta kloroa, batez ere. Deshidratazioaren ezaugarri dira: larruazalaren eta mukosen lehortasuna, egarria, oliguria, eta, kasu aurreratuetan, garun-disfuntzioa eta zirkulazio-kolapsoa. *ES:* Deshidratación *FR:* Déshydratation *EN:* Dehydration *Oharrak:* Hipotonikoak, hipertonikoak eta isotonikoak izan daitezke deshidratazioak.
- Desinfektatu:** ad. Gaizkoadura eragin dezaketen mikroorganismo patogenoak desagerrarazi. *ES:* Desinfectar *FR:* Désinfecter *EN:* To disinfect *Arloa:* Med.
- Desinfektatzaile:** izond. (Gai fisiko, kimiko edota mekaniko bati buruz) Mikroorganismoak suntsitzen edo neutralizatzen dituen. Beroa da gehien erabiltzen den eragile fisikoa. *ES:* Desinfectante *FR:* Désinfectant *EN:* Disinfectant
- Desinfekzio:** iz. Organismo patogenoak deuseztatzeko edo bizigabe bihurtzeko prozesua. Gai mekanikoak, fisikoak eta kimikoak erabili ohi dira desinfekzioarako. *ES:* Desinfección *FR:* Désinfection *EN:* Disinfection
- Desintoxikatu:** ad. Gai toxiko baten ondorioak gainditu edo hura kanporatu. *ES:* Desintoxicar *FR:* Détoxifier *EN:* To detoxify
- Desintoxikazio:** iz. Gai toxikoen deuseztapena; prozesu naturala edo terapeutikoa da, gai toxikoek gaitzik eragin ez dezaten edo organismoan sar ez daitezen. *ES:* Desintoxicación *FR:* Désintoxication *EN:* Disintoxication
- Deskaltzifikatu:** ad. Hezurretako nahiz beste ehun organikoetako kaltzioa murriztu edo desagerrarazi. *ES:* Descalcificar
- Deskaltzifikazio:** iz. Hezurretako eta hortzetako kaltzio-gatzen galera. Hainbat faktore izan daitezke deskaltzifikazioaren eragile: dietan kaltzio gutxiegi hartzea, malabsortzioa (D bitamina falta delako, hesteetan kaltzioa xurgatzeko beharrezkoa baita), elikaduran gantz gehiegi hartzea, azido oxalikoa izatea, digestio-hodian azidoak galtzea, eta abar. *ES:* Descalcificación *FR:* Décalcification *EN:* Decalcification *Arloa:* Med.
- Deskarga:** iz. Jarduera uzkurkorra duen uhin bizia; heste meharrean zehar igarotzen da, narritaduraren edo distentsioaren eraginez. *ES:* Descarga *Arloa:* Med.
- Deskonposatu:** ad. Molekula sinpleagotan banatu. *ES:* Descomponer *Arloa:* Biol.
- Deskonposizio:** iz. Ikus 'beherako'.
- Desmineralizazio:** iz. Ehunetako gatz mineral edo organiko gehiegi galtzean datzan prozesua. Hainbat gaixotasun edo egoera kakektikotan gertatzen da, besteak beste. *ES:* Desmineralización *FR:* Déminéralisation *EN:* Demineralization *Arloa:* Med.
- Desnaturalizatu:** ad. Proteinek berezkoak dituzten ezaugarri kimikoak eta fisikoak galdu. *ES:* Desnaturalizar
- Desnaturalizazio:** iz. Proteinek berezkoak dituzten ezaugarri kimiko eta fisikoak galtzea, agente desnaturalizatzaileen eraginez. *ES:* Desnaturalización, desnaturación *FR:* Dénaturation *EN:* Denaturation *Oharrak:* Metilenoa eta antzeko gaiak

- gehitzen zaizkio industriarako alkoholari, edari gisa erabiltzeko sal ez dadin.
- Desnaturatu:** ad. Ikus 'desnaturalizatu'.
- Desnutrizio:** iz. Elikadura-asaldua; asimilaziorik ezak, gehiegizko desasimilazioak edota elikagarrik ez hartzeak eragiten du. *ES:* Desnutrición *FR:* Dénutrition *EN:* Undernutrition *Arloa:* Med.
- Desoreka psikiko:** iz. Oreka psikikoaren galera. *ES:* Desequilibrio psíquico *FR:* Déséquilibre *EN:* Imbalance *Arloa:* Psikiat.
- Desorekatu:** ad. Oreka galarazi. *ES:* Desequibrar *Arloa:* Psikiat.
- Desorekatu:** izond. Eromenera iritsi gabe, adimenedo afektibitate-asalduak dituena. *ES:* Desequilibrado *FR:* Déséquilibrée *EN:* Imbalanced *Arloa:* Psikiat.
- Desoxirribosa:** iz. Monosakaridoa; azido desoxirribonukleikoaren osagaietako bat da. Bost karbono atomo ditu; haïetatik bigarrena H atomo bati (ez OHri) lotua dago. *ES:* Desoxirribosa *FR:* Désoxyribose *EN:* Deoxyribose *Arloa:* Biokim.
- Desplazamendu:** iz. Ikus 'ektopia'.
- Destrina:** iz. Glukosaren polimeroa; almidoiaren hidrolisiz sortzen da. Disolbagarria da uretan. Zenbait prestakin farmazeutikotan erabiltzen da. *ES:* Dextrina *FR:* Dextrine *EN:* Dextrin *Arloa:* Kim.
- Destrogiro:** izond. (Gai bati buruz) Argiaren polarizazio-planoa eskuinalderantz desbideratzen duena. *ES:* Dextrógiro *FR:* Dextrogyre *EN:* Dextrogyre *Arloa:* Fis.-Kim.
- Destrosa:** iz. Glukosa destrogiroa; hainbat disoluziotan aurki daiteke. Zain barnetik erabiltzen da, besteak beste. *ES:* Dextrosa *FR:* Dextrose *EN:* Dextrose *Oharrak:* Kaloririk eta likidoak emateko, eta hipogluzemiak gainditzeko erabiltzen da. *Arloa:* Kim.
- Deszerebrazio:** iz. Garuna erauztea, edo garunaren funtzioa deuseztatzea; entzefalo-enborrak nukleo gorriaren mailaz goitik erreazionatzean gertatzen da. *ES:* Descerebración *FR:* Décérébration *EN:* Decerebration *Oharrak:* Mugimendu patologikoa du ezaugarri: besoak luzatu eta kanporantz birarazten dira, eta zangoak ere luzatu egiten dira. *Arloa:* Med.
- Detergente:** 1. iz. Konposatu organikoa; interfasean pilatuz, murriztu egiten du uraren edo disoluzio baten gainazal-tentsioa. 2. iz. Gai garbitzailea. 3. iz. Gai hezetzalea; arnas terapiaren erabiltzen da, arnasbideetan itsatsitako jarioak kanporatzea errazteko. *ES:* Detergente *FR:* Détergent *EN:* Detergent *Arloa:* Kim.
- Dezidua:** iz. Mintzeko ehun erretikulatua. Haurdunaldian hipertrofiatutako umetoki-mukosak osatzen du, eta erditzean kanporatzen da. *ES:* Decidua, caduca *FR:* Decidua, caduque *EN:* Decidua *Arloa:* Biol.
- Diabetes:** iz. Guruinen asaldua; gehiegizko gernerarioa eta egarria ditu ezaugarri. Gehiegizko jario horren eragile izan daitezke: hormona antiidiuretikoaren (ADH) urritasuna, edo poliuria —*diabetes mellitus*-ean agertzen den hipergluzemiaren ondoriozkoa—. *ES:* Diabetes *FR:* Diabète *EN:* Diabetes *Oharrak:* Hiru dira diabetes mota eza-gunenak: *diabetes insipidus*, *diabetes mellitus* eta giltzurrunekoa. *Arloa:* Med.
- Diabetesaren kontrako:** izlag. (Gai bati buruz) Diabetesaren sintomak eragozten edo arintzen dituena. *ES:* Antidiabético *FR:* Agent antidiabétique *EN:* Antidiabetic agent *Adibideak:* Biguanidak, sulfonilureak. *Arloa:* Med.
- Diabetiko:** 1. izond. Diabetesari dagokiona. 2. izond. Diabetesa nozitzen duena. *ES:* Diabético *FR:* Diabétique *EN:* Diabetic *Arloa:* Med.
- Diafisi:** iz. Hezur luze baten ardatza. Hezur trinkozko hodi batek eratzen du, eta muin-barrunbea dauka hodian. *ES:* Diáfisis *FR:* Diaphyse *EN:* Diaphysis *Arloa:* Med.
- Diafragma gihar:** iz. Zeharkako gihar luze zapala. Torax-barrunbea eta sabelalde-barrunbea bereizten ditu. Torax-barrunbearen oinarria osatzen du diafragmaren goiko alde ganbilak, eta sabelalde-barrunbearen goiko muga, aldiz, beheko alde ahurrak. Diafragma giharretik igarotzen dira aorta arteria eta kaba zaina. Garrantzi handia du diafragmak arnasketarako: arnasaren mugimenduen eragilea da, arnasgoran batez ere. *ES:* Músculo diafragma *FR:* Diaphragme *EN:* Diaphragm *Arloa:* Anat.
- Diagnosi:** iz. Ikus 'diagnostiko'.
- Diagnostikatu:** ad. Gaixotasun-prozesu baten mota eta arazoia zehaztu; gaixoaren zeinuetan eta sintometan, laborategiko analisietan, ingurutik jasotako informazioan eta irudi-tekniketan oinarrituz egiten da. *ES:* Diagnosticar *FR:* Diagnostiquer *EN:* To diagnose *Arloa:* Med.
- Diagnostiko:** iz. Medikuntzaren adarra; gaixotasun bat zehaztea eta sailkatzea du helburu. Gaixotasun horren zeinuetan eta sintometan oinarrituz egiten da. *ES:* Diagnóstico, diagnóstico *FR:* Diagnostic *EN:* Diagnosis *Arloa:* Med.
- Diagnostikoa egin:** ad. Ikus 'diagnostikatu'.
- Dialisi:** iz. Medikuntza-teknika; odoleko edo linfako osagai jakinak kanporatzea du helburu. *ES:* Diálisis *FR:* Dialyse *EN:* Dialysis *Arloa:* Med.
- Diarrea:** iz. Ikus 'beherako'.
- Diastole:** iz. Aurikulako edo bentrikuluko bi uzkurduen arteko aldia. Zirkulazio orokorretik nahiz birika-zirkulaziotik datorren odola kame-ratan sartzen da, diastolean. Bentrikulu-diastolea bigarren taupada-hotsarekin hasten da, eta hu-

- renngo aldiaren lehen taupada-hotsarekin buka-
tu. *ES: Diástole FR: Diastole EN: Diastole Arloa:*
Med.
- Diatermia:** iz. Gorputzeko ehunetan beroa era-
gitean datzan prozedura. Maiztasun handiko
korranteak erabiliz egiten da, korrante horiek ez
baitute ehunik suntsitzen. Ekidin egiten ditu
sentiberatasun elektrikoa eta gihar- eta nerbio-
kitzikapenak. *ES: Diatermia FR: Diathermie*
EN: Diathermy Oharrak: Hainbat egoera patolo-
gikoren tratamenduan erabiltzen da diatermia:
artritis kronikoa, burtsitisa, hausturak, ginekolo-
gia-gaixotasunak, sinusitisa, eta abar. *Arloa:*
Med.
- Diatesi:** iz. Herentziako gorpuzkera fisikoa; hain-
bat gaixotasun edo asaldu nozitzeko arriskua da-
kar. Badirudi Y kromosomari lotuak daudela
gaixotasun horietako asko, emakumezkoak baino
gaitzikorragoak baitira gizonezkoak. *ES: Diátesis*
FR: Diathèse EN: Diathesis Arloa: Med.
- Dibertikulu:** iz. Barrunbe nahiz hodi nagusi ba-
ten luzakin hutsa, poltsa- edo zaku-itxurakoa.
ES: Divertículo FR: Diverticule EN: Diverticulum
Oharrak: Urdailean, heste meharrean eta
heste lodian egon daitezke dibertikuluak. *Arloa:*
Anat.
- Dieresi:** iz. Lotuta dauden bi zati banatzeko proze-
sua, kirurgia bidez edo istripuz. *ES: Diéresis FR:*
Diérèse EN: Dieresis Arloa: Med.
- Dieta:** 1. iz. Hartzten diren janari-edariak; kontuan
izaten dira haien elikadura-zeaugarriak, osagaiak,
eta osasunean duten eragina. 2. iz. Agindutako
elikadura; kantitatearen edo motaren arabera
aukeratzen da, eta helburu terapeutikoetarako
jarri. *ES: Dieta FR: Diète EN: Diet*
- Difteria:** iz. Gaixotasun toxiko infekzio-eragilea,
epidemikoa eta kutsagarria. Klebs-Löffler-en ba-
ziloak eragiten du. Difteriaren zeaugarri dira:
zornea, eta eztarrian, ahoan, faringean, laringean,
sudurrean eta belarrietan agertzen diren mintz
faltsuak, eztarriari erasaten diotenak batez ere.
Oso gaixotasun kutsagarria da, eta gaixoak ba-
kartua egon behar du, mikrobioak desagertu
arte. Tratatu ezean, hilgarria da, bihotz- edo gil-
tzurrin-gutxiegitasuna eragiten baititu. *ES: Dif-
teria FR: Diphtérie EN: Diphtheria Oharrak:*
Honako sintoma nagusi hauek agertzen dira dif-
teriaren toxinak organismoa kutsatzean: sukarra,
bihotz-astenia, anemia, ahulezia handia eta, az-
kenik, paralisia. *Arloa:* Med.
- Difteriko:** izond. Difteriari dagokiona, edo difteria
duena. *ES: Diftérico Arloa:* Med.
- Digerigaitz:** izond. Digeritzeko zaila dena. *ES: In-
digesto FR: Indigeste EN: Difficult to digest Ar-
loa:* Med.
- Digerigarri:** izond. Ikus 'digestibo'.
- Digestibo:** izond. Dietari gehitzen zaiona, elika-
gaien digestioan laguntzeko. Kamamila da diges-
tibo ezagunenetako bat. *ES: Digestivo FR: Dig-
estive EN: Digestive*
- Digestio:** iz. Irentsitako elikagaiak gai asimilagarri
bihurtzen dituzten prozesuen multzoa. Digestio-
hodian egiten da digestio orokorra, eta, ondoren,
organo guztietako zelulek beren digestioa egiten
dute, haien beharrian eta funtzioen arabera. *ES:*
Digestión FR: Digestion EN: Digestion
- Digestio-sistema:** iz. Elikagaien digestioan parte
hartzten duten egitura eta organoen multzoa. *ES:*
*Sistema digestivo FR: Appareil digestif EN: Ali-
mentary system Oharrak:* Gizakiarena, digestio-
barrunbea osatzen duten organoetz gain, diges-
tio-hodira digestio-urinak jariatzen dituzten or-
gano eta guruinek osatzen dute: listu-guruinak,
urdail-guruinak, gibela, pankrea eta heste-guruin-
ak. *Arloa:* Anat.
- Digitopuntura:** iz. Akupuntura mota; hatzen bidez
egiten da. *ES: Digitopuntura FR: Digitopunctu-
re EN: Acupressure Arloa:* Med.
- Dilatatu:** ad. Gorputzeko irekidura bat edo odol-
hodi baten diametroa handitu. Bi eratakia izan
daiteke: normala (fisiologikoa) edo artifiziala
(botikak nahiz tresnak erabiliz egiten dena). *ES:*
Dilatar Arloa: Med.
- Dilatazio:** iz. Gorputzeko irekidura baten edo
odol-hodi baten diametroa handitzea. Hiru era-
takia izan daiteke: normala (fisiologikoa), artifi-
ziala (botikak nahiz tresnak erabiliz egiten dena),
eta patologikoa (bihotzean, adibidez). *ES: Dila-
tación FR: Dilatation EN: Dilatation Arloa:* Fis.,
Med.
- Dioptria:** iz. Neurri metrikoa; leiar baten errefrac-
zio-ahalmena adierazten du. *ES: Dioptría FR:*
Dioptrie EN: Diopter Oharrak: Dioptriatan
neurtzen dira miopia eta hipermetropia. *Arloa:*
Fis.
- Dioptrika:** iz. Optikaren adarra; argiaren errefrac-
zioa aztertzen du. *ES: Dióptrica FR: Dioptrique*
EN: Dioptric Arloa: Fis.
- Diploidia:** iz. Zelula somatikoetako kromosomen
eraketa bikoitza. *ES: Diploidía FR: Diploïdie*
EN: Diploidy Arloa: Med.
- Dipsomania:** iz. Edari alkoholiko gogorrek edatera
bultzatzen duen beharra. Obsesiorik gabeko den-
bora-tarteak izatea du zeaugarri. Horrek bereiz-
ten ditu dipsomaniakoak ohiko alkoholikoen-
gandik. *ES: Dipsomanía FR: Dipsomanie EN:*
Dipsomania Arloa: Med.
- Dipsomaniako:** izond. Dipsomaniak jotakoa; dip-
somania duena. *ES: Dipsomaniáco FR: Dippo-
mane EN: Dipsomaniac Arloa:* Med.
- Disartria:** iz. Hitzak ahoskatzeko edo artikulatzeko
zailtasuna, nerbio-sistema zentralako bide edo

- nukleoetako lesio organikoek eragina. *ES*: Disartria *FR*: Dysarthrie *EN*: Dysarthria *Arloa*: Med.
- Disekzioa egin**: ad. Landare edo animalia baten gorpua zaitu, haren azterketa anatomikoa egin ahal izateko. *ES*: Diseccionar *Arloa*: Med.
- Disenteria**: iz. Hestearen hantura, kolonarena batez ere. Narritagarri kimikoek, bakterioek zein parasitoek eragin dezakete. Haren ezaugarri dira gorotz odoltsuak eta sabeleko mina. Gaixotasun kutsagarria izan daiteke. *ES*: Disentería *FR*: Dysenterie *EN*: Dysentery *Arloa*: Med.
- Disenteriko**: 1. izond. Disenteriarri dagokiona. 2. izond. Disenteria duena. *ES*: Disentérico *Arloa*: Med.
- Disfonia**: iz. Fonazioaren asaldua; gorabeherak eragiten ditu ahotsaren tinbrean edo ozentasunean. *ES*: Disfonía *FR*: Dysphonie *EN*: Dysphonia *Arloa*: Med.
- Disgenesia**: 1. iz. Ugaltze-gaitasunaren asaldua edo galera. 2. iz. Organo baten edo haren atal baten osaera akastun edo ez-ohikoa; enbrioi-garapenean gertatzen da, batez ere. *ES*: Disgenesia *FR*: Dysgénésie *EN*: Dysgenesis *Arloa*: Med.
- Diskal**: izond. Ornoarteko diskoet dagokiena. *ES*: Discal *FR*: Discal *EN*: Discal *Arloa*: Med.
- Disko (ornoartekoa)**: iz. Kartilago zuntzuzko egitura, orno-gorputzen artekoa. *ES*: Disco *FR*: Disque *EN*: Disk *Arloa*: Anat.
- Diskografia**: iz. Ornoarteko diskoen banakako azterketa erradiologikoa. Horretarako, hidrosolublea den iodozko kontrastea injektatzen da diskoaren erdigunean. *ES*: Discografía *FR*: Discographie *EN*: Discography *Arloa*: Med.
- Diskromatopsia**: iz. Ikusmen-arazoa; koloreak ikusteko zailtasuna du ezaugarri. *ES*: Discromatopsia *FR*: Dyschromatopsie *EN*: Dyschromasia *Arloa*: Med.
- Diskromia**: iz. Larruazalaren pigmentazio-aldaketa. Gune batzuek ohikoa baino pigmentazio gehiago edo gutxiago izan dezakete. *ES*: Discromía *FR*: Dyschromies *EN*: Discolorations *Arloa*: Med.
- Dislalia**: iz. Fonemak ahoskatzean akatsak egitea ezaugarri duen asaldua. *ES*: Dislalia *FR*: Dyslalie *EN*: Dyslalia *Arloa*: Med.
- Dislexia**: iz. Irakurtzeko gaitasunaren asaldua. Sarritan, hizkiak eta hitzak nahasten dituzte dislexikoek, eta ezin dituzte hizkien sekuentziak behar bezala bereizi idatzitako hitzetan. Zailtasunak izaten dituzte ezkerre eta eskuina bereizteko ere. *ES*: Dislexia *FR*: Dyslexie *EN*: Dyslexia *Arloa*: Psicol.
- Dislokatu**: ad. Ikus 'luxatu'.
- Dislokazio**: iz. Ikus 'luxazio'.
- Disnea**: iz. Arnas gabezia edo arnasteko zailtasuna; odolean behar adina oxigeno ez dagoenean gertatzen da. Bihotzeko hainbat prozesuk, antsietateak edota ariketa fisiko gogorrek eragin dezakete disnea. Haren sintomak dira: arnas maiztasun altua, erabili ohi ez diren giharrak erabiltzea, eta abar. *ES*: Disnea *FR*: Dyspnée *EN*: Dyspnea *Arloa*: Med.
- Disolbaezin**: izond. (Gai bati buruz) Disolbatzaile batean disolbatzen ez dena. *ES*: Indisoluble, insoluble *EN*: Indissoluble *Arloa*: Kim.
- Disolbagaitz**: izond. Ikus 'disolbaezin'.
- Disolbagarri**: izond. (Gai bati buruz) Disolbatzaile batean disolba daitekeena, sistema homogeen bat sortzeko. *ES*: Soluble *FR*: Soluble *EN*: Soluble
- Disolbagarritasun**: 1. iz. Gai batek disolbatzaile batekin era uniformean nahasteko edo disolbatzaile horretan disolbatzeko duen gaitasuna. 2. iz. Baldintza jakinetan, disolbatzaile jakin batean disolba daitekeen solutu kantitaterik handiena. 3. iz. Solutu baten kontzentrazioa disolbatzaile batean, hura bere asetasun-puntuari dagoenean. *ES*: Solubilidad *FR*: Solubilité *EN*: Solubility *Arloa*: Kim.
- Disolbagarritu**: ad. Disolbagarri bihurtu. *ES*: Solubilizar *Arloa*: Kim.
- Disoluzio**: iz. Nahastura, gai batean (disolbatzaile) disolbatutako beste gai baten (solutua) edo gehiagoren artekoa. Homogeneoki banatzen dira gai bakoitzaren molekulak, eta ez dute aldaketa kimikorik izaten. Solidoa, likidoa edota gaseosoa izan daiteke disoluzio bat. *ES*: Disolución *FR*: Solution *EN*: Solution *Arloa*: Kim.
- Disoluzio indargetzaile**: iz. Gaia, edo gai multzoa; ahalmena dute disoluzio bateko hidrogeno ioien kontzentrazioa mantentzeko. Disoluzioari baseak gehitzean, hidroxilo ioiak neutralizatzen dira; azidoak gehitzean, berriz, hidrogeno ioiak. Horrela, pH-aren aldaketak murrizten dituzte. *ES*: Tampón *FR*: Tampon *EN*: Tampon
- Dispepsia**: iz. Ondoez-sentsazio arina epigastriorean; digestio zail eta neketsuaren ondoriozkoa da. Betetasun-, bihotzerre-, flatulentzia- eta gorakosentsazio desatseginak ditu ezaugarri. *ES*: Dispepsia *FR*: Dyspepsie *EN*: Dyspepsia *Arloa*: Med.
- Dispeptiko**: izond. Dispepsiari dagokiona, edo dispepsia duena. *ES*: Dispéptico *Arloa*: Med.
- Displasia**: iz. Ehunen edo organoen ohiz kanpoko garapen oro; enbriogenesian izandako arazo baten ondorioz gertatzen da. *ES*: Displasia *FR*: Dysplasie *EN*: Dysplasia *Oharrak*: Hezurak astiroago gogortzen dira, organoak txikiagoak izaten dira, eta sexu-arazoak gerta daitezke. *Arloa*: Med.
- Distentsio**: iz. Giltzadura bateko chunak eta lotailuak bortizki luzatzean datzan lesioa. *ES*: Distensión *FR*: Distension *EN*: Distention, strain

- Oharrak:* Gehiegizko ariketa fisikoa egiten denean gertatzen da. *Arloa:* Med.
- Distentsioa gertatu:** ad. Egitura bat neurritz handitu. *ES:* Distender *FR:* Distend *Arloa:* Med.
- Distentsioa izan:** ad. Ikus 'distentsioa gertatu'.
- Distrofia:** iz. Elikadura-akats batek eragindako asaldu oro; ehunen eta organoen morfologia eta funtzioak kaltetzen ditu. Hala deritze, sarri, gihar-garapenaren aldaketa jakin batzuei ere, nerbio-sistema zentralari eragiten ez diotenei, hain zuzen. *ES:* Distrofia *FR:* Dystrophie *EN:* Dystrophy *Arloa:* Med.
- Diuresi:** 1. iz. Giltzurrunetik jariatzen den gernua. 2. iz. Gernu-ekoizpena eta -jarioa handitzea ezaugarri duen asaldua. *Diabetes mellitus* eta *diabetes insipida* prozesuetan gertatzen da diuresia. *ES:* Diuresis *FR:* Diurèse *EN:* Diuresis *Arloa:* Med.
- Diuresiaren kontrako:** izlag. (Sendagai bati buruz) Gernuaren eraketa saihesten duena edota hari aurka egiten diona. *ES:* Antidiurético *FR:* Agent antidiurétique *EN:* Antidiuretic agent *Oharrak:* Hipofisiaren aurreko zatiak ADH hormona jariatzen du. *Arloa:* Med.
- Diuretiko:** izond. (Gaiei buruz) Gernu-jarioa ugaritzen duena; odolean pilatutako gernua kentzen laguntzen dio giltzurrunari. *ES:* Diurético *FR:* Diurétique *EN:* Diuretic *Arloa:* Med.
- DNA:** Ikus 'azido desoxirribonukleiko'.
- Doako hartzaile:** iz. Beste baten gorputz-ehunak edo likidoak doan hartzen dituena. *ES:* Donatario
- Doktor:** 1. iz. Unibertsitateko ikasketa-sail baten maila gorena lortu duen pertsona. 2. iz. Hizkera arruntean, medikua, nahiz eta doktore-titulu akademikorik izan ez. *ES:* Doctor *FR:* Docteur *EN:* Doctor
- Doministiku:** iz. Erreflexuzko arnas botatze bortitz zaratatsua, ahotik eta sudur-zuloetatik egiten dena. *ES:* Estornudo *FR:* Eternuement *EN:* Sneeze
- Doministiku egin:** ad. Biriketako airea ahotik eta sudurretik bortizki jaurti. Goiko arnasbideetako muki-geruza narritatzean gertatzen da, hautsaren, polenaren edota birus-hanturen eraginez. *ES:* Estornudar *FR:* Eternuer *EN:* To sneeze
- Dopatu:** ad. Gai estimulatzaileak hartu edo eman, errendimendua hobetzeko. *ES:* Dopar *FR:* Doper *EN:* To dope
- Doping:** iz. Kirolarien artean, gai jakinen erabilera, errendimendu fisikoa artifizialki handitzeko; marka hobekak lortzea da helburua. *ES:* Doping *FR:* Dopage *EN:* Doping
- Dorsal:** izond. Bizkarrari edo atzeko aldeari dagokiona. *ES:* Dorsal *FR:* Dorsal *EN:* Dorsal *Arloa:* Anat.
- Dosi:** 1. iz. Botika edo gai terapeutiko baten neurri zehaztua; aldi bakoitzean ematen dena, bereziki. 2. iz. Erradiologia-saio batean, gaixoak masa unitateko xurgatzen duen energia kantitatea. *ES:* Dosis *FR:* Dose *EN:* Dose
- Dosifikagailu:** iz. Dosifikatzeko balio duen tresna. *ES:* Dosificador *FR:* Doseur *EN:* Dosimeter
- Dosifikatu:** ad. Zerbaiten kopurua edo neurria graduatu. *ES:* Dosificar *FR:* Doser *EN:* To dose
- Dosifikazio:** iz. Paziante bati eman beharreko gai terapeutikoaren neurria, maiztasuna eta dosia kontrolatzen dituen erregimena. *ES:* Dosificación *FR:* Dosage *EN:* Dosage
- Dosimetria:** 1. iz. Dosi sendagarrien mugatzea; gorputzaren neurrian, sexuan eta beste faktore batzuetan oinarritzen da. 2. iz. Erradiazio ionizatzaile iturri batetik datorren erradioaktibitatearen abiaduraren, zenbatekoaren eta banaketaren zehaztapena; xurgatutako erradiazioaren neurketa. *ES:* Dosimetría *FR:* Dosimétrie *EN:* Dosimetry *Oharrak:* X izpien dosiaren neurketa.
- Dositu:** ad. Ikus 'dosifikatu'.
- Dositze:** iz. Ikus 'dosifikazio'.
- Dotazio:** 1. iz. Zerbitzu bati esleitutako kide kopurua. 2. iz. Kromosoma multzoa; organismo baten herentziazko hornidura osatzen du. *ES:* Dotación
- Down-en sindrome:** iz. 21. kromosomaren trisomiak eragindako sindromea; burezur txikia, alde okzipital laua, falange laburrak, buru-atzerapena eta kardiopatiak ditu ezaugarri, besteak beste. *ES:* Síndrome de Down *FR:* Syndrome de Down *EN:* Down's syndrome
- Drainadura:** iz. Ikus 'drainatze'.
- Drainatu:** ad. Isurkariak kanporatu barrunbe batetik, nahiz zauri edo abzesu batetik. *ES:* Drenar *FR:* Drainer *EN:* To drain *Arloa:* Med.
- Drainatze:** 1. iz. Prozedura tekniko; likidoak atezatzen dira gorputzeko barrunbe edo zauri batetik. 2. iz. Hodi zein irekigunea, gorputzeko barrunbe edo zauri batetik airea nahiz edozein isurkari kanporatzea helburu duena. Sistema irekia edo itxia izan daiteke. *ES:* Drenaje *FR:* Drainage *EN:* Drainage *Arloa:* Med.
- Droga:** 1. iz. Hainbat gairen izen generikoa; medikuntzan, industrian, eta abarretan erabiltzen dira. 2. iz. Gai psikotropo natural edo sintetiko; nerbio-sistema zentralari eragiten dio, eta, hartzen hasiz gero, mendekotasuna sorrarazten du. 3. iz. Mendekotasun fisikoa eragiten duen gaia. *ES:* Droga *FR:* Drogue *EN:* Drug
- Drogadikto:** izond. Ikus 'drogazale'.
- Drogadikzio:** iz. Ikus 'drogazaletasun'.
- Drogaki:** iz. Ikus 'estupezafiziente'.
- Droga-mendeko:** izlag. Ikus 'drogazale'.
- Droga-mendekotasun:** iz. Ikus 'drogazaletasun'.

- Drogatu:** ad. Drogak, bizigarriak, lasaigarriak, nar-
kotikoak edota haluzinogenoren bat hartu edo
eman. *ES:* Drogar
- Drogazale:** izond. Drogarekiko mendekotasuna
duena. Fisikoa edo psikikoa izan daiteke mende-
kotasun hori. *ES:* Drogadicto, toxicómano, dro-
godependiente *FR:* Toxicomane *EN:* Drug addict
- Drogazaletasun:** iz. Drogak hartzeko ohitura
saihetsezina. Fisikoa edo psikikoa izan daiteke
mendekotasuna. *ES:* Drogadicción, drogodepen-
dencia *FR:* Dépendance de la drogue *EN:* Drug
dependency
- Duodenal:** izond. Duodenoari dagokiona. *ES:*
Duodenal *FR:* Duodenal *EN:* Duodenal
- Duodeno:** iz. Heste meharraren lehen atala; zatirik
laburrena eta zabalena da. Urdailaren eta jeju-
noaren artean dago. U, G nahiz ilargi-erdi itxura
du, pankrearen burua inguratzen du, eta hara
iristen dira koledokoa eta hodi pankreatikoa. *ES:*
Duodeno *FR:* Duodénum *EN:* Duodenum *Oba-
rrak:* Hamabi hatzeko luzera du, gutxi gorabehe-
ra, duodenoak; horregatik ematen zaio izen hori.
Arloa: Anat.
- Duodenoko:** izlag. Ikus 'duodenal'.
- Duramater:** iz. Entzefaloa eta bizkarrezur-muina
estaltzen dituzten hiru meningeetatik kanpokoe-
na; lodiena eta zuntzuena da. *ES:* Duramadre
FR: Dure-mère *EN:* Dura mater *Arloa:* Anat.

E

.....

Ebaki: ad. Gorputz bat tresna ebakitzaile batez sattu, irekigune bat egiteko, edo zati bat erauzteko. *ES:* Cortar *FR:* Couper *EN:* To cut

Ebaki: 1. iz. Ehunak ebakitzearen ondoriozko zauri kirurgikoa. Tresna zorrotz batez egiten da, irekigune baten bidez gorputzeko ehun edo organo jakin batera iristeko. *ES:* Incisión *FR:* Incision *EN:* Incision *Arloa:* Med. 2. iz. Zerbaiten jarraitutasunean egiten den etena. *ES:* Corte, sección *FR:* Coupe *EN:* Cut

Ebakidura: iz. Ikus 'ebaki'.

Ebakortz: iz. Hortz ebakitzailea; ahoaren aurrealdean dago. Zortzi ebakortz izaten dira; hortz-arku bakoitzeko, lau. Edoskitzaroan ateratzen dira, esne-hortz gisa. Hala ere, erori egiten dira haurtzaroan, eta behin betiko ebakortzak iritelen dira haien orde. Zorrotza da ebakortzaren ko-roaren ertzetariko bat, eta elikagaiak mozteko balio du. Behekoak baino handiagoak eta sendoagoak dira goiko ebakortzak, eta aurrerantz eta beheerantz daude. *ES:* Diente incisivo *FR:* Dens incisivi *EN:* Incisive teeth

Ebakuntza: iz. Ekintza terapeutikoa; eskuzko eragiketa bidez edo tresna bidez egiten da pertsonaren gorputzean, gutxi gorabehera definitutako printzipio kirurgikoei eta araututako teknikei jarraituz. *ES:* Intervención *FR:* Intervention *EN:* Intervention *Arloa:* Med.

Ebakuntza aurreko: izlag. Ebakuntza kirurgiko baten aurreko aldiari dagokiona. Kirurgiarako lehenengo prestakuntzekin hasten da ebakuntza aurreko aldia; debekatu egiten da programatutako ebakuntza baino hamabi ordu lehenagotik elikagaiak eta likidoak irenstea. Ebakuntza-gelan amaitzen da, anestesia ematean. *ES:* Preoperatorio *FR:* Préopératoire *EN:* Preoperative *Arloa:* Med.

Ebakuntza egin: ad. Gorputzean zauri bat egin, helburu terapeutikoarekin, eta printzipio kirurgikoei eta araututako teknikei jarraituz. *ES:* Operar

Ebakuntza kirurgiko: iz. Kirurgia-ekintza; zati hondatu bat erauzteko edo osatzeko egiten da, gorputz bizardunetan. *ES:* Intervención quirúrgica *FR:* Opération chirurgicale *EN:* Surgical operation *Arloa:* Med.

Ebakuntza ondoko: izlag. Kirurgia ondorengo aldiari dagokiona. Pertsona anestesiatik esnatzean

hasten da, eta anestiaren berehalako efektuak nahiz ebakuntza kirurgikoaren ondoriozkoak desagertu arte irauten du. *ES:* Postoperatorio *FR:* Postopératoire *EN:* Postoperative *Arloa:* Med.

Ebakuntza osteko: izlag. Ikus 'ebakuntza ondoko'.

Ebakuntza-gela: iz. Gela multzoa edo gunea, gai-xoak ebakuntza kirurgikorako prestatzeko, eta ebakuntza egiteko. Ebakuntza-gela egokitzerakoan, bereziki zaindu beharrekoak dira asepsia eta argi-sistemak. *ES:* Quirófano, sala de operaciones *FR:* Salle d'opération *EN:* Operating room

Edabe: iz. Ezaugarri bereziren bat duen edaria, sendagarria bereziki. *ES:* Bebaje *FR:* Breuvage

Edateko ur txar: iz. Edateko ezaugarri egokiak ez dituen ura. *ES:* Agua no potable

Edema: iz. Likido gehiegiren pilaketa larruazalpean eta zelulartean. Gorputz-ehunetako hantura gertatzen da, ehun konjuntiboetako bereziki. Gibe-leko, giltzurrunetako eta bihotzeko eritasunen ezaugarri da, baita plasmaren proteina-urritasunarena ere; halaber, tumor batek ehunak hautsi dituela ere adierazten du. *ES:* Edema *FR:* Oedème *EN:* Edema *Arloa:* Med.

Eden: iz. Ikus 'pozo'.

Edendu: ad. Ikus 'pozoitu'.

Edendun: izond. Ikus 'pozoitsu'.

Edendura: iz. Ikus 'pozidura'.

Ediporen konplexu: iz. Haurrak gurasoekiko dituen maitasun- eta etsaigo-sentimenduen multzoa. Positiboa denean, bere sexu bereko guraso-arekiko etsaigo-sentimenduak izaten ditu haurrak, eta maitasun-grina beste sexuko guraso-arekiko; negatiboa denean, berriz, maitasun-grina izaten du sexu bereko guraso-arekiko, eta etsaigo-sentimenduak beste sexuko guraso-arekiko. Funtsezkoa da nortasuna egituratzeko eta giza grina bideratzeko. *ES:* Complejo de Edipo *FR:* Complexe d'Oedipe *EN:* Oedipus complex *Arloa:* Psikol.

Ediren: ad. Ikus 'aurkitu'.

Edoski: ad. Ikus 'bularra hartu'.

Edoskialdi: iz. Aldi bakar batean edoskitako esne kantitatea. *ES:* Mamada

Edoskitzaile: iz. Ikus 'bularreko haur'.

Edoskitze: iz. Ikus 'edoskialdi'.

Edulkoratu: ad. Zapora desatseginetako edo zapora-rik gabeko edozein produktu gozatu, gai natura-

- lekin edo sintetikoekin. *ES:* Edulcorar *FR:* Dulcifier *EN:* To sweeten
- Edulkoratzaile:** izond. (Gai bati buruz) Elikagaiak edo botikak gozatzan dituen. *ES:* Edulcorante *FR:* Édulcorant *EN:* Sweetening agent *Oharrak:* Oro har, gai edulkoratzaileak azukrearen ordezkotzat sintetikotzat hartzen dira, nahiz eta, berez, 'gozagarri'-ren sinonimo izan 'edulkoratzaile' hitza. Aspartamoa da edulkoratzaile sintetiko ezagunenatariko bat.
- Eferbeszente:** izond. Eferbeszentzia-egoeran dagoena edo egon daitekeena; gas-burbuilak sortzen dituena. *ES:* Efervescente *FR:* Effervescent *EN:* Effervescent
- Eferbeszentzia:** iz. Likido batean disolbatutako gasak askatzaren ondorioz, burbuila txikiak edo aparra irteteko fenomeno. *ES:* Efervescencia *FR:* Effervescence *EN:* Effervescence
- Eferente:** izond. Irtean dena, hodi, zain edota nerbioetatik; halakoek eramaten dituzte odola, jarioak eta bulkadak organo edo nerbiogune batek periferian dauden beste atal batzuetara. *ES:* Eferente *FR:* Efférent *EN:* Efférent
- Efloreszente:** izond. Hauts bilakatzeko gai dena, kristalizazio-ura galtzeagatik nahiz erreazio baten ondorioz. *ES:* Eflorescente *FR:* Efflorescent *EN:* Efflorescent *Arloa:* Kim.
- Efloreszentzia:** 1. iz. Gai bat hauts bihurtzeko prozesua, solido kristalinoek kristalizazio-ura galtzearen ondoriozkoa. *Arloa:* Kim. 2. iz. Larruzaleko ageriko lesioa; negela. Gorputz osoan ager daitekeen arren, aurpegian izaten da bereziki. *ES:* Eflorescencia *FR:* Efflorescence *EN:* Efflorescence *Arloa:* Med.
- Eflubio:** iz. Gasa edo lurrina irtetearen ondorioz; kirastuna edo toxikoa izaten da, gehienetan. *ES:* Efluvio *EN:* Effluvium
- Egarri:** iz. Ura edo beste likidoren bat hartzeko gogo. Ahoan eta eztarrian izaten da, eskuarki, egarri-sentsazioa. *ES:* Sed *FR:* Soif *EN:* Thirst
- Egiatzapen:** iz. Ikus 'ziurtapen'.
- Egiatzatu:** ad. Ikus 'ziurtatu'.
- Egiatzatze:** iz. Ikus 'ziurtapen'.
- Eginbide:** iz. Ikus 'prozedura'.
- Eginezin:** izond. Ikus 'bideraezin'.
- Egingarri:** izond. Ikus 'bideragarri'.
- Egitura:** 1. iz. Zerbaiten banaketa eta ordena. 2. iz. Gorputzeko ehunak, organoak edo gorputza bera antolatze modua. *ES:* Estructura *FR:* Structure *EN:* Structure
- Egiturazko:** izlag. Objektu nahiz organismo bat osatzen duten zatien antolaketari dagokiona. *ES:* Estructural *FR:* Structural *EN:* Structural
- Ego:** iz. Freuden psikoanalisian, *ni* izenordainez adierazten den instantzia psikikoa. Gizabanakoaren defentsa ahalbidetzen du, errealitatearen eta pultsioen aurka. *ES:* Ego *FR:* Ego *EN:* Ego *Arloa:* Psikol.
- Egoera:** 1. iz. Zerbait edo norbait nola dagoen adierazten duen ezaugarri-bilduma. 2. iz. Gaixotasun baten aldi jakin bat; aldi horretan, sintomak intentsitate handiagoa dute. *ES:* Estado *FR:* État *EN:* Status
- Egoki:** izond. Helburu bat lortzeko mesedegarria dena. *ES:* Propicio *FR:* Propice, favorable *EN:* Suitable, propitious
- Egokiera:** iz. Ingurumenera moldatzeko gizabanakoak egiten duen prozesu edo ahalegin etengabea; beharrezkoa da homeostasia —fisiologikoa nahiz psikologikoa— mantentzeko. *ES:* Acomodación *FR:* Accommodation *EN:* Accommodation *Arloa:* Psikol.
- Egonaldi:** iz. Norbait nonbait egoten den aldia. *ES:* Estancia *FR:* Séjour *EN:* Stay *Adibideak:* Gaixotasun bat tratatzeko, ospitalean egiten den denbora.
- Egonezin:** iz. Ikus 'ondoez'.
- Egonkor:** izond. Lekuz, itxuraz edota bolumenez aldatzen ez dena. *ES:* Estable, estacionario *FR:* Stable *EN:* Stable, steady
- Egonkortu:** ad. Egonkor bihurtu, egonkortasuna eman. *ES:* Estabilizar *FR:* Stabiliser *EN:* To stabilize
- Egonkortzaile:** izond. Egonkortzen duena. *ES:* Estabilizador, estabilizante *FR:* Stabilisateur *EN:* Stabilizer *Oharrak:* Janariak iraun dezaten erabiltzen dira, besteak beste, egonkortzaileak.
- Egonkortze:** iz. Homeostasia lortzeko prozesu fisiologiko eta metabolikoa. *ES:* Estabilización *FR:* Stabilisation *EN:* Stabilization
- Egotzi:** ad. Ikus 'kanporatu'.
- Egozentriko:** izond. Bere burua esperientzia guztien helburu eta ardaztat hartzen duena, eta beste beharrak, interesak, ideiak eta jarrerak kontuan hartzen ez dituena. *ES:* Egocéntrico *FR:* Égocentrique *EN:* Egocentric *Arloa:* Psikol.
- Egozentrismo:** iz. Jarrera psikologikoa; haren ezaugarri dira: nor bere burua arretaren nahiz ekin-tza orokorren ardaztat izatea, eta norberaren errealitatea eta errealitate objektiboa ez bereiztea. Norberaren burua beste guztien gainetik ikustera eramaten du egozentrismoak. *ES:* Egocentrismo *FR:* Égocentrisme *EN:* Egocentrism *Arloa:* Psikol.
- Egozte:** iz. Ikus 'kanporatze'.
- Eguzki-ukaldi:** iz. Ikus 'intsolazio'.
- Ehun-:** (Hitz elkartuetan) Ehunari dagokiona. *ES:* Tisular *FR:* Tissulaire *EN:* Tissue *Arloa:* Biol.
- Ehun:** iz. Zelula multzoa; funtzio eta morfologia bereko zelulak elkartuz eratzen dira ehunak. *ES:* Tejido *FR:* Tissu *EN:* Tissue *Arloa:* Biol.
- Ehun adenoide:** iz. Ikus 'sare-ehun'. *ES:* Tejido adenoideo

Ehun adiposo: iz. Gantz-zelulaz —zelula adiposo— osaturiko ehuna. *ES:* Tejido adiposo *FR:* Tissu adipeux *EN:* Adipose tissue

Ehun adiposo arre: iz. Gantz-ehun berezia; enbrioidalian sortzen da, gorputzeko gune jakinetan. Pigmentu ilun bat dauka, kolorea ematen diona, eta beroa ekoiztea du eginkizun. *ES:* Tejido adiposo pardo *FR:* Graisse brune *EN:* Brown adipose tissue

Ehun epitelial: iz. Elkar ukitzen duten zelulez eratutako ehuna; organismoan dauden lau oinarrizko ehunetako bat da. Zapalak edo zilindrikoak izan daitezke epitelioko zelulak, tartean ez dute ia materiarik izaten, eta geruza bakarreko nahiz anitzeko mintz etengabea eratzen dute. Gorputza eta barrunbeak estaltzen dituzte, odol- eta linfahodiak izan ezik. *ES:* Tejido epitelial *FR:* Tissu épithélial *EN:* Epithelial tissue *Arloa:* Biol.

Ehun konektibo: iz. Gorputzeko hainbat ehun eta atalen euskarri eta elkartzaile den ehuna. Ehun konektibo motak dira: hezurra, kartilagoa eta ehun konjuntibo zuntzua. Ehun konektiboa mesodermotik eratorria da. *ES:* Tejido conectivo *FR:* Tissu conjonctif *EN:* Connective tissue *Arloa:* Biol.

Ehun konjuntibo: iz. Ikus 'ehun konektibo'. *ES:* Tejido conjuntivo

Eiakulatu: ad. Likido bat indarrez kanporatu. Barrabiletatik kanporatutako espermaz esaten da, batik bat. *ES:* Eyacular *EN:* To ejaculate

Eiakulazio: iz. Semenaren bat-bateko jariora, uretratik; koitoan, masturbazioan edota gaueko isurketetan gertatzen da, eskuarki. Orgasmoarekin batera izan ohi da eiakulazioa. *ES:* Eyaculación *FR:* Éjaculation *EN:* Ejaculation

Eiakulazio azkar: iz. Bizkorregi gertatzen den eiakulazioa; sexu-harremanean sorturiko antsietateak eragiten du sarritan. *ES:* Eyaculación precoz *FR:* Ejaculation précoce *EN:* Premature ejaculation

Eiekzio: iz. Zerbait indarrez kanporatu; esate baterako, odola bihotzeko bentrikulutik kanporatu. *ES:* Eyección *FR:* Éjection *EN:* Ejection

Eite: iz. Ikus 'itxura'.

Ekimosi: iz. Larruazaleko edo mukosetako gune baten kolorearen asaldua; odola zainetatik irten eta larruazalpeko ehunetara igarotzearen ondorioz gertatzen da. *ES:* Equimosis *FR:* Ecchymose *EN:* Ecchymosis *Arloa:* Med.

Ekografia: 1. iz. Ultrasoineuen bidez diagnosi-irudiak lortzeko teknika; ultrasoinuak organoetan islatu, eta monitore batean ikusiz egiten da. 2. iz. Egoera afasikoa; gaixoak idatziak kopia ditzake, baina ez bere ideia propioak idatzi. *ES:* Ecografía *FR:* Échographie *EN:* Echography *Arloa:* Med.

Ekolalia: iz. Entzuten diren soinuak errepikatzea ezaugarri duen asaldua; nahi gabekoa eta luzea

izaten da. *ES:* Ecolalia *FR:* Écholalie *EN:* Echolalia *Oharrak:* Eskizofrenian, eromen-kasuetan edo garuneko hodiren bat hondatzen denean gertatu ohi da. *Arloa:* Med.

Ektima: iz. Dermatosi mota; ezaugarri du oinarri gogorra duten pustula biribildu eta zabalen negela. Hanturazko gune batek inguratzen ditu pustulak. *Pseudomonas aeruginosa*, estafilokokoak eta estreptokokoak dira bakterio eragileak. Hasieran, hantura izaten da estali gabeko gorputz ataletan (eskuetan, aurpegian...), eta ezkatetz estalitako pikorrak azaltzen dira ondoren. *ES:* Ectima *FR:* Ecthyma *EN:* Ecthyma *Oharrak:* Ardiekin lan egiten dutenek izaten dute dermatosi mota hori. *Arloa:* Med.

Ektodermo: iz. Blastodermoaren kanpoko geruza; bertatik sortzen dira epidermisa, zentzumen-organoak eta nerbio-sistema. *ES:* Ectodermo *FR:* Ectoderme *EN:* Ectoderm *Arloa:* Zool.

Ektomorfo: iz. Gizakume mota bat, giza gorpuzkeraren sailkapen biologikoaren arabera; ektodermotik eratorritako egiturak dira nagusi horrelako gizakiengan. *ES:* Ectomorfo

Ektoparasito: iz. Ostalariaren organismoaren kanpoaldean bizi den parasitua. *ES:* Ectoparasito *FR:* Ectoparasite *EN:* Ectoparasite *Adibideak:* Zorriak. *Arloa:* Ekol.

Ektopia: iz. Organo nahiz gai bat dagokion lekuan ez egotea ezaugarri duen asaldua. Jaiotzetikoa edota gerora sortutakoa izan daiteke. *ES:* Ectopia *FR:* Ectopie *EN:* Ectopia *Oharrak:* Haurdunaldi ektopikoa da umetokitik kanpora gertatzen den haurdunaldia. *Arloa:* Med.

Ektoplasma: iz. Zitoplasmaren kanpoko geruza; trinkoa eta hialinoa da, eta organismo zelulabakarrena, bereziki. *ES:* Ectoplasma *FR:* Ectoplasme *EN:* Ectoplasm *Oharrak:* Ektoplasmaz baliatzen dira, higitzeko, zelula bakarreko zenbait animalia (higidura ameboidea duten zelulak, adibidez). *Arloa:* Biol.

Ekzema: iz. Larruazaleko lesio akutua eta kronikoa. Hainbat eragile ditu, eta era askotako lesioak eragin ditzake: eritema, besikulazioa, exudazioa, edema, sukarra, eta abar. Larruazalaren erreakzio bat da, gai sumingarrien edo zenbait alergiaren aurrean. *ES:* Eccema, eczema *FR:* Eczéma *EN:* Eczema *Arloa:* Med.

Elastiko: izond. Kanpoko eragile mekanikoen ondorioz jatorrizko itxura galdu eta, ondoren, itxura hori berriz berreskuratzeko gai dena. *ES:* Elástico *FR:* Élastique *EN:* Elastic

Elastikotasun: iz. Ehunek duten gaitasuna beren jatorrizko itxura eta neurria berreskuratzeko; luzatu, estutu edota beste edozein eratan desitxuratu ondoren gertatzen da hori. *ES:* Elasticidad *FR:* Élasticité *EN:* Elasticity

- Elastomero:** iz. Material natural edo sintetikoa, elastikotasun, kohesio eta harikortasun handikoa. Esate baterako, kautxua, poliuretanoa, silikona, eta abar. *ES:* Elastómero *FR:* Élastomère *EN:* Elastomer *Arloa:* Kim.
- Elbarri:** izond. Ikus 'ezindu'.
- Elbarritasun:** iz. Ikus 'paralisi'.
- Elbarritu:** ad. Elbarri gelditu. *ES:* Lisiar
- Eldarnio:** iz. Ikus 'delirio'.
- Eldarnioak izan:** ad. Burua nahasia izan, gaixotasun edo grina bortitz baten ondorioz. *ES:* Delirar
- Elefantiasi:** iz. Gorputz-adarren hazkuntza patologikoa. Linfa-hodietako gaixotasunen —batik bat— nahiz filariosi-lesioen ondorioz gertatzen da. *ES:* Elefantiasis *FR:* Éléphantiasis *EN:* Elephantiasis *Arloa:* Med.
- Elektrobalentzia:** iz. Ioi baten balentzia; ioiak bere kargaren balio osoaren berdina du balentzia. Elektrobalentziak adierazten du zenbat karga positibo eta zenbat negatibo dituen ioi batek disoluzio batean. *ES:* Electrovalencia *FR:* Électrovalence *EN:* Electrovalence
- Elektrodo:** 1. iz. Elektrizitate-eroalea. Elektrodoan zehar, ingurune batean sartzen da korrante elektrikoa; ingurune hori solidoa, masa urtua, gasa, hutsa edo soluzio elektrolitikoa izan daiteke. *Arloa:* Fis. 2. iz. Korrante elektrikoaren eroale den elementua; nerbio-sistema, giharrak, larruazala edota erriak kitzikatzeke erabiltzen da. *ES:* Electrodo *Arloa:* Med.
- Elektroentzefalografia:** iz. Garuneko uhinen jarduera erregistratzeko prozesua. Buruko larruazalean zenbat elektrodo jarri egiten da. Baliagarria da garuneko hainbat eritasunen eta asalduren diagnostikoa egin ahal izateko. *ES:* Electroencefalografía *FR:* Électroencéphalographie *EN:* Electroencephalography *Arloa:* Med.
- Elektroentzefalografo:** iz. Garuneko zelulek sorturiko potentzial elektrikoa jaso eta erregistratzen duen tresna elektrikoa. *ES:* Electroencefalógrafo *FR:* Électroencéphalographe *EN:* Electroencephalograph *Arloa:* Med.
- Elektroentzefalograma:** iz. Entzefalografiaren erregistro grafikoa; garezurrean elektrodo egokiak ipiniz lortzen da. *ES:* Electroencefalograma *FR:* Électroencéphalogramme *EN:* Electroencephalogram *Oharrak:* Hainbat prozesuren diagnostikoan erabiltzen da: epilepsia, traumatismoak, tumorrak eta garuneko endekapenak. *Arloa:* Med.
- Elektroforesi:** iz. Disoluzio bateko partikulen higadura; eremu elektrikoaren eraginez gertatzen da. Aurkako aldeetarantz mugitzen dira karga positibodun eta negatibodun partikulak, partikula horiek duten kargaren eta neurriaren araberako abiaduran. *ES:* Electroforesis *FR:* Electrophorèse *EN:* Electrophoresis *Arloa:* Kim.
- Elektrogeno:** izond. Elektrizitatea sortzen duena. *ES:* Electrógeno *FR:* Électrogène *EN:* Electricity generator
- Elektroi:** iz. Elektrizitate negatibodun unitate edo partikularik txikiena. *ES:* Electrón *FR:* Électron *EN:* Electron *Arloa:* Kim.
- Elektroizale:** izond. Talde nahiz konposatua, erreakzio batean elektrooi bikote bat hartzeko joera duena. *ES:* Electrófilo *FR:* Électrophile *EN:* Electrophilic *Arloa:* Kim.
- Elektroizaletasun:** iz. Talde nahiz konposatu batek elektrooi bikote bat hartzeko duen joera. *ES:* Electrófilia *FR:* Électrophilie *EN:* Electrophilicity *Arloa:* Kim.
- Elektrokardiografia:** iz. Bihotzaren jarduerak eragindako korrante elektrikoaren erregistro grafikoa egiteko metodoa. Elektrokardiogramak erregistratzen eta interpretatzen ditu. *ES:* Electrocardiografía *FR:* Électrocardiographie *EN:* Electrocardiography *Arloa:* Med.
- Elektrokardiografo:** iz. Bihotzaren jarduera elektrikoa erregistratzeko erabiltzen den tresna; ez-ohiko kinadak atzemateko erabiltzen da. Bihotzeko zenbait asalduren diagnostikoa egiten laguntzen du elektrokardiografoak. *ES:* Electrocardiografo *FR:* Électrocardiographe *EN:* Electrocardiograph *Arloa:* Med.
- Elektrokardiograma:** iz. Bihotzaren jarduerak sortutako korrante elektrikoaren erregistro grafikoa. *ES:* Electrocardiograma *FR:* Électrocardiogramme *EN:* Electrocardiogram *Arloa:* Med.
- Elektrokutatu:** ad. Korrante edo deskarga elektriko baten ondorioz hil. *ES:* Electrocutar *FR:* Électrocuter *EN:* To electrocute
- Elektrokuzio:** iz. Korrante elektrikoak eragindako heriotza, hura gorputzean zehar igarotzearen ondoriozkoa. *ES:* Electrocción *FR:* Électrocution *EN:* Electrocutation
- Elektrolisi:** iz. Elektrolito batean zehar korrante elektrikoa igarotzeko prozesua. Aldaketa kimikoak gertatzen dira, ondorioz, elektrodoetan. Katodoetatik sartu eta anodoetatik irteten dira elektrooiak. *ES:* Electrólisis *FR:* Électrolyse *EN:* Electrolysis *Arloa:* Kim.
- Elektrolitiko:** izond. Elektrolisari dagokiona. *ES:* Electrolítico *FR:* Électrolytique *EN:* Electrolytic *Arloa:* Kim.
- Elektrolito:** iz. Gai urtu bat edo ur-disoluzio batean disolbatutako gai bat, korrante elektrikoa igarotzea ahalbidetzen duena. Elektrolito deritza, bereziki, ingurune urtsu batean elektrikoki kargaturiko partikuletan ionizatzen nahiz disoziatzen den konposatuari. Era horretan, handitu egiten du disoluzioaren eroankortasun elektrikoa. Metabolismo normala izateko, ezinbestekoak dira elektrolito nagusien kopuru egokia eta

- haien arteko oreka. *ES*: Electrolito *FR*: Électrolyte *EN*: Electrolyte *Arloa*: Kim.
- Elektroshock**: iz. Korronte elektrikoarekin kontaktuan egoteak eragindako shocka. Erredurek, traumatismoek edota tronbosi koronarioek eragindako shockaren antzekoak dira elektroshockaren sintomak. Korronte etenezko deskarga txikiak garunetik igaroaraziz egiten da, denbora laburrez (2-3 segundo hamarren). Hainbat psikosiren tratamenduan erabiltzen da. *ES*: Electrochoque, electroshock *FR*: Électrochoc *EN*: Electroshock *Arloa*: Med.
- Elektroterapia**: iz. Fisioterapiaren adarra; elektrizitatea erabiliz egin daitezkeen tratamenduak aztertzen ditu. *ES*: Electroterapia *FR*: Électrothérapie *EN*: Electrotherapy *Arloa*: Med.
- Elementu**: iz. Gorputz sinplea, kimikak deskonposatu ezin duena. 103 elementu ezagutzen dira, orain arte. Zenbaki atomiko bera duten atomoen osatutako gaia da. *ES*: Elemento *FR*: Élément *EN*: Element *Arloa*: Kim.
- Elgorri**: iz. Gaixotasun biriko akutua; oso kutsagarria da, eta arnasbideei erasaten die. Larruazaleko exantema du ezaugarri, txertoa hartu gabeko haur txikietan, batez ere. *Paramyxovirus* batek eragiten du elgorria, eta kontaktu zuzenez kutsatzen da gaixoaren ahoko, sudurreko edota ez-tarriko tantatxoen bidez. 1-2 aste irauten du inkubazioaldiak. Inbasioaldian, aldi kutsagarrian, hainbat sintoma agertzen hasten dira: sukarra, koriza, konjuntibitisa, bronkitisa —sarritan— eta, ondoren, Koplik-en orbanak masailen barneko aldean. Handik 3-4 egunera azaltzen da negela; aurpegiaren lehenik, eta lepoan, toraxean eta gorputz-adarretan ondoren. 3-5 egunetan joaten da sukarra, lesioak zapalago bihurtzen dira, eta kolore arreagoa hartzen dute. *ES*: Sarampión *FR*: Rougeole *EN*: Measles *Arloa*: Med.
- Elikadura**: iz. Bizitza mantentzeko oinarritzakoak diren elikagaiak ematea edo hartzea. *ES*: Alimentación *FR*: Alimentation *EN*: Alimentation
- Elikagabe**: izond. Gaizki elikatua. *ES*: Desnutrido *FR*: Dénutri *EN*: Undernourished
- Elikagai**: iz. Gai elikagarria; eragina du gorputzeko metabolismo-prozesuetan. *ES*: Nutriente *FR*: Nutriment, nutritif *EN*: Nutrient *Arloa*: Biol.
- Elikagarri**: izond. Elikatzen duena. *ES*: Nutritivo *FR*: Nutritif *EN*: Nutritive
- Elikatu**: ad. Bizitza mantentzeko oinarritzakoak diren elikagaiak eman edo hartu. *ES*: Nutrir *FR*: Nourrir *EN*: To nourish
- Elixir**: iz. Isurkari argia; ura, alkohola, zaporea, gozagarriak, eta abar ditu. Ahotik sendagaiak emateko erabiltzen da, batez ere. *ES*: Elixir *FR*: Élixir *EN*: Elixir
- Elkartu**: ad. Ikus 'aglutinatu'.
- Emagin**: iz. Osasun-profesionala; haurdunaldiaz, erditzeaz eta erditze osteko zainketez arduratzen da. *ES*: Comadrona, matrona *FR*: Matrone *EN*: Midwife
- Emaille**: izond. Organoren bat, odola eta abar doan ematen duena. *ES*: Donante *FR*: Donateur *EN*: Donor
- Eman**: ad. Gorputzaren zati bat eskaini, ordain-trukerik gabe. Adibidez, bizkarrezur-muina. *ES*: Donar
- Emankor**: 1. izond. Ondorengoak sortzeko gai dena. 2. izond. (Gametoi buruz) Ernalketa eragiteko nahiz ernaldia izateko gai dena. *ES*: Fétil *FR*: Fertile *EN*: Fertile
- Emankortasun**: iz. Ugaltzeko gaitasuna. *ES*: Fertilidad *FR*: Fertilité *EN*: Fertility
- Emankortu**: ad. Emankor bihurtu. *ES*: Fecundizar *EN*: To make fertile
- Ematu**: ad. Ikus 'arindu'.
- Ematutu**: iz. Ikus 'bagina'.
- Eme**: izond. (Izaki bizidunei buruz) Ugal-aparatu femeninoak dituena, eta obuluak ekoizten dituen. *ES*: Hembra *FR*: Femelle *EN*: Female
- Emetiko**: izond. Gorakoa eragiten duena. *ES*: Emético *FR*: Émétique *EN*: Emetic *Arloa*: Med.
- Emoliente**: izond. (Gai bati buruz) Ehunak biguntzen dituena; batik bat larruazala eta mukosak biguntzen ditu. *ES*: Emoliente *FR*: Émollient *EN*: Emollient *Arloa*: Med.
- Emozio-**: (Hitz elkartuetan) Ikus 'emoziozko'.
- Emozio**: iz. Sentimendu bizi eta laburra, jarrera zein keinu bereizgarriak ezaugarri dituena. Eragin handia du organo askotan, haien funtzioa gehitu, asaldatu edota murriztu egiten baitu. *ES*: Emoción *FR*: Émotion *EN*: Emotion *Arloa*: Psikol.
- Emoziozko**: 1. izlag. Emozioa eragiten duena. 2. izlag. Emozioari dagokiona. *ES*: Emotivo, emocional *FR*: Émotif *EN*: Emotive
- Emultsio**: iz. Nahasten ez diren bi likido dituen sistema; bata tanta txikitan barreiatzen da beste. *ES*: Emulsión *FR*: Émulsion *EN*: Emulsion *Arloa*: Kim.
- Emultsionagailu**: iz. Gantzak beste gai batzuekin nahasten dituen tresna. *ES*: Emulsor *FR*: Émulsionneur *EN*: Emulsifier
- Emultsionatu**: ad. Likido bat beste batean barreiatu, eta esekidura koloidal bat sortu. Behazuna, esate baterako, agente emultsionatzailea da digestibidean; irentsitako gantzak lobulu txiki bilakatzen ditu. *ES*: Emulsionar *FR*: Émulsionner *EN*: To emulsify *Arloa*: Kim.
- Emultsionatzaile**: 1. izond. (Gai bati buruz) Gantzen emultsioa ahalbidetzen duena. *ES*: Emulsificante, emulsionante *FR*: Émulsifiant *EN*: Emulsifier *Arloa*: Kim.

- Enantiomero:** iz. Isomero optiko baten bi formetako edozein. *ES:* Enantiómero *FR:* Énantiomère *EN:* Enantiomer *Arloa:* Kim.
- Enbolia:** iz. Hodi baten bat-bateko buxadura —arteria batena, batez ere —, odol-korronteak ekarritako gairen batek eragina. *ES:* Embolia *FR:* Embolie *EN:* Embolism *Arloa:* Med.
- Enbolo:** iz. Gorputz arrotza; hainbat izaera izan ditzake: gas- edo aire-bolumena, ehun edo tumor partikula, tumor zatia, eta abar. Odol-korrontean zehar joan, eta odol-hodiren bat buxatzen du. *ES:* Émbolo *FR:* Embole *EN:* Embolus *Arloa:* Med.
- Enbor:** 1. iz. Nerbio baten edo odol-hodi baten zati nagusia. 2. iz. Gune anatomiko bateko zati nagusia. 3. iz. Gorputzaren zatirik handiena; buroa eta gorputz-adarrak txertatzen dira hor. *ES:* Tronco *FR:* Tronc *EN:* Trunk *Arloa:* Anat.
- Enbriogenesi:** iz. Enbrioi-ehunen eta -organoen garapena. *ES:* Embriogénesis *FR:* Embryogénèse *EN:* Embryogenesis *Arloa:* Biol.
- Enbrioi-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'enbrionario'.
- Enbrioi:** iz. Garapenaren aldi goiztiarretan dagoen edozein organismo. *ES:* Embrión *FR:* Embryon *EN:* Embryo
- Enbrioi-zaku:** iz. Enbrioiaren garapenean eratzen den lehenengo zakua. *ES:* Saco embrionario *FR:* Sac embryonnaire *EN:* Embryo sac *Arloa:* Anat.
- Enbriozko:** izlag. Ikus 'enbrionario'.
- Enbriologia:** iz. Biologiaren adarra; organismoaren garapena aztertzen du, ernalketa gertatu den unetik jaino arte. *ES:* Embriología *FR:* Embryologie *EN:* Embryology *Arloa:* Biol.
- Enbrionario:** izond. Enbrioiari dagokiona. *ES:* Embrionario *FR:* Embryonnaire *EN:* Embryonic *Arloa:* Biol.
- Enbriopatia:** iz. Enbrioiaren gertatzen den asaldua, haren garapeneko lehen bi hilabeteetan, batez ere. Jaiotzean edo beranduago atzematen da, ageriko malformazioekin. *ES:* Embriopatía *FR:* Embryopathie *EN:* Embryopathy *Arloa:* Med.
- Endekapen:** iz. Zelulak eta gorputzaren funtzio normalak pixkanaka hondatuz joateko prozesua. *ES:* Degeneración *FR:* Dégénérescence *EN:* Degeneration *Arloa:* Med.
- Endekapenezko:** izlag. Degenerazioari edo egoera normalarekiko gutxiezigakoa nahiz disfuntzionala denari dagokiona. *ES:* Degenerativo *FR:* Dégénératif *EN:* Degenerative
- Endekatu:** ad. Nork bere espezie, arraza edo motaren berezko ezaugarriak galdu; ezaugarri onak galduz, okerragoa bihurtu. *ES:* Degenerar
- Endekatu:** izond. Endekapena jasan duena. *ES:* Degenerado *FR:* Dégénéré *EN:* Degenerate
- Endemia:** iz. Gehienetan infekziosoa den gaixotasuna; zenbait lurraldetan, urteko garai zehaztutan agertzen da, arrazoi jakinen ondorioz. Epidemia izatera hel daiteke. *ES:* Endemia *FR:* Endémie *EN:* Endemia *Adibideak:* Gaixotasun endemikoak dira, besteak beste, kolera eta paludismoa. *Arloa:* Med.
- Endemiko:** izond. (Gaixotasunei edo mikroorganismoiei buruz) Gune geografiko bati edo lurralde bati dagokiona. *ES:* Endémico *FR:* Endémique *EN:* Endemic *Arloa:* Ekol., Med.
- Endemikotasun:** iz. Ikus 'endemismo'.
- Endemismo:** iz. Endemikoa denaren ezaugarria. *ES:* Endemismo *FR:* Endémique *EN:* Endemic
- Endodermo:** iz. Enbrioi-diskoan garatzen diren zelula-geruzetatik barnekoena. Gorputzeko barrunbeen eta barne-organo gehienen estaldura osatzen du. *ES:* Endodermo *FR:* Endoderme *EN:* Endoderm
- Endoeskeleto:** iz. Nerbio-sistema babesten duten eskeleto zatiak; garezurra eta ornoak, bereziki. *ES:* Neuroesqueleto *EN:* Neuroskeleton *Arloa:* Biol.
- Endogeno:** izond. Organismoaren barruan sortzen dena, kanpoko faktoreen eraginik gabe. *ES:* Endógeno *FR:* Endogène *EN:* Endogenous
- Endokardio:** iz. Mintz endoteliala; bihotz-barrunbeak eta -balbulak estaltzen ditu barnetik. Odol-hodi txikiak eta gihar lisoaren zuntz gutxi batzuk ditu. *ES:* Endocardio *FR:* Endocarde *EN:* Endocardium
- Endokrino:** 1. izond. Odol- nahiz linfa-zirkulaziora gai jakin bat jariatzen duten zelulen multzoari dagokiona. Eragin zehatza izaten du gai horrek gorputzeko beste ataletako ehunetan. 2. izond. Hormonei edo zirkulaziora jariatutako gaiak dagokiena. *ES:* Endocrino *FR:* Endocrine *EN:* Endocrine
- Endokrinologia:** iz. Medikuntzaren adarra; barnejarioko guruinak aztertzen ditu. Sistema endokrinoaren anatomia, patologia eta fisiologia, eta asaldu endokrinoen tratamendua lantzen ditu. *ES:* Endocrinología *FR:* Endocrinologie *EN:* Endocrinology *Arloa:* Med.
- Endokrinologo:** iz. Endokrinologian aditua den biologo zein medikua. *ES:* Endocrinólogo *FR:* Endocrinologue *EN:* Endocrinologist *Arloa:* Med.
- Endolinfa:** iz. Barne-belarran, mintzezko labirintean dagoen likido argi eta albuminatsua. *ES:* Endolinfa *FR:* Endolymph *EN:* Endolymph *Arloa:* Zool.
- Endometrio:** iz. Umetoki-barrunbea estaltzen duen mukosa-mintza. Ehun bigun lodia da, odol-zain txikiz betea. Hilekoaren zikloak aldatketak eragiten ditu endometrioaren egituran eta lodieran. *ES:* Endometrio *FR:* Endomètre *EN:* Endometrium

- Endomorfo:** iz. Gizakume mota bat, giza gorpuzkeraren sailkapen biologikoaren arabera; endodermotik eratorritako egiturak dira nagusi horrelako gizakiengan, hala nola, gantz-chunak. W. Sheldon-ek deskribatutako tipo morfologikoa da; bereziki garatua du digestio-aparatua, eta itxura lodia eta biribila. *ES:* Endomorfo *FR:* Endomorphe *EN:* Endomorph
- Endoparasito:** iz. Bere ostalariaren barnean bizi den parasitoa. *ES:* Endoparásito *FR:* Endoparasite *EN:* Endoparasite *Adibideak:* Endoparasitoetan sailkatzen da, besteak beste, tenia. *Arloa:* Biol.
- Endoskopia:** iz. Gorputzeko barrunbe edo hodi baten azterketa zuzena; endoskopia bidez egiten da. *ES:* Endoscopia *FR:* Endoscopie *EN:* Endoscopy *Arloa:* Med.
- Endoskopia:** iz. Tresna optiko argiduna; gorputzeko barrunbe edo organo baten barneko aldea ikusteko balio du. Eskuarki gorputzeko zulo natural batetik sartzen den arren, gorputzeko guneren batean ebaki bat eginez ere sar daiteke. *ES:* Endoscopia *FR:* Endoscope *EN:* Endoscope *Arloa:* Med.
- Endosmosi:** iz. Difusio osmotikoz egiten den prozesua; isurkari bat barrunbe itxi batean sartzen da, mintz erdi iragazkor batean zehar, barrunbe horretan dagoen isurkariaren kontzentrazioa kanpokoarena baino handiagoa denean. *ES:* Endósmosis *FR:* Endosmose *EN:* Endosmosis *Arloa:* Biol.
- Endotelial:** izond. Endoteliokoa, edo hari dagokiona; endotelioren itxura duena. *ES:* Endotelial *FR:* Endothélial *EN:* Endothelial
- Endotelio:** iz. Epitelio-zelulaz osatutako geruza; bihotza, odol- eta linfa-hodiak, eta organismo baten serosoak estaltzen ditu. *ES:* Endotelio *FR:* Endothélium *EN:* Endothelium
- Endotermiko:** izond. (Prozesu fisiko edo kimikoei buruz) Inguruntetik beroa xurgatu, eta sistemaren barne-energia handitzen duena. *ES:* Endotérmico *FR:* Endothermique *EN:* Endothermic *Arloa:* Fis.-Kim.
- Endurtu:** ad. Ikus 'atrofiatu'.
- Endurtze:** iz. Ikus 'atrofia'.
- Enema:** 1. iz. Sendagai likidoa; uzkitik zehar gorputzean barneratzen da. Helburu terapeutikoa nahiz diagnostikoa du. 2. iz. Isurkari hori barneratzeko balio duen eskuzko tresna. *ES:* Enema, lavativa *FR:* Lavement *EN:* Enema *Arloa:* Med.
- Enerbazio:** 1. iz. Nerbio-energiaren murriztapena edo galera. 2. iz. Nerbio baten edo haren zati baten erauzketa. *ES:* Enerbación *FR:* Énerbation *EN:* Enerbation *Arloa:* Med.
- Energetiko:** 1. izond. Energiari dagokiona. 2. izond. Energia sortzen duena. *ES:* Energético *FR:* Énérgétique *EN:* Energy
- Energia:** iz. Sistema batek lan egiteko edo eraldatzeko duen ahalmenaren neurria. Hainbat forma har ditzake energiak: beroa, argia, soinua eta erradiazioa. *ES:* Energía *FR:* Énergie *EN:* Energy *Arloa:* Fis.
- Energia atomiko:** iz. Ikus 'energia nuklear'. *ES:* Energía atómica *FR:* Énergie atomique *EN:* Atomic energy
- Energia nuklear:** iz. Atomo-nukleoen fusioz edo fisioz lortzen den energia. *ES:* Energía nuclear *FR:* Energie nucléaire *EN:* Nuclear energy *Adibideak:* Zentral nuklearretatik industria-helburuetarako ateratzen den energia.
- Energia potentzial:** iz. Gorputz batek bere kokaguneagatik edo osaeragatik duen energia mekanikoa. *ES:* Energía potencial *FR:* Energie potentielle *EN:* Potential energy
- Enfisema:** iz. Biriketako asaldua; haren ezaugarri dira: hantura —gehiegizko aire edo gas kantitatearen ondoriozkoa— eta albeolo-hormen aldaketa suntsikorra. Biriken malgutasuna galdu eta gasak gutxitzen dira, ondorioz. *ES:* Enfisema *FR:* Emphysème *EN:* Emphysema *Arloa:* Med.
- Enkistamendu:** iz. Gorputz arrotzen, kalkuluen, eta abarren bakartze-egoera, gorputz hori inguratzen duen ehun konjuntibozko geruza batek eragina. Defentsa-mekanismo gisa gertatzen da, sarritan. *ES:* Enquistamiento *FR:* Enkystement *EN:* Encystment *Arloa:* Biol., Med.
- Enkistatu:** ad. Kiste edo kapsula bat eratu. *ES:* Enquistar *EN:* To encyst *Arloa:* Biol., Med.
- Enkistatu:** izond. Ehun konektibozko mintz batez inguraturik dagoena. Inguruntetik mintzak bakartzean geratzen da gai bat enkistatua. *ES:* Enquistado *FR:* Enkystée *EN:* Encysted *Arloa:* Biol., Med.
- Enpastatu:** ad. Txantxarrak hortz zein hagin batean eragindako zuloa orez bete, gaixotasunak erasandako gunea arraspatu ondoren. *ES:* Empastar *FR:* Plomber *EN:* To fill *Arloa:* Med.
- Enpaste:** iz. Ore mota; hortz txantxarduna betetzeko erabiltzen da. *ES:* Empaste *FR:* Plombage *EN:* Filling *Arloa:* Med.
- Empatia:** iz. Inguruko emozioak eta haien gogamen-egoera atzemateko gaitasuna. Beste pertsonaren jokabidearen esanahia ulertzen laguntzen du horrek. *ES:* Empatía *FR:* Empathie *EN:* Empathy *Oharrak:* Ezinbestekoa da empatia, erizainaren eta pazientearen arteko harremana terapeutikoa izan dadin. *Arloa:* Psikol.
- Enteritis:** iz. Heste meharreko mukosaren hantura; hainbat eragile izan ditzake: bakterioak, birusak, funtzio-asalduak eta hantura-prozesuak. *ES:* Enteritis *FR:* Entérite *EN:* Enteritis *Arloa:* Med.

- Enterokolitis:** iz. Heste meharreko eta koloneko hantura, biak aldi berean. *ES:* Enterocolitis *FR:* Entéro-colite *EN:* Enterocolitis *Arloa:* Med.
- Entzefaliko:** izond. Entzefalokoa, edo hari dago-kiona. *ES:* Encéfálico
- Entzefalitis:** iz. Entzefaloaren hantura-prozesua, gaizkoaduren ondoriozkoa. Dena den, odoljarioen, intoxikazioen —berunarena, adibidez— nahiz zenbait mikroorganismoren —herpes familiakoak— ondorio ere izan daiteke. *ES:* Encefalitis *FR:* Encéphalite *EN:* Encephalitis *Obarrak:* Herpes familiako mikroorganismoak dira, gaur egun, entzefalitisaren eragile nagusiak. *Arloa:* Med.
- Entzefalo-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'entzefaliko'.
- Entzefalo:** iz. Nerbio-sistema zentralaren atala; garzuraren barnean dago. Ornodunen nerbio-sistemaren funtsezko osagaia da, bizkarrezur-muinarekin batera. *ES:* Encéfalo *FR:* Encéphale *EN:* Encephalon
- Entzefalografia:** iz. Likidoa daukaten entzefaloko egituren erradiografia; likido zefalorakidea atera eta haren ordeaz airea sartuz egiten da. *ES:* Encéfalografía *FR:* Encéphalographie *EN:* Encephalography *Arloa:* Med.
- Entzefalograma:** iz. Entzefalografian ateratzen den plaka erradiografikoa. *ES:* Encéfalograma *FR:* Encéphalogramme *EN:* Encephalogram *Arloa:* Med.
- Entzefalopatia:** iz. Garuneko ehunetako edozein egituraren nahiz funtzioaren asaldia. *ES:* Encefalopatía *FR:* Encéphalopathie *EN:* Encephalopathy *Arloa:* Med.
- Entzima:** iz. Zelulak sortzen duen katalizatzaile organikoa. Prozesu kimiko jakin batzuk eragiteko edo bizkortzeko gai da, inolako aldaketarik jasan gabe. Kopuru txikian ekoizten dira entzima gehienak, eta zelula barneko erreakzioak katalizatzen dituzte. *ES:* Enzima *FR:* Enzyme *EN:* Enzyme *Arloa:* Kim.
- Entzumeneko:** izlag. Entzumenari eta entzumenean parte hartzen duten organoei dagokiena. *ES:* Auditivo *FR:* Auditif *EN:* Auditory
- Entzun:** ad. Soinua hauteman. *ES:* Oir *FR:* Écouter *EN:* To listen
- Entzunbide:** iz. Belarrian zehar igarotzen diren bi hodi-dietako bakoitza; soinu-bulkadak garraiatzen ditu. Entzumen-nerbioa igarotzen da barneko entzunbidetik, eta bulkadak garraiatzen ditu barneko entzunbidetik garunera. *ES:* Conducto auditivo *FR:* Conduit auditif *EN:* Auditory canal *Arloa:* Anat.
- Entzunezin:** izond. Ia entzun ezin dena. *ES:* Inaudible *FR:* Inaudible *EN:* Inaudible
- Entzungaitz:** izond. Ikus 'entzunezin'.
- Epaiondo:** iz. Ikus 'muinoi'
- Ependimo:** 1. iz. Ependimo-zelula: garuneko bentríkuluak eta bizkarrezurreko muinaren hodi zentrala estaltzen dituen mintza. 2. iz. Ependimo-hodia: bizkarrezur-muinaren hodi zentrala, likido zefalorakideoz betea. *ES:* Ependímo *FR:* Épendyme *EN:* Ependyma *Arloa:* Anat.
- Epidemia:** iz. Ustekabeko gaixotasun aldi batekoa, kutsagarria gehienetan; pertsona kopuru handiari erasotzen dio eskualde batean une berean. *ES:* Epidemia *FR:* Épidémie *EN:* Epidemic *Arloa:* Med.
- Epidemiologia:** iz. Medikuntzaren adarra; giza gaixotasunen agerpena, banaketa eta zergatiak ikeritzen ditu. *ES:* Epidemiología *FR:* Épidémiologie *EN:* Epidemiology *Arloa:* Med.
- Epidermiko:** izond. Epidermisari dagokiona, epidermisan dagoena, edo epidermisaz eratua dagoena. *ES:* Epidérmico *FR:* Épidermique *EN:* Epidermic
- Epidermis:** iz. Larruazaleko geruza ez-baskularra. Bi geruzaz osatua dago: azaleko geruzak ez du bizirik; sakonekoak, aldiz, bai. *ES:* Epidermis *FR:* Épiderme *EN:* Epidermis *Arloa:* Biol.
- Epididimo:** iz. Bi hodi luze biribilkatuetariko bakoitza, gizezkoen sexuan; esperma garraiatzen dute barrabiletako hodi seminiferoetatik hodi deferenteraino. *ES:* Epidídimo *FR:* Épídídyme *EN:* Epididymis *Arloa:* Anat.
- Epidural:** izond. Duramateraren eta orno-kanalaren arteko espazioari dagokiona. *ES:* Epidural *FR:* Épidural *EN:* Epidural *Arloa:* Anat.
- Epigastrio:** iz. Sabelaldearen goiko eta erdialdeko zatia; bi hipokondrioren artean dago. *ES:* Epigastrio *FR:* Épigastre *EN:* Epigastrium *Arloa:* Anat.
- Epiglotis:** iz. Kartilagozko egitura; irenstearen, itxi egiten du laringea, elikagaiak laringera nahiz zintzur-hestera igaro ez daitezten. *ES:* Epiglotis *FR:* Épiglote *EN:* Epiglottis *Arloa:* Anat.
- Epikardio:** iz. Ehunezko geruza, bihotzaren pareta osatzen duten hiruretako bat. Perikardio serosoaren errai-geruza da. *ES:* Epicardio *FR:* Épicarde *EN:* Epicardium *Arloa:* Anat.
- Epilepsia:** iz. Prozesu neurologikoen multzoa; hainbat ezaugarri ditu: konbulsioak, sentimen-asalduek, ez-ohiko jarrerak, kordea galtzea, edo horiek guztiak batera. Garun-azaleko neuronen deskarga elektriko ez-kontrolatuak dira epilepsia guztien ezaugarria. *ES:* Epilepsia *FR:* Épilepsie *EN:* Epilepsy *Arloa:* Med.
- Epitelial:** izond. Epiteliokoa, edo hari dagokiona. *ES:* Epitelial *FR:* Épithélial *EN:* Epithelial
- Epitelio:** iz. Organismoko geruza. Gorputzeko barne- eta kanpo-organok estaltzen ditu, baita odol-hodiak ere. Ehun konektiboz elkaturiko zelulaz osatua dago; aldakorrek dira zelulen mota eta kopurua. *ES:* Epitelio *FR:* Épithélium *EN:* Epithelium *Arloa:* Zool.

Epitelio-ehun: iz. Ikus 'ehun epitelial'.

Epitelioma: iz. Epiteliotik eratorritako tumor gaiztoa. Metastasia gerta daiteke tumorraren garapeneko uneren batean, eta inguruko organoetara zabaldu. *ES:* Epitelioma *FR:* Épithélioma *EN:* Epithelioma *Arloa:* Med.

Eragile: izond. Ondorio jakin bat gertarazten duena. *ES:* Causante *FR:* Causant *EN:* Causer

Eragin: ad. Zerbaitek edo norbaitek beste zerbaitengan edo norbaitengan ondorio bat gertarazi. *ES:* Ocasionar, provocar *FR:* Occasionner, causer *EN:* To cause, to bring about

Eragin: iz. Funtzio bat betearaztea edo ondorio bat dakarren jarduera. *ES:* Acción *Oharrak:* Bitaminen eragina ez da nabarmena dosi txikian.

Eraginkor: izond. Nahi edo espero den ondorioa edo helburua lortzen duena. *ES:* Eficaz *FR:* Efficace *EN:* Effective

Eraginkortasun: iz. Sendagai edo tratamendu batak ondorio bat lortzeko duen gaitasun gorena. *ES:* Eficacia *FR:* Efficacité *EN:* Efficacy

Eragin-truke: iz. Sistema bateko bi elementuren arteko harremana; harreman horren ondorioz, bi elementu horietako bakoitzaren jarduera beste elementuaren jarduerak baldintzatzen du. *ES:* Interacción *FR:* Interaction *EN:* Interaction

Eraldatu: ad. Ikus 'transformatu'.

Eraldatze: iz. Ikus 'transformazio'.

Eraman: ad. Ikus 'garraiatu'.

Eranskin: iz. Zati bati gertutasunagatik loturik agertzen den atala. *ES:* Anexo *FR:* Annexe *EN:* Appendix

Erantzi: ad. Arropa kendu. *ES:* Desvestir

Erantzun: iz. Kinada baten aurrean izandako erreakzioa edo mugimendua. *ES:* Respuesta *FR:* Réponse *EN:* Response *Arloa:* Psikol.

Erasan: ad. Organo batean asaldu fisikoak eragin. *ES:* Afectar *FR:* Atteindre *EN:* To damage

Eraso-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'agresibo'.

Eraso: ad. Ikus 'erasan'.

Eraso: iz. Ikus 'agresio'.

Erasotzaile: 1. izond. Erasotzen duena. 2. izond. Ikus 'agresibo'.

Erauzi: ad. Gorpuzaren zati bat ebaki bat eginez kanporatu, kirurgia bidez. *ES:* Extirpar *FR:* Extirper *EN:* To extirpate *Arloa:* Med.

Erauzketa: iz. Organo nahiz atal bat gorpuzetik bereiztea, neurri batean edo erabat, kirurgia egiteko edo azterketarako. *ES:* Extirpación *FR:* Extirpation *EN:* Extirpation *Arloa:* Med.

Erauzkin: iz. Ikus 'aterakin'.

Erauztezin: izond. Erauzi ezin dena. *ES:* Inextirpable *EN:* Ineradical

Eraztun-eri: iz. Eraztun-formako lesioa; osorik dagoen larruazal zati bat inguratzen du. *ES:* Anular *FR:* Annulaire *EN:* Annular

Erbi-ezpain: iz. Goiko ezpainaren deformazioa, sortzetikoa. Bi prozesu enbriologiko edo gehiago ez dira behar bezala gertatzen, eta, ondorioz, bi arraildura edo gehiago agertzen dira goiko ezpainean, masailezurraren eta barne-sudurraren apofisien arteko loturaren akatsarengatik. *ES:* Labio leporino *FR:* Bec-de-lièvre *EN:* Cleft lip, harelip *Arloa:* Med.

Erdaindu: ad. Zerbaiti muturra moztu; zakilaren prepuzioa zirkulu-itxuran moztu, bereziki. *ES:* Circuncidar

Erdaindu: izond. Erdainkuntza egin zaiona. *ES:* Circunciso *EN:* Circumcised

Erdainkuntza: iz. Kirurgia-prozedura; zakilaren prepuzioa —eta klitoriarena, zenbait kasutan— erauztea. Erljio-erritua da zenbait arraza eta taldetan; juduen eta musulmanen artean, esate baterako; umea jaio eta egun batzuetara haren zakilaren prepuzioa moztuz egiten da. *ES:* Circuncisión *FR:* Circoncision *EN:* Circumcision

Erdi iragazkor: izond. (Mintzei buruz) Zenbait molekulari iragaten utzi arren, beste zenbaiti oztopoa jartzen diena. *ES:* Semipermeable *FR:* Semi-perméable *EN:* Semipermeable

Erdi mintzezko gihar: iz. Izterrezurraren atzealdeko hiru giharretako bat. Haren funtzioak dira: zangoaren flexioa eta errotazioa, eta izterra luzatzea. *ES:* Músculo semimembranoso *FR:* Semimembranoux *EN:* Semimembranosus *Arloa:* Anat.

Erdiberri: izond. Haurra izan berri duena, edo erditzen ari dena. *ES:* Parturienta *FR:* Parturiente *EN:* Parturient

Erdibitu: izond. Ikus 'bifido'.

Erdibitze: iz. Zenbait organuluren (zilioak eta beste) nahiz behe mailako organismoen ugaltze mota; bi zati berdinetan banatzen da gorputza, eta banako oso bat sortzen da zati bakoitzetik. *ES:* Bipartición *Arloa:* Biol.

Erdigabe: izond. Inoiz erditu ez dena. *ES:* Nulipara *FR:* Nullipare *EN:* Nullipara *Arloa:* Biol.

Erdiko belarri: iz. Barne- eta kanpo-belarrien arteko atala. Haren osagai dira hezur tenporalaren barrunbean dauden tinpano-barrunbea eta hezurtxoak —mailua, ingudea eta estribua—. Mintz tinpanikoak bereizten du kanpoko belarritik; eta leiho obalak, barnekotik. *ES:* Oído medio *FR:* Oreille moyenne *EN:* Middle ear

Erdiminak: iz. Umetokiaren uzkurduren ondoriozko oinazea, erditzean. *ES:* Dolores de parto *EN:* Labor pains

Erditu: ad. Haurra izan. *ES:* Parir *FR:* Parturition *EN:* To give birth (to)

Erditze: iz. Fenomeno fisiologikoen multzoa. Amaren sabeletik haurra irtetea eragiten du. *ES:* Parto *FR:* Accouchement *EN:* Delivery, labor

- Erditze ondoko:** izlag. Jaiotza ondoren gertatzen denari dagokiona. *ES:* Posparto *FR:* Post-partum *EN:* Postpartum *Arloa:* Med.
- Erditze osteko:** izlag. Ikus 'erditze ondoko'.
- Erdi-urren dagoen:** izond. Ikus 'erdiberri'.
- Eredu:** iz. Genetikan, ADN katea; moldetzat balio du RNA mezulariaren sintesirako. *ES:* Plantilla
- Erekzio:** iz. Tentetzea; zenbait chun organiko odol- ez bete eta puztea ezaugarri duen fenomenoa. Erekzioaren bidez, gizonaren zakilak emakumearen baginan sartzeko adinako zurruntasuna hartzen du. Sexu-kitzikapenaren ondorioz gertatzen da gehienetan, baina lo-egoeran edo kitzikapen fisikoaren eraginez ere gerta daiteke. *ES:* Erección *FR:* Érection *EN:* Erection *Arloa:* Biol.
- Ergoterapia:** iz. Jardueraren eta ariketa fisikoaren erabilera, gaixotasunak tratatzeko. *ES:* Ergoterapia *FR:* Ergothérapie *EN:* Ergotherapy *Arloa:* Psikol.
- Eri:** izond. Ikus 'paziente'.
- Erigarri:** izond. Ikus 'morbido'.
- Erikor:** izond. Ikus 'gaixobera'.
- Erikortasun:** iz. Ikus 'morbilitate'.
- Eriondo:** iz. Ikus 'susperraldi'.
- Eritasun:** iz. Ikus 'gaixotasun'.
- Eritegi:** iz. Ikus 'ospitale'.
- Eritema:** iz. Larruazaleko gorritasun orbandua edo lausotua; kapilarren kongestioagatik sortzen da, eta, presioa eginenez gero, desagertu egiten da une batez. *ES:* Eritema *FR:* Érythème *EN:* Erythema *Arloa:* Med.
- Eritetxe:** iz. Ikus 'ospitale'.
- Eritroblasto:** iz. Hemati heldugabea. Eritrozitoen zelula ama da, oraindik nukleoa duena. Hezurmuinean aurki daiteke eskuarki. Ez-ohikoa da odolean agertzea, eta, hori gertatzean, muinaren gehiegizko ekoizpena adierazten du, nahiz muinaz kanpoko foku hematopoietikoa. *ES:* Eritroblasto *FR:* Erythroblaste *EN:* Erythroblast *Arloa:* Biol.
- Eritrozito:** iz. Odolaren osagai zelular garrantzitsua. Bi aldeetatik ahur den disko gorrixka da, 7 mikra inguruko diametrokoa. Hemoglobina du bere baitan, lipido-mintzez inguratutik. Oxigenoa garraiatzea du funtzio nagusia; arnas aparatutik gorputzeko zelula guztietara banatzen du, eta, alderantziz, karbono (IV) oxidoa itzultzen du gorputzeko zeluletatik arnas aparatua. Hezur luzeen muinean eratzten dira eritrozitoak. *ES:* Eritrocito *FR:* Érythrocyte *EN:* Erythrocyte
- Eritu:** ad. Ikus 'gaixotu'.
- Erizain:** iz. Erizaintzarako trebatua eta baimendua dagoen pertsona. Haren eginbeharra da osasun-arazo agerikoen edo potentzialen aurrean giza-kiak dituen erantzunen erizain-diagnostikoa eta tratamendua egitea, eta zainketak eskaintzea. *ES:* Enfermero/a *FR:* Infirmière *EN:* Nurse
- Erizaindegi:** iz. Gaixoei arreta eskaintzeko prestatutako gela. *ES:* Enfermería
- Erizaintza:** 1. iz. Ikus 'erizaindegi'. 2. iz. Erizainen praktika profesionala. Osasuna sustatzeko eta hobetzeko zainketak eskaintzen ditu. *ES:* Enfermería *FR:* Infirmierie *EN:* Infirmary
- Erlakizten:** iz. Ikus 'furunkulu'.
- Erlastu:** ad. Ahotsa laztu edo zakartu, ezarriko ondorearen ondorioz. *ES:* Enronquecer *FR:* Enrouer *EN:* To make hoarse
- Erlats:** iz. Ahots latza edo zakarra ezaugarri duen asaldua. Faringearen nahiz laringearen hantura adierazten du. *ES:* Ronquera *FR:* Enrouement *EN:* Hoarseness
- Erlaxatu:** ad. Ikus 'lasaitu'.
- Erlaxatu:** izond. Ikus 'lasai'.
- Erlaxazio:** iz. Tentsioa murriztea; uzurtzearen aurkako egoera da. *ES:* Relajación *FR:* Relaxation *EN:* Relaxation
- Ermami:** iz. Ikus 'hatz-mami'.
- Ernalarazi:** ad. Espezie bereko izaki berri bat gorputzu. *ES:* Engendrar *FR:* Engender *EN:* To generate
- Ernaldi:** iz. Ikus 'haurdunaldi'.
- Ernaldu:** ad. Ugal-zelula arra eta emea elkartu, izaki berri bat sortzeko. *ES:* Fecundar *FR:* Féconder *EN:* To fertilize *Arloa:* Biol.
- Ernalezintasun:** iz. Ondorengoak izateko ezintasuna. *ES:* Infertilidad *EN:* Infertility
- Ernalgarri:** izond. Ernaldua izan daitekeena. *ES:* Fecundable *EN:* Fertilizable
- Ernalketa:** iz. Ikus 'ernalkuntza'.
- Ernalkuntza:** iz. Gameto arraren —espermatozoidea— eta emearen —obulua— elkarketa. Ugalketa sexualean gertatzen da. *ES:* Fecundación *FR:* Fécondation *EN:* Fertilization *Arloa:* Med.
- Ernamuin-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'germinal'.
- Ernamuin:** iz. Ikus 'enbrioi'.
- Ero:** 1. izond. Buruko eritasuna duena; zentzua edo zuhurtzia galdu duena. *ES:* Loco, perturbado *FR:* Fou *EN:* Mad 2. izond. Buruko gaixotasunen bat duena, bere burua zaindu ezin eta babetesa behar duena bereziki. *ES:* Demente *FR:* Dément *EN:* Insane
- Eroan:** ad. Gai batek karga elektrikoak edo bero-energia eramane toki batetik beste batera. *ES:* Conducir *FR:* Conduire, porter *EN:* To conduct
- Eroate:** iz. Mugimendu- edo sentimen-bulkaden transmisioa. *ES:* Conducción *FR:* Conduction *EN:* Conduction *Arloa:* Biol.
- Eroetxe:** iz. Ikus 'zoroetxe'.
- Eromen:** iz. Pertsona zoroaren ezaugarrien ageraldi nabarmena; buru-galtze iragankorra. *ES:* Enloquecimiento *FR:* Aliénation mentale *EN:* Insanity, madness

Eros: iz. Greziarrentzat, maitasunaren jainkoa. Bizi-pultsioak adierazten ditu psikoanalisian, heriotza-pultsioei (Thanatos) kontrajarrita. Bizirau-pen-sena edo -jarrera adierazten du. Ezaugarri ditu nork bere burua babestea eta ugalketa bidezko biziraupena. *ES:* Eros *FR:* Eros *EN:* Eros *Arloa:* Psikol.

Erotasun: iz. Buru-gaitasunak kalteturik izatea ezaugarri duten asaldu heterogeneoen multzoa. *ES:* Locura

Erotu: ad. Ero bihurtu; zentzua galdu. *ES:* Enloquecer, perturbar *FR:* Affoler *EN:* To go mad/crazy

Erpuru: iz. Ikus 'hatz lodí'.

Errabia: iz. Ikus 'amorrú'.

Erraboila: iz. Zabalduriko edozein egitura; ilearen sustraia edo zenbait nerbio-bukaera, esate baterako. *ES:* Bulbo *FR:* Bulbe *EN:* Bulb

Erraboileko: 1. izlag. Erraboiari dagokiona. 2. izlag. Entzefalo-enborraren bizkarrezur-erraboiari dagokiona. *ES:* Bulbar *FR:* Bulbaire *EN:* Bulbar *Arloa:* Anat.

Erradikal: iz. Espezie kimikoa (atomoa, molekula, eta abar); parekatu gabeko elektroí bat du, gutxienez. Erreaktibitate handia dute gehienek, eta erreakzio kimiko ugaritan parte hartzen dute. Horregatik, gehienak ez daude aske naturan. *ES:* Radical *FR:* Radical *EN:* Radical *Arloa:* Kim.

Erradikular: izond. Erro edo sustrai bati dagokiona. *ES:* Radicular *FR:* Radiculaire *EN:* Radicular *Arloa:* Med.

Erradio hezur: iz. Besaurreko hezurretariko bat; kubituairekiko paraleloa da. Txikia du alde proximala, eta ukondoarekin giltzatzen da; handiagoa du, aldiz, alde distala, eta eskumuturreko giltzadura eratzen du. *ES:* Hueso radio *FR:* Radius *EN:* Radius *Arloa:* Anat.

Erradiobiologia: iz. Natura-zientzien adarra; erradiazioek sistema biologikoan duten eragina aztertzen du. *ES:* Radiobiología *FR:* Radiobiologie *EN:* Radiobiologie *Arloa:* Med.

Erradioelementu: iz. Elementu kimiko erradioaktiboa. *ES:* Radioelemento *FR:* Radioélément *EN:* Radioelement *Arloa:* Kim.

Erradiografia: iz. X izpien —erradiazio ionizatzaileen— bidez ateratako argazkia; diagnostikorako erabiltzen da medikuntzan, eta, materialen kalitate-kontrolerako, industrian. *ES:* Radiografía *FR:* Radiographie *EN:* Radiography *Arloa:* Med.

Erradioisotopo: iz. Elementu kimiko baten isotopo erradioaktiboa; helburu terapeutikoetarako eta diagnostikoetarako erabiltzen da. *ES:* Radioisótopo *FR:* Radio-isotope *EN:* Radioisotope *Arloa:* Kim.

Erradiokimika: iz. Kimikaren adarra; erradioaktibitatearekin zerikusia duten fenomenoak aztertzen

ditu; esate baterako, material erradioaktiboaren ezaugarriak eta propietateak, eta erradioisotopoen erabilera arazo kimikoen edo biologikoen ikerketan. *ES:* Radioquímica *FR:* Radiochimie *EN:* Radiochemistry *Arloa:* Kim.

Erradiolario: iz. Zenbait protozoori dagokien ordena. Neurri aldakorra dute erradiolarioek, erdiko zitoplasma bi zatitan banatua dute kapsula batez, eta silizeko orratz ugariz osatutako exoskeletoa. Nukleo bat edo gehiago izaten dituzte. *ES:* Radiolario *FR:* Radiolaires *EN:* Radiolarians *Arloa:* Biol.

Erradiologia: iz. Medikuntzaren adarra; gaixotasunen diagnostikoaz eta tratamenduaz arduratzen da, eta gai erradioaktiboak edo energia erradiatzailea erabiltzen ditu. *ES:* Radiología *FR:* Radiologie *EN:* Radiology *Arloa:* Med.

Erradiologo: iz. Erradiologian aditua den espezialista. *ES:* Radiólogo *FR:* Radiologue *EN:* Radiologist *Arloa:* Med.

Erradioskopia: iz. Gorputz baten azterketa, X izpien bidez. Erradioskopía egiteko, pantaila baten eta X izpiak igortzen dituen hodi baten artean kokatzen da gorputza, eta pantaila fluoreszentean ikusten da irudia. Diagnostikoak egiteko erabiltzen da. *ES:* Radioscopia *FR:* Radioscopie *EN:* Radioscopy *Arloa:* Med.

Erradioskopiko: izond. Erradioskopiarri dagokiona. *ES:* Radioscópico *Arloa:* Med.

Erradioterapia: iz. Gaixotasun neoplasikoen tratamendua; X edo Gamma izpien bidez egiten da. Zelula gaiztoen hazkuntza ekiditen da teknika horren bidez, mitosi-tasa nahiz ADNaren sintesia eragozten baitira. *ES:* Radioterapia *FR:* Radiothérapie *EN:* Radiotherapy *Arloa:* Med.

Errai- (Hitz elkartuetan) Ikus 'erraietako'.

Errai: iz. Organismoaren barrunbe esplanknikoan —sabelalde-barrunbean, bereziki— dauden organoetako bakoitza. *ES:* Entraña, viscera *FR:* Viscères *EN:* Viscera

Erraietako: izlag. Sabelalde-barrunbean dauden organoei dagokiena. *ES:* Visceral *FR:* Viscéral *EN:* Visceral

Errain-hezur: iz. Ikus 'hezur sakro'.

Errakitiko: 1. izond. Errakitismoa duena. 2. izond. Errakitismoari dagokiona. *ES:* Raquíptico *FR:* Rachitique *EN:* Rachitic *Arloa:* Med.

Errakitismo: iz. Hazkuntza-garaiko gaixotasuna, D bitaminaren gabeziak eragina, gehienetan. Kaltzioaren eta fosforoaren metabolismoaren asaldaren ondoriozkoa ere izan daiteke. Sintomak hezurretan atzematzen dira batez ere: garezurraren itxuragabetasuna, fontanela handitua, maleolotako irtenguneak, eta abar. Hezurretako sintomez gain, ikus daitezke: giltzaduren gehiegizko malgutasuna, giharretako hipotonia, infekzioeta-

- rako joera, eta abar. *ES: Raquitismo FR: Rachitisme EN: Rickets Arloa: Med.*
- Erraldoitasun:** iz. Gehiegizko altuera izatea ezaugarri duen asaldua. Hazkuntza-hormonaren (GH) jario handiegiatik gertatzen da gehienetan, baina gerta daiteke hipergonadismoaren eta asaldu genetiko jakin batzuen ondorioz ere. *ES: Gigantismo FR: Gigantisme EN: Gigantism Arloa: Med.*
- Erre:** ad. Zerbaitek erredura antzeko sentsazioa eragin; zauri edo lesio batek, bereziki. *ES: Escocer FR: Cuire, brûler EN: To smart, to sting*
- Erreaktibitate:** 1. iz. Izaki bizidunen ahalmena; iraupenerako edo garapenerako lagungarri zaien erreakzio bat eragiten da, edozein kinada fisiko zein kimikoren aurrean. 2. iz. Kimikan, gai batek kimikoki erreakzionatzeko duen ahalmena. *ES: Reactividad FR: Réactivité EN: Reactivity Arloa: Biol., Kim.*
- Erreaktibo:** izond. (Gai kimikoei buruz) Modu jakin batean erreakzionatzen duena. Erreakzio kimikoetan beste gai bat hautemateko edo sintetizatzeke erabiltzen dira erreaktiboak. *ES: Reactivo FR: Réactif EN: Reagent Arloa: Kim.*
- Erreaktibotasun:** iz. Ikus 'erreaktibitate'.
- Erreaktore:** 1. iz. Isotopo erradioaktiboak artifizialki sortzeko erabiltzen den ontzia edo tresna. 2. iz. Kimikan, erreakzio kimiko industrialak egiteko ontzia. *ES: Reactor FR: Réacteur EN: Reactor Arloa: Kim.*
- Erreakzio:** iz. Gai bati, tratamendu bati edota beste edozein kinadari emandako erantzuna. *ES: Reacción FR: Réaction EN: Reaction Arloa: Med.*
- Erreakzionatu:** ad. Erreakzio bat izan, kinada batek eraginda. *ES: Reaccionar FR: Réagir EN: To react Arloa: Med., Kim.*
- Erreanimazio:** iz. Ikus 'suspertze'.
- Errebultsibo:** izond. (Gai bati buruz) Errebultsiogaitasuna duena. *ES: Revulsivo FR: Révulsif EN: Revulsive Oharrak:* Gai errebultsiboek eragin morbosoa dute organismoan, erreakzio bat sortu eta gaitz sakonago bat saihesteko. *Arloa: Med.*
- Errebultsio:** iz. Azaleko hantura bat eragitea, sakonagoa eta arrisksuagoa den beste hantura bat ordezkatzeko asmoz. *ES: Revulsión FR: Révulsion EN: Revulsion Arloa: Med.*
- Erredox:** iz. Erredukzio-oxidazio erreakzioa adierazteko erabiltzen den laburdura. *ES: Redox FR: Redox EN: Redox Arloa: Kim.*
- Erreduktore:** izond. (Gai kimikoei buruz) Beste gai bat erreduzitzeko ahalmena duena, hari elektroiak emanez. *ES: Reductor FR: Réducteur EN: Reducing Arloa: Kim.*
- Erredukzio:** iz. Konposatu bati oxigenoa kentzeko edo galarazteko prozesua; oxigenoa kenduz nahiz hidrogenoa gehituz egiten da. *ES: Reducción FR: Réduction EN: Reduction Arloa: Kim.*
- Erredura:** iz. Ehunetako lesio edo zauria, suak nahiz bestelako eragile fisikoei (beroa, elektrizitatea, gai kimikoak, erradiazioa eta gasak) eragindakoa. Zelulek eragilearen aurrean izandako esposizioaren eta eragile horren jatorriaren araberakoa da lesioaren larritasuna. Hiru maila bereizten dira hedaduraren, sakontasunaren eta intentsitatearen arabera: lehen maila (eritema soila), bigarren maila (pusla) eta hirugarren maila (nekrosia). Erreduren tratamenduaren oinarria da: mina baretzea, asepsia mantentzea, gaizkoadurei aurre egitea, gorputzaren oreka hidroelektrolitikoari eustea, eta elikadura egokia izatea. *ES: Quemadura FR: Brûlure EN: Burn*
- Erreduzitu:** ad. Erredukzioa egin. *ES: Reducir FR: Réduire EN: To reduce Arloa: Kim.*
- Erreflexu baldintzatu:** iz. Era mailakatu sortzen eta garatzen den erreflexua; kanpo-eragile bat behin eta berriz errepikatzearen ondorioz agertzen da. Denbora baten ondoren, kanpo-kinada hori gertatzen den bakoitzean, abiarazi egiten da, bat-batean, dagokion funtzio fisiologikoa. *ES: Reflejo condicionado FR: Réflexe conditionné EN: Conditioned reflex*
- Errefluxu:** iz. Fluxu edo likido bat berriz atzera itzultzeko prozesua. *ES: Reflujo FR: Reflux EN: Reflux Arloa: Med.*
- Errefortzu:** iz. Psikologian, zigor/sari prozesu bat; erantzun jakin bat indartzen dute zigorra jasotzeko beldurrak edo saria jasotzeko itxaropenak. *ES: Refuerzo FR: Renforcement EN: Reinforcement Arloa: Psicol.*
- Errefraktometro:** iz. Begiaren errefrakzio-egoera neurtzeko erabiltzen den tresna. *ES: Refractómetro FR: Réfractomètre EN: Refractometer Arloa: Med.*
- Errefusatzte:** iz. Organismoaren erreakzio immunologikoa, arrotz zaizkion gaien eta organismoen aurrean. Batez ere transplanteetan gertatzen da prozesu biologiko hori, denbora bat igaro ostean, txertatutako organoa edo ehuna kanporatzean. *ES: Rechazo FR: Rejet EN: Rejection Arloa: Med.*
- Erregarri:** izond. Asunek eragiten duten sentsazioaren antzekoa ematen duena. *ES: Urticante FR: Urticant EN: Urticating*
- Erregina-jele:** iz. Erlauntzetan aurkitutako produktua, 1938an. Erleek erreginaren larbei jaten emateko balio du. Indarberritzeko erabiltzen da, kantidad txikitari ahotik hartuz. *ES: Jalea real FR: Gelée royale EN: Royal jelly*
- Erregogor:** izond. Suarekin kontaktuan egonik ere, aldaketarik jasaten ez duena, edo berdin zenbait pozoirekin nahiz mikroorganismorekin kontaktuan. *ES: Refractario FR: Réfractaire EN: Refractory Arloa: Kim.*

- Erregresio:** 1. iz. Lehenagoko garapen-fase baterako itzulera. 2. iz. Lehenagoko jokaera baterako itzulera. *ES:* Regresión *FR:* Régression *EN:* Regression *Arloa:* Biol., Psikol.
- Errehabilitatu:** ad. Errehabilitazioa egin. *ES:* Rehabilitar *FR:* Réhabiliter *EN:* To rehabilitate
- Errehabilitazio:** iz. Metodo multzoa; gizabanako baten funtzio osoa —edo haren atal bat— bere onera itzultzea du helburu, gaixotasun, lesio nahiz mendekotasun bat jasan ondoren. *ES:* Rehabilitación *FR:* Réhabilitation *EN:* Rehabilitation *Arloa:* Med.
- Erreinu:** iz. Bizidunak sailkatzen diren talde handietariko bakoitza: animalia-erreinua, landare-erreinua, eta abar. *ES:* Reino *FR:* Règne *EN:* Kingdom, reign *Arloa:* Biol.
- Errektifikatu:** ad. Likido bat purifikatu, errektifikazioaren bidez. *ES:* Rectificar *FR:* Rectifier *EN:* To rectify *Arloa:* Kim.
- Errektifikazio:** iz. Likido baten purifikazioa; destilazio zatikatuaren edo errepikatuaren bidez egiten da. *ES:* Rectificación *FR:* Rectification *EN:* Rectification *Arloa:* Kim.
- Erremediaezin:** izond. Ikus 'konponezin'.
- Erremin:** iz. Ikus 'sumin'.
- Errenina:** iz. Entzima proteolitikoa; glomeruluaren ondoan ekoizten eta metatzen da. Eragina du tentsio arterialean, angiotentsinogenoa angiotentsina bihurtzen den prozesua katalizatzen baitu. *ES:* Renina
- Errepikatu:** izond. (Zeinuei edo sintomei buruz) Aldizka berri agertu ohi dena. *ES:* Recurrente, recidivante
- Erreplikatu:** ad. Erreplikazioa egin edo gertatu. *ES:* Replicar *FR:* Répliquer *EN:* To replicate *Arloa:* Biol.
- Erreplikazio:** iz. ADN molekula batetik haren berdin-berdina den beste molekula bat sintetizatze-ko prozesua. Ezinbestekoa da ugalketarako. *ES:* Replicación *FR:* Réplication *EN:* Replication *Arloa:* Biol.
- Erresekzio:** iz. Organo edo egitura bateko zati handi samar bat erauztea. Erabatekoa izan daiteke. *ES:* Resección *FR:* Résection *EN:* Resection *Oharrak:* Heste lodieren erresekzioa egiten da heste lodiko minbiziaren tratamendurako.
- Erreserba:** iz. Erabili behar denerako prest dagoen gaia. *ES:* Reserva *FR:* Réserve *EN:* Reserve
- Erresistentzia:** 1. iz. Organismoaren ezaugarri multzoa, bizkarroien nahiz eritasunen kalteak saihesteko edo murrizteko. 2. iz. Jarduera batean jarraitzeko gaitasuna, gainkarga fisikoaren eta psikologikoaren gaitetik dagoena. 3. iz. Indar bati kontrajarria den euste-indarra; esate baterako, zirkulazio-sistemako odol-hodi periferikoeta-ko odol-fluxuak jasaten duen erresistentzia. 4. iz. Mikroorganismo batek antibiotikoen eragina saihesteko duen gaitasuna. Berezkoa edo hartutakoa izan daiteke. *ES:* Resistencia *FR:* Résistance *EN:* Resistance, endurance
- Erresonantzia-:** (Hitz elkartuetan) Soinu-uhinen iturri batekiko sinkronikoak diren dardarei edo pultsazioei dagokiena. *ES:* Resonante *FR:* Résonateur *EN:* Resonating
- Erresonantzia:** 1. iz. Soinuaren luzapena, oihartzuna; organo edo barrunbe baten perkusioaren ondorioz sortzen da. 2. iz. Energiaren xurgapen-prozesua; objektu jakin batek egiten du xurgapen hori, maiztasun jakin bateko energia xurgatzeko prestaturik egon ohi da eta. Gainerako maiztasunek ez dute eraginik objektu horretan. Sistemari energia gutxi aplikatuz anplitude handiko bibrazioak sortzea du ezaugarri nagusi. *ES:* Resonancia *FR:* Résonance *EN:* Resonance *Oharrak:* Erresonantzia magnetikoa erabiltzen da diagnostikoak egiteko.
- Erresumin:** iz. Gorputzeko gune batean sumatzen den sentsazio ez-atsegina. Erresuminaren eragile izan daitezke: kolpeak, ebakiak, zauriak, organismoaren funtzionamenduan oreka galtzea, eta abar. *ES:* Resentimiento *FR:* Ressentiment *EN:* Resentment
- Erresumingarri:** izond. Ikus 'erregarri'.
- Erretentzio:** iz. Ikus 'atxikipen'.
- Erretikulatu:** izond. (Ehun edo gainazal bati buruz) Sare-itxura duena, edo zain-sare baten antzeko egitura duena. *ES:* Reticulado, reticular *FR:* Réticulé, réticulaire *EN:* Reticulate, reticular
- Erretikulu:** iz. Harii-piz, odol-hodiz edota nerbioz osatutako sare txikia. *ES:* Reticulo *FR:* Réticule *EN:* Reticulum *Arloa:* Anat.
- Erretikulu endoplasmiko:** iz. Mintzez eratutako hoditxo osatutako sarea; zelularen zitoplasman dago. Proteinen eta lipidoen sintesia parte hartzen du erretikulu endoplasmikoak, eta zelulara garraiatzen ditu metabolito horiek. *ES:* Reticulo endoplásmico, retículo endoplasmático *FR:* Réticulum endoplasmique *EN:* Endoplasmic reticulum
- Erretikulu sarkoplasmiko:** iz. Erretikulu endoplasmiko mota, gihar eskeletikoaren zelulen barnean dagoena. Garrantzitsua da giharren uzkuradura eta erlaxazioa gerta dadin. Kaltzio ioiak metatzen ditu. *ES:* Reticulo sarcoplásmico *EN:* Sarcoplasmic reticulum
- Erretina:** iz. Begiaren nerbio-ehuneko mintz hauskor bigun eta erdi gardenen, argiarekiko sentikorra. Ikusmen-nerbioak kanpo-irudien irudiak hartu eta garunera eramaten ditu. *ES:* Retina *FR:* Rétine *EN:* Retina *Arloa:* Anat.

- Erretrobertsio:** iz. Organo bat —umetokia, bereziki— atzerantz desbideratzen datzan fenomenoa. Baginarekin osatzen duen angeluaren araberakoa da umetokiaren erretrobertsioa. *ES:* Retroversión *FR:* Rétroversion *EN:* Retroversion *Arloa:* Med.
- Erretrobirus:** iz. RNA material genetikoaren birusa. Minbizia eragiten duete mota horretako birus askok, eta mota berekoa da hiesa eragiten duen birusa ere. *ES:* Retrovirus *FR:* Rétrovirus *EN:* Retrovirus *Arloa:* Biol.
- Erreuma:** iz. Jariakin urtsu edo mukitsua; larruazaletik nahiz muki-mintzetatik kanporatzen da. *ES:* Reuma, reúma *FR:* Rhumatisme *EN:* Rheum, rheumatism *Arloa:* Med.
- Erreuma-artritis:** iz. Ikus 'artritis erreumatoide'.
- Erreumadun:** izond. Erreuma duena. *ES:* Reumático *FR:* Rhumatisme *EN:* Rheumatic
- Erreumatismo:** iz. Ehun konektiboko gaixotasuna; poltsa, hezur, giltzadura, lotailu nahiz giharretako hanturazko prozesua da. Mina, mugimenduetarako zailtasuna eta hainbat gunetako egituren endekapena ditu ezaugarri. *ES:* Reumatismo *FR:* Rhumatisme *EN:* Rheumatism *Adibideak:* Hainbat erreumatismo mota ezagutzen dira: endekapenezkoak, infekziosoak, metabolikoak, hanturazkoak, artropatiak, osteopatiak, periartritisak, eta abar. *Arloa:* Med.
- Erreumatologia:** iz. Medikuntzaren adarra; ehun konektiboaren eta harekin erlazioatutako beste hainbat egituraren hanturazko, endekapenezko edota asaldu metabolikoen ondoriozko eritasunak aztertzen ditu. *ES:* Reumatología *FR:* Rhumatologie *EN:* Rheumatology *Arloa:* Med.
- Erreumatologiko:** izond. Erreumatologiari dagokiona. *ES:* Reumatológico *Arloa:* Med.
- Erreumatologo:** iz. Erreumatologian aditua den sendagilea. *ES:* Reumatólogo *FR:* Rhumatologue *EN:* Rheumatologist *Arloa:* Med.
- Errezeptore:** 1. iz. Aparatu edo organo periferikoa; sentimen-organoetan egoten da eskuarki, eta kinadak jasotzen ditu. 2. iz. Zelula baten egitura kimiko azalekoa; antigeno batekin konbinatzen da, elementu immunologiko jakin bat eratzeko. *ES:* Receptor *FR:* Récepteur *EN:* Receptor *Arloa:* Biol.
- Errezesibo:** izond. (Geneen ezaugarri buruz) Gene gainartzaile baten aurrean ezkutuan geratzen dena. *ES:* Recesivo *FR:* Récessif *EN:* Recessive *Arloa:* Biol.
- Errezeta:** iz. Ohar idatzia; zerbaiten osaera eta prestatzeko modua adierazten dira bertan. *ES:* Receta *FR:* Ordonnance *EN:* Prescription
- Errezetategi:** iz. Errezeta multzoa; errezeta guztiak jasotzeko erabiltzen den koaderno. *ES:* Recetario *EN:* Prescription pad *Arloa:* Med.
- Errezetatu:** ad. Medikiak gaixoari sendagai bat agindu, eta sendagai horren dosia, prestaera eta erabilera adierazi. *ES:* Recetar *FR:* Ordonner, prescrire *EN:* To prescribe *Arloa:* Med.
- Erribosa:** iz. 5 karbonozko pentosa-azukrea; azido erribonukleikoaren osagaia da. Zelulen RNA taldeen osagai garrantzitsua da. *ES:* Ribosa *FR:* Ribose *EN:* Ribose *Arloa:* Biokim.
- Erribosoma:** iz. Zelulen zitoplasman (erretikulu endoplasmatikokoan eta mitokondrietan) dagoen organela; proteinen sintesian ere parte hartzen du. RNAs eta proteina osatua dago, eta zelulako proteinen sintesian parte hartzen du, RNAk dakarren mezua jasoz. *ES:* Ribosoma *FR:* Ribosome *EN:* Ribosome *Arloa:* Biokim.
- Erribosomiko:** izond. Erribosomari dagokiona. *ES:* Ribosómico *FR:* Ribosomique *EN:* Ribosomal *Arloa:* Biokim.
- Erninitis:** iz. Sudur-barrunbeetako mukosaren hantura; muki-jarioarekin batera agertzen da. Akutua, alergikoa, atrofikoa edota basomotorra izan daiteke erninitisa. *ES:* Rinitis *FR:* Rhinite *EN:* Rhinitis *Arloa:* Med.
- Erriofaringe:** iz. Sudur-barrunbearen atzealdeko faringe zatia. *ES:* Rinofaringe *FR:* Nasopharynx *EN:* Rhinopharynx *Arloa:* Med.
- Erriologia:** iz. Medikuntzaren adarra, sudurrari erasaten dioten asalduen diagnostikoa eta tratamenduan espezializatua. *ES:* Rinología *FR:* Rhinologie *EN:* Rhinology *Arloa:* Med.
- Errioplastia:** iz. Sudurraren egitura berregiteko edo itxuraldatzeko egiten den kirurgia plastikoa. Hainbat prozedura daude forma-aldaketa lortzeko: hezurra zein kartilagoa erazteza, gorputzeko beste guneren bateko ehunak transplantatzea, nahiz material sintetikoa jartzea. *ES:* Rinoplastia *FR:* Rhinoplastie *EN:* Rhinoplasty *Arloa:* Med.
- Erriopodo:** iz. Protozooen taldeko izaki zelulabakarra; pseudopodoak ditu, eta haiei esker lortzen ditu mugimendua eta elikadurarako beharrezkoak dituen partikula organikoak. *ES:* Rizópodo *FR:* Rhizopodes *EN:* Rhizopods *Arloa:* Mikrob.
- Erroiboide:** izond. Erroibo-itxurakoa. *ES:* Romboidal, romboideo, romboide *FR:* Rhomboïde, rhomboïdal *EN:* Rhomboid, rhomboidal *Arloa:* Biol.
- Erroiboide (gihar):** iz. Trapezioaren azpiko bi giharretariko bakoitza; sorbalda-hezuraren erdiko ertzarekin lotzen ditu zenbait ornoren apofisi zorrotzak. *ES:* Romboides *FR:* Rhomboïde *EN:* Rhomboid *Arloa:* Anat.
- Erroseola:** iz. Larruazaleko gaixotasuna; arrosa koloreko orbanak ditu ezaugarri. *ES:* Roséola *FR:* Roséole *EN:* Roseolar rash, roseola *Oharrak:* Haren eragile da, adibidez, sifilia. *Arloa:* Med.

- Errotik kendu:** 1. ad. Zerbait errotik atera. 2. ad. Kirurgia bidez gorputzaren zati bat kendu. 3. ad. Gai bat nahaste batetik bereizi, prozedura fisi-koak erabiliz. *ES:* Erradicar *FR:* Éradiquer *EN:* To eradicate
- Errotik kentze:** iz. Zerbait zeharo suntsitzeko edo ezabatzeko prozesua. *ES:* Erradicación *FR:* Éradication *EN:* Eradication
- Errotula:** iz. Triangelu-itxurako hezur zapala; be-launeko giltzaduraren aurreko aldean dago. An-gelu zorrotz bat du, errotularen lotailuarekin el-kartzen dena. *ES:* Rótula *FR:* Rotule *EN:* Patella *Arloa:* Anat.
- Errubeola:** iz. Gaixotasun kutsagarri akutua, biru-sek eragina. Haren ezaugarri dira: exantema, gongoil linfatikoen hantura eta odoleko plasmoti-zosia. Tantanxoen bidez zabaltzen da birusa, eta 12-23 eguneko inkubazioaldia du. Konplikazio larriak ekar ditzake ama batek haurdunaldiaren lehen hiruhilekoko gaixotasun hori hartzeak, eta enbrioian malformazioak eragin. Bada txerto bat errubeolaren aurkakoa, haurtzaroan jartzen dena; ez zaie, ordea, jartzen jada haurdun dauden emakumei. Horrez gain, txertoa jarri eta lehenengo hiru hilabeteetan haurdun ez geratzea gomenda-tzen da. Immunitate iraunkorra uzten du erru-beolak. *ES:* Rubéola *FR:* Rubéole *EN:* Rubella *Arloa:* Med.
- Errudimentario:** izond. Garapen burutu gabea duena; hasikin bati dagokiona, edo haren jatorria duena. *ES:* Rudimental, rudimentario *FR:* Rudi-mentaire *EN:* Rudimentary *Arloa:* Biol.
- Errudimentu:** iz. Lehenengo garapen fasean dagoen organo edo atala; ez dago erabat garatua oraindik, edo ez da funtzionala. Beste organo edo egitura bat sortuko da errudimentutik. *ES:* Rudimento *FR:* Rudiment *EN:* Rudiment *Arloa:* Biol.
- Errukarri:** izond. Errukia eragiten duena; tamalga-rria, eragin tristea dakarrena. *ES:* Lastimoso
- Erupzio:** 1. iz. Larruazaleko lesioa; gorritasuna edo irtenguneak agertzen dira, eta sukarrarekin nahiz sukarririk gabe gertatzen da. 2. iz. Larruazaleko zauri baten garapen azkarra. *ES:* Erupción *FR:* Eruption *EN:* Eruption *Oharrak:* Elgorriaren, errubeolaren eta barren ondorioz agertzen da. *Arloa:* Med.
- Esekidura:** iz. Isurkari batean igeri dauden partiku-la solidoek osatzen duten sistema. Likidoan zehar barreiaritrik daude partikulak —ez disolbatu-rik—, eta, nahastea mugitu arren, mantendu egi-ten da barreiadura. *ES:* Suspensión *FR:* Suspen-sion *EN:* Suspension *Arloa:* Fis.-Kim.
- Esentzial:** 1. izond. Zerbaiteak, izateko, ezinbeste-koa duena. 2. izond. (Gaixotasunei buruz) Kausa ezezaguna duena. *ES:* Esencial *FR:* Essentiel *EN:* Essential *Arloa:* Med., Biol.
- Eseste-mania:** iz. Ikus 'pertsekuzio-mania'.
- Esfenoidal:** izond. Esfenoidean dagoena, edo hari dagokiona. *ES:* Esfenoidal *FR:* Spénoïdal *EN:* Sphenoidal *Arloa:* Anat.
- Esfenoide-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'esfenoidal'.
- Esfenoide:** iz. Garezurraren oinaldean dagoen he-zurra; hezur bakoitza da, irregularra. Hezur okzi-pitalaren aurrean eta etmoidearen atzean dago. *ES:* Esfenoides *FR:* Sphénoïde *EN:* Sphenoid *Ar-loa:* Anat.
- Esfinter:** iz. Eratzun-formako giharra. Itxiarazi egi-ten du irekigune natural bat. *ES:* Esfinter *FR:* Sphincter *EN:* Sphincter *Arloa:* Anat.
- Esfoliazio:** iz. Larruazaleko edo barne-organoetako zelula-ehunak ezkatatzea ezaugarri duen proze-sua. Prozesu arrunta den arren, neurritz kanpo-koa izan daiteke zenbait gaixotasunetan eta eguz-kiak eragindako erredura larrietan. *ES:* Exfolia-ción *FR:* Exfoliation *EN:* Exfoliation *Arloa:* Med.
- Eskafoide:** iz. Bi hezurren izena: bata, karporean lehen ilarako handiena da, alboaldera dagoena; bestea, tartsoaren aurreko ilarakoa, astragaloare-kin eta hiru hezur kuneiformeekin giltzatua. *ES:* Escafoïdes *FR:* Scaphoïde *EN:* Scaphoid *Arloa:* Anat.
- Eskaleno:** iz. Giharra, lepo-ornoetan eratu eta le-henengo edo bigarren saihetsetan txertatzen di-ren lauretako bakoitza. Triangelu-itxurakoa eta bikoitza da eskalenoa, eta lepoaren alboaldean eta sakonaldean dago. *ES:* Escaleno *FR:* Scalène *EN:* Scalenus *Arloa:* Anat.
- Eskalpelo:** iz. Laban txiki zorrotza, alde ganbil bat duena. Disekatzeko eta ebakuntzak egiteko era-biltzen da. *ES:* Escalpelo *FR:* Scalpel *EN:* Scalpel *Arloa:* Med.
- Eskaner:** iz. Azterketa erradiografikorako erabil-zen den tresna. Aztertutako aldearen zeharkako eta ondoz ondoko irudi ugari lortzen dira haren bidez; grafikoki ikus daitezke irudi horiek. *ES:* Escáner *FR:* Scanner *EN:* Scanner
- Eskapula:** iz. Ikus 'omoplato'.
- Eskarifikagailu:** iz. Eskarifikazioa egiteko erabil-zen den tresna; mota askotakoa izan daiteke. *ES:* Escarificador *FR:* Scarificateur *EN:* Scarifica-tor *Arloa:* Med.
- Eskarifikatu:** ad. Sakonera txikiko ebakia egin lar-ruazalean, handik odola edo linfa irten dadin. *ES:* Escarificar *EN:* To scarify *Arloa:* Med.
- Eskarifikazio:** 1. iz. Eskara baten sorrera, istripu baten edo kirurgiaren ondorioz. 2. iz. Larruaza-lean eginiko ebaki txiki eta azalekoa, eskarifikagai-lua nahiz bisturia edo bestelako tresna zorrotzen bat erabiliz. *ES:* Escarificación *FR:* Scarification *EN:* Scarification *Oharrak:* Txerto bat jartzean egiten dena. *Arloa:* Med.

- Eskarlatina:** iz. Gaixotasun kutsagarri akutua; A taldeko estreptokoko hemolitiko batek eragiten du, eta umei erasaten die bereziki. Hotzikarak, sukarra, lepoko gongoil linfatikoen hantura eta larruazaleko negel gorriak dira eskarlatinaren ezaugarri nagusiak. *ES:* Eskarlatina *FR:* Scarlatine *EN:* Scarlet fever *Arloa:* Med.
- Eskasia:** iz. Gutxiegitasuna, maila normalarekiko. *ES:* Déficit *FR:* Déficit *EN:* Insufficiency *Oharrak:* Oxigeno-eskasiak hipoxia eragiten du.
- Eskeletiko:** 1. izond. Eskeletoari dagokiona. 2. izond. Oso argala dena. 3. iz. Odontologian erabiltzen den tresna; falta diren hortzak jartzeko balio du. *ES:* Esquelético *FR:* Squelettique *EN:* Skeletal
- Eskeleto:** iz. Ikus 'hezurdura'.
- Eskizofrenia:** iz. Buruko gaixotasun nagusietako bat; 'eromen' deritza arrunki. Psikosien barnean sailkatzen da, eta errealitatearen desitxuratzeko nabarmena du ezaugarri. *ES:* Esquizofrenia *FR:* Schizophrénie *EN:* Schizophrenia *Oharrak:* Eskizofreniaren sintoma nagusiak dira: disoziazio psikikoa, despersonalizazioa, autismoa, pentsamenduaren asaldurak (eldarnioa eta pentsamenduaren jarioaren nahasteak), hautemate-asaldurak (haluzinazioak), afektibitate-asaldurak (anibalentzia, labilitatea) eta asaldurak psikomotorrak (katatonía). *Adibideak:* Eskizofrenia motak dira: eskizofrenia sinplea, eskizofrenia paranoidea, eskizofrenia katatonikoa eta eskizofrenia hebefrenikoa. *Arloa:* Psikiat.
- Eskizofrenia hebefreniko:** iz. Ikus 'hebefrenia'. *ES:* Esquizofrenia hebefrénica
- Eskizofreniko:** 1. izond. Eskizofreniari dagokiona. 2. iz. Eskizofreniak jotako pertsona. *ES:* Esquizofrénico *FR:* Schizophrène *EN:* Schizophrenic *Arloa:* Psikiat.
- Eskizoide:** izond. Nortasun-nahaste mota bati dagokiona. *ES:* Esquizoide *FR:* Schizoïde *EN:* Schizoïd *Arloa:* Psikiat.
- Esklerosatu:** 1. ad. Ehun bat asaldatu, esklerosiaren eraginez. 2. ad. Esklerosia eragin. *ES:* Esclerosar *EN:* To sclerose *Arloa:* Med.
- Esklerosatu:** izond. Esklerosi-prozesua izan duena. *ES:* Esclerosado *FR:* Sclérosé *EN:* Sclerosed *Arloa:* Med.
- Esklerosi:** iz. Ehun bat zurruntzea ezaugarri duen asaldurak. Esklerosiaren eragile izan daitezke: hantura, gatz mineralen metaketa, edota ehun konektiboan zuntzak sartzea. *ES:* Esclerosis *FR:* Sclérose *EN:* Sclerosis *Arloa:* Med.
- Eskoliosi:** iz. Bizkarrezurra albo batera desbideratzea ezaugarri duen asaldurak. Eragileen artean daude: bizkarrezurraren jaiotzetiko malformazioak, poliomielitisa, displasia eskeletikoak, paralisi espastikoa eta bi hantkek luzera desberdina izatea. *ES:* Escoliosis *FR:* Scoliose *EN:* Scoliosis *Arloa:* Med.
- Eskorbutoiko:** izond. Eskorbutoari dagokiona; eskorbutoa duena. *ES:* Escorbuto
- Eskorbuto:** iz. Elikaduran azido askorbiko gutxiegi hartzeak eragindako gaixotasuna. Eskorbutoaren ezaugarri dira: ahulezia, anemia, edema, sukarra, hortz-oien harrotasuna, hortzen ultzerazioa, zangoen gogortasuna, odoljarioak eta, kasurik larrietan, kakexia. *ES:* Escorbuto *FR:* Scorbut *EN:* Scurvy *Arloa:* Med.
- Eskorbutoaren kontrako:** izlag. (Gai bati buruz) Eskorbutoaren aurka eraginkorra dena. *ES:* Antiescorbútico *FR:* Agent antiscorbutique *EN:* Antiscorbutic agent *Adibideak:* C bitamina. *Arloa:* Med.
- Eskrofula:** iz. Tuberkulosi kronikoa; gongoil linfatikoei, hezurrei eta giltzadurei erasaten die. Sendagai egokiak dira: antituberkulostatikoak, itsasoko klima, eguzkia eta bitaminak. *ES:* Escrófula *EN:* Scrofula *Arloa:* Med.
- Eskroto:** iz. Barrabilen larruazal-poltsa; bere baitan ditu barrabilak eta esperma-kordioaren zati bat. Bi geruza ditu: larruazala eta dartos tunika. Oso fina da larruazala, kolore arrekoa, eta zimurra. *ES:* Escroto *FR:* Scrotum *EN:* Scrotum *Arloa:* Med.
- Esku:** iz. Gorputzeko atala, besaurrearen muturrean dagoena. Eskeletoko atalik malguena da. Hiru zati ditu: karpoa, metakarpoa eta hatzak. 27 hezur ditu guztira: 8 hezur karpoan, 5 metakarpooan, eta 15 hatzetako falangeetan. *ES:* Mano *FR:* Main *EN:* Hand
- Esku-ahur:** iz. Eskuaren aurreko alde, eskumuturretik hatzen oinarriaraino hedatzen dena. *ES:* Palma *FR:* Paume *EN:* Palm
- Eskualde:** iz. Gorputzeko gune zehatza, muga naturalak edo hautazkoak dituena. *ES:* Región *FR:* Région *EN:* Region *Arloa:* Anat.
- Eskuin:** iz. Bihotza dagoen kontrako alde. *ES:* Derecha *FR:* Droit *EN:* Right
- Eskuin-birakari:** izond. Ikus 'destrogiro'.
- Eskumutur:** iz. Goiko gorputz-adarreko atala, besaurrearen eta eskuaren artean dagoena; karpooaren eremua hartzen du. *ES:* Muñeca *FR:* Poignet *EN:* Wrist
- Eskumuturreko:** iz. Eskumuturrean jartzen den bilgarria, hari eusteko; larruzkoa edo beste materialen batez egina izan daiteke. *ES:* Muñequera *FR:* Serre-poignet, bracelet *EN:* Wristband
- Esmalte:** iz. Gai zuri gogorra, hortzen koroaren dentina estaltzen duena. *ES:* Esmalte *FR:* Émail *EN:* Enamel
- Esmalteztatu:** ad. Zerbaiti esmalte-geruza eman. *ES:* Esmaltar *FR:* Émailler *EN:* To enamel
- Esneki:** iz. Esnetik eratorritako gaia, edo esnea oinarri harturik prestatutako elikagaia. *ES:* Materia láctea *Adibideak:* gazta, gurina eta abar.

- Esnifatu:** ad. Sudurretik kokaina edo hauts eran dagoen beste edozein droga sartu. *ES:* Esnifar *EN:* To sniff, to snort
- Esnifatze:** iz. Kokaina edo hauts eran dagoen beste edozein droga sudurretik sartzea. *ES:* Esnifada *EN:* Sniff, snort
- Esofagiko:** izond. Ikus 'hestegorriko'.
- Esofago:** iz. Ikus 'hestegorri'.
- Esparatrapu:** iz. Ehun- edo zelulosa-mintza; lotu-
rei eta aposituei eusteko, gune bat geldirik edu-
kitzeko nahiz presioa egiteko erabil daiteke,
besteak beste. Hidrofoboa izaten da zenbait kasu-
tan. *ES:* Esparadrapo *FR:* Sparadrap *EN:*
Tape
- Espasmo-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'espasmodiko'.
- Espasmo:** iz. Gihar baten edo gihar talde baten uz-
kurdura ez-borondatezkoa; zotina, esate batera-
ko. *ES:* Espasmo *FR:* Spasme *EN:* Spasm *Arloa:*
Med.
- Espasmodiko:** izond. Espasmoari dagokiona, edo
espasmoarekin batera gertatzen dena. *ES:* Espas-
módico *FR:* Spasmodique *EN:* Spasmodic
- Espasmoen kontrako:** izlag. (Gai bati buruz)
Gihar-espasmoak saihesteko edo arintzeko era-
biltzen dena. *ES:* Antiespasmódico, antiespástico
FR: Agent antispasmodique *EN:* Antispasmodic
agent *Arloa:* Med.
- Espektoratu:** ad. Arnasbideetan metatutako jaria-
kinak ezularen bidez ahotik kanporatu. *ES:* Ex-
pectorar *FR:* Expectorer *EN:* To expectorate *Ar-
loa:* Med.
- Espektorazio:** iz. Muki, karkaxa eta likidoak kan-
poratzea. Zintzur-hestetik edo biriketarik egiten
da, ezutla eginez edo eztarria garbituz. *ES:* Ex-
pectación *FR:* Expectoration *EN:* Expectora-
tion *Arloa:* Med.
- Espektrofotometria:** iz. Disoluzio bateko materia
kolore-emaile neurtzeko prozesua; espektro ul-
tramorean, infragorrian edo agerikoan xurgatuta-
ko argiaren arabera zehazten da. Oso erabilia da
kimika klinikokoan, disoluzio bateko gaien kon-
zentrazioa neurtzeko. *ES:* Espectrofotometría
FR: Spectrophotométrie *EN:* Spectrophotometry
Arloa: Kim.
- Espektrofotometro:** iz. Uhin-luzera jakin batzuei
dagokien argi-intentsitatea neurtzeko tresna. *ES:*
Espectrofotómetro *FR:* Spectrophotomètre *EN:*
Spectrophotometer *Arloa:* Kim.
- Espektrometria:** iz. Argi-uhinen eta beste zenbait
uhin elektromagnetikoren intentsitatea neurtze-
ko prozedura, uhin-luzeraren bidez. *ES:* Espec-
trometría *FR:* Spectrométrie *EN:* Spectrometry
Arloa: Kim.
- Espektrometro:** iz. Erradiazio elektromagnetikoa
igortzearen nahiz haren absortzioaren intentsita-
tea neurtzeko edozein tresna; uhin-luzeraren edo
maiztasunaren funtzioz egiten da neurketa. *ES:*
Espectrómetro *FR:* Spectromètre *EN:* Spectro-
meter *Arloa:* Kim.
- Espektroskopia:** iz. Erradiazio elektromagnetiko
baten espektroa zuzenean ikusteko tresna. *ES:*
Espectroscopio *FR:* Spectroscope *EN:* Spectros-
cope *Arloa:* Kim.
- Espekulu:** iz. Barrunbe baten paretak banatzeko
erabiltzen den tresna, barrunbe hori aztertu ahal
izateko; belarriko espekulua, begietakoa, eta ba-
ginakoa, esate baterako. *ES:* Espéculo *FR:* Spécu-
lum *EN:* Speculum *Arloa:* Med.
- Esperimental:** izond. Esperimentazioari dago-
kiona, edo esperimentuz eratua dena. *ES:* Ex-
perimental *FR:* Expérimental *EN:* Experimen-
tal
- Esperimentatu:** ad. Zerbaiten bertute eta ezauga-
rriak praktikan probatu eta aztertu. *ES:* Experi-
mentar *FR:* Expérimenter *EN:* To experiment
Adibideak: Zenbait fenomeno edo hastapen
zientifiko aurkitu, probatu edo egiaztatzeko era-
giketarako egin, zientzia fisiko-kimiko eta naturale-
tan.
- Esperimentazio:** iz. Zientzia-ikerketarako meto-
doa, esperimentuen erabileran oinarritua. *ES:*
Experimentación *FR:* Expérimentation *EN:* Ex-
perimentation
- Esperimentu:** iz. Zerbaiten ezaugarriak eta arra-
zoiak baldintza jakinetan aztertzeko egiten den
behaketa. *ES:* Experimento *FR:* Experiment *EN:*
Expérience
- Esperma:** iz. Ikus 'semen'.
- Espermatiko:** izond. Ikus 'seminal'.
- Espermatizida:** iz. Ikus 'espermizida'. *ES:* Esper-
mática
- Espermatozoide:** iz. Ugal-zelula ar heldua, mug-
korra. Barrabiletako gai bereizgarria da, eta se-
menaren oinarritzko osagaia. Obuluan sartzen
denean, hura ernaldutik egiten du. *ES:* Espermato-
zoide *FR:* Spermatozoïde *EN:* Spermatozoon
Arloa: Biol.
- Espermizida:** iz. Espermatozoak deuseztatzen di-
tuen gai kimikoa. Hainbat modutan eragiten du:
espermatozooen gainazalaren tentsioa murriztuz,
eragin bakterizidaren bidez zelularen paretak
hautsiz, edota oso ingurune azidoa sortuz. *ES:*
Espermicida *FR:* Spermatoicide *EN:* Spermato-
cide *Arloa:* Med.
- Espezialista:** izond. Medikuntzaren adar batean
aditua. *ES:* Especialista *FR:* Spécialiste *EN:* Spe-
cialist *Arloa:* Med.
- Espezialitate:** iz. Medikuntzaren nahiz erizaintza-
ren adarra; profesionala bereziki prestatua dago
hartan, ikasketa-programa bat jarraitu eta dagoz-
kion azterketak gainditu ondoren. *ES:* Especiali-
dad *FR:* Spécialité *EN:* Specialty

- Espezie:** iz. Ezaugarri fisiko eta biologiko berberak dituzten norbanakoez osatutako taldea; beren artean gurutzatzen dira edo gurutza daitezke soilik. Generoak osatuz elkartzen dira espezieak. *ES:* Especie *FR:* Espèce *EN:* Species *Arloa:* Biol.
- Espezifikiko:** izond. Espezie baten bereizgarri dena. *ES:* Específico *FR:* Spécifique *EN:* Specific *Arloa:* Biol.
- Espezifikotasun:** 1. iz. Gaixotasun edo lesio jakinetan eragiteko zenbait sendagaik duten gaitasunaren ezaugarria. 2. iz. Immunologian, antigorputzak bere antigenoarekin duen afinitate berezia. *ES:* Especificidad *FR:* Spécificité *EN:* Specificity
- Espinal:** izond. Ikus 'bizkarrezurreko'.
- Espirazio:** iz. Ikus 'arnasbehera'.
- Espirilo:** iz. Mikroorganismo espirala; *Spirillum* generoko bakterioa da. *ES:* Espirilo
- Espiroketa:** iz. *Spirochaeta* generoko bakterio mugikorra, espiral-itxurakoa; hariizpi malguak ditu. Gaixotasun larriak —sifilia, espiroketosia, eta abar— eragiten dituzte bakterio horietako batzuek. *ES:* Espiroqueta *FR:* Spirochète *EN:* Spirochete
- Espleniko:** izond. Barekoa, edo hari dagokiona. *ES:* Esplénico *FR:* Splénique *EN:* Splenic *Arloa:* Anat.
- Esplenio:** iz. Gihar bikoiti zabal eta mehea, buruaren eta lepoaren atzealdean dagoena; burua jasotzea, alboetara makurtzea eta biratzea ahalbidetzen du. *ES:* Esplenio *FR:* Splénius *EN:* Splenius *Arloa:* Anat.
- Espontaneo:** izond. Modu naturalean —arrazoirik gabe, itxuraz— gertatzen dena. *ES:* Espontáneo *FR:* Spontané *EN:* Spontaneous
- Espora:** iz. Hainbat bakterioek hartzen duten itxura, beroa, lehorketa eta produktu kimikoak jasateko. *ES:* Espora *FR:* Spore *EN:* Spore *Oharrak:* Espora-sortzaile diren bakterioek eragindako gaixotasunen artean daude: antraxa, tetanosa, botulismoa eta gas-gangrena. *Arloa:* Mikrob.
- Esporozoo:** iz. Protozoo endoparasiota; esporulazioz ugaltzen da. Ez du mugitzeko organorik, eta sexu bidezko nahiz sexu gabeko ugalketa du. *ES:* Esporozoo, esporozoario *FR:* Sporozoaire *EN:* Sporozoan *Arloa:* Mikrob.
- Estafilokoko:** iz. Bakterio ez-mugikorren, esferikoak eta grampositiboak generoa. Larruazalean eta eztarrian agertzen dira zenbait espezie. Zorrea sortzen dute, eta gorabeherak eragin ditzakete larruazalean eta hezurretan. Tratamendu gisa, penizilina erabiltzen da. *ES:* Estafilococo *FR:* Staphilocoque *EN:* Staphylococcus *Arloa:* Mikrob.
- Estali:** ad. Azal batean beste azal edo geruza bat zabaldu. *ES:* Cubrir *FR:* Couvrir *EN:* To cover
- Estandar:** iz. Antzeko fenomenoak edo gaiak alderatzeko oinarritzat erabiltzen den balioespena; farmazia-gai baten prestakuntzarako estandarra, esate baterako. *ES:* Estándar *FR:* Standard *EN:* Standard
- Estandarizatu:** ad. Estandar bihurtu; antolatu. *ES:* Estandarizar *FR:* Standardiser *EN:* To standardize
- Estasi:** iz. Odola nahiz beste edozein isurkari gorputzaren gune batean geratzea ezaugarri duen asaldua. *ES:* Estasis *FR:* Stase *EN:* Stasis *Arloa:* Med.
- Esteka:** iz. Ikus 'lotura'. *ES:* Ligadura
- Estekiometria:** iz. Kimikaren adarra; erreakzio kimikoetako erreaktiboak eta produktuen arteko erlazio kuantitatiboak aztertzen ditu. *ES:* Estequiometría *FR:* Stoechiométrie *EN:* Stoichiometry *Arloa:* Kim.
- Ester:** iz. Konposatu kimikoa; alkohol baten eta azido organiko baten arteko erreakzioaren bidez eratzen da. *ES:* Éster *FR:* Ester *EN:* Ester *Oharrak:* Gantz-azidoen eta glizerol alkoholaren arteko loturak eratutako esterrak dira gantzak. *Arloa:* Kim.
- Estereoisomeria:** iz. Isomeria optikoa; konposizio berekoak diren baina espazioan duten kokapenak bereizten dituen gorputzen isomeria da. Argi polarizatuaren aurrean duten jarreraren arabera bereizten dira, batez ere. *ES:* Estereoisomería *FR:* Stéréo-isométrie *EN:* Stereoisomerism *Arloa:* Kim.
- Estereoskopio:** iz. Tresna optikoa; objektu baten bi irudi konbinatuz, erliebean ikusten da objektu hori. *ES:* Estereoscopio *FR:* Stéréoscope *EN:* Stereoscope *Arloa:* Fis.
- Esteril:** izond. Aseptikoa; mikroorganismorik ez duena. *ES:* Estéril *FR:* Stérile *EN:* Sterile *Arloa:* Med.
- Esterilet:** iz. Umetoki-barrunbean ipintzen den antistisogailua, plastikozkoa zein kobrezkoa. *ES:* Esterilet
- Esterilitate:** iz. Mikroorganismorik eza. *ES:* Esterilidad *FR:* Stérilité *EN:* Sterility *Arloa:* Med.
- Esterilizagailu:** iz. Esterilizatzeko erabiltzen den tresna. *ES:* Esterilizador *FR:* Stérilisateur *EN:* Sterilizer
- Esterilizatu:** ad. Mikroorganismoak suntsitu, hala kirurgia-tresnetan daudenak edo egon litezkeenak, nola uretan nahiz organismoan nahiz beste edonon. *ES:* Esterilizar *FR:* Stériliser *EN:* To sterilize
- Esterilizazio:** iz. Mikroorganismoak suntsitzeko erabiltzen den teknika; beroa, ura, produktu kimikoak edo gasak erabiliz egiten da. *ES:* Esterilización *FR:* Stérilisation *EN:* Sterilization
- Esterno:** iz. Ikus 'bularrezur'.

- Esternokleidomastoideo:** iz. Lepoko giharra. Goiko aldean, afofisi mastoidean eta garondo parean txertatzen da; behekoan, berriz, bularrezurrean eta lepuaztaian. *ES:* Esternocleidomastoideo *FR:* Muscle sterno-cléido-mastoïdien *EN:* Sternocleidomastoid muscle *Arloa:* Anat.
- Esteroide:** iz. Esteroletatik eratorritako gai askori ematen zaien izena. Giltzurrun gaineko kor-texean eta gonadetan sortzen dira, batez ere. Garrantzi fisiologiko handia dute. *ES:* Esteroi-de *FR:* Stéroïde *EN:* Steroid *Arloa:* Kim., Bio-kim.
- Esteroisomero:** iz. Konposatu mota; beste konpo-satu baten pisu molekular eta osaera ehundar bera izan arren, harekiko desberdina da hainbat ezaugarritan. Atomoek espazioan duten kokape-naren araberakoa da desberdintasun hori. *ES:* Es-tereoisómero *FR:* Stéréoisomère *EN:* Stereoisomer
- Esterol:** iz. Esteroideen azpimultzoa. Kolesterola da organismoko garrantzitsuen. *ES:* Esterol *FR:* Stérol *EN:* Sterol *Arloa:* Biokim.
- Estertore:** iz. Arnasketaren ez-ohiko hotsa; larin-gean sorrarazten du arnasak, zintzur-hestean eta bronkioetan pilaturiko jariakinetatik igarotzean. Hilzorian daudenek egiten dute, batez ere. *ES:* Estertor *FR:* Râle *EN:* Rale *Arloa:* Med.
- Estesia:** iz. Nerbio-sistemako edozein aldu; per-zepzioari edo sentikortasunari erasaten dio. *ES:* Estesia *FR:* Esthésie *EN:* Esthesia *Arloa:* Biol.
- Estetoskopia:** iz. Tresna zilindrikoa; hainbat for-ma, neurri eta materialetakoa izan daiteke. Aus-kultatzeo erabiltzen da, gorputz barneko hotsak —bihotzekoak eta biriketakoak, bereziki— en-tzuteko. *ES:* Estetoscopia *FR:* Stéthoscope *EN:* Stethoscope *Arloa:* Med.
- Estimulatuzaile:** izond. Ikus 'bizigarri'. *ES:* Estimulante
- Estimulu:** iz. Gorputzean edo psikean erantzun bat eragiteko funtzioa duen agentea. *ES:* Estimulo *FR:* Stimulus *EN:* Stimulus
- Estomatitis:** iz. Hantura-prozesua; aho-mukosari erasaten dio. Ahoko mintza gorritzea, odol-gal-tzeak (barailetan batez ere) eta ahoko usain txarra ditu ezaugarri. Hainbat eragile izan ditzake: bak-terioek, birusek edo onddoek eragindako gaizkoa-durak, hainbat produktu kimiko, bitamina-gu-txiagetasuna, eta abar. Antiseptikoak eta penizilina erabiltzen dira estomatitisaren tratamendurako. *ES:* Estomatitis *FR:* Stomatite *EN:* Stomatitis *Ar-loa:* Med.
- Estomatologia:** iz. Medikuntzaren adarra; aho-barrunbearen morfologia, egitura, funtzioak eta gaixotasunak aztertzen ditu. *ES:* Estomato-logía *FR:* Stomatologie *EN:* Stomatology *Arloa:* Med.
- Estomatologo:** iz. Ahoko gaixotasunetan aditua den espezialista. *ES:* Estomatólogo *FR:* Stomato-logue *EN:* Stomatologist *Arloa:* Med.
- Estrabiko:** izond. Estrabismoari dagokiona; estra-bismoa duena. *ES:* Estrábico *FR:* Strabique *EN:* Cross-eyed *Arloa:* Med.
- Estrabismo:** iz. Begietako prozesu anomaloa; ikus-ardatzak ezin dira gune bererantz aldi berean zu-zendu. Paraleloan begiratzeko ezintasuna dute bi begiek. *ES:* Estrabismo *FR:* Strabisme *EN:* Stra-bismus *Arloa:* Med.
- Estratifikatu:** ad. Elkarren gaineko geruzatan ipini. *ES:* Estratificar *FR:* Stratifier *EN:* To stratify
- Estratifikazio:** iz. Zerbait geruzatan antolatzea. *ES:* Estratificación *FR:* Stratification *EN:* Stratifica-tion
- Estratu:** iz. Uniformeki ezarritik dauden eta osota-sun bat eratzen duten xaflak. *ES:* Estrato *FR:* Strate *EN:* Stratum *Adibideak:* Epidermisaren oinaldeko estratua.
- Estreptokoko:** iz. Kate bat osatuz elkartzen diren hainbat koko bakterio esferiko. Uretan, airean eta lurtean bizi daitezke. Gizakiaren eritasun kutsagarri gehienak eragiten dituzte: meningiti-sa, septizemia, eskarlatina, eta abar. *ES:* Estrepto-coco *FR:* Streptocoque *EN:* Streptococcus
- Estreptomizina:** iz. Antibiotiko aminoglukosidoa, *Streptomyces griseus* onddoaren hazkuntzatik bak-kartutakoa; eraginkorra da hainbat germenen aurka. Kaltegarria izan daiteke dosi handitan. Tuberkulosia, tifusa, bronkoneumonia eta abar sendatzeko erabiltzen da; bakterizida da. *ES:* Es-treptomicina *FR:* Streptomycine *EN:* Streptomy-cin *Oharrak:* Ahotik ematen da hesteetarako an-tiseptiko gisa erabiltzen denean, eta gihar barne-tik tuberkulosiaren, bakterioek eragindako endokarditisaren, bruzelosiaren, eta beste hain-baten aurkako tratamenduan. *Arloa:* Med.
- Estres:** 1. iz. Prozesu psikologikoa; kinada baten aurrean, kinada hori ongizatea edo oreka mantentzeko mehatxugarria ote den eta aurre egin ote diezaiokeen balioesten du subjektuak, eta erantzun bat (estres-erantzuna) ematen dio. 2. iz. Organismoak jasaten duen erreakzio multzoa, gai kaltegarri batekin bortizki topo egitean. Hainbat eragile izan ditzake: hotza, emozioak, gaixotasunak, ebakuntza kirurgikoak, kolpe traumatikoak, eta abar. *ES:* Estrés *FR:* Stress *EN:* Stress
- Estresagarri:** izond. Estresa eragiten duena. *ES:* Es-tresante *EN:* Stressful
- Estresatu:** ad. Estresa eragin. *ES:* Estresar
- Estribo:** iz. Erdialdeko belarriko hiru hezurtxoeta-tik barnekoena; soinuaren uhinak garraiatzen ditu ingudetik barneko belarriraino. *ES:* Estribo *FR:* Étrier *EN:* Stapes *Arloa:* Anat.

- Estrogeno:** iz. Emakumearen sexu-ezaugarriak gararazten dituen hormona. Obulutegiek, karenak, giltzurrun gaineko guruinek eta barrabilek jariatzen dituzten esterolak dira. *ES:* Estrógeno *FR:* Oestrogènes *EN:* Estrogen *Arloa:* Kim.
- Estroma:** iz. Organo, guruin edota beste egitura baten euskaria, ehun konektibozko sarea gehi-
netan; gai zelularrei eusten die ehun-sare horie-
tan. *ES:* Estroma *FR:* Stroma *EN:* Stroma *Arloa:* Med.
- Estrontzio:** iz. Sr. Elementu kimiko metalikoa, lu-
rralkalinoen taldekoa. Biguna da, kolorez zuria,
eta zilar-distira du ebaki berritan. Erabilera tera-
peutikoa dute haren hainbat gaztek: artsenikoa,
bromuroa, laktatoa eta ioduroa. *ES:* Estroncio
FR: Strontium *EN:* Strontium *Arloa:* Kim.
- Estu:** izond. Ikus 'kritiko'.
- Estugune:** iz. Gorputzeko tutu-itxurako egitura
baten hertsadura; ondorioz, haren funtzioa ozto-
patzen du. *ES:* Estrangulación *FR:* Strangulation
EN: Strangulation
- Estupefaziante:** iz. Gai narkotiko eta analgesikoa.
Gai estupefazianteek asaldatu egiten dituzte
gaixoaren egoera fisiologikoa eta psikikoa, eta
euforia-egoera berezia eragiten diote. Mendeko-
tasuna ekar dezake. *ES:* Estupefaciente *FR:* Stu-
péfiant *EN:* Stupeficient
- Estutu:** ad. Ikus 'hertsatu'. *ES:* Constreñir
- Estutze:** iz. Ikus 'hertsadura'.
- Ezzipiente:** iz. Gai geldoa eta terapeutikoki ez-er-
ginkorra; prestakin farmazeutikoen forma, bolu-
mena eta trinkotasuna zehazten ditu. Sendagaie-
kin nahasten da, errazago neurtu eta eman ahal
izateko. *ES:* Excipiente *FR:* Excipient *EN:* Exci-
pient *Arloa:* Med.
- Eszizio:** 1. iz. Organo edo ehun bat erauztea. 2. iz.
Genetika molekularrean, elementu genetiko bat
ADN hariizpi batetik ateratzeko prozesua. *ES:*
Excisión, escisión *FR:* Excision *EN:* Excision *Ar-
loa:* Med.
- Eszitatu:** ad. Norbait tentsio-egoeran jarri, estimu-
luren baten bidez; bizitasuna eman. *ES:* Excitar
FR: Exciter *EN:* To excite
- Eszitazio:** 1. iz. Estimulu batek eragindako efek-
tua. 2. iz. Funtzio baten edo gehiagoren izate
normala bizkortuta egotearen ondoriozko egoe-
ra. *ES:* Excitación *FR:* Excitation *EN:* Excita-
tion
- Etanol:** iz. CH₃-CH₂OH. Alkohol etilikoa; likido
kolorgea da, eta edari alkoholikoen osagaia. Azu-
krea duten fruta- edo landare-zukuen hartzidu-
raz lortzen da. *ES:* Etanol *FR:* Éthanol *EN:* Etha-
nol *Arloa:* Kim.
- Eten:** iz. Ikus 'hernia'.
- Eter:** iz. Molekulan -O- taldea duten konposatu
organikoen izen generikoa (R-O-R'). Gai lurrun-
korrak dira, eta erraz su hartzen dute. Etano-
oxietanoa da eter arrunta (erabiliena); alkohol
arrunta azido sulfurikoaren eraginean deshidra-
tatuz lortzen da. Anestesiko orokor gisa erabili
izan da medikuntzan; analgesia ezin hobea eta
giharren erlaxazio sakona eragiten dituzenez, ez
du beste medikamentu batzuen beharrik izaten
anestesiarako. *ES:* Éter *FR:* Éther *EN:* Ether *Ar-
loa:* Kim.
- Etileno:** iz. CH₂=CH₂. Hidrokarbuero asegabea;
gas toxiko errekorra da, kolorgea eta usain bere-
zikoa. Airean baino arinagoa da, petroliotik atera-
tzen da, eta fruituak umotzeko eta polietilenoa
egiteko erabiltzen da, besteak beste. *ES:* Etileno
FR: Éthylène *EN:* Ethylene *Arloa:* Kim.
- Etiliko:** 1. izond. (Alkoholei buruz) Karbohidra-
toen hartziduraz eratzen dena. 2. izond. Etilis-
moari dagokiona. 3. izond. (Pertsonari buruz)
Alkoholikoa. *ES:* Etilico *FR:* Éthylique *EN:*
Ethylic
- Etilismo:** 1. iz. Alkoholismoa. 2. iz. Alkohol etili-
koak eragindako intoxikazioa. *ES:* Etilismo *FR:*
Éthylisme *EN:* Ethylism *Arloa:* Med.
- Etiologiko:** izond. Etiologiari dagokiona. *ES:* Etio-
lógico *FR:* Étiologique *EN:* Etiologic *Arloa:*
Med.
- Etmoidal:** izond. Etmoide hezurari dagokiona,
edo harekin zerikusia duena. *ES:* Etmoidal *FR:*
Ethmoïdale *EN:* Ethmoidal *Arloa:* Anat.
- Etmoide:** iz. Garezurraren oinarriko hezur arin eta
arola; sudur-barrunbearen goialdeko pareta
gehienetan ageri da. Kopeta-hezurari, malko-he-
zurari, esenoideari eta hezur palatinoari lotuta
dago. *ES:* Etmoïdes *FR:* Ethmoïde *EN:* Ethmoid
bone *Arloa:* Anat.
- Etologia:** iz. Animalien jarrera aztertzen duen
zientzia. Beste zenbait biologia-diziplinetara jo-
tzen du ikusten diren portaera-ereduak ulertu
ahal izateko. *ES:* Etología *FR:* Éthologie *EN:*
Ethology *Arloa:* Biol.
- Etorki:** iz. Ikus 'jatorri'.
- Etxe-mediku:** iz. Ikus 'familia-mediku'.
- Etzan:** ad. Jarrera horizontala hartu; atsedean har-
tzeko edo lo egiteko, batez ere. *ES:* Yacer *FR:*
Gésir *EN:* To lie
- Etzanda:** adlag. Gorputzaren atsedean-jarrera, gutxi
gorabehera horizontala den plano batean. *ES:* En
decúbito *FR:* Décubitus *EN:* Decubitus
- Etzanera:** iz. Horizontalalki etzanda dagoen gorpu-
tzaren egoera. *ES:* Decúbito *FR:* Décubitus *EN:*
Decubitus position
- Etzanik:** adlag. Ikus 'etzanda'.
- Euglena:** iz. Protozoo flagelodunen generoa; ez
dute zelulosazko hormarik, eta flageloa erabiltzen
dute igeri egiteko. Ur zikinetan bizi dira. *ES:*
Euglena *FR:* Euglène *EN:* Euglena

- Eukarioto:** iz. Egiatzko nukleoa duen zelula. Nukleoa material genetiko gordetzen da; mintz batek inguratzen du, eta zitoplasmatik bereizi. Mota horretakoak dira izaki guztiak, arkeobakterioak, eubakterioak eta zianofizeoak izan ezik. *ES:* Eucariota *FR:* Eucaryote *EN:* Eukaryotic *Arloa:* Biol.
- Eupeptiko:** izond. (Gai bati buruz) Digestioa errazten duena. *ES:* Eupéptico *Adibideak:* Azafraia da gai eupeptiko preziatuenerarikoa. *Arloa:* Med.
- Eustakioren hodi:** iz. Ikus 'Eustakioren tronpa'.
- Eustakioren tronpa:** iz. Barrunbe tinpanikoa faringearrekin lotzen duen hodia; muki-mintz batek estaltzen du. Eustakioren tronparen funtzio nagusiak dira erdiko belarria aireztatzea eta presio orekatua mantentzea tinpano-mintzaren bi aldeetan. Itxita egoten da hodia gehienetan, eta zabaldu egiten da irensterakoan. *ES:* Trompa de Eustaquio *FR:* Trompe d'Eustache *EN:* Eustachian tube *Arloa:* Anat.
- Eutanasia:** iz. Gaixotasun edo prozesu sendaezin bat duen pertsonari eragindako heriotza, oinazea ekiditeko. Bi eratakoa izan daiteke: aktiboa eta pasiboa. Botika hilgarriak emanez egiten da eutanasia aktiboa; pasiboa, berriz, tratamendua kendu eta pertsona hiltzen utziz. *ES:* Eutanasia *FR:* Euthanasie *EN:* Euthanasia *Arloa:* Med.
- Eutsi:** ad. Helduta eduki; mugitu, erori, galdu edo suntsitu gabe, bere egoeran iraunarazi. *ES:* Contener *FR:* Contenir *EN:* To restrain, to hold back
- Exantema:** iz. Erupzio gisa agertzen den eritema; larruazalaren gune zabalei erasaten die. Hatzaren presioaz desagertzen ez den negela da, eta bereziki elgorriak eta eskarlatinak agerrarazten dute. *ES:* Exantema *FR:* Exanthème *EN:* Exanthema *Arloa:* Med.
- Exantematiko:** izond. Exantemari dagokiona. *ES:* Exantemático *FR:* Exanthématique *EN:* Exanthematous *Arloa:* Med.
- Exogeno:** izond. Organismotik kanpo sortzen edo garatzen dena. *ES:* Exógeno *FR:* Exogène *EN:* Exogenous
- Exokrino:** 1. izond. (Guruinei buruz) Hodi irairizlea duena; bertatik kanporatzen dira organismoak iraitzitako produktuak. 2. izond. Kanporako jario-prozesuari dagokiona. *ES:* Exocrino *FR:* Exocrine *EN:* Exocrine *Arloa:* Biol.
- Exotermiko:** izond. (Erreakzio edo prozesu kimikoei buruz) Beroa askatzen duena; exotermikoa da, adibidez, erretze-erreakzioa. *ES:* Exotérmico *FR:* Exothermique *EN:* Exothermic *Arloa:* Kim.
- Exudatu:** iz. Likido, zelula, zein beste edozein gai; zeluletatik edo odol-hodietatik mantso-mantso kanporatzen da, zelula-mintzen poro edo zulo txikietatik igarota. Hantura-prozesuetan gertatzen da, batez ere. *ES:* Exudado *FR:* Exsudat *EN:* Exudate *Arloa:* Med.
- Ez-aratz:** izond. Ikus 'ez-puru'.
- Ezarpen:** iz. Ernaldutako obulua umetokiko mukosaren finkatzeko prozesua. Enbrioiaren garapeneraren lehenengo faseetan gertatzen da. *ES:* Implantación *FR:* Implantation *EN:* Implantation *Arloa:* Biol.
- Ezarri:** ad. Egitura bat dagokion lekuan ipini. *ES:* Implantar *FR:* Implanter *EN:* To implant *Arloa:* Biol.
- Ezgai:** izond. Zerbaitetarako gauza ez dena. *ES:* Incapaz *FR:* Incapable *EN:* Incapable
- Ezgai-agiri:** iz. Ikus 'baja'.
- Ezgaitasun:** iz. Gaitasun fisikoa nahiz mentala galtzearen, murriztearen, edo ez izatearen ondorioa. *ES:* Discapacidad *FR:* Incapacité *EN:* Disability
- Ezgaitu:** ad. Norbait ezgai bihurtu edo bihurrazti. *ES:* Incapacitar *FR:* Rendre incapable *EN:* To incapacitate
- Ezgaitu:** izond. Ezintasun fisiko edo mentalen bat duena. *ES:* Discapacitado *FR:* Handicapé *EN:* Handicapped
- Ezin konponduzko:** izlag. Ikus 'konponezin'.
- Ezindu:** izond. Mugitzeko gauza ez dena edo zailtasunez mugi daitekeena, gaixotasun nahiz ezberharren baten ondorioz. *ES:* Imposibilitado, incapacitado, parálítico *EN:* Disabled
- Ezinegon:** iz. Ikus 'ondoez'.
- Ezintasun:** 1. iz. Gaitasunik eza. 2. iz. Kontrola galtzearen sentazioa; behin eta berriz akats bera egitearen ondoriozkoa izaten da, eskuarki. Erabakiak hartzeko ahalmenik eza dakar, askotan. *ES:* Incapacidad *FR:* Incapacité *EN:* Incapacity
- Ezkabia:** iz. Larruazaleko gaixotasun mikotikoa; buruko larruazalari erasaten dio, bereziki. Kutsagarria da, eta azkura du ezugarri nagusi. Aurpegian, eskuetan, ukondoetan eta ugal-organoetan azaltzen da batez ere, eta sexu-harremanen edo arroparen bidez kutsa daiteke. Azolak erabiltzen dira eritasuna sendatzeko. *ES:* Tiña *FR:* Teigne *EN:* Tinea *Arloa:* Med.
- Ezkabiadun:** izond. Ezkabia duena. *ES:* Tiñoso *EN:* Scabby, mangy *Arloa:* Med.
- Ez-kaltegarri:** izond. Kalterik edo gaitzik eragiten ez duena. *ES:* Inocuo, inocuo *FR:* Inoffensif *EN:* Inocuous
- Ez-kaltegarritasun:** iz. Kalterik ez egitearen ezugarria. *ES:* Inocuidad *FR:* Innocuité *EN:* Harmlessness, innocuousness *Oharrak:* Zenbait erremedio kaltegarriak dira, neurritz gain hartuta.
- Ezkata:** 1. iz. Larruazaletik berez askatzen den xafla, atxikitako epidermis-zelulez osatua. 2. iz. Hezur baten atal mehe eta hedatua, xafla-itxura

- koa. *ES*: Escama *FR*: Ecaille *EN*: Scale *Arloa*: Med.
- Ezkatadun**: izond. Ikus 'ezkatatsu'.
- Ezkatatsu**: izond. Ezkatak dituena, edo ezkatatzen dagoena. *ES*: Escamado *FR*: Squameux *EN*: Squamose
- Ezkatatu**: ad. Azala ezkata txiki itxuran erori. *ES*: Descamar
- Ezkatatze**: iz. Larruazaleko prozesu arrunta; epidermisaren geruza korneoa ezkata finetan erortzean datza. *ES*: Descamación *FR*: Desquamation *EN*: Desquamation *Arloa*: Med.
- Ezkel**: izond. Ikus 'begi-oket'.
- Ezker**: izond. Ezkerreko gorputz-adarrak erabiltzen trebeagoa dena, eskuinekoak erabiltzen baino. *ES*: Zurdo *FR*: Gaucher *EN*: Left-handed
- Ezkerreko esku**: iz. Gizabanakoaren bi eskuetatik ezkerrekoa. *ES*: Sinistra *FR*: Sénestre *EN*: Sinister
- Ezkerti**: izond. Ikus 'ezker'.
- Ezko**: 1. iz. Belarriek jariatzen duten argizari antzeko gaia. 2. iz. Gai plastikoa; zenbait intsektu-ekoizten dute, eta landareetatik ere lortzen da. *ES*: Cerumen *FR*: Cirage *EN*: Wax *Arloa*: Biol.
- Ezkutu**: izond. Ikus 'sor'.
- Ez-ohiko**: izond. Ikus 'atipiko'.
- Ezpain**: iz. Barrunbe edo arraildura bat inguratzen duten bi zati haragitsuetariko bakoitza. Ahoaren aurreko zatia inguratzen dutenak eta emakumezkoen kanpoko ugal-organoetan daudenak dira ezpain nagusiak. *ES*: Labio *FR*: Lèvre *EN*: Lip
- Ezpainertatu**: ad. Ezpainean ipini. *ES*: Enlabiar
- Ezpain-ertz**: iz. Ahoko angelua. *ES*: Comisura de los labios *FR*: Commissure de la bouche *EN*: Angle of the mouth
- Ez-puru**: izond. Purua ez dena; berezkoak ez zaizkion kanpo-elementuz nahastua agertzen dena. *ES*: Impuro *FR*: Impur *EN*: Impure
- Ez-purutasun**: iz. Gai batekin nahasita ageri diren beste gai batzuek sortutako egoera; gai haren berezko egoera puruan ez dauden gaiak izan ohi dira. *ES*: Impureza *FR*: Impureté *EN*: Impurity *Arloa*: Fis.-Kim.
- Eztarri**: iz. Tutu erako egitura, garezurraren beheko aldetik hestegorriaraino doana. Lepo-ornoen aurrealdean dago. Arnas eta digestio-sistemen igarobidea da, eta itxura aldatzen du hotsak sortu ahal izateko. Giharrez eratua dago, eta muki-geruza batek estaltzen du. *ES*: Garganta *FR*: Gorge *EN*: Throat *Arloa*: Anat.
- Eztarria garbitu**: ad. Ikus 'garrazpera izan'.
- Eztarria itxi**: ad. Ikus 'erlastu'.
- Eztarrian gelditu**: ad. Ikus 'kontrako eztarrira joan'.
- Eztarrian kokatu**: ad. Ikus 'kontrako eztarrira joan'.
- Eztarri-zulo**: iz. Ikus 'ahutza'.
- Ez-toxiko**: izond. Pozoitsua ez dena, edo gai toxiko batek eragindakoa ez dena. *ES*: Atóxico *FR*: Atoxique *EN*: Atoxic
- Eztul**: iz. Biriketako airea bat-batean kanporatzeko ekintza; zaratsua eta errepikakorra izan ohi da. Oinarrizko erantzuna da babeserako; biriketako, bronkioetako edota zintzur-hesteko gai narritagarriak eta jariakinak kanporatzen laguntzen du. Era berean, hainbat gai biriketara joatea ekiditen du. Toraxeko eta laringeko gaixotasunetan maiz agertzen den sintoma da. Eztularen aurkako sendagaiak arnasbideetan mukirik ez dagoenean erabiltzen dira. *ES*: Tos *FR*: Toux *EN*: Cough
- Eztulaldi**: iz. Ikus 'eztul-krisi'.
- Eztularen kontrako**: izlag. (Gai bati buruz) Eztula sendatu edo saihesten duena. Nerbio-sistema zentralen eragiten du, eta eztul-erreflexua ekiditea du xede nagusia. *ES*: Antitusígeno, antitusivo *FR*: Agent antitussif *EN*: Antitussive agent *Obarrak*: Goiko arnasbideak oztopa ditzaketen muki-jariakinak kanporatzeko, behar-beharrezkoa da eztul-erreflexua. Beraz, eztul emankorra duten gaixoetan, gomendagarria da eztularen kontrako gaiak saihestea. *Adibideak*: Kodeina. *Arloa*: Med.
- Eztul-krisi**: iz. Eztul-egoera bortitza, denboratarte jakinetan errepikatua. *ES*: Acceso de tos *FR*: Accès de toux *EN*: Fit of coughing *Arloa*: Med.

F

.....

- Fagositatu:** ad. Zenbait protozook eta zelulak bakterioak nahiz beste zenbait material bildu eta suntsitu. *ES:* Fagocitar *FR:* Phagocyter *EN:* To phagocytize *Arloa:* Biol.
- Fagozito:** iz. Fagozitosis egiteko gai den zelula. Esate baterako, ornogabe askoren zelometan aurki daitezkeen zelulak. Zelula anitzeko bizidun gehienetan daude fagozitoak, eta leukozitoak dira garrantzitsuenak. *ES:* Fagocito *FR:* Phagocyte *EN:* Phagocyte *Arloa:* Biol.
- Fagozitosi:** iz. Zelula batek, pseudopodoen bidez, partikulak zein mikroorganismoak barneratzeko prozesua; barneratu ondoren, zitoplasmara igaroarazten ditu, digestioa gertatzen da hor, eta suntsitu egiten dira mikroorganismo horiek. *ES:* Fagocitosis *FR:* Phagocytose *EN:* Phagocytosis *Arloa:* Biol.
- Faktore:** iz. Zerbait ekoizten laguntzen duen gaia. *ES:* Factor *FR:* Facteur *EN:* Factor
- Falange:** iz. Eskuko edo oineko hatzak osatzen dituzten 14 hezur luzexketako bakoitza. Bi falange ditu hatz lodiak; gainerakoek, hiru. *ES:* Falange *FR:* Phalange *EN:* Phalanx *Arloa:* Anat.
- Falangeta:** iz. Hirugarren falangea. Eskuko hatzetan baino zapalagoak eta txikiagoak dira falangetak oinetan. *ES:* Falangeta *FR:* Phalangette, phalange distale *EN:* Phalangette, distal phalanx *Arloa:* Anat.
- Falangina:** iz. Bigarren falangea, lehenengo falangearen eta falangetaren artean dagoena. *ES:* Falangina *FR:* Phalange *EN:* Medial phalanx *Arloa:* Anat.
- Familia-mediku:** iz. Familia-medikuntzan jarduten duen eta espezialitate horretan erresidentzia-programa bete duen medikua. *ES:* Médico de familia *FR:* Médecin de famille *EN:* Family practice physician, family doctor
- Faringe:** iz. Tutu erako egitura, garezurraren beheko aldetik hestegorriraino doana. Lepo-ornoen aurrealdean dago. Arnas eta digestio-sistemen igarobidea da, eta itxura aldatzen du hotsak sortu ahal izateko. Giharrez eratua dago, eta muki-geruza batek estaltzen du. *ES:* Faringe *FR:* Pharynx *EN:* Pharynx *Arloa:* Anat.
- Faringeko:** izlag. Faringean dagoena, edo hari dagokiona. *ES:* Faringeo *FR:* Pharyngien *EN:* Pharyngeal *Arloa:* Anat.
- Faringeko:** izond. Ikus 'faringeko'.
- Faringitis:** iz. Faringearen hantura; eztarriko mina eragiten du, besteak beste. Sudur-zuloen mukimintza ere handitzen da eritasuna larria denean. *ES:* Faringitis *FR:* Pharyngite *EN:* Pharyngitis *Oharrak:* Faringitisaren eragile izan daitezke: difteria, herpes soilaren birusa, mononukleosi infekzio-eragilea, estreptokoko hemolitikoa, eta abar. *Arloa:* Med.
- Farmako:** iz. Ikus 'sendagai'.
- Farmakologia-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'farmakologiko'.
- Farmakologia:** iz. Ezagutza multzoa; sendagaien prestaera, ezaugarriak, erabilera eta eraginak aztertzen ditu. *ES:* Farmacología *FR:* Pharmacologie *EN:* Pharmacology *Arloa:* Med.
- Farmakologiko:** izond. Farmakologiari dagokiona. *ES:* Farmacológico *FR:* Pharmacologique *EN:* Pharmacological *Arloa:* Med.
- Farmakologo:** iz. Farmakologian aditua; farmakologian diharduena. *ES:* Farmacólogo *FR:* Pharmacologue *EN:* Pharmacologist
- Farmakopea:** iz. Sendagai jakinen laburpena edo sintesia; haien deskribapenak, errezetak, kontzentrazioak, purutasun-arauak eta emate-bideak biltzen ditu. *ES:* Farmacopea *FR:* Pharmacopée *EN:* Pharmacopoeia *Arloa:* Med.
- Farmazeutiko:** iz. Farmazian aditua; sendagaiak prestatu edo saldu egiten ditu. *ES:* Farmacéutico *FR:* Pharmacien *EN:* Pharmacist
- Farmazia:** 1. iz. Sendagaiak prestatzea eta haien osagaiak ezagutzeko helburu duen zientzia. 2. iz. Sendagaiak saltzen diren denda; eta, orobat, denda horren barnean, sendagaiak prestatzeko bereziki antolatutako gunea. *ES:* Farmacia *FR:* Pharmacie *EN:* Pharmacy *Arloa:* Med.
- Fase:** iz. Gaixotasun baten edo funtzio fisiologiko edo kimiko baten aroa, une jakin batekoa. *ES:* Fase *FR:* Phase *EN:* Phase
- Fasearte:** iz. Bi eremuren arteko muga edo ukitze-gunea; ezaugarri desberdinak dituzte eremu horiek, eta elkarrekiko eragina. *ES:* Interfase *Arloa:* Fis.-Kim.
- Faszikulatu:** izond. Sorta txikitik antolatua dagoena. *ES:* Fasciculado *FR:* Fasciculé *EN:* Fasciculate *Arloa:* Biol.
- Faszikulu:** iz. Nerbio-zuntzez, odol-hodiz nahiz beste dozein motatako egitura luze eta paraleloz osaturiko multzoa; lokarri eran bildurik, norabi-

- de berean doaz egitura horiek. *ES:* Haz, fascículo *FR:* Faisceau *EN:* Bundle
- Fazial:** izond. Ikus 'aurpegiko'.
- Febrifugo:** izond. Ikus 'sukarraren kontrako'.
- Feedback:** iz. Ikus 'atzereragin'.
- Fekal:** izond. Gorozkiari dagokiona. *ES:* Fecal *FR:* Fécale *EN:* Faecal *Arloa:* Biol.
- Femoral:** izond. Izterrezurrari edo izterrari dagokiona. *ES:* Femoral *FR:* Fémorale *EN:* Femoral *Arloa:* Anat.
- Femur:** iz. Izterreko hezurra; pelbisetik belauneraino doa. *ES:* Fémur *FR:* Fémur *EN:* Femur, thigh bone
- Fenol:** iz. C6H5OH. Bentzenotik eratorritako gai solido, kristalino eta kolgea; hidrogeno bat hidroxilo batez ordezkatur lortzen da. Antiseptiko gisa erabiltzen da; desinfektagarria, germizida eta oso toxikoa da. Zauriak eta ultzerak sendatzeko, % 2,5 disoluzioan erabiltzen da. Tresna kirurgikoak, eskuak, ebakuntza-eremua eta abar desinfektatzeko, % 5ean. Ukendu gisa, % 10eko dosian. Kaustikoa da, eta gune bateko anestesikoa, egoera puruan. *ES:* Fenol *FR:* Phénol *EN:* Phenol *Arloa:* Kim.
- Fenolftaleina:** iz. Bentzenotik eratorritako gaia. Azido-base orekaren adierazle gisa erabiltzen da, (azidotasan maila —pH— adierazteko), kolorega baita ingurune azidoan, eta arrosa-gorri more kolorekoa, aldiz, ingurune alkalinoan. Libragarria da, hesteen behaldekoko mugimenduak suspertzen ditu, eta gernuan eta urin gastrikoan hidrogeno ioiak dauden ala ez adierazten du *ES:* Fenolftaleína *FR:* Phénolphtaléine *EN:* Phenolphthalein *Arloa:* Kim.
- Fenotipo:** 1. iz. Antzeko itxura baina osaera genetikoa desberdina duten banakoen multzoa. 2. iz. Organismo baten ezaugarri morfologikoen eta fisiologikoen multzoa; genotipoaren eta ingurumenaren arteko harremanaren emaitza da. Bizidun bakoitzaren kanpoaldera azaltzen den gene multzoa hartzen du fenotipoak. *ES:* Fenotipo *FR:* Phénotype *EN:* Phenotype *Arloa:* Biol.
- Fermentazio:** iz. Ikus 'hartzidura'.
- Ferula:** iz. Tresna ortopedikoa; atal bati eusteko edo hari mugikortasuna kentzeko erabiltzen da. Egurrezkoa, burdinazkoa, kartoizkoa, burdin harizkoa eta abar izan daiteke. Gorputzeko atal mugikorrei dagokien lekuan eusteko erabiltzen da; hautsitako edo lokatutako hezurra geldirik mantentzeko, batez ere. *ES:* Férula *FR:* Férule *EN:* Ferule *Oharrak:* Bi motatakoak izan daitezke: zurrunak (metalezkoak, igeltsuzkoak eta egurrezkoak) edo malguak (feltrozkoak eta larruzkoak). *Arloa:* Med.
- Fetu:** iz. Animalia biparoen enbrioia hartzen duen izena, enbrio-aroa iragan eta espeziearen ezaugarriak hartzen dituenetik erditze-unera arte. *ES:* Feto *FR:* Foetus *EN:* Fetus *Oharrak:* Giza espeziean, haurdunaldiko hirugarren hilaren ondoren bihurtzen da enbrioia fetu. *Arloa:* Biol.
- Fetu bideragarri:** iz. Haurdunaldiko seigarren hila-betetik aurrerako fetua. *ES:* Feto viable *FR:* Foetus viable *EN:* Viable fetus
- Fibrilazio:** 1. iz. Miokardio-uzkuradura azkarren segida; koordinaziorik eta eraginkortasunik gabeko uzkurdurak dira. Bi motatakoa izan daiteke: aurikularra eta bentrrikularra —bihotzaren gelditze mekanikoa eragiten du azken horrek—. 2. iz. Gihar-uzkuradura ahula, gihar-zuntz multzo bat bat-batean aktibatzearen ondoriozkoa. *ES:* Fibrilación *FR:* Fibrillation *EN:* Fibrillation *Arloa:* Med.
- Fibrina:** iz. Proteina zuntz disolbaezina, hala odolarena, nola gorputzeko likido serosoena. Koagulazio-prozesuan sortzen da, tronbinak fibrinogenoan eragiten duenean. *ES:* Fibrina *FR:* Fibrine *EN:* Fibrin *Oharrak:* Odoleko koagulu erdi solidoak eratzen ditu fibrinak. *Arloa:* Med.
- Fibrinogeno:** iz. Oinarriko proteina plasmatikoa; odolaren koagulazio-prozesuan parte hartzen du. Garrantzia du koagulazioaren bigarren aldian, fibrina bihurtzen baita tronbinaren eraginez. Gibelean sintetizatzen da. *ES:* Fibrinógeno *FR:* Fibrinogène *EN:* Fibrinogen *Oharrak:* Fibrinogenoaren gabeziak odoljarriak eragiten ditu, eta berdin gehiegizko kontsumoak edo hura deusezteak. *Arloa:* Biokim.
- Fibroartilago:** iz. Kartilago mota; kolageno-zuntz zurizko matrize dentso batez osatua dago, eta sendotasuna ematen diote kolageno-zuntz horiek. *ES:* Fibrocartilago *FR:* Fibrocartilage *EN:* Fibrocartilage *Arloa:* Anat.
- Fibroma:** iz. Tumor onbera; zuntz-ehunez edo erabat garaturiko ehun konektiboz osatuta dago, nagusiki. Fibroide ere baderitza. Bizitza osoan iraun dezake inolako sintomarik azaldu gabe. *ES:* Fibroma *FR:* Fibrome *EN:* Fibroma *Arloa:* Med.
- Fibrosi:** iz. Ehun konektibo zuntzsuaren asaldua; gihar leunaren edo beste ehun organiko batzuen lekua hartzen du, edo haien gainean barreiatzen da. Hantura baten zein kolpe baten ondorioa izaten da gehienetan. *ES:* Fibrosis *FR:* Fibrose *EN:* Fibrosis *Oharrak:* Bihotzean, birikan, peritoneoan eta giltzurrunean da ohikoena fibrosia. *Arloa:* Med.
- Fibroso:** izond. Ikus 'zuntz-'.
Filamentu: iz. Ikus 'hariizpi'.
Filariasi: iz. Ikus 'filariosi'. *ES:* Filariasis
Filariosi: iz. Filariak edo mikrofilariak gorputzeko ehunetan eragiten duten gaixotasun parasitarioa. Filariak helminto biribilduak dira, luzeak, hariiz-

- pi-formakoak. Intsektu baten zitzadaren ondorioz organismora sartzen dira larba mikroskopiko gisa, eta lina-gongoilak eta hodiak kutsatzen dituzte. Antimomialak eta intsektu zurruparien kontrako gaiak erabiltzen dira filariosia sendatzeko. *ES: Filariosis FR: Filariose EN: Filariasis Arloa: Med.*
- Filiforme:** 1. izond. Hari nahiz hariizpi-itxura edo begitura duena. 2. iz. Oso zunda mehea. *ES: Filiforme FR: Filiforme EN: Filiform Arloa: Biol.*
- Fimosi:** iz. Zakileko prepuzioaren irekigunearen estutze naturala; jaiotzetikoa edo istripuzkoa izan daiteke, eta ez du uzten zakil-mokoa ateratzen. *ES: Fimosis FR: Phimosis EN: Phimosis Arloa: Med.*
- Finkapen:** iz. Ikus 'finkatze'.
- Finkatzaile:** 1. izond. Lotzeko, itsasteko edo egonkortzeko erabiltzen dena. 2. iz. Ehun baten lagin histologiko edo patologikoei eusteko erabiltzen den erreaktibo kimikoa. 3. iz. Orratzez eta hagarxoz osaturiko tresna; gorputz atal bati egonkortasuna emateko prestatua dago. *ES: Fijador FR: Fixateur EN: Fixator*
- Finkatze:** 1. iz. Gorputz edo organo bat finko mantentzeko egiten den ekintza. 2. iz. Odontologian, hortzei eusteko tresna. *ES: Fijación FR: Fixation EN: Fixation Arloa: Biol., Biokim.*
- Finkotasun:** iz. Finkoa denaren ezaugarria. *ES: Fijeza*
- Fintze:** iz. Gai bati gorputz arrotzak kentzea. *ES: Refinado, refinación FR: Raffinage EN: Refining Arloa: Kim.*
- Fisiologia-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'fisiologiko'.
- Fisiologia:** iz. Zientzia biologikoa; egituraturiko gorputzen dinamika aztertzea du helburu. *ES: Fisiología FR: Physiologie EN: Physiology Arloa: Biol.*
- Fisiologiko:** izond. Fisiologiari dagokiona; funtzio normalei, bereziki. *ES: Fisiológico FR: Physiologique EN: Physiologic*
- Fisiologo:** iz. Fisiologian aditua den pertsona. *ES: Fisiólogo FR: Physiologue EN: Physiologist*
- Fisionomia:** 1. iz. Aurpegiaren itxura arrunta; aurpegi-egitamen araberakoa da. 2. iz. Gauzen kanpoko itxura. *ES: Fisionomía FR: Physionomie EN: Complexion, physiognomy*
- Fisionomista:** 1. iz. Fisionomiaren azterketan jarduten duen pertsona. 2. iz. Pertsonen fisionomia-ezaugarriak gogoratzeko erraztasuna duen pertsona. *ES: Fisionomista EN: Physiognomist*
- Fisiopatologia:** iz. Medikuntzaren alorra; gaixotasunak eta haiek organismoan eragindako aldatketak aztertzen ditu. *ES: Fisiopatología FR: Physiopathologie EN: Physiopathology Arloa: Med.*
- Fisioterapeuta:** iz. Fisioterapiari aditua. *ES: Fisioterapeuta FR: Physiothérapeute EN: Physiotherapist Arloa: Med.*
- Fisioterapia:** iz. Gaixotasunen tratamenduan agente fisikoak erabiltzen dituen sendabidea. Masa-jeak, manipulazioa, ariketa terapeutikoak, hotza, beroa, hidrotterapia, bizkortze elektrikoa eta argi-bizkortzea erabiltzen dira, gaixoari gorputza berriro hezten eta funtzio normalera itzultzen laguntzeko. *ES: Fisioterapia FR: Physiothérapie EN: Physiotherapy Arloa: Med.*
- Fistula:** iz. Ez-ohiko komunikazio artifizial, kirurgiko edo esperimental. Organoa bat kanpoaldearekin nahiz beste organo batekin komunikatzen du, larruazal- edo muki-zulo baten bidez. Organismoak gorputzeko zikinkeriak kanporatzen ditu fistulatik. Zaila da ixten; horretarako, ebakuntza egin behar izaten da. *ES: Fístula FR: Fistule EN: Fistula Arloa: Med.*
- Fisura:** 1. iz. Erabatekoa ez den hezur-haustura. *Arloa: Med.* 2. iz. Azaleko zisura, arraildura edo ildo; normala nahiz patologikoa izan daiteke. Organoa zatitzen du sarritan. *ES: Fisura FR: Fissure EN: Fissure Arloa: Anat.*
- Fitopatologia:** iz. Landareei erasaten dieten gaixotasunak aztertzen dituen zientzia. *ES: Fitopatología FR: Phytopathologie EN: Phytopathology Arloa: Biol.*
- Flagelatu:** izond. Ikus 'flagelodun'.
- Flagelo:** iz. Zelularen luzakin higikorra, zartailu-itxurakoa; zenbait protozook izaten dute, mugimendu-organoa gisa. *ES: Flagelo FR: Flagelle EN: Flagellum Arloa: Biol.*
- Flagelodun:** izond. Protozoen taldeko izaki zelulabakarra; flageloen bidez mugitzen da. Itsasoko uretan eta ur gezatan bizi ohi da, banaka edo taldeka. *ES: Flagelado FR: Flagellé EN: Flagellate Arloa: Biol.-Mikrobiol.*
- Flatulentzia:** iz. Urdaileko nahiz hesteetako distentsioa, gas-pilaketaren ondoriozkoa. Mina eragiten du zenbaitetan. *ES: Flatulencia FR: Flatulence EN: Flatulence Arloa: Med.*
- Flebitis:** iz. Zain baten hormaren hantura. Hainbat eragile izan ditzake: tronbosia, tumorrak, traumatismoak, infekzioak, eta abar. *ES: Flebitis FR: Phlébite EN: Phlebitis Arloa: Med.*
- Flebotomia:** iz. Ikus 'odoluste'. *ES: Sangría, flebotomía FR: Effusion de sang, saignée, phlébotomie EN: Bloodletting, phlebotomy*
- Flema:** iz. Ikus 'karkaxa'.
- Flemoi:** iz. Gaizkoaduraren lehen urratsa; flemoian, zornerik ez dago oraindik, eta leukozitoei ehunaren zelulen arteko gunea betetzen dute. Abzesu bihurtzen da kapsulak inguratzen duenean. *ES: Flemón FR: Phlegmon EN: Phlegmon Arloa: Med.*

- Flexio:** iz. Zenbait giltzadurak ahalbidetzen duen mugimendua; bata bestearen segidan dauden bi hezurren arteko angelua estutzen du. *ES:* Flexión *FR:* Flexion *EN:* Flexion *Oharrak:* Ukondoaren flexioa egitean, besahezurraren eta kubito hezuraren arteko angelua estutzen da.
- Flora:** iz. Gorputzeko mikroorganismo multzoa; gaixotasunak eragiten dituzten mikroorganismoei aurre egiten diete, eta immunitate naturala ematen dute infekzio jakinen aurrean. *ES:* Flora *FR:* Flore *EN:* Flora *Arloa:* Biol.
- Fluidifikazio:** iz. Gorputz bat jariakin bihurtzeko prozesua. *ES:* Fluidificación *FR:* Fluidification *EN:* Fluidification *Arloa:* Kim.
- Fluido:** iz. Jariatzeko ahalmena duen eta bere forma ontziaren formara moldatzen duen edozein gai likido edo gas erakoa; gaiaren masa orokoretik bereizi gabe posizio erlatiboa alda dezaketen molekulez osatua dago. *ES:* Fluido *FR:* Fluide *EN:* Fluid
- Fluktuatu:** ad. Gorputz batek isurkari baten gainean balantza egin. *ES:* Fluctuar *FR:* Fluctuer *EN:* To fluctuate
- Fluktuatzaile:** izond. Uhin-formako mugimendu bati dagokiona; barruan likidoa daukan egitura bat haztatzean atzematen da. *ES:* Fluctuante *FR:* Fluctuant *EN:* Fluctuant
- Fluktuazio:** 1. iz. Likido baten uhin-mugimendua, gorputzeko barrunbe batean. 2. iz. Balio finko batean (gorputzaren tenperatura, adibidez) edo masa batean gertatzen den aldaketa. *ES:* Fluctuación *FR:* Fluctuation *EN:* Fluctuation
- Fluor:** iz. F. Elementu kimikoa, ez-metalikoa, gasoso eta halogenoa. Elementu guztien artean elektronegatiboena da, eta erreaktibitate oso altukoa. Arnastuz gero, narridura eragiten du, eta arriskutsua da. *ES:* Flúor *FR:* Fluor *EN:* Fluorine *Oharrak:* Fluor-gatzez osaturiko pozoiak intoxikazio larria eta heriotza ekar ditzake, intsektizidak edo arratoiaren kontrakoak istripuz hartuz gero. *Oharrak:* Zenbait hiritan, sodio fluoruro kantitate txikiak botatzen zaizkio edateko urari, hortzetako esmaltea gogortzeko eta txantxarrari aurre egiteko. *Arloa:* Kim.
- Fluorazio:** 1. iz. Fluor atomo bat edo gehiago barneratzea konposatu organiko baten molekulan. 2. iz. Edateko urari fluorra gehitzea; txantxarrari aurre egiteko, bereziki. *ES:* Fluoración *FR:* Fluoración *EN:* Fluorination *Arloa:* Kim.
- Fluoruro:** iz. Azido fluorhidrikoaren anioia, eta azido horretatik eratorritako gatzaren izen orokorra. Fluorrez eta beste elementu batez osatutako konposatua da. Edateko urari gehitzen zaio, hortzetako txantxarrari aurre egiteko. *ES:* Fluoruro *FR:* Fluorure *EN:* Fluoride *Arloa:* Kim.
- Fokomelia:** iz. Garapenaren anomalia. Gorputzadar baten edo gehiagoren goiko aldearen gabezia du ezaugarri. *ES:* Focomelia *FR:* Phocomélie *EN:* Phocomelia *Arloa:* Med.
- Foku:** iz. Organismoan, prozesu patologiko batek erasotzen duen gune nagusia. *ES:* Foco *FR:* Foyer *EN:* Focus *Arloa:* Med.
- Foliazeo:** izond. Hosto bati dagokiona, edo haren itxura duena. *ES:* Foliáceo *FR:* Foliacé *EN:* Foliaceous *Arloa:* Biol.
- Folikular:** izond. Folikulari dagokiona, edo haren itxura duena. *ES:* Folicular *FR:* Folliculaire *EN:* Follicular *Arloa:* Biol.
- Folikulu:** iz. Zorro-formako egitura anatomiko txikia, mukosan edo larruazalean dagoena; jario-funtzioa du gehienetan. *ES:* Folículo *FR:* Follicule *EN:* Follicle *Arloa:* Biol.
- Folikulu-formako:** izlag. Ikus 'folikular'.
- Fonazio:** iz. Hitz-hotsak sortzea, biriketako aireak laringeko ahots-kordetan eragiten duen bibrazioaz. *ES:* Fonación *FR:* Phonation *EN:* Phonation
- Fonazio-organo:** iz. Ahotsa edo hitzak sortzen dituen organoa. *ES:* Órgano de fonación
- Fonendoskopio:** iz. Auskultazio-soinuak biziagotzen dituen tresna; erraieen kokagunea zehazteko ere balio du. Azterketa klinikoetan erabiltzen da, zenbait organoren —bereziki arnas organoen eta bihotzaren— hotsak entzuteko. *ES:* Fonendoscopio *FR:* Phonendoscope *EN:* Phonendoscope *Arloa:* Med.
- Fontanela:** iz. Haurraren garezurrean, hezurtu gabeko gunea; hezurren arteko mintz hauskaitza da. *ES:* Fontanela *FR:* Fontanelle *EN:* Fontanel *Oharrak:* Aurrekoa (bregma) eta atzekoa (lambda) dira fontanela nagusiak. *Arloa:* Anat.
- Formaldehido:** iz. HCHO. Metanalaren izen tradizionala; aldehido formikoa da. Gas toxiko koloregabea eta lurrunkorra da; usain txarra du, eta hidrosolublea da. Gelak, arropak, eta abar esterilizatzeko erabiltzen da. Eskuarki, % 40ko ur-disoluzioan erabiltzen da, antiseptiko orokor eta babesle gisa, eta *formol* eta *formalina* izenak hartzen ditu. *ES:* Formaldehído *FR:* Formaldéhyde *EN:* Formaldehyde *Arloa:* Kim.
- Formazio-bero:** iz. Gorputz baten sintesi-erreakzioetik sortzen den bero kantitatea. *ES:* Calor de formación *FR:* Chaleur de formation *EN:* Heat of formation
- Formol:** iz. Formaldehidoaren ur-disoluzioa. Metanol (alkohol metiliko) pixka bat du, eta erabileraz ugari ditu: desinfektagarria, germizida, fungizida eta intsektizida da, eta konposatu organiko askoren sintesia bideratzen du. *ES:* Formol *FR:* Formol *EN:* Formol
- Formula:** iz. Sinbolo-konbinazioa; konposatu kimiko baten osagaiak, gai baten prestaera-metodoa edo emaitza zehatz bat lortzeko prozesua

- adierazten ditu. *ES: Fórmula FR: Formule EN: Formula Arloa: Kim.*
- Formula kimiko:** iz. Sinbolo multzoa; konposatu bata osatzen duten elementuak eta haien proportzio erlatiboak adierazten ditu. *ES: Fórmula química FR: Formule chimique EN: Chemical formula*
- Forzepe:** iz. Kirurgia-tresna; bi kirtenduna da, eta erabilera ugari ditu. Batez ere, erditzean erabiltzen da, haurrak irteteko zailtasunak dituenen; koilara bana du mutur bakoitzean, umekiaren buruari heltzeko eta hura atera ahal izateko. *ES: Fórceps FR: Pince EN: Forceps Arloa: Med.*
- Fosfato:** iz. Azido fosforikoaren gazten izen orokorra. Oso garrantzitsuak dira fosfatoak zelula bizietan; energia pilatzeko eta erabiltzeko, eta informazio genetikoak igortzeko, batez ere. *ES: Fosfato FR: Phosphate EN: Phosphate Arloa: Kim.*
- Fosforiko:** izond. Fosforoari dagokiona. *ES: Fosfórico FR: Phosphorique EN: Phosphoric Arloa: Kim.*
- Fosforo-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'fosforiko'.
- Fosforo:** iz. P. Elementu kimiko ez-metalikoa. Oso toxikoa eta sukoia da. Nahikoa zabalduz dago izadian, kaltzio ortofosfato eran, batez ere. Hezurretatik, gernutik eta zenbait mineralatik aterratzen da. Terapeutikaren erabiltzen da, errakitis-moaren, osteomalaziaren, garuneko gaixotasunen, nerbio-gaixotasunen, tuberkulosiaren eta besteren aurka. Sexu-organoen kitzikagarri gisa ere erabili izan da. Funtsezkoa da fosforoa proteinen, kaltzioaren eta glukosaren metabolismoarako. Fosforo-gutxiegitasunak pisu-galera, anemía eta ez-ohiko hazkuntza eragin ditzake. *ES: Fósforo FR: Phosphore EN: Phosphorus Arloa: Kim.*
- Fosgeno:** iz. Azido karbonikoaren eratorria; karbono monoxidoaren eta kloroaren arteko konbinazioz lortzen da. Gas pozoitsua da. *ES: Fosgeno FR: Phosgène EN: Phosgene Arloa: Kim.*
- Fotofobia:** iz. Ez-ohiko jasanezintasuna argiarekiko. Begietako asalduetan (erretina sentikorrek) edo zenbait nerbio-gaixotasunetan (meningitisa, buruko mina) agertzen da. Hainbat gaixotasunen sintoma ere izan daiteke: elgorria, entzefalitis, Reiter-en sindromea, eta abar. *ES: Fotofobia FR: Photophobie EN: Photophobia Arloa: Med.*
- Fotohartzai:** izond. (Zelulei buruz) Argia xurgatuz gero, nerbio-kinada eragiten duena. *ES: Fotorreceptor, fotoceptor FR: Photorécepteur EN: Photoreceptor Arloa: Biol.*
- Fotolisi:** iz. Gai baten deskonposizio kimikoa, argi-irradatzearen ondoriozkoa. Banandu nahi den molekulararen araberakoa da erradiazioaren uhin-luzera. *ES: Fotólisis FR: Photolyse EN: Photolysis Arloa: Kim.*
- Fotosíntesi:** iz. Biomolekulak —nagusiki karbohidratoak— sintetizatze prozesua, klorofila duten landare berdeetan. Ura eta atmosferako karbono dioxidoa hartu eta, energia gisa argia baliatuz, oxigenoa askatzen da. *ES: Fotosíntesis FR: Photosynthèse EN: Photosynthesis Arloa: Biol.*
- Fototerapia:** iz. Gaixotasunen tratamendua; argia erabiliz egiten da. Naturala edo artifiziala izan daiteke argi hori. Argi ultramorea erabiltzen da, gehienbat, hartarako. *ES: Fototerapia FR: Photothérapie EN: Phototherapy Obarrak:* Hainbat gaixotasunen tratamenduan erabil daiteke argi ultramorea: aknea, etzanera-ultzerak, psoriasis, hiperbilirrubinemia, eta abar. *Arloa: Med.*
- Frenulu:** iz. Atal baten mugimenduak mugatzen dituen zati edo egitura. Motzegia denean, eten egin behar da —batez ere mihiaren edo prepuzioaren kasuan—, organoaren mugimendua erabat galaraz ez dezan. *ES: Frenillo FR: Frein EN: Frenum, frenulum Adibideak:* Mihi-haria, prepuzio-haria, klitori-haria eta abar. *Arloa: Anat.*
- Frigido:** izond. Berotasunik edo sentimendurik ez duena; pasiorik azaltzen ez duena. Sexu-harremetan atsegin hartzeko eta, batez ere, orgasmoa lortzeko ezintasuna izaten dute frigidoek. *ES: Frígido FR: Frigide, froid EN: Frigid Arloa: Med.*
- Frigidotasun:** iz. Hoztasuna; sexu-grinik eza, zehazki. *ES: Frigidez FR: Frigidité EN: Frigidity Arloa: Med.*
- Frogatu:** ad. Frogen bidez, zerbaitek nola funtzionatzen duen jakin, edo ongi funtzionatzen duela egiaztatu; argudioak eman. *ES: Probar FR: Éprouver, essayer, prouver EN: To prove, to check*
- Fruktosa:** iz. Karbohidrato monosakaridoa. Kristal-itxura du, eta uretan disolbagarria da. Sakarosa baino gozoagoa da. Sakarosaren eta beste zenbait polisakaridoren osagaia da, eta garrantzi handia du bizidunen metabolismoan. Sakarosaren eta beste polisakarido batzuen hidrolisi bidez lortzen da fruktosa era artifizialean. Ez du insulinarik behar metabolizatzeke, eta, horregatik, egokia da diabetikoentzat. *ES: Fructosa FR: Fructose EN: Fructose Arloa: Kim.*
- Frustrazio:** iz. Gehitutako tentsio emozionala, helburuak lortu nahi eta ezinaren ondoriozkoa. Barne- eta kanpo-indarrek eragiten dute, eskuarki. *ES: Frustración FR: Frustration EN: Frustration Arloa: Psicol.*
- Fulminante:** izond. (Prozesu edo gaixotasun bati buruz) Azkarra eta akutua. Esate baterako, bihotzekoa ematea, sukarra, odoljarria, eta

- abar. *ES*: Fulminante *FR*: Fulminant *EN*: Fulminating
- Fungiforme**: izond. Onddo-itxura duena. *ES*: Fungiforme *FR*: Fongiforme *EN*: Fungiform *Arloa*: Biol.
- Funtzio**: iz. Organo edo atal baten eginkizun berezia, berezkoa eta normala. *ES*: Función *FR*: Fonction *EN*: Function *Arloa*: Biol.-Kim.
- Funtzio talde**: iz. Atomo multzoa; atomook konposatu baten molekulan agertzen direnean, ezaugarri bereizgarriak ematen dizkiote konposatu horri. *ES*: Grupo funcional *FR*: Groupement fonctionnel *EN*: Functional group
- Funtzional**: izond. Organismo baten edo sistema organiko baten funtzioei eragiten diena, egituran eraginik izan gabe. *ES*: Funcional *FR*: Fonctionnel *EN*: Functional
- Furunkulu**: iz. Larruazaleko gaizkoadura; estafilokokoeak eragiten dute. Guruin batean edo ile-folikulu batean gertatzen da, eta haren ezaugarri dira mina, gorritasuna eta hantura. Larria izan daiteke zenbait kasutan; furunkulu asko batera izanez gero, antraxa eratzen da. *ES*: Forúnculo *FR*: Furoncle *EN*: Furuncle *Arloa*: Med.
- Fusiforme**: izond. Bi muturrak zorrotzak dituena. *ES*: Fusiforme *FR*: Fusiforme *EN*: Fusiform

G

- Gabezia:** iz. Ezinbestekoa den gai baten falta; bitamina, bereziki. *ES:* Carencia *FR:* Carence *EN:* Deficiency *Arloa:* Med.
- Gai:** iz. Ikus 'substantzia'.
- Gai gris:** iz. Bizkarrezur-muinaren erdigunean, entzefalo-enborraren erdigunean, zerebeloaren azalean eta haren barneko nukleoetan, garun-azalean eta garunaren barneko nukleoetan dagoen gaia. Nerbio-zelulaz, neuroglia zelulaz eta odol-hodiz osatua dago. Bizkarrezur-muineko gai griseko nukleoak muineko erreflexu guztien gune dira. *ES:* Sustancia gris *FR:* Substance grise *EN:* Grey substance *Arloa:* Anat.
- Gai zuri:** iz. Bizkarrezur-muineko eta garuneko gai grisa inguratzen duen ehuna; nerbio-zuntz mielinizatuz eratua dago nagusiki, baina baditu mielinarik gabeko nerbio-zuntzak ere. *ES:* Sustancia blanca *FR:* Substance blanche *EN:* White substance *Arloa:* Anat.
- Gaikuntza:** iz. Ikus 'gaitze'.
- Gailur:** iz. Hezur baten goragunea; sakroaren eta ornoen arteko angeluak eratzen duena, bereziki. *ES:* Promontorio *FR:* Promontoire *EN:* Promontory
- Gain-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'goiko'.
- Gainasetasun:** iz. Gehiegizko asetasuna; asea dagoen disoluzio bati asetasuna eman dion osagai berbera gehitzearen ondorioz gertatzen da. *ES:* Sobresaturación *FR:* Sursaturation *EN:* Supersaturation *Arloa:* Fis.-Kim.
- Gainazal-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'gainazaleko'.
- Gainazaleko:** izlag. Larruazalari edo beste gainazal bati dagokiona. *ES:* Superficial *FR:* Superficiel *EN:* Superficial
- Gainbehera:** iz. Ikus 'indargabetze'. *ES:* Decaimiento
- Gainbehera abiatu:** ad. Ikus 'indargabetu'. *ES:* Decaer
- Gaindosi:** iz. Sendagaien edo beste hainbat gairen gehiegizko erabilera; kontrako ondorioak izan ditzake: maniatik edo histeriatik hasi, eta koma-egoeraraino edo heriotzaraino. *ES:* Sobredosis *FR:* Surdose *EN:* Overdose
- Gaineko:** izlag. Ikus 'goiko'.
- Gainelikatu:** ad. Behar baino elikagai gehiago hartu edo eman. *ES:* Sobrealimentar *EN:* To overfeed
- Gainelikatze:** iz. Zenbait gaixotasuni aurre egiteko tratamendua, tuberkulosiaren aurkakoa bereziki; goseak eskatzen duena baino elikagai gehiago ematean datza. *ES:* Sobrealimentación *FR:* Suralimentation *EN:* Overfeeding
- Gainkarga:** 1. iz. Normala baino gorputz-pisu handiagoa. Pertsonaren altuera, adina eta gorputzera kontuan hartuz neurtzen da. 2. iz. Psikologian, gorputzari neurritz gaindiko estresa eragiten dion edozein faktore, osasunari ere erasan diezaiokeena. *ES:* Sobrepeso, sobrecarga *FR:* Surcharge *EN:* Overloading
- Gainkargatu:** ad. Zerbaiti ohi edo komeni baino karga handiagoa ezarri. *ES:* Sobrecargar *FR:* Surcharger *EN:* To overload
- Gaintentsio:** iz. Linea edo zirkuitu elektriko bateko tentsioaren ohiz kanpoko igoera, kargaren aldaketa bortitzak eragina. *ES:* Sobretensión *FR:* Surtension *EN:* Overvoltage *Arloa:* Fis.
- Gaitasun:** iz. Ekintza edo lan batzuk egiteko erraztasuna; jaiotzatik izaten da, eta alferrik galtzen da, zaintzen eta lantzen ez bada. *ES:* Aptitud *FR:* Aptitude *EN:* Aptitude *Arloa:* Psikol.
- Gaitz:** iz. Ikus 'gaixotasun'.
- Gaitze:** 1. iz. Norbait zerbaitetarako gaitzeko ekintza. 2. iz. Espermatozoideak obulua ernaltzeko ahalmena lortzeko prozesua; Fallopioren tronpako zabalgunera iristean jasandako aldaketei esker lortzen du ahalmen hori espermatozoideak. *ES:* Capacitación
- Gaitzikor:** 1. izond. Gaixotasunak edo gaixotasunen aldaketak izateko erraztasuna duena. 2. izond. Aldaketa bat jasateko gai dena; gai kimiko baten kasuan, esate baterako. *ES:* Susceptible
- Gaixo:** iz. Ikus 'paziente'. *ES:* Paciente
- Gaixobera:** izond. Gaixotzeko joera duena. *ES:* Enfermizo *EN:* Sickly, unhealthy
- Gaixondo:** iz. Ikus 'susperraldi'.
- Gaixotasun:** iz. Egoera fisiologikoaren asaldua; gorputzaren zati batean edo gehiagotan gertatzen da. Etiologia ezaguna izaten du gehienetan, eta zeinu eta sintoma jakinak ditu ezaugarri. *ES:* Enfermedad, afección *FR:* Maladie *EN:* Disease
- Gaixotasun baskular:** iz. Odol-hodiei erasaten dien asaldua. *ES:* Enfermedad vascular *FR:* Affection vasculaire *EN:* Vascular disease *Arloa:* Med.
- Gaixotasun benereo:** iz. Gaixotasun kutsagarria; sexu-harremanen bidez kutsatzen da. *ES:* Enfermedad venérea *FR:* Maladie transmissible sexue-

- llement *EN*: Sexually transmitted disease *Arloa*: Med.
- Gaixotasun biriko**: iz. Gizakiarentzat patogenoak diren birusetako edozeinek eragindako gaixotasuna. Ezagutzen diren gaixotasunik larrienen eta kutsagarrienen artean daude haietariko batzuk. *ES*: Enfermedad vírica *FR*: Infection virale *EN*: Viral infection *Arloa*: Med.
- Gaixotasun funtzional**: iz. Organismoaren asaldua; zeinuak eta sintomak izan arren, ez da egituraren edo fisiologiaren anormaltasunik agertzen azterketetan. *ES*: Enfermedad funcional *Adibideak*: Gaixotasun funtzionalak dira, batzuetan, buruko mina, inpotentzia, idorria, eta abar. *Arloa*: Med.
- Gaixotasun koronario**: iz. Bihotzeko arterien odolfluxua murriztearen ondoriozko eritasuna. Bularreko mina du ezaugarri, eta bihotz-gutxiegitasuna, anginak nahiz infartua eragin ditzake. *ES*: Enfermedad coronaria *FR*: Maladie coronarienne *EN*: Coronary heart disease *Arloa*: Med.
- Gaixotasun profesional**: iz. Ikus 'lanbide gaixotasun'.
- Gaixotasun zeliako**: iz. Sabeleko organoetako gaixotasuna; haurrei gertatzen zaie, gehienbat. Malabsortzio-arazo bat izaten da. *ES*: Enfermedad celiaca *FR*: Coeliacue *EN*: Celiac *Arloa*: Anat.
- Gaixoti**: izond. Ikus 'gaixobera'.
- Gaixotu**: ad. Gaixotasunak jo. *ES*: Enfermar *EN*: To fall ill, to become ill
- Gaizkiagotu**: ad. Ikus 'larriagotu'.
- Gaizkoadura**: iz. Germen patogenoen inbasioa organismoan. Ugaldu eta bikoiztu egiten dira germen horiek, eta gaixotasunak eragiten dituzte. Horretarako, gune bateko zelula-lesioak, toxinari edo antigeno-antigorputz erreakzioak gertatzen dira ostalarian. Sukarra da gaizkoadura guztien ezaugarririk bereizgarriena. Antibiotikoak dira tratamendu egokia, birusek eragindako gaizkoaduren kasuan izan ezik. *ES*: Infección *FR*: Infection *EN*: Infection *Arloa*: Med.
- Gaizkoatu**: ad. Gaizkoadura gertatu; mikroorganismoek zerbait kutsatu. *ES*: Endeñarse, infectar *Adibideak*: Zauri nahiz zaldar batek zornea eratu edo jariatu. *Arloa*: Med.
- Gaizto**: 1. izond. Gaiztotzeko edo heriotza eragiteko joera duena; azkar garatzen da, eta gero eta larriagoa da. 2. izond. (Minbiziari buruz) Zelula atipikoz osatua dagoena eta, pixkanaka, metastasien bidez, ondoko ehunak inbaditu eta urrunera barreiatzen dena. *ES*: Maligno *FR*: Malin *EN*: Malignant *Arloa*: Med.
- Gako**: izond. Ikus 'oker'.
- rraiatzen duena. 2. Hodi galaktoforo: iz. Esnea guruinetatik titiburuetera eramaten duen hodia. *ES*: Galactóforo, lactifero *FR*: Galactophore *EN*: Lactiferous. *Arloa*: Biol.
- Galaktosa**: iz. Azukre sinplea; laktosa osatzen du glukosarekin batera. Nerbio-zelulen mintzetan, azukre-erremolatxan eta itsasoko gometan eta algetan egoten da. *ES*: Galactosa *FR*: Galactose *EN*: Galactose *Arloa*: Kim.
- Galbanismo**: iz. Korronte jarraituak organo bizien gan duen eragina. *ES*: Galvanismo *FR*: Galvanisme *EN*: Galvanism *Arloa*: Med.
- Galdeketa**: iz. Helburu jakinetarako egiten den galdera-zerrenda. *ES*: Cuestionario *FR*: Questionnaire *EN*: Questionnaire
- Galdera sorta**: iz. Ikus 'galdeketa'.
- Galkor**: izond. Irauten ez duena. *ES*: Caduco
- Galtzarbe**: iz. Ikus 'besape'.
- GaltzARBeko**: izlag. Ikus 'besapeko'.
- Gameto**: iz. Ugal-zelula arra edo emea. Arra eta emea elkartzean, zigotoa sortzen da. Ugaltzeko ahalmena du, eta zelula somatikoaren kromosoma kopuru haploidea dauka. *ES*: Gameto *FR*: Gamète *EN*: Gamete *Arloa*: Biol.
- Gamma izpiak**: iz. Uhin-luzera txikiko erradiazio elektromagnetikoa. Atomo baten nukleoak jaurtitzen du erreazio nuklearretan. Energia altuko fotoiek eratzen dituztenez, izpi horiek ez dute ez masarik ezta karga elektrikorik ere, eta argiaren abiadura berean higitzen dira. Erradioterapian, dosi txikitan erabiltzen dira, kaltegarriak izan baitaitezke ehun bizientzat. *ES*: Rayos gamma *FR*: Rayon gamma *EN*: Gamma ray
- Gammaglobulina**: iz. Globulina plasmatikoa. Agente immunizatzaile pasiboa da, eta antigorputz-jarduera du; terapeutikan eta profilaxian asko erabiltzen da. Hainbat gaixotasunen aurrean immunizatze erabiltzen da: elgorria, poliomielitisa, astanafarria, A hepatitis, transfusioen ondoriozko hepatitis serikoak, agammaglobulinemiak eta hipogammaglobulinemiak. *ES*: Gammaglobulina *FR*: Gammaglobuline *EN*: Gamma globulin *Arloa*: Kim.
- Gammagrafia**: iz. Erradiodiagnosiaren alorreko teknika. Gamma izpien bidez egoera patologikoen diagnostikoa egitea ahalbidetzen du. Gai erradioaktiboak zainetan sartuz egiten da. *ES*: Gammagrafia *FR*: Gammagraphie *EN*: Gamma-graphy *Arloa*: Med.
- Ganbil**: izond. Kanporantz kurbaturiko azala duena, erdialdean ezertan baino irtenagoa, hots, konkortua. *ES*: Convexo *FR*: Convexe *EN*: Convex
- Ganbiltasun**: iz. Ganbila denaren ezaugarria. *ES*: Convexidad *FR*: Convexité *EN*: Convexity

- Gandor:** iz. Irtengune edo ertza; hezur-eminentzia estu eta luzexka, bereziki. *ES:* Cresta *FR:* Crête *EN:* Crest *Arloa:* Anat.
- Gangar:** iz. Ikus 'gandor'.
- Ganglionar:** izond. Gongoilei dagokiena, edo gongoilez osatua dagoena. *ES:* Ganglionar *FR:* Ganglionnaire *EN:* Ganglionic, ganglionated *Arloa:* Anat.
- Gangrena:** iz. Ehunen nekrosia, tokiko odol-zirkulazioa etetearen ondoriozkoa; iskemiarren, bakterio-inbasioaren eta usteltzearen ondoriozkoa izaten da gehienetan. Gorputz-adarretan gertatzen da gehienetan, eta traumatismo batek, izozteak, erreketak, gaizko adurak nahiz hodian gaixotasunak eragin dezakete. *ES:* Gangrena *FR:* Gangrène *EN:* Gangrene *Arloa:* Med.
- Gangrenatu:** ad. Gangrena izan. *ES:* Gangrenar *Arloa:* Med.
- Gangrenoso:** izond. Gangrena duena. *ES:* Gangrenoso, -a *EN:* Gangrenous *Arloa:* Med.
- Gantz:** iz. Gai koipetsua; animalien gorputzeko hainbat ehunetan eratzen da. *ES:* Sain *EN:* Animal fat
- Gantzatsu:** izond. Ikus 'koipetsu'.
- Gantz-azido:** iz. Konposatu organikoa, hidrokarburo-kate batez eta karboxilo-talde terminal batez osatua. *ES:* Acido graso *FR:* Acide gras *EN:* Fatty acid
- Gantz-ehun:** iz. Ikus 'ehun adiposo'.
- Gantz-ehun arre:** iz. Ikus 'ehun adiposo arre'.
- Gantz-panikulu:** iz. Larruazalpeko gantz-geruza. *ES:* Panniculo adiposo *FR:* Pannicule adipeux *EN:* Panniculus adiposus *Arloa:* Anat.
- Gantzuki:** iz. Ikus 'pomada'.
- Gantzutu:** ad. Ikus 'baltamatu'.
- Garaiz aurreko:** 1. izlag. Haurdunaldiaren 38. astea bete aurretik jaiotakoa, garapen edo heldutasun osoa ez duena. 2. izlag. Ohiko garaia edo momentu egokia baino lehen azaltzen dena. *ES:* Prematuro *FR:* Premature *EN:* Prématuré
- Garaiz aurreko erditze:** iz. Behar baino lehenago erditzea; hau da, fetuak 2000-2500 g hartu aurretik, edo haurdunaldiko 37-38. astea baino lehen. *ES:* Parto prematuro *FR:* Accouchement prématuré *EN:* Premature labor
- Garapen:** iz. Aldaketa- eta desberdintze-prozesua; era mailakatuan gertatzen da, konplexutasun maila baxuetatik altuagoetara. *ES:* Desarrollo *FR:* Développement *EN:* Development
- Garatu:** ad. Gero eta konplexutasun maila handiago erdietsi nahiz erdietsarazi. *ES:* Desarrollar *FR:* Développer *EN:* To develop
- Garatxo:** iz. Larruazaleko lesio onbera, birus-jatorrikoa. Eskuetan, oinetan eta aurpegian agertzen dira, batez ere, garatxoak. Kutsagarriak dira, eta hedatu egiten dira beste gorputz atal batzuetara. Era askotara senda daitezke: azidokin errez, ebakuntzen bidez erauziz, eta abar. *Papovavirus* kutsagarri arrunta da garatxoaren eragilea. *ES:* Verruga *FR:* Verruca, verrue *EN:* Verruca, wart
- Garatze:** iz. Ikus 'garapen'.
- Garatzatu:** ad. Ikus 'irrigatu'.
- Garatzatze:** iz. Ikus 'irrigazio'.
- Garbigarri:** izond. Ikus 'arazgarri'. *ES:* Depurativo
- Garbitu:** ad. Ikus 'araztu'. *ES:* Depurar
- Garezurreko:** izlag. Garezurrari dagokiona, edo garezurrean dagoena. *ES:* Cranceal *FR:* Crânién *EN:* Cranial *Arloa:* Anat.
- Garondo:** iz. Lepoaren atzeko aldea, kokotea. *ES:* Nuca *FR:* Nuque *EN:* Nape *Arloa:* Anat.
- Garondo-orno:** iz. Ikus 'lepo-orno'.
- Garondoa hautsi:** ad. Garondoko hezurra hautsi, kolpe baten ondorioz. Heriotza eragin dezake. *ES:* Desnucar
- Garraiatu:** ad. Zerbait edo norbait leku batetik beste batera eraman, batez ere tresna, ibilgailu edo era bereziren batez baliatuz. *ES:* Transportar *FR:* Transporter *EN:* To transport
- Garratz:** izond. Lau zapore nagusietako bat. *ES:* Agrio
- Garrazpera:** iz. Hasbeherapen hertsatu eta zaratasua; irenstea zailtzen du, eta ahotsa gorritzen. Ez-tul eginez eztarria garbitzera behartzen du. *ES:* Carraspeo, carraspera *FR:* Graillement *EN:* Clearing of the throat
- Garrazpera izan:** ad. Behin eta berriz ez-tul txikiak egin, eztarria garbitzeko eta ahotsa argitzeko. *ES:* Carraspear
- Garraztu:** izond. Zapore mina hartu duena. *ES:* Agriado *FR:* Aigri *EN:* Sour
- Garun-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'zerebral'.
- Garun:** iz. Entzefaloaren zati nagusia; garezurraren goiko aldean dago. Ildo zentral batek eskuin- eta ezker-hemisferioetan banatzen du; gorputz kailukarak elkartzan ditu hemisferio horiek. Hainbat funtzio ditu garunak; besteak beste, zentzumun-funtzioak eta mugimendu-funtzioak. *ES:* Cerebro *FR:* Cerveau *EN:* Cerebrum *Oharrak:* Garunak zuzentzen dituen prozesuen artean daude: oroimena, hizkuntza, idazkera eta erantzun emozionala. *Arloa:* Anat.
- Garun-azal:** iz. Ikus 'garun-kortex'.
- Garun-bentrikulu:** iz. Garunean dauden lau barrunbeetako bakoitza; likido zefalorakideoz beteak daude. *ES:* Ventrículo cerebral *FR:* Ventricule cérébral *EN:* Cerebral ventricle *Arloa:* Anat.
- Garuneko:** izlag. Ikus 'zerebral'.
- Garuneko bentrikulu:** iz. Ikus 'garun-bentrikulu'.
- Garuneko kommozio:** iz. Buruan hartutako kolpe baten ondoriozko egoera; bertigoa, konortea galtzea, goragalea, pultsu ahula eta arnasketa mo-

- tela ditu ezaugarri. *ES:* Conmoción cerebral *FR:* Commotion cérébrale *EN:* Cerebral concussion
Arloa: Med.
- Garun-enbor:** iz. Nerbio-sistema zentralaren zatia, garun-barrunbean kokatua; bizkarrezur-erraboi-lak, erdiko garunak eta irtenguneeak osatzen dute. *ES:* Tronco cerebral *FR:* Tronc cérébral *EN:* Brainstem *Arloa:* Anat.
- Garun-kortex:** iz. Garun-hemisferioen gainazalean dagoen gai grisezko xafla mehea. Goi mailako nerbio-jarduera koordinatzen du. *ES:* Córtex cerebral, corteza cerebral *FR:* Cortex cérébral *EN:* Cerebral cortex *Arloa:* Anat.
- Garuntxo:** iz. Ikus 'zerebelo'.
- Gas-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'gaseoso'.
- Gas:** iz. Fluido mota; gasean, erabatekoa da molekulen mugikortasuna, eta mugarik gabe hedatzeko gaitasuna du. Ez du forma finkorik, eta tenperaturak eta presioak baldintzatzen dute haren bolumena. *ES:* Gas *FR:* Gaz *EN:* Gas
- Gas geldo:** iz. Egoera jakinetan kimikoki ez-aktiboa den gasa. Esate baterako, nitrogenoa (egoera arruntean) eta gas nobleak (helioa, neona, argona, kriptona, xenona) geldoak dira gairik gehienen aurrean. *ES:* Gas inerte *FR:* Gaz inerte *EN:* Inert gas
- Gaseoso:** izond. Gasari dagokiona; gas-egoeran dagoena, edo gasaren ezaugarriak dituena edota gasa jariatzen duena. *ES:* Gaseoso *FR:* Gazeux *EN:* Gaseous
- Gasifikatu:** ad. Solido bat edo likido bat gas bilakatu. *ES:* Gasificar *FR:* Gazéifier *EN:* To gasify *Arloa:* Kim.
- Gastrektomia:** iz. Urdaila kirurgia bidez eraztea; erabatekoa edo neurri batekoa izan daiteke. Ulterza peptiko kronikoak kentzeko, edo zulatutako ultzeren odoljarria gelditzeko, edota tumor gaiztoak kentzeko egiten da. *ES:* Gastrectomía *FR:* Gastrectomie *EN:* Gastrectomy *Arloa:* Med.
- Gastro:** izond. Ikus 'urdaileko'. *ES:* Gástrico
- Gastritis:** iz. Urdaileko mukosaren hantura, akutu zein kronikoa. Gastritis akutuaren eragile izan daitezke: erredua larriak, kirurgia handia, aspirina zein hanturaren kontrako beste gai batzuk, kortikoideak, elikagaien alergenoko eta toxina birikoak, bakterioenak edo kimikoak. Bestalde, gastritis kronikoaren eragile izan daitezke: ultzera peptikoa, urdaileko minbizia, Zollinger-Ellison-en sindromea edo anemia galgarria. *ES:* Gastritis *FR:* Gastrite *EN:* Gastritis *Arloa:* Med.
- Gastrobaskular:** izond. Digestio- eta zirkulazio-funtzioei dagokiena. *ES:* Gastrovascular *FR:* Gastrovasculaire *EN:* Gastrovascular *Arloa:* Biol.
- Gastroenteritis:** iz. Heste meharraren eta urdailaren aldebereko hantura-prozesua. Gastroenteritisaren eragile dira: gai pozoitsuak hartzea, edo elikagaiak behar bezala ez murtzikatzea, edo edari alkoholduak nahiz oso hotzak edatea, edota kutsaduraren bat. Goragalea eta beherakoa eragiten ditu; gorputzak ura galtzen du, eta oso arriskutsua izan daiteke. *ES:* Gastroenteritis *FR:* Gastro-entérite *EN:* Gastroenteritis *Oharrak:* Gastroenteritisaren sintomak dira: jateko gogorik eza, goragalea, okadak, sabelaldeko mina eta beherakoa. *Arloa:* Med.
- Gastrolito:** iz. Urdailean eratzen den kareharrikonkrezioa. *ES:* Gastrolito *FR:* Gastrolithe *EN:* Gastrolith *Arloa:* Biol.
- Gastrula:** iz. Enbrioiaren garapenaren hirugarren aldi edo egoera, blastularen inbaginaziotik datorrena. Kopa-itxura du. Bi geruza ditu: kanpoko ektodermoa da, eta barnekoa mesentodermoa. Aurrerago, bi geruzatan banatzen da mesentodermoa: mesodermoa eta endodermoa. *ES:* Gástrula *FR:* Gastrula *EN:* Gastrula *Arloa:* Zool.
- Gastrulazio:** iz. Enbriota blastula-egoeratik gastrula-egoerara igarotzen den garapen-aldia. *ES:* Gastrulación *FR:* Gastrulation *EN:* Gastrulation *Arloa:* Zool.
- Gatz:** 1. iz. Sodio kloruroaren izen arrunta (NaCl). Gai kolore, kristalino, disolbagarri eta zapore minekoa da; industrian erabiltzen da, janariak ontzeko edo usteldu gabe iraunarazteko. Naturako gairik ugarienetako bat da. 2. iz. Azidoen eta baseen arteko erreakziotik sortutako konposatuen izen orokorra. Eskuarki, gatzak atal positibo batez (katioi metaliko bat) eta atal negatibo batez (anioia, batzuetan, ez-metal bat izaten da; beste batzuetan, ez-metal bat eta oxigenoa) osatuak daude. *ES:* Sal *FR:* Sel *EN:* Salt
- Gatzapen:** iz. Ikus 'koagulazio'.
- Gatzapenaren kontrako:** izlag. Ikus 'koagulazioaren kontrako'.
- Gatzatu:** ad. Ikus 'koagulatu'.
- Gatzatzaile:** izond. Ikus 'koagulatzaile'.
- Gaza:** iz. Ehun arin eta gardena, harizkoa edo kotoizkoa; elkarrengandik oso bananduak dauden hariz osatua dago. Zauriak sendatzeko erabili ohi da, esterilizatu ondoren. Sendagai batez blaitua egon daiteke gaza, antiseptikoz batik bat. Sendaketetan eta hesgailuetan erabiltzen da. *ES:* Gasa *FR:* Gaze *EN:* Gauze
- Gazaz bildu:** ad. Gazaz estali zerbait. *ES:* Engasar
- Gazitasun:** iz. Inguru bateko gatz-kontzentrazioa. *ES:* Salinidad *FR:* Salinité *EN:* Salinity
- Gazitu:** ad. Jakiak gatzetan eta gatzunetan jarri, gal ez daitezten. *ES:* Salinizar
- Gaztaro:** iz. Nerabazarotik helduarora doan denbora. *ES:* Juventud *FR:* Jeunesse *EN:* Youth
- Gazte-:** (Hitz elkartuetan) Oraindik helduarora iritsi ez denari dagokiona, haren ezaugarriak dituen, edo harentzat egokia dena. *ES:* Juvenil *FR:* Juvénile *EN:* Juvenile

Gazte: izond. Hautzaroaren eta adin nagusiaren artean dagoena, edo gaztaroko hainbat ezaugarri dituena. *ES:* Joven *FR:* Jaune *EN:* Young

Gazur: 1. iz. Likido organiko bat (odola, esnea edo linfa, batez ere) gatzatu ondoren geratzen den likidoa. 2. iz. Edozein likido seroso; mintz serosoan azala hezeten duena, bereziki. *ES:* Serum

Gehiegi kargatu: ad. Ikus 'gainkargatu'.

Geldiarazi: ad. Zerbaiten jarraitutasuna moztu. *ES:* Interrumpir *FR:* Interrompre *EN:* To interrupt

Gelditasun: iz. Geldi dagoenaren egoera edo ezaugarria. *ES:* Inacción *FR:* Inaction *EN:* Inaction

Gemazio: iz. Zelularen ugalketa, sexu gabekoa. Zelularen gune batean kimu bat sortu, eta, zelulatik bereziz, bizidun berri bat sortzean datza. *ES:* Gemación *FR:* Gemmation *EN:* Budding *Oharrak:* Gemazioz ugaltzen dira behe mailako animaliak eta landareak (belakiak, legamiak, lizuna...). *Arloa:* Biol.

Geminatu: izond. Bikoitia; binaka antolatua dagoena, edo gune beretik binaka sortzen dena. *ES:* Geminado *FR:* Géminé *EN:* Geminated *Arloa:* Biol.

Gene: iz. Herentziaren eta material genetikoaren unitate biologikoa. ADN molekula batean, azido nukleikoen sekuentzia zehaztua da. Leku jakina du kromosoman. *ES:* Gen *FR:* Gène *EN:* Gene *Arloa:* Biol.

Genero: iz. Talde taxonomikoa; ezaugarri berdin bat edo gehiago dituzten espezieez osatua dago. *ES:* Género *FR:* Genre *EN:* Genus *Arloa:* Biol.

Genetika: (Hitz elkartuetan) Ikus 'genetiko'.

Genetika: 1. iz. Herentziari dagozkion printzipioak eta mekanismoak ikertzen dituen zientzia, geneak eta haien bilakaera ikertzen dituena, bereziki. 2. iz. Gizabanako, familia, talde edo asaldu jakin baten informazio genetiko osoa. *ES:* Génétique *FR:* Génétique *EN:* Genetics *Arloa:* Biol.

Genetiko: 1. izond. Genetikari edo herentziari dagokiona. 2. izond. Ugalketari, sorrerari edo jatorriari dagokiona. *ES:* Génético *FR:* Génétique *EN:* Genetic *Arloa:* Biol.

Genetista: iz. Genetikaren ikerkuntzan edo aplikazioan aditua. *ES:* Genetista *FR:* Généticien *EN:* Geneticist *Arloa:* Biol.

Genitourinario: izond. Organismoko ugal- eta gerneru-aparatuei dagokiena, hala egitura organikoetara nola funtzioei. *ES:* Genitourinario *FR:* Génito-urinaire *EN:* Genitourinary *Arloa:* Anat.

Genoma: iz. Organismo jakin bateko zelula bakoitzaren ondare genetikoak. Prokariotoetan, kromosoma bakar batean antolatua dago, eukariotoetan ez bezala. *ES:* Genoma *FR:* Génome *EN:* Genome *Arloa:* Biol.

Genotipo: 1. iz. Organismo edo talde baten ondare genetiko osoa; kromosometan geneek duten lekua eta konbinazioaren arabera zehaztua dago. Kanpoko itxuraren ezaugarri multzoa (fenotipoa) baldintzatzen du. 2. iz. Material genetiko berbera duten organismo taldea edo mota. *ES:* Genotipo *FR:* Génotype *EN:* Genotype *Arloa:* Biol.

Geoda: iz. Hezur baten barnean barrunbe patologikoa eratzea ezaugarri duen eritasuna. *ES:* Geoda *FR:* Géode *EN:* Geoda *Arloa:* Med.

Geriatría: (Hitz elkartuetan) Ikus 'geriatriko'.

Geriatría: iz. Medikuntzaren adarra; zahartzaroaren fisiologiaren eta hirugarren adinari erasaten dioten gaixotasunen diagnostikoak, tratamenduak eta zainketa berezietan arduratzen da. *ES:* Geriatria *FR:* Gériatrie *EN:* Geriatrics *Arloa:* Med.

Geriatríko: 1. izond. Geriatriari dagokiona. 2. iz. Adineko pertsonak bizitzeko eta zaintzeko prestaturik dagoen zentroa. *ES:* Geriátrico *FR:* Gériatrique, hôpital gériatrique, centre gériatrique *EN:* Geriatric, geriatric hospital people's home *Arloa:* Med.

Germen: iz. Edozein mikroorganismo; patogenoak, bereziki. *ES:* Gérmen *FR:* Germe *EN:* Germ *Arloa:* Med.

Germinal: izond. Hozizelula bati edo garapenaren aldi goiztiarri dagokiona. *ES:* Germinal *FR:* Germinal *EN:* Germinal *Arloa:* Biol.

Gernu: (Hitz elkartuetan) Ikus 'urinario'.

Gernu: iz. Iraizkin likidoa; giltzurrunek jariatzen dute, eta, maskurian pilatu ondoren, uretratik kanporatzen da. Pertsona helduak 1300-1600 cm³ kanporatzen ditu egunero, egoera normalean. Gernuaren % 90-96 ura da; uraz gain, ordea, urea, sodio kloruroa (gatz arrunta), azido fosforikoa, azido sulfurikoa, azido urikoa, amoniakoa, eta abar ditu. Urearen usaina izaten du. *ES:* Orina *FR:* Urine *EN:* Urine

Gernu-atxikipen: iz. Maskurian gertatzen den gerneru-pilaketa, ez-borondatezkoa eta gehiegizkoa. Hainbat eragile izan ditzake: maskuriko gihar-tonuaren galera, disfuntzio neurologikoa, maskuriko lesioen bat, uretrako buxadura, analgesiko narkotikoak, eta abar. *ES:* Retención de orina *FR:* Rétention d'urines *EN:* Retention of urine *Arloa:* Med.

Gernu-egite: iz. Gernua kanporatzeko ekintza. *ES:* Micción *FR:* Miction *EN:* Micturation, urination *Arloa:* Med.

Gernu-erretentzio: iz. Ikus 'gernu-atxikipen'.

Gernu-maskuri: iz. Gihar-mintzezko zakua, pelbisean dagoena. Gernua pilatzen da bertan, uretratik kanporatua izan dadin. *ES:* Vejiga urinaria *FR:* Vessie urinaire *EN:* Urinary bladder *Arloa:* Anat.

- Gernu-sistema:** iz. Gernua sortu eta hura organismotik kanporatzen duen organo multzoa; giltzurrunez, ureterrez, gernu-maskuriaz eta uretraz osatua dago. *ES:* Sistema urinario *FR:* Appareil urinaire *EN:* Urinary system *Arloa:* Anat.
- Gerri-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'lunbar'.
- Gerri:** iz. Toraxaren eta aldaken arteko gorputz zatia; enborreko zatirik estuena da. *ES:* Cintura *FR:* Ceinture *EN:* Girdle *Arloa:* Anat.
- Gerialdeko:** izlag. Ikus 'lunbar'.
- Gerruntze:** iz. Ikus 'kortse'.
- Gertu:** izond. Berehalakoa; distantzia edo denbora gutxira dagoena. *ES:* Próximo *FR:* Proche *EN:* Near
- Geruza:** iz. Ikus 'estratu'.
- Gibel-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'hepatiko'.
- Gibel:** iz. Digestio-hodiari lotutako guruina; gorputzeko organorik handiena eta konplexuenerikoa da. Bi ildok lobulutan banatzen dute. Oinarrizko organoa da bizitzarako, eta hainbat funtzio ditu: behazuna jariatu, glukogenoa eratu, gantzak finkatu, gai nitrogenatuak urea bihurtu, hematien eraketa eta suntsipenean parte hartu, eta pozoiak, toxinak nahiz bakterioak neutralizatu, finkatu edo suntsitu, besteak beste. *ES:* Hígado *FR:* Foie *EN:* Liver *Arloa:* Anat.
- Gihar perigoide:** iz. Beheko barailako giharra; barailaren aldeetarako mugimendua eta murtixkadura ahalbidetzen ditu. *ES:* Músculo pterigoideo *FR:* Ptérygoïde *EN:* Pterygoid *Arloa:* Anat.
- Gihar-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'muskular'.
- Gihar:** iz. Ikus 'muskulu'.
- Gihar erisorio:** iz. Ahoko 12 giharretariko bat; masetero-giharreko faszian du jatorria, eta larrazalean txertatzen da, ahoko angeluan; angelu horri tiratzea du funtzio, irribarre egitean, adibidez. *ES:* Músculo risorio *EN:* Risorius *Arloa:* Anat.
- Gihar pectineo:** iz. Izterraren barnealdeko giharretan aurrekoena. Haren funtzioak dira izterraren flexioa, adukzioa eta barne-errotazioa. *ES:* Músculo pectíneo *FR:* Pectiné *EN:* Pectineus *Arloa:* Anat.
- Gihar pectoral:** iz. Bularraldearen aurrealdean eta albo banatan dauden giharretako bakoitza. *ES:* Músculo pectoral *FR:* Pectoral *EN:* Pectoral *Arloa:* Anat.
- Gihar sartorio:** iz. Gorputzeko giharrik luzeena, pelbisetik zangarreraino doana. Haren funtzioak dira izterra flexionatzea eta kanporantz biraraztea, eta zangoa flexionatzea eta barnerantz biraraztea. *ES:* Músculo sartorio *FR:* Muscle couturier *EN:* Sartorius *Arloa:* Anat.
- Gihar semitendinoso:** iz. Izterraren atzealdeko hiru giharretako bat. Haren funtzioak dira zangoaren flexioa, flexio-osteko errotazioa eta izterra luzatzea. *ES:* Músculo semitendinoso *FR:* Demi-tendineux *EN:* Semitendinosus *Arloa:* Anat.
- Gihar zerradun:** iz. Ertzetariko bat zerraren antzekoa duten giharrek. Enborrean daude, toraxaren alboan eta bizkarraren goiko eta beheko aldeetan, hain zuzen. *ES:* Músculo serrato *FR:* Serratus *EN:* Serratus *Arloa:* Anat.
- Gihar barneko:** izlag. Gihar-ehunaren barnealdeari dagokiona. *ES:* Intramuscular *FR:* Intramusculaire *EN:* Intramuscular
- Gihar barneko injekzio:** iz. Giharretan jartzen den injekzioa, sendagai bat emateko helburuarekin. *ES:* Inyección intramuscular *FR:* Injection intramusculaire *EN:* Intramuscular injection *Arloa:* Med.
- Gihar-ehun:** iz. Giharraren gaia osatzen duen ehuna; uzkuertzeko gaitasun handia duten zelulez osatua dago, eta mugimendu guztien oinarri da. *ES:* Tejido muscular *FR:* Tissu musculaire *EN:* Muscular tissue
- Gihar-min:** iz. Giharretan sentitzen den min edo ziztada, batik bat gorputz-adarretan, ariketa gogorregia edo iraupen luzeak egin eta gero. *ES:* Agujeta *FR:* Courbatures *EN:* Muscle stiffness
- Giharrak bigundu:** ad. Gorputz atal gogortu edo baldartu batek askatasuna eta mugikortasuna berreskuratu. *ES:* Desentumecer
- Giharrerria:** iz. Ikus 'muskulatura'.
- Gihar-tentsio:** iz. Gihar-uzkurdurak eragindako tentsioa. *ES:* Tensión de los músculos, tensión muscular *FR:* Tension musculaire *EN:* Muscular tension
- Gihartsu:** izond. Gihar asko duena. Indartsua, kementsua. *ES:* Musculoso
- Gihar-uzkurdura:** iz. Nerbio-kinaden aurrean izaten den ohiko erreazioa; gihar-zuntzak laburtzean datza. *ES:* Contracción muscular *FR:* Contraction musculaire *EN:* Muscle twitch
- Giltzadura:** iz. Ikus 'artikulazio'.
- Giltzadurako:** izlag. Ikus 'artikular'.
- Giltzurrun-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'giltzurrun-(ta)ko'.
- Giltzurrun:** iz. Guruin-organo bikoitza; gernua jariatzen du. Babarrun-formakoak dira giltzurrunak, eta sabelalde-barrunbearen atzeko aldean daude. Nefrona da giltzurrunaren unitate histologiko eta funtzionala (milioi bat nefrona inguru daude giltzurrun bakoitzean). Nefronek odoleko gaien kontzentrazioa mantentzen laguntzen dute, ura eta hondakin-gaiak (urea, azido urikoa, eta abar) kanporatuz. Era berean, odolaren presioa erregulatzen duten gaiak ditu, eta barne-jarioko guruin gisa ere jokatzen du. 1300 litro odol igarotzen da egunero giltzurrunetatik. *ES:* Riñón *FR:* Rein *EN:* Kidney *Arloa:* Anat.

Giltzurrun(e)ta)ko: izlag. Giltzurrunari dagokiona, edo giltzurrunean dagoena. *ES:* Renal *FR:* Rénal *EN:* Renal

Giltzurrun-formako: izlag. Giltzurrunaren forma duena. *ES:* Reniforme *FR:* Réniforme *EN:* Reniform

Giltzurrun gaineko: 1. izlag. Giltzurrunaren gainean dagoena. 2. iz. Giltzurrunaren gainean dagoen guruina. *ES:* Suprarrenal *FR:* Surrénal *EN:* Suprarenal *Arloa:* Anat.

Giltzurrun gainekoaren muin: iz. Giltzurrun gaineko guruinaren atalik barnekoena. Giltzurrun gainekoaren muinaren zelulek erreakzio kromafinoa dute, epinefrina eta norepinefrina eduki eta jariatzen baitute haien pikorrek. *ES:* Médula suprarenal *FR:* Médullosurrénale *EN:* Adrenal medulla *Arloa:* Med.

Giltzurrun-pelbis: iz. Ureterrak giltzurrunarekin lotzen diren guneko zabalgunea, inbutu-formakoa; gernua bideratzen du giltzurrunetik ureterrera. *ES:* Pelvis renal *FR:* Bassinet rénal *EN:* Renal pelvis

Ginekologia-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'ginekologiko'.

Ginekologia: iz. Medikuntzaren adarra; emakumearen osasun-laguntzaz, sexu- eta ugaltze-organuen gaixotasunez arduratzen da. *ES:* Ginecología *FR:* Gynécologie *EN:* Gynecology *Oharrak:* Umetokiko eta obulutegietako tumorrak, hilekoaren gorabeherak eta antzutasuna dira, gaur egun, ginekologiaren aztergai nagusiak. *Arloa:* Med.

Ginekologiko: izond. Ginekologiari dagokiona. *ES:* Ginecológico *FR:* Gynécologique *EN:* Gynecological *Arloa:* Med.

Ginekologo: iz. Ginekologian aditua. *ES:* Ginecólogo *FR:* Gynécologue *EN:* Gynecologist *Arloa:* Med.

Gingil-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'lobular'.

Gingil: iz. Ikus 'lobulu'.

Gizaki: iz. Gizon-emakumeen multzoko banakoa, arra edo emea. *ES:* Ser humano *FR:* Humain *EN:* Human

Gizaseme: iz. Ikus 'gizon'.

Gizen: izond. Mardula; gantz gehiegi duena. *ES:* Craso *FR:* Gras, grasse *EN:* Gross, fat

Gizendu: ad. Gizen edo gizenago bihurtu. *ES:* Engordar *FR:* Engraisser *EN:* To put on weight, to get fatter

Gizeneri: iz. Ikus 'obesitate', 'adipositate', 'adiposi'.

Gizentasun: iz. Ikus 'obesitate', 'adipositate', 'adiposi'.

Gizon: iz. Pertsona arra; heldua, bereziki. *ES:* Hombre, varón *FR:* Homme *EN:* Man

Gizonezko: iz. Ikus 'gizon'.

Glande: iz. Zakilaren mutur distala. Uretarren zati harroaren hedapenez osatua dago, eta prepuzioak

inguratzen du. *ES:* Glande *FR:* Gland *EN:* Glans penis *Arloa:* Anat.

Glaukoma: iz. Begi barneko presioaren igoera ezaugarri duen asaldia. Humore urtsuko irteera-fluxuaren buxaduraren ondoriozkoa izan daiteke presio-igoera hori. Begi-globoa gogortu egiten da, nerbio optikoa atrofiatu, eta papila atzeratu. Ikus-eremuaren murrizketa eta itsutasuna dira glaukomaren ezaugarri klinikorik nabarmenak. *ES:* Glaucoma *FR:* Glaucome *EN:* Glaucoma

Glia: iz. Ikus 'neuroglia'.

Glizerido: iz. Glizerinaren eta gantz-azidoen estereiri dagokien termino orokorra; gantz neutroa. *ES:* Glicérido *FR:* Glycéride *EN:* Glyceride

Glizerina: iz. Koipe gozoa. Koipean eta gantzen hidrolisitik lortzen da. Ehunak kontserbatzeko eta zati histologikoen antolaketa egiteko erabiltzen da. Crema, kolutorio edo gargarismo gisa erabiltzen da medikuntzan. Eragin libragarri- eta antilitiasikoa du organismoaren barruan, eta azukreaken orde erabil daiteke diabetikoetan. *ES:* Glicerina *FR:* Glycérine *EN:* Glycerin *Arloa:* Biokim.

Globular: izond. Globo- edo esfera-itxura duena. *ES:* Globular *FR:* Globulaire *EN:* Globular

Globulina: iz. Proteina talde zabala. Disolbagarritasunaren, mugikortasun elektroforetikorearen eta neurriaren arabera sailkatzen dira. Beroak kogulatu egiten ditu globulinak. Globulina mota bat odoleko globulueta izaten da; fibrina sortzen du eta odol-gatzatzailea da. *ES:* Globulina *FR:* Globuline *EN:* Globulin

Globulu: iz. Esfera-formako gorputz txikia. Odolean, linfan edo gorputz barneko beste isurkari batzuetan izaten da esekiduran. Globulu gorriak eta globulu zurriak izaten dira ornodunetan. *ES:* Glóbulo *FR:* Globule *EN:* Globule

Globulu gorri: iz. Ikus 'eritrozito'. *ES:* Glóbulo rojo

Globulu-formako: izlag. Ikus 'globular'.

Glomerulu: 1. iz. Odol-hodiz edo nerbio-zuntzez osaturiko egitura biribildua; esate baterako, giltzurrun-glomerulua. 2. iz. Giltzurrun-glomerulu: Giltzurrunean, gernu-hodixka baten zabalgunearn barnean dagoen glomerulua, odol-kapilar bihurtuak. *ES:* GloméruLO *FR:* Glomérule *EN:* Glomerulus

Glotis: iz. Triangelu-itxurako irekigune edo espazioa, beheko ahots-korden tartean dagoena. Laringearen fonazio-aparatu da. *ES:* Glotis *FR:* Glotte *EN:* Glottis

Glukogeno: iz. Polisakaridoa; animalia-zeluletan biltzen den karbohidrato nagusia da. Glukosa molekula ugaziz osatutako gluzido konplexua da. Animalien glukosa-erreserba da, eta giharretan eta gibelean metatzen da batik batik. Glukosatik lortzen da glukogenesi bidez, eta azido laktiko

- bihurtzen da gorputzak energia asko behar duenean. *ES:* Glucógeno *FR:* Glycogène *EN:* Glycogen *Arloa:* Biokim.
- Glukolipido:** iz. Lipido batez eta karbohidrato batez —galaktosa eta glukosa, oro har— osatutako konposatua; nerbio-sistemako ehunean agertzen da nagusiki. *ES:* Glucolípido *FR:* Glycolipide *EN:* Glycolipid *Arloa:* Biokim.
- Glukolisi:** iz. Entzima-erreakzioen multzoa; glukosa eta beste zenbait azukre metabolizatzen dira, azido pirubikoa lortzeko. Prozesu horretan, energia askatzen da. *ES:* Glucólisis *FR:* Glycolyse *EN:* Glycolysis *Arloa:* Biokim.
- Glukometro:** iz. Gluzemia neurtzeko tresna. *ES:* Glucómetro *FR:* Glucomètre *EN:* Glucometer
- Glukosa:** iz. Gluzido kolorega, zapore gozokoa; ia gluzido guztien konposizioaren osagarri da. Fruitu azukretsua askotan eta organismoko hainbat gunetan aurki daiteke; esate baterako, odolean, gibelean eta beste zenbait gorputz-ehunetan. Organismoko energia-iturri nagusietako bat da, eta garrantzi handia du izaki bizidunen metabolismoan. Animalietan, glukogeno moduan metatzen da, eta, landareetan, almidoi moduan. *ES:* Glucosa *FR:* Glucose *EN:* Glucose *Arloa:* Kim.
- Gluten:** iz. Proteina disolbaezina; irinaren eta beste zenbait zerealen osagaia da. *ES:* Gluten *FR:* Gluten *EN:* Gluten
- Gluteo:** iz. Ipurmasaila osatzen duten hiru giharretako edozein. Gluteo nagusiak izterra luzatzen du, ertainak izterra abduzitu eta biratu, eta txikiak izterra abduzitu. *ES:* Glúteo *FR:* Muscle fessier, Fessier *EN:* Gluteus, Gluteal *Arloa:* Anat.
- Gluzemia:** iz. Glukosa-kontzentrazioa, odolean. Baraualdian, 0.6-1.2 g/l artean mantentzen da. Neurri hori baino baxuagokoa bada kontzentrazioa, hipogluzemia deritzo; altuagoa bada, berriz, hipergluzemia. *ES:* Glucemia *FR:* Glycémie *EN:* Glycemia
- Gluzidiko:** izond. Gluzidoei dagokiena. *ES:* Glucidico *FR:* Glucidique *EN:* Carbohydrate
- Gluzido:** iz. Karbohidratoak eta glukosidoak bitzen dituen termino orokorra. Karbonoz, hidrogenoz eta oxigenoz osatutako gaia izaten da. Organismo bizientzat garrantzi handiko energia-iturri dira gluzidoak. *ES:* Glúcido *FR:* Glucide *EN:* Glucide *Arloa:* Biokim.
- Gogamen-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'mental'.
- Gogamen:** 1. iz. Gizabanako baten prozesu kontziente eta inkontziente guztien multzoa. 2. iz. Gizabanako baten prozesu mentalen nahiz jarduera psikikoen sistema edo antolaera. Hari esker egiten da: ezagutu, ulertu, oroitu, pentsatu, sentitu eta erreakzionatu, eta nor bere buruaz eta inguruaz jabetu. *ES:* Mente *FR:* Esprit *EN:* Mind
- Gogor:** izond. Irmao, erresistentea; biguna ez dena. X izpien eradiazio sarkorra izendatzeko erabiltzen da bereziki. *ES:* Duro *FR:* Dur *EN:* Hard *Arloa:* Kim.
- Gogordura:** iz. Epidermisa loditzearen ondorioa, kailuaren itxurakoa baina sakontasun gutxiagokoa; igurzketaren, presioaren edo beste zenbait narritaduraren ondorioz sortzen da. *ES:* Dureza de la piel, callosidad *FR:* Callosité *EN:* Callosity
- Gogortu:** ad. Gorputz atal bat zurrun eta mugitu ezinik geratu, hotzaren edo beste arrazoiren baten ondorioz. *ES:* Agarrotrar, entumecer *FR:* Coincer *EN:* To jam
- Gogortze:** iz. Mugimenduen zailtasuna edo baldartzea; sentipen-nerbio zuntzen bulkaden transmisioa eteten duen edozein faktorek eragiten du. *ES:* Agarroamiento, entumecimiento *FR:* Engourdissement *EN:* Numbness
- Goi-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'goiko'.
- Goiko:** izlag. Kokapenez edo mailaz gorago dagoena. *ES:* Superior *FR:* Supérieur *EN:* Superior
- Goiko masailezur:** iz. Ikus 'goiko matrailezur'.
- Goiko matrailezur:** iz. Hezur luze pare. Gorputz piramidala batez eta lau apofisis —zigomatikoa, goranzkoa, albeolo-apofisia eta ahosabaikoa— osatua. *ES:* Hueso maxilar superior *FR:* Maxillaire supérieur *EN:* Maxilla
- Goitika:** iz. Oka egitean ahotik kanporatzen den gaia, urdailetik datorrena. Hainbat ezaugarri hartu behar izaten dira kontuan goitikak sailkatzeko: besteak beste, kolorea eta kantitatea. *ES:* Vómito *FR:* Vomissement *EN:* Vomitus
- Goitika egin:** ad. Ikus 'oka egin'.
- Goitikin:** iz. Ikus 'goitika'.
- Golo:** iz. Ikus 'bozio'.
- Gonada:** iz. Gametoak ekoizten dituen guruina; barrabilak dira arraren gonadak, eta obulutegiak emearenak. Gametoak ez ezik, sexu-hormonak ere sortzen dituzte gonadek. *ES:* Gónada *FR:* Gonade *EN:* Gonad *Arloa:* Biol.
- Gonadotropina:** iz. Hipofisiak jariatzen duen gaia. Hormona-izaera du, eta obulutegien eta barrabilen funtzioak bizkortzen ditu. Medikuntzan erabiltzen da, gonada antzuen jarduera zuzentzeko. *ES:* Gonadotropina *FR:* Gonadotrophine *EN:* Gonadotropin *Adibideak:* Gonadotropina motak dira korionikoa eta aurrepituitarioa (folikuluestimulatzaila eta luteinizatzailea). *Arloa:* Biokim.
- Gonbitalarri:** iz. Ikus 'goragale'.
- Gonbito:** iz. Ikus 'goitika'.
- Gongoil-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'ganglionar'.
- Gongoil:** iz. Nerbio-zelulen metaketa; bereziki, nerbio-sistema zentraletik kanpo taldeka pilatzen diren nerbio-zelulena. Bi gongoil mota daude organismoan: zentzumen-gongoilak (bizkarrezurreko nerbioen atzeko erroetan eta nerbio trigeminoaren

- minoaren, glosofaringeoaren eta aurpegiko nerbioaren zentzumen-erroetan daude), eta gongoil autonomoak (sistema sinpatikoari eta parasinpatikoari dagozkienak). *ES:* Ganglio *FR:* Ganglion *EN:* Ganglia *Arloa:* Anat.
- Gongoil basal:** iz. Garun-azalaren azpian dauden nerbio-nukleoak. Gai grisezko irlatxoak dira, eta garuneko bi hemisferioen barnean daude. *ES:* Ganglio basal *FR:* Noyaux gris centraux *EN:* Basal nuclei
- Gongoil linfatiko:** iz. Egitura obalak; linfa iragazi, eta gaizkoaduren aurka borrokatzen dute. Linfotitoak, monozitoak eta zelula plasmaticoak sortzen dira gongoil linfatikoetan. Hainbat neurritakoak izan daitezke gongoil horiek, eta ahoan, lepoan, besoaren behealdean, besapean eta iztairan daude pilatuta gehienak. *ES:* Ganglio linfático
- Gonokoko:** iz. Gonokozia eragiten duen bakterio patogenoa. Era askean dago zornean edo leukozitoen barruan, eta itxura oboidea du. Binaka elkartuak daude, alde ahurrean lotuta, eta gramnegatiboak dira. *ES:* Gonococo *FR:* Gonocoque *EN:* Gonococcus
- Gonokozia:** iz. Sexu bidez transmititzen den gaixotasun sarria; gehienbat gernubideari eta, batzuetan, faringeari, konjuntibari eta uzkiari erasaten die. Kutsatutako pertsona batekin edo organismo eragilea (*Neisseria gonorrhoeae*) duen jariakinen batekin kontaktua izan ondoren gertatzen da infekzioa. Gonokozia ezagugarriak dira: uretritis, disuria, baginako edo uretrako jario zornetsu berde-horixka, gernu-meatu gorria edo handitua, eta azkura, mina nahiz sumindura uretra- zein bagina-zuloan. *ES:* Gonococia, gonorea *FR:* Gonococcie *EN:* Gonococcia *Arloa:* Med.
- Gor:** izond. Entzumen-asalduren bat duena; entzuteko zailtasuna edo ezintasuna izan ohi du. *ES:* Sordo *FR:* Sourd *EN:* Deaf
- Goragale:** iz. Oka egiteko gogoia. Gorakoa berehalaxe datorrela sentitzen da eztarrian edo epigastriotan. Gehienetan, berehala etortzen da gorakoa. *ES:* Ganas de vomitar, arcada, náusea *FR:* Nausée *EN:* Nausea
- Goraka egin:** ad. Ikus 'oka egin'.
- Goralarri:** iz. Ikus 'goragale'.
- Gordekin:** iz. Ikus 'erreserba'.
- Gordetze:** iz. Gerora erabiltzeko balio dezakeena pilatzea. *ES:* Almacenamiento *FR:* Stockage *EN:* Storage *Arloa:* Kim.
- Gorgarri:** izond. Oso zaratsua dena; entzumena gortzen duena. *ES:* Ensordecedor *FR:* Assourdisant *EN:* Deafening
- Gor-mutu:** izond. Entzuterik eta hitz egiterik ez duena. Garuneko edo entzumen- eta mintzairaren organoetako asalduen ondorioz gertatzen da. *ES:* Sordomudo, -a *FR:* Sourd-muet *EN:* Deaf-mute
- Gor-mututasun:** iz. Entzumenaren eta hitzaren gabezia. Hitzaren gabezia jaiotzetikoa edo jaiotze berehalako gorrieraren ondoriozkoa izan daiteke. *ES:* Sordomudez *FR:* Surdi-mutité, surdimutité *EN:* Deaf-mutism, deaf mutism
- Gorotz:** iz. Ikus 'sabel-huskin'.
- Gorozki-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'fekal'.
- Gorozki:** iz. Ikus 'sabel-huskin'.
- Gorpu:** iz. Ikus 'hilotz'.
- Gorputz-:** (Hitz elkartuetan) Gorputzari dagokion. *ES:* Corporal *FR:* Corporel *EN:* Corporal
- Gorputz:** 1. iz. Gizabanako baten egitura osoa, organo guztiak bere baitan dituen. 2. iz. Organoen atal nagusia; organo baten parte den egitura homogeneoa. *ES:* Cuerpo *FR:* Corps *EN:* Body *Arloa:* Anat.
- Gorputz beirakara:** iz. Begi-globoaren zati handia, gai gardenez osatua. Kristalinoaren eta erretinaren artean dago, mintz hialoide batean. *ES:* Cuerpo vitreo *FR:* Corps vitré *EN:* Vitreous body *Arloa:* Anat.
- Gorputz hori:** iz. Obulutegiaren azaleko egitura anatomikoa; 1-2 cm-ko diametroa duen ehun horixka batez osaturiko esfera da, obulazioaren ondoren obulutegi-folikulu hautsiaren barnean sortua. Iraupen laburreko organo endokrino gisa funtzionatzen du, progesterona jariatuz. *ES:* Cuerpo amarillo *FR:* Corps jaune *EN:* Corpus luteum *Arloa:* Anat.
- Gorputz kailukara:** iz. Gai zurizko gunea; bi garun-hemisferioak konektatzen ditu. *ES:* Cuerpo calloso *FR:* Corps calleux *EN:* Corpus callosum *Arloa:* Anat.
- Gorputz leizetsu:** iz. Zakilaren eta klitoriairen gainaldean dagoen ehun zutikorra. Sexu-kitzikapenean, ehuna odolez puutzen da. *ES:* Cuerpo cavernoso *FR:* Corps cavernoux *EN:* Corpus cavernosum *Arloa:* Anat.
- Gorputz luteo:** iz. Ikus 'gorputz hori'. *ES:* Cuerpo lúteo
- Gorputz pineal:** iz. Epifisia; barne-jarioko guruin txikia da. Garunaren barruan dago. *ES:* Cuerpo pineal *FR:* Corpus pineale *EN:* Corpus pineale *Arloa:* Anat.
- Gorputz pituitario:** iz. Hipofisia; hipotalamoari loturiko guruin txikia da. Esfenoide hezuraren gainean dago, eta zenbait bizi-funtzio zuzentzen dituzten hormonak ekoizten ditu. Bi zati ditu: adenohipofisia edo aurreko hipofisia, eta neurohipofisia edo atzeko hipofisia. Adenohipofisia baino txikiagoa da neurohipofisia. Adenohipofisiak jariatzen dituen hormonak dira: hazkuntzaren hormona (somatotropina), hormona tirotropikoa, adrenokortikotropa hormona, hormona

- folikulu-estimulatzailea, hormona luteinizatzailea eta prolaktina. Neurohipofisian, bi hormona pilatzen dira: oxitoxina eta basopresina. *ES:* Cuerpo pituitario *FR:* Glande pituitaire *EN:* Pituitary body *Arloa:* Anat.
- Gorputz-adar:** iz. Gorputzaren luzakina. Adibidez, besoa da goiko gorputz-adarra; zangoa, berriz, beheko gorputz-adarra. *ES:* Extremidad *FR:* Extrémité *EN:* Extremity *Arloa:* Anat.
- Gorpuzkera-:** (Hitz elkartuetan) Gizabanako baten gorputzaren itxurari dagokiona. *ES:* Constitucional *FR:* Constitutionnel *EN:* Constitutional
- Gorpuzkera:** iz. Gorputzaren itxura. *ES:* Compleción *FR:* Complexion *EN:* Complexion
- Gorreri:** iz. Entzumena ahultzea edo hura erabat galtzea ezaugarri dituen prozesua. Gorreria balioestean, gaixoaren belarriak aztertzen dira, exudaziorik, zoldarik, argizariarik edo ohiz kanpoko egiturarik ba ote dagoen ikusteko. Ebakuntza bidez sendatzen dira zenbait gorreria mota; beste zenbaitetan, entzumena hobetu daiteke audifonoen eta antzeko tresnen laguntzaz. *ES:* Sordera, sordez *FR:* Surdité *EN:* Deafness
- Gorritasun:** iz. Urtikaria-lesio baten inguruko larruzalaren kolore gorria. *ES:* Enrojecimiento *FR:* Cercle érythémateux *EN:* Flare
- Gorritu:** ad. Kolore gorria nahiz gorri antzekoa hartu edo eman. *ES:* Enrojecer *FR:* Rougir *EN:* To redden, to turn red *Adibideak:* Aurpegia gorritu, beroagatik, emozio batengatik, itolarriagatik, eta abar.
- Gorriune:** iz. Larruzaleko orban edo gune gorria, masailetakoa bereziki. *ES:* Roseta *FR:* Bouffées vasomotrices, flush *EN:* Flush
- Gorrasun:** iz. Ikus 'gorreri'.
- Gortu:** ad. Gor bihurtu; entzumena galdu. *ES:* Ensordecer *FR:* Abassourdir, assourdir *EN:* To deafen
- Gose:** iz. Elikagai-beharra edo -nahia adierazten dituen barne-sentsazio fisikoa. *ES:* Hambre *FR:* Faim *EN:* Hunger
- Gosete:** iz. Gose handi eta orokortua; gose-garaia. *ES:* Hambruna *FR:* Famine *EN:* Famine
- Goseti:** izond. Gose handia duena, edo jateko beharrean dagoena. *ES:* Hambriento *FR:* Affamé *EN:* Hungry, starving
- Gozagarri:** izond. Ikus 'edulkoratzaile'.
- Gozatu:** ad. Ikus 'edulkoratu'.
- Gradu:** 1. iz. Neurri-eskala bat banatzen den zatietako bakoitza. 2. iz. Temperatura neurtzeko unitatea. *ES:* Grado *FR:* Degré *EN:* Degree
- Graduazio:** iz. Alkoholdun edari batek duen alkohol kantitatea. *ES:* Graduación *FR:* Graduation *EN:* Graduation
- Gragea:** iz. Sendagai-prestakina; gai azukretsuzko geruza duen pilula da. *ES:* Gragea *FR:* Dragée *EN:* Sugar-coated
- Gripe-:** (Hitz elkartuetan) Gripearri dagokiona. *ES:* Gripal *EN:* Related to flu
- Gripe:** iz. Arnasbideetako gaixotasun kutsagarri akutua. *Myxovirus* batek eragiten du, eta airez transmititzen da, kutsatutako tanten bidez. Gripearren ezaugarri dira: buruko mina, sukarra eta gorputz guztiko ondoeza. Ondo sendatzen ez bada, bronkitisa eta belarriko gaizkoadura ager daitezke. Gaur egun oso zabaldua dagoen eritasuna da, eta, zenbait tokitan, gripearren aurkako neurri bereziak hartzen dira (txertoak, eta beste). Tratamendua sintomatikoa da: ohean atsedena, aspirina eta likidoak hartzen dira, gehienetan. 3 eta 10 egunen artean sendatzen da. *ES:* Gripe *FR:* Grippe *EN:* Influenza *Arloa:* Med.
- Gripearren kontrako:** izlag. (Gai bati buruz) Gripearri aurre egiteko balio duena. *ES:* Antigripal *FR:* Agent anti-grippal *EN:* Anti-influenzal agent *Arloa:* Med.
- Guanina:** iz. Base purikoa; nukleotidoen eta azido nukleikoen (ADN eta RNA) osagai diren base nitrogenatuetako bat da. Ugaria da izadian. Zelula gehienetan dago, aske eta kantitate minimotan; oro har, azido nukleikoen eta nukleotidoen hidrolisi entzimatiakoaren emaitza da. *ES:* Guanine *FR:* Guanine *EN:* Guanine *Arloa:* Biokim.
- Gune:** iz. Ikus 'foku'.
- Gune popliteo:** iz. Ikus 'belaunpe'.
- Gurasotasun:** iz. Guraso izateak dakarren egoera. *ES:* Paternidad *FR:* Paternité *EN:* Fatherhood
- Gurin:** iz. Gai solido biguna; behi-esnearen gantza da. Esne-gaina joz edo irabiatuz egiten den gai koipetsua da, kolore hori argikoa; sukaldaritzan erabiltzen da, edo zuzenean elikagai gisa. *ES:* Mantequilla *FR:* Beurre *EN:* Butter
- Gurintxo:** iz. Besapeko izerdi-guruinen hantura. *ES:* Golondrino *EN:* Boil in the armpit *Arloa:* Med.
- Guruin-:** (Hitz elkartuetan) Guruinei dagokiena. *ES:* Glandular *FR:* Glandulaire *EN:* Glandular
- Guruin:** iz. Odoleko materialak erabiliz gai bereziak ekoiztea helburu duen organoa. Gaiak kanpora jariatzeko gaitasuna du. Organismoak behar-beharrezkoak dituen gaiak sortu eta odolera jariatzen ditu, edota hondakinak kanporatu organismotik. Guruin batzuek lubrifikatu egiten dute, beste batzuek hormonak ekoitzi, eta abar. *ES:* Glándula *FR:* Glande *EN:* Gland
- Guruin exokrino:** iz. Zuzenean zein hodi baten bidez kanpoaldera irekitzen den guruina. *ES:* Glándula exocrina *FR:* Glande exocrine *EN:* Exocrine gland *Adibideak:* Guruin exokrinoak dira izerdi-guruinak, listu-guruinak eta bilgor-guruinak.
- Guruin pituitario:** iz. Ikus 'hipofisi'. *ES:* Glándula pituitaria
- Gurutzamendu:** iz. Ikus 'gurutzatze'.

Gurutzatze: iz. Espezie edo arraza berekoak ez diren bi izaki batzea. *ES:* Cruzamiento *FR:* Croisement *EN:* Crossing *Arloa:* Biol.

Gurutze-formako: izlag. Gurutze-itxura edo -forma duena. *ES:* Cruciforme *FR:* Cruciforme *EN:* Cruciform

Gutxiegitasun: iz. Organo batek bere funtzioa betetzeko ahalmenaren murriztapena. *ES:* Insuficiencia *FR:* Insuffisance *EN:* Insufficiency *Adibideak:* Bihotz-gutxiegitasuna, arnas gutxiegitasuna, eta abar. *Arloa:* Med.

H

.....

- Hagin:** iz. Letaginen ondoren dauden hortzetariko bakoitza. Janaria birrintzeko moldaturik daude.
ES: Muela *FR:* Dent *EN:* Tooth
- Hagina atera:** ad. Hagin bat atxikita dagoen lekutik indarkeriaz kanporatu. *ES:* Arrancar una muela
- Haize eman:** ad. Hodi, barrunbe nahiz organo batean airea edo hauts bat sartu; hainbat helburu izan ditzake: barrua ikusi, buxadura bat kendu, sendagai bat eman, eta abar. *ES:* Insuflar *FR:* Insuffler *EN:* To insufflate *Arloa:* Med.
- Haize-emate:** iz. Organo nahiz barrunbe batean airea edo hauts-itxurako beste gai bat sartzea. *ES:* Insuflación *FR:* Insufflation *EN:* Insufflation *Arloa:* Med.
- Haize-min:** iz. Ikus 'flatulentzia'.
- Haizetsu:** 1. izond. Haizeak eragiten dituena. 2. izond. Digestio-hodian dagoen gasari edo aireari dagokiona. *ES:* Flatulento *EN:* Flatulent
- Halitosi:** iz. Arnas hats desatsegina. Hainbat eragileren ondorio izan daiteke: aho-hortzen garbitasun urria, aho-hortzetako gaizkoadurak, zenbait janari hartzea, tabakoa erretzea, edo zenbait gaixotasun sistemiko (diabetesa, gibelego gaixotasunak, eta abar). *ES:* Halitosis *FR:* Mauvaise haleine *EN:* Halitosis, bad breath *Oharrak:* Azetona-usaina ager daiteke diabetesean, eta amoniako-usaina gibelego gaixotasunetan. *Arloa:* Med.
- Haluzinazio:** iz. Irudipen hutsezko hautematea, benetako estimulurik gabea. *ES:* Alucinación *FR:* Hallucination *EN:* Hallucination *Arloa:* Psikiat.
- Haluzinogeno:** izond. (Gai bati buruz) Haluzinazioak eragiten dituena. *ES:* Alucinógeno *FR:* Psychodysleptique *EN:* Hallucinogen *Adibideak:* Haluzinogenoak dira, besteak beste, azido lisérgikoa (LSD), meskalina eta peiotea.
- Haluzinosi:** iz. Kontzientzian haluzinazioa nagusitzeak dakarren egoera mentala. Hautemate-asaldu bat gertatzen da; asaldua duenak badaki benetako ez dela egoera hori. *ES:* Alucinosis *FR:* Hallucinoze *EN:* Hallucinos *Oharrak:* Ager daiteke alkoholismoan, gai haluzinogenoak hartzean (marihuana, LSD, morfina, kokaina...) edo gorputzaren barruan intoxikazioa berez gertatzen denean (uremia, exikosia...). *Arloa:* Psikiat.
- Handi:** izond. Bolumen handikoa. *ES:* Voluminoso *FR:* Volumineux *EN:* Voluminous
- Handitu:** 1. ad. Hantura eragin. 2. ad. Organismoko guneren batean hantura gertatu. *ES:* Inflamar *FR:* Enflammer *EN:* To inflame *Arloa:* Med. 3. ad. Ikus 'hazi'. *ES:* Crecer
- Handitua:** iz. Ikus 'hantura'.
- Handitua beheratu:** ad. Ikus 'hertu'.
- Handitze:** iz. Ikus 'hazte'.
- Hanpatu:** izond. Puztua, betea, handitua; harrotua. *ES:* Tumefacto *EN:* Swollen *Arloa:* Med.
- Hantura:** iz. Narritadura edo lesio bat gertatzean, organismoko ehunek izaten duten erreakzioa. Akutua edo kronikoa izan daiteke. Haren ezaugarri dira: beroa, gorritasuna, mina, ezintasun funtzionala, eta abar. Histaminek, kininek eta beste hainbat gaik badute eraginik hantura-prozesuan. *ES:* Inflamación, hinchazón *FR:* Inflammation *EN:* Inflammation *Arloa:* Med.
- Hantura beheratu:** ad. Ikus 'hertu'.
- Hanturaren kontrako:** izlag. (Sendagaiei buruz) Hantura geldiarazten edo galarazten duena. *ES:* Antiinflamatorio *FR:* Anti-hypertensive agent *EN:* Antiinflammatory agent *Oharrak:* Esteroidoak —kortisonatik eratorriak— edo ez-esteroideoak —aspirina, ibuprofenoa eta abar— izan daitezke hanturaren kontrako gaiak. *Arloa:* Med.
- Hanturazko:** 1. izlag. Hantura eragiten duena. 2. izlag. Hantura bati dagokiona, edo haren itxura duena. *ES:* Inflamatorio *FR:* Inflammatoire *EN:* Inflammatory *Arloa:* Med.
- Haploide:** iz. Kromosoma-hornikuntza sinplea duen organismoa; kromosoma ez-homologoaren talde bakarra du. Kopuru haploidea 23 kromosomakoa da gizakian. *ES:* Haploide *FR:* Haploïde *EN:* Haploid
- Haragi multzo:** iz. Ikus 'haragigune'.
- Haragigune:** iz. Ez-ohiko goragune haragitsua. *ES:* Carnosidad *FR:* Excroissance de chair *EN:* Carnosity, flehiness
- Haragitsu:** 1. izond. Haragiaren antzekoa, edo haragiz osatua dagoena; haragi asko duena. 2. izond. Haragiaren ezaugarriak dituena. *ES:* Carnoso *EN:* Carneous
- Haragizko:** izlag. Ikus 'haragitsu'.
- Hari-formako:** izlag. Hari baten itxura duena, edo hari-itxura hartu arte luza daitekeena. *ES:* Filamentoso *FR:* Filamenteuse *EN:* Filamentous
- Hariizpi:** iz. Hari mehearen antzeko egitura malgu edo zurruna. Organismoko zelula gehienetan

- aurki daiteke, eta hainbat funtzio morfologiko eta fisiologiko ditu. *ES*: Filamento *FR*: Filament *EN*: Filament
- Hariizpi-formako**: izlag. Ikus 'hari-formako'.
- Harikara**: izond. Ikus 'filiforme'.
- Harrapatu**: ad. Gaixotasun baten mende geratu; aldarte edo sentsazio fisiko bat nozitzen hasi. *ES*: Contraer *Adibideak*: Hotzeria harrapatu.
- Harri**: iz. Gatz mineralen metaketaren ondorioz zelula-ehunetan eratzen den ohiz kanpoko konkrezioa. Batez ere giltzurrunetan, behazun-masurian eta gernu-aparatuan agertzen da. *ES*: Piedra, cálculo *FR*: Pierre, calcul *EN*: Stone, calculus *Arloa*: Med.
- Harro**: izond. Ikus 'arol'.
- Harrotasun**: iz. Ikus 'aroltasun'.
- Hartu**: ad. Ahotik gai bat barneratu. *ES*: Ingerir *FR*: Ingesta *EN*: To ingest
- Hartutako immuno-eskasiaren sindrome**: iz. Gaixotasun biriko kutsagarria; organismoaren immunitate-sistema suntsitzen du. Birusak T linfozitoak —globulu zuria— kutsatzen ditu; globulu horiek, orduan, organismoaren defentsak abiarazten dituzte, gorputzean agertu den gaizko adurari aurre egiteko. Birusaren transmisioa gorputzeko jariakinen —odola eta sexu-jariakina— batez ere— bidez gertatzen da; hau da, sexu-harremanen bidez edo kutsatutako odolarekin kontaktuan egotearen ondorioz, eskuarki. Hasierako sintomen artean daude: nekea, aldizkako sukarra, gauean izerditzea, hotzikarak, linfadenopatiak, esplenomegalia, anorexia, beherako akutua, apatia eta depresioa. Neoplasia gaiztoak izaten dituzte hiesaz kutsaturiko gehienek. Infekzio hori moteltzen duten sendagaiak aurkitu dira, baina ez aurkako txertorik. *ES*: Síndrome de inmunodeficiencia adquirida *FR*: Syndrome d'immunodéficience acquies *EN*: Acquired immunodeficiency syndrome *Obarrak*: Hiesaz kutsatzeko arriskua dute: hiesa dutenekin sexu-harremanak dituztenek, zain barnetik ziztatzeko xiringak partekatzen dituztenek, hiesa duten emakumeen umekiek, eta abar. *Arloa*: Med.
- Hartzaila**: iz. Ikus 'erzeptore'.
- Hartzidura**: iz. Konposatu organiko baten erreazioa edo deskonposizioa, hartzigarri batek eragina. Zenbait bizidunetan —legamietan bereziki— gertatzen den arnasketa anaerobio mota bat da. Bertan, gluzidoak deskonposatzen dira, eta beste konposatu sinpleago batzuk eta karbono dioxidoa ematen dituzte. *ES*: Fermentación *FR*: Fermentation *EN*: Fermentation *Obarrak*: Hartzidura oso garrantzitsua da ogia, ardoa eta beste hainbat produktu egiteko.
- Hartzigarri**: izond. (Gai bati buruz) Hartzidura eragiteko gaitasuna duena. Jatorri proteikoa du, eta hainbat erreakzio katalizatzen ditu. *ES*: Fermento *FR*: Ferment *EN*: Ferment
- Hartzitu**: ad. Gai batek hartzidura eragin. *ES*: Fermentar *FR*: Fermenter *EN*: To ferment
- Haserrekor**: izond. Erraz haserretzen dena. *ES*: Irritable *Arloa*: Psikol.
- Hasgorapen**: iz. Ikus 'arnasgora'.
- Hasikin**: iz. Ikus 'errudimentu'.
- Hats**: iz. Biriketarik kanporatzen den airea. *ES*: Hálito *FR*: Exhalaison *EN*: Halitus
- Hats-bahitze**: iz. Ikus 'asma'.
- Hats hartu**: ad. Ikus 'arnastu'.
- Hatz**: iz. Eskuaren bost luzakineteriko bakoitza. Hiru falangez osatuak daude guztiak, bat izan ezik: lehenengo hatzak —hatz lodiak— bi falange ditu. *ES*: Dedo *FR*: Doigt *EN*: Finger
- Hatz erakusle**: iz. Eskuko bigarren hatza. *ES*: Dedo índice *FR*: Index *EN*: Forefinger
- Hatz lodi**: iz. Eskuko lehen hatza, lodiena. *ES*: Pulgar *FR*: Pouce *EN*: Thumb *Arloa*: Anat.
- Hatz luze**: iz. Eskuko hirugarren hatza. *ES*: Dedo medio, dedo corazón *FR*: Médius *EN*: Middle finger
- Hatz nagia**: iz. Eskuko laugarren hatza. *ES*: Dedo anular *FR*: Annulaire *EN*: Annular
- Hatz txiki**: iz. Eskuko bosgarren hatza. *ES*: Meñique *FR*: Petit doigt, auriculaire *EN*: Little finger *Arloa*: Anat.
- Hatz-mami**: iz. Hatzen muturreko gunee haragitsua, azazkalaren kontrako aldean dagoena. *ES*: Yema *FR*: Bout du doigt *EN*: Finger tip
- Haur**: iz. Jaiotzatik nerabezarora bitarteko aroan dagoen pertsona. *ES*: Niño *FR*: Enfant *EN*: Child
- Haurdun**: izond. Bere barnean embrioa edo fetua daraman emakumea. *ES*: Embarazada, encinta *FR*: Gravide *EN*: Pregnant
- Haurdunaldi**: iz. Emakumearen sabelean gertatzen den gizabanako berri baten sorrera- eta garapen-prozesua. 38 aste irauten du gutxi gorabehera, azken hilekoaren lehen egunetik kontatzen hasita. Isuritako milioika espermatozoideetatik milakak lortzen dute emakumearen obulura iristea, Fallopioren tronpako kanpoko ertzean. Hala ere, oro har, espermatozoide bakarrak lortzen du obuluaren barruan nukleoraino iristea; hala, gizonaren eta emakumearen pronukleoak elkartu, eta ernalketa gertatzen da. *ES*: Embarazo, gestación *FR*: Grossesse *EN*: Pregnancy
- Haur-galtze**: iz. Ikus 'abortu'.
- Haurgintza**: iz. Ikus 'erditze'.
- Haurra galdu**: ad. Ikus 'abortatu'.
- Haurtzaro**: iz. Giza garapenaren aldia, jaiotzatik nerabezaroren hasiera arte irauten duena. *ES*: Infancia *FR*: Enfance *EN*: Childhood
- Hausketa**: iz. Ikus 'haustura'.
- Hauste**: iz. Ikus 'haustura'.

- Hautu:** ad. Gai solido bat eho edo txikitu, guztiz hauts bihurtu arte. *ES:* Porfirizar
- Hauztura:** iz. Hezur bateko lesio traumatikoa; hezur-ehunaren jarraitutasuna eteten da. Hauturak sailkatzeko, kontuan hartu behar dira lesioak erasandako hezurra, zauritutako hezurgunea, hauturaren jatorria, eta abar. *ES:* Fractura *FR:* Fracture *EN:* Fracture *Arloa:* Med.
- Hautatze:** iz. Hautespen-prozesua; populazio eta espezie bereko banakoen artean egiten da, eta ugalduko direnak hartzen dira, haiek baitira ondorengoei geneak emango dizkietenak. *ES:* Selección *FR:* Sélection *EN:* Selection *Oharrak:* Hautatze motak dira: artifiziala eta naturala. *Arloa:* Biol.
- Hautsi:** 1. ad. Gorputz-adar edo giltzadura baten hauztura gertatu. 2. ad. Zer baiten jarraitutasuna desegin edo eten. *ES:* Fracturar *FR:* Fracturer *EN:* To fracture, to break
- Haz-neke:** iz. Ikus 'desnutrizio'.
- Hazi-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'seminifero'.
- Hazi:** 1. ad. Handi edo handiago bihurtu. *ES:* Crecer *FR:* Croître, augmenter *EN:* To grow 2. ad. Mikroorganismo jakinen hazkuntza bideratu, ingurune egokitu batean. *ES:* Cultivar *Arloa:* Mikrob.
- Hazi:** iz. Ikus 'semen'.
- Hazi-jartze:** iz. Ikus 'intseminazio artifizial'.
- Hazizurri(ak):** iz. Ikus 'parotiditis'. *ES:* Paperas *FR:* Oreillons *EN:* Mumps
- Hazkunde:** iz. Ikus 'hazte'.
- Hazkuntza:** 1. iz. Laborategian mikroorganismoak edo ehunak hazteko prozesua. *ES:* Cultivo *FR:* Culture *EN:* Culture *Arloa:* Biol. 2. iz. Ikus 'hazte'.
- Hazte:** iz. Gorputzaren garapen fisiologiko, anatomiko, psikologiko, intelektual, sozial eta kultural mailakatu normala, haurtzarotik helduarora bitartean gertatzen dena. *ES:* Crecimiento *FR:* Croissance *EN:* Growth
- Hazteri:** iz. Gaixotasun kutsagarria, *Sarcoptes scabiei* akaroak eragina. Larrazaleko azkura, eta hazka egitearen ondoriozko lesioak ditu ezaugarri. *ES:* Sarna *FR:* Gale *EN:* Scab *Arloa:* Med.
- Hazteritsu:** izond. Hazteriak jo duena. *ES:* Sarnoso *EN:* Scabietic
- Hebaindu:** izond. Ikus 'zauritu'.
- Hebefrenia:** iz. Eskizofrenia mota; batik bat gazteengan agertzen da. Depresioa, ilusio zentzugabeak, gaitasun mentalen galera mailakatua eta moralaren lasaieria ditu ezaugarri. *ES:* Hebefrenia *FR:* Hébéphrénie *EN:* Hebephrenia *Arloa:* Psikiat.
- Hebefreniko:** izond. Hebefreniari dagokiona, edo hebefreniak jotakoa. *ES:* Hebefrénico *FR:* Hébéphrénique *EN:* Hebephrenic
- Hedapen:** iz. Ikus 'hedatze'.
- Hedatu:** ad. Hedadura handiagoa hartu edo eman. *ES:* Propagar *FR:* Propager *EN:* To propagate, to spread
- Hedatze:** 1. iz. Eskeletoaren hainbat giltzadurak ahalbidetzen duten mugimendua; elkarren ondoan dauden bi hezurren arteko angelua handitzen du. *ES:* Extensión *FR:* Extension *EN:* Extension 2. iz. Espezie baten iraupena, banakoen ugalketaren ondoriozkoa. 3. iz. Lesio edo gaixotasun baten hedadura areagotzea. *ES:* Propagación *FR:* Propagation *EN:* Propagation
- Hegal:** iz. Ikus 'albo'.
- Hegaleko:** izlag. Ikus 'saihetseko'.
- Heldu:** ad. Erabateko garapena lortu. *ES:* Madurar *FR:* Maturer *EN:* To mature
- Heldu:** izond. (Pertsonai buruz) Erabateko garapen fisiko, psikiko eta intelektualera iritsi dena. *ES:* Maduro *FR:* Mûr *EN:* Mature
- Helduleku:** iz. Tresna bati heltzeko gunea; metalezkoa izatea komeni da, aseptia-kontuengatik. *ES:* Mango *FR:* Manche *EN:* Handle
- Heldutasun:** iz. Izakiaren garapen biologikoa erabat osatu den garaia; organismoa ugaltzeko gai den aldiari dagokio. *ES:* Adulterez, madurez *FR:* Âge adulte *EN:* Adulthood
- Helio:** iz. He. Elementu kimiko gaseosoa; gas nobleen artean arinena, kologea eta usainik eta zaporerik gabea da. Oro har, ez da beste elementuekin konbinatzen. Helioren erabilera fisiologiko eta terapeutiko nagusiak arnasketari dagozkio: arnas terapia eta probak, narkosiaren prebentzioa, biriken hondar-edukieraren kalkulua, eta abar. Oso tenperatura baxuak lortzeko (kriogenia) eta globoak eta aerostatoak puzteko erabiltzen da. Beroaren eroale ona da. *ES:* Helio *FR:* Hélium *EN:* Helium *Arloa:* Kim.
- Helix:** iz. Tolesdura erdi zirkularra; belarri-pabiloiaren goi-alboko erza osatzen du. *ES:* Hélix *FR:* Hélix *EN:* Helix
- Heltari:** izond. Ikus 'sorosle'.
- Heltze:** 1. iz. Erabateko garapena lortzeko prozesua. Gizakietan, gaitasun fisiko, emozional eta intelektual guztiak lortzea da helburua. 2. iz. Hozizelulen eraketa meiotikoaren azken aldia; zelula bakoitzeko kromosoma kopuru diploidea murriztu egiten da, eta haploide bihurtu. *ES:* Maduración *FR:* Maturation *EN:* Maturation
- Hemati:** iz. Ikus 'eritrozito'. *ES:* Hematie *FR:* Hématie
- Hematokrito:** iz. Odolaren bolumen osoan, globulu gorrien batez besteko bolumena. *ES:* Hematocrito *FR:* Hématocrite *EN:* Hematocrit *Oharrak:* Hematokrito normala % 43-49 da gizonezkoetan, eta % 37-43 emakumezkoetan.

- Hematologia:** 1. iz. Medikuntzaren adarra; odolaren eta organo hematopoietikoen gaixotasunak aztertzen ditu. 2. iz. Biologiaren alorra; odol-azterketak (morfologiazkoak, fisiologiazkoak, genetikazkoak, kimikazkoak, eta abar) egiten ditu. *ES:* Hematología *FR:* Hématologie *EN:* Hematology
- Hematologo:** iz. Hematologian aditua. *ES:* Hematólogo *FR:* Hématologue *EN:* Hematologist
- Hematoma:** iz. Organo batean edo larruazaleko ehunetan pilatutako odol gainezkatua, odol-hodi bat hautsi edota odol-diskrasiaren baten ondorioz gertatua. Traumatismo batek edo kirurgia ondorengo hemostasia ez-oso batek eragin dezake. *ES:* Hematoma *FR:* Hématome *EN:* Hematoma
- Hematopoiesi:** iz. Globulu gorrien eraketa eta garapen normala, hezur-muinean. *ES:* Hematopoyesis *FR:* Hématopoïèse *EN:* Hematopoiesis *Obarrak:* Anemia bortitzean eta beste asaldu hematologiko batzuetan, hezur-muinaz kanpoko beste organo batzuetan sor daitezke zelula horiek. *Arloa:* Biol.
- Hematopoietiko:** izond. Odol-zelulen eraketaren eta garapenaren prozesuarekin erlazionatua dagoena. Hezur-muina, gongoil linfatikoak eta barea dira organo hematopoietiko nagusiak. *ES:* Hematopoyético *FR:* Hématopoiétique *EN:* Hematopoietic *Arloa:* Biol.
- Hematosi:** iz. Odolaren arterializazio edo aireztapena; biriketan gertatzen da, eta osmosi bidezko gas-trukea da, odolaren eta hartutako airearen artekoa. Odolak karbono dioxidoa utzi eta oxigenoa hartzen du biriketarik. *ES:* Hematosis *FR:* Hematopoesis *EN:* Aeration *Arloa:* Biol.
- Hematuria:** iz. Odolaren ohiz kanpoko presentzia, gernuan. Giltzurrunen, gernu-aparatuaren eta inguruko organoen eritasun baten ondorioz gertatzen da. *ES:* Hematuria *FR:* Hématurie *EN:* Hematuria *Arloa:* Med.
- Hemiplegia:** iz. Gorputzaren bi erdietako baten paralisia, eskuarki aurkako hemisferioko lesio batek eragina. Nahitazeko mugimenduguneetan gertatutako gaitzen ondorioz sortzen da: burmuineko odoljarioak, burmuineko arteriako tronbosia edo enbolia, eta abar. *ES:* Hemiplejía *FR:* Hémiplégie *EN:* Hemiplegia *Arloa:* Med.
- Hemiplejikiko:** izond. Hemiplegiari dagokiona, edo hemiplegiak joa. *ES:* Hemipléjico *FR:* Hémiplégique *EN:* Hemiplegic
- Hemisferio:** iz. Garunaren edo garuntxoaren bi erdietako bakoitza. *ES:* Hemisferio *FR:* Hémisphère *EN:* Hemisphere *Arloa:* Anat.
- Hemodialisi:** iz. Giltzurrunez kanpoko arazketa-prozedura, odoleko gehiegizko ura eta hondakin-gaiak kanporatzeko. Gaixoaren odola makina batetik pasatzen da, eta zirkulaziora itzultzen zaio. Giltzurrun-gutxiegitasunean eta hainbat prozesu toxikoren tratamenduan erabiltzen da. *ES:* Hemodiálisis *FR:* Hémodialyse *EN:* Hemodialysis *Arloa:* Med.
- Hemofilia:** iz. Hemostasiaren herentziako asaldua; odola oso geldiro gatzatzea du ezaugarri. Odolean gatzatze-faktore (*antihemofilikoa* edo *VIII. faktorea*) baten falta da eragilea. X sexukromosomari lotutako forma azpirakorren bidez transmititzen da, eta gizonzkoek bakarrik jasaten dute. *ES:* Hemofilia *FR:* Hémophilie *EN:* Hemophilia *Arloa:* Med.
- Hemofiliaren kontrako:** izlag. (Gai bati buruz) Odola gatzatzeko eragina duena; VIII. faktoreak egiten du hori, eta urri izaten dute hemofiliokoe. *ES:* Antihemofílica (Globulina, AHG) *FR:* Agent antihémophilique *EN:* Antihemophilic agent *Arloa:* Med.
- Hemofiliko:** izond. Hemofiliari dagokiona, edo hemofiliak joa. *ES:* Hemofilico *EN:* Haemophilic, haemophilic
- Hemoglobina:** iz. Kolore gorriko heteroproteina; hematietan aurki daitezke, eta biriketarik chunetara oxigenoa garraiatzea eta zeluletatik biriketara karbono dioxidoa garraiatzea dira haren funtzioak. Eritrozito bakoitzak 200-300 hemoglobina inguru ditu, eta hemoglobina molekula bakoitzak hemo molekula ugari ditu. Hemo molekula bakoitzak oxigeno molekula bat garraia dezake. Hemoglobina molekula batek globinazko lau kate polipeptidiko ditu: alfa (a), beta (b), gamma (g) eta delta (d). *ES:* Hemoglobina *FR:* Hémoglobine *EN:* Hemoglobin *Arloa:* Biokim.
- Hemopatia:** iz. Odoleko eta organo hematopoietikoetako gaixotasunen izen generikoa. *ES:* Hemopatia *FR:* Hémopathie *EN:* Hemopathy *Arloa:* Med.
- Hemopoiesi:** iz. Odoleko zelulen eraketa. Hil edo zahartu adina eritrozito, leukozito eta plaketa sortzen dira. *ES:* Hemopoyesis *FR:* Hémopoïèse *EN:* Hemopoiesis *Obarrak:* Hezur-muin gorrian, globulu gorriez gain leukozitoak eta plaketak sortzen dira; gongoil linfatikoetan eta baraan, beriz, linfozitoak eta monozitoak. *Arloa:* Biol.
- Hemorragia:** iz. Ikus 'odoljario'.
- Hemorragiko:** izond. Hemorragiari dagokiona. *ES:* Hemorrágico *FR:* Hémorragique *EN:* Hemorrhagic
- Hemorroide:** iz. Uzkiaren kanpoaldeko edo heste lodiaren muturreko zainetan eratzen den barizea. Barnekoak edo kanpokoak izan daitezke, eta mina, erredura, azkura eta odoljariora dituzte ezaugarri. Hemorroideen eragileak dira, besteak beste: idorreria, denbora luzean eserita egotea, jan-edan handiak egitea, hipertentsioa, uzkiro

- esfinterraren atonia, eta abar. *ES:* Hemorroide, almorrana *FR:* Hémorroïde *EN:* Hemorrhoid
- Hemorroideen kontrako:** izlag. (Gai bati buruz) Hemorroideen kontra eragiten duena. *ES:* Anti-hemorroïdal *FR:* Agent anti-hémorroïdal *EN:* Anti-hemorrhoidal agent *Arloa:* Med.
- Hemostasia:** iz. Odoljario bat gerarazteko, abian jartzen diren mekanismo fisiologikoen multzoa. Hiru faktorek eragiten dute: mindutako guneko hodi-uzkurdurak, plaketen atxikidurak eta agregazioak, eta odolaren gatzapenak. *ES:* Hemostasia, hemostasis *FR:* Hémostase *EN:* Hemostasis
- Hepatiko:** izond. Gibelari dagokiona. *ES:* Hepático *FR:* Hépatique *EN:* Hepatic
- Hepatitis:** iz. Gibelaren hantura. Hepatitisaren ezaugarri dira: ikterizia, hepatomegalia, anorexia, sabelaldeko eta urdaileko ondoeza, gibelaren ez-ohiko funtzioa, pigmentua galduriko gorozkiak eta gernua iluntzea. Hepatitis larria garatzeak zirrosia eta gibekeko disfuntzio kronikoa eragin ditzake, eta, ondorioz, heriotza. *ES:* Hepatitis *FR:* Hépatite *EN:* Hepatitis *Arloa:* Med.
- Hepatologia:** iz. Medikuntzaren adarra; gibelaz eta hari erasaten dioten gaixotasunaz arduratzen da. *ES:* Hepatología *FR:* Hépatologie *EN:* Hepatology *Arloa:* Med.
- Heptano:** iz. Hidrokarburo ase; likido kolorega, petrolioaren destilaziotik lortzen dena. Disolbatzaile gisa erabiltzeaz gain, eragin anestesikoa ere badu. *ES:* Heptano *FR:* Heptano *EN:* Heptano
- Herbal:** izond. Ikus 'paralitikoa'.
- Herbaldu:** ad. Ikus 'elbarritu'.
- Heredagarri:** izond. Hereda daitekeena; heredatzen dena. *ES:* Heredable *FR:* Héritable *EN:* Inheritable
- Heredatu:** ad. Izaki bizidunek beren gurasoen ezaugarri fisikoak eta psikologikoak jaso. *ES:* Heredar *FR:* Hériter *EN:* To inherit
- Hereditario:** izond. Ikus 'herentziako'.
- Herentzia:** iz. Belaunaldi batek ondorengoari ezaugarri genetiko normalak zein patologikoak igaroraztearen ondorioa. *ES:* Herencia *FR:* Hérité *EN:* Inheritance
- Herentziako:** izlag. Gurasoek ondorengoei igarorazitako ezaugarri, asaldu edo gaixotasunei dagokiena. *ES:* Hereditario *FR:* Héritable *EN:* Hereditary
- Heriotza:** iz. Biziazen erabateko etena; bihotz-taupadarik eta arnasketarik eza ditu ezaugarri. *ES:* Muerte, falcimiento, expiración *FR:* Mort *EN:* Death
- Heriotza multzo:** iz. Batez ere izurriteek, gerrateek eta hondamendiek eragindako heriotza kopurua. *ES:* Mortandad *FR:* Mortalité *EN:* Death toll
- Heriotza-tasa:** iz. Lurrealde batean denbora-tarte jakin batean gertatzen den heriotza kopurua; mila-
- kotan ematen da. *ES:* Tasa de mortalidad *FR:* Taux de mortalité *EN:* Death rate, mortality rate
- Heriotzaurreak:** izlag. Ikus 'terminal'.
- Hermafrodisimo:** iz. Gameto arrak eta emeak batera dituen bizidunaren sexu mota; gizakietan ez da maiz agertzen. Gizaki hermafroditek barrabil-ehuna eta obulutegi-ehuna izaten dituzte. Barrabil-ehunean, semen-tutuak edo espermatozoidak daude; obulutegi-ehunean, berriz, folikuluak eta gorputz luteoak. *ES:* Hermafrodisimo *FR:* Hermaphrodisme *EN:* Hermaphroditism *Arloa:* Biol.
- Hermafrodita:** izond. Bere gonadetan barrabil-ehuna eta obulutegi-ehuna dituena; gameto arrak zein emeak ekoizteko gai da. *ES:* Hermafrodita *FR:* Hermaphrodite *EN:* Hermaphrodite *Arloa:* Biol.
- Hermafroditiko:** izond. Ikus 'hermafrodita'. *ES:* Hermafroditico
- Hernia:** iz. Prozesu patologikoa; organo bat —edo haren atalen bat— kanpora ateratzen da inguratzen duen gihar-hormako ez-ohiko zulo batetik. *ES:* Hernia *FR:* Hernie *EN:* Hernia *Arloa:* Med.
- Heroína:** iz. Morfinaren eter diazetikoa; drogaikoa da. Zapore mingotseko hauts zuria da, oso toxikoa, eta morfinak baino mendekotasun handiagoa eragiten du. Sudurretik har daiteke hauts eran, edo odol-zainetik ziztatu urarekin nahastuta. *ES:* Heroína *FR:* Héroïne *EN:* Heroin
- Heroinazale:** izond. Heroinaren mende dagoena. *ES:* Heroínmano *FR:* Héroïnmane *EN:* Heroin addict
- Heroinazaletasun:** iz. Ikus 'heroinomania'.
- Heroinomania:** 1. iz. Heroinarekiko mendekotasuna. 2. iz. Heroinak eragindako intoxikazioa. *ES:* Heroïnomanía *FR:* Héroïnomanie *EN:* Heroin addiction
- Herpes:** iz. Gaixotasun akutua, birus batek eragina; larruazalari zein mukosei erasaten die. Herpesaren ezaugarri nagusi dira gorputzeko irekiguneen inguruan sortzen diren pikor txikiak. Sukarra, hesteetako gorabeherak, nekea, eta abar eragiten ditu. Hiru herpes mota nagusi bereizten dira: sinplea (sinplea 1), ugale-organoeetakoa (sinplea 2) eta herpes zoster-a. *ES:* Herpes *FR:* Herpés *EN:* Herpes simplex *Arloa:* Med.
- Herra:** iz. Zerbaiti edo norbaiti zaion ezinikusia, nazka edo higuina. *ES:* Aversión *FR:* Aversion *EN:* Aversion
- Herren:** izond. Zango nahiz oin bat falta duena, edo akatsen baten ondorioz gorputza alde batera bestera baino gehiago okertuz ibiltzen dena. *ES:* Cojo *FR:* Boiteux, euse *EN:* Lame, crippled
- Herren egin:** ad. Gorputza alde batera bestera baino gehiago okertuz ibili. *ES:* Cojear *FR:* Boïter, clocher *EN:* To limp, to hobble

Herreneri: iz. Herrentasuna eragiten duen gaixotasuna; herrena denaren gaitza. *ES:* Renquera

Herrenka ibili: ad. Ikus 'herren egin'.

Herrentasun: iz. Elbarritasuna, batez ere oineko edo zangoko lesio baten ondoriozkoa. Bizkarreko hainbat arazorekin ere harremana izan dezake. *ES:* Cojera *FR:* Boiterie *EN:* Lameness

Herstura: iz. Izu-, estutasun- eta beldur-sentsazioa, etorkizuneko, barneko edo zehaztu gabeko arrisku baten aurrean. *ES:* Ansiedad *FR:* Angoisse *EN:* Anxiety *Oharrak:* Angustiaren osagai psikologikotzat jotzen da. *Arloa:* Psikol.

Hertsadura: iz. Gorputzeko zulo edo hodi bat ez-ohiko eran estutzearen ondorioa; esate baterako, odol-hodien uzkurtzea edo basokonstriktzioa. *ES:* Constricción *FR:* Constriction *EN:* Constriction *Arloa:* Med.

Hertsaketa: iz. Ikus 'hertsadura'.

Hertsatu: 1. ad. Itxi eta estutu, zanpatuz. *ES:* Constricter *FR:* Resserrer *EN:* To constrict *Arloa:* Med. 2. ad. Ikus 'konprimitu'.

Hertsatze: iz. Ikus 'hertsadura'.

Hertsatzaile: 1. iz. Hainbat zuloren kanalak zirkular-ki ixteko funtzioa duen giharra. 2. iz. Konpresioa egiteko erabiltzen den tresna. 3. izond. (Sendagaiei buruz) Uzkurdura eragiten duena. *ES:* Constrictor *FR:* Constrictor *EN:* Constrictor *Arloa:* Med.

Hertu: ad. Gorputzeko atal baten hantura txikitu edo desagertu. *ES:* Deshinchar, desconar

Heste(eta)ko: izlag. Hesteetan dagoena, edo hestei dagokiena. *ES:* Intestinal *FR:* Intestinal *EN:* Intestinal

Heste-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'heste(eta)ko'.

Heste: iz. Digestio-hodiaren zatia; urdaileko pilorotik uzkiraino doa. Heste lodiak eta heste meharrak osatzen dute. *ES:* Intestino *FR:* Intestin *EN:* Intestine *Arloa:* Anat.

Heste itsu: iz. Heste lodiaren lehen zatia eratzen duen zaku sakona. Heste meharrako ileonari lotua dago. *ES:* Intestino ciego *FR:* Cecum *EN:* Cecum *Arloa:* Anat.

Heste lodi: iz. Digestio-hodiaren zatietariko bat; hura eratzen duten atalak dira: heste itsua, apendizea, goranzko kolona, zeharkako kolona, behe-ranzko kolona eta ondostea. Digestio-hondakinak deshidratatu eta gorotz bihurtzen ditu. *ES:* Intestino grueso *FR:* Gros intestin *EN:* Large intestine *Arloa:* Anat.

Heste mehar: iz. Digestio-hodiko zatirik luzeena; 7 metro inguru ditu. Barne-azala muki-mintz glandular konplexu batez estalia du. Pilorotik heste itsuraino doa, eta hiru zati ditu: duodenoa, jejunoa eta ileona. Heste meharran egiten dira elikagaien hartxidura- eta xurgapen-prozesuak. *ES:* Intestino delgado *FR:* Intestin grêle *EN:* Small intestine *Arloa:* Anat.

Heste-aringarri: izond. Ikus 'laxante'.

Heste-bilo: iz. Heste meharraren barnealdeko azalera guztian zehar pilatutako luzakin txiki eta ugarietako bakoitza. Likidoak eta elikagaiak barreiatzen eta garraiatzen dituzte heste-biloek. Gantzak eta digestio-gaiak xurgatzea dute funtzioa. *ES:* Velloosidad intestinal *FR:* Villosité intestinale *EN:* Intestinal villi

Heste-flora: iz. Hesteetako bakterio multzoa; digestiorako lagungarria da. Garrantzi handikoa da belarjaleentzat, zelulosa desegin dezakeen bakarra baita. *ES:* Flora intestinal *FR:* Flore intestinale *EN:* Intestinal flora

Hestegorri: iz. Gihar-mintzeko hodia, 24-28 cm ingurukoa; faringetik urdaileraino doa. Digestio-hodiko zatirik estuena da, eta diafragma zeharkatzen duen puntua du gunerik estuena. *ES:* Esófago *FR:* Oesophage *EN:* Esophagus *Arloa:* Anat.

Hestegorriko: izlag. Hestegorriari dagokiona. *ES:* Esofágico *FR:* Oesophagienne *EN:* Oesophageal *Arloa:* Anat.

Heste-hari: iz. Hodi naturalak zabaltzeko edo artifizialak mantentzeko erabiltzen den haria. *ES:* Bordón

Heste-min: iz. Ikus 'sabeleko min'.

Heste-sobre: iz. Zizare-itxurako luzakina. Heste itsuaren behealdean dago, eta luzera aldakorra du (7-15 cm). *ES:* Apéndice cecal, apéndice vermiforme, apéndice ileocecal *FR:* Appendice vermiculaire *EN:* Vermiform appendix *Arloa:* Anat.

Heste-zizare: iz. Helminto biribildu handien generoa; esate baterako, gizakiaren heste meharran bizi den *Ascaris lumbricoides* bizkarroia. Askariaisia eragiten du, klima tropikal epela duten lurraldeetan batez ere. *ES:* Lombriz intestinal *FR:* Ver intestinal *EN:* Intestinal worm

Heterogametiko: izond. Bi gameto mota sortzen dituen; X eta Y kromosoma sexualak dituena. *ES:* Heterogamético *FR:* Hétérogamétique *Oharrak:* XY kromosomez eraturik dago gizonezkoen sexua; hots, heterogametikoa da. *Arloa:* Biol.

Heterogamia: 1. iz. Gameto desberdinak elkartuz gertatzen den ugalketa sexuala. Neurrian eta egituran izaten da, batez ere, gametoen arteko desberdintasuna. 2. iz. Belaunaldi sexual eta sexugabekoen txandakako ugalketa. *ES:* Heterogamia *FR:* Hétérogamie *EN:* Heterogamy *Arloa:* Biol.

Heterokromosoma: iz. Sexu-kromosoma; ezaugarri sexualak kudeatzen dituzten bi kromosometako bakoitza da (emakumezkoan XX, gizonezkoan XY). *ES:* Heterocromosoma *FR:* Hétérochromosome *EN:* Heterochromosome *Arloa:* Biol.

Heteromorfismo: iz. Ikus 'polimorfismo'. *ES:* Heteromorfismo

- Heterosexual:** izond. Beste sexukoenganako sexu-grina duena. *ES:* Heterosexual *FR:* Hétérosexuel *EN:* Heterosexual
- Heterosexualitate:** iz. Beste sexukoekiko sexu-erakarpena. *ES:* Heterosexualidad *FR:* Hétérosexualité *EN:* Heterosexuality
- Heterosi:** iz. Hibrido baten lehen belaunaldia aurrekoen edozein andui baino indartsuagoa den egoera. *ES:* Heterosis *FR:* Hétérosis *EN:* Heterosis *Arloa:* Biol.
- Heterozigosi:** iz. Zigoto baten eraketa; gene pare desberdina duten bi gameto elkartzeagatik gertatzen da. *ES:* Heterocigosis *FR:* Hétérozygosité *EN:* Heterozygosis *Arloa:* Biol.
- Heterozigoto:** iz. Karaktere jakin baterako, kromosometan bi alelo desberdin dituen organismoa. *ES:* Heterocigoto *FR:* Hétérozygote *EN:* Heterozygote *Arloa:* Biol.
- Hetika:** iz. Tuberkulosia. Eritasun kutsagarria da, Koch-en baziloak eragina. Biriketan (ezagunena) edo gorputzaren beste alderdi batzuetan eratzten diren pikor antzeko batzuk dira hetikaren ezugarri nagusiak. *ES:* Hética *Arloa:* Med.
- Hetiko:** 1. izond. Hetika duena. 2. izond. Tisikoa, argala. *ES:* Hético *Arloa:* Med.
- Hexosa:** iz. Sei karbono atomo dituen gluzidoa. Aldehidozkoak *aldohexosak* dira; zetonazkoak, berriz, *zetohexosak*. *Monosakarido* ere esaten zaie. *ES:* Hexosa *FR:* Hexose *EN:* Hexose *Adibideak:* Glukosa, galaktosa, fruktosa eta abar. *Arloa:* Biol.
- Hezueri (oinetakoa):** iz. Asaldu metabolikoa; organismoan azido uriko gehiegi pilatzearen ondoriozkoa izan ohi da. Hantura mingarriak eragiten ditu, bereziki oineko behatz lodian. *ES:* Podagra, gota *FR:* Podagre *EN:* Podagra *Arloa:* Med.
- Hezur-:** (Hitz elkartuetan) Hezurriari dagokiona, edo hezurrez osatua dagoena. *ES:* Óseo *FR:* Osseuse *EN:* Osseous
- Hezur:** iz. Ornodunen eskeletoa osatzen duten 206 elementuetako bakoitza. Giharren euskarri izatea, hainbat organo zein errai babestea eta mineralak metatzea dira hezurren funtzioak. Hezur luzeek hezur-muin horia eta hezur-muin gorria izaten dituzte; hematiak ekoizten dira hezur-muin gorrian. *ES:* Hueso *FR:* Os *EN:* Bone
- Hezur frontal:** iz. Garezurraren goialdean eta aurrealdean dagoen hezur bakoitia. Betzuloen gainaldetik hezur parietalen loturaraino hedatzen da. *ES:* Hueso frontal *FR:* Os frontal *EN:* Frontal bone *Arloa:* Anat.
- Hezur lakrimal:** iz. Ikus 'malko-hezur'.
- Hezur malar:** iz. Masailaren goragunea; betzuloa eta hobi tenporala eta infratenporala osatzen dituzten bi hezurretako bakoitza da. *ES:* Hueso malar *FR:* Os malaire *EN:* Malar bone
- Hezur palatino:** iz. Garezurreko hezur bikoitia; ahosabai gogorraren atzeko alde eratzten du, eta sudur-barrunbearen eta betzuloaren oinaren parte da. Bi zati edo segmentuz osaturiko hezurra da (bertikala bata eta horizontala bestea, angelu zuzenean lotuak). *ES:* Hueso palatino *FR:* Os palatin *EN:* Palatine bone *Arloa:* Anat.
- Hezur parietal:** iz. Garezurraren goiko eta alboko aldeak eratzten dituen hezur bikoitia, hezur frontalaren eta hezur okzipitalaren artekoa. *ES:* Hueso parietal *FR:* Os pariétal *EN:* Parietal bone *Arloa:* Anat.
- Hezur piramidal:** iz. Karpoko lehen lerroko hirugarren hezurra, triangelu-itxurakoa; eskumuturreko kubitoaren aldean dago. *ES:* Hueso piramidal
- Hezur sakro:** iz. Triangelu-itxurako hezur handia; pelbisaren atzeko aldean dago. Ziri moduan txertatzen da bi aldaka-hezurren artean. Sakroaren oinarria azken gerri-ornoarekin giltzatzen da; beheko erpina, berriz, kokzixarekin. *ES:* Hueso sacro *FR:* Os sacrum *EN:* Sacral bone *Arloa:* Anat.
- Hezur semilunar:** iz. Karpoko lehen ilarako bigarren hezurra. *ES:* Hueso semilunar *FR:* Semi-lunaire *EN:* Semilunar *Arloa:* Anat.
- Hezur tenporal:** iz. Garezurraren bi alboetako hezur konposatu irregularra. *ES:* Hueso temporal *FR:* Os temporal *EN:* Temporal bone *Oharrak:* Belarriarekin loturiko hainbat barrunbe ditu; esate baterako, barrunbe tinpanikoa eta Eustakioaren tronpa. *Arloa:* Anat.
- Hezur zigomatiko:** iz. Ikus 'hezur malar'. *ES:* Hueso cigomático
- Hezurdura:** iz. Egitura-euskarria, hezurrez osatua. Hainbat zatitan banatua dago: eskeleto axiala, 74 hezurrez osatua; eskeleto apendikularra, 126 hezur dituena, eta belarriko 6 hezurtxoak. Embrioiaren mesodermotik garatua da hezurdura, eta lau hezur motak osatzen dute: hezur luzeek, hezur motzek, hezur zapalek eta hezur irregularrak. Eskeletoaren funtzioak dira: egitura hauskorrek babestea, giharrek txertatzea, gorputzaren mugimendua ahalbidetzea, odol-gordailu izatea eta hematiak ekoiztea. *ES:* Esqueleto *FR:* Squelette *EN:* Skeleton *Arloa:* Anat.
- Hezur-muin:** iz. Hezurren barrunbeak betetzen dituen ehun bigun espezializatua. Ehun hemopoietikoz osatua dago, eta funtsezkoa da odol-zelulen sintesirako eta garapenerako. *ES:* Médula ósea *FR:* Bone marrow *EN:* Moelle osseuse
- Hezurra atera:** ad. Hezurra bere tokitik mugitu. *ES:* Descoyuntar
- Hezurrak sendatu:** ad. Hautsita edo lokatuta dauden hezurrak beren onera itzularazi. *ES:* Ensalmar
- Hezurrezko ahosabai:** iz. Ikus 'ahosabai gogor'. *ES:* Paladar óseo

Hezurtu: ad. Ikus 'osifikatu'.

Hezurtze: iz. Ikus 'osifikazio'.

Hialino: izond. Beira-itxurakoa, edo ia gardena dena. *ES:* Hialino *FR:* Hyaline *EN:* Hyaline

Hiatu: iz. Mintz bateko edo gorputzeko beste ehun bateko zulo normala. Hainbat egitura igaro daitezke handik. *ES:* Hiato *FR:* Hiatus *EN:* Hiatus *Arloa:* Anat.

Hibridatu: ad. Hibridoak sortu; bi espezie gurutzatu. *ES:* Hibridar *FR:* Hybrider *EN:* To hybridize

Hibridazio: iz. Hibridoen sorrera; bi arraza edo espezie elkartzu egiten da. *ES:* Hibridación *FR:* Hybridation *EN:* Hybridization *Arloa:* Biol.

Hibridismo: iz. Hibridoa denaren ezaugarria edo egoera. *ES:* Hibridismo *FR:* Hybridisme *EN:* Hybridism *Arloa:* Biol.

Hibrido: izond. (Izaki bati buruz) Bi espezie edo espezie bereko bi barietate gurutzatuz sortu dena. *ES:* Hibrido *FR:* Hybride *EN:* Hybrid *Arloa:* Biol.

Hidatide: iz. Kistea, edo kiste-itxurako egitura. Oro har, likidoz beterik egoten da. *ES:* Hidátide *FR:* Hydatide *EN:* Hydatid *Arloa:* Med.

Hidatidiko: izond. Hidatidearena, edo hari dago-kiona; hidatideak dituena. *ES:* Hidatídico *Arloa:* Med.

Hidrargirismo: iz. Merkurioak eragindako intoxikazioa. Akutua edo kronikoa izan daiteke. Hidrargirismo kronikoaren eragile dira merkurio-konposatuen lurruna edo hautsak ohiki arnastea, edo merkurio kantitate txikien irenste errepikatua. Haren ezaugarrien artean daude: narritagarritasuna, gehiegizko listu-jarioa, hortzen sendotasunaren galera, hortz-oien asalduak, dardarak, eta abar. Hidrargirismo akutuaren sintoma nagusiak dira: ahoko metal-zaporea, egarria, goragaleak, okadak, sabelaldeko min zorrotza, beheko odoltsua eta giltzurrun-gutxiegitasuna. Heriotza eragin dezake. *ES:* Hidrargirismo *FR:* Hydrargyrisme *EN:* Hydrargyrisism *Arloa:* Med.

Hidrargirismoak joa gertatu: ad. Merkurio-lurruna arnastuta gaixotu. Etengabeko dardara da sintomarik ikusgarriena. *ES:* Azogar *EN:* To suffer from mercurialism *Arloa:* Med.

Hidrargirosi: iz. Ikus 'hidrargirismo'.

Hidartrosi: iz. Serositate-metaketa, giltzadura baten barrunbean. *ES:* Hidartrosis *FR:* Hydrarthrose *EN:* Hydrarthrosis *Arloa:* Med.

Hidratatu: ad. Organismoa urez hornitu. *ES:* Hidratar *FR:* Hydrater *EN:* To hydrate *Arloa:* Kim.

Hidratazio: iz. Prozesu kimikoa; ura gehitzen da, jatorrizko molekula hautsi gabe. *ES:* Hidratación *FR:* Hydratation *EN:* Hydration *Arloa:* Kim.

Hidrato: iz. Ur molekula jakin bat duen konposatua. *ES:* Hidrato *FR:* Hydrate *EN:* Hydrate *Arloa:* Kim.

Hidrodinamika: iz. Mekanikaren adarra; mugimenduan dauden likidoak eta haiek gobernatzen dituzten legeak aztertzen ditu. *ES:* Hidrodinámica *FR:* Hydrodynamique *EN:* Hydrodynamic *Arloa:* Fis.-Kim.

Hidrofilo: 1. izond. Hezetasuna erraz xurgatzen duena. 2. izond. (Molekula taldeei buruz) Urarekiko afinitatea duena. 3. izond. (Edozein izakiri buruz) Hezetasunean bizi dena. *ES:* Hidrófilo *FR:* Hydrophile *EN:* Hydrophilic *Arloa:* Kim., Biol.

Hidrofobia: iz. Urari beldurra, neurritz gain. *ES:* Hidrofobia *FR:* Hydrophobie *EN:* Hydrophobia *Arloa:* Med.-Kim.

Hidrofobo: izond. (Molekula taldeei buruz) Urarekiko afinitaterik ez duena. *ES:* Hidrófobo *FR:* Hydrophobe *EN:* Hydrophobic *Arloa:* Kim.

Hidrogenazio: iz. Erreakzio kimikoa; konposatu organiko baten molekulari hidrogeno atomoak gehitzen zaizkio. *ES:* Hidrogenación *FR:* Hydrogénation *EN:* Hydrogenation *Arloa:* Kim.

Hidrogeno: iz. H. Elementu kimiko gaseosoa, usainik eta kolorerik gabea. Gas sukoia da, eta protoi batez eta elektroi batez osatua dago haren atomoa. Hidrogenoaren ioia azidoen elementu aktiboa da. Elementu guztietan arinena eta sinpleena da. Era puruan, oso kantitate txikitik aurki daiteke lurrian eta atmosferan, baina oso ugaria da eguzkian eta beste izar askotan. Konposatu askoren osagaia da; gorputzak berak sortzen ditu horietariko asko. Uraren osagai gisa, ezinbestekoa da gorputz barneko azidoen, baseen eta gatzen arteko eragin-trukean; ezinbestekoa da orobat bizirik irauteko behar den oreka hidrikoa lortzeko. *ES:* Hidrógeno *FR:* Hydrogène *EN:* Hydrogen *Arloa:* Kim.

Hidrogeno-bomba: iz. Bomba termonuklearra; hidrogenoaren isotopoen nukleoak fusionatzean edo bateratzean askatzen da haren energia. *ES:* Bomba de hidrógeno *FR:* Bombe à hydrogène *EN:* Hydrogen bomb

Hidrokarburo: iz. Karbonoz eta hidrogenoz soilik osaturiko konposatu organikoetariko bakoitza. Karburante, erregai eta olio gisa erabiltzen dira, besteak beste. *ES:* Hidrokarburo *FR:* Hydrocarbure *EN:* Hydrocarbon *Arloa:* Kim.

Hidrokarburo aromatikoa: iz. Konposatu organikoa; bentzeno-eratzun bat du, kate irekiko konposatu alifatikoetatik bereizteko. *ES:* Hidrokarburo aromático *FR:* Hydrocarbure aromatique *EN:* Aromatic hydrocarbon *Arloa:* Kim.

Hidrolisi: iz. Ura duen konposatu batek jasandako aldaketa edo deskonposizioa; sinpleago bihurtzen

- du hidrolisiak. *ES:* Hidrólisis *FR:* Hydrolyse *EN:* Hydrolysis *Arloa:* Kim.
- Hidrolizatu:** ad. Hidrolisia eragin; ura gehituz, gai baten osagaien banaketa eragin. *ES:* Hidrolizar *FR:* Hydrolyser *EN:* To hydrolyze *Arloa:* Kim.
- Hidropesia:** iz. Likido argi urtsuaren ez-ohiko pilaketa, gorputzeko ehun nahiz barrunbe batean; esate baterako, giltzadura batean, sabelaldean, erdiko belarrian, behazun-xixkuan, eta abar. *ES:* Hidropesía *FR:* Hydropisie *EN:* Hydrops *Arloa:* Med.
- Hidropiko:** izond. Hidropesiari dagokiona, edo hidropesiak jota dagoena. *ES:* Hídrico *FR:* Hydropique *EN:* Dropsical, dropsied *Arloa:* Med.
- Hidrosoluble:** izond. Uretan disolba daitekeena. *ES:* Hidrosoluble *EN:* Soluble in water *Adibideak:* Hidrosolubleak dira B, C eta P bitaminak. *Arloa:* Kim.
- Hidroterapia:** iz. Uraren bidezko terapia, hainbat gaixotasun eta asalduren tratamendurako. Uraren ezaugarri fisikoez eta kimikoez baliatzean datza. *ES:* Hidroterapia *FR:* Hydrothérapie *EN:* Hydrotherapy *Arloa:* Med.
- Hidroxilo:** iz. Erradikal monobalente negatiboa (-OH), oxigeno atomo batez eta hidrogeno atomo batez osatua. Alkoholen eta hidroxidoen ezaugarri da, eta azido organikoetan ere agertzen da. Erreakzio kimikoetan, atomo bakar bat balitz bezala jokatzen du. *ES:* Hidroxilo *FR:* Hydroxylé *EN:* Hydric *Arloa:* Kim.
- Hidrocefalia:** iz. Likido zefalorakideoaren ez-ohiko pilaketa ezaugarri duen asaldua. Garezur barneko presioa igoarazten du, eta bentrikuluak zabaltzen ditu. Hidrozefaliaren eragile izan daitezke: ohikoa baino likido gehiago jariatzea, bentrikulu-sistemaren buxadura, gune subarahnoidotik likidoa birxurgatzean akatsen bat gertatzea, eta abar. Hidrozefaliaren eragile dira: anomaliak, infekzioak, traumatismoak edo garuneko tumorak, besteak beste. *ES:* Hidrocefalia *FR:* Hydrocéphalie *EN:* Hydrocephalia *Arloa:* Med.
- Hidrocefalo:** izond. Hidrozefalia duena. *ES:* Hidrocéfalo *FR:* Hydrocéphale *EN:* Hydrocephalus *Arloa:* Med.
- Hidruro:** iz. Hidrogenoz eta elementu edo erradikal batez osaturiko konposatua. *ES:* Hidruro *FR:* Hydrure *EN:* Hydride *Arloa:* Kim.
- HIES:** iz. Ikus 'Hartutako Immuno-Eskasiaren Syndrome'. *ES:* SIDA *FR:* SIDA *EN:* AIDS *Arloa:* Med.
- Higiene:** iz. Osasunari eta hari dagozkion zainketei buruz diharduen zientzia. Gizakiaren garapena eta hura ingurura modu egokian moldatzea errazten eta bultzatzen duten prozedurak eta metodoak aztertzen ditu. *ES:* Higiene *FR:* Hygiène *EN:* Hygiene *Arloa:* Med.
- Higienearen kontrako:** izlag. (Jarrera eta ekintzei buruz) Garbitasun- edo higiene-printzipioen aurkakoa. *ES:* Antihigiénico *Arloa:* Med.
- Higieniko:** izond. Higieneari dagokiona. *ES:* Higiénico *FR:* Hygíenique *EN:* Hygienic
- Higienismo:** iz. Gorputzaren desintoxikazio naturalean oinarritzen den osasunbidea, gorputzaren beraren sendatze-indarra suspertzeko xedez. Baraua, elikadura zaintzea, eta norbera bere osasunaren arduradun bihurtzea ditu ezaugarri. *ES:* Higienismo *FR:* Hygíenisme *EN:* Hygienism
- Higienista:** 1. iz. Higienean aditua; higienismoaren jarraitzailea. 2. iz. Higienearen legetan eta printzipioetan oinarritzen dena. *ES:* Higienista *FR:* Hygíeniste *EN:* Hygienist *Arloa:* Med.
- Higikortasun:** iz. Ikus 'mugikortasun'.
- Hil:** ad. Bizia eten, berez edo zerbaitek eraginda. *ES:* Morir, fallecer, expirar *FR:* Mourir *EN:* To die
- Hil:** izond. Ikus 'hildako'.
- Hil ondoko:** izlag. Ikus 'hilondoko'.
- Hil osteko:** izlag. Ikus 'hilondoko'.
- Hilaur:** iz. Garaia baino lehen eta hilik jaiotzen den fetua. *ES:* Criatura abortiva
- Hilaurtu:** ad. Ikus 'abortatu'.
- Hilaurtze:** iz. Ikus 'abortu'.
- Hildako:** izlag. (Organismoei buruz) Bizi-funtzioak galdu dituen. *ES:* Muerto, fallecido *FR:* Mort *EN:* Dead
- Hildura:** iz. Ikus 'mortifikazio'.
- Hileko:** iz. Emakumeen odoljarri periodikoa; odola eta endometriko chunaren zatia kanporatzen dira baginatik. Lau astetik behin gertatzen da gutxi gorabehera (haurdunaldirik ez badago), eta 3-7 egun irauten du. Pubertarotik menopausiara bitarteko garaian izaten dute emakumeek. *ES:* Flujo menstrual, menstruación, regla *FR:* Menstruations *EN:* Menstruation, menstrual blood loss
- Hilekoa izan:** ad. Hilekoa jariatu. *ES:* Menstruar *FR:* Menstruer *EN:* To menstruate
- Hilekoaren aurreko:** izlag. Hilekoa hasi aurretiko aldiari dagokiona. *ES:* Premenstrual *FR:* Prémenstruelle *EN:* Premenstrual
- Hilgarri:** izond. Hiltzen duena, heriotza dakarrena. *ES:* Letal, mortal *FR:* Mortifère *EN:* Deadly, lethal
- Hil-hurren:** adlag. Hiltzeaz. *ES:* Agonizante
- Hilkor:** izond. Hil behar duena; bizi-denbora mugatua duena. *ES:* Mortal *FR:* Mortel *EN:* Mortal
- Hilkortasun:** iz. Hilkor izatearen ezaugarria. *ES:* Mortalidad
- Hilo:** iz. Parenkima-erri bateko arteka edo sakonunea; bereziki, barekoa, biriketako, giltzurrunetako eta obulutegietako. Odol-, nerbio- eta

- linfa-elementuak sartu eta irteten dira sakonune edo arteka horretatik. *ES:* Hilio *FR:* Hile *EN:* Hilus *Arloa:* Anat.
- Hilondoko:** izlag. Heriotzaren ondoren gertatzen dena. Esate baterako, aita hil ondoren jaiotzen den haurra. *ES:* Póstumo *FR:* Posthume *EN:* Posthumous
- Hilutz:** iz. Hilik dagoen gorputza. *ES:* Cadáver *FR:* Cadavre *EN:* Cadaver
- Hiltzeaz egon:** ad. Ikus 'azkenetan egon'.
- Hilurreneko:** izlag. Ikus 'terminal'.
- Hilzori:** iz. Ikus 'agonia'.
- Hilzoriar egon:** ad. Ikus 'azkenetan egon'.
- Hilzoriko:** izlag. Ikus 'hil-hurren'.
- Himen:** iz. Baginaren sarreran dagoen mintzezko tolestura. *ES:* Himen *FR:* Hymen *EN:* Hymen *Arloa:* Anat.
- Hioide:** iz. Hezur bakoiti simetrikoa. Lepoaren aurre-erdialdean dago, mihiaren oinaldearen eta laringearen artean. Mihiko giharrei eusten die. *ES:* Hioides *FR:* Hyoïde *EN:* Hyoid bone *Arloa:* Anat.
- Hiperbariko:** izond. Atmosferakoa (eguratsekoa) baino presio handiagoa duen barrunbe itxia. *ES:* Hiperbárico *FR:* Hyperbare *EN:* Hyperbaric *Arloa:* Med.
- Hiperemia:** iz. Ohi baino odol-fluxu handiagoa, gorputz atalen batean. Bi eratakia izan daiteke: aktiboa eta pasiboa. Hiperemia aktiboa arteriak lasaitzearen ondorioz odol-fluxua gehitzen denean gertatzen da; hiperemia pasiboa, berriz, odol zikina nahiz pozoitua kanporatu edo garbitu ezinaren ondoriozkoa da. Gune hiperemikoa estaltzen duen larruazala gorriturik eta bero egoten da. *ES:* Hiperemia *FR:* Hypérmie *EN:* Hyperemia *Arloa:* Med.
- Hiperestesia:** iz. Zentzumen-organo baten sentiberatasun muturrekoa; adibidez, minaren hartzaileena, larruazalaren ukimenarena, eta abar. *ES:* Hiperestesia *FR:* Hyperesthésie *EN:* Hyperesthesia *Arloa:* Med.
- Hipergluzemia:** iz. Ohi baino glukosa kantitate handiagoa odolean. Ezinbesteko baldintza da *Diabetes mellitus*a agertzeko. *ES:* Hiperglucemia *FR:* Hyperglycémie *EN:* Hyperglycemia *Arloa:* Med.
- Hipermetrope:** izond. Hipermetropia duena. *ES:* Hipermétrópe *FR:* Hypermétrope *EN:* Hypermetropic
- Hipersentibera:** izond. Gehiegizko sentiberatasuna duena, afektu- eta emozio-estimuluen aurrean. *ES:* Hipersensible *EN:* Tender
- Hipersentiberatasun:** iz. Organismo batek estimulu baten aurrean duen sentiberatasun gehiegizkoa; egoera anafaktiko edo alergikoa. *ES:* Hipersensibilidad *FR:* Hypersensibilité *EN:* Hypersensitivity
- Hipersomnia:** 1. iz. Gehiegizko sakontasuna edo ohiz kanpoko iraupena duen loa. Faktore psikologikoez eragiten dute gehienetan, eta nahaste-egoera izaten da esnatzean. 2. iz. Loaldi luze eta sakona ezaugarri duen asaldia. *ES:* Hipersomnia *FR:* Hypersomnie *EN:* Hypersomnia *Arloa:* Med.
- Hipertentsibo:** izond. Tentsio arterial altuari nahiz haren kausei eta eraginei dagokiena. *ES:* Hipertensivo *FR:* Hypertendu *EN:* Hypertensive *Arloa:* Med.
- Hipertentsio:** iz. Tentsioaren igoera —presio arterialarena, bereziki— ezaugarri duen gaixotasun arrunta. Sarritan, ez da sintomarik izaten. Hipertentsioa duten pertsonak izan ditzaketen sintomak dira: buruko mina —batez ere jaikitzean—, tinnitusa, nahasmena, erraz nekatzea, eta palpazioak. Hipertentsioaren ondorio izan daitezke arteriosklerosia, bihotzekoa, garuneko odoljarria, eta giltzurrunetako kalteak. *ES:* Hipertensión *FR:* Hypertension *EN:* Hypertension *Arloa:* Med.
- Hipertentsioaren kontrako:** izlag. (Gai bati buruz) Tentsioa jaisteko erabiltzen dena. *ES:* Antihipertensivo *FR:* Agent anti-hypertensif *EN:* Anti-hypertensive agent *Oharrak:* Hainbat eragin izan ditzakete hipertentsioaren aurkako gaiek organismoan: hodian uzkurdura eragiten duten kinadak ekiditea, katekolaminen erreserbak murriztea, basodilatazioa eragitea, eta abar. *Oharrak:* Odolaren bolumena murriztuz jaisten dute tentsioa tiazidek eta beste diuretiko batzuek. *Arloa:* Med.
- Hipertentsio:** izond. Hipertentsio arterialak joa. *ES:* Hipertenso *FR:* Hypertendu *EN:* Hypertensive *Arloa:* Med.
- Hipertermia:** 1. iz. Gorputzaren tenperaturaren ohiz kanpoko igoera. 2. iz. NANDAk onartutako erizaintza-diagnostikoa; gizabanako baten gorputz-tenperatura ohikoa baino altuagoa den egoera bat azaltzen du. *ES:* Hipertermia *FR:* Hyperthermie *EN:* Hyperthermia *Arloa:* Med.
- Hipertrofia:** iz. Organo edo ehun bateko elementuen garapen gehiegizkoa; organo edo ehun horren egitura ez da aldatzen, baina pisua eta neurria handitu egiten dira. *ES:* Hipertrofia *FR:* Hypertrophie *EN:* Hypertrophy *Arloa:* Med.
- Hipertrofiko:** izond. Hipertrofiari —zelulen neurriaren handitzeari— dagokiona, edo hipertrofia duena. *ES:* Hipertrófico *FR:* Hypertrophique *EN:* Hypertrophic *Arloa:* Med.
- Hipnologia:** iz. Fisiologiaren adarra; loa eta hipnotismoa aztertzen ditu. *ES:* Hipnología *FR:* Hypnologie *Arloa:* Med.
- Hipnosi:** iz. Loaren antzeko egoera artifiziala, beste pertsona batek sugestioaren bidez eragiten

- duena. Gaur egun, zenbait gaixotasun psikikoren (neurosia, gaixotasun psikosomatikoak) tratamenduan, eta anestesia arina lortzeko kirurgia txikian, erditzean, eta abar, erabiltzen da. Pertzepzioaren eta oroimenaren asaldua ematen du hipnosiak. *ES: Hipnosis FR: Hypnose EN: Hypnosis*
- Hipnotiko:** 1. izond. Loari edo hipnotismoari dagokiona. 2. iz. (Gai bati buruz) Loia eragiten duena; lasaigarri gisa erabiltzen da. Nerbio-sistema zentralako gune jakin batzuetan eragiten duen depresioaren araberakoa da botika baten hipnosi-gaitasuna. *ES: Hipnótico FR: Hypnotique EN: Hypnotic*
- Hipnotismo:** 1. iz. Hipnosiaren teoria eta praktika. 2. iz. Hipnosia eragiten duten teknikak aztertzen dituen jakintza. *ES: Hipnotismo FR: Hypnotisme EN: Hypnotism*
- Hipnotizatu:** ad. Norbaiti hipnosi-egoera eragin. *ES: Hipnotizar FR: Hypnotiser EN: To hypnotize*
- Hipnotizatzaile:** iz. Hipnotismoan aritzen den pertsona. *ES: Hipnotizador FR: Hypnotiseur EN: Hypnotist*
- Hipodermis:** iz. Dermisaren azpian dagoen gantze-huneko geruza. *ES: Hipodermis FR: Hypoderme EN: Hypoderm Arloa: Anat.*
- Hipofagia:** 1. iz. Elikagai gutxi irenstea. 2. iz. Elikagai gisa zaldi-haragia hartzea. *ES: Hipofagia*
- Hipofisi:** iz. Hipotalamoari loturiko guruin txikia; esfenoide hezuraren gainean dago. Barne-jarioko guruina da, eta hormona garrantzitsu asko jariatzen ditu. Bi zati ditu: adenohipofisia eta neurohipofisia. Adenohipofisiak jariatzen dituen hormonak dira: hazkuntzaren hormona (somatotropina), hormona tirotropikoa, hormona adrenikortikotropikoa (ACTH), bi hormona gonadotropiko (folikulu-estimulatuzailea —FSH— eta luteinizatuzailea —LH—) eta prolaktina (esnearen jarioa eragiten duena). Neurohipofisian, bi hormona pilatzen dira: oxitozina eta basopresina. *ES: Hipófisis FR: Glande pituitaire, hypophyse EN: Pituitary gland, hypophysis*
- Hipogeo:** izond. Lurrazalaren azpian hazten edo garatzen dena. *ES: Hipogeo FR: Hypogée EN: Hypogeum Arloa: Biol.*
- Hipogluzemia:** iz. Odoleko glukosa-kontzentrazioaren beheraldia; balio normalaren azpitik (<70mg/dl) egoten da. Haren ezaugarri klinikokoak dira: gosea, dardara, zurbiltasuna, izerdi ugaria, zefalea, ikusmen-asalduak, ataxia, antsietatea, ahultasuna, diplopia, asaldur psikikoak eta konbultsioak. Balio hori lehenbailehen zuzendu ezean, eldarnioa, koma edo heriotza gerta daiteke. Intsulina gehiegi emateagatik, intsulina gehiegi jariatzeagatik, ariketa fisiko gehiegi egiteagatik edo elikadura-urritasunagatik agertzen da hipogluzemia. *ES: Hipoglucemia FR: Hypoglycémie EN: Hypoglycemia Arloa: Med.*
- Hipokanpo:** iz. Garunaren zati kurbatu eta bihur-gunetsua; albo-bentrikuluko beheko adarraren ondoan dago. *ES: Hipocampo FR: Hippocampe EN: Hippocampus Arloa: Anat.*
- Hipokondria:** 1. iz. Osasun-egoerari buruzko kezka neurritz kanpokokoa. 2. iz. Asaldur psikikoa; ezaugarri ditu: antsietate handia, depresioa, eta sintoma fisiko errealean edo ustezkoen interpretazio irrealak. Gaixotasun larri baten adierazle dira ezaugarri horiek, nahiz eta gaixotasun horren froga medikorik ez izan. *ES: Hipocondría FR: Hypochondrie EN: Hypochondriasis Arloa: Psikiat.*
- Hipokondriako:** 1. izond. Hipokondriari dagokiona; hipokondria duena. 2. izond. Sabelaldearen gaineko aldeari —beheko saihetsen azpialdean dagoenari— dagokiona. *ES: Hipocondriaco FR: Hypochondriaque EN: Hypochondriac Arloa: Med.*
- Hipokondrio:** iz. Sabelaldearen goialdeko bi alboetako gune bakoitza; gune epigastrikoaren alde banatan dago. *ES: Hipocondrio FR: Hypochondre EN: Hypochondrium Arloa: Anat.*
- Hipokromiko:** izond. Normala baino kolore gutxiago duena. Hematiak deskribatzeko erabiltzen da termino hori, eta hemoglobina-sintesiaren gutxitzearekin lotutako anemiak bereizten ditu. *ES: Hipocrómico FR: Hypochromique EN: Hypochromic Arloa: Med.*
- Hipomania:** 1. iz. Maniaren antzekoa den eritasuna; hura baino gradu apalekoagoa da. Hipomaniak jotako gaixoak ez ditu aintzat hartzen izaera mugatzen dioten gizartearen arauak; sexu-grina indartsua eta neurritz gairako indarra izaten ditu. 2. iz. Zaldiraganako neurritz kanpoko grina. *ES: Hipomanía FR: Hypomanie EN: Hypomania Arloa: Psikiat.*
- Hipotalamiko:** izond. Hipotalamokoa, edo hari dagokiona. *ES: Hipotalámico FR: Hypothalamique EN: Hypothalamic Arloa: Anat.*
- Hipotalamo:** iz. Dientzefaloaren zatia; hirugarren bentrikularen zoru eta albo-paretaren atal bat osatzen ditu. Bizitzeko zenbait funtzio erregulatzea da hipotalamoaren eginkizuna: arteria-presioa, digestio-aparatuaren zenbait jarduerak, sexu-funtzioak, uraren, gluzidoen eta lipidoen metabolismoak, eta emozio-erreakzioak, besteak beste. *ES: Hipotálamo FR: Hypothalamus EN: Hypothalamus Arloa: Anat.*
- Hipotentsio:** iz. Tentsio edo presio baxua, bereziki odolarena; odol-presioa ehunen oxigenaziorako egokia ez izatearen ondorio da. Gorputzak isurkari ugari galtzen dituenean, edo bihotzekoa, bi-

- riketako enbolia, arritmia... izan dituenen gerta daiteke. *ES: Hipotensión FR: Hypotension EN: Hypotension Arloa: Med.*
- Hipotermia:** iz. Asaldu arriskutsua; 35 °C-z azpiko gorputz-temperatura du ezaugarri. Hipotermiaren eragile nagusiak dira anemia bortitzak, shock egoerak eta izozteak. Haren adierazgarri dira: arnasketa azalekoa eta geldoa, larruazal hotza, hotzikara ahulak, zurbiltasuna, kapilarrak mantso betetzea, takikardia, zianosia, hipertentsioa eta ileak tentetzea. Tratamenduan, poliki-poliki berotu behar da pertsona. *ES: Hipotermia FR: Hypothermie EN: Hypothermia Arloa: Med.*
- Hiro:** iz. Ikus 'zorne'.
- Hiruki:** iz. Haurdunaldi beretik jaiotako hiru jaioberrietako bakoitza. *ES: Trillizo FR: Triplés, triplets EN: Triplet*
- Histamina:** iz. Histidinaren metabolismoan sortzen den gaia; zelula guztietan dago. Hanturazko erreakzio alergikoetan askatzen da, eta maiz erabiltzen da sendagintzan, gorputzeko atal askotan dituen eraginengatik: kapilarrak zabaltzea, odolpresioa jaistea, urdail-urinarean jarioa areagotzea, eta bronkioetako eta umetokiko gihar lisoa uz-kurtzea. *ES: Histamina FR: Histamine EN: Histamine Arloa: Kim.*
- Histasun:** iz. Ikus 'zurbiltasun'.
- Histerektomia:** iz. Umetokiaren erauzketa kirurgikoa, hainbat gaixotasuni aurre egiteko: aldakako hanturazko gaixotasun kronikoa, umetokiko odoljarria, umetokiko minbizi-aurreko gaixotasunak, umetokiko minbizia, eta abar. Erabateko histerektomian, obulutegiak, tronpak, gongoil linfatikoak, hodi linfatikoak, umetokiko lepoa eta umetokia erauzten dira. Obulutegi bat edo biak eraz daitezke aldi berean. Ebakuntza horietariko edozein egin ostean, ez da hilekorik izaten. *ES: Histerectomía FR: Hystérectomie EN: Hysterectomy Arloa: Med.*
- Histeria:** iz. Neurosi mota bat; era askotako ezaugarri klinikoak izan ditzake. Histeria mota garrantzitsuenak dira: *konbertsio-histeria* eta *larrimin-histeria*. Horiek guztiak gatazka edipikoa dute ezaugarri, eta errepresioa dute babes-mekanismo nagusia. *ES: Histeria FR: Hystérie EN: Hysteria Obarrak:* Psikoneurosi bat da, eta neurosi historiko deritza gaur egun. *Arloa: Psikiat.*
- Histeriko:** 1. izond. Histeriari dagokiona. 2. izond. Histeria duena. *ES: Histórico FR: Hystérique EN: Hysteric*
- Histerismo:** iz. Ikus 'histeria'.
- Histiozito:** iz. Ehun konektiboko makrofagoa; eragina du organismoko immunitate-sisteman. *ES: Histiocito FR: Histiocyte EN: Histiocyte Arloa: Biol.*
- Histologia:** iz. Anatiomiaren adarra; ehunen eta organoen egituraz arduratzen da, baita zelulen osakeraz eta horiek gorputzeko ehunetan duten antolaeraz ere. *ES: Histología FR: Histologie EN: Histology Arloa: Biol.*
- Historia kliniko:** iz. Gaixo bati dagozkion datu guztiak —iraganeak, pertsonalak, familiakoak eta oraingoak— biltzen dituen zerrenda ordenatua; jasaten ari den gaixotasunari buruzko azterketarako oinarri gisa balio du. *ES: Historial clínico, historia clínica FR: Dossier personnel EN: Health history*
- Histu:** ad. Ikus 'zurbildu'.
- Hits:** izond. Ikus 'zurbil'.
- Hitz-motel:** izond. Ikus 'totel'.
- Hitz-motel-tasun:** iz. Ikus 'totel-tasun'.
- Hitzordu:** iz. Gaixoa eta medikua elkartzeko jarritako toki, eguna eta ordua. *ES: Cita FR: Rendez-vous EN: Appointment*
- Hobekuntza:** iz. Hobera egiteko ekintza, eta horren ondorioa. *ES: Mejora FR: Amélioration EN: Enhancement*
- Hobi:** iz. Gorputz atal baten hutsunea edo sakongunea. *ES: Fosa FR: Fosse EN: Fossa Arloa: Anat.*
- Hodi-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'baskular'.
- Hodi:** 1. iz. Tutu-itxurako egitura, gorputzean likidoak —odola, linfa, eta abar— garraiatzen dituena. Arteriak, zainak eta linfa-hodiak dira hodi mota nagusiak. *ES: Vaso FR: Vaisseau EN: Vessel Arloa: Biol.* 2. iz. Tutu-itxurako igarobidea, barnetik hutsa, nahiko estua; handik igarotzen dira odol-hodiak eta nerbioak, iraiketa-gaiak, jariakinak, eta abar. *ES: Conducto FR: Canal EN: Duct Arloa: Anat.*
- Hodi deferente:** iz. Barrabiletako epididimoaren jarraipena; barrabil-zorroitik gorantz semen-xixkuarekin elkartu eta hodi eiakulatzaila eratzen du. *ES: Conducto deferente FR: Canal déférent EN: Ductus deferens Arloa: Anat.*
- Hodi galaktoforo:** iz. Ugatz-guruineko hodia. Esnea garraiatzen du ugatz-lobuluetatik titiburura. *ES: Conducto galactóforo FR: Canal galactophore EN: Galactophorous duct Arloa: Anat.*
- Hodi irailze:** iz. Hodi eroalea; gaiak garraiatzen ditu, baina ez ditu jariatzen. *ES: Conducto excretor FR: Conduit excrétoire EN: Excretory duct*
- Hodi kapilar:** iz. Ikus 'kapilar'. *ES: Vaso capilar FR: Vaisseau capillaire, capillaire EN: Capillary vessel, capillary*
- Hodi seminifero:** iz. Barrabil-lobuluxketan dauden hodiak. Bihurriak dira hasieran, eta zuzenak ondoren. *ES: Conducto seminífero, túbulo seminífero FR: Conduit séminifère EN: Seminiferous duct*

- Hodia sartu:** ad. Ikus 'intubatu'.
- Hodia sartze:** iz. Ikus 'intubazio'.
- Hodi-sartze:** iz. Ikus 'intubazio'.
- Hodi-sistema:** iz. Ikus 'sistema baskular'.
- Hodi-uzkurdura:** iz. Edozein odol-hodiren barrunbea estutzea, nerbioen edo beste kinadaren baten eraginez. *ES:* Vasoconstricción *FR:* Vasoconstriction *EN:* Vasoconstriction *Arloa:* Med.
- Hodi-uzkurtzaile:** izond. Hodi-uzkurdura eragiten duena. Hodi-uzkurtzaileak exogeno arruntak dira: hotza, beldurra, estresa eta nikotina. Bestalde, adrenalinarean eta noradrenalinarean barne-jarioak ere odol-hodiak uzkurrazten ditu. *ES:* Vasoconstrictor *FR:* Vasoconstricteur *EN:* Vasoconstrictor *Arloa:* Med.
- Hodixka:** iz. Hodi txikia; bereziki, giltzurrunetako eta barrabiletako hodiak. *ES:* Túbulo *FR:* Tubule *EN:* Tubule *Arloa:* Anat.
- Hodi-zabaltzaile:** izond. Odol-hodien dilatazioa eragiten duena; nerbio bat edo gai bat izan daiteke. *ES:* Vasodilatador *FR:* Vasodilatateur *EN:* Vasodilator *Adibideak:* Nitratuak, Ca⁺⁺ antagonistak, eta abar. *Arloa:* Med.
- Hodi-zabaltze:** iz. Odol-hodiak zabaltzea, arteriolak bereziki; zabaltze horretan eragiten dute nerbio-kinadek edota gihar lisoa lasaitzen duten zenbait sendagaik. *ES:* Vasodilatación *FR:* Vasodilatation *EN:* Vasodilatation *Arloa:* Med.
- Holotipo:** iz. Espezie berri bat deskribatzeko eredu modura erabilitako alea. *ES:* Holotipo *FR:* Holotype *EN:* Holotype *Arloa:* Biol.
- Homeopata:** iz. Homeopatian diharduen medikua. *ES:* Homeópata *FR:* Homéopathe *EN:* Homeopathist *Arloa:* Med.
- Homeopatia:** iz. Sistema mediko-terapeutikoa; gaixoak dituen sintomen antzekoak sorrarazten dira gai jakin baten dosi txiki bat emanez, gaixotasuna sendatu ahal izateko. *Antzekoak antzekoa sendatzen du* teorian oinarritzen da. Alopatiari kontrajartzen zaio. *ES:* Homeopatía *FR:* Homéopathie *EN:* Homeopathy *Arloa:* Med.
- Homeopatikoa:** izond. Homeopatiari dagokiona. *ES:* Homeopático *EN:* Homeopathic
- Homeostasi:** iz. Ikus 'homeostasia'. *ES:* Homeostasis
- Homeostasia:** iz. Gorputzaren barne-oreka; modu naturalean mantentzen da, gorputzean osasunari eusteko gertatzen diren egokitzapenei esker. Mekanismo homeostatikoek kontrolatzen dituzten funtzioen artean daude: bihotz-taupadak, hematopoesia, tentsio arteriala, gorputzeko temperatura, oreka elektrolitikoak, arnasketa eta guruien jarioa. Hormonek ere parte hartzen dute homeostasia-prozesuetan, kanpoko eragin bakoitzari dagokion erantzuna bideratuz. *ES:* Ho-
- meostasia *FR:* Homéostasie *EN:* Homeostasis *Arloa:* Biol.
- Homogeneizagailu:** iz. Zenbait likidoren nahastura gai homogeneo bihurtzeko tresna. *ES:* Homogeneizador *FR:* Homogénéisateur *EN:* Homogenizer
- Homogeneizatu:** ad. Elementu-nahastura bat gai homogeneo bihurtu, bitarteko fisikoak edo kimikoak erabiliz. *ES:* Homogeneizar *FR:* Homogénéiser *EN:* To homogenize, to make homogeneous
- Homogeneizatze:** iz. Ikus 'homogeneizazio'.
- Homogeneizazio:** iz. Zerbait homogeneo bihurtzeko prozesua; disolbatzaile edo barreatze-ingurune batean dagoen gai bat bitarteko mekanikoen bidez zatituz egiten da. *ES:* Homogeneización *FR:* Homogénéisation *EN:* Homogenization
- Homogeneo:** izond. Antzeko elementuz edo atalez osatua. *ES:* Homogéneo *FR:* Homogène *EN:* Homogeneous
- Homogeneo bihurtu:** ad. Ikus 'homogeneizatu'.
- Homogeneotasun:** iz. Masaren puntu bakoitzean ezaugarri fisiko aldaezinak dituen gorputzaren ezaugarria. *ES:* Homogeneidad *FR:* Homogénéité *EN:* Homogeneity, uniformity
- Homosexual:** izond. Sexu bereko kideek erakartzen dutena. *ES:* Homosexual *FR:* Homosexuel *EN:* Homosexual
- Homosexualitate:** iz. Sexu bereko pertsonenganako sexu-erakarpena. *ES:* Homosexualidad *FR:* Homosexualité *EN:* Homosexuality
- Homozigosi:** iz. Zigoto baten eraketa, gene pare berdin bat edo gehiago dituzten bi gametoren arteko elkarretaz. Arraza-nahasketarik gabeko organismoak sortzen dira homozigosian, endogamia bidez. *ES:* Homocigosis *FR:* Homozygose *EN:* Homozygosis *Arloa:* Biol.
- Homozigoto:** iz. Organismo mota; kromosoma pare bateko leku berean gene berdin-berdinak dituzten zelula somatikoak ditu. *ES:* Homocigoto *FR:* Homozygote *EN:* Homozygote *Arloa:* Biol.
- Hondakin-ur:** iz. Etxeetako zein lantokietako estolderietan jasotzen den ura. *ES:* Agua residual *FR:* Eau résiduaire *EN:* Waste water
- Hordi:** izond. Ikus 'mozkor'.
- Hordikeria:** iz. Ikus 'mozkorkeria'.
- Horditasun:** iz. Ikus 'mozkortasun'.
- Hormona:** iz. Gai kimiko konplexua; gorputzeko organo edo atal bateanekoikoizten da, eta handik gorputzeko beste guneren bateko organo nahiz zelula talde baten jarduera aktibatzen edo erregulatzen du. Hipofisia, pankrea, epifisia, tiroidea eta gonadak dira, besteak beste, hormonak jariatzen dituzten guruiak. Hormonak jariatzen dituzten ehunen artean daude, berriz, karena eta duodenoko mukosa. Guruien endokrinok jaria-

- zten dituzten hormonak odol-zirkulazioak garraiatzen ditu eragin beharreko organora. Ezagarrki kimikoen arabera, hiru hormona mota bereizten dira: esteroideak (hormona sexualak), aminoazidoetatik eratorritakoak (tiroxina eta adrenalina), eta proteiko edo polipeptidikoak (intsulina, glukagoia eta hipofisiko hormonak). Hormonek garrantzi handia dute metabolismoan, odol-zirkulazioan, sexu-bizitzan, nerbio-sistemaren orekan, eta abar. *ES: Hormona FR: Hormone EN: Hormone Arloa: Kim.*
- Hormonal:** izond. Hormonei dagokiena. *ES: Hormonal FR: Hormonal EN: Hormonal*
- Hormonazko:** izlag. Ikus 'hormonal'.
- Hortz:** iz. Ahoan dagoen organo gogor, zuri eta leunetarikoa bakoitza; digestio-aparatuaren parte da. Elikagaiak irentsi aurretik murtxikatzea eta irensteko prestatzea dute eginkizun. Gizaki heldu batek 32 hortz ditu, baraila bakoitzeko 16. *ES: Diente FR: Dent EN: Tooth*
- Hortza/hagina atera:** ad. Hondatua dagoen hortza edo hagina erauzi.
- Hortza bete:** ad. Ikus 'enpastatu'.
- Hortzak atera:** ad. Zerbituen ertzean hortzak egin, sortu edo jarri. *ES: Dentar FR: Denté EN: To dentate*
- Hortzak jaio:** ad. Haurrei lehen hortzak edo bigarren aldikoak irteten hasi. *ES: Endentecer*
- Hortzaldi:** iz. Hortzen sorrera eta garapena. *ES: Dentición FR: Dentition EN: Dentition*
- Hortzak irten:** ad. Ikus 'hortzak jaio'.
- Hortz-betegarri:** iz. Ikus 'enpaste'.
- Hortzeria:** iz. Pertsona edo animalia batek ahoan dituen hortz, letagin eta haginaren multzoa. *ES: Dentadura FR: Denture EN: Dentition*
- Hortzetako:** izlag. Hortzei dagokiena. *ES: Dental, dentario FR: Dentaire EN: Dental*
- Hortzetako zementu:** iz. Hortz-albeoloetako hezur-ehuneko zati berezia, hortzen sustraia estaltzen duena. *ES: Cemento dental FR: Ciment dentaire EN: Dental cement Arloa: Odont.*
- Hortz-haginak:** iz. Ikus 'hortzeria'.
- Hortz-oi:** iz. Ikus 'oi'.
- Hortzun:** 1. izond. Hortz natural bat edo gehiago dituen. *ES: Dentado FR: Denté EN: Dentulous.* 2. Ikus 'koskadun'.
- Hots:** iz. Ikus 'soinu'.
- Hotzeri:** iz. Goiko arnasbideetako gaixotasuna; birus- edo alergia-jatorria izan dezake. Zenbaite-tan, hortzaren edo hezetasunaren ondorioz sortzen da. Errinitisa, malko-jarioa, sukar arina eta ondoez orokorra dakartza; tratamendu gisa, ohean atsedean hartzea, kongestioa kentzeko sendagaiak, analgesikoak eta likido ugari hartzea gomendatzen da. *ES: Resfriado, constipado, catarro FR: Rhume EN: Cold*
- Hotzeriak jo:** ad. Hotzeriak harrapatu. *ES: Constipar*
- Hotzikara:** iz. Dardara, zurbiltasunarekin eta hotz-sentipenarekin batera; gehienetan infekzio baten hasieran agertzen da, temperaturaren igoera azkarrekin batera. Gorabehera psikikoek eragina ere izan daiteke. *ES: Escalofrío FR: Frisson EN: Chill*
- Hozizelula:** iz. Gametogenesia jasandako edozein zelula; hau da, garapenaren edozein alditan dagoen sexu-zelula. *ES: Célula germinal FR: Cellule germinale EN: Germ cell*
- Hozka egin:** ad. Hortzekin heldu; hortzak sartu. *ES: Morder FR: Mordre EN: To bite*
- Hozkada:** iz. Hortzekin indarrez eustearen ondoriozko lesioa. *ES: Mordedura, mordida, mordisco FR: Morsure EN: Bite*
- Hozkatu:** izond. Hozka jaso duena. *ES: Mordido*
- Hozki:** iz. Hortzetan nahiz hortz-oietan sentitzen den ondoeza; gai azidoak dastatzeak, hots dastaseginak entzuteak, zenbait gorputz ukitzeak edo sentipen horiek oroitzeak eragin dezake. *ES: Dentera*
- Hozkirri:** iz. Ikus 'hotzikara'.
- Hozmindu:** ad. Gorputz atal baten mugimendua oztopatu. Hotzaren eraginez gertatzen da. *ES: Envarar FR: Taisant EN: To numb*
- Hoztu:** 1. ad. Hotzago bihurtu. 2. ad. Ikus 'hotzeriak jo'. *ES: Enfriar FR: Refroidir EN: To cool*
- Hoztura:** iz. Ikus 'hotzeri'.
- Humero:** iz. Besoko hezur luzea, sorbaldatik ukondoraino doana. *ES: Húmero FR: Húmero EN: Humerus Arloa: Anat.*
- Humore:** iz. Gorputzeko isurkariak izendatzeko termino orokorra. *ES: Humor FR: Humeur EN: Humor Oharrak: Medikuntzaren historian, lau izan dira humoreak: odola, pituita, behazuna eta atrabilisa. Osasunaren egoera haien orekaren baitan zegoela uste zen. Arloa: Anat.*
- Humore beirakara:** iz. Gai garden eta erdi gelatinakara; begiaren atzeko barrunbean dago, kristalinoaren atzean. *ES: Humor vitreo FR: Humeur vitreux EN: Vitreous humor Arloa: Anat.*
- Humore urtsu:** iz. Likido argia; kristalinoaren eta kornearen arteko gunean dago. *ES: Humor acuoso FR: Humeur aqueuse EN: Aqueous humor Arloa: Anat.*
- Hunkiberatasun:** iz. Pertsona bat hunki daitekeen maila. Jasotako kinaden arabera da. *ES: Emotividad FR: Emotivité EN: Emotivity*
- Hunkigarri:** izond. Zirrara eragiten duena; hunkitzen duena. *ES: Emocionante*
- Hunkitu:** ad. Barne-sentimendu batek ukitua gertatu. *ES: Emocionar FR: Emouvoir*
- Hurbil:** izond. Ikus 'gertu'.

Hurrupatu: ad. Likido edo erdi likido bat ahora erakarri, ezpainen eta mihiaren mugimenduaren laguntzaz. *ES:* Succionar *FR:* Aspirer *EN:* To suck *Oharrak:* Haurrak esnea hurrupatzen du biberotik edo amaren bularretik.

Hurrupatze: iz. Xurgatzeko ekintza eta horren ondorioa. *ES:* Succión *FR:* Succion *EN:* Suction

Hutsune: iz. Ikus 'barrunbe'.

I

Ibitu: ad. Ikus 'hertu'.

Ideiagintza: 1. iz. Ideiak izan eta lantzeko prozesua. 2. iz. Ideia, objektu edo irudien sorrera gogamenean. *ES:* Ideación *FR:* Idéation *EN:* Ideation *Arloa:* Psikol.

Identifikazio: iz. Norbaitek beste norbaiten ezaugarriak —edota haren nortasun osoa— bereganatzea. *ES:* Identificación *FR:* Identification *EN:* Identification *Arloa:* Psikol.

Idiopatia: iz. Jatorri ezezaguna edo aurrekaririk gabea duen gaixotasun mota; ageriko arrazoirik gabe agertzen da. *ES:* Idiopatía *EN:* Idiopathy *Arloa:* Med.

Idiota: izond. (Pertsonen adimen mailari buruz) Adimen-urritasun larria duena; adimen-koizientea 20 azpitik izaten du, eta ez du gaitasunik 3 edo 4 urteko buru-adina gainditzeko. *ES:* Idiota *FR:* Idiot *EN:* Idiot *Arloa:* Med.

Idiozia: iz. Adimen-urritasun larria. Gaixoa ez da gai hizkuntza bereganatzeko, bere kabuz moldatzeko eta arrisku fisikoetatik babesteko. *ES:* Idiocia, idiotismo *FR:* Idiotie *EN:* Idiocy *Arloa:* Psikol.

Idor: izond. Idorria jasaten duena. *ES:* Estreñido *FR:* Constipé *EN:* Constipated

Idorgarri: izond. Ikus 'lehorgarri'. *ES:* Astringente

Idorzeria: 1. iz. Gorozkiak beren bidetik igarotzeko zailtasuna; arazo organikoen artean daude: hesteetako buxadura, dibertikulitisa eta tumorrak. 2. iz. NANDAren erizaintza-diagnostikoa. Haren ezaugarrien artean daude: sabel-hustearen maiztasuna murriztea, gorozki lehorrak, ondeste-ko masa, sabel-husteko ahalegina, hesteetako hotsak murriztea, presio- edo asetasun-sentsazioa sabelaldean nahiz uzkiari, gorozkien bolumenta murriztea eta goragalea. Sabelaldeko mina, apetituaren galera, bizkarreko mina, buruko mina eta eguneroko bizimoduaren asaldua ere ager daitezke. *ES:* Estreñimiento *FR:* Constipation *EN:* Constipation *Oharrak:* Kolonaren funtzioen nariadura gerta daiteke pertsona adinekoetan eta ohean dauden gaixoetan, eta sabel-husteko beharri erantzuteko zailtasunak eragin.

Idortu: ad. Idorria eragin. *ES:* Estreñir, astringir *EN:* To constipate, to make constipated

Idun: iz. Ikus 'lepo'.

Igeltsu: 1. iz. Kaltzio sulfato hidratatua. 2. iz. Batez ere kaltzio sulfato erdi hidratatuz osaturiko

minerala. Sarri erabiltzen da medikuntzan, gorputz atalen mugikortasuna mugatzeko edo hortzen moldeak egiteko. Igeltsu-hautsa narrigarria da arnasbideetako mukosarentzat eta konjuntibarentzat. *ES:* Yeso, escayola *FR:* Plâtre *EN:* Gypsum, plaster *Arloa:* Miner., Med.

Igeltsua jarri: ad. Gorputzeko atal bat igeltsuz estali, geldirik mantentzeko. *ES:* Escayolar, enyesar *FR:* Moulage *EN:* To put in plaster

Igeltsutu: ad. Ikus 'igeltsua jarri'.

Igeltsuztatu: ad. Ikus 'igeltsua jarri'.

Igurtzi: ad. Zerbaiti eragin, haren gainean behin eta berriz halako indarrez igaroarazten den beste zerbaiten laguntzaz. *ES:* Friccionar *FR:* Frictionner *EN:* To rub, to massage

Igurtzi: iz. Masaje mota; ehunik sakoneten eragiten da, eskuaren mugimendu zirkular indartsuz. *ES:* Fricción *FR:* Friction *EN:* Friction

Igurtzaldi: iz. Ikus 'igurtzi'.

Igurzketa: iz. Ikus 'igurtzi'.

Ikara: iz. Dardara, gutxi edo gehiago orokortua; hotzikararen aurretik edo harekin batera agertzen da. Hotzak, sukarrak eta, bereziki, beldurrak edo izualdiak eragin dezakete. *ES:* Estremecimiento *FR:* Frémissement *EN:* Thrill

Ikertu: ad. Zerbaiten kalitatea ezagutu. *ES:* Examinar

Ikterizia: iz. Kolore horia larruazalean, mukosetan eta jariakinetan; odoleko bilirrubina kantitatea igotzearen ondoriozkoa da. Hainbat prozesuren sintoma da; esate baterako: gibelego gaixotasunak, behazun-buxadura edo anemia hemolitikoa. Ikterizia duten pertsonak hainbat sintoma izan ditzakete: gorakoak, okadak, sabelaldeko mina, gerneraren kolore iluna, eta abar. *ES:* Ictericia *FR:* Ictère *EN:* Jaundice *Oharrak:* Ikterizia fisiologikoa izaten dute jaioberri askok, baina, arazorik izan ezean, egun gutxitan desagertzen da. *Arloa:* Med.

Iktiosi: iz. Larruazaleko gaixotasuna; larruazala lehortzea, zimurtzea eta ezkatatzea du ezaugarri. Jaiotzean edo jaio eta berehala gertatzen da. *ES:* Ictiosis *FR:* Ichthyose *EN:* Ichthyosis *Arloa:* Med.

Iktus: iz. Garuneko hodieta bat-bateko lesio akutua. *ES:* Ictus *FR:* Ictus *EN:* Ictus *Arloa:* Med.

- Ikuseremu:** iz. Begiak mugitu gabe ikusten den espazioa. *ES:* Campo visual *FR:* Champ visuel *EN:* Visual field
- Ikusi:** ad. Begien bidez objektuak eta haien ezaugarriak hauteman. *ES:* Ver *FR:* Voir *EN:* To see
- Ikusmen:** iz. Bost zentzumenetako bat. Begia da haren organoa; argia eta gauzen kolorea eta forma hauteman daitezke hari esker. *ES:* Vista *FR:* Vue *EN:* Sight
- Ildo:** iz. Beheragune zapal lineala, gorputzeko hainbat egituratan agertzen dena; esate baterako, oinazpian daudenak, hezurren gainean nerbioek eratzen dituztenak, hezurretan giharrak txertatzearen ondorioz daudenak, eta garuneko hainbat gunetan daudenak. *ES:* Surco *FR:* Sillon *EN:* Sulcus, crevice, groove
- Ildoxka:** iz. Larruazalean agertzen den lerro nahiz orbaina; eskuarki, larruazalaren garapen azkarren edo tentsioaren ondorioz agertzen da. *ES:* Estría *FR:* Strie *EN:* Stria *Oharrak:* Haurdunaldiaren ondoren, ildoxkak agertzen dira sabelean.
- Ildoxkatu:** izond. Ildoxka edo lerro paraleloak ezaugarri dituena. *ES:* Estriado *FR:* Strié *EN:* Striate
- Ile:** iz. Keratinazko harii zipi epidermikoa; ia gorputzeko azalera guztian hazten da. Epidermisko folikulu espezializatu batean sortzen diren sutraia eta gorputza ditu. *ES:* Pelo, vello *FR:* Poil *EN:* Hair
- Ileo:** iz. Hesteen funtzio mekanikoaren galera; hesteetako edukiak ez dira mugitzen. *ES:* Íleo *FR:* Íleus *EN:* Ileus *Oharrak:* Ileo paralitikoa hestelakioen mugikortasunik ezak eragiten du. Ileo mekanikoa, berriz, hestearen blokeo mekanikoak. *Arloa:* Med.
- Ileon:** iz. Heste meharraren hirugarren eta azken zatia, jejunotik heste itsura doana. Eskuineko hobi iliakoan bukatzen da, eta heste lodira irekitzen da. *ES:* Íleon *FR:* Íléon *EN:* Ileum *Arloa:* Anat.
- Ileozeakal:** izond. Aldi berean heste itsuari, ileonari eta biak elkartzen diren guneari dagokiona. *ES:* Ileocecal *FR:* Iléocaecal *EN:* Ileocecal *Arloa:* Anat.
- Iletsu:** izond. Ile asko duena. *ES:* Velloso, velludo, peludo *FR:* Villeux *EN:* Villous
- Iliako:** izond. Ilionekoa, edo hari dagokiona. *ES:* Ilíaco *FR:* Iliaque *EN:* Iliac
- Ilion:** iz. Pelbis-gerriko hezur zabala, beste bi hezurrekin batera (iskiona eta pubisa) hezur koxala osatzen duena. Azetabularen parte da, eta zenbait gihar finkatzeko balio du. *ES:* Ilión *FR:* Ilión *EN:* Ilium *Arloa:* Anat.
- Immobilizatu:** ad. Zerbait geldiarazi, mugiezin utzi. *ES:* Inmovilizar *FR:* Immobiliser *EN:* To immobilize
- Immobilizazio:** iz. Gorputz-adarrak edo beste edozein gorputz atal mugikor (hezur hautsiak eta giltzadurak bereziki) finkatzea; sendatzea errazteko egiten da. *ES:* Inmovilización *FR:* Immobilisation *EN:* Immobilization
- Immune:** izond. (Pertsona edo animalia bati buruz) Antigeno batekin kontaktua izan ondoren, harentzat espezifikoak diren antigorputzak eratzeko gaitasuna garatu duena; babes-egoera bati dagokio. *ES:* Inmune *FR:* Immun *EN:* Immune *Arloa:* Med.
- Immunitario:** izond. Immunitateari dagokiona. *ES:* Inmunitario *FR:* Immunitaire *EN:* Immune *Arloa:* Med.
- Immunitate:** iz. Erresistentzia-egoera, gaixotasun jakin baten aurrean. Gaixotasun horren eragile den mikroorganismoaren aurkako defentsak aldeztu aurretik garatzeko ahalmenari esker gertatzen da. Naturala edo txertoen bidez lortua izan daiteke. *ES:* Inmunidad *FR:* Immunité *EN:* Immunity *Oharrak:* Organismoarentzat arraroak diren infekzio-gaiekin elkartzeko gaitasuna dute odoleko globulinekin (antigorputzek), eta, era horretan, gaitzaren hedapena galarazten dute. *Arloa:* Med.
- Immunitatu:** ad. Immune egin. *ES:* Inmunizar *FR:* Immuniser *EN:* To immunize *Arloa:* Med.
- Immunitatzailer:** izond. Immunitatzeko gaitasuna duena. *ES:* Inmunizador, inmunizante *Arloa:* Med.
- Immunitazio:** iz. Immune egiteko edo bihurtzeko prozesua. *ES:* Inmunización *FR:* Immunisation *EN:* Immunization *Arloa:* Med.
- Immunodefizientzia:** iz. Ikus 'immunoeskasia'.
- Immunodepresibo:** izond. Immunodepresoreei dagokiena. *ES:* Inmunodepresivo *Arloa:* Med.
- Immunodepresore:** izond. (Sendagaiei edo tratamenduei buruz) Organismo batek antigeno baten aurrean dituen immunitate-erreakzioak gutxitu edo desagerraraz ditzakeena. *ES:* Immunodepresor *FR:* Immunodépresseur *EN:* Immunosuppressive *Oharrak:* Txertaketetan erabiltzen dira, arbuioa ekiditeko. *Arloa:* Med.
- Immunoeskasia:** iz. Organismoaren immunitate-erreakzioak gutxituta ageri diren prozesua. Infekzioak ohi baino errazago eta maizago gertatzea dakar. *ES:* Inmunodeficiencia *FR:* Immunodéficience *EN:* Immunodeficiency *Adibideak:* Hiesa, sortzetiko immunoeskasiak, eta abar. *Arloa:* Med.
- Immunoglobulina:** iz. Ornodun gehienen plasman eta beste isurkari organiko batzuetan ageri den glukoproteina. Antigorputzen ezaugarriak ditu, eta gaixotasunaren eragile den antigenoarekin konbinatzeko ahalmena du. Immunitate humerala sortzen du. *ES:* Inmunoglobulina *FR:* Immunoglobuline *EN:* Immunoglobulin *Arloa:* Med.

Immunogutxitzaile: izond. Ikus 'immunodepresore'.

Immunologia: iz. Organismoaren immunitate-sistemako ehunek estimulazio antigenikoaren aurrean duten erreakzioa aztertzen duen zientzia. *ES:* Inmunología *FR:* Immunologie *EN:* Immunology *Arloa:* Med.

Immunologiko: izond. Immunologiari dagokiona. *ES:* Inmunológico *FR:* Immunologique *EN:* Immunologic *Arloa:* Med.

Immunologo: iz. Immunologian aditua. *ES:* Inmunólogo *FR:* Immunologiste *EN:* Immunologist *Arloa:* Med.

Immunoterapia: iz. Erreakzio alergikoen kontrako tratamendu berezia; alergen-eragileen dosi gorakorrek ematean datza, haiekiko immunitatea apurka igotzeko helburuarekin. *ES:* Inmunoterapia *FR:* Immunothérapie *EN:* Immunotherapy *Oharrak:* Asma estrinsekoaren tratamendurako erabiltzen da. *Arloa:* Med.

In vitro ernalkuntza: iz. Ernalketa artifiziala; gorputzetik at egiten da. Zigotoaren garapeneko lehen urratsak igaro ostean, embrioia umetokian ezartzen da gainerako garapen-prozesua bertan gerta dadin. *ES:* Fecundación in vitro *FR:* fécondation in vitro *EN:* Fertilization in vitro

Inarrosaldi: iz. Ikus 'konbultsio'.

Inbaditzaile: izond. Inbaditzen duena. *ES:* Invasor *FR:* Envahisseur *EN:* Invading, invader

Inbaginatu: ad. Hodi-barrunbe edo puxika baten ertzak edo paretak tolestu, eta barnealdera sarrarazi. *ES:* Invaginar *Arloa:* Biol.

Inbaginazio: 1. iz. Errai huts bat barnealdera tolesteko eta itxeko prozesua; hesteetan gertatzen da batez ere. 2. iz. Prozedura kirurgikoa; hernia-zakuaren edukia berriz ere sabelaldeko barrunbera sartzen da. *ES:* Invaginación *FR:* Invagination *EN:* Invagination *Arloa:* Biol.

Inbasio: iz. Bakterioen sarrera organismoan; zelula gaiztoak ehunik sakonetara iristen dira, odol- eta linfa-hodietaraino, eta gaizkoadura heda daiteke. *ES:* Invasión *FR:* Invasión *EN:* Invasion

Inbertsio: 1. iz. Sakarosaren hidrolisia; hari glukosa eta lebulosa emanegiz egiten da. 2. iz. Kromosomen egitura-aldaketa; haustura jasan duten bi kromosoma gurutzatzean gertatzen da. 3. iz. Organo baten barnealdea kanporantz geratzen den asaldua. *ES:* Inversión *FR:* Inversion *EN:* Inversion *Arloa:* Kim.

Inboluzio: 1. iz. Organo baten eta haren zelulen neurria murriztea ezaugarri duen prozesu normala. Esate baterako, umetokiaren inboluzioa, erdi-tu ondoren. 2. iz. Enbriologian, garapen-prozesua. Zelula talde bat organo baten ertzean hazi, gero barnerantz joan, berriz organora itzuli, eta

hodi bat eratzen da. *ES:* Involución *FR:* Involution *EN:* Involution *Arloa:* Biol., Med.

Inbutu: iz. Kono-itxurako tresna barne-hutsa; hodi bat du alderik estuenean. Likidoak aho estuko ontzietara pasatzeko erabiltzen da. *ES:* Embudo *FR:* Entonnoir *EN:* Funnel

Indar: 1. iz. Gihar batek esfortzu bat egiteko edo jasateko duen gaitasuna. 2. iz. Mugimendua eragiten, eragozten nahiz aldaratzen duen ezaugarria edo arrazoa. *ES:* Fuerza *FR:* Force *EN:* Force

Indarberritu: ad. Indarra edo osasuna berreskuratzea. *ES:* Recuperar *FR:* Récupérer *EN:* To recuperate

Indarberritze: iz. Indarra edo osasuna berreskuratzea. *ES:* Recuperación

Indargabe: izond. Ikus 'ahul'.

Indargabetu: ad. Zerbaitek edo norbaitek duen indarra, garrantzia nahiz balioa galdu. *ES:* Decaer

Indargabetze: 1. iz. Zerbaitekin ekitza edo intentsitate murriztea; birus edo mikroorganismoen toxizitatea, batez ere. *ES:* Atenuación *FR:* Atténuation *EN:* Attenuation 2. iz. Beherakada, endekapena. *ES:* Decaimiento

Indargarri: izond. Ikus 'suspergarri'. *ES:* Reconstituyente

Indigestio: iz. Janondo gaiztoa. Digestio-funtzioen asaldu iragankorra; bat-batean agertzen da, hainbat arrazoiren ondorioz. *ES:* Indigestión *FR:* Indigestion *EN:* Indigestion *Arloa:* Med.

Indize: iz. Bi kopururen arteko harreman konstantea. *ES:* Índice *FR:* Indice, index *EN:* Index, reference

Induktantzia: iz. Zirkuitu baten ezaugarria; zirkuitua eremu magnetiko batekin batzen da, korronte batek zeharkatzen duenean. Induktantziaren unitatea henry da. *ES:* Inductancia *FR:* Inductance *EN:* Inductance

Inerbatu: ad. Nerbio batek gorputzaren gune bat nerbio-kinadaz hornitu. *ES:* Inervar *FR:* Innervar *Arloa:* Anat.

Inerbazio: iz. Nerbioen nahiz nerbio-energiaren banaketa, organo, eremu edo atal batean. *ES:* Inervación *FR:* Innervation *EN:* Innervation *Arloa:* Anat.

Inerte: izond. Ekintzarik edo mugimendurik gabea. *ES:* Inerte *FR:* Inerte *EN:* Inert *Oharrak:* Inerteak dira erreakzio kimikoetan parte hartzen ez duten eta katalizatzaile gisa eragiten ez duten gai kimikoak.

Infantilismo: iz. Pertsona baten garapenaren atzerapena nahiz etena. Infantilismoaren adierazle da nerabezaroan edo helduaroan haurtzaroko ezaugarri fisikoek eta mentalek irautea. Egoera psikologikoa da, organikoa baino gehiago. *ES:* Infantilismo *FR:* Infantilisation *EN:* Infantilism *Arloa:* Med.

- Infartu:** iz. Ehunetako lesio nekrotikoa; odol-fluxu gutxiegiaren ondorioz gertatzen da. Enbolien edo tronbosien ondoriozko buxadurak dira behar bezainbat odol ez iristearen arrazioia. Bihotzean, giltzurrunetan, biriketean, gibelean, barean eta garuneko odol-hodietan gertatzen dira infartuak, batez ere. *ES:* Infarto *FR:* Infarctus *EN:* Infarct
- Infektatu:** ad. Ikus 'gaizkoatu'.
- Infekzio:** iz. Ikus 'gaizkoadura'.
- Infekzioso:** 1. izond. Gaizkoadura bat eragin dezakeena. 2. izond. Gaizkoadura batek eragin duena. *ES:* Infectioso *FR:* Infectieux *EN:* Infectious *Arloa:* Med.
- Infiltratu:** izond. Infiltrazio bidez metatutako gaia. *ES:* Infiltrado *FR:* Infiltré *EN:* Infiltrate *Arloa:* Med.
- Infiltrazio:** iz. Ehun batean, ehunari berari arrotza zaion gai baten pilaketa, eta pilaketa horren ondoriozko egoera. *ES:* Infiltración *FR:* Infiltration *EN:* Infiltration *Adibideak:* Sendagaiak (kortikoidak), eta beste. *Arloa:* Med.
- Inflamatorio:** izond. Ikus 'hanturazko'.
- Inflamazio:** iz. Ikus 'hantura'.
- Infundibulu:** iz. Inbutu-itxura duen atala edo organoa. *ES:* Infundíbulo *FR:* Infundibulum *EN:* Infundibulum *Adibideak:* giltzurrun-pelbisaren zati bakoitza, entzumen-tronparen barrunbea eta koklea hodiaren goiko muturreko barrunbea, besteak beste. *Arloa:* Anat.
- Infusorio:** izond. Zilio dardarkariz eratua dagoen protozoo mota. *ES:* Infusorio *FR:* Ciliés *EN:* Ciliates, infusorios
- Ingestio:** iz. Ahotik gai bat hartzea. *ES:* Ingestión
- Ingresatu:** ad. Ikus 'ospitaleratu'. *ES:* Ingresar, internar
- Inguru:** iz. Zerbaiten edo norbaiten hurbileko guzueen multzoa. *ES:* Proximidad *FR:* Proximité *EN:* Proximity
- Inhalagailu:** iz. Lurrin edo prestakin sendagarriak inhalazioz emateko tresna. Gas anestesikoak emateko ere erabil daiteke inhalagailua. *ES:* Inhalador *FR:* Inhalateur *EN:* Inhaler
- Inhalatu:** ad. Gasak, isurkariak, hauts bihurtutako gaiak, sendabide lurrunkorrek, eta abar, arnasmorakoan hartu. *ES:* Inhalar *FR:* Inhaler *EN:* To inhale
- Inhalatze:** iz. Ikus 'inhalazio'.
- Inhalazio:** 1. iz. Aire edo lurrinak arnastea, sendagarriak bereziki. 2. iz. Inhalazioetan erabiltzen den gaia. *ES:* Inhalación *FR:* Inhalation *EN:* Inhalation
- Inhibitu:** ad. Organismoaren funtzioa edo jarduera moteldu, kinada egoki baten bidez. *ES:* Inhibir *FR:* Inhiber *EN:* To inhibit *Arloa:* Biol.
- Inhibitzaile:** izond. Erreakzio kimiko bat nahiz prozesu bat gelditzen edo moteltzen duena. *ES:* Inhibidor *FR:* Inhibiteur *EN:* Inhibitor
- Inhibizio:** 1. iz. Inhibitzaileen bitartez, erreakzio kimiko baten abiadura moteltzea edo organo edo ehun baten ohiko jarduera geldiaraztea. 2. iz. Organo baten funtzioa murriztea edo etetea, urrutiko estimulu baten nahiz nerbioen zein hormonen eraginez. 3. iz. Jokabide-prozesu bat oharkabean mugatzea; inguruko indar sozialek zein kulturek eragina da sarritan. *ES:* Inhibición *FR:* Inhibition *EN:* Inhibition
- Injektagarri:** izond. (Gai bati buruz) Injektatzeko prestatuta dagoena. *ES:* Inyectable *FR:* Injectable *EN:* Injectable *Arloa:* Med.
- Injektatu:** ad. Likido edo gas bat gorputzean sartu, presio baxuarekin eta tresna egokien bidez, xiringaz eskuarki. *ES:* Inyectar *FR:* Injecter *EN:* To inject
- Injekzio:** 1. iz. Likido nahiz gas bat zuzenean gorputzeko ehunetan edo odolean sartzea, xiringa baten bidez. 2. iz. Injektatzen den isurkaria. *ES:* Inyección *FR:* Injection *EN:* Injection *Arloa:* Med.
- Injekzio hipodermiko:** iz. Prestakin sendagarri baten edo serumaren injekzioa, larruazalpeko ehunetan. Oro har, besoaren goialdean, izterrean eta sabelaldean jartzen da. *ES:* Inyección hipodérmica, inyección subcutánea *FR:* Injection hypodermique *EN:* Hypodermic injection *Arloa:* Med.
- Injerto:** 1. iz. Ikus 'txertatze'. 2. iz. Ikus 'txerto-ehun'.
- Inkontinentzia:** iz. Gernu- edo gorotz-hustea kontrolatzeko ezintasuna. *ES:* Incontinencia *FR:* Incontinence *EN:* Incontinence *Arloa:* Med.
- Inkontziente:** iz. Psikiatrian, adimen-funtzioen atala; hartan, kontzientziatik at daude pentsamendu, ideia, emozio edo oroitzapenak, eta ezin dira une jakin batean gogoratu. *ES:* Inconsciente
- Inkubagailu:** iz. Giro kontrolatua —bereziki, tenperaturak jakin bat— sortzeko erabiltzen den tresna. Jaioberri goiztiarren zainketarako erabiltzen da. *ES:* Incubadora *FR:* Incubateur *EN:* Incubator
- Inkubatu:** ad. Inkubazioa egin. *ES:* Incubar *FR:* Incuber *EN:* To incubate
- Inkubazio:** iz. Gaixotasun infekzioso bat kutsatu denetik lehenengo sintomak azaleratzen diren arteko aldia. *ES:* Incubación *FR:* Incubation *EN:* Incubation *Arloa:* Med.
- Inokulatu:** ad. Gorputzean gai bat sartu, gaixotasun baten aurrean gorputzaren immunitatea eragiteko zein areagotzeko. *ES:* Inocular *EN:* To inoculate *Arloa:* Med.
- Inokulazio:** iz. Birus bat edo gaixotasun-eragile den materiaren bat sartzea, ehun baten zauri baretik; nahita edo istripuz gerta daiteke. *ES:* Ino-

- culación *FR*: Inoculation *EN*: Inoculation *Arloa*: Med.
- Inorganiko**: 1. izond. Bizidunen ezaugarriak ez dituen. 2. izond. (Kimika inorganikoa) Karbonorik ez duen konposatu kimikoa. *ES*: Inorgánico *FR*: Inorganique *EN*: Inorganic
- Inplantatu**: ad. Ikus 'ezarri'.
- Inplante**: iz. Ikus 'ezarpen'
- Impotente**: izond. Inpotentzia duena. *ES*: Impotente *FR*: Impuissant. *EN*: Impotent. *Arloa*: Med.
- Inpotentzia**: iz. Gizonezko helduaren ezintasuna zakila kila zutitzeko edo, noizbehinka, zakila zutitu ondoren isurketa gertatzeko. Zenbait eratakia izan daiteke: inpotentzia anatomikoa —ugal-organoen akats fisikoen ondoriozkoa—, inpotentzia atonikoa —funtzio neuro-muskularraren asaldu baten ondoriozkoa— eta ezintasun funtzionala —oinarri psikologikoa du—. *ES*: Impotencia *FR*: Impuissance *EN*: Impotence *Arloa*: Med.
- Insomnio**: iz. Loak hartzeko edo gau osoan lo egiteko ezintasun kronikoa. *ES*: Insomnio *FR*: Insomnie *EN*: Insomnia *Arloa*: Med.
- Insomniodun**: izond. Insomnioa duen pertsona. *ES*: Insomne *FR*: Insomniaque *EN*: Insomniac *Arloa*: Med.
- Interfase**: iz. Zelularen zikloaren egoera metabolikoa; egoera horretan, zelula ez da zatitzen, kromosomak ez dira bakarka bereizten, eta fenomeno biomekanikoak eta fisiologikoak gertatzen dira. *ES*: Interfase *FR*: Interphase *EN*: Interphase *Arloa*: Biol.
- Interferon**: iz. Proteina zelular naturala; zelula birus baten edo azido nukleikoizko gorputz baten aurrean egotean eratzen da. Beste zeluletan zabaldu ondoren, galarazi egiten du birus bera nahiz bestelakoak zeluletan sartzea eta ugaltzea. *ES*: Interferón *FR*: Interféron *EN*: Interferon *Obarrak*: Gamma-interferona erabiltzen da C hepatitisaren tratamenduan. *Arloa*: Med.
- Intolerante**: izond. Intolerantziak jokatzen duena. *ES*: Intolerante *FR*: Intolérant *EN*: Intolerant
- Intolerantzia**: iz. Elikagaiak nahiz sendagaiak xurgatzeko edo metabolizatzeke ezintasuna. *ES*: Intolerancia *FR*: Intolérance *EN*: Intolerance *Arloa*: Med.
- Intoxikatu**: ad. Gai toxikoak sartu edo metatu organismo bizidun batean, kalteak sortzeko adinako kantitatean. *ES*: Intoxicar *FR*: Intoxiquer *EN*: To poison *Arloa*: Med.
- Intoxikazio**: iz. Egoera patologikoa, barne- edo kanpo-jarioko toxiko baten xurgapen jarraituak eragina. *ES*: Intoxicación *FR*: Intoxication *EN*: Intoxication *Arloa*: Med.
- Intradermiko**: izond. Ikus 'dermis barneko'. *ES*: Intradérmico
- Introjekzio**: iz. Prozesu psikiko inkontzientea; beste norbaiten edo zerbaiten ezaugarriak barna-
- tzen dira konturatu gabe. *ES*: Introyección *FR*: Introjection *EN*: Introjection *Arloa*: Psikol.
- Introspektzio**: iz. Nork bere barrua aztertzeke ekingiza, pentsamenduei eta sentimenduei dago-kienez. *ES*: Introspección *FR*: Introspection *EN*: Introspection *Arloa*: Psikol.
- Intseminatu**: ad. Intseminazio artifiziala egin. *ES*: Inseminar *FR*: Inséminer *EN*: To inseminate *Arloa*: Med.
- Intseminazio**: iz. Arraren hazia emearen bide genitalean barneratzea, obuluaeren ernalketa lortzeko. *ES*: Inseminación *FR*: Insémination *EN*: Insemination *Arloa*: Med.
- Intseminazio artifizial**: iz. Intseminazio-teknika; arrarengandik aurrez hartutako hazia —sexu-harremanik izan gabe— emearen bide genitalean barneratu, eta emearen ernalketa ahalbidetzen du. Tresna mekanikoekin egiten da. *ES*: Inseminación artificial *FR*: Insémination artificielle *EN*: Artificial insemination *Arloa*: Med.
- Intsentsibilizatu**: ad. Gorputz atal bat sentigaitz egin. *ES*: Insensibilizar *FR*: Désensibiliser *EN*: To desensitize *Arloa*: Med.
- Intsentsibilizazio**: 1. iz. Desentsibilizazio iragankorra; antigenoak etengabe emanez lortzen da. 2. iz. Sorgortasuna lortzea, anestesikoekin edo nar-koitikoekin. *ES*: Insensibilización *FR*: Insensibilisation *Arloa*: Med.
- Intsolazio**: iz. Eguzkipean denbora luzeegi egoteak dakarren egoera patologikoa. Larruazaleko erre-durak, konjuntibitisa, erretinako asaldurak, sukar altua, konbultsioak eta koma-egoera eragin ditzake. *ES*: Insolación *FR*: Insolation *EN*: Insolation *Arloa*: Med.
- Intsulina**: iz. Hormona naturala; pankreako Langerhans-en guruintxoetako zelulek jariatzen dute odoleko glukosa maila igotzean. Glukosaren metabolismoa erregulatu du. Odoleko glukosa kantitatea murrizten du, eta proteinen, gantzen eta karbohidratoen metabolismorako beharrezkoak diren bitartekoetan eragiten du. Era berean, gihar-zeluletan eta beste zenbait ehunetan glukosaren sarrera errazten du. Diabetesaren tratamenduan erabiltzen da. *ES*: Insulina *FR*: Insuline *EN*: Insulin *Arloa*: Kim.
- Intubatu**: ad. Organo batean edo gorputzeko atalen batean hodi bat sartu. *ES*: Intubar *EN*: To intubate *Arloa*: Med.
- Intubazio**: iz. Gorputzeko irekigune batetik hodi bat igaroaraztea. Arnasbideetan hodi bat sartuz egiten da bereziki, arnasbidea oztoporik gabe egon dadin eta oxigenoa ematea posible izan dadin. *ES*: Intubación *FR*: Intubation *EN*: Intubation *Arloa*: Med.
- Inude**: iz. Beste emakume baten haurrari bularra ematen dion emakumea. *ES*: Madre de leche

- Inurridura:** iz. Azkura-sentsazioa, larruazalean edo gorputzeko atalen batean. Sentimen-nerbioek kitzikapenaren aurrean duten tentsibilitatea murritzarekin batera agertzen da. Gune inurritua lokartua sentitzen du inurridura duenak. *ES:* Hormigueo *FR:* Fourmillement *EN:* Formication
- Inurritu:** ad. Gorputzeko guneren batean sentsazio desatssegina izan, bertatik inurriak igaroko balira bezala. Ziztada txikien antzeko sentsazioa da, eta nerbioak edo odol-hodiak uzkuertzean gertatzen da. *ES:* Hormigear, adormecer *EN:* To itch, to tingle
- Iodatu:** izond. Iodoa duena, edo iodoz tratatu dena. *ES:* Yodado *FR:* Iodé *EN:* Iodine *Arloa:* Kim.
- Iodo:** iz. I. Elementu kimiko ez-metalikoa, halogeno taldekoa. Oinarritzko oligoelementua da organismoarentzat. Tiroide guruinean dago organismoan iodoaren % 80. Iodo-gutxiegitasunak bozioa eragin dezake. *ES:* Yodo *FR:* Iode *EN:* Iodine *Arloa:* Kim.
- Iodoformo:** iz. Gai kimikoa; iodoa azetonarekin ingurune basikoan erreakzionaraziz lortzen da. Ehunak edo mikrobioak ukitzen baditu, iodoa askatzen du; ahalmen antiseptikoa ematen dio horrek. Hori dela eta, zauriak garbitzeko erabiltzen da. *ES:* Yodoformo *FR:* Iodoforme *EN:* Iodoform *Arloa:* Kim.
- Iodometria:** iz. Konposatu edo disoluzio bateko iodo kantitatearen zenbatespena. *ES:* Yodometría *FR:* Iodométrie *EN:* Iodometry *Arloa:* Kim.
- Ioduro:** iz. Azido iodhidrikoaren gatzen izen orokorra. Iodoa elementu metaliko batekin edo erradikal batekin konbinatuz lortzen da. Sodio-eta potasio-ioduroak dira medikuntzan gehien erabiltzen diren gatzak. *ES:* Yoduro *FR:* Iodure *EN:* Iodide *Arloa:* Kim.
- Ioi:** iz. Karga elektriko duen edozein atomo edo molekula. Disoziazio elektrolitikoaren ondorioz eratzen da, eta, beraz, karga positiboa (katioia) nahiz negatiboa (anioia) izan dezake. *ES:* Ion *FR:* Ion *EN:* Ion *Arloa:* Kim.
- Ioniko:** 1. izond. Ioiéi dagokiena. 2. iz. (Lotura ioniko) Atomoen arteko lotura mota; atomo batek bestera elektroio bat edo gehiago transferitzen dira, eta biak ioi bihurtu (lehena positiboa, eta bigarrena negatiboa) eta, erakarpen elektrostatiokoaren ondorioz, atomoak lotuta mantentzen dira. *ES:* Iónico *FR:* Ionique *EN:* Ionic *Arloa:* Kim.
- Ipurdi:** iz. Bizkarraren bukaeraren eta izterren hasieraren arteko zatia; uzkia inguratzen duen zati mamitsua da. *ES:* Nalgas *FR:* Cul *EN:* Backside
- Ipurmasail:** iz. Bizkarraren beheko aldean dauden bi masa haragitsuetariko bakoitza. Gantzez eta gluteo-giharrez eratuak daude. *ES:* Nalga *FR:* Fesse *EN:* Buttock
- Ipurmasaileko gihar:** iz. Ipurmasaileko hiru giharretariko bakoitza. *ES:* Músculo glúteo *FR:* Muscle flessier *EN:* Muscle gluteus *Arloa:* Anat.
- Irabiagailu:** iz. Produktuak birrintzeko eta nahasteko erabiltzen den tresna. *ES:* Agitador *FR:* Agitateur *EN:* Agitator *Arloa:* Kim.
- Irabiatu:** ad. Osagaiéi mugimendu indartsuz eragin, nahaste likido bat lortzearen. *ES:* Agitar *FR:* Agiter *EN:* To agitate *Arloa:* Kim.
- Irabiatze:** iz. Nahaste likido bat lortzearen, osagaiéi mugimendu indartsuz eragitea. *ES:* Agitación *Arloa:* Kim.
- Iragankor:** izond. Iraupen laburrekoa; aldi baterako dena. *ES:* Transitorio *FR:* Transitoire *EN:* Transient
- Iragankortasun:** iz. Iragankorra denaren ezaugarria. *ES:* Transitividad *FR:* Transitivité *EN:* Transitivity
- Iragarri:** ad. Zerbait aurrez ikusi edo adierazi, gertakarietan nahiz zeinuetan oinarrituz. *ES:* Pronosticar *FR:* Pronostiquer *EN:* To prognosticate
- Iragazezintasun:** iz. Ikus 'iragazgaitasun'.
- Iragazgaitz:** izond. Bere baitatik isurkaririk edo erradiaziorik igarotzen uzten ez duen gorputza. *ES:* Impermeable *FR:* Imperméable *EN:* Impermeable
- Iragazgaitzasun:** izond. Iragazgaitza denaren ezaugarria. *ES:* Impermeabilidad *FR:* Imperméabilité *EN:* Impermeability
- Iragazgaitzu:** ad. Zerbait iragazgaitz egin. *ES:* Impermeabilizar *FR:* Imperméabiliser *EN:* To waterproof
- Iragazi:** ad. Solidoak edo partikulak likido batetik bereizi, iragazki batetik igaroaraziz. *ES:* Filtrar *FR:* Filtrer *EN:* To strain
- Iragazketa:** 1. iz. Iragazki bat erabiliz, disoluzio bati solutua kentzea; likido bat garbitzeko edo esterilizatzeko egiten da. 2. iz. Erradioterapian, X izpiak xafla batetik igarotzeko ekintza. Aluminioko, kobrezkoa, beruneko edo eztainuzkoa izan daiteke xafla hori. Izpi bigunak atzean utzi, eta gogorak edo sarkorak soilik igaro daitezten uzten du. *ES:* Filtración *FR:* Filtration *EN:* Filtration
- Iragazki:** iz. Oro har, bereizgailua; materia edo energia tarte bat igarotzen uzten du, eta beste tarte bat moteldu edo geldiarazi egiten du. *ES:* Filtro *FR:* Filtre *EN:* Filter
- Iragazkor:** izond. Likidoek edo gasek zeharka dezaketena. *ES:* Permeable *FR:* Perméable *EN:* Permeable
- Iragazkortasun:** iz. Gai batek beste batean zehar igarotzeko duen ahalmena. *ES:* Permeabilidad *FR:* Perméabilité *EN:* Permeability

Iragazkortu: ad. Iragazkor bihurtu. *ES:* Permeabilizar

Iragazpen: iz. Ikus 'iragazketa'.

Iraitzi: ad. Digestio-hondakinak eta bestelako toxikano organismotik kanporatu. *ES:* Excrementar, excretar *FR:* Excréter *EN:* To defecate, to excrete *Arloa:* Biol.

Iraizle: 1. izond. Iraizteko balio duen organoa; iraitze-prozesuari dagokiona. 2. izond. Iraiztegaiak kanporatzen dituen hodia. *ES:* Excretor *FR:* Excréteur *EN:* Excretory

Iraizpen: iz. Organismoko organoek nahiz ehunek metabolismoak ekoiztutako gaiak kanporatzeko edo askatzeko prozesua. *ES:* Excreción *FR:* Excrétion *EN:* Excretion *Arloa:* Biol.

Iraun: ad. Bizitzen jarraitu, oztopoak gaindituz. *ES:* Pervivir *FR:* Persévérer *EN:* To live on, to persist, to survive

Iraunkor: izond. Behin eta berriz agertzen dena, edo joaten ez dena. *ES:* Persistente *FR:* Persistant *EN:* Persistent *Adibideak:* Joaten ez den mina, behin eta berriz agertzen den sintoma (eztula, ez-tarriko, marranta...), eta abar.

Irekiera: iz. V formako ebakiera edo sakongunea, nagusiki hezurren nahiz organoen alboetan agertzen dena. *ES:* Escotadura *FR:* Encoche *EN:* Notch

Iren: izond. Ugal-organoak erauzi dizkioten pertsona. *ES:* Castrado *FR:* Châtré *EN:* Castrated

Irendu: ad. Ugal-organoak erauzi. *ES:* Castrar *FR:* Castrer *EN:* To castrate

Irensketa: iz. Elikagaiak ahotik urdailera igarotzea, hestegorritik barrena. Horretarako, beharrezkoa da gihar guztiak koordinatzea, mihitik hasi eta hestegorriko beheko esfintererraino. *ES:* Deglución *FR:* Déglutition *EN:* Swallowing

Irenste: iz. Ikus 'irensketa'.

Irentsi: ad. Zerbait aho-barrunbean sartu, hestegorritik igarorazi eta urdailera helarazi. *ES:* Deglutir

Irentzaile: izond. Irentzen duena; sinbolikoki erabiltzen da psikologian. *ES:* Castrador *FR:* Châtreur *EN:* Castrator *Arloa:* Psikol.

Irentze: iz. Ugal-organoak erauztea, hala gizonaren barrabilak nola emakumearen obulutegiak. Batez ere zenbait hormonaren ekoizpena eta jariora murrizteko egiten da, emakumeen bularreko minbizia edo gizonen prostatakoka ekiditeko. *ES:* Castración *FR:* Castration *EN:* Castration

Iridologia: iz. Osasun-egoera orokorra ezagutzeko edo gaixotasunak diagnostikatzeko metodoa; irisaren itxura aztertuz egiten da. *ES:* Iridología *FR:* Iridologie *EN:* Iridology

Iris: iz. Begi-mintz biribil, pigmentatu, uzkurgarri eta baskularra; kornearen atzean eta kristalinoaren aurrean dago. Begiaren aurreko eta atzeko

barrunbeak bereizten ditu, eta begiaren aurreko humore urtsuak bustitzen du. *ES:* Iris *FR:* Iris *EN:* Iris *Arloa:* Anat.

Irradiatu: 1. ad. Gorputz batek erradiazioak igorri. 2. ad. Gorputz bat edo material bat erradiaziopean jarri, diagnostikorako, tratamendurako, esterilizatorako; istripu baten eraginez ere gerta daiteke. *ES:* Irradier *FR:* Irradier *EN:* To irradiate *Arloa:* Fis. 3. ad. Izpiak igorri; bereziki, tumor batek erasandako ehunetara. *ES:* Radiar *FR:* Irradier *EN:* To radiate, to irradiate *Arloa:* Med.

Irradiazio: 1. iz. Edozein erradiazio mota hartzea. 2. iz. Izpien erabilera, helburu diagnostikoetarako eta terapeutikoetarako. *ES:* Irradiación *FR:* Irradiation *EN:* Irradiation *Oharrak:* Irradiazio-energiaren iturri erradioaktiboak, X izpiak eta iodo- edo kobalto-isotopoak erabiltzen dira, barne-egiturak aztertzeo nahiz minbizi-zelula bihurtu diren zelulak eta mikroorganismoak deuseztatzeko. *Arloa:* Fis.

Irrigihar: iz. Ikus 'gihar erisorio'.

Irri sardoniko: iz. Aurpegiko giharren uzkuradura tetanikoa, irriaren keinua gogorarazten duena. Tetanosean gertatzen da. *ES:* Risa sardónica *FR:* Rire sardonique *EN:* Risus sardonicus *Arloa:* Med.

Irribarre sardoniko: iz. Aurpegiko keinu berezia, irribarrearen antzekoa. Tetanosean agertzen da. *ES:* Sardónico *FR:* Sardonique *EN:* Sardoniac *Arloa:* Med.

Irrigatu: 1. ad. Odol-hodiek odola organismoaren ehunetara eraman. 2. ad. Gune bat likidoz garbitu; eskuarki xiringa baten enboloan modu jarraituan arinki sakatuz lortzen da. Zauri bat edo hodi bat garbitzeko egin daiteke. *ES:* Irrigar *EN:* To irrigate *Arloa:* Biol., Med.

Irrigazio: iz. Gorputz-barrunbe bat edo zauri bat garbitzeko egiten den ekintza; helburu terapeutikoa du. Ura nahiz sendagai likidoak erabil daitezke horretarako. *ES:* Irrigación *FR:* Irrigation *EN:* Irrigation *Arloa:* Biol., Med.

Irrika: iz. Prozesu dinamikoa; organismoa helburu baterantz eramaten duen bulkada bat da. Freuden arabera, gorputz-kitzikapenetan —tentsio-egoeretan— du jatorria irrika batek. Tentsio hori desagerraraztea du helburu. *ES:* Pulsión *FR:* Pulsion *EN:* Drive *Arloa:* Psikol.

Irten: izond. Ingerukoak baino kanporago dagoena. *ES:* Protuberante, prominente *EN:* Protuberant

Irtengune: iz. Koskorra; tumor batek nahiz gantz-pilaketa batek sortua izan daiteke, edota kolpe baten ondorioz gorputzeko gune batean egiten den handitu gogorra, besteak beste. *ES:* Abultamiento, prominencia, protuberancia *Arloa:* Med.

- Isipula:** iz. Larruazaleko gaixotasun kutsagarria; gorritasuna, tumefakzioa, puslak, babak, sukarra, mina eta adenopatia linfatikoak ditu ezaugarri. Larruazaleko urratu txiki bat edo mukosetako lesio bat izan daitezke gaizkoaduraren sarbide. 8-10 egun irauten du gaixotasunak. *ES:* Erisipela *FR:* Érysipèle *EN:* Erysipelas *Arloa:* Med.
- Iskemia:** iz. Gorputzeko organo edo atal batera doan odol-fluxuaren murriztapena; mina eta dis-funtzio organikoa dakartza sarritan. Bihotz-giharren iskemiak bular-angina eragin dezake. *ES:* Isquemia *FR:* Ischémie *EN:* Ischemia *Arloa:* Med.
- Iskiatiko:** izond. Iskionari dagokiona. *ES:* Isquiático *FR:* Sciatique *EN:* Sciatic *Arloa:* Anat.
- Iskion:** iz. Hezur koxalaren hiru zatietariko bat, ilionarekin eta pubisarekin batera. Hezur koxalaren atzeko aldea osatzen du, eta bi zatitan banatzen da: gorputza, azetabuluaren 2/5 dena, eta adarra, pubiseko beheko adarrarekin elkartzen dena. *ES:* Isquion *FR:* Ischion *EN:* Ischium *Arloa:* Anat.
- Isolatu:** ad. Gorputz bat kanpoko eraginetatik babestu. *ES:* Aislar *FR:* Isolier *EN:* To insulate
- Isolatu:** izond. Kanpoko eraginetatik babestua dagoena. *ES:* Aislado *FR:* Isolé(e) *EN:* Isolated
- Isomeria:** iz. Bi konposatu kimikoren edo gehiagoren arteko erlazioa. Konposatu horiek elementu berdinak dituzte, kopuru berean, gainera; hala ere, ezaugarri edo espazio-egitura desberdinak dituzte. *ES:* Isomería, isomerismo *FR:* Isomérie *EN:* Isomerism *Arloa:* Kim.
- Isomero:** iz. Formula molekular berdina baina egitura molekular desberdina duten konposatuak. Ondorioz, ezaugarri desberdinak dituzte. *ES:* Isómero *FR:* Isomère *EN:* Isomer *Arloa:* Kim.
- Isotoniko:** izond. (Disoluzioei buruz) Beste disoluzio baten solutu-kontzentrazio berdina duena. *ES:* Isotónico *FR:* Isotonique *EN:* Isotonic
- Istmo:** iz. Bi barrunbe elkartzen dituen igarobide estua, edo organo nahiz atal baten zati estuagoa. *ES:* Istmo *FR:* Isthme *EN:* Isthmus *Oharrak:* Ugari dira istmoa duten organoak: aorta, faringea, prostata, tiroidea, entzefaloa, eta abar. *Arloa:* Anat.
- Istripu:** iz. Ustekabeko gertaera; heriotza edo lesioak ekar ditzake. Eragilea gorputzetik kanpoko izan daiteke (auto-istripuak, lan-istripuak, eta abar) edo gorputzaren barrukoa (garuneko hodi-tako istripua, adibidez). *ES:* Accidente *FR:* Accident *EN:* Accident, attack
- Isuraldatu:** ad. Ikus 'transfusioa egin'.
- Isuraldatze:** iz. Ikus 'transfusio'.
- Isuri:** ad. Ikus 'eiakulatu'.
- Isuri:** iz. Odol-hodietatik gorputz-barrunberako likido-ihesa, hodian hausturaren edo iragazkorta-sunaren ondoriozkoa. Gehienetan, harreman zuzena izaten du zirkulazio-zein giltzurrun-eritasunekin. *ES:* Derrame *FR:* Épanchement *EN:* Effusion *Arloa:* Med.
- Isuria izan:** ad. Ikus 'jariatu'. *ES:* Segregar, chorrear
- Isurtze:** iz. Ikus 'eiakulazio'.
- Itaun sorta:** iz. Ikus 'galdeketa'.
- Ito:** ad. Ikus 'asfixiatu'.
- Itoaldi:** iz. Ikus 'asfixia'.
- Itobehar:** iz. Ikus 'asfixia'.
- Itobehar-sentsazio:** iz. Ikus 'beroaldi'.
- Itogarri:** izond. Arnasketa eragozten duena; itotzen duena. *ES:* Sofocador, sofocante *FR:* Suffocant *EN:* Suffocant *Adibideak:* Anginak, bronkio-kattarroak.
- Itolarri:** iz. Ikus 'asfixia'.
- Itolarria eragin:** ad. Itomena eragin; norbaiten arnasketa eragotzi. *ES:* Sofocar *FR:* Asphyxier *EN:* To suffocate
- Itomen:** iz. Arnasa hartzeko zailtasuna; arnasbi-deen buxadurak edo ingurune itxietan egoteak eragin ohi du. *ES:* Sofocación *FR:* Suffocation *EN:* Suffocation
- Itotako:** izond. Arnasa hartu ezinik hil dena. *ES:* Ahogado
- Itotasun:** iz. Ikus 'asfixia'.
- Itotzeko moduko:** izlag. Ikus 'itogarri'.
- Itsu:** izond. Ikusten ez duena. *ES:* Invidente, ciego *FR:* Aveugle *EN:* Blind *Oharrak:* Itsutasuna ez da beti erabatekoa izaten.
- Itsumen:** iz. Ikus 'itsutasun'.
- Itsutasun:** iz. Ikusmenaren galera edo ikusmenik eza; sortzetikoa nahiz hartutakoa izan daiteke. *ES:* Ceguera *FR:* Cécité *EN:* Blindness
- Itsutu:** ad. Ikusmena galdu, edo itsu utzi. *ES:* Cegar
- Itxi:** ad. Ikus 'buxatu'. *ES:* Taponar
- Itxura:** iz. Pertsona edo objektu baten irudia edo fisionomia. *ES:* Aspecto *FR:* Apparence *EN:* Appearance
- Itxuragabe:** izond. Ikus 'deformatu'.
- Itxuragabetasun:** iz. Gorputz osoak nahiz haren zati batek jasandako desitxuratzea, akatsa edo malformazioa. Gaixotasun edo lesio baten ondoriozkoa edo jaiotzetikoa izan daiteke. *ES:* Deformidad *FR:* Déformation *EN:* Deformity
- Itxuragabetu:** ad. Lehengo itxura ona galdu. *ES:* Desfigurar
- Itxuragabetze:** iz. Ikus 'deformazio'.
- Itzulezin:** 1. izond. (Egoerei edo gaixotasunei buruz) Atzera itzul ezin daitekeena. 2. izond. Norabide bakarrean doana; erreakzio kimikoei, koloidei, nerbio-kinadei eta abarrei dagokie. *ES:* Irreversible *FR:* Irréversible *EN:* Irreversible
- Itzulkor:** izond. Ikus 'atzerakari'.

Itzulpen: iz. Genetika molekularrean gertatzen den prozesua; polipeptido jakin baten sintesian, RNA mezulariko nukleotidoek garraiatutako informazio genetikoak aminoazidoen sekuentzia zuzentzen du. *ES:* Traducción *FR:* Traduction *EN:* Translation

Itzultze: iz. Ikus 'itzulpen'.

Ixte: iz. Ikus 'buxadura'. *ES:* Taponamiento

Izaera: iz. Gizaki baten osaera; ezaugarri fisiologikoen eta psikikoen emaitza da. *ES:* Temperamento *FR:* Tempérament *EN:* Temperament *Arloa:* Psikol., Psikiat.

Izerdi-: (Hitz elkartuetan) Izerdia jariatzen duena. *ES:* Sudoríparo *FR:* Sudoripare *EN:* Sudoriferous, sweat

Izerdi: iz. Izerdi-guruinekin jariatzen duten likido argi, gazi eta usaintsua; larruazalean tantak eratuz agertzen da. Hainbat osagai ditu: gatzak —sodio kloruroa nagusiki—, kolesterina, gantzak, gantzazidoak, albumina-arrastoak, urea eta abar. Gorputzeko tenperatura erregulatzeko balio du. *ES:* Sudor, perspiración *FR:* Sueur *EN:* Sweat, perspiration

Izerdiarazle: izond. Izerditzea eragiten duen gai bati edo gaixotasun bati dagokiona. *ES:* Sudorífico *FR:* Sudorifique *EN:* Sudorific *Arloa:* Med.

Izerdiarazteko: izlag. Ikus 'izerdiarazle'.

Izerdi-guruin: iz. Larruazaleko guruinak; glomerulu eran bildutako hodi batez eratutako daude. Dermisean daude, eta izerdia jariatzen dute. Izerdi-guruin bakoitza tutu bakarraz eratu dago; tutu horrek bi zati ditu: dermis sakonean dagoen gorputz biribilkatua eta azalean irekitzen den hodi zuzena. *ES:* Glándula sudorípara *FR:* Glande sudoripare *EN:* Sweat gland *Oharrak:* 24 orduan, 700-900 gramo izerdi jariatzen dira gutxi gorabehera.

Izerditsu: izond. Izerdiz blai dagoena; izerdikorra. *ES:* Sudoriento, sudoroso *EN:* Sweaty

Izerditu: ad. Izerdia bota, izerditan egon. *ES:* Sudar *FR:* Suer, transpirer *EN:* To sweat, to perspire

Izozketa: iz. Hotzak organismoan eragindako kaltea, gune batekoa edo orokorra; behin-behinekoa edota behin betikoa izan daiteke. Arteria txikiak estutzea eta ixtea da lehenbiziko ondorioa eta, horren eraginez, iskemia gertatzen da. Egoera

hori gehiegi luzatzen bada, ehunen heriotza (nekrosia) ekar dezake iskemiak. *ES:* Congelación *FR:* Congélation *EN:* Freezing *Arloa:* Med.

Izoztu: ad. Ehun organikoak kaltetu, hotzaren eraginez. *ES:* Congelar *FR:* Congeler *EN:* To freeze *Arloa:* Med.

Izpi katodikoak: iz. Elektroikorrantea; barnea hutsik daukan hodi bateko katodotik sortzen da. Lerro zuzenean higitzen da, eta X izpiak eragiten ditu hodiko antikatodoarekin talka eginda. *ES:* Rayos catódicos *FR:* Rayon cathodique *EN:* Cathode ray

Iztai: iz. Ikus 'iztarte'.

Iztarte-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'iztarte'.

Iztarte: iz. Sabelalde eta izterra elkartzen diren zatietariko bakoitza. *ES:* Ingle *FR:* Aine, inguen *EN:* Geoin, inguen *Arloa:* Anat.

Iztarteko: izlag. Iztaikoa, edo hari dagokiona. *ES:* Inguinal *FR:* Inguinal *EN:* Inguinal *Arloa:* Anat.

Izter-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'krural'.

Izter: iz. Beheko gorputz-adarraren goiko atala, aldakaren eta belauraren artekoa. *ES:* Muslo *FR:* Cuisse *EN:* Thigh *Arloa:* Anat.

Izterrezur: iz. Ikus 'femur'.

Iztezain: iz. Ikus 'belaunpe'.

Iztondo: iz. Ikus 'iztarte'.

Izurri: iz. *Pasteurella pestis* edo *Yersinia pestis* bazioloek eragindako gaixotasun kutsagarri eta oso larria. Arratoiak —eta gaitzak erasaten ez dien beste zenbait animalia— izaten dira izurriaren gordailu. Transmisioa arratoiaren arkakuso baten ondorioz gertatzen da, eta, zenbait kasutan, gizakiaren arkakusoaren ondorioz. *ES:* Peste *FR:* Peste *EN:* Plague

Izurri buboniko: iz. Izurriaren erarik arruntena. Ezaugarri ditu: besapeko, iztondoko nahiz lepoko zorne-zorro edo buboiak, sukarra (sarritan 41 °C-ra iristen da), pulsu ahul eta azkarra, hipotentsioa, eldarnioa eta larruazaleko odoljarria. *Yersinia pestis* bazioloak askatutako toxina bat izan ohi da sintomen eragilea. *ES:* Peste bubónica *FR:* Peste bubonique *EN:* Bubonic plague *Arloa:* Med.

Izurrite: iz. Ikus 'epidemia'.

Izurritu: ad. Bizkarroi batek ostalariaren ehunen aurka ekin. *ES:* Infestar *FR:* Attaquer *EN:* To infect

J

Jagole: iz. Ikus 'zaintzaile'.

Jago: ad. Ikus 'zaindu'.

Jaio: ad. Mundura etorri, amaren sabeletik irten.
ES: Nacer *FR:* Naître *EN:* To born

Jaio aurreko: 1. izlag. Jaiotza aurretik dagoena edo gertatzen dena. 2. izlag. Haurdunaldian zehar, emakumearen zainketei eta umekiaren hazkuntzari eta garapenari dagokiona. *ES:* Prenatal *FR:* Prénatal *EN:* Prenatal

Jaioberri: izond. (Haurrei buruz) Jaiotzatik lau asterrainokoa. *ES:* Recién nacido, neonato *FR:* Nouveau-né *EN:* Newborn

Jaioberriko: izlag. Ikus 'neonatal'.

Jaiotza: iz. Izaki berri baten etorrera, amaren umetokitik irtenda. *ES:* Nacimiento *FR:* Naissance *EN:* Birth

Jaiotza ondoko: izlag. Jaiotza ondoren gertatzen dena. *ES:* Posnatal *FR:* Postnatale *EN:* Postnatal

Jaiotza osteko: izlag. Ikus 'jaiotza ondoko'.

Jaiotzetiko: 1. izlag. Pertsona jaiotzearekin batera sortzen dena; jaiotze-une beretik edo lehenagotik badena; hartua ez dena. 2. iz. (Jaiotzetiko gaitza) Gorputzaren egiturako edo funtzioaren bateko akatsa, jaiotzean ere badena. *ES:* De nacimiento *FR:* Inné *EN:* Innate

Jaki: iz. Ikus 'bizigai'.

Jakinarazi: ad. Ikus 'komunikatu'.

Jakinarazpen: iz. Ikus 'komunikazio'.

Jalki: ad. Ikus 'sedimentatu'.

Jalkin: iz. Ikus 'sedimentu'.

Jalkitze: iz. Ikus 'sedimentazio'.

Jan: ad. Elikagai bat hartu, murtxikatu eta irentsi.
ES: Comer *FR:* Manger *EN:* To eat

Janari: iz. Ikus 'bizigai'.

Jangai: iz. Jateko balio dezakeen gai oro. *ES:* Comestible *FR:* Comestible *EN:* Edible

Jangurarik ez: iz. Jateko gogorik eza; anorexia. *ES:* Inapetencia *FR:* Inappetence *EN:* Inappetence

Jaraungarri: izond. Ikus 'heredagarri'.

Jarauntsi: ad. Ikus 'heredatu'.

Jarduera: iz. Pertsona edo talde bati dagokion ekintzen multzoa. *ES:* Actividad *FR:* Tâche *EN:* Activity *Adibideak:* Erizaintzako jarduera.

Jariakin: iz. Guruin-organoetako zelulek ekoiztutako gai kimikoa. *ES:* Secreción *FR:* Sécrétion *EN:* Secretion *Arloa:* Biol.

Jariakor: izond. Jariakortasuna duena.

Jariakortasun: iz. Magnitueda; isurkari bateko partikulek beren artean labaintzeko duten erraztasuna azaltzen du. *ES:* Fluidez *FR:* Fluidité *EN:* Fluidity

Jariatu: 1. ad. Barrunbe, hodi, organo edo larruazalera iraitzi zelulek nahiz guruinek ekoiztutako gai bat. *ES:* Segregar, chorrear *FR:* Ségréger *EN:* To segregate, to secrete 2. ad. Isurkari edo gas bat to-kiren batetik kanpora irten. *ES:* Efluir *Arloa:* Biol.

Jariatzaile: izond. Jariatzeko gaitasuna duena. *ES:* Secretor, -a, secretorio *FR:* Sécréteur *EN:* Secretor, secretory *Arloa:* Biol.

Jariatze: iz. Guruin-organoetako zelulek ekoizten dituzten gai kimikoak askatzea. *ES:* Secreción

Jario: iz. Barrunbe batetik kanpora irtendako isurkaria edo gasa. *ES:* Secreción *FR:* Sécrétion *EN:* Secretion

Jarioa izan: ad. Ikus 'jariatu'.

Jarraibide: iz. Ikus 'prozedura'.

Jarraipen: iz. Informazio-iturriekin kontaktua berri-tzeko eta beharrezkoak diren datuak berrikus-terako ekintza; aurretiko txostena nahiz ekintza balioesteko edo sendotzeko egiten da. *ES:* Seguimiento *FR:* Suivi *EN:* Follow-up *Adibideak:* Diagnostiko baten edo aurreko pronostiko baten berrazterketa.

Jarrera: 1. iz. Gorputzaren kokaera. 2. iz. Pertsonak zerbaiti edo norbaiti erantzuteko duen joera. *ES:* Actitud *FR:* Attitude *EN:* Attitude *Oharrak:* Jokabidea nolakoa izango den iragartzen du; baina ez beti, hiru osagai baititu jarrerak: kognitiboa, afektiboa eta konatiboa. *Arloa:* Psikol.

Jarri: ad. Zerbait kokatu eragile baten ekintza jasan dezan. *ES:* Exponer *FR:* Exposer *EN:* To expose

Jatorri: iz. Zerbait hasten den denbora edo inguru-nea. *ES:* Proveniencia, procedencia *FR:* Provenance *EN:* Provenance 2. iz. Ikus 'kausa'. 3. iz. Ikus 'leinu'.

Jatorrizko: izlag. Primitiboa, sortzetikoa. *ES:* Primitivo *EN:* Original

Jazarpen-mania: iz. Ikus 'pertsokuzio-mania'.

Jele: iz. Gai bigun gardena; eskuarki, koloide-masa erdi solidoa da. *ES:* Jalea *FR:* Geleé *EN:* Jelly

Jipoitu: izond. Ikus 'zauritu'.

Jite: iz. Ikus 'izaera'.

Jokabide: iz. Pertsona baten jarduera bat edo guz-tiak. Zuzenean ikus daitezkeen ekintza fisikoak eta gogamenaren jarduera —ondorioztatua eta

interpretatua— biltzen ditu. *ES: Conducta FR: Conduite EN: Conduct*

Jokaera: iz. Ikus 'jokabide'.

Josi: ad. Etendako ehunen ertzak jostorrazaz eta hariaz elkartu. *ES: Suturar FR: Suture EN: To suture Oharrak:* Lehen mailako orbaintzea du helburu. *Arloa:* Med.

Jostura: iz. Ikus 'sutura'.

Jostura sagital: iz. Garezureko hezur parietalen arteko lerro horzduna. *ES: Sutura sagital FR: Suture sagittale EN: Sagittal suture Arloa:* Anat.

Jugular: 1. izond. Lepoari dagokiona, edo lepoan dagoena. 2. iz. Zain jugular: Lepoaren alde banatara dauden zain handietako bakoitza. Kanpoko zain jugularrak garezurraren kanpoaldeko eta aurpegiko ehun sakonetako odol gehiena biltzen du. Lepoan zehar jaisten da, eta subklabia zainarekin elkartu. Barnekoak entzefaloko, aurpegiko eta lepoko odola biltzen du, eta hura ere subklabia zainarekin elkartzen da. *ES: Yugular FR: Jugulaire EN: Jugular Arloa:* Anat.

K

.....

- Kaba benoklisi:** iz. Tratamendu mota; anuria dakarren giltzurrunetako gutxiegitasuna sendatzeko erabiltzen da. Nilonezko bihotz-zunda erradiopako bat sartzen da giltzurrun-zainen irekiguneraino, zain femoraletik edo eskuineko aurikularen sarreratik. Horrela, likido hipertoni-koz osaturiko fluxu bat lortzen da. *ES:* Cava, venoclisis
- Kaba zain:** iz. Zirkulazio periferikotik bihozaren eskuin-aurikulara odola garraiatzen duten bi zain handietako bakoitza. Goiko kaba zainak diafragmaz gorako zainetako odol guztia biltzen du; beheko kaba zainak, berriz, diafragmaz beherako odola. *ES:* Vena cava *FR:* Veine cave *EN:* Vena cava *Arloa:* Anat.
- Kadmio:** iz. Cd. Elementu kimiko metalikoa, zilar kolorekoa. Beti zinkarekin batera aurki daiteke naturan. Haren gatzak toxikoak dira. Antiseptiko gisa eta hanturaren aurka erabili izan da begietan, belarrietan, uretran, gongoiletan eta larruazalean, besteak beste. *ES:* Cadmio *FR:* Cadmium *EN:* Cadmium *Arloa:* Kim.
- Kafeina:** iz. Kafearen alkaloidea; tean eta kolan ere agertzen da. Nerbio-sistema zentrala pizten du, eragin diuretiko du eta ehunak zahartzea atzeratzen du. *ES:* Caféina *FR:* Caféine *EN:* Caffeine *Oharrak:* Bihotzeko eritasunetan erabiltzen da toniko gisa, eta baita migrainaren, loguraren eta buru-nekearen tratamenduan ere. Eragin oso azkarrekoa da.
- Kailu:** iz. Ikus 'maskur'.
- Kailuen kontrako:** izlag. Ikus 'maskurren kontrako'.
- Kaka egin:** ad. Sabela hustu, gorozkia uzkitik kanporatuz. *ES:* Deponer, cagar, evacuar, defecar
- Kakahuete:** iz. Leguminosoen familiako landare belarkara, urterokoa; hosto konposatuak eta lore txiki horiak ditu. Haren fruitua —izen berekoa— aberatsa da gantzetan eta bitaminetan. Olio edo gurina lortzeko erabiltzen da, eta bai halaber xigorturik eta gaziturik hartzeko ere. *ES:* Maní, cacahuete *FR:* Arachide *EN:* Peanut
- Kaka-jario:** iz. Ikus 'beherako'.
- Kakektiko:** izond. Kakexiari dagokiona. *ES:* Caquéctico
- Kakeria:** iz. Ikus 'beherako'.
- Kakexia:** iz. Gaixotasun- eta malnutrizio-egoera orokorra; ahulezia eta argaltzea ditu ezaugarri. Gaixotasun larriekin —tuberkulosia, minbizia, eta abar— batera agertzen da, eskuarki. *ES:* Caquexia *FR:* Cachexie *EN:* Cachexia *Arloa:* Med.
- Kakosmia:** iz. Usain txarra —halakorik ez dagoenean ere— sumatzen duen asaldia. Jatorri psikologikoa du, gehienetan. *ES:* Cacosmia *FR:* Cacemie *EN:* Cacosmia *Arloa:* Med.
- Kalamu:** iz. Ikus 'cannabis indica'. *ES:* Cábamo
- Kalanbre:** iz. Gihar baten edo gehiagoren bat-bateko uzkurdua mingarria. Iragankorra izan ohi da. Bi motatakoa izan daiteke: atsedenean gertatzen dena —hotzaren ondorioz, gehienetan— eta ariketa fisikoaren ondorioz gertatzen dena —gorputz-adarretara behar hainbeste oxigeno iristen ez delako—. *ES:* Calambre *FR:* Crampe *EN:* Cramp
- Kalibragailu:** 1. iz. Zulo baten diametroa handitzeko erabiltzen den tresna. Esate baterako, uretaren estutasunari aurre egiteko dilatatzailea. 2. iz. Zulo bat neurtzeko erabiltzen den tresna. *ES:* Calibrador *FR:* Calibreteur *EN:* Calibrator
- Kaliza-itxurako zelula:** iz. Ikus 'zelula kaliziforme'.
- Kalkaneo:** iz. Orpoko hezurra, motza eta irregularra; oinaren atzealdean dago, eta tartsoa osatzen du. *ES:* Calcáneo *FR:* Calcaneum *EN:* Calcaneum *Arloa:* Anat.
- Kalkulu:** iz. Organismoan sortzen den konkrezioa; likidoak gordetzen dituzten barrunbetan eta hodi-etan —giltzurrunetan, behazun-maskurrian, gernubideetan, eta abar— sortzen dira, gatz mineralazko mukosaz estalitako barrunbetan batik bat. *ES:* Cálculo *FR:* Calcul *EN:* Calculus *Arloa:* Med.
- Kaloria:** iz. Kilogramo 1 uren temperatura 1 °C igozteko beharrezkoa den bero kantitatea. *ES:* Caloría *FR:* Calorie *EN:* Calorie
- Kaloriko:** 1. izond. Beroari edo kaloriari dagokiona. 2. izond. Beroa sortzen duena. *ES:* Calórico *FR:* Calorique *EN:* Caloric
- Kalte:** iz. Sentsazio desatsegina gorputzeko gun- batean; kolpeen, ebakien, zaurien, eta abarren ondorioz nahiz organismoaren funtzionamenduan oreka galtzearen edo bestelako arazoren baten ondorioz gertatzen da. *ES:* Daño *FR:* Dom- mage *EN:* Damage
- Kalte egin:** 1. ad. Desoreka edo galera bat eragin organismoaren atal nahiz funtzio batean. 2. ad.

- Min-sentsazioa eragin. *ES:* Dañar *FR:* Endomager *EN:* To damage
- Kaltegarri:** 1. izond. Ez-osasuntsua; osasunarentzat kaltegarria dena. *ES:* Insalubre, insano *FR:* Insalubre *EN:* Unhealthy 2. izond. Kalte egin dezakeena. *ES:* Perjudicial *FR:* Nuisible *EN:* Harmful 3. izond. Kaltea eragiten duena. *ES:* Dañino *FR:* Nuisible *EN:* Destructive
- Kalterako:** izlag. Ikus 'kaltegarri'.
- Kalterik gabe:** izond. Lesiorik gabea. *ES:* Ileso *FR:* Illésé *EN:* Unhurt
- Kaltetu:** izond. Ikus 'biktima'.
- Kaltziferol:** iz. D bitamina sintetikoa (edo D2 bitamina). Errakitismoaren, osteomalaziaren eta beste zenbait hipokaltzemia-asalduren prebentzioan eta tratamenduan erabiltzen da, elikaduraren osagarri gisa. Elementu garrantzitsua da, kaltzioa hezurretan behar bezala finkatzeko. Era naturalean egoten da esnean eta hainbat arrainen giblean. *ES:* Calciferol *FR:* Calciférol *EN:* Calciferol
- Kaltzifikazio:** iz. Kaltzio-gatzen pilaketa, ehunetan. Eskuarki, hezurretan eta hortzetan finkatzen da organismoan xurgatutako kaltzioaren % 99; gainerako % 1 gorputzeko likidoetan —adibidez, odolean— disolbatzen da. Batik bat hezurren osatze-prozesuan gertatzen da kaltzifikazioa, baina zenbait prozesu patologikotan ere gerta daiteke: hezurak haustean, tuberkulosiak kaltetutako ehunetan, zelulen metabolismoan aldaketak izan direnean, eta abar. *ES:* Calcificación *FR:* Calcification *EN:* Calcification *Arloa:* Med.
- Kaltzio:** iz. Ca. Elementu kimikoa; lurralkalinoen taldeko metal zuri biguna da. Naturan ez da egoera puruan agertzen. Ugariak eta garrantzi handikoak dira kaltzioak osatzen dituen konposatuak: sulfatoak (igeltsua), karbonatoak (kareharria, marmola), fluoruroak (fluorita) eta fosfatoak. Ornodunen hezurduaren osagaia da, eta guztiz funtsezkoa gizakien metabolismoan, nerbio-kinaden transmisiorako, giharrak uzkuartzeko, bihotzaren hainbat funtziotarako, eta abar. Zelulaz kanpoko likidoaren eta zelula-ehun bigunaren osagaia da. Zelulaz kanpoko likidoan kaltzio gehiegi izateak hainbat ondorio izan ditzake: giharrak ahultzea, karranpak, letargia eta koma. Kaltzioa gutxitzeak, berriz, konbultsio tetanikoak ekar ditzake. *ES:* Calcio *FR:* Calcium *EN:* Calcium *Arloa:* Kim.
- Kaltzitonina:** iz. Tiroide guruinak ekoizten duen hormona; odoleko kaltzio kantitatea murrizten du. Hezurren mineralizazioa bideratzen du. *ES:* Calcitonina *FR:* Calcitonine *EN:* Calcitonin *Arloa:* Biokim.
- Kamamila:** iz. Landare belarkaretako zenbait espeziaren izena. Ligula zuriz inguratutako lore ho-
- riak ditu, bitxiloreenen antzekoak. Digestio-asalduetan erabiltzen da, infusioan. *ES:* Manzanilla *FR:* Camomille *EN:* Camomille
- Kanal:** iz. Hodi-formako egitura; luzera aldakorra du. Haren funtzioen artean daude odol-hodien edo nerbioen pasagune izatea eta materia organikoak isurtzea. *ES:* Canal *FR:* Canal *EN:* Channel *Arloa:* Anat.
- Kanal erdi zirkular:** iz. Belarriko labirintoko hiru kanaletariko bakoitza: goikoa, atzekoa eta kanpoko edo albokoa. *ES:* Canal semicircular *FR:* Canal semi-circulaire *EN:* Semicircular canal *Arloa:* Anat.
- Kandida:** iz. Onddo mota; hariizpi-itxurako legamia antzeko zelula da, naturan oso zabaldua. Patogeno bihurtzen da egoera fisiologiko eta psikologiko batzuetan. Larruzaleko eta mukosetako hainbat gaixotasunen —adibidez, baginitisa— eragile da *Candida albicans* espeziea. *ES:* Cándida *FR:* Candida *EN:* Candida
- Kandidiasi:** iz. *Candida* espezieek, batez ere *Candida albicans*-ek, eragindako gaizkoadura. Azkura, exudatu zuria, ezkatatzea eta odoljarioetarako joera ditu ezaugarri nagusi. Gorputzeko gune hezeetan izaten da batik bat, eta eskuarki ez da hedatzen gorputzeko beste guneetara. *ES:* Candidiasis *FR:* Candidose *EN:* Candidiasis *Arloa:* Med.
- Kanela:** iz. *Cinnamomum* generoko zenbait espeziaren barruko azal lehorra; ezaugarri aromatikoak eta idorgarriak ditu, besteak beste. Beherakoari aurre egiteko erabiltzen da, kretarekin eta beste karminatiboekin batera. *ES:* Canela *FR:* Cannelle *EN:* Cinnamon
- Kanfor:** iz. Zenbait landaretatik ateratzen den gai organikoa, usain bizikoa; erredurak arintzeko erabil daiteke olio edo ukendu gisa, eta ez tula eta karkaxa kanporatzeko ere balio du. *ES:* Alcanfor *FR:* Camphre *EN:* Camphor *Arloa:* Kim.
- Kanpo(ti)ko:** izlag. Organismoaren egituraz kanpoko dena, edo kanpoan sortua dena. *ES:* Extrínseco *FR:* Extrinsèque *EN:* Extrinsic
- Kanpoaldeko:** izlag. Ikus 'kanpoko'.
- Kanpo-belarri:** iz. Belarriaren kanpoaldean dagoen egitura; belarri-pabiloia eta kanpoko entzunbidea ditu osagai. Kanpoko entzunbidea erdiko belarriaraino doa, eta barne-muturra mintz tinpanikoak ixten dio. *ES:* Oído externo *FR:* Oreille externe *EN:* External ear
- Kanpoko:** 1. izlag. Gorputzaren edo organo baten kanpoaldean dagoena. 2. izlag. Kanpoaldetik eragiten duena. *ES:* Exterior, externo *FR:* Extérieur *EN:* Exterior, outer, external
- Kanporakoi:** izond. (Pertsonen izaerari buruz) Ingurukoengana zabaltzeko joera duena. *ES:* Extravertido/a, extrovertido/a *FR:* Extraverti, extroverti *EN:* Extravert, extrovert *Arloa:* Psikol.

- Kanporakoitasun:** iz. Nortasun-ezaugarria; norberaren interesak, pentsamenduak eta indarrak kanporantz bideratzeko joera. *ES:* Extraversión, extroversión *FR:* Extraversion *EN:* Extroversion *Arloa:* Psikol.
- Kanporatu:** ad. Kanpora bota. *ES:* Expulsar *FR:* Expulser *EN:* To eject
- Kanporatze:** iz. Edukia —normala zein patologikoa— organo edo hodi batetik kanpora bota, azken horien uzkurtze-gaitasunaren laguntzaz. *ES:* Expulsión *FR:* Expulsion *EN:* Expulsion
- Kantzerizida:** iz. Minbizi-zelulak suntsitzen dituen edozein gai edo ekintza. *ES:* Cancericida *FR:* Cancéricide *EN:* Cancericidal
- Kantzerofobia:** iz. Beldur handia minbiziari. *ES:* Cancerofobia *FR:* Carcinophobie *EN:* Cancero-phobia
- Kanula:** iz. Neurri, forma eta materia askotariko hodia; bi aldeetatik irekia da. Organismoko zulo natural edo artifizial batean sartzen da, zuloa irekita mantentzeko, likidoren bat sartzeko, barrunbe bat husteko edo garbitzeko, eta abar. *ES:* Cánula *FR:* Canule *EN:* Cannula
- Kapilar:** 1. iz. Arteriolak eta benulak elkartzen dituzten odol-hodi txikietako edozein; 0,008 mm inguruko diametroa du. Kapilarren hormak endotelio-zelulazko geruza bakarrez eratuak daude; horma horietatik zehar egiten da odolaren eta zelula-ehunen arteko gai-trukea. *ES:* Vaso capilar *FR:* Vaisseau capillaire, capillaire *EN:* Capillary vessel, capillary 2. izond. Ileari dagokiona. *ES:* Capilar *FR:* Capillaire *EN:* Capillary
- Kapilar sinusoide:** iz. Muturreko odol-hodi mota, endotelio-tunika osoa duena. Hainbat organotan aurki daiteke: gibela, pankrea, giltzurrun gaineko guriak, eta abar. *ES:* Capilar sinusoide *FR:* Sinusoïde *EN:* Sinusoid
- Kapilaritate:** iz. Molekulen itsasgarritasunean eragina duen fenomeno; haren bidez, hodi bateko likido maila jaitsi edo igo egiten da, likido horren molekulen kohesioaren arabera. *ES:* Capilaridad *FR:* Capillarité *EN:* Capillarity
- Kapsula:** 1. iz. Zenbait sendagairen estalki disolbagarria. 2. iz. Organo bat —giltzurruna, gibela, pankrea, eta abar— edo masa likatsu bat inguratzen duen estalkia, zuntzekoa nahiz mintzekoa. *ES:* Cápsula *FR:* Capsule *EN:* Capsule *Arloa:* Med., Anat.
- Kapsulektomia:** iz. Kirurgia bidez kapsula eraztea; giltzadura bateko kapsula, edo begiko kristalinokoa, batik bat. *ES:* Capsulectomía *FR:* Capsulectomie *EN:* Capsulectomy *Arloa:* Med.
- Kapsulitis:** iz. Kapsula anatomiko bati erasaten dion hantura. *ES:* Capsulitis *FR:* Capsulite *EN:* Capsulitis *Arloa:* Med.
- Kapsulotomia:** iz. Kapsula bat ebakitzea; begiko gandua kentzeko ebakuntza kirurgikoan egiten da, batik bat. *ES:* Capsulotomía *FR:* Capsulotomie *EN:* Capsulotomy *Arloa:* Med.
- Karakterologia:** iz. Izaera moten azterketa eta sailkapena. *ES:* Caracterología *FR:* Caractérologie *EN:* Characterology
- Karbohidrato:** iz. Konposatu organikoa, karbonoz, hidrogenoz eta oxigenoz osatua. Azukrea, almidoia, zelulosa eta kautxua dira garrantzitsuenak. Molekulen egituraren arabera sailkatzen dira: mono-, di-, tri-, poli- eta heterosakaridoak. Funtzio organiko guztien energia-iturri nagusiak dira karbohidratoak, eta beharrezkoak dira beste elikagai batzuen metabolismorako. Gorputzean berehala xurga daitezke, edo glukogeno eran pilatu. Era berean, organismoak ekoitz ditzake, aminoazidoak eta gantzen glizerola erabiliz. *ES:* Carbohidrato, hidrato de carbono *FR:* Glucide *EN:* Carbohydrate *Arloa:* Biokim.
- Karbonatatu:** izond. Azido karbonikoa duena, edo karbonatu bihurtu dena. *ES:* Carbonatado
- Karbonatu:** iz. Azido karbonikoaren gantzen izen orokorra. Karbonatuak azidoak edo neutroak dira, metalak ordezkatzeko dituen azidoaren hidrogeno atomoen kopuruaren arabera. *ES:* Carbonato *FR:* Carbonate *EN:* Carbonate *Arloa:* Kim.
- Karboniko:** 1. iz. Azido karbonikoa; azido ahula, karbono dioxidoa uretan disolbatzean lortzen dena. 2. izond. (Edariei buruz) Karbono dioxidoa disolbatuta duena. *ES:* Carbónico
- Karbono:** iz. C. Elementu kimikoa; ez-metal, trinkoa, zaporerik eta usainik gabea. Gai elkartu organiko guztien osagarria da, eta konposatu ez-organiko ugarietan ere azaltzen da, karbonatu eran batez ere. *ES:* Carbono *FR:* Carbone *EN:* Carbon *Arloa:* Kim.
- Karbono dioxido:** iz. Karbonoaren oxidazioz sorturiko gasa; egoera puruan arnastuz gero, itota hiltzea eragin dezake. Arnasketaz zelularrean ekoiztatutako karbono dioxidoa biriketara eramaten du odolak, eta arnasa botatzean kanporatzen da. Gorputzeko likidoen eta ehunen azidobase orekan eragina duete karbono dioxidoak eta konposatu karbonatatuak. Karbono dioxidoa solidoa aurpegiko hainbat asalduren tratamenduan erabiltzen da. *ES:* Carbono dióxido *FR:* Dioxyde de carbone *EN:* Carbon dioxide *Arloa:* Kim.
- Karboxiliko:** izond. Karboxilo erradikala duen azidoa. *ES:* Carboxílico
- Karboxilo:** iz. Azido organikoetako erradikal monobalentea (-COOH). Gatzak eratzeko, erradikalaren hidrogenoa metalekin ordezkatu daiteke. *ES:* Carboxilo *FR:* Carboxyle *EN:* Carboxyl *Arloa:* Kim.

- Karbunko:** iz. Gaixotasun kutsagarria, *Bacillus anthracis* mikroorganismoak eragina. Larruazalekoa, biriketakoa edo hesteetakoa izan daiteke. Gizakia honako bide hauetatik kutsatzen da: urratutako larruazaletik, kutsatutako animaliekin kontaktua izatetik, edo bakterioaren esporak arnastetik. *ES:* Carbungo, carbúnculo *FR:* Charbon *EN:* Anthrax *Arloa:* Med.
- Karburu:** iz. Karbonoaren eta beste elementu baten arteko konposatua. *ES:* Carburu *FR:* Carbone *EN:* Carbide *Arloa:* Kim.
- Kardia:** iz. Urdaileko zatia; hestegorriaren eta urdailaren arteko irekigunea da. Azidoa ekoizten duten zelularik eza du ezaugarri. *ES:* Cardias *FR:* Secteur gastrique antérieur, cardia *EN:* Forestomach, cardia *Arloa:* Anat.
- Kardiako:** 1. izond. Bihotzari dagokiona. 2. izond. Bihotzeko patologiareen bat duena. *ES:* Córdico *FR:* Cardiaque *EN:* Cardiac
- Kardialgia:** iz. Urdaileko mina; min prekordiala. Maiz garrantzirik ez duen arren, bularreko anginaren adierazle izan daiteke batzuetan. *ES:* Cardialgia *FR:* Cardialgie *EN:* Cardialgia *Oharrak:* Bihotzerrea adierazteko erabiltzen da askotan. *Arloa:* Med.
- Kardiobaskular:** izond. Bihotzari eta odol-hodieiei dagokiena. *ES:* Cardiovascular *Arloa:* Med.
- Kardiobertsio:** iz. Bihotzaren ohiko erritmo sinusalaren berrezarpena. Bi metal-xafla ipintzen dira gaixoaren toraxaren gainean, eta, haiek igortzen duten talka elektriko sinkronizatuaren eroapenari esker, bihotzaren erritmoa bere onera etortzen da. Hainbat asalduren tratamenduan erabiltzen da: fibrilazio aurikularra, eta aurikular-, bentrikular- eta nodulu-arritmiak, adibidez. *ES:* Cardioversión *FR:* Cardioversion *EN:* Cardioversion *Oharrak:* Elektrikoa edo farmakologikoa izan daiteke. *Arloa:* Med.
- Kardiopasmo:** iz. Kardiaren bat-bateko uzkurdu-ra. Kardia erlaxatzeko gaitasunik eza du ezaugarri, eta urdaileko gaiak berriz ahoratzea eta disfagia eragiten ditu. *ES:* Cardiospasmo *FR:* Cardiospasm *EN:* Cardiospasm *Arloa:* Med.
- Kardiofono:** iz. Tresna berezia; bihotzeko soinuak entzutea ahalbidetzen du. *ES:* Córdífono *FR:* Cardiophone *EN:* Cardiophone
- Kardiogeno:** izond. Bihotzetik sortua; esate baterako, tronbosi koronarioan gertatzen den shocka. *ES:* Córdígeno *FR:* Cardiogène *EN:* Cardiogenic
- Kardiografia:** iz. Bihotz-jardueraren mugimenduak erregistratzen dituen teknika. Kardiografoaren bidez egiten da. *ES:* Cardiografía *FR:* Cardiographie *EN:* Cardiology *Arloa:* Med.
- Kardiografo:** iz. Bihotz-jarduera erregistratzeko balio duen tresna. Bihotzaren jarduera elektrikoa erregistratzeko eta ez-ohiko bulkaden transmisioa hautemateko erabiltzen da. *ES:* Córdígrafo *FR:* Cardiographe *EN:* Cardiograph *Arloa:* Med.
- Kardiograma:** iz. Bihotz-jardueraren adierazpen grafikoa. Kardiografoarekin egiten da. *ES:* Córdígrama *FR:* Cardiogramme *EN:* Cardiogram *Arloa:* Med.
- Kardiologia:** iz. Medikuntzaren adarra; bihotzaren anatomiaz, funtzioez eta patologiez arduratzen da. *ES:* Cardiología *FR:* Cardiologie *EN:* Cardiology *Arloa:* Med.
- Kardiologo:** iz. Kardiologian aditua; kardiopatiaren diagnostikoan eta tratamenduan dihardu. *ES:* Córdílogo *FR:* Cardiologue *EN:* Cardiologist *Arloa:* Med.
- Kardiomegalia:** iz. Bigarren mailako bihotz-hipertrofia kardiakoa. Bihotzaren tamaina handitzen da. *ES:* Córdíomegalia *FR:* Córdíomegalie *EN:* Córdíomegaly *Arloa:* Med.
- Kardiomiopatia:** iz. Bihotzeko gaixotasuna, gihar kardiakoari erasaten diona. Bihotz-gutxiegitasuna eragin dezake. *ES:* Córdíomiopatia *FR:* Myocardopathie *EN:* Cardiomyopathy *Arloa:* Med.
- Kardiomiotomia:** iz. Hestegorriaren beheko zatiko gihar-tunikaren ebakuntza. *ES:* Córdíomiotomía *FR:* Córdíomyotomie *EN:* Córdíomyotomy *Arloa:* Med.
- Kardiopatia:** iz. Bihotzeko gaixotasuna. Kardiopatiaren barnean daude: hanturazko asalduak, endekapenezkoak, toxikoen ondoriozkoak eta sortzetiko malformazioek eragindakoak. *ES:* Córdíopatía *FR:* Cardiopathie *EN:* Cardiopathy *Arloa:* Med.
- Kardioplastia:** iz. Kirurgia-ebakuntza; hestegorriko kardia-esfinterraren akatsa zuzentzeko egiten da, kardiopasmoa eragiten baitu akats horrek sarritan. *ES:* Córdíoplastia *FR:* Córdíoplastie *EN:* Esophagogastroplasty, cardioplasty *Arloa:* Med.
- Kardiografia:** iz. Kirurgia-ebakuntza; gihar kardiakoa josten da. *ES:* Córdíorrafía *FR:* Córdíorraphie *EN:* Córdíorrhaphy *Arloa:* Med.
- Kardioskopio:** iz. Tresna berezia; bihotzaren barne-egitura eta mugimenduak aztertzeko erabiltzen da. *ES:* Córdíoscopio *FR:* Córdíoscope *EN:* Córdíoscope *Arloa:* Med.
- Kardiotokografia:** iz. Umekiaren bihotz-taupaden neurketa. *ES:* Córdíotocografía *Arloa:* Med.
- Kardiotokografo:** iz. Kardiotokografiak egiteko erabiltzen den tresna. *ES:* Córdíotocógrafo *Arloa:* Med.
- Kardiotomia:** iz. Kirurgia-ebakuntza; hestegorriko estenosian kardia irekitzea du helburu. *ES:* Córdíotomía *FR:* Córdíotomie *EN:* Córdíotomy *Arloa:* Med.
- Kardiotomia-sindrome:** iz. Bihotzeko ebakuntza baten ondorengo sindromea. Pirexia, perikarditi-

- sa eta pleurako isuria agertu ohi dira. *ES*: Cardiotomía, síndrome de *Arloa*: Med.
- Karditis**: iz. Bihotzeko giharren hantura; gaizkoalduren ondorioz gertatzen da, oro har. Eskuarki, gihar-geruza bati baino gehiagori erasaten die. Karditisaren ondorioz ager daitezkeen sintomen artean daude: bularraldeko mina, bihotz-arritmia, odol-zirkulazioaren gutxiegitasuna, bihotzeko egituretako asaldak, eta abar. *ES*: Carditis *FR*: Cardite *EN*: Carditis *Adibideak*: Karditis motak dira: endokarditisa, miokarditisa eta perkarditisa. *Arloa*: Med.
- Kare-**: (Hitz elkartuetan) Kareari edo kaltzioari dagokiona. *ES*: Calcáreo
- Karedun**: izond. Kareia duena. *ES*: Calcáreo *FR*: Calcaire *EN*: Calcareous
- Karen**: iz. Ikus 'plazenta'.
- Karentze**: iz. Ikus 'plazentazio'.
- Karfologia**: iz. Eskuen nahi gabeko mugimendua; airetik edo maindireetatik objektu txikiak hartzeko mugimendua gogorarazten du. Larri dauden gaixoean ikusten da, eta agonia aurreko zeinu gisa hartzen da. *ES*: Carfología *FR*: Carphologie *EN*: Carphology
- Karina**: 1. iz. Zintzur-hestearen adarkadura. 2. iz. Ehun bateko irtegunetik txikia; adibidez, sudurra-aren bestibuluaren gaineko tolesdura. *ES*: Carina *FR*: Carène *EN*: Carina *Arloa*: Anat.
- Kariotipo**: iz. Banakoaren edo espezie baten kromosoma multzoa. Kopuruaren, tamainaren, itxuraren eta nukleoaren barruko antolaketa arabera deskribatzen da, mitosiaren metafasean hartutako mikrofotografia baten bidez. *ES*: Cariotipo *FR*: Caryotype *EN*: Karyotype
- Karkaxa**: iz. Jariakin likatsu lodia; arnasbideak estaltzen dituzten ehunek jariatzen dute. *ES*: Flema *FR*: Mucosité *EN*: Phlegm *Arloa*: Med.
- Karkaxa atera**: ad. Ikus 'espektoratu'.
- Karminatibo**: izond. (Gai bati buruz) Digestio-hodiko gasen eraketa eragozten edo horiek kanporatzea eragiten duena. *ES*: Carminativo *FR*: Carminatif *EN*: Carminative *Arloa*: Med.
- Karoteno**: iz. Pigmentu gorri edo laranja kolorekoa. Probitamina bat da, eta A bitamina bihurtzen da gorputzean, gibelaren eraginez. Landareetan (azena-rioan, patatan, tomatean, hosto berdeko barazkietan, eta abar) edo animalietan (obulutegietako gorputz horian) dagoen konposatu organikoa da. *ES*: Caroteno *FR*: Carotène *EN*: Carotene *Arloa*: Kim.
- Karotida**: iz. Buruko eta lepoko arteria nagusia; bi adarretan banatzen da. Lepoaren alde banatan daude adar horiek, eta odola burura eramaten dute. *ES*: Carótida *FR*: Carotide *EN*: Carotid *Arloa*: Anat.
- Karotina**: iz. Ikus 'karoteno'. *ES*: Carotina *FR*: Carotine *EN*: Carotin *Arloa*: Kim.
- Karpo**: iz. Eskumuturra osatzen duten hezurren multzoa; zortzi hezurrez osatua dago: ilargi-erdi itxurakoa, piramidala, pisiformea, eskafoidea, trapezioa, trapezoidea, hezur handia eta hezur gakoak. *ES*: Carpo *FR*: Carpe *EN*: Wrist *Arloa*: Anat.
- Karpo-metakarpoko**: izlag. Karpoko eta metakarpoko hezurrei, giltzadurei edo lotailuei dagokiena. *ES*: Carpo metacarpiano *FR*: Carpo-métacarpien *EN*: Carpometacarpal *Arloa*: Anat.
- Karranpa**: iz. Ikus 'kalanbre'.
- Karraskatu**: ad. Hozkada txikiz, zati txikiak kenduz, poliki-poliki jan edo higatu. *ES*: Mordisquear *EN*: To nibble
- Kartilaginoso**: izond. Kartilagoari dagokiona, edo kartilagoaren antzekoa dena. *ES*: Cartilaginoso *FR*: Cartilagineux *EN*: Cartilaginous
- Kartilago**: iz. Ehun konektibo berezia, hainbat zuntz eta zelulaz osatua. Gai malgua da, zuria edo grisaxka, eta gorputzeko hainbat gunetan dago: hezurren giltzadura-gunetan, laringean, zintzur-hestean, sudurrean, belarrian, eta abar. *ES*: Cartilago, ternilla *FR*: Cartilage *EN*: Cartilage *Arloa*: Anat.
- Kartzinogenesi**: iz. Minbiziaren sorrera eta garapena biltzen dituen prozesua. *ES*: Carcinogénese *FR*: Carcinogénèse *EN*: Carcinogenesis *Arloa*: Med.
- Kartzinogeno**: izond. (Gai bati buruz) Minbizia eragin dezakeena. *ES*: Carcinógeno *FR*: Cancérogène *EN*: Carcinogen *Arloa*: Med.
- Kartzinoide**: iz. Tumor txiki eta horixka. Heste meharrean, urdailean eta apendizetan sortzen da, batik batik. Gaiztotasun txikikoa da, eta oso gutxitan eragiten du metastasia. *ES*: Carcinoide *FR*: Carcinoid *EN*: Carcinoïde *Arloa*: Med.
- Kartzinoma**: iz. Tumor gaiztoa, epitelio-zelulaz osatua. Garapenaren edozein unetan heda daiteke, eta metastasia eragin. *ES*: Carcinoma *FR*: Carcinome *EN*: Carcinoma *Arloa*: Med.
- Kartzinomatosi**: iz. Minbizi-asaldua; kartzinomak gorputz osora hedatzen dira metastasi bidez. *ES*: Carcinomatosis *FR*: Carcinomatose *EN*: Carcinomatosis *Arloa*: Med.
- Karunkula**: iz. Irtengune txiki haragitsua. *ES*: Carúncula *FR*: Caroncule *EN*: Caruncle *Arloa*: Anat.
- Kaseina**: iz. Esnearen proteina; fosfoproteinen saillekoa da. Kaltzioarekin erreakzionatzean, kaltzio kaseinatoa eraten du. Garrantzia du elikaduran, oinarritzko aminoazido guztiak baititu. Medikuntzan erabiltzen dira kaseinaren gatzak edo kaseinatoak. *ES*: Caseína *FR*: Caséine *EN*: Casein *Arloa*: Kim.
- Kaseinogeno**: iz. Esnearen proteina; legarraren eraginez, kaseina sortzen du. *ES*: Caseínogéno *FR*: Caséinogène *EN*: Caseinogen

- Kaskarreko:** iz. Buruan emandako edo hartutako kolpea; mingarria da, baina ez du odolik isurazten. *ES:* Coscorrón *FR:* Coup sur la tête *EN:* Blow on the head, knock on the head
- Kasu:** iz. Gaixotasun edo izurrite baten agerraldietako bakoitza. *ES:* Caso *FR:* Cas *EN:* Case *Arloa:* Med.
- Katabolismo:** iz. Metabolismo suntsigarria, anabolismoaren aurkakoa. Egitura konplexuak sinpleago bihurtzen dituen prozesua da, eta funtzioen garapenerako beharrezkoa den energia askatu egiten da erreazio horretan. *ES:* Catabolismo *FR:* Catabolisme *EN:* Catabolism *Arloa:* Biokim.
- Katadioptriko:** iz. Tresna edo sistema optikoa. Argia islatzen duen ispilu batez eta hura errefraktatzen duten lentzez osatua dago. *ES:* Catadióptrico *FR:* Catadioptrique *EN:* Catadioptric
- Katalasa:** iz. Kromoproteinen saileko entzima. Animalien eta landareen ehunetan eta zenbait bakteriotan izaten da. Gai katalitikoa da; beharrezkoa da ura eta oxigenoa emanez ur oxigenatua deskonposatzeko. Oso ugaria da naturan. *ES:* Catalasa *FR:* Catalase *EN:* Catalase *Arloa:* Biokim.
- Katalepsia:** iz. Nerbio-asaldua; sentikortasunaren eta borondatezko uzkurduraren galera ditu ezaugarri. *ES:* Catalepsia *FR:* Catalepsie *EN:* Catalepsy *Oharrak:* Katalepsiak jotako gaixoak ez du gorputz-jarrera aldatzen, eta ez du erresistentziarik jartzen eragiten zaizkion mugimendu pasiboen aurrean. Egoera iragankorra da. *Arloa:* Med.
- Kataleptiko:** izond. Katalepsiari dagokiona; katalepsiak jota dagoena. *ES:* Cataléptico *FR:* Cataleptique *EN:* Cataleptic *Arloa:* Med.
- Katalisi:** iz. Erreakzio kimiko baten abiadura bizkortzea, erreakzioan parte hartzen ez duen gai batek eragina. *ES:* Catálisis *FR:* Catalyse *EN:* Catalysis *Arloa:* Kim.
- Katalitiko:** izond. Katalisari dagokiona. *ES:* Catalítico *FR:* Catalytique *EN:* Catalytic
- Katalizatu:** ad. Katalisia eragin; hau da, erreakzio kimiko bat edo prozesu fisiko bat bizkortu nahiz moteldu. *ES:* Catalizar *FR:* Catalyser *EN:* To catalyze
- Katalizatzaile:** izond. (Gai bati buruz) Katalisia eragiten duena. *ES:* Catalista, catalizador *FR:* Catalyseur *EN:* Catalyst *Arloa:* Kim.
- Kataplama:** iz. Ore moduko sendagaia, mindutako eremuaren gainean jartzen dena. Bero hezea ipintzen da gehienetan, baina hotza nahiz beroa jar daiteke. *ES:* Cataplasma *FR:* Cataplasme *EN:* Poultrice *Arloa:* Med.
- Kataplexia:** iz. Nerbio-asaldua; jatorri psikikoa du, eta emoziozko edo beldurrezko estimulu sendo batek eragina da. Asalduren ondorioz, giharrek tonua galtzen dute. *ES:* Cataplejía *FR:* Cataplexie *EN:* Cataplexy
- Katarata:** iz. Kristalinoaren asaldua, pixkanaka gerdentasuna galtzea ezaugarri duena. Zenbaitetan, herentziatzko gaixotasuna da, eta sortzetikoa, jaiostekoa edo zahartzarokoa izan daiteke. *ES:* Catarata *FR:* Cataracte *EN:* Cataract *Oharrak:* Opakotasun gris-zurixka atzematzen da kristalinoan, begi-niniaren atzean. Tratamendurik jarri ezean, ikusmena galtzeko arriskua dago. Zahartzaroon, kristalinoak kentzea eta betaurreko bereziak erabiltzea da tratamendurik ohikoena. *Arloa:* Med.
- Katarro:** iz. Ikus 'hotzeri'.
- Katarrotsu:** izond. Katarroa sarritan nozitzen duena, gehienetan katarro arina izan arren. *ES:* Catarroso
- Katarsi:** iz. Adierazten utzi ez zaien afektu ezkutuaren deskargak eragindako ondorio askatzailea. *ES:* Catarsis *FR:* Catharsis *EN:* Catharsis *Oharrak:* Gatazka inkontzienteei eta gertakizun traumatikoei loturik daude afektu ezkutu horiek.
- Katartiko:** izond. Katarsiari dagokiona *ES:* Catártico *FR:* Cathartique *EN:* Cathartic *Arloa:* Psikol.
- Katatonía:** iz. Egoera patologikoa; higitze-asaldu nabarmena du ezaugarri. Eskuarki, giharren ia erabateko zurruntasunak eragindako mugiezintasuna dakar, edo, ez hain sarritan, neurritz gaineko jarduera oldarkorra. *ES:* Catatónia *FR:* Catatonie *EN:* Catatony *Arloa:* Psikiat.
- Katatoniko:** 1. izond. Katatonari dagokiona. 2. iz. Katatoniak jotako pertsona. *ES:* Catatónico *FR:* Catatonique *EN:* Catatonic *Arloa:* Psikiat.
- Katekolamina:** iz. Gai sinpatiko-mimetikoa, katekoletik eratorritako aminen taldekoa. Katekolamina batzuk gorputzak era naturalean ekoizten ditu, eta neurotransmisore gisa jokatzen dute. Farmako gisa erabiltzeko ere sintetizatzen dira katekolaminak, zenbait asalduren tratamendurako: anfilaxia, asma, bihotz-gutxiegitasuna eta hipertentsioa. Katekolamina-endogeno garrantzitsuenak adrenalina, noradrenalina eta dopamina dira. *ES:* Catecolamina *FR:* Catecholamine *EN:* Catecholamine *Oharrak:* Katekolaminak gertu-nuan neurtzen dira, hipertentsioa eta desoreka psikologikoak aztertzeko. *Arloa:* Biokim.
- Kateter:** iz. Hodi malgua, barne-hutsa, gorputzeko hodi zein barrunbe batean likidoak sartu edo atera ahal izateko nahiz buxadurak gainditzeko erabiltzen dena. *ES:* Catéter *FR:* Cathéter *EN:* Catheter *Arloa:* Med.
- Kateterismo:** iz. Kateterra organismo hodi edo barrunbe batean sartzean datzan prozesua, aztergai den atalean akatsik ba ote den jakiteko, eta,

- izanez gero, hura osatu ahal izateko. *ES:* Cateterismo *FR:* Cathétérisme *EN:* Catheterization *Arloa:* Med.
- Katgut:** iz. Josturan erabiltzen den haria, lodiera, erresistentzia eta xurgapen aldakorrekoa; katuaren hesteetatik aterea da. Hala ere, gaur egun, gai sintetikoak egindakoak erabiltzen dira, tetanosa ekiditeko. Denborarekin, ehunek xurgatzen dute. Asepsia gehiago lortzeko eta malguago egon dadin, hainbat gairekin bustitzen da. *ES:* Catgut *FR:* Catgut *EN:* Catgut *Arloa:* Med.
- Katioi:** iz. Karga positiboa duen ioia; elektrolisian katodora doa. *ES:* Cati6n *FR:* Cation *EN:* Cation *Oharrak:* Metal guztiak eta hidrogenoak erraz ematen dituzte katioiak. Katioien positibotasuna adierazteko, elementuaren sinboloaren goi-eskuinean n+ idazten da; n hori karga adierazten duen zenbakia da. *Arloa:* Kim.
- Kationiko:** izond. Katodoari eta katodoan gertatzen diren fenomenoei dagokiena. *ES:* Cati6nico *FR:* Cationique *EN:* Cationic *Arloa:* Kim.
- Katodiko:** izond. Katodoari dagokiona. Izpi katodikoa: Barne-hutsa den hodi katodiko baten katodotik igortzen den deskarga, elektroiz osatua eta lerro zuzenean hedatuz gorputz askoren fluoreszentzia eragiten duena (telebista eta ordenagailuetako funtsezko elementuak dira hodi eta izpi katodikoak). *ES:* Cat6dico *FR:* Cathodique *EN:* Cathodic
- Katodo:** iz. Elektrodo negatiboa, piletan, gas-hodietan eta abarretan egoten dena. *ES:* C6todo *FR:* Cathode *EN:* Cathode
- Kausa:** iz. Asaldu edo ondorio bat eragiten duen edozein gai, prozesu edo organismo. *ES:* Causa *FR:* Cause *EN:* Cause
- Kausal:** izond. Kausari dagokiona. *ES:* Causal *FR:* Causal *EN:* Causal
- Kausazko:** izlag. Ikus 'kausal'.
- Kaustiko:** izond. (Gai bati buruz) Ehun biziak suntsitzen dituena. *ES:* C6ustico *FR:* Caustique *EN:* Caustic *Adibideak:* zilar nitratoa, azido nitrkoa, azido sulfurikoa, eta abar. *Arloa:* Med.
- Kauterio:** iz. Larruzala erre eta zarakarrak sortzen dituen gaia; ehun organikoak suntsitzeko erabiltzen da. *ES:* Cauterio *FR:* Cautère *EN:* Cautey *Arloa:* Med.
- Kauterizatu:** ad. Gaixorik edo minduta dauden ehunak erre. Hainbat gai erabil daitezke horretarako: lurrina, metal beroa, eguzkiaren erradiazioa, elektrizitatea, izotz lehorra, eta abar. *ES:* Cauterizar *FR:* Cauterize *Arloa:* Med.
- Kauterizazio:** iz. Kauterioak edo kaustikoak erabiltzea, ondorio terapeutikoak lortzeko. *ES:* Cauterizaci6n *FR:* Cautérisation *EN:* Cauteyization *Arloa:* Med.
- Kaxa toraziko:** iz. Hezurrezko egitura; torax barrunbean dauden organoak eta ehun bigunak inguratzen ditu. Bizkarraldeko 12 ornok, 12 saihets parek eta esternoiak eratzen dute. *ES:* Caja tor6cica *FR:* Cage thotacique *EN:* Thotacic cage *Arloa:* Anat.
- Kelato:** iz. Konposatu konplexu organikoa; ioi metaliko batez eta lotura koordinatuak egiteko gaitasuna duen molekula organiko batez osatua dago. Metalek eragindako intoxikazioen aurkako kimioterapia-tratamenduan erabiltzen da batik bat. *ES:* Quelato *FR:* Chélate *EN:* Chelate *Arloa:* Kim.
- Kementsu:** izond. Bizitasun handia duena. *ES:* Enérgico *FR:* Énergique *EN:* Aggressive
- Keratina:** iz. Kornea-egituren (epidermisa, azazkallak, ilea eta abar) osagai organikoa; sufre ugari du. Eskleroproteinen saileko zuntzeko proteina iraunkorra da. *ES:* Queratina *FR:* Kératine *EN:* Keratin *Oharrak:* Keratinaren amoniako-disoluzioa erabili ohi da hesteetan bakarrik eragin behar duten sendagaiak estaltzeko.
- Kilifero:** iz. Kiloa hesteetatik Peckquet-en zisternara garraiatzen duen linfa-hodietako bakoitza. *ES:* Quilifero *FR:* Chylifère *EN:* Chyliferous *Arloa:* Anat.
- Kilo:** iz. Digestioaren emaitza den isurkari alkalinoa, esne-itxurakoa, linfaz eta gantz-nahasketaz osatua. Hodi kiliferoek kilo hestetik jaso eta toraxeko hodian gora eramaten dute, subklabia zaineraino eta jugularrerraino, han odolarekin nahas dadin. Kiloa guztiz garrantzitsua da elikadura-prozesuetan. *ES:* Quilo *FR:* Chyle *EN:* Chyle *Arloa:* Biol.
- Kilokaloria:** 1. iz. Organismo baten bero-gastua eta elikagaien energia-balioa neurtzeko unitatea. 1000 kaloriaren baliokidea da. 2. iz. Kilogramo bat ur 1 °C igoarazteko beharrezkoa den bero kantitatea (energia). *ES:* Kilocaloría *FR:* Kilocalorie *EN:* Kilocalorie
- Kimika:** iz. Gaien osakeraz, egituraz, ezaugarrietan eta eraldaketaz diharduen zientzia. *ES:* Química *FR:* Chimie *EN:* Chemistry
- Kimika analitiko:** iz. Kimikaren adarra. Konposatu kimikoen analisisaz arduratzen da; konposatu horien osagaien identifikazio kualitatiboa eta kuantitatiboa hartzen ditu kontuan. *ES:* Química analítica *FR:* Chimie analytique *EN:* Analytical chemistry *Arloa:* Kim.
- Kimika ez-organiko:** iz. Ikus 'kimika inorganiko'.
- Kimika fisiko:** iz. Kimikaren adarra; materiaren ezaugarri fisikoen eta kimikoen arteko harremanaz arduratzen da. Hainbat alor hartzen ditu bere baitan: termodinamika, zinetika, elektrokimika, espektroskopia, kimika kuantitatiboa, eta

- abar. *ES:* Química física *FR:* Chimie physique *EN:* Physical chemistry *Arloa:* Kim.
- Kimika inorganiko:** iz. Kimikaren adarra; gai ez-organikoak aztertzen ditu. *ES:* Química inorgánica *FR:* Chimie inorganique *EN:* Inorganic chemistry *Arloa:* Kim.
- Kimika mineral:** iz. Ikus 'kimika inorganiko'. *ES:* Química mineral *FR:* Chimie minérale
- Kimika organiko:** iz. Kimikaren adarra; karbonoa duten konposatu kimikoen egituraz, ezaugarriez eta erreakzioez arduratzen da. *ES:* Química orgánica *FR:* Chimie organique *EN:* Organic chemistry *Arloa:* Kim.
- Kimikari:** iz. Produktu kimikoen eraginarene, egituraren eta ezaugarrien ezagutza duen pertsona, horretarako prestakuntza berezia hartu duena. *ES:* Químico *FR:* Chimique, pharmacien *EN:* Chemical, chemist
- Kimiorrezeptzio:** iz. Organo hartzailea; jatorri kimikoa duten kinadak hautematen ditu. *ES:* Quimiorrección *FR:* Chimioréception *EN:* Chemoreception *Arloa:* Biol.
- Kimiosintesi:** iz. Konposatu organikoen sintesia; erreakzio kimikoetatik ateratako energiaren bidez egiten da. *ES:* Quimiosíntesis *FR:* Chimiosynthèse *EN:* Chemosynthesis *Arloa:* Biol.
- Kimioterapia:** iz. Tratamendu mota; gai kimikoak erabiliz egiten da. Gaur egun, minbizi-zelulak suntsitzeko erabiltzen da. Minbiziaren kasuan, gai kimiko horiek ez dituzte zuzenean minbizi-zelulak suntsitzen, haien ugaltzeko gaitasuna baizik. *ES:* Quimioterapia *FR:* Chimiothérapie *EN:* Chemotherapy *Oharrak:* Sarritan, agente kimioterapikoak tratamendu erradioaktiboarekin batera erabiltzen dira, efektu sinergikoa baitu tratamenduak. *Arloa:* Med.
- Kimiotrofo:** izond. (Mikroorganismo bati buruz) Elikagaiak sintesi kimiko bidez lortzen dituen. *ES:* Quimiotrofo *FR:* Chimiotrophe *EN:* Chemotrophic *Arloa:* Biol.
- Kimiotropismo:** iz. Kitzikadura kimiko baten aurrean izandako erreakzioa, mugimendu positiboa (gerturatzea) edo negatiboa (urruntzea) eragiten dituen. *ES:* Quimiotropismo, quimiotáxis *FR:* Chimiotaxie *EN:* Chemotaxis *Arloa:* Biol.
- Kimo:** iz. Masa likido lodia, gris antzekoa; urdaillean eratzen da, elikagaien digestioan. Kimoari esker igarotzen dira elikagaiak urdailetik heste meharerera. *ES:* Quimo *FR:* Chyme *EN:* Chyme *Arloa:* Biol.
- Kinada:** iz. Ikus 'bulkada'.
- Kinina:** iz. Kristal erako alkaloidea, mikatza eta zuria. Erabilera terapeutiko ugari ditu; dosi txikitan hartuta, nerbio-sistema kitzikatzen du, eta pulstua moteltzen. Paludismoaren aurkako senda-
- gaitan erabiltzen da, besteak beste. *ES:* Quinina *FR:* Quinine *EN:* Quinine
- Kirasdun:** izond. Oso usain txarra, desatsegina duena. *ES:* Fétido *FR:* Fétide *EN:* Fetid
- Kirol-medikuntza:** iz. Medikuntzaren adarra; kirol-ekintzetan parte hartzearen eta haietarako prestakuntzaren ondoriozko lesioen prebentzioan eta tratamenduan espezializatua da. Kirol-lesio ohikoenen artean daude: izterren atzealdeko giharren distentsioa, Akilesen tendinitisa, orkatilaren bihurritua, tenisleriaren ukondoa deritzana, beisboleko jokariaren hatza deritzana, lokatzeak, gihar-karrapak eta burtsitisa. *ES:* Medicina deportiva *FR:* Médecine sportive *EN:* Sports medicine
- Kiromasaje:** iz. Eskuez ematen den masajea. *ES:* Quiromasaje *FR:* Chiropratique *EN:* Chiropractic
- Kirten:** iz. Ikus 'helduleku'.
- Kirurgia-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'kirurgiko'.
- Kirurgia:** iz. Medikuntzaren adarra; gaixotasunak eta istripuak ebakuntza bidez tratatzen ditu. Eskuz edo tresneria berezia erabiliz egin daiteke. *ES:* Cirugía *FR:* Chirurgie *EN:* Surgery *Arloa:* Med.
- Kirurgia plastiko:** iz. Kirurgia mota; gorputzeko itxuragabetasunak eta gaixotasunen edo traumatismoen ondorioz galdu nahiz kalte diren organismo atalak konpontzea du helburu. *ES:* Cirugía plástica *FR:* Chirurgie plastique *EN:* Plastic surgery *Arloa:* Med.
- Kirurgialari:** iz. Kirurgia egiten duen profesionala. *ES:* Cirujano
- Kirurgiko:** izond. Kirurgiari dagokiona. *ES:* Quirúrgico *FR:* Chirurgical *EN:* Surgical
- Kistatu:** ad. Ikus 'enkistatu'.
- Kiste:** iz. Larruzalean edo larruzalpean eratzen den zaku itxia, epitelióz estalia. Gai likidoa nahiz erdi solidoa izaten du barnean. *ES:* Quiste *FR:* Kyste *EN:* Cyst *Arloa:* Med.
- Kitina:** iz. Polisakarido nitrogenatua; molekula zuntzu gisa agertzen da, eta material oso erresistentea eratzen du. Intsektuetan —haien kutikula eratzen baitu— eta zenbait onddotan aurki daiteke. *ES:* Quitina *FR:* Chitine *EN:* Chitin *Arloa:* Biol.
- Kitinadun:** izond. Kitinaz osatua, edo kitina-jatorria duena. *ES:* Quitinoso *FR:* Chitineux *EN:* Chitinous
- Kitinatsu:** izond. Ikus 'kitinadun'.
- Kitinazko:** izlag. Ikus 'kitinadun'.
- Kitzikapen:** iz. Ikus 'eszitazio'.
- Kitzikatu:** ad. Ikus 'eszitatu'.
- Klaustrofobia:** iz. Gehiegizko beldurra leku itxietan nahiz estuetan egoteari, edo horietan harapatuta gelditzeari. *ES:* Claustrofobia *FR:* Claustrophobie *EN:* Claustrophobia *Arloa:* Med.

- Klaustrofobiko:** izond. Klaustrofobiari dagokiona, edo hark eragina. *ES:* Claustrofóbico *FR:* Claustrophobique *EN:* Claustrophobic
- Kleptomano:** izond. Kleptomania duena. *ES:* Cleptómano *FR:* Kleptomane *EN:* Kleptomaniac
- Kliska:** iz. Betazalen mugimendu azkar eta errepi-katua. *ES:* Pestañeo *EN:* Blinking
- Kliskatu:** ad. Betazalak itxi; begiak mugimendu azkarrez itxi eta ireki. *ES:* Pestañear *FR:* Ciller, cligner des yeux *EN:* To blink
- Klitori:** iz. Emakumearen organo txiki zutikorra, luzexka, bulbaren aurrealdeko angeluan dagoena. Bi gorputz leizetsuz osatua dago, eta organo erogeno garrantzitsua da. *ES:* Clitoris *FR:* Clitoris *EN:* Clitoris *Arloa:* Anat.
- Kloaka:** iz. Enbriologian, atzeko hestearen azken zatia; uzkia, maskuria eta egitura genitourinario primitiboak eratu aurretik agertzen da garapeanean. *ES:* Cloaca *FR:* Cloaque *EN:* Cloaca
- Klon:** iz. Genetikoki berdin-berdinak diren zelula edo organismo multzoa. Zelula edo organismo bakar baten mitositik eratorriak dira. *ES:* Clon *FR:* Clone *EN:* Clone *Arloa:* Biol.
- Klonatu:** ad. Klonak egin. *ES:* Clonar *FR:* Clonage *EN:* To clon *Arloa:* Biol.
- Kloniko:** izond. Klonari dagokiona. *ES:* Clónico *FR:* Clonique *EN:* Clonic
- Klonus:** iz. Jarduera neuromuskularraren ez-ohiko patroia; gihar eskeletikoaren nahi gabeko uzkur-dura eta erlaxazioa ditu ezaugarri. *ES:* Clonus *FR:* Clonus *EN:* Clonus
- Klorato:** iz. Azido klorikoaren anioia, eta azido klorotik eratorritako gatzen izen orokorra. Kloratoen osagaiak erraz deskonposatzen dira berotzen direnean, eta oxigenoa askatzen dute. *ES:* Clorato *FR:* Chlorate *EN:* Chlorate *Arloa:* Kim.
- Klorazio:** 1. iz. Molekula organiko batean kloro atomo batek hidrogeno atomo bat ordezkatzeta. 2. iz. Ura edo beste gai batzuk kloro askearekin tratatzea. *ES:* Cloración *FR:* Chloration *EN:* Chlorination *Arloa:* Kim.
- Kloriko:** izond. Kloroa duena, edo klorotik eratorria dena. Azido klorikoaren gatzak kloratoak dira. *ES:* Clórico *FR:* Chlorique *EN:* Chloric *Arloa:* Kim.
- Kloro:** iz. Cl. Elementu kimiko gaseosoa, halogenoen taldekoa; usain gogor berezia du, eta narritadura eragin dezake arnas aparatuan. Irentsi edo arnastu gero, pozoitsua da. Izadian, itsasoko uraren sodio kloruroaren osagai gisa eta gatz-deposituetan aurki daiteke batez ere. Edateko ura eta igerilekuetakoa desinfektatzeko erabiltzen da. *ES:* Cloro *FR:* Chlore *EN:* Chlorine *Arloa:* Kim.
- Klorofila:** iz. Landareei kolore berdea ematen dien pigmentua, fotosintesia egiteko ezinbestekoa; xurgatutako argia energia bihurtzeko ahalmena du. Energia hori karbohidratoen sintesirako erabiltzen da. Landareen kloroplastoetan dago klorofila, eta argia dagoenean soilik sintetizatzen da. *ES:* Clorofila *FR:* Chlorophylle *EN:* Chlorophyll *Arloa:* Biol.
- Klorofiliko:** izond. Klorofilari dagokiona. *ES:* Clorofilico *FR:* Chlorophyllien *EN:* Chlorophyllous
- Kloroformo:** iz. Likido dentso, kolorge eta lurrunkorra; metanoaren eratorria da. Kloroak metanoarekin erreakzionatzean lortzen da. Inhalazioz erabiltzen da anestesiko gisa, eta arriskutsua da. Sendagaiaren kontzentrazio plasmatikokoaren % 10eko gorabehera batek hipotentsioa, arnas eta miokardio-depresioa, shock kardiogenikoa, fibrilazio bentrikularra, koma eta heriotza ekar ditzake. *ES:* Cloroformo *FR:* Chloroforme *EN:* Chloroform
- Koadrizeps:** iz. Izterren aurrealdeko gihar luzatzaile handia. Zangoa luzatzea da haren funtzioa. *ES:* Cuádriceps *FR:* Quadriceps *EN:* Quadriceps *Arloa:* Anat.
- Koagulatu:** ad. Likido bat gel erdi solido bihurtu. *ES:* Coagular *FR:* Coaguler *EN:* To coagulate
- Koagulatzaile:** izond. Koagulazioa eragiten duena, edo likido organiko bat loditzen duena. *ES:* Coagulante *FR:* Coagulant *EN:* Coagulant
- Koagulazio:** iz. Koagulu bat eratzeko prozesua; likido bat gel erdi solido bihurtuz egiten da. *ES:* Coagulación *FR:* Coagulation *EN:* Coagulation
- Koagulazioaren kontrako:** izlag. (Gai bati buruz) Odolaren koagulazioa eragozten edo atzeratzen duena. *ES:* Anticoagulante *FR:* Anticoagulant *EN:* Anticoagulant *Oharrak:* Hodietako trombo-siaren sendagai gisa erabiltzen dira. *Adibideak:* Heparina eta beraren eratorriak. *Arloa:* Med.
- Koagulu:** iz. Masa bigun edo erdi solidoa, likido baten gatzapenetik sortua. *ES:* Coágulo *FR:* Caillot *EN:* Clot
- Koana:** iz. Sudur-zuloen atzealdeko irekigunea, sudur-barrunbeak eta faringea lotzen dituena. *ES:* Coana *FR:* Choane *EN:* Choana *Arloa:* Anat.
- Kobalto:** iz. Co. Elementu kimiko metalikoa; B12 bitaminaren osagaia da, eta elikagai gehienetan aurki daiteke. Erraz xurgatzen da. Kobalto kantidad jakinek eritropoietinaren ekoizpena suspertzen dute. Kobaltoaren 58 eta 60 isotopoak erradioaktiboak dira; 60a minbiziaren aurkako erradioterapiari erabiltzen da. *ES:* Cobalto *FR:* Cobalt *EN:* Cobalt *Arloa:* Kim.
- Kobalto-bonba:** iz. Bonba atomiko edo termonuklearra; hura estaltzen duten kobalto molekulen atomoak kobalto-60 isotopo bihurtzen dira ez-tanda egitean. Kobalto-60 isotopoak medikuntzan erabiltzen dira, minbiziaren aurkako trata-

- menduan. *ES*: Bomba de cobalto *FR*: Bombe au cobalt *EN*: Cobalt bomb
- Kobre**: iz. Cu. Elementu kimiko metalikoa, gorri-ka, distiratsua, malgua, hauskaitza eta —xafla mehetan— moldakorra. Haren gatzak toxikoak dira; gatz horietako batzuk, *azetatoa* eta *sulfatoa* adibidez, idorgarri gisa erabili izan dira. Organismoko zenbait entzima garrantzitsuren osagaia da, eta osasunerako ezinbestekoa. Ez-ohikoa da kobre-gutxiegitasuna, elikagai askotan ageri baita. *ES*: Cobre *FR*: Cuivre *EN*: Copper *Arloa*: Kim.
- Koch-en bazilo**: iz. *Mycobacterium tuberculosis* mikroorganismoaren izena. Tuberkulosiaren eragile da gizakietan. *ES*: Bacilo de Koch *FR*: Bacille de Koch *EN*: Koch's bacillus
- Kodeina**: iz. Kristal-itxurako alkaloide zuria, opiotik lortzen dena; morfinak baino eragin hipnotiko txikiagoa du. Analgesiko narkotiko gisa, minaren aurka, beharakoei aurre egiteko eta ezularen kontra erabiltzen da, besteak beste. *ES*: Codeína *FR*: Codéine *EN*: Codeine *Arloa*: Med.
- Koentzima**: iz. Kofaktore organiko eta ez-proteikoa, erreakzio entzimatikoa gertatzeko beharrezkoa. Koentzima gisa jokatzeko dute zenbait bitaminak. *ES*: Coenzima *FR*: Coenzyme *EN*: Coenzyme *Arloa*: Biol.
- Kognitibo**: izond. Ulermenaren, zentzuaren, memorizazioaren eta arrazoibidearen prozesu mentalari dagokiona. *ES*: Cognitivo *FR*: Cognitif *EN*: Cognitive *Arloa*: Psikol.
- Kognizio**: iz. Ezagutza. *ES*: Cognición *FR*: Cognition *EN*: Cognition *Arloa*: Psikol.
- Kohesio**: iz. Gorputz baten molekula baturik mantentzen dituen indarra. Molekulen arteko distantzia handitu ahala, gutxitu egiten da kohesioa. *ES*: Cohesión *FR*: Cohésion *EN*: Cohesion
- Kohesio-indar**: iz. Erakarpen-indarra, materia erazten duten partikulen arteko eragin-trukearen ondoriozkoa. *ES*: Fuerza de cohesión *FR*: Force de cohésion *EN*: Cohesive force
- Koipetsu**: izond. Gantza duena. *ES*: Crasiento, grasiento *FR*: Huileux *EN*: Greasy, oily
- Koito**: iz. Arraren eta emearen edo bi arron arteko sexu-elkarketa; zakila bikotekidearen gorputzeko zuloren batean sartu, eta elkarren kitzikapena eta orgasmoa eragiten dute, eskuarki. *ES*: Coito *FR*: Coït *EN*: Coitus
- Koka**: iz. Eritroxilazeoen familiako zuhaixka. Hainbat alkaloide ditu hostoetan; kokaina da horietan ezagunena. *ES*: Coca *FR*: Cocaïer *EN*: Coca shrub *Arloa*: Bot.
- Kokaina**: iz. Koka-landarearen hostoetatik ateratzen den alkaloide kristalinoa. *Klorhidratoa* erabiltzen da, batez ere, medikuntzan eta kirurgian, azaleko anestesiko gisa. Narkotiko gisa edo beginina zabalatzeko ere erabiltzen da. *ES*: Cocaïna *FR*: Cocaïne *EN*: Cocaine *Obarrak*: Gaur egun, droga pizgarri gisa hartzen da kokaina; zainetik eta batez ere sudurretik hartzen da. Hizketarako gogoa pizten du, psikismoa eta adimen-ahalmenak kitzikatzen ditu, eta neke-sentsazioa gutxitzen du. Dosi handiagoetara ohitzen da gorputza pixkanaka-pixkanaka, eta kokainarekiko mendekotasuna agertzen da luzarora.
- Kokainazale**: izond. Kokainarekiko gehiegizko zaletasuna edo mendekotasuna duena. *ES*: Cocaïnómano *FR*: Cocaïnomane *EN*: Cocaine addict
- Kokainazaletasun**: iz. Kokaina neurritz kanpo hartzeak dakarren mendekotasuna. *ES*: Cocainomanía *FR*: Cocaïnomanie *EN*: Cocaine addiction
- Kokainomania**: iz. Ikus 'kokainazaletasun'.
- Koka-landare**: iz. Ikus 'koka'.
- Koklea**: iz. Kono-itxurako barrunbea; barne-belarrian —barraskiloan— dago. Helize-itxurako hodi batez osatua dago. *ES*: Cóclea
- Koko**: iz. Esfera-itxurako bakterioa. Taldekatzeko moduaren arabera, hainbat sail egin daitezke: diplokoko (binaka), estafilokoko (mordoa), estreptokoko (kateetan), eta abar. *ES*: Coco *FR*: Coccus *EN*: Coccus *Arloa*: Biol.
- Kokots**: iz. Beheko ezpainaren azpian dagoen aurpegi zatia. Piramide-itxura du, eta behe-barailaren atala da. *ES*: Mentón, barbilla *FR*: Menton *EN*: Mentum *Arloa*: Anat.
- Kokzix**: iz. Hezur zorrotza, bizkarrezurraren behealdean kartilago-zuntzeko disko batez sakroarekin giltzatzen dena. Oinarrizko 3-5 ornoz osaturik dago, eta elkarri itsatsirik daude orno horiek. *ES*: Coxis, cóccix *FR*: Coccyx *EN*: Coccyx *Arloa*: Anat.
- Kolageno**: iz. Zuntz erretikular txikia duten hariizpiz osaturiko proteina. Ehun konektiboaren, hezurren eta kartilagoen gai organikoaren osagai nagusia da. Beroarekin, gelatina bihurtzen da. *ES*: Colágeno *FR*: Collagène *EN*: Collagen *Arloa*: Biokim.
- Kolapso**: 1. iz. Muturreko ahulezia eta bat-bateko depresioa ezaugarri dituen egoera; bihotz-funtzioak ahultzen ditu. Tratatu ezean, shock egoera eragin dezake. 2. iz. Organo nahiz hodi baten paretaren tonu-galera; haren lumena ixtea edo gutxitzea dakar. *ES*: Colapso *FR*: Collapsus *EN*: Collapse *Arloa*: Med.
- Kolateral**: izond. Hodi edo nerbio nagusi batetik irteten den adar txikia; esate baterako, arteriolak eta benulak. *ES*: Colateral *FR*: Collatéral *EN*: Collateral *Arloa*: Anat.
- Kolera**: iz. Heste meharreko gaixotasun kutsagarri akutua. *Vibrio cholerae* baziloak eragiten du.

- Koleraren ezaugarri dira: gorakoak, beherako ugariak, sabeleko mina, egarria, pisua galtzea, gorputzeko temperatura jaitea eta karranpak. Sendagai moduan, gatz-disoluzioak sartzen dira zainetan; antibiotikoak ere lagungarri dira, baina ez dute gaixotasuna sendatzen. Hilgarria izan daiteke, modu egokian tratatzen ez bada. *ES: Cólera FR: Choléra EN: Cholera Arloa: Med.*
- Kolesterol:** iz. Animalia-jatorria duen esterola; organismoak sintetizatzen du, eta hainbat organotan agertzen da: behazunean, odolean, garunehunean, gibelean, giltzurrunetan, giltzurrun gaineko guruinetan eta nerbio-zuntzen mielina-zorroan. Gantz-azidoen xurgapena eta garraioa errazten ditu, eta D bitaminaren eta hainbat hormona esteroideoren sintesiaren ekoizle da. Gorputzak behar ez duen kolesterola kanporatu egiten da, gerneruaren eta gorotzen bidez. *ES: Colesterol FR: Cholestérol EN: Cholesterol Arloa: Biokim.*
- Kolibazilo:** iz. Bakterio gramnegatiboa. Gizakien eta animalien hesteetan egoten da egoera normaletan ere, baina patogeno bihur daiteke. *ES: Colibacilo FR: Colibacille EN: Colibacillus Arloa: Mikrob.*
- Koligatibo:** izond. (Propietate bati buruz) Kimika fisikoan, gai baten partikulen kopuruaren mende dagoena, baina gai horren izaera kimikoaren mende egon gabe. *ES: Coligativo FR: Colligative EN: Colligative Arloa: Kim.*
- Koliko:** 1. iz. Erraietako min akutua; organo bane-hutsetako nahiz tutu-formakoetako —ureterra edo hesteak, adibidez— gihar lisoaren buxadurak, bihurdurak nahiz espasmoak eragina izan ohi da. 2. izond. Kolonari dagokiona. *ES: Cólico FR: Colique EN: Colic Arloa: Med., Anat.*
- Koliko nefritiko:** iz. Min zorrotza, ureteraren buxaduraren ondoriozkoa. Bizkarraren behealdean —giltzurrunen gainean— agertzen da mina. Eskuarki, kalkuluek eragina izaten da. *ES: Cólico nefrítico FR: Colique néphrétique EN: Nephritic colic*
- Kolitis:** iz. Heste lodiaren hantura; haren ezaugarri dira min kolikoa eta beherakoa edo idorrerria, eta, sarritan, tentsio emozionalaren ondorioz etortzen dira. *ES: Colitis FR: Colite EN: Colitis Arloa: Med.*
- Kolkizina:** iz. Azpelarraren osagai aktiboa; glukosido kristalizatu pozoitsua da, eta alkoholetan disolbagarria. Hezueriaren tratamenduan erabiltzen da, dosi txikitik. *ES: Colquicina, colchicina FR: Colchicine EN: Colchicine Arloa: Kim.*
- Koloidal:** 1. izond. Koloidearen izaera duena. 2. izond. Agregazio-egoeran dagoena, erabateko disoluzioaren eta esekiduraren artean. *ES: Coloidal FR: Colloïdale EN: Colloidal*
- Koloide:** iz. Materiaren egoera; molekula handiak edo prezipitatzen ez diren molekula multzoak beste ingurune batean daude barreiatuak. Ezin dituzte mintzak zeharkatu, koloideetako partikulen tamainagatik. *ES: Coloide FR: Colloïde EN: Colloid Arloa: Kim.*
- Kolon:** iz. Heste lodiaren zatia, heste itsutik ondeteraino doana. Lau atal ditu: goranzkoa, zeharkakoa, beheranzkoa eta sigmaidea. *ES: Colon FR: Côlon EN: Colon Arloa: Anat.*
- Kolon-arteria:** iz. Heste lodiko arteria. *ES: Arteria cólica FR: Artère colique EN: Colic artery Oharrak: Arteria kolikoa hiru dira: eskuineko arteria kolikoa, peritoneoaren atzetik goranzko kolonaren aldera hedatzen dena; erdiko arteria kolikoa, mesokolonean zeharkako kolonerantz hedatzen dena; eta ezkerreko arteria kolikoa, peritoneoaren atzetik beheranzko kolonaren aldera hedatzen dena. Arloa: Anat.*
- Kolonia:** iz. Espezie bereko zelula edo organismo multzoa; zelula bakar batetik eratorriak dira. Taldeak erazten dituzte beren garapen-zikloan. Itxurari dagokionez, leunak, zimurrak edo nanoak izan daitezke. *ES: Colonia FR: Colonie EN: Colony Arloa: Biol.*
- Kolonizatu:** ad. Hutsik dagoen leku batean, animalia- edo landare-espezie bat ezarri. *ES: Colonizar FR: Coloniser EN: To colonize Arloa: Biol.*
- Kolonizazio:** iz. Mikroorganismoen hazkundera bizi-dunetan; ez da kaltegarria organismoarentzat. *ES: Colonización FR: Colonisation EN: Colonisation Arloa: Biol., Med.*
- Koloregabe:** izond. Kolorerik ez duena. *ES: Incoloro FR: Incolore EN: Colourless*
- Kolorge:** izond. Ikus 'koloregabe'.
- Kolpatu:** ad. Ehun organiko batean makatua eragin —baina zauririk ez—, bortizki joz edo estutuz. *ES: Contusionar EN: To contuse, to bruise*
- Kolpatu:** izond. Ikus 'zauritu'.
- Kolpe:** iz. Ikus 'atake'.
- Kolutorio:** iz. Sendagaidun likidoa; ahoa garbitzeko eta ahoko muki-mintzak tratatzeko erabiltzen da. *ES: Colutorio FR: Collutoire EN: Collutory*
- Koma:** iz. Osasun-egoera larria; koma-egoeraren ezaugarri dira: begietako bat-bateko mugimendurik eza, estimulu mingarrien aurrean erantzunik eza, eta hitz egiteko gaitasunik eza. Koman dagoen gaixoa ezin da esnatu. Komaren eragile izan daitezke: traumatismoak, garuneko tumorrak, hematoma, intoxikazio-egoerak, entzefalitisa dakarten gaixotasun kutsagarri larriak, gaixotasun bascularrak, pozoidurak, eta azidosi diabetikoa. *ES: Coma FR: Coma EN: Coma Arloa: Med.*

- Komatoso:** izond. Koma-egoerari edo ez-ohiko loaldi sakonari dagokiona. *ES:* Comatoso *FR:* Marginalement conscient *EN:* Comatose *Arloa:* Anat.
- Komisura:** iz. Bi atal anatomikoren arteko lotunea. *ES:* Comisura *FR:* Commissure *EN:* Commissure *Adibideak:* Begiko angelua, ezpainetakoa, eta abar. *Arloa:* Anat.
- Komunikatu:** 1. ad. Seinaleak igorri, hartzaileak eta igorleak elkarrekin duten kodea erabiliz. 2. ad. Bi gune pasabide batez elkartuak egon. *ES:* Comunicar *FR:* Communiquer *EN:* To communicate
- Komunikatzaile:** 1. izond. Komunikatzen duena, edo komunikatzeko balio duena. 2. izond. Lotura bat osatzen duena. *ES:* Comunicante *FR:* Communicateur *EN:* Communicator
- Komunikazio:** iz. Informazioa duen mezu bat igortzean datzan prozesu oro; batez ere pertsonen artean igortzen den mezuari dagokio, edozein dela ere erabilitako bidea. *ES:* Comunicación *FR:* Communication *EN:* Communication
- Konbertsio:** iz. Babes-mekanismoa; histerian agertzen da, batez ere; gatazka psikiko bati aurre egin nahirik, hainbat sintoma —somatikoak, higidurazkoak edo sentimenezkoak— agertzen dira. *ES:* Conversión *FR:* Conversion *EN:* Conversion *Arloa:* Psikol.
- Konbultsibo:** izond. Konbultsioak eragiten dituen. *ES:* Convulsivo *FR:* Convulsif *EN:* Convulsive *Arloa:* Med
- Konbultsio-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'konbultsibo'.
- Konbultsio:** iz. Gihar-multzo baten bat-bateko eta nahi gabeko uzkurdura bortitza. Hainbat eragile izan ditzake: sukarra (haurretan batez ere), idorria, hesteetako bizkarroiak, epilepsia, pozoitzeak, histeria, garuneko kolpeak, eta abar. Jarraitua edo ez-jarraitua izan daiteke, eta, horren arabera, tonikoa edo klonikoa. *ES:* Convulsión *FR:* Convulsions *EN:* Convulsion *Arloa:* Med.
- Kondentsagarri:** izond. Kondentsa daitekeena. *ES:* Condensable *FR:* Condensable *EN:* Condensable
- Kondentsagarritasun:** iz. Zenbait gorputzek kondentsatzeko duten gaitasuna. *ES:* Condensabilidad
- Kondentsazio:** iz. Prozesu inkontzienteen funtzio-namendurako oinarriko moduetariko bat. Errealitatean inoiz ikusten ez diren multzotan biltzen dira errepresentazio, oroitzapen eta pentsamen-duak, eta sinbolo bakar batek ordezkatzeko ditu. Ametsetan nabarmentzen da, bereziki. *ES:* Condensación *FR:* Condensation *EN:* Condensation *Arloa:* Psikol.
- Kondilo:** iz. Hezuraren giltzadura-guneko irten-gune biribildua; han txertatzen dira lotailuak eta giharrak. *ES:* Cóndilo *FR:* Condyle *EN:* Condyle *Arloa:* Anat.
- Kondritis:** iz. Kartilagoaren hantura. *ES:* Condritis *FR:* Chondrite *EN:* Chondritis *Arloa:* Med.
- Kondroma:** iz. Kartilago-zelulaz osaturiko tumor onbera; sarritan sortzen da, eta kartilagoaren barnean (enkondroma) edo gainazalean (ekondroma) hazten da, astiro. *ES:* Condroma *FR:* Chondrome *EN:* Chondrome *Arloa:* Med.
- Konektibo:** izond. Ehun multzoa; organismo baten ehunak edo organoak elkarren artean lotzen ditu. Zuntzez eta zelula mota ugaziz osatua dago. *ES:* Conectivo *FR:* Connectif *EN:* Connective *Arloa:* Biol.
- Kongestio:** iz. Gorputzeko atal edo organo bateko likido-pilaketa, ez-ohikoa. Odola izaten da likido hori eskuarki, baina behazuna edo mukia ere izan daitezke. *ES:* Congestión *FR:* Congestion *EN:* Congestion *Arloa:* Med.
- Kongestionatu:** ad. Likido gehiegi pilatu, gorputzeko gune batean. *ES:* Congestionar *FR:* Congestionner *EN:* To congest *Arloa:* Med.
- Konjuntiba:** iz. Betazalen barne-azala eta esklerotikaren aurrealdea estaltzen dituen mintza. *ES:* Conjuntiva *FR:* Conjunctive *EN:* Conjunctiva *Arloa:* Anat.
- Konjuntibitis:** iz. Konjuntibaren hantura; bakterio- edo birus-infekzioek, alergiak nahiz ingurune faktoreek eragin dezakete. *ES:* Conjuntivitis *FR:* Conjonctivite *EN:* Conjunctivitis *Arloa:* Med.
- Konjuntibo:** izond. Ikus 'konektibo'. *ES:* Conjuntivo *FR:* Conjonctif, connectif *EN:* Connective *Arloa:* Biol.
- Konkor:** iz. Bizkarreko irtengunea, bizkarrezurreko deformazio baten ondoriozkoa. *ES:* Abultamiento
- Konkordun:** izond. Bizkarrean konkorra duena. *ES:* Cheposo
- Konkordura:** iz. Atal baten tolestura natural edo istripuzkoa, bereziki hezurrena. *ES:* Encorvadura
- Konkortu:** ad. Norbait edo zerbait okertu, gako-nahiz konkort-itxuran. *ES:* Corvar
- Konkortu:** izond. Ikus 'konkordun'.
- Konkrezio:** iz. Masa inorganikoa; zelula-ehunetan eratzen da, gatz-mineralak pilatzearen ondorioz. *ES:* Concreción *FR:* Concrétion *EN:* Concretion *Arloa:* Med.
- Konnatu:** izond. Ikus 'sortzekide'.
- Kono:** iz. Erretinako zelula foto-hartzailea; koloreen pertzepzioa ahalbidetzen du. Erretina-kono bana dago oinarriko kolore bakoitzarentzat. Gainerako koloreak, aldiz, kono mota bat baino gehiago kitzikatuz ikusten dira. *ES:* Cono *FR:* Cône *EN:* Cone *Arloa:* Anat.

- Konorterik gabe:** adlag. Sinkopeagatik, koma-egoe-ragatik eta abarregatik kordea une batez galdurik. *ES:* Inconsciente *FR:* Inconscient *EN:* Unconscious
- Konorte:** iz. Kontzientziaren egoera; norberari eta ingurumenari dagokio, horietan, berehalako kontuetara zuzentzen baita arreta. *ES:* Conocimiento *FR:* Conscience *EN:* Consciousness
- Konortea galdu:** ad. Zentzua eta konortea galdu. *ES:* Desmayar, desvanecer
- Konortegabetu:** ad. Ikus 'konortea galdu'.
- Konorte-galera:** iz. Ikus 'korde-galtze', 'sinkope'.
- Konorterik ez:** iz. Kontzientzia falta osoa nahiz neurri batekoa, edo sentimen-kitzikapenekiko erreazio falta. Hainbat arrazoiengatik gerta daiteke: arnas gutxiegitasuna edo shocka, garuneko depresore metabolikoak edo kimikoak —farmakoak, pozoiak, zetonak, desoreka elektrolitikoak—, garuneko lesioak —traumatismoa, konbulsioak, garuneko hodietako asaldak, tumorrak, garuneko infekzioak—, eta abar. *ES:* Inconsciencia *FR:* Inconscience *EN:* Unconsciousness
- Konplexu:** 1. izond. Hainbat elementuz osatua dagoena. 2. iz. Elektrokardiografian, aurikula baten edo bentrikulu baten sistolea adierazten duen atala. 3. iz. Gaixotasun baten sintoma multzoa. *ES:* Complejo *FR:* Complexe *EN:* Complex *Arloa:* Med.
- Konplexu:** iz. Balio afektibo sakona duten oroitzapenen eta errepresentazioen multzoa. Batzuetan, guztiz inkontzientea da; beste batzuetan, berriz, neurri batean bakarrik da inkontziente. Haurtzaroen izandako giza harremanen ondorioz eratzten dira konplexuak, eta maila psikologiko guztiak egituratu ditzakete: emozioak, jarre-ak eta jokabide egokituak. *ES:* Complejo *Arloa:* Psikol.
- Konplexu:** iz. Konposatu inorganikoen mota bat, *koordinazio-konposatu* ere esaten zaio. Ioi metaliko zentral bat molekular edo ioiez (*ligando* deritze) inguratua agertzen da. *ES:* Complejo *Arloa:* Kim.
- Konponbiderik gabe:** izond. Ikus 'konponezin'.
- Konponduezin:** izond. iz. Ikus 'konponezin'.
- Konponezin:** izond. Ezin konpon daitekeena, edo ezin senda daitekeena. *ES:* Irreparable *FR:* Irréparable *EN:* Non-repairable
- Konposatu:** izond. (Gai bati buruz) Proporzio jakinetan kimikoki konbinaturiko bi elementuz edo gehiagoz osatua; elementu horiek ezin daitezke baliabide fisikoen bidez bereizi. *ES:* Compuesto *FR:* Composé *EN:* Compound *Arloa:* Kim.
- Konpresa:** iz. Gazaz egina —gehienetan— dagoen zapi biguna; gorputzeko atal batean beroa, hotza edo sendagaiak jartzeko erabiltzen da. Odoljarioak kontrolatzeko ere erabil daiteke, zaurien gainean jarri. *ES:* Compresa *FR:* Compresse *EN:* Compress *Oharrak:* Konpresak erabiltzen dira hilekoan kanporatzen den odola xurgatzeko.
- Konprimitu:** ad. Gorputz baten bolumena txikiagotu, presio bidez. *ES:* Comprimir *FR:* Comprimer *EN:* To compress
- Konprimitu:** iz. Sendagai baten dosifikazio txiki eta solidoa. Ia edozein neurri, forma, pisu eta kolore izan dezake. Gehienak osorik irentsi ahal izateko eginak daude, baina batzuk ahoan nahiz likidotan disolba edo murtxika daitezke irentsi aurretik; zenbait konprimitu gorputzeko barrunberen batean jar daitezke. *ES:* Comprimido *FR:* Comprimé *EN:* Tablet *Arloa:* Med.
- Konpulsio:** iz. Barne-indar menderaezina, errepikakorra eta irrazionala; eskuarki, norberaren balio eta aburuen aurkakoa da. Indar hori ekintza batean gauzatu ezean, antsietate larria eragiten du. *ES:* Compulsión *FR:* Compulsion *EN:* Compulsion *Arloa:* Psikiat.
- Konstriksio:** iz. Ikus 'hertsadura'.
- Kontraindikatu:** ad. Tratamendu bat erabiltzea ez-komenigarritzat jo, kasu horretan berez erabiliko litzatekeen tratamendua bada ere. *ES:* Contraindicar *EN:* To contraindicate *Arloa:* Med.
- Kontraindikazio:** iz. Egoera edo baldintza patologikoa; desegoki bihurtzen du gaixotasun baten tratamendu jakin bat. *ES:* Contraindicación *FR:* Contre-indication *EN:* Contraindication *Arloa:* Med.
- Kontrako eztarrira joan:** ad. Edozein gaik arnasbidea oztopatu. Irentsitakoa hestegorritik joan beharrean trakean sartu delako gertatzen da gehienetan. *ES:* Atragantar
- Kontrako eztarririk sartu:** ad. Ikus 'kontrako eztarrira joan'.
- Kontraktura:** iz. Nahitaezkoa ez den uzkurdura iraukorra, gihar-talde batena edo gehiagorena; geldirik eta zurrin egonarazten dio erasaten dion atal horri. *ES:* Contractura *FR:* Contracture *EN:* Contracture *Arloa:* Med.
- Kontraste:** iz. Organismoan sartzen den gai erradiopakoak; X izpien bidez hainbat organo ikusi ahal izateko sartzen da. *ES:* Contraste *FR:* Contraste *EN:* Contrast *Arloa:* Med.
- Kontrazepzio:** iz. Haurdunaldia ekiditeko teknika edo prozedura; sendagaiak edo beste zenbait metodo erabiliz egiten da. *ES:* Contracepción *FR:* Contraception *EN:* Contraception *Adibideak:* Kontrazepzio-metodoak dira: pilula, preserbatiboa, diafragma, espermizida, umetoki barneko gailua (UBG), eta abar. *Arloa:* Med.

- Kontrazepziozko:** izlag. (Gai edo teknika bati buruz) Ernalketa ekiditen duena. *ES:* Contraceptivo *FR:* Contraceptif *EN:* Contraceptive
- Kontrol:** iz. Zerbait zaintzeko edo egiaztatzeko azterketa. *ES:* Control *FR:* Maîtreiser *EN:* Control
- Kontrolatu:** 1. ad. Zerbait modu egokian dagoela egiaztatzeko azterketa egin. 2. ad. Egoera batean eragina izan, bulkadak kontzienteki mugatuz. *ES:* Controlar *FR:* Contrôler *EN:* To control
- Kontrolatzaile:** izond. Kontrolatzen duena. *ES:* Controlador *FR:* Contrôleur *EN:* Controller
- Kontsulta:** iz. Medikuen arteko bilera, gaixotasun baten diagnostikoari eta tratamenduari buruz hitz egiteko. *ES:* Consulta *FR:* Consultation *EN:* Consultation
- Kontsulta-gela:** iz. Ikus 'kontsultategi'.
- Kontsultategi:** iz. Medikuak bisitak hartzen dituen gela. *ES:* Consultorio *FR:* Cabinet de consultation *EN:* Consulting room
- Kontusio:** iz. Lesio traumatikoa ehun organikoe-tan, kolpe batek eragindakoa. Eskuarki, ez du urradurarik eragiten. Hantura, kolore-aldaketa eta mina ditu ezaugarri. *ES:* Contusión *FR:* Contusion *EN:* Contusion *Oharrak:* Kontusioak aurrera ez egiteko, gune horretan berehala hotza jartzea komeni da.
- Kontzentrazio:** iz. Nahaste batean osagai batek nahaste osoarekiko duen proportzioa. *ES:* Concentración *FR:* Concentration *EN:* Concentration *Arloa:* Kim.
- Kontziente:** 1. iz. Gogamenaren atala; atal horretan, jakinaren gainean dago pertsona bere pentsamenduz, ideiez eta emozioez. *ES:* Consciente *Arloa:* Psikol. 2. izond. Zentzumen-kinada bati erantzuteko gai dena. *ES:* Consciente *FR:* Conscient *EN:* Conscious *Arloa:* Med.
- Kontzientzia:** iz. Gizabanakoak bere buruarekiko —eta jasandako aldaketekiko— edo inguruarekiko duen intuiziozko eta gogoetazko ezagutza. *ES:* Conciencia *FR:* Conscience *EN:* Consciousness
- Koordinatu:** ad. Ahalegin guztiak bateratu, helburu jakin bat lortu ahal izateko. *ES:* Coordinar *FR:* Coordonner *EN:* To coordinate
- Koordinazio:** iz. Funtzio batean elkarrekin parte hartzen duten atalen jarduera harmonikoa. *ES:* Coordinación *FR:* Coordination *EN:* Coordination *Arloa:* Med.
- Kopeta:** iz. Aurpegiaren goiko aldea, lokien artean dagoena; bekainetatik ilearen hasierako guneraino doa. *ES:* Frente *FR:* Front *EN:* Forehead *Arloa:* Anat.
- Kopeta-hezur:** iz. Ikus 'hezur frontal'.
- Kopetako gihar:** iz. Kopetan dagoen giharra. *ES:* Músculo frontal *FR:* Muscle frontal *EN:* Frontal muscle *Arloa:* Anat.
- Koprofilia:** iz. Zikinkeriekiko —eta, batez ere, gorrotekiko— erakarmena. *ES:* Coprofilia *FR:* Coprophilie *EN:* Coprophilia *Arloa:* Psikiat.
- Koprolito:** iz. Gorozki eraturako masa gogorra, hesteetan dagoena; batez ere, heste lodian ur gehiegi xurgatu delako gertatzen da. *ES:* Coprolito *FR:* Coprolithe *EN:* Coprolith *Arloa:* Med.
- Kopulatu:** ad. Arra eta emea sexuz elkartu; koitua egin. *ES:* Copular *EN:* To copulate
- Kopulazio:** iz. Ikus 'koito'. *ES:* Cópula, copulación *FR:* Copulation *EN:* Copulation
- Korakoide:** iz. Eskapulako apofisia; gako-itxura du sorbaldako irtengunerik nabarienean. *ES:* Coracoides *FR:* Coracoïde *EN:* Coracoid *Arloa:* Anat.
- Korda:** iz. Soka-itxurako organo edo atala. *ES:* Cuerda *FR:* Corde *EN:* Cord *Arloa:* Anat.
- Korde:** iz. Ikus 'konorte'.
- Kordea galdu:** ad. Ikus 'konortea galdu'.
- Kordegabetu:** ad. Ikus 'konortea galdu'.
- Korde-galtze:** iz. Zentzua eta konortea galtzea. *ES:* Desmayo
- Kordoi:** iz. Egitura luze, biribildu eta malgua. *ES:* Córdón *FR:* Corde *EN:* Cord *Arloa:* Anat.
- Kordoi espermático:** iz. Barriletatik izarteko eraztun sakonera doan egitura. *ES:* Córdón espermático *FR:* Cordon spermatique *EN:* Spermatic cord
- Korea:** iz. Nerbio-gaixotasuna. Nahi gabeko gihar-uzkurdura zakar irregularrak ditu ezaugarri. Hainbat egoeraren ondorioz agertzen da: suminkortasuna, depresioa, eta buru-asalduak —batez ere haurtzaroan—. *ES:* Corea *FR:* Chorée *EN:* Chorea *Arloa:* Med.
- Korion:** 1. iz. Enbrioia inguratzen duen mintza. Karena eratzen du. 2. iz. Epitelioaren eta larruazaleko dermisaren azpiko mukosetako geruza sakon baskularra. *ES:* Corion *FR:* Chorion *EN:* Chorion *Arloa:* Anat.
- Kornea:** iz. Begi-globoaren aurreko aldea, ganbila eta gardena. Bost geruza dituen egitura zuntzua da. Dentsitate handikoa, lodiera uniformekoa eta ez-baskularra da. Begira sartzen den argia errefraktatzen du korneak, eta irudiak erretinan egokitzen laguntzen du. *ES:* Córnea *FR:* Cornée *EN:* Cornea *Arloa:* Anat.
- Kornete:** iz. Sudur-zuloko hormetan dauden hezur-xafla txiki biribilduak. *ES:* Cornete, concha
- Koroa:** 1. iz. Esmaltez estalitako hortz zatia 2. iz. Koroa-itxuran antolatua dagoen gorputz-organoko edo atala. *ES:* Corona *FR:* Couronne *EN:* Corona *Arloa:* Med., Anat.
- Koroide:** iz. Begiko geruza baskular iluna, esklerotikaren eta erretinaren artean dagoena. Odol-hodi txiki askok eta pigmentudun zelulek osatzen dute. Koroidearen pigmentuak erretina ba-

- besten du, argi gehiegi denean kalterik izan ez dezan. *ES: Coroides FR: Choroïde EN: Choroïd*
- Koroka:** iz. Ikus 'estertore'.
- Koronario:** izond. Koroa-itxuran zerbait inguratzen duten egiturei dagokiena; esate baterako, bihotza inguratzen duten arteria koronarioak. *ES: Coronario FR: Infarctoïde EN: Coronary Oharrak: Arteria koronarioak (ezkerraldekoa eta eskuinaldekoa) aorta arterian jaiotzen dira, eta, bihotza inguratuz, bi adarretan banatzen dira. Odol garbia —oxigeno asko duena— garraiatzen dute bihotz-hormetara. Arloa: Anat.*
- Korpuskular:** 1. izond. Korpuskuluei dagokiena. 2. izond. Korpuskuluak dituen. *ES: Corpuscular FR: Corpusculaire EN: Corpuscular*
- Korpuskulu:** iz. Gorputz edo masa txikia. *ES: Corpúsculo FR: Corpuscle EN: Corpuscle Arloa: Biol.*
- Korrok egin:** ad. Urdaileko gasak zarata eginez ahotik atera. *ES: Eructar FR: Eructer EN: To belch*
- Korroka(da):** iz. Urdailean eratzen diren gasak ahotik zarataz ateratzearen emaitza. *ES: Eructo FR: Eructation EN: Belch, eructation*
- Korronte:** iz. Fluxu edo likido baten higidura; partikulak noranzko berean hitgizten dira. *ES: Corriente FR: Courant EN: Current*
- Korrosibo:** izond. Ehun bat edo beste edozein gai erretzeko gaitasuna duena. *ES: Corrosivo FR: Corrosive EN: Corrosive*
- Korrosio:** iz. Ehun baten suntsipen geldia; erregari baten eraginez gertatzen da. *ES: Corrosión FR: Corrosion EN: Corrosion*
- Kortex:** iz. Organo anatomiko baten kanpoaldeko geruza. *ES: Córtex FR: Cortex EN: Cortex Arloa: Anat.*
- Kortikal:** 1. izond. Kortexari dagokiona. 2. iz. Kortexak isurtzen duen gaia. *ES: Cortical FR: Cortical EN: Cortical Arloa: Anat.-Biol.*
- Kortikoide:** iz. Giltzurrun gaineko guruinen kortexak jariatzen dituen hormonak, naturalak edo sintetikoak. Eragina dute organismoaren oinarritzko prozesuetan. Glukokortikoideak eta mineralokortikoideak daude kortikoide sintetizatuen artean. Hanturaren kontra erabiltzen dira, bereziki. *ES: Corticoïde FR: Corticoïde EN: Corticosteroid Oharrak: Kortisola eta kortikosterona dira glukokortikoide nagusiak. Aldosterona da, berriz, gizakiaren fisiologian garrantzitsua den mineralokortikoide bakarra. Arloa: Biokim.-Biol.*
- Kortikosteroide:** iz. Ikus 'kortikoide'.
- Kortisona:** iz. Giltzurrun gaineko guruinean sintetizatzen den hormona glukokortikoidea; era sintetikoan ere lor daiteke. Hanturaren aurka erabiltzen da. *ES: Cortisona FR: Cortisone EN: Cortisone Oharrak: Artritisak eragiten dituen ondoezak sendatzen ditu, baina ez du eritasuna bera sendatzen. Begietako eritasunak, alergiak, eta abar sendatzeko erabiltzen da, baina kalteak ere eragin ditzake (urdaileko ultzera, hormoneta-ko eta nerbioetako gorabeherak, eta abar). Arloa: Biokim., Med.*
- Kortse:** iz. Mahukarik gabeko jantzia; bularraldea eta gerrialdea estu lotzen ditu. Gorputz-enborearren mugimenduak murrizteko eta tinko eusteko erabiltzen da. *ES: Corsé FR: Corset EN: Girdle*
- Koskadun:** izond. Ertzetan hortz-itxurako luzakinak dituen. *ES: Dentado*
- Kotilo:** iz. Hezur baten barrunbea, beste hezur baten burua jasotzen duena. *ES: Cotilo FR: Cotyle EN: Cotyle Arloa: Anat.*
- Koxal:** izond. Aldakari dagokiona. *ES: Coxal FR: Coxal EN: Coxal Arloa: Anat.*
- Kraska:** iz. Bat-bateko hots labur eta lehorra. Zerbait apurtzean, hezurren bat-edo, entzuten den hotsa da. *ES: Chasquido FR: Craquement EN: Click*
- Kretinismo:** iz. Adimen-urritasun sakona; tiroide guruinaren jarduera urriak (hipotiroidismoak) eragina da, eta endekapen fisikoarekin batera agertzen da. Jaiotzetiko asaldua da, eta garapen fisikoa eta mentala geratzea ditu ezaugarri. Kretinismoaren zeinuak dira: nanismoa, adimen-urritasuna, larruazal lehorra, zilborreko hernia, gihar-koordinaziorik eza, aurpegi-egitamu zakarrak, eta abar. Maiz agertzen da iodo urriko elikadura duten eta bozioa endemikoa den lurraldeetan. *ES: Cretinismo FR: Crétinisme EN: Cretinism Arloa: Med.*
- Kretino:** izond. Kretinismoa duena. *ES: Cretino FR: Crétin EN: Cretin Arloa: Med.*
- Kriokirurgia:** iz. Kirurgiaren adarra; ehunak suntsitzeko izozte-teknika lokalak erabiltzen ditu. *ES: Criocirugía FR: Cryochirurgie EN: Cryosurgery Arloa: Med.*
- Krisi:** 1. iz. Gaixotasun zikliko baten bilakaeran gertatzen den aldaketa azkarra; hobekuntza edo okerrera egitea ekar ditzake. 2. iz. Oreak psikikoaren haustura larri eta bat-batekoa. *ES: Crisis FR: Crise EN: Crisis Arloa: Med.-Psikol.*
- Krisialdi:** iz. Ikus 'krisi'.
- Kristal:** iz. Gai solido inorganiko gogorra. Haren atomoek edo molekulek hiru dimentsioko patroirregularra hartzen dute; patroir hori behin eta berriz errepikatzen da, eta kristalaren forma zehazten du. *ES: Cristal FR: Cristal EN: Crystal*
- Kristaldu:** ad. Zenbait gaik kristal-forma hartu. *ES: Cristalizar FR: Cristalliser EN: To crystallize Arloa: Kim.*

- Kristalino:** iz. Begiko egitura gardenia; kapsula batek inguratzen du, eta irisaren eta humore beirakarren artean dago. Argi izpiak erretinan fokatzen ditu. *ES:* Cristalino *FR:* Cristallin *EN:* Crystalline lens *Arloa:* Anat.-Biol.
- Kristalizazio:** iz. Kristalen eraketa; likido edo gas bat hoztuz egiten da, solido-egoerara iritsi arte; edo disoluzio bat hoztuz, solutua kristal-jalkin gisa prezipitatu arte. *ES:* Cristalización *FR:* Crystallisation *EN:* Crystallization *Arloa:* Kim
- Kristaltze:** iz. Ikus 'kristalizazio'.
- Kritiko:** izond. (Egoerei buruz) Kezka edo ondoez bizikoa, larria. *ES:* Crítico *FR:* Critique *EN:* Critical *Arloa:* Med.
- Kromatida:** iz. Hariizpi formako egitura; kromosometan eratzen da, zelularen zatiketako lehen faseetan. Kromosoma bakoitza bi kromatidatan banatzen da. Bi kromatidak gutziz banatzen dira zatiketaren azken faseetan. *ES:* Cromátida, cromátide *FR:* Chromatide *EN:* Chromatid *Arloa:* Biol.
- Kromatina:** iz. ADNz eta proteinazko zuntzez eratutako multzoa, interfasean eukariotoen nukleo-ko kromosomak eratzen dituena. *ES:* Cromatina *FR:* Chromatine *EN:* Chromatin *Arloa:* Biol.
- Kromatoforo:** iz. Pigmentudun egitura biologikoa, pigmentua ekoizten edo biltzen duena; zelula kromatoforoak epidermisaren geruza sakonetan eta koroidean daude. *ES:* Cromatóforo *FR:* Chromatophore *EN:* Chromatophore *Arloa:* Biol.
- Kromatografia:** iz. Bereizketa-prozesua; disoluzio bateko osagaien molekula-desberdintasunak maila makroskopikora eramateko aukera ematen du, baliabide fisikoen laguntzaz. *ES:* Cromatografía *FR:* Chromatographie *EN:* Chromatography *Arloa:* Biol.
- Kromo:** iz. Cr. Elementu kimiko metalikoa, gris-zurixka, oso distiratsua, gogorra eta herdoilgaitza. Izadian ez da bakarrik izaten, baina ugaria da beste gai batzuekin konbinatuta. Pigmentuak dira kromoaren zenbait gatz, eta guztiak dira toxikoak. Garrantzia du giza elikaduran; karbohidratoen metabolismoan, batez ere. Kromo-51 isotopoa azterketa hematologikoetan erabiltzen da. *ES:* Cromo *FR:* Chrome *EN:* Chromium *Arloa:* Kim.
- Kromoplasto:** iz. Kromatoforoa; kolore horia edo laranja du, karotenoaren, xantofilaren eta beste zenbait gairen eraginez. *ES:* Cromoplasto *FR:* Chromoplaste *EN:* Chromoplast *Arloa:* Biol.
- Kromosoma:** iz. Zelularen nukleoaren osagaia, geneak gordetzen dituena. ADNren informazio genetikoa mantentzea etaugaritzea dute eginkizun nagusi. Kromosoma bakoitza ADN nukleo-proteinarenean kate bikoitzez osatua dago; kate hori helize-itxuran bildua eta oinarrizko proteina bati —gehienetan histonari— lotua dago. Gizakiak 46 kromosoma ditu: 22 bikote homologo eta 2 kromosoma sexual. *ES:* Cromosoma *FR:* Chromosome *EN:* Chromosome *Arloa:* Biol.
- Kromosomiko:** izond. Kromosomei dagokiena. *ES:* Cromosómico *FR:* Chromosomique *EN:* Chromosomal *Arloa:* Biol.
- Kroniko:** izond. Denbora luzean astiro garatuz irauten duen gaixotasuna; bizitza osorako izaten da, sarritan. *ES:* Crónico *FR:* Chronique *EN:* Chronic *Arloa:* Med.
- Krural:** izond. Zangoari dagokiona. *ES:* Crural *FR:* Crural *EN:* Crural *Arloa:* Anat.
- Kubitu:** iz. Besaurreko bi hezurretatik luzeena; besaurrearen erdialdean dago. Olekranon apofisia du goialdean, eta apofisi horrek ukondoaren irtelegunea eratzen du. Besahezurrarekin eta erradioarekin giltzatua dago. *ES:* Cúbito *FR:* Cubitus, ulna *EN:* Cubitus, ulna *Arloa:* Anat.
- Kuboide:** iz. Tartsoaren kanpo-ertzeko hezur laburra. Kalkaneoarekin, hiruugarren hezur kuneiformearekin, eta laugarren eta bosgarren metatarsoko hezurrekin giltzatua dago. *ES:* Cuboides *FR:* Cuboïde *EN:* Cuboid bone *Arloa:* Anat.
- Kukurruku-etzul:** iz. Ikus 'kukutxetzul'.
- Kuku-sagar:** iz. Ikus 'kuskuilu'.
- Kukutxetzul:** iz. Arnas gaixotasun akutua eta oso kutsagarria. *Bordetella pertussis*-ek eragiten du. 2-5 urte bitarteko haurrek izaten dute batez ere. Haren ezaugarri dira etzulaldi paroxistikoak; horiek amaitzean, arnasoara zatatatsua izaten dira. Etzulaldien ondoren, aurpegia hazi eta gorritu egiten da. *ES:* Tos ferina, coqueluche *FR:* Coqueluche *EN:* Pertussis *Arloa:* Med.
- Kultura:** iz. Laborategian hazitako mikroorganismo edo ehunen multzoa (emaitza). *ES:* Cultivo *FR:* Culture *EN:* Culture *Arloa:* Biol.
- Kuneiforme:** izond. Tartsoko bigarren hezur ilarako falka-formako hiru hezurretako bakoitza. *ES:* Cuneiforme *FR:* Cunéiforme *EN:* Cuneiform *Arloa:* Anat.
- Kurare:** iz. *Stryknos* generoko landare tropikaletatik lortutako gaia. Gihar-lasaigarri eraginkorra da; nerbio-kinaden transmisioa ekiditen du lotura neuromuskularen bidez. Paralisi orokorra eragiten du dosi handitan, efektua gehienetan antikolinergikoen bidez itzulgarria den arren. Tetanosaren aurka erabiltzen da konbultsioak murrizteko, elektroshokean gihar-espasmoak txikiagotzeko eta anestesian gihar-erlaxazio orokorrago lortzeko. *ES:* Curare *FR:* Curare *EN:* Curare
- Kurba:** iz. Metodo grafiko gisa erabiltzen den lerro zuzen edo kurbatua; azterketa edo txosten batean jasotako datuak banatzeko eta agertzeko erabiltzen da. *ES:* Curva *FR:* Courbe *EN:* Curve

- Kurbadura:** iz. Norabide zuzena aldatzearen ondorioa. *ES:* Curvatura *FR:* Courbure *EN:* Curvature
- Kuretaje:** 1. iz. Barrunbe bateko edo azalera baten hormako materiala karrakatzea; tumorrak eta ezohiko ehunak kentzeko, zein azterketa mikroskopikorako ehunak lortzeko egiten da. 2. iz. Legra bidez egiten den erauzketa, endometrioarena, endozerbixarena, edo biena. *ES:* Legrado, raspado *FR:* Curettage *EN:* Curettage *Arloa:* Med.
- Kuretajea egin:** ad. Legra batez ehuna edo ehun-hondarrak kendu; zerbaiten azala indarrez igurtziz egiten da. *ES:* Legrar, raspar *FR:* Curette *EN:* To curet *Arloa:* Med.
- Kurruka-eztul:** iz. Ikus 'kukutxeztul'.
- Kurruska:** iz. Ikus 'kartilago'.
- Kuskuilu:** iz. Azido tanikoa sortzen duen konkorriribildua; intsektuen eraginez agertzen da *Quercus* generoko landareetan. *ES:* Agalla *Arloa:* Biol.
- Kutikula:** iz. Epidermisaren kanpoko geruza, kutinaz eratua eta urarekiko irazgaitza; hatz edo behatz bateko azakalaren alde proximala estaltzen du. *ES:* Cutícula *FR:* Cuticule *EN:* Cuticle *Arloa:* Biol.
- Kutikular:** izond. Kutikulari dagokiona. *ES:* Cuticular *FR:* Cuticulaire *EN:* Cuticular
- Kutsadura:** 1. iz. Mikroorganismoen hazkundera, ez-bizidunetan. *ES:* Contaminación *FR:* Contamination *EN:* Contamination *Arloa:* Med. 2. iz. Ingurumenean gai kutsatzaileak hedatzearen ondorioa. 3. iz. Ikus 'kutsatze'.
- Kutsagarri:** 1. izond. Bide zuzenetatik edo zeharkakoetatik igarotzen dena. Esate baterako, gaixotasun kutsagarri bat. *ES:* Transmissible *FR:* Transmissible, communicable *Arloa:* Med. 2. izond. Infekzio bat eragin dezakeena. *ES:* Infeccioso
- Kutsagarritasun:** iz. Infekzio bat kutsatzeko gaitasun maila. *ES:* Contagiosidad *FR:* Contagiosité *EN:* Contagiosity *Arloa:* Med.
- Kutsakor:** izond. Kontaktu zuzenaren edo zeharkakoaren bidez kutsatzen dena. *ES:* Contagioso *FR:* Contagieux *EN:* Contagious
- Kutsatu:** 1. ad. Pertsona edo animalia batek gaixotasuna beste norbaiti igorri. *ES:* Contagiar *FR:* Polluer *EN:* To pollute 2. ad. Gorputz batean edo ingurumenean osasunarentzako kaltegarriak diren gaiak sartu. *ES:* Contaminar *FR:* Contaminer *EN:* To contaminate *Arloa:* Med.
- Kutsatzaile:** 1. izond. Ikus 'kutsagarri'. 2. izond. Kutsatzen duena. 3. iz. Ingurumenean dagoen gaia; eskuarki, arriskutsua da osasunarentzat. Gas-egoeran edo partikula txikitari ager daitezke kutsatzaileak atmosferan, eta narritagarriak izan daitezke birikentzat, begientzat eta larruazalarentzat. *ES:* Contaminante *FR:* Contaminant *EN:* Contaminant *Arloa:* Med.
- Kutsatze:** iz. Gaixotasun bat duen pertsona batekin kontaktu zuzena izatearen ondorioz, edo gaixohorrek erabilitako arropak, ontziak edo beste zenbait tresna erabiltzearen ondorioz, gaitza harrapatzea. *ES:* Contagio *FR:* Contagion *EN:* Contagion

L

.....

- Labirinto:** iz. Barne-belarria osatzen duten organoen multzoa. Bi zati ditu: hezur-labirintoa eta mintz-labirintoa. *ES:* Laberinto *FR:* Labyrinthe *EN:* Labyrinth *Arloa:* Anat.
- Laborategi:** iz. Bereziki egokitutako gela edo egoitza, ikerketa zientifikoak, analisiak, sendagaien prestateta, esperimentuak, eta abar egiteko. *ES:* Laboratorio *FR:* Laboratoire *EN:* Laboratory
- Labur:** 1. izond. Iraupen gutxikoa. 2. izond. Dagokion luzerara iristen ez dena, eta, bere espezietakoekin konparaturaz gero, txikia dena. *ES:* Corto *FR:* Court *EN:* Short
- Lagin:** iz. Osotasun bateko zati adierazgarria; osotasunari dagozkion emaitzak eta ondorioak lor daitezke haren ezaugarriak aztertuz. *ES:* Muestra *FR:* Échantillon *EN:* Sample
- Laktifero:** izond. Esnea daramana, edo esnea ekoizten duena. *ES:* Lactífero *FR:* Lactifère *EN:* Lactiferous
- Laktiko:** izond. Esnari eta haren eratorriei dago-kiena. *ES:* Láctico *FR:* Lactique *EN:* Lactic
- Laktona:** iz. Barne-ester zikliko jakin batzuen izen generikoa; zenbait azido-alkoholen edo azido-fenolen barne-esterifikazioaren ondorioz sortutakoak dira ester horiek. *ES:* Lactona *FR:* Lactone *EN:* Lactone *Arloa:* Biokim.
- Laktosa:** iz. Disakaridoa; ugaztun guztien esnean dago. Hidrolisiz deskonposatzen da, eta glukosa eta galaktosa monosakaridoak ematen ditu. Helburu askotarako erabiltzen da: haurrentzako elikagaiak egiteko, okintzan eta gozogintzan, margarina eta gurina egiteko, legamia egiteko, penizilina egiteko, eta abar. *ES:* Lactosa *FR:* Lactose *EN:* Lactose *Arloa:* Biokim.
- Lamina:** iz. Ikus 'xafla'.
- Lanbide-gaixotasun:** iz. Lan edo lanbide jakin baten ondoriozko gaixotasuna.
- Landarejale:** izond. Ikus 'begetariano'.
- Landatu:** ad. Ikus 'ezarri'.
- Landatze:** ad. Ikus 'ezarpen'.
- Landare-patologia:** iz. Botanikaren adarra; landare-organismo patogenoek, birusek, bakterioek eta onddoek landareetan eragindako gaixotasunak edo gaixotasun fisiologikoak aztertzen ditu. *ES:* Patología vegetal
- Lan-medikuntza:** iz. Prebentzio-medikuntzaren adarra; langileen osasunaz, ongizateaz eta segurtasunaz arduratzen da. *ES:* Medicina laboral, medicina del trabajo *FR:* Médecine du travail *EN:* Occupational medicine
- Larbatu:** izond. (Zenbait gaixotasun eta sintomari buruz) Ezkutukoa dena; erabat agerian ez dagoena. *ES:* Larvado *FR:* Larvé *EN:* Larvate *Arloa:* Med.
- Laringe:** iz. Ahotsaren organoa; arnasbideen zati bat da, eta faringea eta zintzur-hestea lotzen ditu. Hiru kartilago sinplez eta hiru kartilago bikoitzez eratua dago; kartilago horiek lotailu bidez lotuta daude elkarren artean, eta hainbat giharrek mugiarazten dituzte. Ahots-kordak ditu bere baitan. *ES:* Laringe *FR:* Larynx *EN:* Larynx *Arloa:* Anat.
- Laringeo:** izond. Laringekoa, edo hari dagokiona. *ES:* Laringeo *FR:* Laryngée *EN:* Laryngeal *Arloa:* Anat.
- Laringitis:** iz. Laringearen hantura; bereziki, laringearen barnealdea estaltzen duen mukosarena. Ahots-korden edemarekin batera gertatzen da; afonia edo ahots-galera dakar horrek. Laringitisaren eragile izan daitezke: hotza, ke narritagarriak, temperatura-aldaketa bortitzak, ahotsa gehiegi erabiltzea, tabako asko erretzea nahiz lurrun narritagarriak. Akutua zein kronikoa izan daiteke. Laringitis larrian, eztula izan daiteke, eta eztarria latza eta minberatua egoten da. *ES:* Laringitis *FR:* Laryngite *EN:* Laryngitis *Arloa:* Med.
- Laringologia:** iz. Medikuntzaren adarra; laringea eta hari erasaten dioten gaixotasunen arrazioak eta tratamenduak aztertzen ditu. *ES:* Laringología *FR:* Laryngologie *EN:* Laryngology *Arloa:* Med.
- Laringologo:** iz. Laringeko asalduen diagnostikoan eta tratamenduan aditua den medikua. *ES:* Laringólogo *FR:* Laryngologue *EN:* Laryngologist *Arloa:* Med.
- Laringoskopia:** iz. Laringearen barnealdearen azterketa, laringoskopiaren bidez egiten dena bati bat. *ES:* Laringoscopia *FR:* Laryngoscopie *EN:* Laryngoscopy *Arloa:* Med.
- Laringoskopia:** iz. Laringearen azterketarako erabiltzen den endoskopia. *ES:* Laringoscopia *FR:* Laryngoscope *EN:* Laryngoscope *Arloa:* Med.
- Larmintz:** iz. Gizakien aurpegia estaltzen duen mintz sendo eta malgua. *ES:* Tez *FR:* Teint *EN:* Complexion
- Larri:** izond. Ikus 'kritiko'.
- Larriagotu:** ad. Gaixotasunak okerrera egin. *ES:* Agravar

- Larrialdi:** iz. Larritasuneko une edo egoera; berehalako arreta eskatzen du. *ES:* Urgencia *FR:* Urgence *EN:* Urgency, emergency *Arloa:* Med.
- Larrialdi-zerbitzu:** iz. Berehalako arreta eskaintzen duen zerbitzua, bereziki prestaturiko jendearen eta lan-tresnen bidez. Osasun-arazo larrienez arduratzen da, batez ere. *ES:* Servicio de urgencias *FR:* Service d'urgence *EN:* Emergency department
- Larrimin:** iz. Atsekabe bizia; balizko zorigaitz baten beldurra eragiten du, eta sintoma neurobegetatibo zenbait ditu: espasmoak, disnea, takikardia, eta abar. *ES:* Angustia *FR:* Angoisse *EN:* Anxiety *Arloa:* Psikol.
- Larritasun:** 1. iz. Larri dagoenaren egoera. *ES:* Gravedad *FR:* Gravit  *EN:* Severity 2. iz. Ikus 'herstura'.
- Larru:** iz. Gorputza estaltzen duen azala. *ES:* Cuir *FR:* Cuir *EN:* Leather
- Larruazal-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'larruazaleko'.
- Larruazal:** iz. Gorputza kanpotik ia osorik estaltzen duen mintz lodi, sendo eta malgua. Gorputzeko organorik handiena da, eta elkarren gainean dauden hiru geruzaz osatua dago: dermisa, epidermisa eta hipodermisa. Larruazalaren kolorea aldakorra da, epidermisan dagoen melanina kantitatearen arabera; desberdintasun genetikok zehazten dute melanina kantitatea. *ES:* Piel *FR:* Peau *EN:* Skin *Arloa:* Anat.
- Larruazaleko:** izlag. Larruazalari dagokiona. *ES:* Cut neo *FR:* Cutan  *EN:* Cutaneous *Arloa:* Anat.
- Larruazalpeko:** izlag. Larruazalaren azpian egon, gertatu edo egiten dena. *ES:* Subcut neo *FR:* Sous-cutan  *EN:* Subcutaneous *Arloa:* Anat.
- Larruazpiko:** izlag. Ikus 'larruazalpeko'.
- Larrugorritu:** ad. Ikus 'biluzgorritu'.
- Larumin:** iz. Ikus 'ikterizia'.
- Lasai:** 1. izond. Fisikoki edo psikikoki bare dagoena; bereziki, tonuz bigunduta dagoen giharegitura. *ES:* Relajado *FR:* Relax  *EN:* Relaxed 2. izond. Ikus 'laxo'.
- Lasaigarri:** 1. izond. (Sendagai bati buruz) Antsietateari aurre egiteko balio duena; ez du konzientzia maila gutxitzen. Psikosien tratamenduan, lasaigarri gogorrak erabiltzen dira, batez ere. Lasaigarri arinak, aldiz, antsietatearen, narritagarritasunaren, tentsioaren edo psikoneurosien tratamenduan. Lasaigarriek logura ematen dute, eta mendekotasun fisikoa eta psikikoa ere eragin ditzakete. *ES:* Tranquilizante *FR:* Tranquillisant *EN:* Tranquilizer *Arloa:* Med. 2. izond. Lasaitzen duena. *ES:* Relajante
- Lasaigarriak eman:** ad. Lasaitzeko sendagaiak eman norbaiti. *ES:* Sedar
- Lasaitu:** ad. Larritasuna, kezka nahiz tentsioa galdu edo kendu. *ES:* Relajar *FR:* Rel cher *EN:* To relax
- Lasaitzaile:** izond. Ikus 'lasaigarri'.
- Lauki:** iz. Haurdunaldi beretik jaiotako lau ondo-rengoetako bakoitza. *ES:* Cuadrillizo, cuadr pleto *FR:* Quadruplet *EN:* Quadruplet
- Laxante:** izond. (Sendagai buruz) Hestea narritatu gabe husteko eragin arina duena. Dosi txikitari erabiltzen da eskuarki. *ES:* Purga, laxante *FR:* Purge, laxatif *EN:* Purge, laxative *Arloa:* Med.
- Laxo:** izond. Erlaxatua zein ahuldua; zuntzetan indarririk edo tentsiorik ez duena. *ES:* Laxo *EN:* Lax *Arloa:* Med.
- Legen:** iz. Ikus 'legendar'.
- Legen beltz:** iz. Ikus 'legendar'.
- Legenar:** iz. Hansen-en baziloak (*Mycobacterium leprae*) eragiten duen eritasun kroniko kutsagarria. Larruazaleko, mukosetako, nerbio-sistemako, hezurretako eta erraietako lesio larriak ditu ezaugarri. *ES:* Lepra *FR:* L pre *EN:* Leprosy *Arloa:* Med.
- Legenardun:** izond. Legenarrak erasandakoa. *ES:* Leproso *FR:* L preux *EN:* Leper *Arloa:* Med.
- Legenardun-etxe:** iz. Legenarrak jotako gaixoen-tzako ospitalea. *ES:* Lepros ria *FR:* L proserie *EN:* Leprosarium
- Legenartsu:** izond. Ikus 'legenardun'.
- Legionella:** iz. Bazilo aerobio txiki gramnegatiboa. Ez dira ohiko hazkuntza-guneetan hazten, eta gizakiari arnas arazo larriak eragiten dizkion horietako espezie batzuek. *ES:* Legionella *FR:* Legionella *EN:* Legionella *Arloa:* Med.
- Legionelosi:** iz. *Legionella pneumophila* generoko bakterioak eragindako infekzio akutua. Agerraldi epidemikoak izaten ditu, eta sintomatologia aldakorra izan dezake. Sukar handiko pneumonia-aren itxura izaten du. *ES:* Legionelosis *FR:* L gionellose *EN:* Legionellosis *Arloa:* Med.
- Legra:** iz. Kirurgian erabiltzen den tresna ebakitzailea, koilara- edo pala-itxurakoa. Ehunak edo bestelako gai batzuk organo, barrunbe nahiz azaletik kentzeko erabiltzen da. *ES:* Legra *FR:* Curette *EN:* Curet, curette *Obarrak:* Endometrioia umetokitik erauzteko erabiltzen da. *Arloa:* Med.
- Lehorgarri:** 1. izond. (Sendagai buruz) Ehunak uzkurrazteko edota jariakina gutxitzeko erabiltzen dena; era topikoan ematen da, oro har. 2. izond. Sabela idortzen duena; sabela husteko, irazkinak kanporatzeko zailtasunak eragiten dituena. *ES:* Astringente *FR:* Astringent *EN:* Astringent *Obarrak:* Beherakoaren kontra erabili ohi da. *Arloa:* Med.
- Lehortu:** 1. ad. Idorria sortu edo sorrarazi; irazkinak kanporatzeko zailtasuna edo ezintasuna eragin. 2. ad. Hezetasuna galdu edo kendu. *ES:* Astringir *Arloa:* Med.

Leiar: iz. Disko-formako pieza, bi aldeetatik edo alde batetik kurbatua, ahurra nahiz ganbila, kristalezkoa, edo bestelako gai garden batez egina. Argia era kontrolatuan desbideratzen du. Funtzio asko ditu: tamaina handiagoko irudiak sortu, argia norabide jakin batean zuzendu, ikusmen-arazoak zuzendu, eta abar. *ES:* Lente *FR:* Lentille *EN:* Lens

Leinu: iz. Familia bateko belaunaldien segida, edo herri baten jatorria. *ES:* Estirpe

Lelotu: ad. Buru-ahulezia izan. Oro har, adinaren ondorioz gertatu ohi da. *ES:* Chochear *FR:* Raddoter *EN:* To dodder

Lente: iz. Ikus 'leiar'.

Lentilla: iz. Ukipen-leiar mehe, kurbatu eta gardena, material plastiko zurrun edo malguzkoa. Kornearen gainean ezartzen eta mantentzen da, haren kurbadura ohiz kanpokoa denean edo errefrakzio-akatsak (astigmatismoa eta miopia handia) zuzentzeko. Betaurrekoen ordez erabiltzen da. *ES:* Lentilla *FR:* Lentille *EN:* Lens

Lepagogor: iz. Ikus 'tortikolis'.

Lepazurrun: iz. Ikus 'tortikolis'.

Lepo: iz. Toraxaren eta buruaren arteko gorputz zatia, burua eta enborra lotzen dituena. *ES:* Cuello *FR:* Cou *EN:* Neck *Arloa:* Anat.

Lepoko: 1. iz. Lepoaren inguruan jartzen den tresna ortopedikoa; lepo-ornoak ez mugitzeko erabiltzen da. *ES:* Collarín *FR:* Collarete, collier *EN:* Collarete 2. izlag. Ikus 'zerbikal'.

Lepo-okar: izond. Ikus 'konkordun'.

Lepo-orno: iz. Lepoko zazpi ornoetako bakoitza. *ES:* Vértebra cervical *FR:* Vertèbre cervicale *EN:* Cervical vertebra *Arloa:* Anat.

Lertz: iz. Gai horixka, lodia edo karetsua, hortzen koroa eta lepoa estaltzen dituena. Materia organikoz, fosfatoz eta karbonatoz osatua dago. *ES:* Sarro *FR:* Tartre *EN:* Tartar *Arloa:* Med.

Lesio: 1. iz. Gorputzeko chunen batean sortutako zauri, min edo aldaketa patologikoa nahiz traumatikoa. 2. iz. Larruazaleko ehunetako edozein anomalia ikusgarri. *ES:* Lesión *FR:* Lésion *EN:* Lesion *Arloa:* Med.

Lesionatu: ad. Lesioa izan edo eragin. *ES:* Lesionar *FR:* Léser *EN:* To injure *Arloa:* Med.

Letagin: iz. Ikus 'betortz'.

Letargia: iz. Lo sakon eta luzea ezaugarri duen egoera patologikoa. Gaixotasun batek edo hipnosiak eragiten du. *ES:* Letargo *FR:* Léthargie *EN:* Lethargy

Letargiko: izond. Letargiari dagokiona; letargia duena. *ES:* Letárgico *FR:* Léthargique *EN:* Lethargic *Arloa:* Med.

Leukoblasto: iz. Leukozito heldugabea. *ES:* Leucoblasto *FR:* Leucoblaste *EN:* Leukoblast *Arloa:* Med.

Leukodermia: iz. Larruazaleko gune bateko pigmentazio-gutxiegitasuna. *ES:* Leucodermia *FR:* Leucodermie *EN:* Leukoderma *Arloa:* Med.

Leukodermiko: 1. izond. Leukodermia agertzen duena. 2. izond. Arrazen ohiko sailkapenean, kolore zuriko larruazala duena. *ES:* Leucodérmico *Arloa:* Med.

Leukoentzefalitis: iz. Entzefaloko gai zuriaren hantura. Neurologia-asalduek eta narriadura intelektualak eragin ditzake. *ES:* Leucoencefalitis *FR:* Leuco-encéphalite *EN:* Leukencephalitis *Arloa:* Med.

Leukoma: iz. Kornean erazten den orban zuria; zauri, ultzerazio edo hantura-prozesuren baten ondoriozkoa da. Kirurgia bidez sendatu ohi da, kornea aldatuta. *ES:* Leucoma *FR:* Leucome *EN:* Leucoma *Arloa:* Med.

Leukopenia: iz. Leukozitoen ez-ohiko jaitsiera, mm³-ko 5000tik beherakoa. Hainbat eragile izan ditzake: aurkako erreakzio farmakologikoren bat, intoxikazio erradioaktiboa, edo beste zenbait prozesu patologiko. *ES:* Leucopenia *FR:* Leucopénie *EN:* Leucopenia *Arloa:* Med.

Leukoplasia: iz. Minbizi-aurreko asaldua, garapen motelekoa; mukosetako lesioak eragiten ditu. Haren ezaugarri dira ondo itsatsita agertzen diren plaka zurixka zapal latzak. *ES:* Leucoplasia *FR:* Leucoplasie *EN:* Leukoplakia *Arloa:* Med.

Leukopoiiesi: iz. Leukozitoak sortzean eta garatzean datzan prozesua. Neutrofiloak, basofiloak eta eosinofiloak hezur-muineko ehun mieloidean erazten dira. Linfozitoak eta monozitoak, berriz, ehun linfoideko hemozitoblastetatik eratorriak dira ia beti, nahiz eta batzuk hezur-muinean garatzen diren. *ES:* Leucopoyesis *FR:* Leucocytopoïèse *EN:* Leukopoiesis *Arloa:* Med

Leukorrea: iz. Baginako jario zuria. Haren kantitatea eta loditasuna aldatu egiten dira, eskuarki, hileko zikloan zehar. Jarria narritagarria, ugaria, usain txarrekoa eta kolore berdekoa edo horikoa denean, baginako nahiz umetokiko gaizkoadura adieraz dezake. *ES:* Leucorrea *FR:* Leucorrhée *EN:* Leukorrhoea *Arloa:* Med.

Leukosi: iz. Leuzemia-prozesua, oro har. Odol-zelulei erasaten dieten prozesu neoplasikoak izendatzeko termino orokorra da. *ES:* Leucosis *FR:* Leucose *EN:* Leukosis *Arloa:* Med.

Leukozito: iz. Odoleko zelula zuria; zirkulazioko odol-sistemaren osagaietako bat da. Antigoputzak ekoizteko gaitasuna du, eta mikroorganismoen aurkako defentsa-funtzioa betetzen du. *ES:* Leucocito *FR:* Leucocyte *EN:* Leukocyte *Arloa:* Med.

Leukozitosi: iz. Odoleko leukozito kopurua ohi ez bezala gehitzea ezaugarri duen asaldua. Bakte-

- rioen infekzioekin batera gertatu ohi da, baina ez birusek eragindako infekzioekin. *ES: Leucocytosis FR: Leucocytose EN: Leukocytosis Arloa: Med.*
- Leungarri:** izond. Ikus 'aringarri'.
- Leuzemia:** iz. Organo hematopoietikoetako (barea, gongoil linfatikoak, hezur-muina) neoplasia gaiztoa; odol-zelulak neurritz gaindi ekoiztea du ezaugarri. Leuzemia azkarraren sintoma nagusiak dira: nekea, zurbiltasuna, pisua galtzea, ubelduak izateko joera, sukarra, odoljarioak, hezurretako eta giltzaduretako mina, eta infekzioak. Leuzemia kronikoa poliki garatzen da; leuzemia akutuan gertatzen diren sintomen agerpena, berriz, hainbat urte atzeratu daiteke. *ES: Leucemia FR: Leucémie EN: Leukemia Arloa: Med.*
- Leuzemiko:** 1. izond. Leuzemiari dagokiona. 2. izond. Leuzemia duena. *ES: Leucémico FR: Leucémique EN: Leukemic Arloa: Med.*
- Lezitina:** iz. Gai organiko konplexua; glizerolez eraturiko fosfolipidoa da. Lezitina kantitate handia dago nerbio-sistemako egitura guztietan, gibelean, pankrean, bihotzean, eta abar, eta zelula-mintz guztien ohiko osagai da. Oinarrizkoa da gantzen metabolismorako. *ES: Lecitina FR: Lécithol, lécithine EN: Lecithin Arloa: Biokim.*
- Libragarri:** izond. Ikus 'laxante'.
- Libratu:** ad. Ikus 'kaka egin'.
- Libratze:** iz. Ikus 'sabel-huste'.
- Lifting:** iz. Kirurgia esterikoaren alorreko ebakuntza kirurgikoa. Aurpegiko zimurrak desagerraraztea da liftingaren helburua. *ES: Lifting FR: Lifting EN: Lifting*
- Likantropia:** iz. Eldarnio mota; hartan, otso bihurtu dela uste izaten du gaixoak. *ES: Licantropía FR: Lycanthropie EN: Lycanthopy Arloa: Med.*
- Likantropo:** iz. Likantropiak jotako pertsona. *ES: Licántropo Arloa: Med.*
- Likido amniotiko:** iz. Zaku amniotikoan, umekia inguratzen duen likidoa. *ES: Líquido amniótico FR: Amniotique EN: Amniotic Arloa: Biol.*
- Likido zefalorrakideo:** iz. Likido seroso; garunbentrikuluetan, gune subaraknoideoan eta bizkarrezur-muinaren barrunbean dago. Lagina lortzeko, hirugarren eta laugarren gerri-ornoen artean egiten da ziztakoa. *ES: Líquido cefalorraquídeo FR: Liquide céphalorachidien EN: Cerebrospinal fluid*
- Likido zerebrospinal:** iz. Ikus 'likido zefalorrakideo'.
- Linfa:** iz. Isurkari argi gardena, alkalinoa, zapore gazikoa; linfa-hodiak betetzen ditu. Gorputzeko hainbat organo eta ehunetan eratzen da. Odol-plasma eta linfozitoak ditu osagai. *ES: Linfa FR: Lymphe EN: Lymph Arloa: Anat.*
- Linfatiko:** 1. izond. Organismoko linfa-sistemari dagokiona, edo bertan dagoena. 2. izond. Linfa-sareko hodiatariko edozeini dagokiona. *ES: Linfático FR: Lymphatique EN: Lymphatic Arloa: Anat.*
- Linfoide:** izond. Linfari edo linfozitoei dagokiena. *ES: Linfoide, linfoideo FR: Lymphoïde EN: Lymphoid Arloa: Biol.*
- Linfozito:** iz. Nukleo bakarreko odol-zelula. Oinarrizko funtzioa betetzen du organismoaren immunitate-erreakzioan. Leukozitoen % 25 osatzen dute linfozitoei; nolanihi ere, gaizkoaduren aurrean, handitu egiten da kopurua. Hiru motatakoak dira: T linfozitoak, B linfozitoak eta ez T ez B ez diren linfozitoak. *ES: Linfocito FR: Lymphocyte EN: Lymphocyte Arloa: Biol.*
- Linimentu:** iz. Ukendu likidoa; olio bano lodia goa den prestakin farmazeutikoa da, eta larruzalean ematen da igurtzien bidez. Bi osagai izaten ditu funtsean: isurkaria (olioa, koipea, eta abar) eta isurkarian deseginiko gai eragilea. *ES: Linimento FR: Liniment EN: Liniment Arloa: Med.*
- Lipasa:** iz. Gantzen hidrolisia katalizatzen duen entzima. Gantzak hidrolizatzean, gantz-azidoak eta glizerina sorrarazten ditu. Digestio-aparatuko organoek sortzen dute. *ES: Lipasa FR: Lipase EN: Lipase Arloa: Biokim.*
- Lipido:** iz. Odolean aske dauden gantz-azidoen osagaietariko bakoitza. Disolbaezinak dira uretan, baina disolbagarriak konposatu organikotan. Gorputzean metatuz, energia-erreserba osatzen dute. Zenbait gaixotasunetan, arterioesklerosian, esate baterako, igo egiten da lipido kantitatea. *ES: Lípido FR: Lipide EN: Lipid Arloa: Biokim.*
- Lipoide:** iz. Lipido-itxura duen edozein gai. *ES: Lipoide, lipoideo FR: Lipoïde EN: Lipoid Arloa: Biokim.*
- Lipolisi:** iz. Gantzen hidrolisi entzimatikoa; digestioan gertatzen da. *ES: Lipólisis FR: Lipolyse EN: Lipolysis Arloa: Biokim.*
- Lipoma:** iz. Tumor onbera, gantz-zelula helduz eratua. *ES: Lipoma FR: Lipome EN: Lipoma Arloa: Biokim.*
- Liposoluble:** izond. Gantzetan disolbagarria dena. *ES: Liposoluble FR: Liposoluble EN: Liposoluble Adibideak: Liposolubleak dira A, B eta E bitaminak. Arloa: Biokim.*
- Liposukzio:** iz. Gantz-ehuna erauzteko teknika. Pertsona gizenetan erabiltzen da, gehiegizko gantza kentzeko, eta xurgatze-ponpa baten laguntzaz egiten da. Sabelaldean, ugartetan, hantketan, aurpegian eta besoetan egiten da, batik bat. *ES: Liposucción FR: Liposucción EN: Liposuction Arloa: Med.*

- Lipotimia:** iz. Bat-bateko konorte-galera; iraupen laburrekoa izan ohi da. Haren eragile dira hipotentsioa eta garunera behar adina odol ez iristea. Larritasun gutxikoa izaten da, gehienetan. *ES:* Lipotimia *FR:* Lipothymie *EN:* Lipothimia *Arloa:* Med.
- Lisi:** 1. iz. Zelulen eta bakterioen suntsipena; lisen eraginez gertatzen da. 2. iz. Gaixotasun baten sintomen gutxiagotze mailakatu. *ES:* Lisis *FR:* Lyse *EN:* Lysis *Arloa:* Biokim.
- Listu-:** (Hitz elkartuetan) Listuari edo listuaren eraketari dagokiona. *ES:* Salival *FR:* Salivaire *EN:* Salivary
- Listu:** iz. Likido likatsu argia; listu-guruinek eta ahoko mukosek jariatzen dute. Listuaren osagaiak dira: ura, muzina, gatz organikoak eta ptialina digestio-entzima. Aho-barrunbea hezetzeko, almidoen digestioa abiarazteko eta elikagaiak murtzikatzen eta irensten laguntzeko balio du. *ES:* Saliva *FR:* Salive *EN:* Saliva
- Listua bota:** ad. Ahotik listua edo karkaxa jaurti. *ES:* Escupir *FR:* Cracher *EN:* To spit
- Listu-guruin:** iz. Ahora listua askatzen duten guruinak. Lobulu ugariz eraturako egitura adarkatuak dira. Lobulu horiek lobuluxkatan banatzen dira, eta lobuluxka horiek azinotan. *ES:* Glándula salival *FR:* Glande salivaire *EN:* Salivary gland
- Listu-jariatze:** iz. Ikus 'listu-jario'.
- Listu-jario:** iz. Listu-guruinetatik listua jariatzea. *ES:* Salivación *FR:* Salivation *EN:* Salivation
- Listukatu:** ad. Janariaren digestioaren lehen pausoa; ahoko listu-guruinek jariatutako entzimen bidez hasten da. *ES:* Ensalivar *EN:* To moisten with saliva
- Listuztatu:** ad. Elikagaiak listuarekin nahastu. *ES:* Insalivar *FR:* Imprégner de salive
- Listuztatzte:** iz. Murtzikatzean, elikagaiak listuarekin nahastea. *ES:* Insalivación *FR:* Insalivation *EN:* Insalivation
- Litiasi:** iz. Kalkuluen eraketa, organismoko organo barne-hutsetan. Gatz mineralez eratuak daude kalkulua, eta narradura, hantura edo buxadura eragin ditzakete metatzen diren organoan. Behazun-xixkuan, giltzurrunean eta beheko gerubideetan gertatzen da, sarritan. Sintomarik gabea izan daiteke, baina askotan oso mingarria izaten da. *ES:* Litiasis *FR:* Lithiase *EN:* Lithiasis *Arloa:* Med.
- Lo:** iz. Ikus 'loaldi'.
- Lo arin:** iz. Sakontasunik gabeko loaldia. *ES:* Sueño ligero
- Lo suma:** iz. Ikus 'lo arin'.
- Loaldi:** iz. Organismoaren egoera; kontzientzia maila jaistea, gihar eskeletikoan jarduera motel-tzea eta metabolismoa murriztea ditu ezaugarri. Oro har, ondoz ondoko laualdi izaten ditu per-
- tsionaren loaldiak. Laualdi horiek loaldi normalaren hiru laurdenak betetzen dituzte; ez da begien mugimendu azkarrik gertatzen loaren aldi horietan. Gainerako denboran, begi-mugimendu bizkorrik gertatzen dira; REM aldia deritza horri. *ES:* Sueño *FR:* Sommeil, rêve *EN:* Sleep, dream
- Loarazle:** izond. Loa eragiteko gaitasuna duena. *ES:* Somnífero *FR:* Somnifère *EN:* Sleeping pill *Arloa:* Med.
- Lobektomia:** iz. Teknika kirurgikoa; lobulu bat —birika-lobulu bat bereziki— erauzten da. Tumor gaiztoak kentzeko edota bronkiektasiak, odoljario-dun traumatismoak eta zenbait tuberkulosi mota tratatzeko egiten da. *ES:* Lobectomía *FR:* Lobectomie *EN:* Lobectomy *Arloa:* Med.
- Lobotomia:** iz. Teknika neurokirurgikoa; garuneko lobulu frontalean dagoen gai zurizko balaren nerbio-zuntzak mozten dira, zenbait erantzun afektiboren transmisioa eteteko. Depresio akutua eta mina tratatzeko erabiltzen da, besteak beste. *ES:* Lobotomía *FR:* Lobotomie *EN:* Lobotomy *Arloa:* Med.
- Lobular:** 1. izond. Lobulari dagokiona. 2. izond. Lobuluz osaturik dagoena. *ES:* Lobular *FR:* Lobulaire *EN:* Lobular
- Lobulatu:** izond. Lobulutan edo egitura biribildutan antolatuta dagoena. *ES:* Lobulado *FR:* Lobé *EN:* Lobate *Arloa:* Biol.
- Lobulu:** iz. Edozein egituraren irtengune biribildua. Esate baterako, garuneko, gibekeko edo biriketako lobuluak. *ES:* Lóbulo *FR:* Lobe *EN:* Lobe
- Lobulu tenporal:** iz. Garunaren bi alboetako gunea; Silvioren artearen behealdean dago. *ES:* Lóbulo temporal *FR:* Lobe temporal *EN:* Temporal lobe *Arloa:* Anat.
- Lodi:** izond. Ikus 'gizen'.
- Loditasun:** iz. Ikus 'obesitate'.
- Loditu:** ad. Ikus 'gizendu'.
- Lo-eragile:** izond. Ikus 'loarazle'.
- Lo-eragingarri:** izond. Ikus 'loarazle'.
- Loezin:** iz. Ikus 'insomnio'.
- Logale:** iz. Kontzientzia maila gutxitua; lo egiteko gogoia eta adi egoteko zailtasuna ditu ezaugarri. Haren eragile izan daitezke: lorik ez egitea, garuneko asalduek, hainbat sendagai edota gai batzuk neurritz gain hartzea. *ES:* Somnolencia, sueño *FR:* Somnolence *EN:* Drowsiness, somnolence
- Logopeda:** iz. Logopedian aditua dena; hizkuntza-gaitasunak, entzumen-prozesuak, hizkuntzaren ekoizpena, eta abar neurtzen eta balioesten ditu. *ES:* Logopeda *FR:* Orthophoniste *EN:* Speech-language pathologist
- Logopedia:** iz. Hizkuntza-asalduen azterketa eta zuzenketa. Hizkuntza-arazoan diagnostikoa eta tra-

- tamendua egitea du jarduera nagusia; logopeda zein logoterapeuta baten lana izaten da hori. *ES: Logopedia FR: Logopédie EN: Logopedics*
- Logorrea:** iz. Gehiegizko hitz-jarioa. Sarritan agertzen da kitzikapen psikikoa ezaugarri duten egoeretan eta, batez ere, manian. *ES: Logorrea FR: Logorrhée EN: Logorrhoe Arloa: Psikiat.*
- Logura:** iz. Ikus 'logale'.
- Lokadura:** iz. Ikus 'luxazio'.
- Lokatu:** ad. Ikus 'luxatu'.
- Loki:** iz. Buruaren alboko alde; zigoma-arkuaren gainetik dago, alde tenporalaren aurrean. *ES: Sien FR: Tempe EN: Temple*
- Loki-hezur:** iz. Ikus 'hezur tenporal'.
- Lokio:** iz. Baginako jarioa; erditu ondoren hasten da. Lokioak gorriak izaten dira erditu ondorengo lehenengo 3-4 egunetan, eta odolez, endometrioko deziduaz eta, zenbaitetan, fetuaren mekonioz eratuak daude, besteak beste. Hirugarren egunetik aurrera, murriztu egiten da odol kantitatea, karena itsatsita egon den guneak material seroso eta linfa jariatzen ditu, eta ilunagoak bihurtzen dira lokioak, loditasuna galtzarekin batera. Bigarren astean, leukozito eta bakterio ugari izaten dituzte, deziduako muzinaz gainera. Kolore horixka ematen die horrek lokioei. Hirugarren astean, eta hortik aurrera, endometrioaren epiteli-zazioa gertatzean, asko murrizten da lokio kantitatea, eta itxura seromukosoa eta kolore gris zurixka hartzen dute. Eskuarki, seigarren aste aldera desagertzen dira. *ES: Loquios FR: Lochies EN: Lochia Arloa: Med.*
- Lokomotor:** 1. izond. Lokomoziorako balio duena. 2. izond. Lokomozioari dagokiona. *ES: Locomotor FR: Locomoteur EN: Locomotor*
- Lokomozio-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'lokomotor'.
- Lokomozio:** iz. Gorputz batek lekuz aldatzeko egiten duen mugimendua. *ES: Locomoción FR: Locomotion EN: Locomotion*
- Lokomozio-sistema:** iz. Lokomoziorako erabiltzen diren organo eta atalen multzoa. *ES: Sistema locomotor FR: Appareil locomoteur EN: Musculoskeletal system Arloa: Anat.*
- Lorbide:** iz. Konposatu kimiko bat sintesiz edo bestelako bidez lortzeko prozesuen multzoa. *ES: Método de obtención Arloa: Kim.*
- Lordosi:** iz. Hezurren kurbadura; bereziki, bizkarrezurrean aurreranzko ganbeltasuna. *ES: Lordosis FR: Lordose EN: Lordosis Arloa: Anat., Med.*
- Lotailu:** iz. Zuntz-ehun trinkozko zerrenda, faszikula nahiz mintza; hezurretan edo kartilagoetan txertatzen da. Giltzadurak elkartzen dituzte, eta hainbat hezur eta kartilago lotu. *ES: Ligamento FR: Ligament EN: Ligament Arloa: Anat.*
- Lotsati:** izond. Erraz lotsatzen dena. *ES: Retraído FR: Renfermé, timide EN: Shy, reserved*
- Lotu:** 1. ad. Ebakuntza kirurgikoaren bidez lotura egin. *ES: Ligar FR: Lier 2. ad. Gorputz atalen bat bendaz bildu. ES: Vendar FR: Bander EN: To bandage up*
- Lotura:** 1. iz. Zerbait lotzean datzan ebakuntza kirurgikoa. Odol-hodi bat nahiz hodi bat josten da, edozein jario saihesteko edo hodi horretatik materialik ez igarotzeko. *Adibideak:* Fallopioren tronpen lotura. *ES: Ligadura FR: Ligature EN: Ligation 2. iz. Gorputz atal bat biltzeko erabiltzen den ehun-zerrenda. ES: Venda, vendaje*
- Lotura peptidiko:** iz. Amida-lotura, aminoazido baten alfa-karboxilo taldearen eta beste aminoazido baten alfa-amino taldearen kondentsaziotik sorturikoa. Ur molekula bat askatzea bideratzen du. *ES: Enlace peptídico FR: Liaison peptidique EN: Peptidic bond Arloa: Kim.*
- Lozorro:** iz. Ikus 'letargia'.
- Lozorrotu:** ad. Lo sakon eta luzean erori, gaixotasunen baten ondorioz. *ES: Aletargar Arloa: Biol.*
- Lunbago:** iz. Gerrialdeko giharretako min bizia. Hainbat faktore eragile izan ditzake; besteak beste, hezueria eta traumatismoak. Ornoarteko disko baten herniak ere eragin dezake. Sendabideen artean daude: gerrialdean berotasuna jartzea, atsedean hartzea, uhin laburrak edo *roentgenterapia*, sendagai topikoak, masajea, ultrasoinuak, gai salizilikoak eta butazolidina. *ES: Lumbago, lumbalgia FR: Lumbago, lombalgie EN: Lumbago Arloa: Med.*
- Lunbalgia:** iz. Ikus 'lunbago'.
- Lunbar:** 1. iz. Bizkarreko gunea, azkeneko saihesten eta gandor iliakoaren artean dagoena. 2. izond. Gune horri dagokiona. *ES: Lumbar FR: Lombar EN: Lumbar*
- Lunula:** iz. Ilargi-erdi formako egitura; esate baterako, eskuetako eta oinetako azazkalen oinarrian dagoen ilargi-erdi itxurako gune zuria. *ES: Lúnula FR: Lunule EN: Lunula*
- Lupu:** iz. Azaleko kistea; gantza edukitzen du gehienetan. *ES: Lobanillo, lupia Arloa: Med.*
- Lupus:** iz. Larruazalari eta mukosei erasaten dien gaixotasuna. Tuberkuluak eraten dira, eta hedatzeko eta ultzeratzeko joera dute. *ES: Lupus FR: Lupus EN: Lupus Oharrak:* Hainbat sorburu izan ditzake: tuberkulosia, lupus eritematoso sistemikoa, eta abar. *Arloa: Med.*
- Lurralkalino:** iz. Elementuen taulako *IIa* taldeko metal bakoitza. *ES: Alcalinotérreo FR: Alcalino-terreux EN: Alkaline-earth Adibideak:* Berilioa, magnesioa, kaltzioa, estrontzioa, barioa eta erradioa. *Arloa: Kim.*
- Lurrun:** iz. Gai bat berotzean sortutako gasa; bereziki, likido batetik edo gorputz heze eta bero ba-

- tetik sortzen dena. *ES: Vapor FR: Vapeur EN: Vapour*
- Lurrundu:** ad. Likido bat lurrun bihurtu, beroaren eraginez. *ES: Evaporar FR: Vaporiser EN: To vaporize*
- Lurrungailu:** 1. iz. Lurruntzeko erabiltzen den tresna. Likido batetik lurruna bereizteko edo disoluzio bateko disolbatzailea lurrunduz disoluzio hori kontzentratuago bihurtzeko erabiltzen da. *ES: Evaporador FR: Évaporateur EN: Evaporator Arloa: Kim.* 2. iz. Sendagaia daramaten likidoak lurrun bihurtzen dituen tresna, lurrun hori arnas-tu ahal izateko. *ES: Vaporizador FR: Vaporisateur EN: Vaporizer Arloa: Med.*
- Lurrunketa:** iz. Elementu bat egoera solidotik edo likidotik gas izatera igarotzeko prozesua; aldaketa kimikorik gabe gertatzen da. *ES: Vaporización FR: Vaporisation EN: Vaporization*
- Luxatu:** ad. Atal bat dagokion tokitik atera; gorputzeko hezur bat, batez ere. *ES: Luxar, dislocar, descoyuntar Arloa: Med.*
- Luxazio:** iz. Gorputzeko edozein atal bere ohiko kokagunetik ateratzearen ondoriozko lokadura; hezur bat dagokion barrunbetik ateratzearen ondoriozkoa, batik bat. *ES: Luxación, dislocación FR: Luxation EN: Luxation Arloa: Med.*
- Luzakin:** iz. Ikus 'apendize'.
- Luzatze:** iz. Ebakuntza kirurgikoa; aurpegiko larruazaleko zimurrak eta zahartze-zeinuak ezabatzeke egiten da. *ES: Estiramiento EN: Stretch, acelift Arloa: Med.*

M

Mafrundi: iz. Ikus 'hotzeri'.

Magnesia: iz. Magnesioaren oxidoa (MgO).

Hauts-itxurako gai zuria da, arina, usainik eta zaporerik gabea. Ia disolbaezina da uretan. Ezaugarri xurgatzaileak, antiazidoak eta libragarriak ditu. *ES:* Magnesia *FR:* Magnésie *EN:* Magnesia *Arloa:* Kim.

Magnesio: iz. Mg. Elementu kimiko metalikoa. Arina da, kolore zuri zilarkara duena. Oso ugaria da lurrazalean, baina ez da egoera puruan agertzen. Garrantzitsua da bizitzarako, klorofilaren molekularen gunea baita. Funtzio fisiologiko garrantzitsuak betetzen ditu: zenbait ekintza entzimatikiko, transmisio neurokimikoa, giharren kitzikadura, eta abar. Magnesio gehiegi izateak basodilatazioa eragin dezake. Oxigenoarekin afinitatea baitu, erreduktore gisa erabiltzen da. *ES:* Magnesio *FR:* Magnésium *EN:* Magnesium *Arloa:* Kim.

Magnetoskopia: iz. Soinua eta irudiak zinta magnetikoan erreproduzitzeko tresna. *ES:* Magnetoscopia *FR:* Magnétoscope *EN:* Magnetoscope

Maila: iz. Ikus 'estratu'.

Mailatu: ad. Gorputz batean ubelduak eragin, zauririk egin gabe. Estutzean edo bortizki jotzean gertatzen da. *ES:* Magullar

Mailatu: izond. Ikus 'kontusio'.

Maingu: iz. Ikus 'besomotz'.

Maionesa: iz. Saltsa mota; arrautza, olio gordina eta gatza irabiatuz lortzen da. Erraz txartzen da, eta, orduan hartuz gero, gastroenteritisak eragiten ditu, batik batik salmonelosi. *ES:* Mahonesa *FR:* Mayonnaise *EN:* Mayonnaise

Maiztasun: iz. Gertakari bat errepikatzen den aldi kopurua, denbora-tarte jakinetan. Esate baterako, minutu bateko taupada kopurua. *ES:* Frecuencia *FR:* Fréquence *EN:* Frequency

Makadura: iz. Ikus 'kontusio'.

Makal: izond. Ikus 'ahul'.

Makalaldi: iz. Ikus 'ahulaldi'.

Makaldu: ad. Ikus 'ahuldu'.

Makaltasun: iz. Ikus 'ahuldade'.

Makaltze: iz. Ikus 'ahultze'. *ES:* Debilitación, debilitamiento

Makar: iz. Betazal ertzetan pilatzen den gai likatsua horixka. Lo egin ondoren agertzen da, batik batik. Meibomio guruinek jariatzen dute. *ES:* Legaña *FR:* Chassie *EN:* Rheum

Makartsu: izond. Makar asko dituen. *ES:* Legañoso

Makatu: iz. Ikus 'kontusio'.

Makatu: ad. Ikus 'kolpatu'.

Mako: iz. Ikus 'arku'.

Makotu: ad. Ikus 'konkortu'.

Makromolekula: iz. Koloideen neurriko molekula; esate baterako, proteinak, azido nukleikoak eta polisakaridoak. Kimika-gai arruntan molekulak baino askoz handiagoak dira masaz eta neurriz. *ES:* Macromolécula *FR:* Macromolécule *EN:* Macromolecule *Arloa:* Kim.

Makroskopiko: izond. Begi hutsez ikusi ahal izateko moduko neurria duena. *ES:* Macroscópico *FR:* Macroscopique *EN:* Macroscopic *Arloa:* Bio., Fis.

Makrozefalia: iz. Sortzetiko anomalia; buruaren eta garezurraren gehiegizko neurria du ezaugarri. *ES:* Macrocefalia *FR:* Macrocéphalie *EN:* Macrocephaly *Arloa:* Med.

Makrozefalo: izond. Makrozefalia duena. *ES:* Macrocefalo *Arloa:* Med.

Makula: iz. Pigmentudun gunea txikia; kolorearengatik bereizten da inguratzen duen ehunetik. *ES:* Mácula *FR:* Macule *EN:* Macula

Makulu: iz. Egurrezko edo metalezko makila; lurretik besapera luzatzen da, gorputzaren pisuari eusteko. *ES:* Muleta *FR:* Béquille *EN:* Crutch

Makur: izond. Ikus 'oker'.

Makurdura: iz. Ikus 'flexio'.

Makurtu: ad. Ikus 'konkortu'.

Makurtu (gorputza): ad. Zuzen edo zutik dagoena giltzaduretatik tolestu. *ES:* Flexionar *FR:* Fléchir *EN:* To bend

Malanodermia: iz. Larruazalaren eta mukosen iluntze patologikoa, melaninaren eta zilar- eta burdin gatzaren gehiegizko metaketak eragina. *ES:* Melanodermia *FR:* Mélanodermie *EN:* Melanoderma *Arloa:* Med.

Malaria: iz. Eritasun kutsagarri endemiko akutua. *Plasmodium* generoko espezieek eragiten dute, eta *Anopheles* generoko eltxoek transmititu. Bi ezaugarri nagusi ditu: aldizkako sukarra eta odolean zenbait plasmodio espezie izatea. Hematozoarioen ugalketa galarazten duten botikak erabiltzen dira malariarik jotako eriak sendatzeko. *ES:* Malaria *FR:* Paludisme *EN:* Malaria *Oharrak:* Gehienbat, tropikoko eta tropiko inguruko lurral-

- deetako eritasuna da; hura desagerrarazteko, ur geldiak lehortzen utzi eta larbak intsektizidaz garbitzen dira. *Arloa:* Med.
- Maleolo:** iz. Orkatilan dauden hezur-afofisi birlibduetako bakoitza. Kanpokoa peronearen zatia da; barnekoa, berriz, tibiarena. *ES:* Maleolo *FR:* Malleole *EN:* Malleolus
- Malformazio:** iz. Organismoko atal baten sortzetik asaldu morfologikoa. *ES:* Malformación *FR:* Malformation *EN:* Malformation *Arloa:* Med.
- Malgu:** izond. Hautsi gabe oker daitekeena. *ES:* Flexible *FR:* Flexible *EN:* Flexible
- Malgutasun:** iz. Malgua denaren ezaugarria. *ES:* Flexibilidad *FR:* Flexibilité *EN:* Flexibility
- Malko-:** 1. (Hitz elkartuetan) Malkoei dagokiena. 2. (Hitz elkartuetan) Malkoak eratzen eta isurtzen dituzten organoei dagokiena. *ES:* Lacrimal, lagrimal *FR:* Lacrymale *EN:* Lacrimal, lachrymal
- Malko:** iz. Likido urtsu gazia eta alkalinoa; malko-guruinekin jariatzen dute, konjuntiba hezetzeko. Begi-globoaren eta betazalaren mugimenduetan errazten ditu. *ES:* Lágrima *FR:* Larme *EN:* Tear
- Malkoak isuri:** ad. Malkoak kanporatu. Oro har, malkoak isurtzen dira atsekabearen, minaren, eta abarren ondorioz, negar-zotinekkin batera. *ES:* Lagrimar, lagrimear *FR:* Larmoyer
- Malkobide:** iz. Malko-guruinetatik begiko alboangelura doazen hodi txikietako bakoitza. Handik igarotzen dira malkoak. *ES:* Conducto lacrimal, conducto lagrimal *FR:* Conduit lacrymal *EN:* Lacrimal duct *Arloa:* Anat.
- Malko-hezur:** iz. Aurpegiko hezur txiki hauskorra; orbitaren Erdiko aldean dago, hezur frontalaren, etmoides hezuraren eta masailezuraren artean. Malko-hobia osatzen du masailezurarekin batera. *ES:* Hueso lagrimal, unguis *FR:* Os lacrymal *EN:* Lachrymal bone *Arloa:* Anat.
- Malko-jario:** iz. Begietako malko-isuria; malko gehiegi eratu direlako gertatzen da gehienetan, neurritz kanpoko emozio-egoera baten, gaizkoadura baten edota narritaduraren ondorioz. Malko kantitate normala edatu arren, malkoak ohiko lekutik irtetzen ez badira, negar-jarioa gerta daiteke. *ES:* Lagrimeo *FR:* Larmoiment *EN:* Lacrimation
- Malko-zaku:** iz. Goiko eta beheko betileen artean eta begi-txoko bakoitzean dagoen poltsa. Malko-guruinekin jariatutako malkoz betetzen dira bi malko-zakuak, eta malko-hodien bidez kanporatzen dira malko horiek. *ES:* Saco lacrimal *FR:* Sac lacrymal *EN:* Lacrimal sac *Arloa:* Anat.
- Maltako sukar:** iz. Ikus 'bruzelosi'. *ES:* Fiebre de Malta *FR:* Brucellose *EN:* Brucellosis *Arloa:* Med.
- Maltosa:** iz. Bi glukosa molekulaz osatutako disakaridoa; maltaren azukrea da. Almdoiaren eta glukogenoaren osagaietako bat da, eta bi glukosa molekulatan bereizten da maltasa entzimaren eraginez. Umeentzako janarietan erabiltzen da bereziki. *ES:* Maltosa *FR:* Maltose *EN:* Maltose *Oharrak:* Hozitutako garagar aleetan agertzen da. *Arloa:* Kim.
- Mamario:** izond. Ugatz-guruinei dagokiena, edo haien itxura duena. *ES:* Mamario *FR:* Mammaire *EN:* Mammary
- Mami:** iz. Zati haragitsu biguna, batez ere hatz puntan barrualdekoa. *ES:* Pulpejo *FR:* Pulpe du doigt *EN:* Finger pad
- Mamitsu:** izond. Ikus 'haragitsu'.
- Mamografia:** iz. Ugatzetako ehun bigunen erradiografia. Hainbat prozesu neoplasiko gaizto edo onbera ikusteko aukera ematen du. *ES:* Mamografía *FR:* Mammographie *EN:* Mammography *Arloa:* Med.
- Mania:** iz. Gaixotasun edo egoera psikopatologikoa; haren ezaugarri dira: hiperaktibitatea, ideiak galtzea, logorra, egoera emozional aktiboa, neurritz gaundiko kitzikapena, nahasmena, euforia neurrigabea, norberaren gehiegizko balioespena, kitzikapen erotiko handia, portaera oldarkorra, eta abar. Psikosi maniako-depresiboen aldieterikoko bat da. *ES:* Manía *FR:* Manie *EN:* Mania *Arloa:* Psikiat.
- Maniako:** 1. izond. Maniari dagokiona. 2. izond. Maniak jota dagoena. *ES:* Maníaco *Arloa:* Psikiat.
- Mantenu:** 1. iz. Ikus 'bizigai'. *ES:* Sustento 2. iz. Ikus 'elikadura'. *ES:* Alimentación
- Marihuana:** iz. Kalamuaren lore eta hosto ihartuen nahasketa; droga moduan erabiltzen da, tabako gisa ere. Droga psikoaktiboa da. Hainbat gaixotasunen tratamenduan erabiltzen da: minbizian —kimioterapiak eragindako goitiken aurka—, glaukoman, eta abar. *ES:* Marihuana *FR:* Marihuana *EN:* Marihuana *Arloa:* Biol.
- Marranta:** 1. iz. Ikus 'hotzeri'. 2. iz. Ikus 'erlats'.
- Marrantatu:** 1. ad. Ikus 'hotzeriak jo'. 2. ad. Ikus 'erlastu'.
- Marruskadura:** iz. Gainazal batek beste baten kontra egindako igurzeta-mugimendua. Esate baterako, pleuraren hormen artean gertatzen dena. *ES:* Roce *FR:* Frottement *EN:* Rub *Arloa:* Med.
- Marruskadura-indar:** iz. Higitzeari aurka egiten dion indarra. Gorputz edo gainazal bat beste baten kontra higitzen denean sortzen da; ukitzen duen gainazalarekiko paraleloa da. Handitu zein txikitu egin daiteke zenbait faktoreren eraginez; esate baterako, hezetasunaren eraginez. *ES:* Fuerza de rozamiento, fuerza de fricción *FR:* Force de frottement *EN:* Frictional force *Arloa:* Fis.

- Masail:** iz. Aurpegiaren albo banatan dagoen irte-gune haragitsua, sudurraren eta belarrien artekoa. *ES:* Mejilla *FR:* Joue *EN:* Cheek
- Masailezur-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'matrailezur'.
- Masailezur:** iz. Ikus 'matrailezur'.
- Masaje:** iz. Prozedura terapeutikoa; eskuz zein tresnaz egin daiteke, igurtziz, zapalduz edo kolpetxoak emanez. Gorputzeko ehun bigunak manipulatzen dira. Masajearen helburuak dira zirkulazioa eta gihar-tonua hobetzea eta erlaxatzea, besteak beste. *ES:* Masaje *FR:* Massage *EN:* Massage *Arloa:* Med.
- Masaje-emaila:** iz. Ikus 'masajista'.
- Masajista:** iz. Masajeak emateko gaitua den pertsona. *ES:* Masajista *FR:* Masseur *EN:* Masseur *Arloa:* Med.
- Maskal:** izond. Ikus 'ahul'.
- Maskor:** 1. iz. Ikus 'kornete'. 2. iz. Oskol-itxura duen gorputz-egitura. *ES:* Concha *FR:* Conque *EN:* Concha
- Maskuilo:** iz. Ikus 'baba'.
- Maskur:** 1. iz. Epidermisiko ohiko gogorgunea. Kanpo-presioa edo igurtzia jasaten duten guneetan agertzen da batik bat. Mingarria izaten da eskuarki. 2. iz. Hezur-metaketa; hautsitako hezurren orbaintze-prozesuan eratzen da, hausturamuturren tartean eta inguruan. *ES:* Callo, callosidad *FR:* Cor *EN:* Corn *Arloa:* Med.
- Maskurren kontrako:** izlag. (Gai bati buruz) Maskurrak erazteko erabiltzen dena. *ES:* Callicida
- Masokismo:** iz. Sexu-perbertsioa; plazera lortzen da norberaren sufrimenduaren, tratu txar fisikoen, mentalen edo emozionalen bidez. *ES:* Masoquismo *FR:* Masochisme *EN:* Masochism *Arloa:* Psikiat.
- Masokista:** 1. izond. Masokismoari dagokiona. 2. izond. Masokismoa praktikatzen duena. *ES:* Masoquista *FR:* Masochiste *EN:* Masochistic *Arloa:* Psikiat.
- Mastekatu:** ad. Ikus 'murtzikatu'.
- Mastekatzaile:** iz. Ikus 'murtzikatzaile'.
- Mastektomia:** iz. Ugatzaren edo ugatz-guruinaren atal baten erazketa. Bi eratakia izan daiteke: simplea ala erabatekoa. Mastektomia simplean, ugatz-ehuna bakarrik erazutzen da; erabateko mastektomian, berriz, ugatzarekin batera, horma torazikoko zenbait gihar eta besapeko gongoil linfatiko guztiak erazutzen dira. *ES:* Mastectomia *FR:* Mastectomie *EN:* Mastectomy *Arloa:* Med.
- Mastitis:** iz. Ugatz-guruinaren hantura; estreptokokoek edo estafilokokoek eragindako gaizkoadura baten ondorio izaten da, oro har. Mastitis akutua nahiko ohikoa da edoskitzaroko lehenengo bi hilabeteetan; haren ezaugarri dira: mina, hantura, gorritasuna, besapeko linfadenopatia, sukarra eta ondoeza. Tratatu ezean edo gaizki tratatuz gero, zorne-zorroak era daitezke. Tuberkulosi-mastitis kronikoa, berriz, ez da oso arrunta; gertatzen denean, bularren azpiko saihetsetako eta biriketako tuberkulosia hedatzearen ondorio izan ohi da. *ES:* Mastitis *FR:* Mastite *EN:* Mastitis *Arloa:* Med.
- Mastoide:** iz. Hezur tenporaleko apofisia; barrunbe txiki asko dituen masa barne-hutsa da, eta erdiko belarriari lotua dago. *ES:* Mastoide, mastoides *FR:* Mastoïde *EN:* Mastoid bone, mastoid *Arloa:* Anat.
- Mastoideo:** izond. Hezur tenporaleko apofisi mastoideari dagokiona. *ES:* Mastoideo *FR:* Mastoïdien *EN:* Mastoid *Arloa:* Anat.
- Masturbatu:** ad. Plazera lortu, sexu-organoak kitzikatuz. *ES:* Masturbarse
- Masturbazio:** iz. Sexu-jarduera; hartan, plazera lortzen da sexu-organoak kitzikatuz. *ES:* Masturbación *FR:* Masturbation *EN:* Masturbation
- Materia:** iz. Masa duen eta espazio bat betetzen duen edozein elementu; gorputz fisiko ororen osagaia da. *ES:* Materia *FR:* Matière *EN:* Matter
- Materia organiko:** iz. Animalia- eta landare-gaien multzoa. Osorik edota neurri batean deskonposaturik egon ohi da, lurzoruko mikroorganismoen eraginez. Karbono-konposatu gehienak hartzen ditu bere baitan, eta sukoiak eta lurrunkorak dira konposatu horiek. *ES:* Materia orgánica *FR:* Matière organique *EN:* Organic matter *Arloa:* Biol.
- Material:** 1. izond. Materialzkoa; materiari dagokiona. 2. iz. Jarduera baterako behar diren gaien, tresnen edo baliabideen multzoa. *ES:* Material
- Matrailezur-:** (Hitz elkartuetan) Matrailezurrari dagokiona. *ES:* Maxilar *FR:* Maxillaire *EN:* Maxillary *Arloa:* Anat.
- Matrailezur:** iz. Ahoa inguratuz hortzei eusten dieten goiko eta beheko hezurretako bakoitza. *ES:* Hueso maxilar *FR:* Os maxillaire *EN:* Maxillary bone *Arloa:* Anat.
- Matraz aforatu:** iz. Kimikan erabiltzen den beirazko ontzia. Hondoa zapala du; lepoa, berriz, estua eta luzea. Ontziaren edukiera adierazten duen marratxo bat izaten du lepoan. *ES:* Matraz aforado *FR:* Fiole de jaugeé *EN:* Volumetric flask *Arloa:* Kim.
- Matraz bolometriko:** iz. Ikus 'matraz aforatu'.
- Mediastino:** iz. Toraxaren erdialdeko zatia. Birrikak gordetzen dituzten bi pleura-zakuen artean dago. Bularrezurretik bizkarrezurreraino hedatzen da, eta beraren barnean daude torax barrunbeko errai guztiak, birrikak izan ezik. *ES:* Mediastino *FR:* Médiastin *EN:* Mediastinum *Arloa:* Anat.
- Medikamentu:** iz. Ikus 'sendagai'.

Medikatu: ad. Gaixotasunak tratatu, sendagaiak emanaz. *ES:* Mediar *EN:* To medicate *Arloa:* Med.

Medikazio: iz. Sendagai moduan erabiltzen den gai multzoa. *ES:* Medicación *FR:* Médication *EN:* Medication *Arloa:* Med.

Mediku: iz. Ikasketa bereziak egin ondoren, medikuntzan jarduteko baimena duen profesionala. *ES:* Médico, facultativo *FR:* Médecin *EN:* Physician *Arloa:* Med.

Mediku-azterketa: iz. Medikuek egiten dituen proba tekniko eta klinikoan multzoa; pertsona baten osasun-egoera ezagutzeko edo gaixotasun baten diagnostikoa oinarritu ahal izateko egiten da. *ES:* Reconocimiento médico *FR:* Examen de santé *EN:* Check-up

Medikuaren errezeta: iz. Sendagai bat nola prestatu edo nola hartu adierazteko ohar idatzia. Sendagilearen sinadurak eta datak agertu behar dute errezetan. *ES:* Receta médica *FR:* Ordonnance *EN:* Prescription

Medikuntza: iz. Gaixotasunen diagnostikoaren, tratamenduaren eta prebentzioaren artea eta zientzia. Osasun-egoera egokia mantentzeaz arduratzen da. *ES:* Medicina *FR:* Médecine *EN:* Medicine *Arloa:* Med.

Medikuntza legal: iz. Medikuek egiten dituzten erabilera zuzenbide zibileko eta kriminaleko arazoetan. *ES:* Medicina legal *FR:* Médecine légale *EN:* Legal medicine

Medikuntza prebentibo: iz. Ikus 'prebentzio-medikuntza'.

Medikuntza sozial: iz. Gaixotasunen prebentziorako eta tratamendurako ikuspuntua; giza ondorioztasunean, ingurumenean, gizarte-egituretan eta kultura-balioetan oinarritzen da. *ES:* Medicina social *FR:* Médecine sociale *EN:* Social medicine

Mehaka-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'ziatiko'.

Mehaka: iz. Ikus 'aldaka'.

Mehartzte: iz. Ikus 'argaltze'.

Mehe: izond. Ikus 'argal'.

Mehetu: ad. Ikus 'argaldu'.

Mehetze: iz. Ikus 'argaltze'.

Meiosi: iz. Zelulen heltze sexualeko prozesua. Zebakari kromosomikoa diploidetik haploidera murrizten da, eta, hala, irauan egiten du espezie bakoitzaren kromosoma kopuruak. *ES:* Meiosis *FR:* Méiose *EN:* Meiosis *Oharrak:* Bi banaketa gertatzen dira zelularen gunean, eta lau gameto berri sortu. *Arloa:* Biol.

Mekonio: iz. Umekiaren hesteetan pilatzen den gaia; haur jaioberriaren lehen egunetan kanporatzen da. Likatsua da, eta kolore berdexka arrea du. Mekonioaren osagaiak dira: hesteetako gurruin jariakinak, likido amniotikoa eta umetoki

barneko hondakinak (behazun-pigmentuak, gantz-azidoak, epitelio-zelulak, mukia eta odola). *ES:* Meconio *FR:* Méconium *EN:* Meconium *Arloa:* Biol.

Melanina: iz. Tirosinatik eratorritako pigmentu organikoa, beltza nahiz marroi iluna; kolorea ematen die ileari, erretinari, eta larruazalari. *ES:* Melanina *FR:* Mélanine *EN:* Melanin *Oharrak:* Arraza beltzeko pertsonak melanina ugari dute. *Arloa:* Biol.

Melanismo: iz. Ohi baino kolore ilunagoa azalean, ilean nahiz beste ehun batzuetan; melaninaren gehiegizko metaketaren ondoriozkoa da. *ES:* Melanismo, melánosis *FR:* Mélanisme *EN:* Melanism *Arloa:* Biol.

Melanoma: iz. Pigmentudun tumorra, melanozitotako minbizi-zelula bihurtzean sorturikoa. Epidermisan eta dermisan sortzen dira, eta onberak nahiz gaiztoak izan daitezke. *ES:* Melanoma *FR:* Mélanome *EN:* Melanoma *Oharrak:* Batez ere azal eta begi argiak dituzten pertsonetan azaltzen dira. *Arloa:* Med.

Melanozito: iz. Melanina ekoizten eta gordetzen duen zelula pigmentuduna. Epidermisan oinarritako geruzan zehar banatzen dira melanozitotako. *ES:* Melanocito *FR:* Mélanocyte *EN:* Melanocyte *Arloa:* Biol.

Mende(ko)tasun: Gai, ohitura nahiz jardute batekiko dependentzia konpulsibo eta kontrolaezina. Erreakzio mental, fisiologikoa nahiz emoziozko larriak gerta daitezke mendekotasuna eragiten duen haren faltan. *ES:* Adicción *FR:* Assuétude *EN:* Addiction

Mende(ko)tasun-sortzaile: izond. (Gai bati buruz) Mendean erorarazten duena; drogaren bat, gehienetan. *ES:* Adictivo *FR:* Addictif *EN:* Addicting *Adibideak:* Mendekotasun-sortzaile dira kafearen kafeina edo txokolataren teobromina.

Mendelismo: iz. Herentziaren kontzeptu bat, Mendelen legeetan oinarriturikoa. Karaktereen transmisioaren teoria azaltzen du. *ES:* Mendelismo *EN:* Mendelism *Arloa:* Biol.

Mendi-gaitz: iz. Garaiera handiko igoeretan gertatzen den ondoeza, presio atmosferikoaren jaitzierak eragina. Bertigoa, buruko mina, lokuma, disnea, zirkulazio-asaldurak hipertentsiboak, gorakoak, zianosia, eta abar ditu ezaugarri. *ES:* Mal de altura *FR:* Mal de l'altitude *EN:* Altitude sickness

Meninge-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'meningeo'.

Meninge: iz. Entzefalora eta bizkarrezur-muina inguratzen dituzten hiru mintzetariko bakoitza: duramaterra, araknoidea eta piamaterra. *ES:* Meninge *FR:* Méninges *EN:* Meninges

Meningeo: izond. Meningeena, edo haiei dagokiena. *ES:* Meningeo *Arloa:* Anat.

- Meningitis:** iz. Meningeen hantura, araknoidearena eta piamaterrarena bereziki. Akutua nahiz kronikoa izan daiteke. Infekzio-bakterio baten ondorio izaten da gehienetan, *Streptococcus pneumoniae*-k, *Neisseria meningitidis*-ek zein *Haemophilus influenzae*-k eragina. Meningitis akutua hainbat eragileren ondorio izan daiteke: traumatismoak, gaizko adurak, prozesu orokorrak, gertuko hanturazko prozesu baten hedadura, eta abar. Sukarra, buruko mina, okadak, konbultsioak, eldarnioa, idorreria, estrabismoa eta lepoko zurruntasuna agertzen dira lehendabizi; geroago agertzen dira logura, anestesia, paralisia, taupadak moteltzea, tenperaturaren igoera eta koma-egoera. *ES:* Meningitis *FR:* Méningite *EN:* Meningitis *Arloa:* Med.
- Meningokoko:** iz. *Neisseria meningitidis* generoko bakterio gramnegatibo higigaitza. Septizemia nahiz meningitis zerebrospinal epidemikoa eragin ditzake. Arnasbideetatik sartzen da, eta, handik, odolera eta meningeetara iristen da. *ES:* Meningococo *FR:* Méningocoque *EN:* Meningococcus *Arloa:* Med.
- Menisko:** iz. Giltzadura arteko ilargi-erdi itxurako fibrokartilagoa, belaukekoa bereziki. *ES:* Menisco *FR:* Ménisque *EN:* Meniscus *Oharrak:* Bazueta, meniskoa apurtu edo pitzatu egiten da, eta kirurgia-ebakuntza baten bidez kendu behar izaten da. *Arloa:* Anat.
- Menopausia:** 1. iz. Hilekoen berezko etetea. Hormonen funtzio ziklikoa pixkanaka murrizten da; estrogenoen eta gonadotropinen ekoizpena urritu, eta, ondorioz, obulazioaren eta hilekoen maiztasuna jaisten dira, erabat desagertu arte. Asaldu fisikoak (estrogenorik ezaren ondorioz) eta psikologikoak dakartza. 2. iz. Delako etena gertatzen den garaia, 45-55 urte bitartekoa. *ES:* Menopausia *FR:* Ménopause *EN:* Menopause *Oharrak:* Beroaldiak dira menopausiaren sintoma unibertsal bakarra.
- Menopausiko:** 1. izond. Menopausiari dagokiona. 2. izond. Menopausia-garaian dagoen emakumea. *ES:* Menopáusico *FR:* Ménopausique *EN:* Menopausal
- Menorragia:** iz. Ohikoa baino hileko luzeagoa edo odol-isuri handiagoa. Odolaren presio gariaren, hormonen gorabeheren, anemiaren eta beste zenbait ondoreen ondorioz gertatzen da. *ES:* Menorragia *FR:* Ménorragie *EN:* Menorrhagia *Oharrak:* Ugaltze-garaian dauden emakume gehienetan agertzen da noiz edo noiz. Prozesua kroniko bihurtzen bada, anemia ager daiteke, galdutako odol kantitatearen ondorioz. *Arloa:* Med.
- Menpeko:** izlag. Ohitura morboso baten mende bizi dena; alkoholaren edo drogen mende, esate baterako. *ES:* Adicto *FR:* Addicte *EN:* Addict
- Menstruazio:** iz. Ikus 'hileko'.
- Mental:** 1. izond. Funtzio intelektualei edo psikismoari dagokiona. 2. izond. Buruan dagoena; buruan gertatzen edo egiten dena. 3. izond. Buruko asaldu bati dagokiona, edo asaldu hori ezagarriz duena. *ES:* Mental *FR:* Mental *EN:* Mental *Adibideak:* Kalkulu mental.
- Mentol:** iz. Gai kristalino kologea; mendaren alkanforra da. Analgesikoa eta antipruriginosoa da; antiseptiko gisa eta goiko arnasbideetako hotzerien kontra erabiltzen da. Mentaren gisako usaina eta zaporea ditu. Ukendu eta krema askoren osagai izan ohi da. *ES:* Mentol *FR:* Menthol *EN:* Menthol *Arloa:* Kim.
- Mentoldun:** izond. Mentola duena. *ES:* Mentoldo *Arloa:* Kim.
- Merkurio:** iz. Hg. Elementu kimiko metalikoa; likidoa da ohiko giroko tenperaturaren. Metal gehienak disolbatzen ditu, eta amalgamak eratu. Toxikoa da; neurriak hartu behar dira, pozoidura gerta baitaiteke haren lurrina arnastuz gero, konposatu disolbagarriak ahoratuz gero edo ukipenez larruazalean zehar barneratuz gero. Elektrizitatearen eroale oso ona da. Termometro, kontagailu, barometro eta manometroetan erabiltzen da, besteak beste. Ukenduak, pilulak, eta abar egiteko erabiltzen dira merkurioaren konposatuak. Medikuntzan, batez ere libragarri, diuretiko, kolagogo eta antisisfilitiko gisa erabiltzen dira konposatu horiek. *ES:* Mercurio *FR:* Mercure *EN:* Mercury *Arloa:* Kim.
- Merkurio-termometro:** iz. Merkurioa tenperatura-aldaketen adierazgarri duen termometroa. *ES:* Termómetro de mercurio *FR:* Thermomètre à mercure *EN:* Mercury thermometer
- Merkurokromo:** iz. Merkuriozko konposatu organikoa. Kolore gorriko disoluzioa da, eta antiseptiko gisa erabiltzen da medikuntzan. *ES:* Mercurocromo
- Mesedegarri:** izond. Norbaiten nahiz zerbaiten alde dagoena, edo haren alde egiten dena. *ES:* Favorable *FR:* Favorable *EN:* Favourable
- Mesenterio:** iz. Peritoneoko tolestura zabala; jejunoa eta ileona lotzen ditu sabelaldeko atzeko hormarekin. *ES:* Mesenterio *FR:* Mésentère *EN:* Mesentery *Arloa:* Anat.
- Mesoblasto:** iz. Embrioiak garapenean dituen hiru geruzetatik erdikoa, ektodermoaren eta endodermoaren artean dagoena. Hortik sortuak dira ehun konektiboa, giharra, odolaren zirkulaziosistema, sexu-organok, ornodunen hezurdura eta iraitz-apatua. *ES:* Mesoblasto *FR:* Mésoblaste, mésoderme *EN:* Mesoblast, mesoderm *Arloa:* Zool.

Mesodermo: iz. Ikus 'mesoblasto'.

Mesomeria: iz. Konposatu mesomeroen ezaugarria, erresonantzia kimiko izenez ere ezagutzen dena. *ES:* Mesomería *FR:* Mésomérie *EN:* Mesomerism *Arloa:* Kim.

Mesomero: iz. Egitura-formula ugariren bitartez adieraz daitekeen konposatu organikoa. Konposatuaren ezaugarri jakin batzuk bakarrik zehazten ditu horietariko bakoitzak. *ES:* Mesomero *FR:* Mésomère *EN:* Mesomeric *Adibideak:* Bentzenoa. *Arloa:* Kim.

Mesomorfo: iz. Gizakume mota bat, giza gorpuzkeraren sailkapen biologikoaren araberakoa; giharrak, hezurak eta ehun konektiboa dira nagusi halako gizakietan. *ES:* Mesomorfo

Mesozefalo: izond. (Pertsona buruz) 77-80 bitarteko indize zefalikoa duena. *ES:* Mesocéfalo

Mestizaje: iz. Bi arrazaren arteko gurutzaketa. *ES:* Mestizaje *FR:* Hybridation *EN:* Crossbreeding

Mestizo: 1. izond. Arraza desberdineko aita-amak dituen; bereziki guraso indiar-zurietatik jaiotakoa. 2. izond. Espezie bereko bi bariatetatik lortutako hibridoa. *ES:* Mestizo *FR:* Métis *EN:* Mestizo

Metaboliko: izond. Metabolismoari dagokiona. *ES:* Metabólico *FR:* Métabolique *EN:* Metabolic *Arloa:* Biol.

Metabolismo: iz. Bizidunetan gertatzen diren prozesu kimiko guztien multzoa; bizidunetan bertan eraturako nahiz haien barrura sartutako gaiek jasaten dute. Bi fasetan gertatzen da metabolismoa: anabolismoa edo sintesia lehenik, eta katabolismoa edo deskonposaketa ondoren. *ES:* Metabolismo *FR:* Métabolisme *EN:* Metabolism *Arloa:* Biol.

Metabolismo basal: iz. Funtzio begetatiboak mantentzeko beharrezkoa den energia-gastu minimoa; gorputz-azalerako metro karratu bakoitzeko eta orduko bero maila da, kaloriatan emana. Pertsona esna dagoela, guztiz atsedenean, baraurik 14 edo 18 ordu lehenagotik, eta giro atsegin eta epelean egiten da. Kolorimetroaz neurtzen da. *ES:* Metabolismo basal *FR:* Métabolisme basal *EN:* Basal metabolism *Arloa:* Biol.

Metadona: iz. Opiotik ateratzen den analgesiko narkotiko sintetikoa. Min bortitza baretzeko, desintoxikazioaren tratamendurako, eta heroinaren menpekoentzako tratamendu-programetan erabiltzen da. *ES:* Metadona *FR:* Méthadone *EN:* Methadone *Oharrak:* Ahotik har daiteke, eta iraupen luzea du. *Arloa:* Med.

Metafase: iz. Mitosiaren fasea, profasearen ondorengoa eta anafasearen aurrekoa; kromosomak plano ekuatorialan kokatzen dira, zirkulu bat eratuz, eta banaketarako prestatzen dira. *ES:* Metafase *FR:* Métaphase *EN:* Metaphase *Arloa:* Biol.

Metakarpo-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'metakarpoko'.

Metakarpo: iz. Eskuaren erdiko atala, karpoaren eta hatzen artekoa, bost hezur luzez osatua. Metakarpo-hezur bakoitza gorputzaz eta bi adarrez osatuta dago. *ES:* Metacarpo *FR:* Métacarpe *EN:* Metacarpus *Arloa:* Anat.

Metakarpoko: 1. izlag. Metakarpokoa, edo hari dagokiona. 2. izlag. Metakarporeen eskeletoa osatzen duten hezur zilindrikoetako bakoitzari dagokiona. *ES:* Metacarpiano *FR:* Métacarpien *EN:* Metacarpal *Arloa:* Anat.

Metaketa: iz. Hainbat gairen pilaketa, zelula-ehunean zein beste atal batzuetan. *ES:* Dépósito *FR:* Site tissulaire de stockage *EN:* Depot

Metameria: 1. iz. Segmentu berdinetan zatituta dagoen gorputzaren izaera. 2. iz. Isomeria kimikoa. *ES:* Metamería *FR:* Métamérie *EN:* Metamerism

Metamerismo: iz. Ikus 'metameria'. *ES:* Metamerismo *FR:* Métamérisme *EN:* Metamerism

Metamero: iz. Organismo baten gorputza zatitu daitekeen antzeko segmentuetako bakoitza. *ES:* Métamero *FR:* Métamère *EN:* Metamerous

Metamorfiko: 1. izond. Metamorfismoari dagokiona. 2. izond. Metamorfismo prozesu bat edo gehiago jasan duena. *ES:* Metamórfico *FR:* Métamorphique *EN:* Metamorphic

Metamorfosi: iz. Organismo baten garapen-faseko forma- eta egitura-aldaketen multzoa. *ES:* Metamorfosis *FR:* Métamorphose *EN:* Metamorphosis *Arloa:* Biol.

Metanal: izond. Ikus 'formaldehido'. *ES:* Metanal *FR:* Méthanal *EN:* Methanal *Arloa:* Kim.

Metastasi: iz. Tumor-zelulak organismoan beste gune batzuetara hedatzean datzan prozesua. Tumor gaiztoak kapsula barnean ez daudenez, haien zelulek ihes egin dezakete, eta linfa- nahiz odol-hodien bidez organismoan beste hainbat guneetara hedatu. *ES:* Métástasis *FR:* Métastase *EN:* Metastasis *Arloa:* Med.

Metatartso-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'metatartsooko'.

Metatartso: iz. Tartsoaren eta behatzen arteko oin atala, bost hezurtxo paraleloz osatua. Hezur luzezka horiek orkatilako hezurrekin eta behatze-tako lehen falangearekin giltzatzen dira. *ES:* Metatarso *FR:* Métatarse *EN:* Metatarsus *Arloa:* Anat.

Metatartso-hezur: iz. Oinaren erdialdean paraleloki kokatuta dauden bost hezurretariko bakoitza; zilindro-itxurakoak izaten dira. Tartsoaren bigarren lerroarekin eta behatze-tako lehenengo falangearekin giltzatzen dira. *ES:* Hueso metatarsiano *FR:* Os metatarsale *EN:* Metatarsal *Arloa:* Anat.

- Metatartsoko:** izlag. Metatartsuari dagokiona, edo metatartsosan dagoena. *ES:* Metatarsiano *FR:* Métatarsien *EN:* Metatarsal *Arloa:* Anat.
- Metatze:** iz. Ikus 'gordetze'.
- Metazentro:** iz. Indar jakin batzuen aplikazio-puntua; ur-azalean albo baterantz makurturik dagoen gorputz trinko baten gainean eragiten dute, eta bi dira indar horiek: bultzada hidrostatikoa- ren indarren erresultantea eta pisua. *ES:* Metacentro *FR:* Métacentre *EN:* Metacenter *Arloa:* Fis.
- Metazoo:** iz. Animalien erreinuko taldea; arrautza- ren banaketak bereizten du. Arrautza banatzean, ehunetan multzokatutako zelulak erazten dira. Ehunen jarduera koordinaturik dago, organismoaren funtzio guztiak gara daitezten. Protozooak ez beste guztiak sartzen dira metazooen taldean. *ES:* Metazoo *FR:* Métazoaire *EN:* Metazoa *Arloa:* Zool.
- Meteorismo:** iz. Gas-metaketa sabelaldean nahiz hesteetan; sabelaldea handitzen da. Orokortua nahiz hesteko gune batekoa izan daiteke. *ES:* Meteorismo *FR:* Météorisme *EN:* Meteorism *Arloa:* Med.
- Meteorizatu:** ad. Meteorismoa gertatu edo eragin. *ES:* Meteorizar *Arloa:* Med.
- Metileno:** iz. Erradikal organiko dibalentea. Metanotik eratorria da. Alkohol metiliko ez-puruari ematen zaion izen komertziala da. *ES:* Metileno *FR:* Méthylène *EN:* Methylene *Arloa:* Kim.
- Metiliko:** izond. Metilo taldea duena, edo alkohol metilikotik eratorria. *ES:* Metílico *FR:* Méthylique *EN:* Methylic *Arloa:* Kim.
- Metionina:** iz. Aminoazido naturala, garapenerako ezinbestekoa. Oinarrizko aminoazidoa da. Proteina guztietan ageri da, protaminetan eta histona sinpleenetan izan ezik. *ES:* Metionina *FR:* Méthionine *EN:* Methionine *Arloa:* Kim.
- Metodiko:** izond. Metodo baten arabera egina. *ES:* Metódico *FR:* Méthodique *EN:* Methodical
- Metodo:** iz. Ikus 'prozedura'.
- Metodologia:** iz. Edozein diziplinatan jarduteko printzipioen nahiz metodoen multzoa. *ES:* Metodología *FR:* Méthodologie *EN:* Methodology
- Metritis:** iz. Umetokiko paretan hantura; akutua nahiz kronikoa izan daiteke. *ES:* Metritis *FR:* Métrite *EN:* Metritis *Adibideak:* Metritis motak dira endometritisa eta parametritisa. *Arloa:* Med.
- Miaketa:** iz. Ikus 'azterketa'. *ES:* Exploración
- Mialgia:** iz. Giharretako min zehaztugabea; sarritan, ondoez orokorrarekin batera agertzen da, gaixotasun infektzioso askotan. Zenbait botikak —hipolipemiantek— eragina izan daiteke. *ES:* Mialgia *FR:* Myalgie *EN:* Myalgia *Arloa:* Med.
- Miasma:** iz. Lurraren, airearen nahiz uraren jario kaltegarriak. *ES:* Miasma *FR:* Miasme *EN:* Miasma
- Miatu:** ad. Ikus 'aztertu'. *ES:* Explorar
- Midriasi:** iz. Begi-niniaren dilatazioa; hainbat eratakoa izan daiteke: fisiologikoa, sendagaiek (atropina, sorgin-belarra, kokaina) eragina, edo patologikoa. *ES:* Midriasis *FR:* Mydriase *EN:* Mydriasis *Arloa:* Med.
- Mielina:** iz. Fosfolipidoz eta proteinaz osatutako gai zuria; organismo osoko nerbio-zuntz askoren zorroa erazten du. *ES:* Mielina *FR:* Myéline *EN:* Myelin *Arloa:* Biol.
- Mielitis:** iz. Orno-muinaren hantura; gai zuritari, gai grisari edota bieie erasan diezaieke. *ES:* Mielitis *FR:* Myélite *EN:* Myelitis *Arloa:* Med.
- Migraina:** iz. Buruko min mota; garezurreko odol- hodian asaldu paroxistiko eta periodiko baten ondoriozkoa da. Haren etiologia ez da oso ezaguna. Hautzarroan, nerabezarroan nahiz helduaroaren hasieran agertu ohi da, eta alde bakarreko buruko mina du ezaugarri. Krisiaren berehalakotasunaren adierazgarri dira: ikusmen-asalduak (etenkako argiak, larri uhinduak), zapore zein usain arrotza, zorabioa, tinnitusa, gorputz atal baten itxuraldaketa-sentsazioa, eta abar. Fase akutuan, goragaleak, goitikak, hotzikarak, poliuria, izerdia, aurpegiko edema, narritagarratasuna eta neurritz kanpoko nekea ager daitezke. Emakumei erasaten die gizonen baino maizago, eta herentziazkoa izan daiteke. *ES:* Migraña *FR:* Migraine *EN:* Migraine *Arloa:* Med.
- Mihi-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'mihiko'.
- Mihi:** iz. Aho-barrunbeko organo haragitsu, gihartsu, luzaran eta mugikorra. Dastamenaren organo nagusia da; elikagaiak murtzikatzen eta irensten laguntzen du, eta ahots-soinuak artikulatzea du funtzio. *ES:* Lengua *FR:* Langue *EN:* Tongue *Arloa:* Anat.
- Mihiko:** izlag. Mihiari dagokiona, edo mihian dagoena. *ES:* Lingual *FR:* Lingual *EN:* Lingual
- Mihipeko:** izlag. Mihiaren azpian dagoena, edo mihiaren azpian gertatzen dena. *ES:* Sublingual *FR:* Sublingual *EN:* Sublingual *Arloa:* Anat.
- Mikatz:** izond. Ikus 'mingots'.
- Mikosi:** iz. Onddoek eragindako edozein gaixotasun. Hiru mikosi mota bereiz daitezke: onddoek eragindako mikosiak, legamiek eragindakoak eta legamien antzeko onddoek eragindakoak. *ES:* Micosis *FR:* Mycose *EN:* Mycosis *Arloa:* Med.
- Mikrobio-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'mikrobiozko'.
- Mikrobio:** iz. Mikroorganismoa. Izaki zelulabakarrak dira mikrobioak, mikroskopioaren laguntzaz bakarrik ikus daitezkeen organismo, animalia edo landareak. *ES:* Microbio *FR:* Microbe *EN:* Microbe *Adibideak:* Mikrobioak dira proto-

- zoak, onddo batzuk, bakterioak eta birusak. *Arloa*: Biol.
- Mikrobio patogeno**: iz. Gaixotasuna eragiteko gai den mikroorganismoa. *ES*: Microbio patógeno *FR*: Microbe pathogène *EN*: Pathogen microbe *Arloa*: Biol.
- Mikrobioen kontrako**: izlag. (Gai bati buruz) Mikrobioen garapena eragotzen duena. *ES*: Antimicrobiano *FR*: Agent antimicrobien *EN*: Antimicrobial agent *Arloa*: Med.
- Mikrobio-flora**: iz. Organismoko zenbait ehun nahiz barrunbetan bizi den mikrobio multzoa. *ES*: Flora microbiana *FR*: Flore microbienne *EN*: Microflora
- Mikrobiologia**: iz. Biologiaren adarra; mikroorganismoak eta horiek beste organismoekin eta inguruarekin duten eragin-trukea aztertzen ditu. *ES*: Microbiología *FR*: Microbiologie *EN*: Microbiology
- Mikrobiozko**: izond. Mikrobioei nahiz mikroorganismoiei dagokiena. *ES*: Microbiano *FR*: Microbienne *EN*: Microbic
- Mikrokirurgia**: iz. Kirurgia-teknika; mikroskopia baten laguntzaz egiten da, ebakuntza-gunea ondo ikusi ahal izateko. *ES*: Microcirugía *FR*: Microchirurgie *EN*: Microsurgery *Arloa*: Med.
- Mikrokristal**: iz. Mikroskopioz bakarrik ikus daitekeen kristala. *ES*: Microcristal *FR*: Microcristal *EN*: microcrystal *Arloa*: Kim.
- Mikrometro**: 1. iz. Sistema metrikoko luzera-unitatea; metroaren milioirena da (μm). 2. iz. Tamaina aski txikiak neurtzeko tresna. *ES*: Micrómetro *FR*: Micromètre *EN*: Micrometre
- Mikroorganismo**: iz. Mikroskopioz bakarrik ikus daitekeen animalia nahiz landarea; bizi-prozesuak garatzeko gai da. *ES*: Microorganismo *FR*: Micro-organisme *EN*: Micro-organism *Adibideak*: Mikroorganismoak dira bakterioak, onddo batzuk, protozoak eta birusak. *Arloa*: Biol.
- Mikroskopioa**: iz. Material oso txikiak mikroskopia bidez aztertzeko teknika. *ES*: Microscopía *FR*: Microscopie *EN*: Microscopy
- Mikroskopiko**: izond. Oso txikia; mikroskopia bidez soilik ikus daitekeena. *ES*: Microscópico *FR*: Microscopique *EN*: Microscopique
- Mikroskopia**: iz. Optika-tresna; lentzez osatua dago, eta begi hutsez ikusi ezin daitezkeen gauzak ikusteko erabiltzen da. *ES*: Microscopio *FR*: Microscope *EN*: Microscope *Arloa*: Fis.-Kim.
- Mikrouhin**: iz. Uhin elektromagnetikoa; maiztasun handia du —300-2450 MHz artekoa—, eta uhin-luzera laburra. *ES*: Microonda *FR*: Microondes *EN*: Microwaves *Arloa*: Fis.
- Mikrozefalia**: iz. Garunaren ohiz kanpoko txikitasuna; sortzetiko anomalia da. Gorputzarekin konparatuz gero, behar baino txikiagoa da bu-
- ruaren neurria, eta garuna ez dago behar adina garatua. Atzerapena eragiten du. *ES*: Microcefalia *FR*: Microcéphalie *EN*: Microcephaly *Arloa*: Med.
- Mikrozefalo**: izond. Mikrozefaliak erasana. *ES*: Microcéfalo-a *FR*: Microcéphale
- Miliar**: 1. izond. Artatxiki-ale edo -hazi baten itxura edo neurria duena. 2. izond. Artatxiki-hazien itxurako lesioen sorrera ezaugarri duena. *ES*: Miliar *FR*: Miliare *EN*: Miliary *Oharrak*: Organismo guztian zehar banaturiko tuberkulu txikiak agertzen dira tuberkulosi miliarrean. *Arloa*: Med.
- Min**: 1. iz. Sentsazio desatsegina; nerbio-bukaera sentsitiboan kitzikapen kaltegarriak eragiten du. Hanturaren oinarriko sintoma da, eta oso baliagarria da hainbat asaldu eta eritasun diagnostikatzeke. 2. iz. NANDAK onartutako diagnostikoa: ondorez larri nahiz sentsazio deserosoen agerpena. *ES*: Dolor *FR*: Douleur *EN*: Pain
- Min egin**: ad. Ikus 'lesionatu'.
- Min eman**: ad. Gorputzeko gune batean min izan, kanpo- nahiz barne-eragileen ondorioz. *ES*: Doler
- Min hartu**: ad. Ikus 'lesionatu'.
- Min hori**: iz. Ikus 'ikterizia'.
- Minbera**: izond. Mina sentitzen duena. *ES*: Dolorido
- Minberatsu**: izond. Ikus 'minbera'.
- Minbizi**: iz. Tumor txarra; batik bat, epitelio-zelulaz osatutakoa. Inguruko ehunetara hedatzeko joera du. Zelulen anormaltasuna du ezaugarri nagusia. Ondorengo zelulei transmititzen zaie anormaltasun hori, eta murriztu egiten dira zelulen hazkuntza eta funtzioak. Ondorioz, gaixoa- ren immunitate-mekanismoari erasaten dio. *ES*: Cáncer *FR*: Cancer *EN*: Cancer *Arloa*: Med.
- Minbiziaren kontrako**: izlag. (Gai bati buruz) Minbiziaren aurkako tratamenduan erabiltzen dena; minbizi-zelulen ugalketa eragotzen du. *ES*: Anticanceroso *FR*: Agent anticancéreux *EN*: Anticancer agent *Arloa*: Med.
- Mindu**: ad. Ikus 'kalte egin'.
- Mindu**: 1. izond. Ikus 'garratzu'. 2. izond. Ikus 'minbera'.
- Mingain**: iz. Ikus 'mih'.
- Mingarri**: izond. Min fisiko nahiz morala eragiten duena. *ES*: Doloroso *FR*: Douloureuse *EN*: Painful
- Mingorri**: iz. Ikus 'isipula'.
- Mingots**: 1. izond. Zapore mota bati dagokiona. 2. iz. Jateko gogoa piztu eta digestioan laguntzen duten gaiak. *ES*: Amargo *FR*: Amer *EN*: Bitter *Adibideak*: Txikoria, kamamila...
- Minik gabeko**: izlag. (Gaixotasunei edo eintza terapeutikoei buruz) Minik ematen ez duena. *ES*: Indoloro *FR*: Indolore *EN*: Painless *Oharrak*:

- Zenbait minbizi mota minik gabekoak dira, oso aurreraturik egon arte.
- Minik gabeko erditze:** iz. Lasaiarazteko eta erdiminak baretzeko erabiltzen den teknika multzoa. *ES:* Parto sin dolor *Adibideak:* Arnasketa-ariketak, anestesia epidurala, eta abar.
- Mintz:** iz. Azalera bat nahiz barrunbe bat estaltzen duen ehunezko geruza mehea. *ES:* Membrana *FR:* Membrane *EN:* Membrane *Arloa:* Biol.
- Mintz erdi iragazkor:** iz. Neurri nahiz pisu jakin batetik gorako gaiçi pasatzen uzten ez dien mintzezko hesia. Iragazkorra da disolbatzaileekiko, baina solutuei ez die pasatzen uzten. *ES:* Membrana semipermeable *FR:* Membrane semi-perméable *EN:* Semipermeable membrane
- Mintz nuklear:** iz. Ikus 'nukleo-mintz'.
- Mintz plasmático:** iz. Ikus 'zelula-mintz'. *ES:* Membrana plasmática *FR:* Membrane cellulaire *EN:* Cell membrane
- Mintz seroso:** iz. Gorputzeko barrunbe itxiak estaltzen dituen mintz mehea; batez ere endotelioz eta ehun konektiboz eratua dago. Erraiak estaltzen ditu; esate baterako, pleura, peritoneoa eta perikardioa. *ES:* Membrana serosa *FR:* Membrane séreuse *EN:* Serous membrane
- Mintz sinobial:** iz. Kapsula artikular baten geruzarik barnekoena; mugikortasun askeko giltzadura bat inguratzen du. Giltzadura lubrifikatzen duen isurkari likatsu bat (sinobia) jariatzen du. Giltzadura horretan lesioaren bat izaten denean sinobia gehiegi pilatuz gero, mina eragin dezake. *ES:* Membrana sinovial *FR:* Membrane synoviale *EN:* Synovial membrane
- Mintz tinpaniko:** iz. Zuntzeko mintz mehe gardena; kanpo-belarria eta erdikoa bereizten ditu. Soinu-uhinak transmititzen ditu barneko belarriara, hezurtxoen bidez. Barrunbe tinpanikoa eta kanpo-belarriko zuloa bereizten ditu. *ES:* Membrana timpánica *FR:* Membrane tympanique *EN:* Tympanic membrane
- Mintz zelular:** iz. Ikus 'zelula-mintz'.
- Mintzezko:** 1. izlag. Mintzez osatua dagoena. 2. izlag. Mintzaren antzekoa. *ES:* Membranoso *Arloa:* Biol.
- Mintzezko hezurtze:** iz. Ikus 'mintzezko osifikazio'.
- Mintzezko osifikazio:** iz. Mintz batean hasten den hezurtzea; esate baterako, garezurraren ganga eta alboak. *ES:* Osificación membranosa *Arloa:* Biol.
- Miokardio:** iz. Bihotzaren paretaren lodiera eratzten duen geruza. Lodia eta uzkurgarria da, eta gihar-zelulez osatua dago. Zuntz kardiako gehienek bihotzaren uzkurduran eragiten dute. *ES:* Miocardio *FR:* Myocarde *EN:* Myocardium *Arloa:* Anat.
- Miokarditis:** iz. Miokardioaren hantura. Birusek, bakterioek eta protozoek eragindako zenbait gaizkoaduraren ondorioz gertatzen da. Miokarditisaren sintoma dira arritmia, takikardia, bularreko mina, eta abar. *ES:* Miocarditis *FR:* Myocardite *EN:* Myocarditis *Arloa:* Med.
- Mioma:** iz. Gihar-elementuz eratutako tumor onbera. Oro har, umetoki-giharrean agertzen dira, eta kirurgia bidez eraz daitezke. *ES:* Mioma *FR:* Myome *EN:* Myoma *Arloa:* Med.
- Miopatía:** iz. Gihar-sistemako eritasunak izendatzeko hitz orokorra. Ahultasuna, gihar-masa galteza eta gihar-ehunaren asaldurak histologikoak ditu ezaugarri. *ES:* Miopatía *FR:* Myopathie *EN:* Myopathy *Arloa:* Med.
- Miope:** izond. (Begi nahiz pertsonaz) Miopiak erasandakoa; ikusmen txarrekoa. *ES:* Miope *FR:* Myope *EN:* Myope
- Miopia:** iz. Ikusmen-asaldua, urrun dagoena argi ikusteko zailtasuna eragiten duena. Begi-globoaren elongazioatik edo errefrakzio-akatsen batengatik gertatzen da. Kristalinoak konbergentzia handiegia duenez, erretina baino aurrerago fokatzen da irudia. *ES:* Miopía *FR:* Myopie *EN:* Myopia *Oharrak:* Betaurreko dibergenteak jarri edo kirurgia bidez zuzentzen da.
- Miosis:** iz. Begi-niniaren uzkurdura handiegi eta iraunkorra. Argitasun handiagatik, arrazoi patologikoren batengatik edota zenbait botikaren eraginez —opiaceoak— gerta daiteke. *ES:* Miosis *FR:* Myosis *EN:* Miosis *Arloa:* Med.
- Mitokondrio:** iz. Zitoplasmako mintzezko organulua, mintz bikoitza duena. Zelularen metabolismoan eta arnasketan parte hartzen du; zelulen energia-bideratzailea da. Ia zelula bizi guztietan ageri da, baina ez bakterioetan, birusetan, zenbait algatan eta eritrozito helduetan. *ES:* Mitochondria *FR:* Mitochondrie *EN:* Mitochondrion *Arloa:* Biol.
- Mitosi:** iz. Zelula somatikoetan gertatzen den zatiketa; zelularen gunea bi zelula berritan zatitzen da. Mitosiaren bidez, zelula berriak sortzen ditu organismoak, bai hazkuntzarako, bai lesionatutako ehunak konpontzeko. Lau aldi bereizten dira: profasea, metafasea, anafasea eta telofasea. *ES:* Mitosis *FR:* Mitose *EN:* Mitosis *Arloa:* Biol.
- Mitral:** izond. Bihotzeko balbula mitralari dago-kiona, edo bihotzeko balbula mitralean dagoena. *ES:* Mitral *FR:* Mitral *EN:* Mitral *Arloa:* Anat.
- Mixedema:** iz. Tiroide guruinaren gutxiegitasuna. Mixedemaren sintomak dira: larruzala lehortzea eta gogortzea, ilea eta azazkalak lehortzea eta hauskor bihurtzea, hortzak erortzea, ahotsa erlastea, hipotermia eta libidoa gutxitzea. Tiroidetik erazutako gaiak ematen zaizkio gaixoari mixedema sendatzeko. *ES:* Mixedema *FR:* Myxoedème

- EN: Myxedema Oharrak:* Eragin handiagoa du emakumeengan, batez ere berrogei eta hirurogei urte bitartean. *Arloa:* Med.
- Mixomatosis:** 1. iz. Muki-endeikapena. 2. iz. Untxiei erasaten dien birus batek eragindako eritasun kutsagarria; heriotza dakar sarritan. Zuzenean nahiz eltxo baten bidez zabaltzen da. *ES: Mixomatosis FR: Myxomatose EN: Myxomatosis*
- Mizela:** iz. Koloide-disoluzio baten atala; ingurutik bereizten da egituraren arabera, inguratzen duen geruza egonkortzaile bati esker. Mizelak elementu garrantzitsuak dira hesteetan lipidoak xurga daitezten. *ES: Micela FR: Micelle EN: Micelle Arloa:* Kim.
- Moko-azal:** iz. Ikus 'prepuzio'.
- Mokor:** iz. Ikus 'aldaka'.
- Moldagarritasun:** iz. Era askotako gertaeretara moldatzeko ahalmena, hala gorputzez, nola buruz. *ES: Adaptabilidad FR: Adaptabilité EN: Adaptability*
- Molde:** iz. Ikus 'eredu'.
- Molekula:** iz. Elementu edo konposatu baten ezaugarriak azaltzen dituen unitaterik txikiena. Kimikoki konbinaturiko bi atomoz edo gehiagoz osatua dago molekula. *ES: Molécula FR: Molécule EN: Molecule Arloa:* Kim.
- Molekular:** izond. Molekulakoa, edo molekulari dagokiona. *ES: Molecular FR: Moléculaire EN: Molecular*
- Mongoliar:** izond. Ikus 'mongoliko'.
- Mongoliko:** 1. izond. Mongolismoari dagokiona. 2. izond. Mongolismoak erasandakoa. 3. izond. Arraza horiaren karaktereen antzekoa, edo haiei dagokiena. *ES: Mongólico FR: Mongolique EN: Mongolian Arloa:* Med.
- Mongolismo:** iz. Ikus 'Down-en sindrome'. *ES: Mongolismo FR: Mongolisme EN: Mongolism*
- Mongoloide:** izond. Arraza mongolikoak gogorazten dituzten ezaugarri fisikoak dituen. *ES: Mongoloide FR: Mongoloïde EN: Mongoloid*
- Monoklonal:** izond. Zelula bakar batetik eratorritako zelula edo organismo multzo erabat berdinari dagokiona. *ES: Monoclonal FR: Monoclonal EN: Monoclonal Arloa:* Biol.
- Monomero:** iz. Polimeroak emateko, bera bezalako beste molekula batzuekin erreakziona dezakeen molekula. *ES: Monómero FR: Monomère EN: Monomer Oharrak:* Fibrina monomeroaren molekulak polimerizatu egiten dira, odolaren gatzapenean fibrina eratzekeo. *Arloa:* Kim.
- Mononuklear:** izond. Ikus 'nukleobakar'.
- Monorkidia:** iz. Eskrototan barrabil bakarra izatea ezaugarri duen asaldua. *ES: Monorquidia FR: Monorchidie EN: Monorchism Arloa:* Med.
- Monorkidiko:** izond. Barrabil-zorroan barrabil bakarra duena. *ES: Monorquídico Arloa:* Med.
- Monosakarido:** iz. Oinarrizko unitate bakarrez osaturik dagoen karbohidratoa; ezin daiteke hidrolisi bidez unitate sinpleagoetan deskonposatu. Oso erraz urtzen dira monosakaridoak uretan, eta batzuk gozoak dira. Ezagunenak glukosa, fruktosa eta galaktosa dira. *ES: Monosacárido FR: Monosaccharide EN: Monosaccharide Arloa:* Kim.
- Monozigotiko:** iz. Obuluernaldu edo zigoto bakarretik garatua. *ES: Monocigótico FR: Monozygote EN: Monozygotic Oharrak:* Monozigotikoak dira berdin-berdinak diren bikiak. *Arloa:* Biol.
- Monozito:** iz. Leukozito nukleobakar handia. Hezur-muinetan erazten da, eta fagozitosia da haren funtzio nagusia. *ES: Monocito FR: Monocyte EN: Monocyte Arloa:* Biol.
- Morbido:** 1. izond. Gaixotasun bat duena, edo gaixotasuna eragiten duena. 2. izond. Egoera patologiko nahiz anormal bati dagokiona. *ES: Mórbito FR: Morbide EN: Morbid Arloa:* Med.
- Morbilitate:** 1. iz. Gaixotasun, prozesu edota ezaugarri anormala. 2. iz. Lurralde batean gaixotasun baten agerrera adierazten duen tasa. *ES: Morbilidad, morbilidad FR: Morbidité EN: Morbidity Arloa:* Med.
- Morboso:** izond. Gaixotasunari dagokiona, edo gaixotasuna eragiten duena. *ES: Morboso FR: Morbide EN: Morbid Arloa:* Med.
- Morfina:** iz. Alkaloide kristalino zuria, opioaren baiatik lortzen dena. Nerbio-sistema zentralari eragiten dio batez ere. Minaren aurkakoa da morfina erabileratzaile terapeutiko nagusia; gutxitan kentzen du erabat mina, baina sufrimendua murrizten du, gehienetan. *ES: Morfina FR: Morphine EN: Morphine Arloa:* Kim.
- Morfinazale:** izond. Ikus 'morfinomano'.
- Morfinomania:** iz. Morfina hartzeko joera, eta egoera horren ondoriozko mendekotasuna. *ES: Morfinomanía FR: Morphinomanie EN: Morphinomania*
- Morfinomano:** izond. Morfinaren mende dagoena. *ES: Morfinómano FR: Morphinomane EN: Morphine addict*
- Morfologia:** iz. Lagin, landare edota animalia baten forma fisikoaren eta neurriaren azterketa. *ES: Morfología FR: Morphologie EN: Morphology Arloa:* Biol.
- Mortifikazio:** iz. Nork bere buruari —bereziki gorputzari— ematen dion atsegin-ukatzte edo nekea, bertutea erdiesteko. *ES: Mortificación FR: Mortification EN: Mortification*
- Morula:** iz. Masa solido esferikoa; blastomeroz eratua dago. Ernardutako obulua zatitzetik sortzen da, enbrioaren garapenean hasierako al-dian. *ES: Mórula FR: Morula EN: Morula Arloa:* Biol.

- Mosaiko:** iz. Zigoto bakarretik eratorritako gizabana edo organismoa; genetikoki desberdinak diren bi zelula-lerro edo gehiago ditu. *ES:* Mosaico *FR:* Mosaïque *EN:* Mosaic
- Motel:** izond. Ikus 'ahul'.
- Motibazio:** iz. Portaeraren barne-eragilea; organismoaren jarduera abiarazten du, eta haren norabidea zuzendu. *ES:* Motivación *FR:* Motivation *EN:* Motivation *Arloa:* Psikol.
- Motz:** izond. Ikus 'labur'.
- Motzondo:** iz. Ikus 'muinoi'.
- Moxa:** iz. Jarduera terapeutikoa; ekialdeko antzinako medikuntzan —Txinan eta Japonian— erabiltzen zen. Material bigunezko kono edo zilindroen bidez egiten zen; *Artemisia* hostoekin prestatzen ziren konoak, baina edozein erregairekin egin zitezkeen. Larruzalaren gainean erretzen ziren, eta eskara bat sortzen zen larruzalean.
- Mozketa:** iz. Ikus 'ebaki'.
- Mozkor:** izond. Edari alkoholikoak hartzeagatik burua nahasturik duena. *ES:* Ebrío
- Mozkorkeria:** iz. Edari alkoholdu gehiegi hartzeak dakarren egoera maiz errepikatzeko ohitura. *ES:* Embriaguez *FR:* Ivresse *EN:* Ebriety
- Mozkorraldi:** iz. Mozkorturik iragaten den denbora. *ES:* Borrachera
- Mozkortasun:** iz. Intoxicazio alkoholikoa; bereziki, maiz horditzea grina edo joera gaiztoa. *ES:* Ebriedad *FR:* Ivresse *EN:* Drunkenness
- Mozkortu:** ad. Alkoholdu edariren bat hartu, zentzumenak eta ahalmenak asaldata arte. *ES:* Emborrachar, embriagar
- Mozte:** iz. Ikus 'ebaki'.
- Moztu:** ad. Ikus 'ebaki'.
- Mugikortasun:** iz. Berez mugitzeko ahalmena. *ES:* Movilidad *FR:* Mobilité *EN:* Mobility *Arloa:* Med.
- Muin:** 1. iz. Hezur luzeetako barrunbeak betetzen dituen ehun konektiboa, gantzetan aberatsa. Gaztaroan gorria izaten da, eta odol-zelulak sintetizatzen ditu; gero, gantz-zelulez betetzen da eta hori kolorekoa bilakatzen da. 2. iz. Organo baten barnealdeko zatia, azaletik bereizten dena. *ES:* Médula *FR:* Medulla *EN:* Medulla *Arloa:* Med.
- Muin adrenal:** iz. Giltzurrun adrenalaren atalik barnekoena. Muin adrenaleko zelulek erreazio kromafinoa dute, epinefrina (adrenalina) eta norepinefrina (noradrenalina) izaten eta jariatzen baita horien pikorretan. *ES:* Médula adrenal *FR:* Médullosurrénale *EN:* Adrenal medulla *Arloa:* Med.
- Muin oblongatu:** iz. Bizkarrezur-erraboila; bizkarrezur-muinaren hurrengoa den entzefaloaren atala da. Arnasketan, bihotz-taupadak eta borondatezkoak ez diren beste hainbat funtzio kontrolatzen ditu. *ES:* Médula oblongada *FR:* Bulbe rachidien *EN:* Medula oblongata
- Muineko:** 1. izlag. Bizkarrezur-muinari eta nerbio-sistema zentralari dagokiona. 2. izlag. Hezur-muinari dagokiona. 3. izlag. Organo baten muinari dagokiona. *ES:* Medular *FR:* Médullaire *EN:* Medullar, medullary *Arloa:* Anat.
- Muino:** iz. Ikus 'gailur'.
- Muinoi:** iz. Moztutako gorputz-adar baten zatia, moztutako atalaren eta gertuen dagoen giltzaduraren artekoa. *ES:* Muñón *FR:* Moignon *EN:* Stump
- Muki:** iz. Muki-mintzek eta -guruinek jariatzen duten gai likatsu irristakorra. Ura, muzina, gatz inorganikoak eta leukozitoak ditu osagai. Muki-mintza babestea du eginkizun nagusia; bakterioak, partikula pozoitsuak eta kanpoko beste gai arriskutsu batzuk harrapatzen ditu, gorputz barnera sar ez daitezen. *ES:* Moco *FR:* Mucus *EN:* Mucus
- Mukieri:** iz. Animaliei erasaten dien gaixotasun biriko kutsagarria; hilgarria izan daiteke. Errinitisa, sukarra eta jateko gogorik eza ditu ezaugarri. Txakur eta katu gazteei eragiten die batez ere. *ES:* Moquillo *FR:* Rhume des chiens *EN:* Distemper
- Muki-mintz:** iz. Ikus 'mukosa'.
- Mukitsu:** izond. Mukia dariona. *ES:* Mucoso *FR:* Muqueuse *EN:* Mucous
- Mukosa:** iz. Gorputzeko hainbat atal estaltzen dituen ehun-geruza fina. Epitelio-ehuneko azaleko geruza bat dauka muki-mintzak, ehun konektibozko beste geruza sakonago baten gainean. Mukosak azpiko egitura babesten du, eta orobat mukia jariatzen, eta ura, gatzak eta beste zenbait solutu xurgatu. *ES:* Mucosa *FR:* Muqueuse *EN:* Mucosa *Arloa:* Anat.
- Mukoso:** izond. Mukiaren antzekoa. *ES:* Mucoso
- Multizelular:** izond. Zelula batez baino gehiagoz osatua dagoena. *ES:* Multicelular *FR:* Multicellulaire *EN:* Multicellular
- Murmurio:** iz. Ohiz kanpoko hotsa; auskultatzean entzuten da. *ES:* Soplo *FR:* Souffle *EN:* Murmur
- Oharrak:** Esate baterako, bihotz-balbulen akatsetan agertzen da. *Arloa:* Med.
- Murtzikatu:** ad. Janariak ahoan birrindu; elikagaiak hortzen artean hartuz egiten da, beheko masailezurra eta goikoa elkartzean. *ES:* Masticar
- Murtzikatzaile:** iz. Tresna berezia; elikagaiak txikituz berezko murtzikatzea ordezkatzeko erabiltzen da. *ES:* Masticador *FR:* Masticateur *EN:* Muncher
- Muskular:** izond. Giharrari dagokiona, edo giharrean dagoena. *ES:* Muscular *FR:* Musculaire *EN:* Muscular
- Muskulatura:** iz. Gorputz osoko edo zati bateko giharren multzoa eta antolaketa. *ES:* Musculatura *FR:* Musculature *EN:* Musculature

Muskulazio: iz. Giharren garapena, hainbat ariketa metodikoren bidezkoa. *ES:* Musculación *FR:* Musculation *EN:* Body-building

Muskulu barneko: izlag. Ikus 'gihar barneko'.

Muskulu barneko injekzio: iz. Ikus 'gihar barneko injekzio'.

Muskulu-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'muskular'.

Muskulu: iz. Ehun mota; uzkuertzeko gai diren zuntzez eraturik dago. Gorputzeko hainbat atal eta organoren mugimendua ahalbidetzen eta eragiten du. Gihar-zuntzak oso baskularizaturik daude, eta oso kitzikakorrek, eroaleak eta malguak dira. Bi gihar mota oinarritzko bereizten dira: gihar ildaxkatua eta gihar lisoa edo leuna. Gihar ildaxkatua luzea eta borondatezkoa da, berehalako erantzuna du kinaden aurrean, eta tonua erabat galtzen du inerbazioa etetean. Miokardia ez da borondatez uzkuertzen; gainera, ez da erabat gelditzen nerbio-kitzikapena eteten denean. Gihar lisoaren barnean daude, aldiz, errai-gihar guztiak. Gihar lisoa motza eta ez-borondatezkoa da, poliki erreazionatzen du kinaden aurrean, eta ez du tonua erabat galtzen inerbazioa etetean. *ES:* Músculo *FR:* Muscle *EN:* Muscle *Arloa:* Anat.

Muskulu-ehun: iz. Ikus 'gihar-ehun'.

Muskuluko: izlag. Ikus 'muskular'.

Musu: iz. Ikus 'aurpegi'.

Mutante: izond. (Gene, kromosoma edota genoma berri bati buruz) Lehendik zegoen baten mutazioz sortua. *ES:* Mutante *FR:* Mutant *EN:* Mutant *Arloa:* Biol.

Mutazio: iz. Material genetikoaren ez-ohiko aldaketa. Geneak unitate egonkorrek dira; baina, mutazio bat gertatzen denean, ondorengo belaunaldiei transmititzen zaie aldaketa hori. *ES:* Mutación *FR:* Mutation *EN:* Mutation *Arloa:* Biol.

Mutilatu: ad. Gorputz atal baten jarraitutasuna eten, lanabes zorrotz baten bidez. *ES:* Mutilar *FR:* Mutiler *EN:* To mutilate

Mutilazio: iz. Gorputzeko atal edo zati garrantzitsu bat ebakitzea. *ES:* Mutilación *FR:* Mutilation *EN:* Mutilation

Mutur: iz. Ikus 'punta'.

Mututu: ad. Hitzik gabe geratu. *ES:* Enmudecer *FR:* Rester muet *EN:* To say nothing

Muxarradura: iz. Ikus 'irekiera'.

N

.....

- Nafarri:** iz. Ikus 'bartzanga'.
- Nafarri zuri:** iz. Ikus 'barizela'.
- Nagusitasun:** iz. Ikus 'heldutasun'.
- Nahasi:** ad. Ikus 'erotu'.
- Nahasi:** izond. Ikus 'ero'.
- Nahaskor:** izond. (Gorputzei buruz) Beste gorputz batzuekin nahasteko gai dena. *ES:* Miscible *FR:* Miscible *EN:* Miscible *Arloa:* Kim.
- Nahaskortasun:** iz. Likido edo gas batek beste likido edo gas batekin uniformeki disolbatzeko duen ahalmena. *ES:* Miscibilidad *FR:* Miscibilité *EN:* Miscibility *Arloa:* Kim.
- Nahastezin:** izond. Nahastu ezin daitekeena. *ES:* Inmiscible *FR:* Inmiscible *EN:* Immiscible *Arloa:* Kim.
- Nahi gabeko:** izlag. Norabide edo kontrol kontzienterik gabe edo borondaterik gabe gertatzen dena. Erreflexu-mugimenduen eta zuntz leunezko giharrei dagokie bereziki. *ES:* Involuntario *FR:* Involontaire *EN:* Involuntary
- NANDA:** iz. *North American Nursing Diagnosis Association* adierazteko siglak. Erizainen erakunde profesionala da, 1982an sortua. Erizaintzadiagnostikoen terminologiaren taxonomia garatzea eta sustatzea du helburu, profesional guztiak erabili ahal izan dezaten. *ES:* NANDA *FR:* NANDA *EN:* NANDA
- Nano:** izond. Ohikoa baino txikiagoa dena; bereziki, gorputzeko atalak egoki proportzionatuta ez dituen. *ES:* Enano *FR:* Nain *EN:* Dwarf
- Narkolepsia:** iz. Loaldi sakonetarako joera; haren ezaugarri dira: bat-bateko logalea dakarten krisialdiak, kataplexia, loaldiko paralisia eta ikusmen-nahiz entzumen-haluzinazioak loak hartzean. Krisiak iraupen aldakorra izan dezake. *ES:* Narcolepsia *FR:* Narcolepsie *EN:* Narcolepsy *Arloa:* Med.
- Narkoleptiko:** izond. (Gai bati buruz) Narkolepsia eragiten duena. *ES:* Narcoléptico *FR:* Narcoleptique *EN:* Narcelptic *Arloa:* Med.
- Narkosi:** iz. Sentikortasunik eza, gai sorgarrien eraginez lortua. *ES:* Narcosis *FR:* Narcose *EN:* Narcosis *Arloa:* Med.
- Narkosi basal:** iz. Konorterik gabeko egoera orokorra; kirurgian, anestesia orokorra eman aurretik eragiten da. Ez da anestesia orokorra bezain sakona. *ES:* Narcosis basal *FR:* Narcose de base *EN:* Basal narcosis *Arloa:* Med.
- Narritadura:** iz. Neurritz kanpoko sentikortasuna gune batean. *ES:* Irritación *FR:* Irritation *EN:* Irritation *Arloa:* Med.
- Narritagarri:** izond. (Gai bati buruz) Hantura edo narritadura eragiten duena. *ES:* Irritante *FR:* Irritant *EN:* Irritant *Arloa:* Med.
- Narritakor:** izond. Kinaden aurrean neurritz kanpoko sentikortasuna duena. *ES:* Irritable *FR:* Irritable *EN:* Irritable *Arloa:* Med.
- Narritakortasun:** iz. Ez-ohiko sentikortasuna eta kitzikagarritasuna ezaugarri dituen egoera. *ES:* Irritabilidad *FR:* Irritabilité *EN:* Irritability
- Narritatu:** ad. Gaixotasun-kitzikadura eragin organo batean edo gorputz atal batean; gunea arinki handitu, eta mina edo erreakzioen bat gertarazi. *ES:* Irritar *FR:* Irriter *EN:* To irritate *Arloa:* Med.
- Narritatzte:** iz. Ikus 'narritadura'.
- Nasai:** izond. Ikus 'laxo'.
- Nefrektomia:** iz. Giltzurrun baten erauzketa. Tumorrak erauzteko, abzesuak drainatzeko edota hidronefrosiak tratatzeko egiten da. *ES:* Nefrectomía *FR:* Néphrectomie *EN:* Nephrectomy *Arloa:* Med.
- Nefritiko:** izond. Giltzurrunari dagokiona. *ES:* Nefrítico *FR:* Néphrétique *EN:* Nephritic *Arloa:* Med.
- Nefritis:** iz. Giltzurrunari erasaten dioten gaixotasunen multzo handietariko bat; hipertentsioa, edema, hematuria, hantura eta ez-ohiko funtzioa ditu ezaugarri. Kronikoa edo akutua izan daiteke. Nefritis moten artean daude: nefritis akutua, herentziazko nefritisa, nefritis jariatkorra, eta abar. *ES:* Nefritis *FR:* Néphrite *EN:* Nephritis *Arloa:* Med.
- Nefrologia:** iz. Giltzurrunaren anatomiaren, fisiologiaren eta patologien azterketa. *ES:* Nefrología *FR:* Néphrologie *EN:* Nephrology *Arloa:* Med.
- Nefrologo:** iz. Giltzurruneko gaixotasunetan aditua. *ES:* Nefrólogo *FR:* Néphrologue *EN:* Nephrologist *Arloa:* Med.
- Nefrosi:** iz. Giltzurrunetako asaldua; proteinuria, hipoalbuminemia eta edema ditu ezaugarri. Glomeruluko gaixotasunetan, giltzurrun-zaineko tronbosietan eta gaixotasun orokortu askoren komplikazioetan gertatzen da. *ES:* Nefrosis *FR:* Néphrose *EN:* Nephrosis *Arloa:* Med.
- Nefrotiko:** izond. Nefrosiari dagokiona. *ES:* Nefrótico *FR:* Néphrotique *EN:* Nephrotic *Arloa:* Med.

- Negar egin:** ad. Begietatik malkoak isuri; atseka-bearen, minaren, eta besteren ondorioz, bereziki. *ES:* Llorar *EN:* To cry
- Negar-eragile:** izond. (Gai bati buruz) Malkoen jarioa eragiten duena. *ES:* Lacrimógeno *FR:* Lacrymogène *EN:* Lacrimator
- Negargarri:** izond. Negarra eragiten duena. *ES:* Lacrimógeno
- Negarti:** izond. Askotan edo erraz negar egiten duena. *ES:* Lagrimoso *EN:* Tearful
- Negartsu:** izond. Ikus 'negarti'.
- Negel:** 1. iz. Ikus 'herpes'. 2. iz. Ikus 'erupzio'.
- Nekatu:** 1. ad. Indarra gutxitu, lanaren edo ahaleginaren ondorioz. 2. ad. Gogaitu edo gogaitarazi, gauzak gehiegi errepikatzearen ondorioz. *ES:* Cansar, fatigar *FR:* Fatiguer *EN:* To tire
- Neke:** iz. Gehiegizko jardueraren ondorioz sortutako egoera eta sentsazioa gorputzean. Ehunen gaitasunaren galera dakar; egoera normalean giharren uzkurdua edo beste jardueraren bat eragiten duten kinadek ez dute halako eraginik, nekearen ondorioz. Neke jarraituak abaildura-egoerara eramaten du. Abailduraren ezaugarri dira: eguneroko jardueretarako gaitasunik eza, kexa fisikoak gehitzea, kontzentratzeko gaitasunaren narriadura eta libidoa gutxitzea. *ES:* Fatiga *FR:* Fatigue *EN:* Fatigue
- Nekrosi:** iz. Ehunen heriotza; gaixotasun edo lesioen erreakzio moduan gertatzen da. Hainbat motatakoa izan daiteke: nekrosi koagulatzailean, odol-fluxua blokeatzen dute odol-koaguluek, eta ehunen iskemia eragin; nekrosi gangrenatsuan, ehunak usteltzea eragiten du iskemiak, bakterioen lanarekin. *ES:* Necrosis *FR:* Nécrose *EN:* Necrosis *Arloa:* Med.
- Nematozisto:** iz. Luzakin filiformea; zenbait zelenteraturen azalera agertzen da, pozoiz-zakuari loturik. Esate baterako, *Physalia* generoko ordezkariek eta zenbait marmoka motak duten eztena; giza azalean sar daiteke, eta lesio mingarri nahiz hilgarria eragin dezake. *ES:* Nematocisto *FR:* Nématocyste *EN:* Nematocyst *Arloa:* Biol.
- Neonatal:** izond. (Aro bati buruz) Jaiotza-ondorengo lehenengo 28 egunak betetzen dituena. *ES:* Neonatal *FR:* Néonatal *EN:* Neonatal
- Neoplasia:** iz. Organismo bateko ehunetan agertzen den egitura berria; ehun normalak ordezkatzen ditu, eta gaiztoa edo onbera izan daiteke. *ES:* Neoplasia *FR:* Néoplasie *EN:* Neoplasia *Arloa:* Biol.
- Neoplasma:** iz. Ehunaren hazkuntza berria. *ES:* Neoplasma *FR:* Néoplasme *EN:* Neoplasm *Oharrak:* Organismoko sistema erregulatzaileek ez dute guztiz kontrolatzen zelulen ugalketa, eta, batzuetan, jarrera progresiboa du. *Arloa:* Biol.
- Neoplastia:** iz. Kirurgia plastiko mota; zerbait berrezartzen edo eransten da. *ES:* Neoplastia *EN:* Neoplasty *Arloa:* Med.
- Neotenia:** iz. Heldu gabeko larbaren itxura izatea heldutasunean ere. Behin-behinekoa izaten da, ingurunearen eraginez gertatzen denean, eta enbrioia behar baino geroago garatzea du ezaugarri; arrazoiak genetikoak direnean, berriz, behin betikoa da, eta animaliak larbaldian egiten du bizitza osoa. *ES:* Neotenia *FR:* Néoténie *EN:* Neoteny *Arloa:* Biol.
- Nerabezaro:** iz. Ikus 'adoleszentzia'.
- Nerbio-:** (Hitz elkartuetan) Nerbioeci dagokiena. *ES:* Nervioso *FR:* Nerveux *EN:* nervous
- Nerbio:** iz. Lokarri-itxurako organoa; sentipenen eta bulkaden eroale eta igorlea da. Bulkada aferenteak igortzen ditu organoetatik entzefalora eta bizkarrezur-muñera, eta bulkada eferenteak, al-diz, kanpoaldera. Faszikulutan bilduriko nerbiozuntzez eraturik daude nerbioak. *ES:* Nervio *FR:* Nerf *EN:* Nerve *Arloa:* Anat.
- Nerbio bago:** iz. X. garezur bikotea; oinarrizkoa da hizketarako, irensetarako eta hainbat gorputz atalen sentimenerako, eta bai halaber beste funtzio asko betetzeko ere. *ES:* Nervio vago *FR:* Nerf vague *EN:* Vagus nerve *Arloa:* Anat.
- Nerbio pneumogastriko:** iz. Ikus 'nerbio bago'. *ES:* Nervio pneumogástrico
- Nerbio trigemino:** iz. V. garezur bikotea, denetan luzeena. Oinarrizkoa da murtzikatzeko, aurpegiko sentiberatasun orokorrerako eta goiko gihar lapraren sentiberatasunerako. *ES:* Nervio trigémino *FR:* Trijumeau *EN:* Trigeminal *Arloa:* Anat.
- Nerbio-sistema sinpatiko:** iz. Nerbio-sistema autonomoa osatzen duten bi zatietako bat. Betetzen dituen funtzioak dira: erraiak eta odol-hodiak inerbatzea, digestioa moteltzea, bihotz-taupadak bizkortzea, odol-hodiak uzurtzea, eta abar; hala, gorputza estres-egoerei aurre egiteko prestatzen du. Oro har, nerbio-sistema parasinpatikoaren aurkako eragina du. *ES:* Sistema nervioso simpático *FR:* Système nerveux sympathique *EN:* Sympathetic nervous system
- Neuralgia:** iz. Nerbio-sisteman eragina duten prozesuen ondoriozko asaldua; min sakona du ezaugarri. *ES:* Neuralgia *FR:* Névralgie *EN:* Neuralgia *Arloa:* Med.
- Neuralgiko:** izond. Neuralgiari dagokiona. *ES:* Neurálgico *FR:* Névralgique *EN:* Neuralgic *Arloa:* Med.
- Neurastenia:** iz. Astenia fisikoa eta psikikoa ezaugarri dituen egoera. Nekea, buruko mina, kontzentratzeko zailtasuna, ahulezia, eta abar ditu ezaugarri nagusi. Sarritan depresioen ondoren agertzen den asaldua da. *ES:* Neurastenia *FR:* Neurasthénie *EN:* Neurasthenia *Arloa:* Med.

- Neurasteniko:** 1. izond. Neurasteniari dagokiona. 2. izond. Neurastenia duena. *ES:* Neurasténico *FR:* Neurasthénique *EN:* Neurasthenic
- Neurita:** Nerbio-zelula baten zilindro-itxurako luzakina; neuronaren zelularen gorputzetik datozen bulkadak garraiatzen ditu. Mielinaz estaliak edota mielinarik gabeak izan daitezke. *ES:* Neurita *FR:* Neurite, axone *EN:* Neurite, axon *Arloa:* Biol.
- Neuritiko:** izond. Neuritisari dagokiona. *ES:* Neurítico *Arloa:* Med.
- Neuritis:** iz. Nerbio baten edo gehiagoren hantura. Gaizkoادرak eta pozoiak dira neuritisaren eragile nagusiak. Prozesu horren zeinu bereizgarriak dira: neuralgia, hiperestesia, anestesia, paralisia, gihar-atrofia eta erreflexu falta. *ES:* Neuritis *FR:* Névrite *EN:* Neuritis *Arloa:* Med.
- Neurobegetatibo:** 1. izond. Nerbio-sistema begetatiboari dagokiona. 2. izond. (Nerbio multzo bati buruz) Borondatearen eta kontzientziaren mende ez dauden organoen funtzioak bateratzen eta erregulatzen dituena. *ES:* Neurovegetativo *FR:* Névrogégétatif *EN:* Neurovegetative *Arloa:* Anat.
- Neurobiologia:** iz. Biologiaren adarra; nerbio-sistemaren anatomiaz eta fisiologiaz arduratzen da. *ES:* Neurobiología *FR:* Neurobiologie *EN:* Neurobiology *Arloa:* Biol.
- Neuroendokrinologia:** iz. Nerbio-sistemaren eta sistema endokrinaren arteko harremanaz arduratzen den zientzia. *ES:* Neuroendocrinología *Arloa:* Med.
- Neurofisiologia:** iz. Nerbio-sistemaren fisiologiaz arduratzen den zientzia. *ES:* Neurofisiología *FR:* Neurophysiologie *EN:* Neurophysiology
- Neuroglia:** iz. Nerbio-sistema zentralaren euskarri diren zelulak. Euskarri izateaz gain, metabolismo-funtzioak ere badituzte. *ES:* Neuroglia *FR:* Névroglie *EN:* Neuroglia *Oharrak:* Neuroglia motak dira astrozitoak, mikroglia eta oligodendroglia. *Arloa:* Anat.
- Neurokirurgia:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'neurokirurgiko'.
- Neurokirurgia:** iz. Kirurgia mota; nerbio-sistemako eritasunak sendatzeko ebakuntzak egiten dira neurokirurgian. Entzefaloko, bizkarrezur-muineko edo nerbio periferikoetako ebakuntza multzoa da. *ES:* Neurocirugía *FR:* Neurochirurgie *EN:* Neurosurgery *Arloa:* Med.
- Neurokirurgialari:** iz. Neurokirurgian aditua den kirurgialaria. *ES:* Neurocirujano *EN:* neurosurgeon *Arloa:* Med.
- Neurokirurgiko:** izond. Neurokirurgiari dagokiona. *ES:* Neuroquirúrgico *Arloa:* Med.
- Neurolepsia:** iz. Kontzientziaren asaldua; haren ezaugarri dira: jardueraren murrizketa, antsietatea eta ingurukoarekiko axolagabekeria, besteak beste. Gaixoa lo gera daiteke, baina erraz esnatzen da, eta agindu errazak betetzen ditu. *ES:* Neurolepsia *FR:* Neurolepsie *EN:* Neurolepsis *Arloa:* Med.
- Neuroleptiko:** izond. (Gai bati buruz) Neurolepsia eragiten duena. *ES:* Neuroléptico *FR:* Neuroleptique *EN:* Neuroleptic *Arloa:* Med.
- Neurologia:** iz. Medikuntzaren adarra; nerbio-sistemaz eta hari erasaten dioten asalduez arduratzen da. *ES:* Neurología *FR:* Neurologie *EN:* Neurology *Arloa:* Med.
- Neurologo:** iz. Neurologian aditua. *ES:* Neurólogo *FR:* Neurologue *EN:* Neurologist *Arloa:* Med.
- Neuromuskular:** izond. Aldi berean nerbioei eta giharrei dagokiena. *ES:* Neuromuscular *FR:* Neuromusculaire *EN:* Neuromuscular
- Neurona-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'neuronako'.
- Neurona:** iz. Nerbio-sistemako oinarrizko nerbio-zelula. Gorputz zelular batek eta gorputz horretatik irteten diren luzakinek osatzen dute. Nerbio-bulkadak eroateko ahalmena du. *ES:* Neurona *FR:* Neurone *EN:* Neuron *Arloa:* Biol.
- Neuronako:** izlag. Neuronari dagokiona, edo neuronetan dagoena. *ES:* Neuronal *FR:* Neuronal *EN:* Neuronal
- Neuronaren:** izlag. Ikus 'neuronako'.
- Neuropatia:** iz. Nerbio-asalduak —endekapenezko asalduak bereziki— izendatzeko termino orokorra. Zentzu hertsian hanturazkoak ez diren prozesuetarako soilik erabiltzen den arren, kasu guztietarako erabiltzen da zentzu zabalean. *ES:* Neuropatía *FR:* Neuropathie *EN:* Neuropathy *Arloa:* Med.
- Neuropsikiatria:** iz. Medikuntzaren adarra; aldi berean psikiatrikoak eta neurologikoak diren kasuak aztertzen ditu. *ES:* Neuropsiquiatría *FR:* Neuropsychiatrie *EN:* Neuropsychiatry *Arloa:* Med.
- Neuropsikologia:** iz. Goi mailako nerbio-funtzioen eta garuneko egituren arteko erlazioez arduratzen den zientzia. *ES:* Neuropsicología *FR:* Neuropsychologie *EN:* Neuropsychology *Arloa:* Med.
- Neurosi-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'neurotikoko'.
- Neurosi:** iz. Gaitz psikogenoa; haurtarotik datozten gatazka psikiko baten espresio simbolikoa da haren sintoma nagusia. Antsietatearen nahiz barge-gatazkaren aurrean jokatzeko era desegoki edo ez-eraginkorra da. *ES:* Neurosis *FR:* Névrose *EN:* Neurosis *Arloa:* Psikol.
- Neurotikoko:** 1. izond. Neurosiari dagokiona. 2. izond. Neurosia duena. *ES:* Neurótico *FR:* Névrotique *EN:* Neurotic *Arloa:* Psikol.

- Neurriz gaineko urduritasun:** iz. Gehiegizko kitzikapena. *ES:* Sobreexcitación, sobreexcitación *FR:* Surexcitation *EN:* Superexcitation
- Nikotina:** iz. Tabako-landaretik ateratzen den alkaloide kolge, disolbagarri, lurrunkor eta toxikoa. Oso erraz disolbatzen da uretan, eta niazina lortzeko eta intsektizidak egiteko erabiltzen da. Nikotina asko hartzeak listu-jarioa, okadak, goitikak, beherakoa, zefalea, zorabioa, erritmo kardiala moteltzea eta, kasu larrietan, arnas giharren paralisia eragin ditzake. *ES:* Nicotina *FR:* Nicotine *EN:* Nicotine *Arloa:* Kim.
- Niktalopia:** 1. iz. Argi ahula dagoenean edo ilunpean hobeto ikusteko gaitasuna; zenbait animaliak eta ikusmen-arazoak dituzten hainbat pertsonak izaten dute. Nerbio optikoaren hanturak eta erretnaren edo koroidearen eritasunek eragiten dute. 2. iz. Gaueko itsutasuna, edo argi gutxi dagoenean ikusteko ahalmen murriztua. *ES:* Nictalopía *FR:* Nyctalopie *EN:* Nyctalopia *Arloa:* Med.
- Nitrogenatu:** izond. Nitrogenoa duena. *ES:* Nitrogenado *FR:* Azoté *EN:* Nitrogenous
- Nitrogeno:** iz. N. Elementu gaseoso kolge eta usaingabea. Atmosferako airearen osagaririk ugariena da (% 78ko bolumena), eta, toxikoa ez den arren, ez da egokia arnasteko. Proteinen eta azido nukleikoen osagai nagusietako bat da. Organismo bizidunentzat ezinbestekoak dira nitrogenoaren konposatuak; proteinak eta azido nukleikoak, berriz, oinarritzkoak. *ES:* Nitrógeno *FR:* Nitrogène *EN:* Nitrogen *Arloa:* Kim.
- Nitroglicerina:** iz. Glizerinaren ester trinitrikoa; likido koipetsu horixka da. Toxikoa da, eta erraz egiten du eztanda. Hodi zabalzaille koronarioa da ur-disoluzio diluituetan; bularreko angina, asma, arteriosklerosia, eta abar tratatzeko erabiltzen da. *ES:* Nitroglicerina *FR:* Nitroglycérine *EN:* Nitroglycerin *Arloa:* Kim.
- Nodo:** iz. Masa txiki gogor eta biribildua. *ES:* Nodo *FR:* Noeud *EN:* Node *Oharrak:* Nodo sinusala dago bihotzaren eskuineko aurikulan. *Arloa:* Anat.
- Nodo aurikulobentrikular:** iz. Bihotzeko kitzikadura- eta eroapen-sistemen atala; bihotz-sinuaren ahoan kokatua dago. *ES:* Nodo auriculoventricular *FR:* Noeud auriculo-ventriculaire *EN:* Atrioventricular node
- Nodo sinusal:** iz. Bihotzeko kitzikadura- eta eroapen-sistemen sorburua; goiko kaba zainaren ahoan kokatua dago. Bihotzaren erritmoa erregulatzen du. *ES:* Nodo sinusal *FR:* Noeud sinusal *EN:* Sinus node
- Nodular:** izond. Noduluei dagokiena; masa edo egitura txikia, gogorra eta korapilatsua osatzen dute noduluek. *ES:* Nodular *FR:* Nodulaire *EN:* Nodular
- Nodulu-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'nodular'.
- Nodulu:** iz. Dermisean edo hipodermisean eratzen den goragune txikia, nodo-itxurakoa. *ES:* Nódulo *FR:* Nodule *EN:* Nodule *Arloa:* Biol.
- Nodulu linfatiko:** iz. Ikus 'gongoilo linfatiko'. *ES:* Nódulo linfático
- Noizbehinkako:** izlag. Gaixotasunari dagokionez, hedatu gabe dagoena; gizabanako bakar batzuei erasaten die, eta ez du inolako loturarik lekudenborarekin. *ES:* Esporádico *FR:* Sporadique *EN:* Sporadic
- Noizean behingo:** izlag. Ikus 'noizbehinkako'.
- Nosografia:** iz. Gaixotasunen deskribapena; gaixotasunak sistemaka eta ordenan sailkatuz egiten da. *ES:* Nosografía *FR:* Nosographie *EN:* Nosography *Arloa:* Med.
- Nosologia:** iz. Gaixotasunen sailkapen sistemati-koaz arduratzen den zientzia. *ES:* Nosología *FR:* Nosologie *EN:* Nosology *Arloa:* Med.
- Notokorda:** iz. Ehun mesodermikoz osatutako lerro luzea; gorputzaren euskarria da. Nodo primitiboan sortu eta garatzen ari den enbrioaren bizkarraldeko azalean zehar hedatzen da. *ES:* Notocorda *FR:* Notocorde *EN:* Notochord *Arloa:* Embriolog.
- Nozitu:** ad. Ikus 'sufritu'.
- Nudositate:** iz. Ez-ohiko hantura edo gogortasuna; ehun edo organo batean eratu ohi da, eta biribildua izaten da sarritan. *ES:* Nudosidad *FR:* Nodosité *EN:* Nodosity *Arloa:* Med.
- Nukleo:** 1. iz. Edozein gauza nahiz gorputzen erdiko edo barneko gunea. 2. iz. Zelula bizien erdiguneko organela esferikoa, ertz zehaztuak dituena. Protoplasma inguratua dago, eta zelularen oinarritzko osagaia da; orobat, bere baitan du kode genetikoa, organismoaren bizi-sistemak mantentzeko eta haien garapenerako eta hazkuntzarako aginduak emateko ezinbestekoa. 3. iz. Atomo baten erdiko gunea; elektroikortikalak haren inguruan banatzen dira. 4. iz. Gauza jakinen atal zehatza. *ES:* Núcleo *FR:* Noyau *EN:* Nucleus
- Nukleoaniztun:** izond. Nukleo bat baino gehiago dituena; polinuklearra edo multinuklearra. *ES:* Plurinuclear *FR:* Plurinucléaire *Arloa:* Biol.
- Nukleobakar:** izond. Nukleo bakarra duena. *ES:* Mononuclear *EN:* Mononuclear *Adibideak:* Monozitua. *Arloa:* Biol.
- Nukleofilo:** 1. iz. Partikula kimikoa; haren konfigurazio elektronikoak elektroikortikalak ahalmena du. 2. iz. Partikula horiek parte hartzen duten erreakzio kimikoa. *ES:* Nucleófilo *Arloa:* Kim.
- Nukleolo:** iz. Zelularen nukleoko gorputz esferiko biribila, bakarra edo anizkuna. Proteinaz, ADNz eta RNAz osatua dago, eta ezinbestekoa da erri-

bosomak eratzeko, horien proteina zelularrak sintetizatzen baititu. *ES:* Nuclóolo *FR:* Nucléole *EN:* Nucleolus *Arloa:* Biol.

Nukleo-mintz: iz. Zelula barneko estalki bikoitza, genomak eta nukleoplasma biltzen duena. *ES:* Membrana nuclear *FR:* Membrane nucléaire *EN:* Nuclear membrane

Nukleotido: iz. Molekula organikoa. Haren osagai dira: fosfato talde bat, pentosa bat —erribosa zein desoxirribosa—, nukleotido bat eta base nitrogenatu bat. Gai hori azido nukleikoen hidrolisitik lortzen da, eta, beraz, azido nukleikoen

osagaia da. *ES:* Nucleótido *FR:* Nucléotide *EN:* Nucleotide *Arloa:* Biokim.

Nuliparo: izond. Ikus 'erdigabe'.

Nutrizio: iz. Izaki bizidunen ezaugarria; oinarrikoa eta orokorra da. Osasunak irauteko eta organismoak behar bezala funtzionatzeko, ezinbestekoa da elikagaiak hartzea eta asimilatzea, eta elikagai horiek behar bezala erabiltzea. Hainbat funtzio hartzen ditu bere baitan: digestioa, arnas-keta, zirkulazioa, iraiketa eta sistema endokrinua. *ES:* Nutrición *FR:* Nutrition *EN:* Nutrition *Arloa:* Biol.

O

- Obariko:** izond. Obulutegikoa, edo hari dagokiona. *ES:* Ovárico *FR:* Ovarien *EN:* Ovarian *Arloa:* Anat.
- Obario:** iz. Ikus 'obulutegi'.
- Obesitate:** iz. Gehiegizko gantz-metaketa gorputzean. Batez ere erraietan eta larruazalpeko ehunetan gertatzen da. *ES:* Obesidad *FR:* Obésité *EN:* Obesity *Arloa:* Med.
- Obeso:** izond. Normala baino pisu handiagoa duena. *ES:* Obeso *FR:* Obèse *EN:* Obese
- Obliteratu:** ad. Hodi nahiz barrunbe bat itxi edo buxatu. *ES:* Obliterar *FR:* Oblitérer *EN:* To obliterate *Arloa:* Med.
- Obozelula:** iz. Ikus 'obulu'. *ES:* Ovocélula
- Obozito:** iz. Obuluaen jatorrizko zelula. *ES:* Ovocito, oocito
- Obratu:** ad. Ikus 'kaka egin'.
- Obratze:** iz. Ikus 'sabel-huste'.
- Obsesibo:** 1. izond. Obsesioari dagokiona. 2. izond. Obsesioak jotakoa. *ES:* Obsesivo, obsesioante *FR:* Obsessivo *EN:* Obsessive *Arloa:* Psikiat.
- Obsesio:** iz. Ideia, afektu, irudi edo irrika; behin eta berriz agertzen da, eta obsesioak jotakoak ezin du burutik kendu. *ES:* Obsesión *FR:* Obsession *EN:* Obsession *Arloa:* Psikiat.
- Obstetra:** iz. Obstetrizian aditua den medikua. *ES:* Obstetra *FR:* Obstétricien *EN:* Obstetrician *Arloa:* Med.
- Obstetrikiko:** izond. Obstetriziar dagokiona. *ES:* Obstétrico *FR:* Obstétrical *EN:* Obstetrical *Arloa:* Med.
- Obstetriziaz:** iz. Medikuntzaren adarra; haurdunaldiaz, erditzeaz eta erditu-ondorenaz arduratzen da. *ES:* Obstetricia *FR:* Obstétrique *EN:* Obstetrics *Arloa:* Med.
- Obulatu:** ad. Obulazioa gertatu. *ES:* Ovular *EN:* To ovulate *Arloa:* Biol.
- Obulazio:** iz. Obulua eratzeke eta hartatik askatzeke prozesua, De Graaf-en folikuluan; folikulu helduaren bat-bateko hausturaren ondorioz gertatzen da askatze hori. Askatu ondoren, obulua umetokiraino iristen da Fallopioren hodieta zehar. Obulutegiaren eta hipofisiaren funtzio zikliko endokrinoek eragiten dute obulazioa. *ES:* Ovulación *FR:* Ovulation *EN:* Ovulation *Oharrik:* Oro har, azken hilekoaren lehen egunetik hamalau egunera gertatzen da, eta, sarritan, mina eragiten du sabelaldeko behealdean, min labur eta gogorra, obulatzen ari den obulutegiaren aldean. *Arloa:* Biol.
- Obulaziorik ez:** iz. Ikus 'anobulazio'.
- Obulu:** iz. Emakumearen ernal-zelula; obulaziora, obulutegitik irretzen da. *ES:* Óvulo *FR:* Ovule *EN:* Ovum *Arloa:* Biol.
- Obulutegi-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'obariko'.
- Obulutegi:** iz. Emearen ugaltze-guruin nagusia, ume-tokiaren alde banatan kokatua. Almendra baten itxura du, eta zurixka eta leuna da. Obulazioan, obulu bat askatzen da obulutegiaren azalean dagoen folikulu batetik, hormona gonadotropikoek eraginez. Hileko zikloa erregulatzen duten estrogenoak eta progesterona jariatzen ditu obulutegiko folikulu helduak. *ES:* Ovario *FR:* Ovaire *EN:* Ovary *Arloa:* Anat.
- Odol-:** (Hitz elkartuetan) Odolari dagokiona, edo odola duena. *ES:* Sanguíneo *FR:* Sanguin *EN:* Sanguineous
- Odol:** iz. Organismoaren oinarriko likido; bihotzak ponpatzen du arterietan, zainetan eta kapilarretan zehar. Odolaren osagai dira: likido argi horixka bat —plasma— eta hainbat zelula mota. Zenbait gairen ur-disoluzioa da plasma (gatzak, bitaminak, hormonak, entzimak, gluzidoak, lipidoak, proteinak eta metabolismoaren hondakinak). Globulu gorriak, globulu zurriak eta plaketak dira plasman esekiduran dauden zelula nagusiak. Oxigenoa eta elikagaiak zeluletara garraiatzea eta karbono dioxidoa eta beste zenbait hondakin-gai kanpora bideratzea da odolaren funtziorik garrantzitsuenak. *ES:* Sangre *FR:* Sang *EN:* Blood
- Odol arterial:** iz. Bihotzeko ezker-aurikulara eta bentrikulura igarotzen den odola, biriketara aireztatutako odoren. Oxigenoa eta elikagaiak eramaten dizkio organismo guztiari bihotzetik arterietan barrena. *ES:* Sangre arterial *FR:* Sang artériel *EN:* Arterial blood
- Odola darion:** izond. Odola dariona, edo haren jarioa eragiten duena. *ES:* Sangrante, sanguinolento *FR:* Sanglant *EN:* Bloody, bleeding
- Odola gatzatu:** ad. Ikus 'koagulatu'. *ES:* Coagularse la sangre
- Odolaren gatzapen:** iz. Ikus 'odolaren koagulazio'.
- Odolaren koagulazio:** iz. Odola likido izatetik gel erdi solido bihurtzerainoko prozesua. Ehunetako

- lesio baten ondorioz hasten da, odolak eta aireak elkar ukitzean. Hodiaren hormako lesioa gertatu eta segundo gutxira plaketak pilatzen dira gune horretan. Kaltzioaren, plaketen eta ehun-faktoreen kantitatea normala baldin bada, tronbina bihurtzen da protofibrina; tronbinak katalizatzaile eginkizuna du, fibrina solugaitz bihur dadin fibrinogenoa. *ES:* Coagulación de la sangre *FR:* Coagulation sanguine *EN:* Blood coagulation
- Odol-baso:** iz. Ikus 'odol-hodi'.
- Odolbatu:** iz. Ikus 'koagulu'.
- Odolbildu:** iz. Ikus 'koagulu'.
- Odoldu:** ad. Odolez estali, orbandu, zikindu. *ES:* Ensangrentar *FR:* Ensanglanter *EN:* To stain with blood, to cover in blood
- Odoleko:** iz. Ikus 'odolkide'.
- Odol-emaile:** iz. Bere odola ematen duena, odolbanku bati edo beste pertsona bati zuzenean. *ES:* Donante de sangre *FR:* Donneur de sang *EN:* Blood donor
- Odoleztatu:** ad. Ikus 'odoldu'.
- Odol-fluxu:** iz. Organo edo ehunetara doan odol kantitate normala. *ES:* Flujo sanguíneo
- Odolgabetu:** ad. Ikus 'odolustu'.
- Odol-hodi:** iz. Odola garraiatzen duten tutu-itxurako egitura-sareko osagaietako edozein. Haien artean daude: arteriak, arteriolak, kapilarrak, zainak eta benulak. *ES:* Vaso sanguíneo *FR:* Vaisseau sanguin *EN:* Blood vessel
- Odoljario:** iz. Gorputzeko odol-hodiren bat apurtzean gertatzen den odol-galtzea; gorputzaren kanpoaldean zein barnealdean gerta daiteke. Arterietakoa, zainetakoa edo kapilarretakoa izan daiteke. *ES:* Hemorragia *FR:* Hémorragie *EN:* Hemorrhage *Arloa:* Med.
- Odoljarioaren kontrako:** izlag. (Eragile bati buruz) Odoljarioa gatzatzen duena. K bitaminak eragin handia du horretan. *ES:* Antihemorrágico, hemostático, hemostíptico *FR:* Agent antihémorrhagique *EN:* Anthemorrhagic agent *Arloa:* Med.
- Odolkide:** iz. Beste pertsona batekin ahaidetutako pertsona; arbaso beraren bitartez, material genetikoa zati bat elkarrekin dute. Bikote odolki-deen ondorengoek arrisku handiagoa dute gaixotasun genetikoak pairatzeko. *ES:* Consanguíneo *FR:* Consanguin *EN:* Consanguineous
- Odolkidetasun:** iz. Enbor beretik datozen gizabakoen ahaidetasun naturala. *ES:* Consanguinidad *FR:* Consanguinité *EN:* Consanguinity
- Odol-koagulu:** iz. Masa erdi solidoa, gelatinatsua; odolaren gatzapen-prozesuaren emaitza da. Fibrina solugaitzeko sare batean harrapatuak dauden eritrozitoz, leukozitoz eta plaketaz osatua dago gehienetan. *ES:* Coágulo de sangre *FR:* Caillot sanguine *EN:* Blood clot
- Odol-kolpe:** iz. Ikus 'apoplexia'.
- Odol-piko:** iz. Ikus 'hemorroide'.
- Odol-plasma:** iz. Odolaren osagai likidoa; isurkari argi likatsua da, zelularik eta partikularik ez duena. Odolaren bolumen osoaren % 50 plasma da. Plasman daude: glukosa, proteinak, aminoazidoak eta beste zenbait gai elikagarri, urea eta beste irazketa-produktu batzuk, hormonak, entzimak, bitaminak eta mineralak. Haren funtzio nagusiak dira: elikatzea, iraztea, immunitatea ziurtatzea, isurkariaren orekari eustea, gatzen eta uraren orekari eustea, presio osmotikoari eustea, tenperatura erregulatzea, azido-base orekari eustea eta hemodinamika erregulatzea. *ES:* Plasma sanguíneo *FR:* Plasma sanguin *EN:* Blood plasma
- Odol-talde:** iz. Odola sailkatzeko mota bakoitza; hematien azaleran genetikari dagokionez zehatzak diren antigenoen arabera da sailkapena. Lau odol-talde bereizi dira gizakiengan: A, B, AB eta 0. *ES:* Grupo sanguíneo *FR:* Groupe sanguin *EN:* Blood group
- Odoluste:** 1. iz. Arteria edo zain bat artifizialki irekitzea, gune jakin batetik odola atera ahal izateko. *ES:* Sangría, flebotomía *FR:* Effusion de sang, saignée, phlébotomie *EN:* Bloodletting, phlebotomy 2. iz. Neurritz kanpoko odoljarioa. *ES:* Desangramiento *FR:* Saignement *EN:* Bleeding
- Odolustu:** ad. Odol asko —edo guztia— galdu. *ES:* Desangrar
- Odoluzki:** iz. Ikus 'hemorroide'.
- Odol-zirkulazio:** iz. Odolaren ibilbidea; odola bihotzetik abiatu eta arterietara, arterioletara, kapilarretara, benuletara eta zainetara iristen da, berriz bihotzera itzultzeko. Bi zirkulazio mota daude: zirkulazio nagusia (bihotzetik gorputz osora hedatzen da biriketan oxigenatu den odola) eta zirkulazio txikia (odola bihotzetik biriketara joaten da, oxigenatzeko). *ES:* Circulación sanguínea *FR:* Circulation sanguine *EN:* Bloodstream
- Odontologia:** iz. Hortz-haginen eta haiei erasaten dieten gaixotasunen eta gaixotasun horien tratamenduen azterketan. *ES:* Odontología *FR:* Odontologie *EN:* Odontology *Arloa:* Med.
- Odontologo:** iz. Odontologian aditua. *ES:* Odontólogo *FR:* Odontologiste, dentiste *EN:* Odontologist, dentist *Arloa:* Med.
- Ofizinal:** iz. Farmakoparen arauetan oinarrituz prestatutako sendagaia; farmazietan edukitzen dute, emateko edo beste prestakin batzuetan erabiltzeko. *ES:* Oficinal *FR:* Officinal *Arloa:* Med.
- Oftalmia:** iz. Begiaren edo begiko konjuntibaren hantura akutua. *ES:* Oftalmía *FR:* Ophtalmie *EN:* Ophthalmia *Arloa:* Med.

- Oftalmiko:** izond. Oftalmiari dagokiona. *ES:* Oftálmico *FR:* Ophtalmique *EN:* Ophthalmic *Arloa:* Med.
- Oftalmologia:** iz. Medikuntzaren adarra; begiaren anatomia, fisiologia eta histologia aztertu, eta begi-asalduen diagnostikoa eta tratamendua egiten ditu. *ES:* Oftalmología *FR:* Ophtalmologie *EN:* Ophthalmology *Arloa:* Med.
- Oftalmologiko:** izond. Oftalmologiari dagokiona. *ES:* Oftalmológico *FR:* Ophtalmologique *EN:* Ophthalmological *Arloa:* Med.
- Oftalmologo:** iz. Oftalmologian aditua. *ES:* Oftalmólogo *FR:* Ophtalmologiste *EN:* Ophthalmologist *Arloa:* Med.
- Oftalmoskopia:** iz. Begiaren barnealdea aztertzea helburu duen teknika. Oftalmoskopia erabiliz egiten da. *ES:* Oftalmoscopia *FR:* Ophtalmoscope *EN:* Ophthalmoscope *Arloa:* Med.
- Oftalmoskopia:** iz. Tresna optikoa; begiaren barnealdea aztertzeko erabiltzen da. Ispilu zapal edota ahur bat du, erdigunean zulotxo bat duena. Begiari argia igortzen zaio ispilu horren bidez, argia erretinan islatzen da, eta ispiluaren erdiguneko zulotxotik itzultzen da atzera. Horrela, begi-globoaren barne-egiturak azter ditzake oftalmologoak. *ES:* Oftalmoscopia *FR:* Ophtalmoscopie *EN:* Ophthalmoscopy *Arloa:* Med.
- Ohatu:** ad. Ikus 'oheratu'.
- Ohe gehigarri:** iz. Behar berezietarako ipintzen den ohea. *ES:* Cama supletoria *FR:* Lit supplémentaire *EN:* Extra bed
- Oheratu:** ad. Ohean sartu edo etzan. *ES:* Encamar
- Ohitura:** iz. Joera organikoa; ekintza jarraitu baten eraginaren emaitza da. *ES:* Hábito *FR:* Habitude *EN:* Habit
- Oholez bermatu (hezurra):** iz. Gorputz atal kolpatu bat euskarri batekin mugikortasunik gabe utzi, egonkortu nahiz babestu. *ES:* Entablillar *FR:* Attitude antalgique *EN:* Splinting
- Oi:** iz. Aho-mukosaren atal gorrixka, loditua eta egokitua. Hartz-haginen euskarri da, eta irten ez diren koroak gainetik estali edota irten diren lepoa inguratzen du. *ES:* Encía *FR:* Gencive *EN:* Gingiva
- Oin:** iz. Beheko gorputz-adarraren behe-muturreko zatia; gorputzaren pisuaren euskarri da. Tartsuak, metatartsuak eta falangeek osatzen dute. *ES:* Pie *FR:* Pied *EN:* Foot
- Oinaldeko gongoil:** iz. Ikus 'gongoil basal'.
- Oinarri:** iz. Ikus 'base'.
- Oinaze:** iz. Ikus 'sufrimendu'.
- Oinazpi:** iz. Ikus 'oinzola'.
- Oinbular:** iz. Oinaren gainaldea; orkatilatik behatzetaraino doa. *ES:* Empeine *FR:* Cou-de-pied *EN:* Instep *Arloa:* Anat.
- Oinzola:** iz. Oinaren azpiko aldea, orpotik behatzetarainokoa. *ES:* Planta *FR:* Plante du pied *EN:* Sole *Arloa:* Anat.
- Oinzolako:** izlag. Oinzolan dagoena, edo hari dagokiona. *ES:* Plantar *FR:* Plantaire *EN:* Plantar *Arloa:* Anat.
- Oka:** iz. Ikus 'goitika'.
- Oka egin:** ad. Urdaileko edukia ahotik indarrez kanporatu; nahita edo nahi gabe gerta daiteke. *ES:* Vomitar *FR:* Vomir *EN:* To vomit
- Okada:** iz. Ikus 'goitika'.
- Okagarri:** izond. Ikus 'emetiko'.
- Okaztagarri:** izond. Ikus 'emetiko'.
- Oker:** izond. Kurba-forma duena; zuzena ez dena. *ES:* Curvo,-a
- Okergun:** iz. Ikus 'kurbadura'.
- Okerra kendu:** ad. Oker dagoena zuzendu. *ES:* Desencorvar
- Okerragotu:** ad. Lehendik gaizki zegoena okerrago jarri. *ES:* Empeorar
- Okerragotze:** iz. Okerrera jotzean datzan prozesua. *ES:* Empeoramamiento *FR:* Aggravation *EN:* Worsening
- Okerrera egin:** ad. Ikus 'okerragotu'.
- Okerrera egite:** iz. Ikus 'okerragotze'.
- Okular:** 1. izond. Begian dagoena, edo begiari dagokiona. 2. iz. Optikan, tresna optiko baten leierra edo leiari-sistema; ikuslearen begian ipintzen da. *ES:* Ocular *FR:* Oculaire *EN:* Ocular
- Okulista:** iz. Begiei erasaten dieten gaixotasunetan aditua. *ES:* Oculista *FR:* Oculiste *EN:* Oculist *Arloa:* Med.
- Okzipital:** 1. izond. Garezurraren atzean, behealdean eta erdian dagoena. 2. iz. Garezurraren atzean, behealdean eta erdian dagoen hezur laua, simetrikoa; bi alde ditu, eta kondiloz hornitua dago, atlas hezurarekin giltzatu ahal izateko. *ES:* Occipital *FR:* Occipital *EN:* Occipital *Arloa:* Anat.
- Okzipuzio:** iz. Buruaren atze-behealdea. *ES:* Occipucio *FR:* Occiput *EN:* Occiput *Arloa:* Anat.
- Oldarkor:** izond. Ikus 'agresibo'.
- Oligoelementu:** iz. Elikadurarako eta prozesu fisiologikoetarako ezinbestekoa den elementua. Oso kantitate txikian agertzen da organismoan. Ezinbestekoa da animalien eta landareen hazkuntzarako eta ugalketarako. *ES:* Oligoelemento *FR:* Oligo-élément *EN:* Trace element *Adibideak:* Oligoelementuak dira burdina, zinka, manganesoa, kobrea, magnesioa, iodoa eta fluorra. *Arloa:* Biol.
- Oligofrenia:** iz. Adimen-urritasuna; garapen intelektualaren atzerapena eragiten du, sortzetik edo oso goiz. Adimen-urritasun maila guztiak dira oligofrenia. Herentziazkoa, defizitarioa nahiz eritasun kutsagarri baten ondoriozkoa izan daiteke, besteak beste. *ES:* Oligofrenia *FR:* Oligophrénie *EN:* Oligophrenia *Arloa:* Psikol.

- Oligofreniko:** 1. izond. Oligofreniari dagokiona. 2. izond. Oligofrenia duena. *ES:* Oligofrénico *EN:* Mentally retarded *Arloa:* Psikol.
- Oligomero:** iz. Kate motzeko polimeroa. Proteina konplexua da, monomeroz osatua. Makromolekulak baino askoz ere molekula-pisu apalagoa du. *ES:* Oligómero *FR:* Oligomère *EN:* Oligomer *Arloa:* Kim.
- OLT (Osasun Laguntzaile Teknikoa):** iz. Erizaintzako unibertsitate-diplomatua. *ES:* ATS (Asistente Técnico Sanitario) *FR:* Infirmière autorisée *EN:* Registered nurse
- OME (Osasunerako Mundu Erakundea):** iz. Nazio Batuen erakunde espezializatua. Munduko edo eskualde zebaitetako osasun-arazoez arduratzen da nagusiki. Betetzen dituen funtzioen artean daude: laguntza tekniko ematea, gaixotasunen ikerkuntza epidemiologikoa bultzatzea eta laguntzea, osasun-neurriak gomendatzea, zientzialarien eta osasun-profesionalen taldeen artean elkarlana bultzatzea, eta osasunaren inguruko informazioa eta aholkuak ematea. *ES:* OMS (Organización Mundial de la Salud) *FR:* OMS (Organisation Mondiale de la Santé) *EN:* WHO (World Health Organization)
- Omoplato:** iz. Triangelu-itxurako hezur zapala, sorbaldaren atzealdean dagoena. *ES:* Omóplato, escápula *FR:* Omoplate, scapula *EN:* Shoulder blade, scapula *Arloa:* Anat.
- Onbera:** izond. Osasunarentzat arriskurik ez dakarren tumorra edo gaizkoadura. *ES:* Benigno *FR:* Bénin *EN:* Benign *Arloa:* Med.
- Onddo:** iz. Mikroorganismo eukariotikoa, zelula bakarrekoa edo zelula anitzekoa. Haren zelulek horma zurrina dute, eta ez dute klorofilarik. Landare-erreinuan sailkatzen dira. Zenbait onddo gaizkoak eragiten dituzte gizaki eta animalietan. *ES:* Hongo *FR:* Fongus *EN:* Fungus
- Onddoen kontrako:** izond. (Gai bati buruz) Onddoak suntsitzen dituena, edo haien hazkundera eta ugalketa eragozten duena. *ES:* Antimicótico *FR:* Antimycotique *EN:* Antimycotic *Arloa:* Med.
- Ondeste:** iz. Heste lodia azken zatia, kolon sigmoidetik uzkiraino doana. Pelbisaren atzeko eta ezkerreko aldean dago. Zilindro-itxura du, beheko aldean izan ezik, eta 12 cm inguruko luzera du. *ES:* Recto *FR:* Rectum *EN:* Rectum *Arloa:* Anat.
- Ondesteko:** izlag. Ondesteari dagokiona, edo ondestean dagoena. *ES:* Rectal *FR:* Rectal *EN:* Rectal *Arloa:* Anat.
- Ondoez:** iz. Osasun-asaldu arina; gorputz osoko mina du ezaugarri, eta sarritan gaixotasun baten hasiera adierazten du. *ES:* Malestar, indisposición *FR:* Malaise, indisposition *EN:* Malaise, annoyance
- Ondoezik:** adlag. Osasunez ondo ez. *ES:* Indispuerto *EN:* Indisposed, unwell
- Ondoezik jarri:** ad. Ikus 'ondoeztu'.
- Ondoeztu:** ad. Ondoeza edo osasun falta jasan. *ES:* Indisponer *FR:* Indisposer *EN:* To upset, to make unwell
- Ondorengo:** izlag. Beheranzko lerroan, seme-alaben, biloben eta gainerako belaunaldien multzoari dagokiona. *ES:* Descendencia *FR:* Descendance *EN:* Progeny
- Ondoretasun:** iz. Ikus 'herentzia'.
- Ondoretasunezko:** izlag. Ikus 'herentziatzko'.
- Onera egin:** ad. Ikus 'erreakzionatu'.
- Onfalozele:** iz. Ikus 'zilbor-hernia'.
- Onikofagia:** iz. Azazkalak eta haien inguruko azala hozkatzeko ohitura; sarritan larruzaleko lesioak eragiten ditu. Barneko tentsioa kanporatzeko modua da zebaitetzat. Lesioak dituzten hatzak egunero bendatzea eta zapore desatseginetako gairen bat ematea da onikofagiaren aurkako tratamendua. *ES:* Onicofagia *FR:* Onychophagie *EN:* Onychophagia *Arloa:* Med.
- Oniriko:** izond. Ametsei dagokiena. *ES:* Onírico *FR:* Onirique *EN:* Oneiric *Arloa:* Psikol.
- Onirismo:** iz. Eldarnio larria; gaixoa esna dagoelarik ere, ametsetako hautemateak izaten ditu. *ES:* Onirismo *FR:* Onirisme *EN:* Oneirism *Arloa:* Psikol.
- Onkogene:** iz. Minbizia eragin dezakeen genea edo gene taldea. Egoera normalean, zelulen hazkuntzan eta ugalketan parte hartzen dute gene horiek. Baina, asalduen bat gertatzen denean, zelula baten eraldatze kaltegarria eragin dezakete. *ES:* Oncogén *FR:* Oncogène *EN:* Oncogene *Arloa:* Med.
- Onkogeno:** izond. (Gai, organismo edo ingurune bati buruz) Tumorren sorrera eragiteko ahalmena duena. *ES:* Oncogénico *FR:* Oncogénique *EN:* Oncogenic *Arloa:* Med.
- Onkologia:** iz. Medikuntzaren adarra; tumorren azterketaz eta tratamenduz arduratzen da. *ES:* Oncología *FR:* Oncologie *EN:* Oncology *Arloa:* Med.
- Onkologiko:** izond. Onkologiari dagokiona. *ES:* Oncológico *FR:* Oncologique *EN:* Oncological
- Onkologo:** iz. Onkologian aditua; gaixotasun neoplasikoen eta, bereziki, minbiziaren azterketan eta tratamenduan dihardu. *ES:* Oncólogo *FR:* Oncologue *EN:* Oncologist *Arloa:* Med.
- Ontogenesi:** iz. Organismo baten bizitzaren historia, obulua zelula bat besterik ez den unetik jaiotza-unera arte; bitarte horretako desberdintze- eta hazkuntza-fase guztiak hartzen dira kon-

- tuan. *ES:* Ontogénesis *FR:* Ontogénèse, ontogénie *EN:* Ontogenesis, ontogeny *Arloa:* Biol.
- Ontogenetiko:** izond. Ontogenesiari edo ontogeniari dagokiona. *ES:* Ontogénico *FR:* Ontogénétique *EN:* Ontogenetic *Arloa:* Biol.
- Oozito:** iz. Ikus 'obozito'.
- Operatu:** ad. Ikus 'ebakuntza egin'.
- Organo:** iz. Hainbat ehunek osatzen duten egitura, funtzio jakin bat betetzeko. *Adibideak:* Entzumen-organoa, ikusmen-organoa, gibela, giltzurrunak, eta abar. *ES:* Órgano *FR:* Organe *EN:* Organ
- Organo genital:** iz. Ikus 'sexu-organo'.
- Osasun:** iz. Organismoak bere funtzioak modu normalean betetzen dituen egoera, gaixotasunik gabekoa. *ES:* Salud *FR:* Santé *EN:* Health
- Osasuntsu:** izond. Osasun oneko. *ES:* Sano *FR:* Sain *EN:* Healthy
- Osifikatu:** ad. Hezur-ehuna eratu. *ES:* Osificarse
- Osifikazio:** iz. Hezur-ehuna eratzeko prozesua. *ES:* Osificación *FR:* Ossification *EN:* Ossification
- Osmometro:** iz. Presio osmotikoa neurtzeko erabiltzen den tresna. *ES:* Osmómetro *FR:* Osmomètre *EN:* Osmometer *Arloa:* Kim.
- Osmosi:** iz. Disolbatzaile bat —ura, adibidez— solutu-kontzentrazio txikieneko disoluziotik handienekora igarotzeko prozesua; mintz erdi iragazkor batean zehar gertatzen da, harik eta bi aldeetan kontzentrazioak berdintzen diren arte. *ES:* Ósmosis *FR:* Osmose *EN:* Osmosis *Arloa:* Fis.
- Osmotiko:** izond. Osmosiari dagokiona. *ES:* Osmótico *FR:* Osmotique *EN:* Osmotic *Arloa:* Kim.
- Oso gizen:** izond. Ikus 'obeso'.
- Oso lodi:** izond. Ikus 'obeso'.
- Ospitale:** iz. Osasun-laguntza eskaintzen duen erakunde; oheak, etengabeko erizaintza-zerbitzuak eta sendagile taldea eskaintzen ditu modu antolatuan. Ospitalean egiten dira, besteak beste, gaixotasunen diagnostikoa eta tratamendua. *ES:* Hospital *FR:* Hôpital *EN:* Hospital
- Ospitale psikiatriko:** iz. Osasun-erakunde; buruasalduak dituzten gaixoez arduratzen da. *ES:* Hospital psiquiátrico *FR:* Hôpital psychiatrique *EN:* Psychiatric hospital
- Ospitaleratu:** ad. Gaixo bat erakunde batera joan edo eraman, tratamendu psikologikoa nahiz fisikoa jaso dezan. Gaixoa bera edo gizartea babesteko egiten da. *ES:* Hospitalizar *FR:* Hospitaliser *EN:* To hospitalize
- Ospitaleratze:** iz. Ikus 'ospitalizazio'.
- Ospitalizazio:** iz. Gaixoak ospitalean egiten duen egonaldia, tratamendu egokia jaso dezan. *ES:* Hospitalización *FR:* Hospitalisation *EN:* Hospitalization
- Osteoblasto:** iz. Hezur-ehuneko zelula; hezur-ehuna sortzen du. Osteoplastoetan egon ohi da. *ES:* Osteoblasto *FR:* Ostéoblaste *EN:* Osteoblast *Arloa:* Anat.
- Osteoklasto:** iz. Hezur-ehuneko zelula handia, nukleo ugari dituena; hezurren hazkuntza- eta osatze-prozesuetan parte hartzen du. *ES:* Osteoclasto *FR:* Ostéoclaste *EN:* Osteoclast
- Osteomalazia:** iz. Hezurretako asalduraren metabolikoa; hezur-matrizearen mineralizazio-urruntasuna du ezaugarri. Hezurrak bigundu egiten dira, eta, hauskortasuna eta malgutasuna hainbesterainoak izanik, hezurrak ezin ditu dagozkion funtzioak bete. Fosforo, kaltzio nahiz D bitamina gutxiegi duen dieta baten edo eguzki-argia ez hartzearen ondorio izan daiteke; D bitamina hartuz sendatzen da. *ES:* Osteomalacia *FR:* Ostéomalacie *EN:* Osteomalacia *Arloa:* Med.
- Osteopata:** iz. Hezurretako gaixotasunetan aditua. *ES:* Osteópata *FR:* Ostéopathe *EN:* Osteopath *Arloa:* Med.
- Osteopatia:** iz. Hezurretako asalduren izen orokorra. Ohiko forma guztiak erabiltzen dira haren tratamendurako eta diagnostikorako, sendagaiak, kirurgia eta erradiazioa barne, baina arreta berezia eskaintzen zaio organoen eta gihar-hezurdura sistemaren arteko harremanari. Osteopatek manipulazio bidez aztertzen eta zuzentzen dituzte egitura-arazoak. Metodo garrantzitsua da osasun-arazoan diagnostikoa eta tratamenduan. *ES:* Osteopatía *FR:* Ostéopathie *EN:* Osteopathy *Arloa:* Med.
- Osteoplastia:** iz. Hezur-ehunean egindako kirurgia plastikoa. *ES:* Osteoplastia *FR:* Ostéoplastic *EN:* Osteoplasty *Arloa:* Med.
- Osteoporosi:** iz. Hezurren barnean ohikoak baino tarte handiagoak eratzea, deskaltzifikaziorik gabe. Osteoporosiak eragin ditzake: mina (berezi bizkarraren beheko aldean), haustura patologikoak, altuera gutxitzea eta hainbat itxuragabatasun. Idiopatikoa izan daiteke, baina baita beste zenbait asalduren ondoriozkoa ere. *ES:* Osteoporosis *FR:* Ostéoporose *EN:* Osteoporosis *Oharrak:* Ohikoagoa da menopausia ostean dauden emakumeetan, gutxi mugitzen diren pertsonetan eta luzaroan tratamendu esteroideoa jaso duten giza-banakoetan. *Arloa:* Med.
- Oszilakor:** izond. Oszilazioa duena. *ES:* Oscilatorio *FR:* Oscillatoire *EN:* Oscillator *Arloa:* Fis.
- Oszilazio-:** (Hitz elkartuetan) Oszilazioei dagokiena, edo haiek eragina. *ES:* Oscilatorio *FR:* Oscillatoire *EN:* Oscillatory *Arloa:* Fis.
- Oszilazio:** iz. Alde batetik besterako txandakako mugimendua; lerro berean egiten den mugimendua da, alde batera eta bestera. *ES:* Oscilación *FR:* Oscillation *EN:* Oscillation *Arloa:* Fis.

- Oszilografo:** iz. Oszilazio elektrikoak erregistratzeko tresna; bihotz-jarduera ikusteko erabiltzen da, galbanometro bati egokiturik. *ES:* Oscilógrafo *FR:* Oscillographe *EN:* Oscillograph *Arloa:* Fis.
- Osziloskopia:** iz. Denborarekin aldatzen den magnitude fisiko baten gorabeherak adierazten dituen tresna; korronte elektrikoak irudika daiteke tresna horren bidez. *ES:* Osciloscopio *FR:* Oscilloscope *EN:* Oscilloscope *Arloa:* Elektrom.
- Otalgia:** iz. Belarriko mina, sarritan hantura baten ondoriozkoa; akutua, minsorra, sumingarria, aldizkakoa edo etengabea izaten da. Ez du zertan belarriko gaixotasun batek eragina izan. Izan ere, belarriko mina eragin dezakete sudurreko, ahobarrunbeko, laringeko nahiz tenporalaren eta matrailezurraren arteko giltzadurako gaizko adurrek eta beste zenbait prozesuk. *ES:* Otalgia *FR:* Otalgie *EN:* Otalgia *Arloa:* Med.
- Otitis:** iz. Belarriaren hantura —kronikoa zein akutua— edo gaizkoadura. Kaltetutako atalaren arabera, kanpo-otitisa, barne-otitisa eta erdiko otitisa bereizten dira. *ES:* Otitis *FR:* Otite *EN:* Otitis *Arloa:* Med.
- Otologia:** iz. Medikuntzaren adarra; belarriaren azterketa du helburu, belarriko gaixotasunen eta asalduen diagnostikoa eta tratamendua barne. *ES:* Otología *FR:* Otologie *EN:* Otology *Arloa:* Med.
- Otorrinolaringologia:** iz. Medikuntzaren adarra; belarriko, sudurreko eta eztarriko, eta buruaren eta lepoaren alboko egituretako asalduen diagnostikoaz eta tratamenduaz arduratzen da. Hiru azpiadar ditu: otologia, errinologia eta laringologia. *ES:* Otorrinolaringología *FR:* Oto-rhino-laryngologie *EN:* Otorhinolaryngology *Arloa:* Med.
- Otorrinolaringologo:** iz. Belarriko, sudurreko eta eztarriko gaixotasun eta lesioen diagnostikoan eta tratamenduan aditua den sendagilea. *ES:* Otorrinolaringólogo *FR:* Oto-rhino-laryngologiste *EN:* Otorhinolaryngologist *Arloa:* Med.
- Otoskopia:** iz. Kanpo-belarria, belarri-mintza edota erdiko belarria aztertzeko egokia den tresna. Argi batez eta leiari handitzailez osatua dago. *ES:* Otoscopio *FR:* Oscope *EN:* Oscope *Arloa:* Med.
- Oxhidrilo:** iz. Hidroxiloa; —OH talde monovalentea da. *ES:* Oxhidrilo *Arloa:* Kim.
- Oxiazetileniko:** izond. Oxigenoaren eta azetilenoren arteko nahasteari dagokiona. *ES:* Oxiacetilénico *FR:* Oxyacétylénique *EN:* Oxyacetylene *Arloa:* Kim.
- Oxidakor:** izond. Oxida daitekeena, herdoil daitekeena. *ES:* Oxidable *FR:* Oxydable *EN:* Oxidable *Arloa:* Kim.
- Oxidatu:** 1. ad. Elementu bat oxigenoarekin konbinatu, hidrogenoa kanporatuz edo elementu baten balentzia —elektroiak galtzean— handituz. 2. ad. Gai baten oxidazioa eragin. *ES:* Oxidar *FR:* Oxyder *EN:* To oxidize *Arloa:* Kim.
- Oxidatzaile:** izond. Beste gai baten elektroiak hartuz, hura oxidatzeko gaitasuna duena. *ES:* Oxidante *FR:* Oxydant *EN:* Oxidant *Arloa:* Kim.
- Oxidazio:** iz. Elementu edo gai bat oxigenoarekin konbinatzea; konposatu baten oxigeno-edia areagotzea. Kimikan, elementu edo gai bati elektroi galera eragitea. *ES:* Oxidación *FR:* Oxydation *EN:* Oxidation *Oharrak:* Erredukzioaren kontrako fenomeno da. *Arloa:* Kim.
- Oxidazioaren kontrako:** izlag. Ikus 'antioxidante'.
- Oxido:** iz. Oxigenoa elementu batekin nahiz erradikal batekin elkartzean sortzen den konposatua. *ES:* Óxido *FR:* Oxyde *EN:* Oxide *Arloa:* Kim.
- Oxigenatu:** 1. ad. Gai bat oxigenoarekin konbinatu, oxido bat eratzeko. 2. ad. Odolari dago-kionez, hemoglobina oxigeno atomoa finkatu. 3. ad. Aireztatu, aire freskoa arnastu. *ES:* Oxigenar *FR:* Oxygéner *EN:* To oxygenate *Arloa:* Med., Kim.
- Oxigenatu:** izond. Oxigenoa duena; oxigenoarekin konbinatua edo nahastua dagoena. *ES:* Oxigenado *FR:* Oxygéné *EN:* Oxygenated *Arloa:* Med., Kim.
- Oxigenazio:** iz. Gorputz edo nahaste bat oxigenoarekin konbinatzeko prozesua. *ES:* Oxigenación *FR:* Oxygénation *EN:* Oxygenation *Arloa:* Kim.
- Oxigeno:** iz. O. Elementu kimiko gaseosoa, kolore, usain eta zaporerik gabea; ezinbestekoa da giza arnasketarako. Oinarrizko gaia da suarentzat eta arnasketarako, baina hilgarria da egoera puruan edo kontzentrazio altuegian. Anestesian, arnastu terapiari, eta abarretan erabiltzen da. *ES:* Oxígeno *FR:* Oxygène *EN:* Oxygen *Oharrak:* Biriketako anormaltasunak dituzten pertsonetan, betiko intoxikazioa eragin dezake oxigeno-gaindosiak. *Arloa:* Kim.
- Oxigeno-baloi:** iz. Oxigenoz beteriko poltsa; batez ere inalazioetarako erabiltzen da. *ES:* Balón de oxígeno *FR:* Ballon *EN:* Balloon

P

.....

Pairamen: iz. Ikus 'sufrimendu'.

Pairatu: ad. Ikus 'sufritu'.

Palatino: izond. Ikus 'ahosabaiko'.

Palio: iz. Ikus 'garun-kortex'. *ES:* Palio

Pallium: iz. Ikus 'garun-kortex'. *ES:* Pallium *FR:* Pallium *EN:* Pallium *Arloa:* Biol.

Palpitazio: iz. Pertsonak zuzenean atzematen duen bihotz-taupada azkarra; emozio-erreakzioei nahiz zenbait bihotz-asalduri egozten zaie. *ES:* Palpitación *FR:* Palpitation *EN:* Palpitation *Arloa:* Med.

Paludiko: 1. izond. Paludismoari dagokiona. 2. izond. Paludismoak eragindako edozein asalduri eta hura jasaten duen pertsonari dagokiona. *ES:* Palúdico *FR:* Paludique *EN:* Malarial *Arloa:* Med.

Paludismo: iz. *Plasmodium* generoko espezieek eragindako gaixotasun infekzioso akutu endemikoa; *Anopheles* generoko eltxoek transmititzen dute. Paludismoaren ezaugarri dira: hotzikarak, aldizkako sukarra, anemia, esplenomegalia eta odolean zenbait plasmodio-espezie izatea. Malariai jotako eriak sendatzeko, hematooarioen ugalketa galarazten duten botikak erabiltzen dira. Hainbat izen hartzen ditu, agente eragilearen nahiz kaltetutako organoaren arabera. Gehienbat tropikoko eta tropiko inguruko lurraldeetako eritasuna da, eta ur geldiak lehortzen uztea eta larbak intsektu-hiltzailez hiltzea da hura desagerrarazteko modua. *ES:* Paludismo *FR:* Paludisme *EN:* Paludism *Oharrak:* Odol-isuraldatzeetan ere kutsa daiteke, emailearen odola kutsaturik egonez gero. *Arloa:* Med.

Pandemia: iz. Intentsitate handiko epidemia larria, lurralde askotara zabaldua edo eskualde bateko ia biztanle guztiei erasaten diena. *ES:* Pandemia *FR:* Pandémie *EN:* Pandemia *Arloa:* Med.

Pandemiko: izond. Pandemiari dagokiona; lurralde bateko, herri bateko nahiz munduko biztanle guztiei erasaten dien gaixotasuna. *ES:* Pandémico *FR:* Pandémique *EN:* Pandemic *Arloa:* Med.

Pankrea: iz. Hosto-formako guruina, urdailaren atzean dagoena; funtzio exokrino eta endokrinoak ditu. Digestio-entzimak, intsulina eta glukagoia jariatzen ditu. *ES:* Páncreas *FR:* Pancréas *EN:* Pancreas *Oharrak:* Intsulina gutxiegi denean, diabetesa agertzen da. *Arloa:* Anat.

Pankreako: izlag. Ikus 'pankreatiko'.

Pankreako urin: iz. Pankrearen jariatzen diren likidoa, likatsua, gardena eta alkalinoa; elikagaiek duodeanoan eragindako kitzikaduraren ondorioz sortzen da. Haren osagaiak dira: gai albuminoideak, hartzigarriak, leuzina, xaboiak, gantzak eta gatzak. Ezinbestekoa da proteinak aminoazido bihurtzeko, irentsitako gantzak glizerol eta gantz-azido bihurtzeko, eta almidoia azukre sinple bihurtzeko. *ES:* Jugo pancreático *FR:* Suc pancréatique *EN:* Pancreatic juice

Pankreatiko: izond. Pankreari dagokiona, edo pankrean dagoena. *ES:* Pancreático *FR:* Pancréatique *EN:* Pancreatic *Arloa:* Anat.

Papila: iz. Irtengune koniko txikia; larruzalekoa eta mukosetako bereziki. *ES:* Papila *FR:* Papille *EN:* Papilla *Arloa:* Biol.

Papiloma: iz. Larruzaleko nahiz mukosetako neoplasia epitelial onbera; hipertrofiatutako papila eran garatzen da. *ES:* Papiloma *FR:* Papillome *EN:* Papilloma *Oharrak:* Garatxoak dira papilomarik arruntak. *Arloa:* Med.

Papula: iz. Lesio solido eta txikia, larruzaleko irtengune erakoa. *ES:* Pápula *FR:* Papule *EN:* Papule *Arloa:* Med.

Parabiosi: iz. Leku berean bizi diren espezie bereko bi animalia talderen arteko harremana, ez baterentzat ez bestearentzat kaltegarria ez dena. *ES:* Parabiosis *FR:* Parabiose *EN:* Parabiosis *Arloa:* Biol.

Parafina: iz. Pisu handiko molekulak dituzten hidrokarburoen nahastea, solidoa nahiz likidoa. Histologian erabiltzen da, inklusio-materia gisa eta sendagaiak barneratzeko. *ES:* Parafina *FR:* Paraffine *EN:* Paraffin *Adibideak:* Metano gasa, kerosenoa eta parafina-argizaria. *Arloa:* Kim.

Paralisi: iz. Gorputzeko atal baten edo gehiagoren sentikortasuna edo mugimendua gutxitzea nahiz galtzea ezaugarri duen asaldua. Traumatismoak, tumorak, intoxikazioak, nerbio-sistemako gaixotasunak, garuneko zirkulazio-arazoak eta gaixotasun kutsagarriak izaten dira haren eragile garrantzitsuenak. *ES:* Parálisis *FR:* Paralyse *EN:* Paralysis *Oharrak:* Gorputz-adar bakar bati (monoplegia), beheko gorputz-adarrei (paraplegia), lau gorputz-adarrei (tetraplegia) nahiz gorputzaren alderdi bati (hemiplegia) eragin diezaieke paralisia.

- Paralitiko:** izond. Paralisisari dagokiona, edo paralisia duena. *ES:* Parálítico *FR:* Paralytique *EN:* Paralytic
- Paralizatu:** ad. Paralisis-egoera bat eragin, edo paralisis-egoera batean sartu. *ES:* Paralizar *FR:* Paralyser *EN:* To paralyze *Arloa:* Med.
- Paralizatze:** iz. Mugikortasuna duen zerbait gelditzea. *ES:* Paralización *FR:* Paralyse *EN:* Paralysis *Arloa:* Med.
- Paramnesia:** iz. Oroimenaren asaldu kualitatiboa; benetakoak ez diren gertaerak gogoratzea du ezaugarri. *ES:* Paramnesia *FR:* Paramnésie *EN:* Paramnesia *Arloa:* Psikiat.
- Paranoia:** iz. Asaldu psikotikoa; etengabeko oldarkortasuna eragiten du. Pentsamendu landua eta mesfidatia ditu ezaugarri; eseste- eta handitasun-eldarnioak agertzen dira. Eldarnioa, oro har, gai baten ingurukoa izaten da. *ES:* Paranoia *FR:* Paranoïa *EN:* Paranoia *Arloa:* Psikiat.
- Paranoide:** 1. izond. Paranoiarekin erlazioan dagoena, edo haren antzeko ezaugarriak dituena. 2. iz. Nortasun-asaldua. *ES:* Paranoïde *FR:* Paranoïde *EN:* Paranoid *Arloa:* Psikiat.
- Paranoiko:** 1. izond. Paranoiari dagokiona. 2. izond. Paranoia duena. *ES:* Paranoico *FR:* Paranoïaque *EN:* Paranoïac *Arloa:* Psikiat.
- Paraplegia-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'paraplegiko'.
- Paraplegia:** iz. Beheko gorputz-adarren paralisia (sentikortasun- edo mugimendu-galera) ezaugarri duen asaldua, oro har orno-muineko lesioaren batek eragina. Lesio horien eragile izaten dira, besteak beste: istripuak, erorikoak, su-armek eragindako zauriak, eskoliosia, bizkarrezur bifidoa eta alkoholismoa. *ES:* Paraplejía *FR:* Paraplégie *EN:* Paraplegia *Arloa:* Med.
- Paraplegiadun:** izond. Ikus 'paraplegiko'.
- Paraplegiko:** izond. Paraplegiari dagokiona, edo paraplegia duena. *ES:* Parapléjico *FR:* Paraplégique *EN:* Paraplegic
- Parapsikologia:** iz. Psikologiaren adarra; egungo zientziak azaltzen ez dituen eta oinarri jakinik ez duten prozesu fisiko-psikikoak (iragarmena, psikokinesia, telepatia, eta abar) aztertzen ditu. *ES:* Parapsicología *FR:* Parapsychologie *EN:* Parapsychology
- Parapsikologiko:** izond. Parapsikologiari dagokiona. *ES:* Parapsicológico *FR:* Parapsychologique *EN:* Parapsychological
- Parapsikologo:** iz. Parapsikologiaren ikerketan diharduena; ohiko pentsamendu zientifikoak azaltzen ez dituen fenomeno psikologikoak aztertzen ditu. *ES:* Parapsicólogo *EN:* Psychic, parapsychologist
- Parasimpatiko:** iz. Nerbio-sistema begetatiboaren zati bat. Erraiak eta odol-hodiak inerbatzen ditu. Nerbio-sistema sinpatikoaren alderantzizko eragina du organismoan: digestioa bizkortzen du, bihotz-taupadak moteltzen ditu, odol-hodiak zabaltzen ditu, eta abar. *ES:* Parasimpático *FR:* Parasympathique *EN:* Parasympathetic *Arloa:* Anat.
- Parasito-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'bizkarroi-'.
Parasito: iz. Ikus 'bizkarroi'.
- Parasitoak hil:** ad. Parasitoak deuseztatu. *ES:* Desparasitar
- Parasitoen kontrako:** izlag. Ikus 'antiparasitario'.
- Parasitologia:** iz. Bizkarroiak aztertzen dituen zientzia alorra. *ES:* Parasitología *FR:* Parasitologie *EN:* Parasitology *Arloa:* Biol.
- Parasitosis:** iz. Bizkarroiek eragindako gaixotasuna edo gaizkoadura. *ES:* Parasitosis *FR:* Parasitose *EN:* Parasitosis *Arloa:* Med.
- Paratifoide:** iz. Gaixotasun kutsagarria; *Salmonella paratyphi* baziloak eragiten du. Sukar paratifoide izenez ere ezagutzen da. *ES:* Paratifoïde/a *FR:* Paratyphoïde *EN:* Paratyphoid *Arloa:* Med.
- Paratipo:** iz. Tipo berekoa izan gabe, egilearen berrezko deskribapenarekin bat datorren aleatariko edozein. *ES:* Paratipo *FR:* Paratype *EN:* Paratype *Arloa:* Biol.
- Parentkima:** 1. iz. Landareen oinarritzko ehuna; hainbat funtzio betetzen ditu: gaiak metatzea, ehunak berregitea, eta abar. 2. iz. Organo baten oinarritzko elementu berezgarri edo funtzionala. Batez ere guruinei dagokie. *ES:* Parénquima *FR:* Parenchyme *EN:* Parenchyma *Arloa:* Biol., Anat.
- Paresia:** iz. Paralisis arina, erabatekoa ez dena. *ES:* Paresia, paresis *FR:* Parésie *EN:* Paresis *Arloa:* Med.
- Parestesia:** iz. Sentikortasun subjektiboaren bat-bateko asaldua; esate baterako, inurritzea. Nerbio-sistema zentralerako nahiz periferikoko edozein eritasunek eragin dezake parestesia. *ES:* Parestesia *FR:* Paresthésie *EN:* Paresthesia *Arloa:* Med.
- Pareta:** iz. Barrunbe edo organo bat ixten edo mugatzen duen atala. *ES:* Pared *FR:* Paroi *EN:* Wall *Arloa:* Anat.
- Parietal:** 1. iz. Garezurreko hezur bikoitia, frontalaren eta okzipitalaren artekoa. Gizakiaren garezurreko gainaldearen eta alboen zati handi bat hartzen du. 2. izond. Organo edo barrunbe baten kanpoko paretari dagokiona. 3. iz. Urdaileko mukosako zelula, azido klorhidrikoa jariatzen duena. *ES:* Parietal *FR:* Pariétal *EN:* Parietal *Arloa:* Anat.
- Parodonto:** iz. Egitura anatomiko eta funtzionala; ertz albeolarrek, perizementuak eta hortz-oiek osatzen dute. *ES:* Parodoncio *FR:* Parodonte *EN:* Periodontium *Arloa:* Anat.
- Parodontosi:** iz. Hortzen inguruko ehunetako asaldua; ez du hanturarik eragiten. Paradontoa dese-

- gitea dakar. *ES*: Parodontosis *FR*: Parodontose *EN*: Parodontosis *Arloa*: Med.
- Parotida**: iz. Listu-guruinetan handiena. Kanpoko entzunbidearen azpialdean eta barailaren goranzko adarraren artean dago, alde bietan. Haren jariakinak ahora isurtzen dira, Stenon-en hodiaren bidez. *ES*: Parótida *FR*: Parotide *EN*: Parotid *Arloa*: Anat.
- Parotiditis**: iz. Parotida-guruinaren hantura; gaixotasun akutu kutsagarria da, paramixobirus batek eragina. Paramixobirusak gaixoaren listuan egoten dira, eta tanta bidez edo kontaktu zuzenez transmititzen dira. Edozein adinetan ager daitekeen arren, batez ere 5-15 urte bitartean eragiten du. Anorexia, buruko mina, ondoez orokorra eta febríkula dira haren sintoma nagusiak, eta horien ondoren agertzen dira belarriko mina, parotida-guruinaren hantura eta 38,3-40 °C arteko sukarra. *ES*: Parotiditis *FR*: Parotidite *EN*: Parotitis *Oharrak*: Barrabilak kaltetuz gero, antzutasuna eragin dezake. *Arloa*: Med.
- Paroxismo**: iz. Gaixotasun batean, sintomen intentsitatearik altuena. *ES*: Paroxismo *FR*: Paroxysme *EN*: Paroxysm *Arloa*: Med.
- Partenogenesi**: iz. Sexu gabeko ugalketa mota; organismo berria ernaldutako gabea obulu bategatik gertatzen da. *ES*: Partenogénesis *FR*: Parthénogénèse *EN*: Parthenogenesis *Arloa*: Biol.
- Pasmo**: iz. Ikus 'gangrena'.
- Pasmotu**: ad. Ikus 'gangrenatu'.
- Patogenia**: iz. 1. Organismo patogeno baten garapen-prozesu osoa, hura beste organismo batean sartzen denetik kanporatu artekoa. 2. iz. Organismo patogenoak eragiten duen kalte oro. *ES*: Patogenia *FR*: Pathogénie, pathogénèse *EN*: Pathogeny, pathogenesis *Arloa*: Med.
- Patogeno**: izond. (Mikroorganismo berruz) Gaixotasun bat eragiteko gai dena. *ES*: Patógeno *FR*: Pathogène *EN*: Pathogen *Arloa*: Med.
- Patologia**: iz. Medikuntzaren adarra; organismoan gertatzen diren gaixotasunak eta asaldak aztertzen ditu. *ES*: Patología *FR*: Pathologie *EN*: Pathology *Arloa*: Med.
- Patologiko**: izond. Gaixotasun batek eragindako asaldu bati dagokiona. *ES*: Patológico *FR*: Pathologique *EN*: Pathologic *Arloa*: Med.
- Pausaldi**: iz. Ikus 'atseten'.
- Paziente**: 1. iz. Gaixotasunen bat duen pertsona. 2. iz. Osasun-laguntzako zerbitzu baten hartzailea. *ES*: Paciente *FR*: Patient *EN*: Patient
- Pedagogia**-(Hitz elkartuetan) Ikus 'pedagogiko'.
- Pedagogia**: iz. Haurrak hezteko artea eta zientzia. Pertsona du helburu, osotasunean: gorputza, sentimenduak, jakintza, portaera, sormena, eta abar. *ES*: Pedagogía *FR*: Pédagogie *EN*: Pedagogy *Oharrak*: Osasun-pedagogia da, esate baterako, osasuna zaintzeko eta gaixotasunen prebentziorako heziketa.
- Pedagogiaren**: izlag. Ikus 'pedagogiko'.
- Pedagogiko**: izond. Pedagogiari dagokiona. *ES*: Pedagógico *FR*: Pédagogique *EN*: Pedagogic, pedagogical
- Pedagogo**: iz. Pedagogian aditua. *ES*: Pedagogo *FR*: Pédagogue *EN*: Educator
- Pediatra**: iz. Pediatrian aditua den medikua. *ES*: Pediatra *FR*: Pédiatre *EN*: Pediatrician *Arloa*: Med.
- Pediatria**-(Hitz elkartuetan) Ikus 'pediatriko'.
- Pediatria**: iz. Medikuntzaren adarra; haurren garapenaz eta zaintzaz arduratzen da. Haurri erasaten dioten gaixotasunetan eta gaixotasun horien tratamenduan eta prebentzioan espezializaturik dago. *ES*: Pediatría *FR*: Pédiatrie *EN*: Pediatrics *Arloa*: Med.
- Pediatriko**: izond. Pediatriari dagokiona; haurrei erasaten dieten gaixotasunen azterketari eta tratamenduari, osasun-laguntza prebentiboari eta lehen mailako osasun-laguntzari dagokio. *ES*: Pediátrico *FR*: Pédiatrique *EN*: Pediatric
- Pedikulu**: iz. Tumor, azal zintzilikari edo organo baten ehunezko hodi estua; euskarri-funtzioa du. *ES*: Pédiculo *FR*: Pédicule *EN*: Pedicle
- Pedikuro**: iz. Oinetako larruazaleko asalduen tratamenduan diharduen espezialista. *ES*: Pedicuro *FR*: Pédicure *EN*: Pedicure *Arloa*: Med.
- Pedofilia**: iz. Asaldu psikosexuala. *ES*: Pedofilia *FR*: Pédophilie *EN*: Pedophilia *Oharrak*: Haurrekin sexu-harremanak izatea du pedofiloak plazera lortzeko biderik gogokoena edo bide bakarra. *Arloa*: Psikiat.
- Pedunkulatu**: izond. Pedunkulua duena; pedunkulu baten gainean hazten dena, edo pedunkulu baten bidez lotua dagoena. *ES*: Pediculado, pedunculado *FR*: Pédiculé *Arloa*: Biol.
- Pedunkulu**: iz. Zurtoin-itxurako atala; egituraren bati lotzen zaio. *ES*: Pedúnculo *Arloa*: Biol.
- Pektinatu**: izond. Orrazi baten itxura duena. Bihotzeko aurikula-hormetako gihar-zutabeei dagokie. *ES*: Pectinado, pectiniforme *FR*: Pectiné *EN*: Pectinate *Arloa*: Biol.
- Pelagra**: iz. Elikaduran azido nikotiniko (PP bitamina) gutxiegi hartzearen ondoriozko gaixotasuna. Ahulezia eta larruazal-, nerbio- eta digestio-asalduak ditu ezaugarri. *ES*: Pelagra *FR*: Pellagre *EN*: Pellagra *Arloa*: Med.
- Pelbiano**: izond. Pelbisekoa, edo pelbisari dagokiona. *ES*: Pelviano *EN*: Pelvic *Arloa*: Anat.
- Pelbis**: iz. Gorputz-enborrari eusten dion hezur multzoa; beheko gorputz-adarren goiko aldean dago. Lau hezurrek osatzen dute: uzorkoak, errain-hezurak eta bi hezur koxalek. *ES*: Pelvis *FR*: Bassin *EN*: Pelvis *Arloa*: Anat.

- Penfigo:** iz. Larruazaleko eta mukosetako gaixotasun akutua, bolumen aldakorra eta horma mehea duten serosa-puslen agerpena ezaugarri duena. Pusla horiek erraz hausten dira, gunea haragi bizitan uzten dute, eta, gerora, pigmentudun or-bainak gelditzen dira. Gaixoak pisua galtzen du, ahuldu egiten da, eta gaizkoadura handiak jasaten ditu. *ES:* Pénfigo *FR:* Pemphigus *EN:* Pemphigus *Arloa:* Med.
- Penizilina:** iz. *Penicillium* onddoaren espezieetako hazkuntzetatik ateratako antibiotiko taldea. Bakterioek eragindako gaixotasun kutsagarriak tratatzeko erabiltzen da. Alergia-erreakzio indartsuak eragin ditzake. *ES:* Penicilina *FR:* Pénicilline *EN:* Penicillin *Oharrak:* Antibiotikorik ezagunena eta erabiliena da. *Arloa:* Med.
- Pentamero:** izond. Bost zati dituen. *ES:* Pentámero *FR:* Pentamère *EN:* Pentameros *Arloa:* Biol.
- Pepsina:** iz. Urdailean jariatzen den entzima; proteinen hidrolisia katalizatzen du. *ES:* Pepsina *FR:* Pepsine *EN:* Pepsin
- Peptidiko:** izond. Peptidoei dagokiena. Lotura peptidikoak: aminoazido baten karboxilo taldea beste aminoazido baten amino taldearekin kondentsatuz eratzen den lotura. *ES:* Peptídico *FR:* Peptidique *EN:* Peptidic
- Peptido:** iz. Lotura peptidiko bidez elkarturiko bi aminoazidok edo gehiagok eratutako kate molekularra. *ES:* Péptido *FR:* Peptide *EN:* Peptide
- Perbertitu:** izond. Perbertsioren bat duena. *ES:* Pervertido *FR:* Invertir *EN:* Pervert
- Perbertsio:** iz. Normaltzat edo naturaltzat jotzen denetik desbideratzen den portaera oro. *ES:* Perversión *FR:* Perversion *EN:* Perversion *Arloa:* Psikol.
- Perfusio:** 1. iz. Neurri terapeutikoa; organismoko gune bakartu batera bideratuta dagoen isurkari bat sartzen da odol-zirkulazioan zehar, bolemiari eta isurkariaren eta elektrolitoen orekari eusteko, eta orobat sendagaiak eta elikagaiak sartzeko. 2. iz. Gorputz atal baten zirkulazio-egoera. *ES:* Perfusión *FR:* Perfusion *EN:* Perfusion *Arloa:* Med.
- Perikardiko:** izond. Perikardioari dagokiona. *ES:* Pericárdico *FR:* Péricardique *EN:* Pericardiac *Arloa:* Anat.
- Perikardio:** iz. Bihotza eta odol-hodi handien erroak inguratzen dituen zaku seroso haritsua. Pareta-perikardioak eta errai-perikardioak osatzen dute. Bi geruza horien artean dago likido perikardikoa; hark perikardio-barrunbea lubrikatzen du, eta bihotz-uzkurdurak errazten ditu. *ES:* Pericardio *FR:* Péricarde *EN:* Pericardium *Arloa:* Anat.
- Perikarditis:** iz. Perikardioaren hantura; hainbat eragile izan ditzake: traumatismoak, neoplasia-
- gaixotasun gaiztoak, gaizkoadurak, uremia, miokardioko infartua, kolagenoaren eritasunak, kausa idiopatikoa duten eritasunak, eta abar. Bialdi bereizten dira: lehenengoan, sukarra, lepora eta sorbaldara hedatzen den min torazikoa, disnea eta ez-tul lehor eta ez-emankorra agertzen dira, eta gaixoari antsietatea, nekea eta ortopnea mailakatu nabaritzen zaizkio; bigarrenaldian, berriz, isuri serum-zunztua jariatzen da perikardioan, bihotzaren jarduera mugatzen da, eta hots kardioak ahulagoak eta urrunagoak dira. *ES:* Pericarditis *FR:* Péricardite *EN:* Pericarditis *Arloa:* Med.
- Perimetro:** 1. iz. Ikuseremua neurtzeko tresna; puntu baten inguruan biratzen den zirkuluerdi batez osatuta dago. 2. iz. Hortzen zirkunferentzia neurtzeko tresna. *ES:* Perímetro *FR:* Périmètre *EN:* Perimeter *Arloa:* Med.
- Perinatal:** izond. Haurdunaldiaren 28. astetik haurra jaio ondorengo 7. eguna arteko aldiari dagokiona; erditze-uneari eta -prozesuari —eta jaiozari, oro har— dagokiona. *ES:* Perinatal *FR:* Périnatal *EN:* Perinatal *Arloa:* Med.
- Perineo:** iz. Uzkiaren eta kanpoko sexu-organoen arteko zati anatomikoa, erronbo-formakoa. *ES:* Periné *FR:* Périnée *EN:* Perineum *Arloa:* Anat.
- Periodiko:** 1. izond. Denbora-tarte berdinetan eta erregularitasunez gertatzen dena. 2. izond. (Osagai fisiko edo kimiko bati buruz) Sistema periodikoan duen kokaguneagatik, hainbat elementutan errepikatzen dena. *ES:* Periódico *FR:* Périodique *EN:* Periodic
- Periodo:** 1. iz. Taula periodikoan, elkarren segidako bi gas geldoren arteko elementuen multzoa. 2. iz. Aldizkako sukarretan, bi krisiren arteko denbora. *ES:* Período *FR:* Période *EN:* Period, stadium *Arloa:* Kim., Med.
- Periostio:** iz. Hezurra biltzen duen zuntzeko mintz zuria; hezurra guztiz inguratzen du, kartilagoak eta zurdak txertatzen diren guneetan izan ezik. Odol-hodiak hezur-ehunera helarazten ditu. *ES:* Periostio *FR:* Périoste *EN:* Periosteum *Arloa:* Anat.
- Peripneumonia:** iz. Pneumonia kortikala edo pleuropneumonia. *ES:* Perineumonía *Arloa:* Med.
- Peristaltiko:** izond. Peristaltismoari dagokiona. *ES:* Peristáltico *FR:* Péristaltique *EN:* Peristaltic *Arloa:* Biol.
- Peristaltismo:** iz. Gihar lisoaren uzkurdura koordinatu eritmikoa; elikagaiak digestio-hodian zehar mugiarazten ditu, behazuna behazun-hodian zehar, eta gernua, berriz, ureterretan barrena. *ES:* Peristaltismo, perístalsis *FR:* Péristaltisme *EN:* Peristalsis *Arloa:* Biol.
- Peritoneo:** iz. Mintz serosoa; sabelalde-barrunbea estaltzen du, eta erraiak biltzen ditu. Bi zatitan

- banatzen da: horma-peritoneoa eta errai-peritoneoa. Mesotelio leuna da peritoneoaren azal askea, eta likido seroso batek hezeten du, erraiak sabelalde-hormaren kontra eta beren artean erraz mugitu daitezten. Peritoneoa osatzen duten atalak dira: zeharkako mesokolona, epiploi handia eta epiploi txikia. *ES: Peritoneo FR: Péritoine EN: Peritoneum*
- Peritonitis:** iz. Peritoneoaren hantura. Akutua edo kronikoa izan daiteke, bakterioek eragina edo aseptikoa. Peritonitisean agertzen diren ohiko seinaleak eta sintomak dira: sabelaldearen disentsioa, zurruntasuna eta mina, hesteetako hostsik eza, goitikak, takikardia, sukarra, arnasketa azkarra eta azalekoa, antsietatea, deshidratazioa, iraitzeko ezintasuna, eta abar. Peritonitisa gertatzean, ohikoak dira leukozitosia, elektrolito-desorekak eta hipobolemia. *ES: Peritonitis FR: Péritonite EN: Peritonitis Arloa: Med.*
- Perizikliko:** izond. Atomo ziklo batean gertatzen den elektroik bikoteen transferentzia. *ES: Pericliclo*
- Perletxe:** iz. Ezpain-ertzetako urradura ezaugarri duen asaldua. Hainbat eragile izan ditzake: erriboflaminaren edo B2 bitaminaren gabezia, *Candida albicans* onddoa, eta abar. Ezpain-ertzak lotitu egiten dira, eta, ondoren, ezkatatu. Zenbait kasutan, gaizko adurak eta larruazaleko eta mukosetako pitzadurak ere ager daitezke. *ES: Perleche, boquera FR: Perlèche EN: Perlèche Arloa: Med.*
- Perone-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'peroneo'.
- Perone hezur:** iz. Zangoko hezurra, luzea eta mehea; tibiarren kanpoaldean dago, eta hura baino txikiagoa da. *ES: Peroné FR: Péroné EN: Fibula Arloa: Anat.*
- Perone-gihar:** iz. Zangoaren alboaldean dauden giharretako bakoitza. *ES: Músculo peroneo FR: Muscle péronier EN: Peroneal muscle Arloa: Anat.*
- Peroneko gihar:** iz. Ikus 'perone-gihar'.
- Peroneo:** 1. izond. Peroneari dagokiona. 2. iz. Perone hezurretik metatartsoa osatzen duten hezurretara doazen hiru giharretako bakoitza. 3. iz. Zangoko arterietako bat; orkatilaren kanpo-atzealdera eta zangarrera hedatzen da. *ES: Peroneo FR: Péronier EN: Fibular Arloa: Anat.*
- Peroxido:** iz. Molekulan —O—O— taldea duen edozein gai. Oxigenoa erraz askatzen dutenez, oxidatzaile onak dira. Organikoak edo inorganikoak izan daitezke. Inorganikoen artean, hidrogeno peroxidoa da ezagunena; antiséptiko gisa erabiltzen da terapeutikan, zauri irekiak garbitzeko; orobat, kolutorio gisa eta kanpo-belarritik ezkoa ateratzen laguntzeko. *ES: Peróxido FR: Peroxyde EN: Peroxyde*
- Pertsekuzio-delirio:** iz. Sineste patologikoa; gaixoak uste du identifikatu gabeko etsaiek jarraitzen diotela eta tratu txarrak jasango dituela haiengandik. Paranoian eta eskizofrenia paranoidean gertatzen da. *ES: Delirio de persecución FR: Délire de persécution EN: Delusion of persecution*
- Pertsekuzio-mania:** iz. Pertsona baten edo gehiagoren gaiztakeriak jasateko kezka ezaugarri duen asaldua. *ES: Manía persecutoria*
- Pertsona:** iz. Giza espezieko banakoa; gizon-emakumeak biltzen ditu. Eskubideak eta betebeharrak izateko gaitasun juridikoa du. *ES: Persona FR: Personne EN: Person*
- Pertsona-bilagailu:** iz. Mezuak urrutitik jasotzeko erabiltzen den tresna txikia. *ES: Busca (-personas) Oharrak: Ospitaletako medikuek sarri erabiltzen dute.*
- Petekia:** iz. Larruazalean agertzen den orbain txiki gorrixka; dermisesko edo azpimukosako odoljario txiki baten ondoriozkoa da, eta ez da kentzen hatzaz egindako presioarekin. *ES: Petequia FR: Pétéchies EN: Petechiae Arloa: Med.*
- Petrikilo:** iz. Medikuntza enpirikotan diharduena, medikua izan gabe. Herri xehearengandik jasotako ezagutzetan oinarritzen da, gehienetan. *ES: Matasanos, curandero FR: Guérisseur EN: Curandero*
- Petrokimika:** iz. Kimika industrialaren adarra; petroliotik zein gas naturaletik eratorritako produktu organikoak lortzeko prozesuez arduratzen da. *ES: Petroquímica FR: Pétrochimie EN: Petrochemistry*
- pH-aren adierazle:** iz. Disoluzio baten azidotasuna eta basikotasuna adierazten duen gai kimikoa; pH-aren adierazle kantitate txikitik erabiltzen da, eta kolorearen arabera adierazten du azidoaren eta basearen kontzentrazioa. Ondorioz, erreakzio kimiko baten azidotasunaren bilakaera ikus daiteke, besteak beste. *ES: Indicador de pH FR: Indicateur de pH EN: PH indicator Arloa: Kim.*
- Piamater:** iz. Entzefaloa eta bizkarrezur-muina biltzen dituzten hiru meningeatatik barnekoena. *ES: Piamadre FR: Pie-mère EN: Pia mater Arloa: Anat.*
- Pikatzte:** iz. Ikus 'anputazio'.
- Pikor:** 1. iz. Partikula txikia. 2. iz. Zelula barneko partikula, koloratzaile jakinekin bakarrik tindatzen dena. *ES: Gránulo FR: Granule EN: Granule*
- Pikortatze:** 1. iz. Masa edo gorputz bat neurritz txikitu eta partikula txiki edo granulu bihurtzea. 2. iz. Zauri edo ultzera batean, masa txiki haragitsu biribilezko ehun baten sorrera. *ES: Granulación FR: Granulation EN: Granulation*
- Pikortatze-ehun:** iz. Ehun konjuntibo gaztea; ultzera edo zauri baten orbantze-prozesuan eratzen

- da. Kapilar ugari ditu, kolageno-zuntzez inguratuak. *ES:* Tejido de granulación *FR:* Tissu de granulation *EN:* Granulation tissue
- Pilaketa:** iz. Ikus 'metaketa'.
- Pilpirakari:** izond. Ikus 'taupakari'.
- Pilula:** iz. Masa txikiko sendagaia. Ahotik hartzeko prestatua dago. *ES:* Pastilla *FR:* Pastille *EN:* Pastille
- Pintz:** iz. Ikus 'baba'.
- Piorrea:** iz. Zorne-jarioa edo -isuria. *ES:* Piorrea *FR:* Pyorrhée *EN:* Pyorrhrea *Arloa:* Med.
- Piorrea alveolar:** iz. Hortzak inguratzen dituzten ehunen hantura zornetsua; nekrosirako eta hortzak galtzeko joera dakar. *ES:* Piorrea alveolar *FR:* Pyorrhée alvéolo-dentaire *EN:* Pyorrhrea alveolaris
- Pipeta:** iz. Laborategiko tresna; bolumen jakinak toki batetik bestera eramateko eta likido edo gas kantitate txikiak neurtzeko erabiltzen da. *ES:* Pipeta *FR:* Pipette *EN:* Pipette *Arloa:* Kim.
- Piretiko:** izond. Sukarrari dagokiona, edo hartatik eratorria. *ES:* Pirético *FR:* Pyrétique *EN:* Pyretic *Arloa:* Med.
- Piretologia:** iz. Sukarrari buruzko ezagutza multzoa. *ES:* Piretología *FR:* Pyrétologie *Arloa:* Med.
- Pirexia:** iz. Ikus 'sukar'. *ES:* Pirexia *FR:* Pyrexie *EN:* Pyrexia *Arloa:* Med.
- Piridina:** iz. Konposatu heterozikliko aromatiko organikoa. Likido kolore eta basikoa da, oso toxikoa. Bitaminak eta drogak sintetizatzeke, disolbatzaile gisa, antiseptiko gisa, espasmoen kontra eta bihotz-kitzikatzaile gisa erabiltzen da. *ES:* Piridina *FR:* Pyridine *EN:* Pyridine *Oharrak:* Nagusiki asmaren tratamenduan erabiltzen da. *Arloa:* Kim.
- Pirimidiko:** izond. Pirimidinari dagokiona. *ES:* Pirimidico *Arloa:* Biokim.
- Pirimidina:** iz. Konposatu nitrogenatu, aromatiko, heterozikliko organikoa. Eratzun hexagonal bat du bere egituran. Pirimidinaren eratorriak dira tiamina, zitosina eta uraziloa (azido nukleikoen oinarrizko osagaiak). Sintesi bidez lorturiko eratorri pirimidiniko askok garrantzia dute gai farmakologiko eta kimioterapiko gisa. *ES:* Pirimidina *FR:* Pyrimidine *EN:* Pyrimidine *Oharrak:* Pirimidinatik eratorritako sendagaiak dira Aciclovir, Ribavirina eta Trifluridina, besteak beste. *Arloa:* Biokim.
- Pirogeno:** izond. Gorputzeko tenperatura igoarazten duena. Esate baterako, zenbait bakterio-toxina. *ES:* Pirógeno *FR:* Pyrogène *EN:* Pyrogen *Arloa:* Med.
- Pirosi:** iz. Hestegorrian nabaritzen den sentsazio sumingarri, mingots eta garratza. Urdaileko edukia hestegorriara igarotzearen ondoriozkoa izaten da eskuarki, baina urdaileko gehiegizko azidota-
- sunak edo ultzera peptikoak eragina ere izan daiteke. *ES:* Pirosis *FR:* Pyrosis *EN:* Pyrosis *Arloa:* Med.
- Pisatu:** ad. Gorputz baten pisua edo masa zehaztu, balantza edo antzeko tresnaren bat erabiliz. *ES:* Pesar *FR:* Peser *EN:* To weigh
- Pisiforme:** iz. Ilar-itxurako hezur txikia, karporearen lehen lerrokoa; piramidalarekin giltzatzen da. *ES:* Pisiforme *FR:* Pisiforme *EN:* Pisiform *Arloa:* Anat.
- Pisu:** iz. Lurraren grabitateak gorputz bati eragindako indarra. Zenbaitetan, indar-unitatetan neurtzen da, newton-etan edo poundal-etan, baina, oro har, kilogramotan zein libratan adierazten da, masa bati baitagokio. *ES:* Peso *FR:* Poids *EN:* Weight
- Pisu atomiko:** iz. Hidrogeno atomo bat unitatetzat harturik, harekin alderatuz atomo batek duen batez besteko masa. *ES:* Peso atómico *FR:* Poids atomique *EN:* Atomic weight
- Pisu molekular:** iz. Molekula bat osatzen duten atomoen pisu atomikoaren batura. *ES:* Peso molecular *FR:* Poids moléculaire *EN:* Molecular weight
- Pisua izan:** 1. ad. Astuntasuna izan. 2. ad. Pisu zehatza izan. 3. ad. Pisu handia izan. *ES:* Pesar
- Pisutasun:** iz. Gune bateko ondoeza —urdailekoa edo burukoa bereziki—; pisu-sentsazioa eragiten du. *ES:* Pesadez
- Pitiriasi:** iz. Zahi-itxurako ezkatat agertzea ezaugarri duten larruazaleko lesioen multzoa. Ez da hantura-seinale nabarmenik izaten. *ES:* Pitiriasis *FR:* Pityriasis *EN:* Pityriasis *Oharrak:* Onddoek eraginak dira gehienak. *Arloa:* Med.
- Pituita:** 1. iz. Muki likatsuz eratutako gorakoa; espektorazior kanporatzen da. 2. iz. Antzinako medikuntzaren lau humoreetako bat. 3. iz. Sudurreko mukosa; usaimen-nerbio ugari izaten du. *ES:* Pituita *FR:* Pituite *EN:* Pituita *Oharrak:* Goizetan sarri izaten dute alkoholikoek, gastritisaren dutenek eta erretzaileek. *Arloa:* Anat.
- Pitzadura:** iz. Azal baten gainean egiten den irekidura. *ES:* Agrietamiento *FR:* Craquelure *EN:* Cracking
- Pitzatu:** ad. Azal batean ebakiak agertu. *ES:* Agrietar *FR:* Crevasser *EN:* To crack
- Pixa egin:** ad. Gernua kanporatu. *ES:* Mear
- Pixa-egite:** iz. Ikus 'gernu-egite'.
- Pixoihal:** iz. Zelulosaz edo beste materialen batez eginiko oihala. Haur txikiei eta gernu-inkontinentzia duten pertsona helduei jartzen zaie hankartean, irazkinak xurgatzeko. *ES:* Bragapañal
- Plaka:** 1. iz. Sarritan agertzen den xafla mehea; larruazalean edo gorputzeko beste edozein organotan eratzen da. 2. iz. Hortzetan eratzen den geruza mehea; listuko muzinaz eta material ko-

- loidalez osatua dago. *ES: Placa FR: Plaque EN: Plaque Arloa: Med.*
- Plaketa:** iz. Odolaren osagai nagusietako bat. Zelula handiagoen zatiketaz sortzen da hezur-muinan. Plaketen eduki nagusiak dira: sodioa, potasioa eta kaltzioa. Ezinbestekoak dira odolaren gatzapenerako. *ES: Plaqueta FR: Plaquette EN: Platelet Arloa: Biol.*
- Plantar:** izond. Ikus 'oinzolako'.
- Plasma-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'plasmatico'.
- Plasma:** 1. iz. Zeluletako eta ehunetako oinarrizko gai organikoa. Plasmak berak ez du zelularik, baina odoleko zelulak —globulu gorriak, zuriak eta plaketak— plasman daude esekiduran. Plasmaren osagaien artean daude: proteinak, gluzidoak, gatzak eta hormonak. 2. iz. Erabat ionizaturiko gas-fluidoak; elektroioi eta ioi positiboaren nahaste heterogeneo batek osatzen du. *ES: Plasma FR: Plasma EN: Plasma Arloa: Biol., Fis.*
- Plasmatico:** izond. Plasmari dagokiona. *ES: Plasmático FR: Plasmatique EN: Plasmatic Arloa: Biol.*
- Plasmodio:** iz. Ikus 'plasmodium'. *ES: Plasmodio FR: Plasmode*
- Plasmodium:** 1. iz. Protoplasma-masa, hainbat zelularen elkarketaz eratua. Zelula horien nukleok era askean irauten dute. 2. iz. Protozooen genero bat; *Plasmodium* generoko edozein protozoo, bereziki. Bizkarroi mikroskopikoak dira. Plasmodioen bizileku dira: etxeke edo basoko ugaztuen eta gizakiaren globulu gorriak, eta zenbait artropodo odol-xurgatzaileen digestio-aparatu. Zenbait espeziek paludismoa eragiten dute; *Anopheles* eltxoaren zitzadaren bidez kutsatzen da paludismo hori. *ES: Plasmodium FR: Plasmodium EN: Plasmodium Arloa: Biol.*
- Plastia:** iz. Kirurgia-ebakuntza; desitxuraturik dagoen gorputz atalen bat berrosatzen edo itxuraldatzen da ebakuntza mota horren bidez. *ES: Plastia Oharrak: Baskularizazio zuzena du plastia batek; txertatzeak, berriz, ez. Arloa: Med.*
- Plasto:** iz. Landare-zelulen organulua; hainbat funtzio betetzen ditu. Almidoia eta pigmentuak izaten ditu. Pigmentuaren arabera, hiru motatako plastoak bereizten dira: kloroplastoak (klorofiladun pigmentu berdeak dituztenak), kromoplastoak (pigmentu karotenoideak ere badituztenak) eta leukoplastoak (inolako pigmenturik gabeak). *ES: Plasto Arloa: Biol.*
- Platino:** iz. Pt. Elementu kimiko metalikoa. Zilar kolorekoa, xaflakorra eta harikorra da. Gaitasun handia du gasak xurgatzeko, eta azidoek, kloroak eta oxigenoak ez dute erasotzen. Erabilera ugari ditu; injekzioetarako orratzak egiteko eta odontologian erabili izan da, besteak beste. *ES: Platino FR: Platine EN: Platinum Arloa: Kim.*
- Plazebo:** iz. Gai eraginkorrik gabeko prestakina; beharrezko sendagai baten dosi egokia balitz bezala ematen da. *ES: Placebo FR: Placebo EN: Placebo Oharrak: Gaur egun, sendagai baten eraginkortasuna neurtzeko, plazeboaren aurka neurtzen da saio klinikoetan. Plazebo gisa erabiltzen dira serum fisiologikoa, ur destilatua, azukrea eta zenbait bitamina hidrosoluble, besteak beste. Arloa: Med.*
- Plazenta:** iz. Emeen umetokian eratzen den organo baskularra; ernalketa gertatu eta gutxi gorabehera zortzigarren egunean hasten da eratzen, blastozistoko umetokiaren hormari itsasten zaizkionean. Umekiak plazentaren bidez jasotzen ditu beharrezko oxigenoa eta elikagaiak, eta karbono dioxidoa eta beste zenbait hondakin kanporatu. Erditzean kanporatzen da, haurra jaio ondoren. *ES: Placenta FR: Placenta EN: Placenta Arloa: Anat.*
- Plazentazio:** iz. Karena eratzen eta txertatzen den modua. *ES: Placentación FR: Placentation EN: Placentation Arloa: Biol.*
- Pletora:** iz. Neurritz gaindiko odol kantitatea gorputzean, globulu gorriena, batez ere. *ES: Plétora FR: Pléthore EN: Plethora Arloa: Med.*
- Pletoriko:** 1. izond. Pletorari dagokiona; humoreen bat neurritz gain duena. 2. izond. Gorputz-egitura mota bati dagokiona; haren ezaugarri dira: itxura fisiko ona, aurpegi gorria, neurritz gaineko pisua eta tentsio arterial altua. *ES: Plétórico FR: Pléthorique EN: Euphoric, jubilant, full Arloa: Med.*
- Pleura:** iz. Mintz edo zaku serosoa; birrikak eta barrunbe torazikoa estaltzen ditu. Ehun konektiboak geruza mehe batez eta haren gainean dagoen zelula mesotelial zapalezko geruza batez eratua dago. Bi atal ditu: saihets-pleura (toraxeko barrunbearen barnealdea estaltzen du) eta birika-pleura (birika estaltzen du). Bi geruzen artean, gazur antzeko isurkari pixka bat dago, arnaske-tan labaingarri gisa diharduena. *ES: Pleura FR: Plèvre EN: Pleura Arloa: Anat.*
- Pleuresia:** iz. Birika-hormetako pleuraren hantura; arnasa hartzeko zailtasuna eta min zorrotza ditu ezaugarri. Haren eragile nagusiak dira: bronkieotako kartzinoma, biriketako edo horma torazikoko zorne-zorroak, pneumoniak, biriketako infartuak eta tuberkulosiak. *ES: Pleuresía FR: Pleurésie EN: Pleuritis Arloa: Med.*
- Pleuritiko:** 1. izond. Pleuresiari dagokiona. 2. izond. Pleuresia duena. *ES: Pleurítico FR: Pleurétique EN: Pleuritic Arloa: Med.*
- Pleuritis:** iz. Ikus 'pleuresia'. *ES: Pleuritis*
- Plexo:** iz. Gurutzatzen diren nerbioz, odol-hodiz, linfa-hodiz, zuntzez, eta abarrez osatutako sarea. *ES: Plexo FR: Plexus EN: Plexus Arloa: Anat.*

- Plurizelular:** izond. Zelula batez baino gehiagoz osatua dagoena. *ES:* Pluricelular *FR:* Multicellulaire *EN:* Multicellular *Arloa:* Biol.
- Plutonio:** iz. Pu. Elementu kimiko erradioaktiboa; metal transuranidoa da. Ez da naturan agertzen, eta artifizialki lortzen da, uranioa neutroiekin bonbardatuz. Oso arriskutsua da, igortzen duen erradioaktibitatea dela eta. Hezurretako chunetan itsatsi ohi da, eta osasun-arazo larriak eragin ditzake. Lehergailu atomiko mota baten osagai nagusia da. *ES:* Plutonio *FR:* Plutonium *EN:* Plutonium *Arloa:* Kim.
- Pneumogastro:** iz. Nerbio bagoa. Garuneko erraboilan du sorrera; lepotik jaitsi, eta toraxean sartzen da; han bi adarretan bereizi, eta laringera, faringera, bihotzera, urdailera, gibelera eta hestetara hedatzen da. *ES:* Neumogástrico *FR:* Pneumogastrique *EN:* Pneumogastric
- Pneumokoko:** iz. Bakterio diplokoziko grampositiboa, *Diplococcus pneumoniae* espeziekoa. Pneumonia bakteriarraren eragile nagusia da. *ES:* Neumococo *FR:* Pneumocoque *EN:* Pneumococcus *Arloa:* Mikrob.
- Pneumologia:** iz. Medikuntzaren adarra; biriketako eta arnasbideetako gaixotasunen azterketaz arduratzen da. *ES:* Neumología *FR:* Pneumologie *EN:* Pneumology *Arloa:* Med.
- Pneumologo:** iz. Birika-gaixotasunetan espezializaturiko sendagilea. *ES:* Neumólogo *FR:* Pneumologue *EN:* Pneumologist *Arloa:* Med.
- Pneumonia:** iz. Birika-ehunaren hantura akutua; *Diplococcus pneumoniae* espezieko pneumokokoak arnastearen ondorio izaten da, eskuarki. Jariakin zuntzu batek buxatzen ditu biriketako albeoloak eta bronkioloak. Pneumoniaren sintomak dira: hotzikarak, sukar altua, buruko mina, eztula eta bularreko mina. *ES:* Neumonía, pulmonía *FR:* Pneumonie *EN:* Pneumonia *Arloa:* Med.
- Pneumopatia:** iz. Birikei erasaten dieten gaixotasunen izen generikoa. *ES:* Neumopatía *FR:* Pneumopathie *EN:* Pneumonopathy *Arloa:* Med.
- Pneumotorax:** iz. Aire- edo gas-metaketa pleuraren gunean; biriken kolapsoa eragiten du. Bularreko traumatismo ireki baten edo burbuila baten hausturaren ondorio izan daiteke, baina baita arrazoi jakinik gabea —idiopatikoa— ere. Arnastua nahiz asfíxia eragin ditzake. *ES:* Neumotórax *FR:* Pneumothorax *EN:* Pneumothorax *Arloa:* Med.
- Pneumozistosi:** iz. *Pneumocystis jiravensi* bizkarroiak eragindako infekzioa; hiesa duten gaixotetan, bularreko haurretan, immunoeskasia edo ahulezia duten gizabanakoetan (bereziki linfometan), eta abarretan agertzen da. Haren ezaugarri dira: sukarrara, eztula, takipnea eta, sarritan, zianosia. Ez da erraza izaten diagnostikoa zehaztea, eta, gehiengotan, beharrezkoak izaten dira bronkoskopia eta tindaketa-teknika bereziak. Ia % 100ekoa da tratamendurik jasotzen ez duten gaixoen hilkortsuna. *ES:* Neumocistosis *EN:* Pneumocystosis *Arloa:* Med.
- Podologia:** iz. Medikuntzaren adarra; oinetako gaixotasunez eta asalduez arduratzen da. *ES:* Podología *FR:* Podologie *EN:* Podology *Arloa:* Med.
- Podologo:** iz. Podologian edo oinetako eritasunetan aditua. *ES:* Podólogo *FR:* Podologue *EN:* Chiropodist *Arloa:* Med.
- Polialkohol:** iz. Molekulan alkohol-funtzio ugari dituen talde organikoa. *ES:* Polialcohol *FR:* Polyalcool *EN:* Polyalcohol *Arloa:* Kim.
- Poliamida:** iz. Pisu handiko polimeroa; amida-loturak ditu molekula-katean zehar. Nylona da ezagunena. *ES:* Poliamida *FR:* Polyamide *EN:* Polyamide *Arloa:* Kim.
- Poliartritis:** iz. Giltzadura bati edo gehiagori erasaten dien hantura; giltzadura batetik bestera heda daiteke, edo aldi berean giltzadura batean baino gehiagotan agertu. *ES:* Poliartritis *FR:* Polyarthrite *EN:* Polyarthritus *Adibideak:* Erreuma-artritis, lupus eritematoso sistemikoa, espondilitis anki-lopoietikoa. *Arloa:* Med.
- Polidipsia:** iz. Gehiegizko egarria; hainbat asalduren ezaugarri da; *diabetes mellitus*arena, adibidez. *ES:* Polidipsia *FR:* Polydipsie *EN:* Polydipsia *Arloa:* Med.
- Polietileno:** iz. Polimero sintetiko gogor baina malgua; etilenoaren polimerizazioz sortzen da. Kirurgia-tresnak egiteko erabiltzen da, besteak beste. *ES:* Polietileno *FR:* Polyéthylène *EN:* Polyethylene *Arloa:* Kim.
- Polifagia:** iz. Neurritz kanpoko gose-sentsazioa. *ES:* Polifagia *FR:* Polyphagie *EN:* Polyphagia *Arloa:* Med.
- Polifago:** 1. izond. Hainbat motatako animaliak edo landareak jaten dituen. 2. izond. Polifagia duena. *ES:* Polífago *FR:* Polyphage *EN:* Polyphagous *Arloa:* Med.-Biol.
- Poliklinika:** iz. Era guztietako gaixotasunak tratatzen dituen osagunee. *ES:* Policlínica *FR:* Polyclinique *EN:* Polyclinic *Arloa:* Med.
- Polimerizatu:** ad. Polimerizazioaren erreakzio kimikoa gertatu edo gertarazi. *ES:* Polimerizar *FR:* Polymériser *EN:* To polymerize *Arloa:* Kim.
- Polimerizazio:** iz. Gai baten molekula txiki askoren arteko erreakzio kimikoa, molekula handiagoak —polimeroak— emateko. *ES:* Polimerización *FR:* Polymérisation *EN:* Polymerization *Arloa:* Kim.
- Polimero:** iz. Monomero molekula txiki ugariaren konbinazioaz eratutako konposatua. Naturalak —kautxua, zura, larrua, artilea, zeta, kotoia, eta

- abar— edo sintetikoak —elastomero, zuntz eta plastikoa artifizialak— izan daitezke polimeroak. Polimero sintetikoek erabilera ugari dituzte industrian. *ES: Polímero FR: Polymère EN: Polymer Arloa: Kim.*
- Polimorfismo:** 1. iz. Zenbait gorputz trinkoren ezaugarria; izaera eta egitura kimikoa aldatu gabe, itxura aldatzeko gaitasuna dute. 2. iz. Genetikan, bi genotiporen edo gehiagoren txandakako agerpena, lurralde berean; haien ezaugarri genetikoaren maiztasuna handiegia da mutazio berrakaren laguntzaz mantendu ahal izateko. Ondorioz, espezie bereko banakoek itxura desberdina dute funtzioaren, sexuaren eta garapenaren arabera. *ES: Polimorfismo FR: Polymorphisme EN: Polymorphism Arloa: Kim.-Biol.*
- Polinosi:** iz. Alergia-erreakzioa polenari. *ES: Polinosis FR: Pollinosis EN: Pollinosis Arloa: Med.*
- Poliomielitiko:** izond. Poliomieltisari dagokiona; poliomieltis duena. *ES: Poliomieltico Arloa: Med.*
- Poliomielitis:** iz. Gaixotasun kutsagarria; hiru motatakoa izan daiteke: sintomarik gabea, arina edo elbarritasun-eragilea. Gorotzen edota aho-faringeko jariakinen bidez kutsatzen da pertsona batetik beste batera. Sintomarik gabeko infekzioak ez dauka seinale klinikorik, eta immunitatea ematen du. Arinak, berriz, ordu batzuetako iraupena baino ez du, eta sukarra, ondoeza, buruko mina, okadak, goitikak eta sabelaldeko ondoez arina ditu ezaugarri. Arinarenaren antzekoa da poliomieltis elbarritasun-eragilearen hasiera; ondoren, sintomak desagertu egiten dira, eta pertsona ondo sentitzen da zenbait egunetan. Egun batzuen buruan, aldiz, ondoeza, buruko mina eta sukarra itzultzen dira, eta berehala hasten dira garatzen mina, ahulezia eta elbarritasuna. Lehenbiziko astekoa da elbarritasunik larriena. *ES: Poliomieltis FR: Poliomyélite EN: Poliomyelitis Arloa: Med.*
- Poliploide:** iz. Haploidearen multiploa den kromosoma kopurua duen zelula edo organismoa. *ES: Poliploide FR: Polyploide EN: Polyploid Arloa: Biol.*
- Poliploidia:** iz. Bi kromosoma sorta oso baino gehiago izatea ezaugarri duen asaldu edo egoera. *ES: Poliploidía FR: Polyplóidie EN: Polyploidy Arloa: Biol.*
- Polipo:** iz. Masa biguna, tumor antzekoa; mukimintzean sortzen da, hantura kronikoaren ondorioz. Polipoaren gainaldea laua, konkorduna edota gingilduna izan daiteke. Gehienetan ez dira kaltegarriak izaten, baina, badaezpada, kirurgia bidez kendu, eta aztertu egiten dira. *ES: Pólipo FR: Polype EN: Polyp Oharrak: Zenbaitetan, minbi-ziaren lehen urratsa izan daiteke. Arloa: Med.*
- Polisakarido:** iz. Hiru karbohidrato molekula sinple edo gehiago dituen karbohidratoa. Pisu molekular handia izaten dute. Almidoia, zelulosa eta glukogenoa dira polisakarido garrantzitsuenak. *ES: Polisacárido FR: Polysaccharide EN: Polysaccharide Arloa: Kim.*
- Poliuria:** iz. Ohikoa baino ugariagoa den gernerarioa. Poliuriaren eragileen artean daude: diabetes gatzgabea, *diabetes mellitus*, diuretikoak, neurritz likido gehiegi hartzea eta hiperkaltzemia. *ES: Poliuria FR: Polyurie EN: Polyuria Arloa: Med.*
- Polo:** iz. Gorputz, organo nahiz atal esferiko edo obal baten ardatzaren alde banatako muturra. *ES: Polo FR: Pôle EN: Pole Arloa: Anat.*
- Poltza:** 1. iz. Zaku-itxurako edozein egitura, gorputzaren barruan. 2. iz. Zenbait tendoiaren eta hezurren arteko zaku haritsua. Likido sinobiala jariatzen duen mintz sinobialak babesturik, poltsak kuxin-funtzioa betetzen du, tendoia hezur-raren gainean mugi dadin. Igurzketak ekiditea da poltsaren funtzioa. *ES: Bolsa FR: Bourse EN: Pouch Arloa: Anat.*
- Pomada:** iz. Sendagai-prestakin biguna, kanpo-erabilerrako egina. Koipeari edo baselinari droga aktiboak gehituz prestatzen da. Pomaden funtzioen artean daude: gune bateko analgesia-eragile izatea, anestesiko gisa jokatzea, desinfektatzailea izatea, eta orobat idorgarria, despigmentagarria eta keratolitikoa izatea. *ES: Pomada FR: Onguent EN: Ointment Arloa: Med.*
- Poro:** iz. Pasagune edo irekigune txikia, oro har begiz ikusi ezin daitekeena; esate baterako, larruazaleko poroak. *ES: Poro FR: Pore EN: Pore Arloa: Biol.*
- Porta zain:** iz. Gibelean adarkatzen den zaina; kapilar antzeko sinusoidetan bukatzen da. *ES: Vena porta FR: Veine porte EN: Portal vein Arloa: Anat.*
- Portaera:** iz. Pertsona baten jokabidea, bizitzako epe labur edo luzeagoetan nahiz gertaera jakinen aurrean. *ES: Comportamiento FR: Comportement EN: Conduct Arloa: Psikol.*
- Positroi:** iz. Ikus 'antielektroi'. *ES: Positrón FR: Positron EN: Positron*
- Posologia:** iz. Terapeutikaren atala; dosiez eta dositez arduratzen da, adina, sexua, pisua, eta abar kontuan harturik. *ES: Posología FR: Dosa-ge EN: Dosage Arloa: Med.*
- Potasio zianuro:** iz. Azido zianhidrikoak eta potasio hidroxidoak erreakzionatzean sortzen den gatza. *ES: Cianuro potásico FR: Cyanure de potassium, cyanure potassique EN: Potassium cyanide*
- Pozoi:** iz. Organismoan eragin kaltegarria duen gai oro. Gai toxikoa da, eta heriotza edo asaldu la-

- riak eragiten ditu. *ES:* Veneno *FR:* Venin *EN:* Venom
- Pozoidun:** izond. Ikus 'pozoitsu'.
- Pozoidura:** iz. Pozoitzearen ondorioa. *ES:* Emponzoñamiento
- Pozoitsu:** izond. Pozoia duena. *ES:* Venenoso *FR:* Vénéneux *EN:* Poisonous
- Pozoitu:** 1. ad. Norbaiti pozoia eman edo sartu. 2. ad. Pozoiaren eraginez hil. *ES:* Envenenar *FR:* Empoisonner, envenimer *EN:* To poison
- Praktika:** iz. Begirale baten zuzendaritzapean arte bat ikasten pasatzen den denbora jakina. *ES:* Práctica *FR:* Pratique *EN:* Practice
- Praktikante:** iz. Sendagilearen laguntzaile tekniko; medikuntzako ikaslea edo osasun-laguntzaile teknikoak izan daiteke. Gaixoari injekzioak jar-teaz eta zauriak sendatzeaz arduratzen da. *ES:* Practicante
- Prebenitu:** ad. Prebentzio-neurriak hartu, gaitz bat ekiditeko edo osasun-helburu bat lortzeko. *ES:* Prevenir *FR:* Prévenir *EN:* To prevent
- Prebentibo:** 1. izond. Aurrez zaintzen, saihesten edota prestatzen dena; prebentzioari dagokiona. 2. izond. Gaixotasun baten bilakaera moteltzen, gelditzen edo eteten duen zeharkako neurriari dagokiona, edo gaixotasunen eragina gutxitzeko hartzen den neurria. *ES:* Preventivo *FR:* Préventif *EN:* Preventive
- Prebentzio:** 1. iz. Arriku-egoerak eragiten dituzten edo eragin ditzaketan kausak saihesteko edo kausa horiei aurre egiteko neurrien multzoa. 2. iz. Gaixotasunari aurre egiteko eta osasunari mesede egiteko edozein ekintza. Beharrezkoa da lehen mailako, bigarren mailako eta hirugarren mailako osasun-laguntzaren beharra saihesteko. *ES:* Prevención *FR:* Prévention *EN:* Prevention
- Prebentzio-medikuntza:** iz. Medikuntzaren adarra; gaixotasunen prebentzioaz arduratzen da. Giza-banako batek eta erkidego osoak gaixotasunen aurrean sendo irauteko eta bizitza luzatzeko gaitasuna gehitzeaz ere arduratzen da. *ES:* Medicina preventiva *FR:* Médecine préventive *EN:* Preventive medicine
- Prepuzio:** iz. Zakileko larruazalaren tolesdura, glandea estaltzen duena. *ES:* Prepuccio *FR:* Prépuce *EN:* Prepuce *Arloa:* Anat.
- Presbiope:** izond. Ikus 'presbita'.
- Presbiopia:** iz. Adinaren ondorioz hartutako hipermetropia; gertutik ikusteko gaitasuna gutxitzea du ezaugarri. Gihar ziliarraren ahultasunagatik eta kristalinoaren malgutasun-galeragatik gertatzen da. 40 urtetik gorakoek izaten dute eskuarki, eta leiar konbergenteak erabili behar izaten dira akatsa zuzentzeko. *ES:* Presbiopía *EN:* Long-sightedness *Arloa:* Med.
- Presbita:** izond. Presbisia duena; presbiopiak erasandakoa. *ES:* Présbita *FR:* Presbyte *EN:* Presbyope *Arloa:* Med.
- Presbisia:** iz. Ikus 'presbiopia'.
- Preserbatibo:** iz. Zorro malgu eta biguna; zakila estaltzen du, eta, koitoan, semena baginan sartzea ekiditen du. Gaixotasunak edo haurdunaldia saihesteko erabiltzen da. *ES:* Preservativo *FR:* Préservatif *EN:* Condom
- Presio arterial:** iz. Odol zirkulatuak arterien paretetan eragiten duen tentsioa. Zenbait faktoreen arabera da: bihotz-jardueraren indarra, arteria-pareten malgutasuna, erresistentzia kapilarra, zainetatik itzultzen den odolak eragindako tentsioa, odolaren biskositatea eta odol bolumena. *ES:* Presión arterial *FR:* Pression artérielle *EN:* Arterial pressure *Arloa:* Med.
- Prestakin:** 1. iz. Erabili ahal izateko prestatuta dagoena. 2. iz. Azterketarako eta konterbaziorako prest dagoen matxarda edo ale anatomiko, histologiko zein patologikoa. 3. iz. Lagina. *ES:* Preparación *FR:* Préparation *EN:* Preparation *Arloa:* Biol.
- Priapismo:** iz. Zakilaren egoera tente, iraunkor eta mingarria, sexu-irrikarekin zerikusirik ez duena. Gernu-kalkuluen, nerbio-sistema zentralako lesioen, edo uretraren nahiz maskuriaren hanturaren ondoriozkoa izaten da. *ES:* Priapismo *FR:* Priapisme *EN:* Priapism *Arloa:* Med.
- Primario:** 1. izond. Denborari, espazioari, garapenari eta garrantziari dagokionez lehenengoa dena. 2. izond. Beste iturri batetik eratorria ez dena. 3. izond. Atomo baten edo gehiagoren ordezkapenez sortutako ziklo batean, lehenengo konposatua eta sinpleena dena. Kimika organikoan, bi hidrogeno atomori lotutako karbono nahiz nitrogeno atomo aseari (amina edo amida) dagokiona. *ES:* Primario *FR:* Primaire *EN:* Primary *Arloa:* Biol., Psikol., Kim.
- Primordio:** iz. Lehen aldia enbrioaren garapenean eta organo, ehun edo egitura jakin baten desberdintze-prozesuan. *ES:* Primordio *FR:* Primordium *EN:* Primordium *Arloa:* Biol.
- Probabilitate:** iz. Gertaera jakin bat gertatzeko aukeraren neurria. Zerbait gertatzen den aldi kopurua eta gertaera posible guztien kopuruaren arteko zatidura matematikoa da. *ES:* Probabilidad *FR:* Probabilité *EN:* Probability
- Probatu:** ad. Zerbaiten edo norbaiten ezaugarriak aztertu; praktikan nolokoa den ikusi. *ES:* Probar
- Probeta:** iz. Bolumenak neurtzeko erabiltzen den beirazko hodia; mutur batetik itxia da. Laborategietan erabiltzen da, eta eskala metrikoduna edo gabea izan daiteke. *ES:* Probeta *FR:* Éprouvette *EN:* Testglass *Oharrak:* Ez du balio bolumen-neurketa oso zehatzak egiteko. *Arloa:* Kim.
- Problema:** iz. Ikus 'arazo'.

- Probokatu:** ad. Ikus 'eragin'.
- Prodromo:** iz. Gaixotasun baten hasiera edo hurbiltasuna adierazten duen seinale, sintoma edo egoera. Gaixotasun infekzioosen hasiera izendatzeko erabiltzen da, batez ere. *ES:* Pródromo *FR:* Prodrome *EN:* Prodrome *Arloa:* Med.
- Profase:** iz. Zelulen zatiketaren (mitosiaren edo meiosiaren) lehen fasea. Zentromeroaren bidez elkarri lotuta dauden bi kromatidetan zatitzen dira kromosomak, eta ikusgai bihurtzen dira. *ES:* Profase *FR:* Prophase *EN:* Prophase *Arloa:* Biol.
- Profil:** iz. Pertsona edo gauza bati buruzko laburpen, diagrama edo zirriborro laburra. *ES:* Perfil *FR:* Profil *EN:* Profile
- Profilaktiko:** izond. Gaixotasun baten hedapena galarazten duena. *ES:* Profiláctico *FR:* Prophylactique *EN:* Prophylactic *Arloa:* Med.
- Profilaxi:** iz. Gizabanakoa eritasunetatik babesteko, hain hedapena mugatzeko eta eritasunen indarra gutxitzeko baliagarriak diren neurrien multzoa. *ES:* Profilaxis *FR:* Prophylaxie *EN:* Prophylaxis *Arloa:* Med.
- Progesterona:** iz. Sexu-hormona, obulutegiko gorputz horiak eta karenak jariatzen dutena. Haren funtzioak dira: zigotoa ezartzeko prestatzea ume-tokiaren endometria, eta haurdunaldiari eustea. Hainbat asalduren tratamenduan erabiltzen da: hilekoaren zenbait asaldu, aldi luteinikoaren dis-funtzioari loturiko antzutasuna, eta behin eta berri gertatzen diren bat-bateko hilaurteak. *ES:* Progesterona *FR:* Progestérone *EN:* Progesterone *Oharrak:* Obulazioa eragozten du; hori dela eta, antisorgailu gisa erabiltzen da. *Arloa:* Biol.
- Prognatismo:** iz. Goiko edo beheko barailen edo bien gehiegizko garapena; aurpegia saiheska ikusita, aurrera okertua ageri da. *ES:* Prognatismo *FR:* Prognathisme *EN:* Prognathism *Arloa:* Anat.
- Prognatu:** izond. Prognatismoa duena; barailak irtenak dituen. *ES:* Prognato *FR:* Prognathe *EN:* Prognathic *Arloa:* Anat.
- Prokariotiko:** izond. (Zelulei buruz) Material genetikoa (ADN) zitoplasman barrena barreiatua duena. *ES:* Procariótico *FR:* Procaryote *EN:* Procaryotic *Arloa:* Biol.
- Prokarioto:** iz. ADNn nukleoan bilduta ez duen organismoa. Zitoplasmatik bereizi gabe dagoen kromosoma du, eta zatiketaren bidez ugaltzen da. *ES:* Procariota *FR:* Procaryote *EN:* Procaryote *Adibideak:* Prokariotoak dira bakterioak eta zianobakterioak. *Arloa:* Biol.
- Prolapso:** iz. Organo baten erortze edo hondortzea; organismoan dagokion kokapen normaletik aldentzen da organo eroria. *ES:* Prolapso *FR:* Prolapsus *EN:* Prolapse *Arloa:* Med.
- Prolepsis:** iz. Behar baino lehenagoko garapena, edozein organotan; kausa natural edo artifizialak direla medio gertatzen da. *ES:* Prolepsis *FR:* Prolepsis *EN:* Prolepsis *Arloa:* Biol.
- Pronatzaile:** iz. Pronazio-mugimendua eragiten duen giharra. *ES:* Pronador *FR:* Pronateur *EN:* Pronator *Arloa:* Anat.
- Pronazio:** iz. Besaurrearen eta eskuaren mugimendua; aurreko edo azpiko alde atzera begira jartzean datza. *ES:* Pronación *FR:* Pronation *Arloa:* Anat.
- Pronostiko:** iz. Gaixotasun batek izan dezakeen garapenaren iragarpena; gaixotasun horrek pertsona horren egoeran eta antzeko egoeretan izaten duen garapenean oinarrituta egiten da. *ES:* Pronóstico *FR:* Pronostic *EN:* Prognosis *Arloa:* Med.
- Pronostiko zehaztugabe:** iz. Zalantzazko emaitza edo bukaera arriskutsua izateko aukera adierazten duen pronostikoa. *ES:* Pronóstico reservado *Arloa:* Med.
- Propietate:** iz. Zerbaiten ezaugarria edo bereizgarritasuna. *ES:* Propiedad *FR:* Propriété *EN:* property *Arloa:* Kim.
- Proporzional:** izond. Bi kantitateren arteko harremanari dagokiona; horietako baten zati bat aldatzen denean, proportzio berean aldatzen da beste-ari dagokion zatia ere. *ES:* Proporcional *FR:* Proportionnel *EN:* Proportional
- Prospektu:** iz. Sendagai-kaxaren barnean etortzen den liburuxka. Sendagaiaren egileak hainbat datu adierazi behar ditu prospektuan: sendagaiaren izen generikoa, erabilerak, kontraindikazioak, ohartarazpenak, arreta, aurkako eragina, dosia, eta abar. *ES:* Prospecto *FR:* Prospectus *EN:* Package insert
- Prostata:** iz. Gizonezkoen maskuriaren lepoa eta uretra inguratzen dituen guruina. Egitura sendoa du, gaztaina baten neurrikoa, eta gihar- eta guruin-ehunez eratua dago. Prostataren jariatzearen osagaiak dira: fosfatasa alkalinoa, azido zitrikoa eta zenbait entzima proteolitiko. Semen gatzatua likido bihurtzen du prostatak jariaturiko isurkariak. *ES:* Próstata *FR:* Prostate, prostata *EN:* Prostate, prostata *Arloa:* Anat.
- Proteido:** iz. Ikus 'proteina'.
- Proteiko:** izond. Proteinei dagokiena, edo proteina-jatorria duena. *ES:* Proteico *FR:* Protéique *EN:* Proteinaceous
- Proteina:** iz. Gai organiko konplexua; lotura peptidikoz konbinaturiko aminoazidoz osatutako molekula da. Ezinbesteko aminoazidoak 22 dira hazkuntzarako, hala garapenerako nola osasuna behar bezala mantentzeko. Organismoa gai da haietariko 14 (nahitaezkoak ez direnak) sintetizatzen, baina besteak (nahitaezkoak) kanpotik hartu behar ditu. Proteinak dira organismoko hainbat egitura eratze osoagai nagusiak: gih-

- rrak, odola, larruzala, ilea, azazkalak eta barne-organoak. Beharrezkoak dira hormonak, entzimak eta antigorputzak egoizteko. Karbonoa, oxigenoa, hidrogenoa eta nitrogenoa dute proteina guztiek, eta, zenbaitetan, burdina, fosforoa eta iodoa. Proteina-eskasiak gaixotasunak eragiten ditu; gehiegi hartzeak, berriz, likido-desoreka ekar dezake, zenbait kasutan. *ES: Proteína FR: Protéine EN: Protein Arloa: Biokim.*
- Proteiniko:** izond. Ikus 'proteiko'.
- Protesi:** 1. iz. Kirurgia-terapeutikaren adarra; organo bat edo organo baten atal bat ordezteko helburu. 2. iz. Gorputzeko atal bat ordezteko erabiltzen den tresna edo pieza; plastikozkoa, metalezkoa nahiz ehun sintetikoz egina izan daiteke. *ES: Prótesis FR: Prothèse EN: Prosthesis Arloa: Med.*
- Protido:** iz. Ikus 'proteina'.
- Protisto:** iz. *Protista* erreinuko izaki bizidun zelulabakarra. *ES: Protisto FR: Protiste EN: Protist Adibideak: Protistoak dira bakterioak, algak, onddoak eta protozoak, besteak beste. Arloa: Biol.*
- Protoi:** iz. Karga positiboa duen partikula; atomo guztien nukleoaren oinarritzko osagaia da. Elektroiak baino masa handiagoa du. Atomo baten nukleoko protoi kopurua elementu horren zenbaki atomikoaren berdina da. *ES: Protón FR: Proton EN: Proton Arloa: Kim.*
- Protoniko:** izond. Protoiari dagokiona. *ES: Protónico FR: Protonique EN: Protonic Arloa: Kim.*
- Protoplasma:** iz. Zelula baten zatia, egitura kimiko konplexukoa. Ur asko du, eta gai organikoak eta gatz inorganikoak dauzka. *ES: Protoplasma FR: Protoplasme EN: Protoplasm Arloa: Biol.*
- Protozoo:** iz. *Protista* erreinuko mikroorganismo zelulabakarra; nukleo bakarra edo gehiago izan ditzake. Bakterioak baino konplexuagoak dira. Gutxi gorabehera 30 protozoo dira gizakiarentzat patogenoak. *ES: Protozoo FR: Protozoaire EN: Protozoa Arloa: Mikrob.*
- Protuberantzia:** iz. Ikus 'irtengune'.
- Prozedura:** iz. Ekintza bat aurrera eraman ahal izateko eman beharreko urratsen multzoa. *ES: Procedimiento, método FR: Procédure EN: Procedure*
- Prozesu:** iz. Elkarren artean harremana duten gertakarien multzoa; bata bestearen segidan gertatzen dira, egoera jakin batetik bukaera arte. *ES: Proceso FR: Procès EN: Process Arloa: Biol.*
- Pruriginoso:** izond. Prurigoaren izaera duena, edo prurigoa eragiten duena. *ES: Pruriginoso FR: Prurigineux EN: Pruriginous Arloa: Med.*
- Prurigo:** iz. Larruzaleko hanturazko gaixotasun kronikoaren multzoa. Haren ezaugarri dira prurito sakona eta papula txikiak. Prurigoaren zenbait eragile dira: alergiak, sendagaiak, asaldur endokrinokoak, gaixotasun gaiztoak eta bizkarroiak. *ES: Prurigo FR: Prurigo EN: Prurigo Arloa: Med.*
- Prurito:** iz. Larruzalean eta mukosetan nabaritzen den sentsazioa; hazka egiteko gogoia eragiten du. Bigarren mailako infekzioak ekartzen ditu sarritan. Pruritoaren eragile izan daitezke: alergiak, infekzioak, ikerizia, limfomak eta larruzaleko narritadura. *ES: Prurito FR: Prurit EN: Pruritus, itching Arloa: Med.*
- Pseudopodo:** iz. Zelula higikor, ameba edota leuzokito baten luzakin protoplasmatikoko iragan-korra; mugimendurako eta fagozitosirako erabiltzen dira. *ES: Seudópodo FR: Pseudopode EN: Pseudopod Arloa: Biol.*
- Psikastenia:** iz. Neurosi mota; haren ezaugarri dira: gauzak erabakitzeko ezintasuna, zalantzak, alferrikako kezak, eta munduari aurre egiteko indar falta, besteak beste. Errealitatearen funtzioaren ahultasunean oinarritzen da. *ES: Psicastenia FR: Psychasthénie EN: Psychasthenia Arloa: Psikol.*
- Psikasteniko:** 1. izond. Psikasteniarri dagokiona. 2. izond. Psikastenia duena. *ES: Psicasténico FR: Psychasthénique EN: Psychoasthenics Arloa: Psikol.*
- Psike:** iz. Pertsona baten gogo-ahalmena; prozesu kontzienteak eta inkontzienteak biltzen ditu. *ES: Pique FR: Psyché EN: Psyche*
- Psikiatra:** iz. Psikiatrian aditua den medikua; buruasalduen diagnostikoan, prebentzioan eta tratamenduan dihardu. *ES: Psiquiatra FR: Psychiatre EN: Psychiatrist*
- Psikiatria-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'psikiatriko'.
- Psikiatria:** iz. Medikuntzaren adarra; gogo-, emozio- edota portaera-asalduen zergatiaz, tratamenduz eta prebentzioaz arduratzen da. *ES: Psiquiatría*
- Psikiatriko:** izond. Psikiatriari dagokiona. *ES: Psiquiátrico FR: Psychiatrique EN: Psychiatric*
- Psikiko:** izond. Psikeari edo buru-jarduerari dagokiona. *ES: Psíquico FR: Psychique EN: Psychic*
- Psicoanalisi:** iz. Freudek sorturiko diziplina. Garapen psikologikoaz eta giza jarreraz arduratzen da. Asaldur psikikoaren tratamendurako erabiltzen den metodo psikoterapeutikoa da; metodo gisa erabiltzen ditu: asoziazio askea, ametsen interpretazioa eta babes-mekanismoen eta transferentziaren analisisa. Mekanismo horien bidez, kontziente bihurtzen dira inkontzientearen baitan gordetako kinaden ondoriozko emozioak eta jarrerak. *ES: Psicoanálisis FR: Psychanalyse EN: Psychoanalysis*
- Psicoanalista:** iz. Psicoanalisian heziketa berezia duen psikoterapeuta; teoria psikoanalitikoaren

- teknikak erabiltzen ditu. *ES:* Psicoanalista *FR:* Psychanalyste *EN:* Psychoanalyst
- Psikoanalitiko:** 1. izond. Psikoanalisiari dagokiona. 2. izond. Psikoanalisiaren teknikak erabiltzen dituen. *ES:* Psicoanalítico *FR:* Psychanalytique *EN:* Psychoanalytic
- Psikoanalizatu:** ad. Tratamendu psikoanalitikoaren edo jaso. *ES:* Psicoanalizar *EN:* To psychoanalyse
- Psikofisiologia:** iz. Psikologia experimentalaren adarra; jarduera mentalaren ikerketa egiten da, azterketa fisikoaren eta behaketaren bidez. *ES:* Psicofisiología *FR:* Psychophysiologie *EN:* Psychophysiology *Arloa:* Psikol.
- Psikoleptiko:** izond. (Gai bati buruz) Jarduera psikikoan eragin lasaigarria duena. *ES:* Psicoléptico *Arloa:* Med.
- Psikologia-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'psikologiko'.
- Psikologia:** iz. Zientziaren adarra; gizabanako baten edo giza talde baten portaera, gogamena eta horien prozesuak aztertzen ditu. *ES:* Psicología *FR:* Psychologie *EN:* Psychology
- Psikologiko:** izond. Psikologiari dagokiona. *ES:* Psicológico *FR:* Psychologique *EN:* Psychological
- Psikologo:** iz. Psikologian aditua; psikologiako prestakuntza eta titulua dituen. *ES:* Psicólogo *FR:* Psychologue *EN:* Psychologist
- Psicometría:** iz. Psikologiaren adarra; proba psikologikoak eta adimen-probak garatu, gauzatu eta interpretatzen ditu, besteak beste. Psikologiaren edukiak zenbakien bidez adieraztea du helburu psikometrikoa. *ES:* Psicometría *FR:* Psychométrie *EN:* Psychometry *Arloa:* Psikol.
- Psikomotor:** 1. izond. Aldi berean mugimenduari eta jarduera psikikoari dagokiena. 2. izond. Jarduera psikikoaren higidurazko ondorio multzoa. *ES:* Psicomotor *FR:* Psychomoteur *EN:* Psychomotor
- Psikomotrizitate:** iz. Mugimendu-jarduera, jardura psikikoarekin harreman estuan. Gizabanakoaren gizarteratze psikobiologikoa zehaztea ahalbidetzen du. *ES:* Psicomotricidad *FR:* Psychomotricité *EN:* Psychomotility *Arloa:* Psikol.
- Psikopatologia:** iz. Asaldu mentalen adierazpenen, prozesuen eta zergatien azterketa. *ES:* Psicopatología *FR:* Psychopathologie *EN:* Psychopathology
- Psikopatologiko:** izond. Psikopatologiari dagokiona. *ES:* Psicopatológico *FR:* Psychopathologique *EN:* Psychopathological *Arloa:* Med.
- Psikosi:** iz. Adimenaren goi mailako asaldua; jatorri organikoa edo emozionala du. Psikosian, errealitatearen zentzua galtzen da, eta gaixoaren nortasuna aldatzen. *ES:* Psicosis *FR:* Psychose *EN:* Psychosis
- Psikosi maniako-depresibo:** iz. Psikosi mota bat; gaixo berean, tartekatuta egiten dira maniari dagozkionaldiak eta malenkoniari dagozkionak. Egonkortasun psikikoa ezaugarri duten aldiek bereizten dituzte mania- eta malenkonia-aldie horiek. *ES:* Psicosis maniaco-depresiva
- Psikoterapeuta:** iz. Psikoterapiari diharduen profesionala; esate baterako: psikiatrak, psikologoak, erizain psikiatrikoak, gizarte-langile psikiatrikoak, eta abar. *ES:* Psicoterapeuta *FR:* Psychothérapeute *EN:* Psychotherapist
- Psikoterapeutiko:** izond. Psikoterapiari dagokiona. *ES:* Psicoterapéutico *FR:* Psychothérapeutique *EN:* Psychotherapeutic *Arloa:* Med.
- Psikoterapia:** iz. Metodo terapeutikoa; eritasun edo gatazka psikikoen tratamendurako erabiltzen den metodo psikologikoa da. Hitzeko tratamendua da batik bat, terapeutaren eta gaixoaren arteko harremanean oinarritzen dena. Banakakoa edo taldekakoa izan daiteke. *ES:* Psicoterapia *FR:* Psychothérapie *EN:* Psychotherapy
- Psikotiko:** 1. izond. Psikosiari dagokiona. 2. izond. Psikosia duena. *ES:* Psicótico *FR:* Psychotique *EN:* Psychotic
- Psikotropo:** izond. (Gai bati buruz) Bizitza psikikoan eragiten duena, edo haren jardura aldarazten duena. Era askotakoak izan daitezke, baina hiru mota nagusi bereizten dira: pizgarriak, lasaigarriak eta jarrera-aldaketak eragiten dituztenak. *ES:* Psicotropo, psicotrópico *FR:* Psychotrope *EN:* Psychotropic *Arloa:* Med.
- Psoas:** iz. Pelbiseko giharra; bi dira, eta gerri-onoen eta izterrezurreko tronkanter txikiaren gainean daude. Aldakaren eta gorputz-enborraren arteko flexioa ahalbidetzen dute. *ES:* Psoas *FR:* Psoas *EN:* Psoas *Arloa:* Anat.
- Psoriasis:** iz. Larruazaleko gaixotasun kronikoa; ondoretasunezkoa da. Plaka gorriak ditu ezaugarri; plaka horiek epitelio-zelulen gehiegizko garapeneren ondorioz eratutako ezkata lodia, lehor eta itsaskorrez estaliak daude. Edozein gunetan ager daitezke lesioak, baina maizago gorputzeko azalerarik handienetan, hezurren irtenguneetan, buru-azalean, belarrietan, sexu-organoetan eta ipurdi inguruko gunetan. *ES:* Psoriasis *FR:* Psoriasis *EN:* Psoriasis *Arloa:* Med.
- Pstalismo:** iz. Ikus 'sialorrea'.
- Pubertaro:** iz. Bizitzako aldieta bat, 12-14 urte bitartekoa; pubertaroan abiatzen da ugaltzaren funtzioa. Hainbat aldaketa fisiologiko eta morfologikoa gertatzen dira pubertaroan: ilea irteten da sexu-organoen inguruan, gizezko ahotsa aldatzen hasten zaie, emakumei bularrak garatzen zaizkie, gizezkoen lehen semen-isorketak eta emakumezkoen hilekoa gertatzen dira, eta abar. *ES:* Pubertad *FR:* Puberté *EN:* Puberty
- Pubis-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'pubiseko'.

- Pubis:** 1. iz. Gizakian, sabelaren behe-erdiko atala. 2. iz. Iskionarekin eta ilionarekin batera hezur koxala eratzen duen hezurra. *ES:* Pubis *FR:* Pubis *EN:* Pubis *Arloa:* Anat.
- Pubiseko:** izlag. Pubisaren guneari dagokiona. *ES:* Púbico *FR:* Pubien *EN:* Pubic *Arloa:* Anat.
- Puerperal:** iz. Erditze-ondoko berehalako aldiari dagokiona. *ES:* Puerperal *FR:* Puerpèral *EN:* Puerperal *Arloa:* Med.
- Puerperio:** iz. Erditze-ondoa; 6 asteko iraupena du gutxi gorabehera. Haurdunaldiak eragindako aldaketa fisiologiko eta anatomikoak bere onera etortzen dira, eta emakumea egoera berrira moldatzen da. *ES:* Puerperio, sobrepardo *FR:* Couches *EN:* Puerperium, postnatal confinement *Arloa:* Med.
- Puerperioko:** izlag. Ikus 'puerperal'.
- Puja:** iz. Edozein egitura bizidunen hasierako aldia; esate baterako, hanka bat edo beso bat sortzen hasten denekoa. *ES:* Brote
- Pultsazio:** iz. Organo baten zabaltze-mugimendu erritmikoa; bereziki, bihotzarena. *ES:* Pulsación *FR:* Pulsation *EN:* Pulsation
- Pultsu:** iz. Arterien uzkurtze- eta zabaltze-mugimendua, sistolea eta diastolea, hurrenez hurren; arteria baten gainean jarritako hatzek nabaritu dezakete. Bihotzaren ezker-bentrikuluak odola aortara bultzatzean eragindako odol-kolpearen ondoriozkoa da. *ES:* Pulso *FR:* Pouls *EN:* Pulse
- Pultsua hartu:** ad. Arteria-taupaden maiztasuna aztertu. *ES:* Pulsar *FR:* Tâter le pouls *EN:* To pulsate
- Punta:** iz. Zerbaiten alderik estuena edo zorrotzena. *ES:* Punta *FR:* Pointe *EN:* Point
- Puntu:** 1. iz. Leku edo gune fisiologiko txikia. 2. iz. Hari berezi batez emandako puntada, ebaki edo zauri baten bi aldeak elkartzeko eta sendatzeko. *ES:* Punto *FR:* Point *EN:* Punctum *Arloa:* Med.
- Purgazio:** iz. Katarsia; libragarri batek eragindako garbiketa. *ES:* Purgación *FR:* Catharsie *EN:* Purgation
- Puriko:** izond. (Molekulei buruz) Purinatik eratorria. Azido nukleikoan eta jarduera biokimiko handiko koentzimen eraketan parte hartzen dute base purikoeak (guanina eta adenina). *ES:* Púrico *Arloa:* Kim.
- Purina:** iz. Base nitrogenatu aromatikoa; pirimidinaren eratorria da. Hartutako proteinen digestioaren emaitza izan daitezke, edo, bestela, organismoak sintetizatuak. Gai natural askotan (adeninan, guaninan, xantinan, kafeinan eta azido urikoan, adibidez) konbinaturik agertzen da, eta izaera anfoterioa du. Sintesi organikoetan eta ikerketa biokimikoan erabiltzen da. *ES:* Purina *FR:* Purine *EN:* Purine *Oharrak:* Sendagai askotan eta hainbat gaitan egon daitezke purinak: kafeinan, teofilinan, bihotz-bizkorgarrietan, eta abar. *Arloa:* Biokim.
- Pusla:** iz. Ikus 'baba'.
- Putz:** iz. Ikus 'puzker'.
- Puzker:** iz. Uzkitik kanporatzen den gasa. *ES:* Pedo, ventosidad *FR:* Pet *EN:* Fart
- Puztu:** izond. Betea, mardula; odol-hodietan edo zelula arteko interstizioan likido gehiegi izatearen ondorioz handitua dagoena. *ES:* Turgente *FR:* Turgescence *EN:* Turgid

R

.....

Radio: iz. Ra. Elementu kimiko metaliko eta erradioaktiboa, lurralkalinoen taldekoa. Curie senar-emazteek eta Bémont haien lankideak aurkitu zuten 1898an. Egun, radioaren 25 bat isotopo ezagutzen dira; erradioaktiboak dira guztiak. Naturan, uranioaren eta torioaren desintegrazio erradioaktiboaren ondorioz agertzen da. Gammagrafian eta curieterapian erabiltzen da, erradiazio-iturri modura. *ES:* Radio *FR:* Radium *EN:* Radium *Arloa:* Kim.

Radon: iz. Rn. Elementu gaseoso ez-metalikoa, erradioaktiboa, gas geldoen taldekoa. Minbizia-
ren aurkako erradioterapian erabiltzen da. *ES:* Radón *FR:* Radon *EN:* Radon *Arloa:* Kim.

Rictus: iz. Ezpainen uzurdura, ahoari barre behartu itxura ematen diona. Nerbio-espasmo batzue-

tan ikusten da. *ES:* Rictus *FR:* Rictus *EN:* Rictus *Arloa:* Med.

Rol: iz. Talde batek taldeko kide bakoitzarengandik espero duen jarrera eta jokabidea; taldeko kideak duen parte-hartzearen arabera da. Parte-hartze sozialerako bitartekoak dira rolak. *ES:* Rol *FR:* Rôle *EN:* Role *Arloa:* Psicol.

Rubidio: iz. Rb. Elementu kimiko metalikoa. Alkalinoen taldekoa da, zuria eta biguna. Potasioaren oso antzekoa da, eta oso hedatua dago naturan, kantitate txikitik bada ere. Zertxobait erradioaktiboa denez, isotopo bidezko gammagrafietan erabiltzen da; zelula fotoelektrikoetan ere erabil daiteke. *ES:* Rubidio *FR:* Rubidium *EN:* Rubidium *Arloa:* Kim.

S

- Sabel-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'abdominal'.
- Sabel:** iz. Gorputz-barrunbearen zatia; digestio-organoak, iraitz-organoak eta genitalak dauzka bere baitan. *ES:* Barriga *FR:* Ventre *EN:* Belly
- Sabel-huskin:** iz. Hondakina; digestio-hodian eratu eta uzkitik kanporatzen den gorotza. Urez, elikagaien hondakinez, bakterioz eta hestearen eta gibelaren jariakinez osatuta daude gorotzak. *ES:* Deposición, excremento *FR:* Fèces *EN:* Feces
- Sabela hustu:** ad. Ikus 'kaka egin'.
- Sabelalde:** iz. Ikus 'abdomen'.
- Sabelaldeko:** 1. izlag. Ikus 'abdominal'. 2. izlag. Sabelaldera dagoen jarrera bati dagokiona; aurreantz jarrita dagoena, edo aurrekoa. *ES:* Ventral *FR:* Ventral *EN:* Ventral *Arloa:* Anat.
- Sabelaldi:** iz. Ikus 'haurdunaldi'.
- Sabelean hazi:** 1. ad. Garatzen ari den umekia umetokian eraman. 2. ad. Heldutasunerantz astiro hazi eta garatu, fetua umetokian hazten den bezala. *ES:* Gestar *EN:* To gestate
- Sabeleko min:** iz. Espasmozko min labur eta bortitza hesteetan. Hesteetako asalduren batek eragina izan ohi da. *ES:* Retortijón *FR:* Congestion intestinale *EN:* Gripes
- Sabel-huste:** iz. Uzkitik gorozkiak kanporatzean datzan ekintza. *ES:* Deposition, defecación *FR:* Déposition, défécation *EN:* Defecation
- Sabelondo:** iz. Ikus 'puerperio'.
- Saburra:** iz. Zikintasan edo hondakina; bereziki, sukar-egoeretan hortzetan eta ezpainetan pilatzen da, elikagaien, mikroorganismoen edo epitelio-zelulen metaketaz. Urdail-saburra eratzen dute digeritu gabeko elikagaiak eta urdaileko mukiak. *ES:* Saburra *FR:* Saburre *EN:* Saburra *Arloa:* Med.
- Safena zain:** iz. Beheko gorputz-adarretako zain luzeak. Zango bakoitzean bi daude: erdialdeko safena eta albokoa; azaleko zainek jasotako odola biltzea da haien betebeharra. *ES:* Vena safena *FR:* Saphène *EN:* Saphena *Arloa:* Anat.
- Sagar:** iz. Sagarrondoaren fruitua; lagungarria da digestio-arazoetan. *ES:* Manzana *FR:* Pomme *EN:* Apple
- Sagital:** izond. Irudizko lerro bati dagokiona. Lerro hori gorputzaren edo atal baten erdiguneko aurreal-detik atzealdera doa zuzen. *ES:* Sagital *FR:* Sagittal *EN:* Sagittal *Arloa:* Anat.
- Saiakuntza:** iz. Ikus 'esperimentu'.
- Saiakuntzak egin:** ad. Ikus 'esperimentatu'.
- Saihespe:** iz. Ikus 'hipokondrio'.
- Saihestezin:** izond. Ezin saiheks daitekeena, eta ondorio txarrak dakartzana. *ES:* Fatal *FR:* Fatal *EN:* Fatal
- Saihets:** iz. Ikus 'albo'.
- Saihets arteko:** izlag. Bi saiheks-hezurren artean dagoena. *ES:* Intercostal *FR:* Intercostal *EN:* Intercostal *Arloa:* Anat.
- Saihets-azpi:** iz. Ikus 'hipokondrio'.
- Saihetseko:** 1. izlag. Saihetsari dagokiona. 2. izlag. Saihets batetik gertu dagoena. *ES:* Costal *FR:* Costal *EN:* Costal
- Saihets-hezur:** iz. Bular-eskeletoaren zati zabala osatzen duten 12 hezur zapaletariko bakoitza. Bizkar-ornoetan hasten dira, eta bular-kaiola osatzen dute. Egiazko saiheksak alde bakoitzeko lehen zazpi saiheksak dira, giltzadura zuzena baitute ornoekin eta bularrezurrarekin. Gainerako bost saiheksak saiheks faltsuak dira. *ES:* Costilla *FR:* Côte *EN:* Rib *Arloa:* Anat.
- Saio:** 1. iz. Eginbehar batean egiten den aldi edo ahalegina. *ES:* Sesión *FR:* Séance *EN:* Session 2. iz. Ikus 'esperimentu'.
- Saio-hodi:** iz. Beirazko hodia; mutur ireki bat du. Erreakzio kimikoak egiteko erabiltzen da, beroa jasateko duen ahalmenari esker. *ES:* Tubo de ensayo *FR:* Tube à essais *EN:* Test tube *Arloa:* Kim.
- Sakabanatze:** iz. Ikus 'barreiadura'.
- Sakarido:** iz. Karbohidratoen talde handiko osagaietako edozein, azukreak eta almidoiak barne. Ia karbohidrato guztiak sakaridoak dira. Molekulak dituen sakarido multzo kopuruaren arabera, monosakaridoak, disakaridoak, trisakaridoak eta polisakaridoak izan daitezke. *ES:* Sacárido *FR:* Saccharide *EN:* Saccharide *Arloa:* Kim.
- Sakarimetro:** iz. Disoluzio bateko azukre kantitatea zehazteko erabiltzen den tresna. *ES:* Sacárimetro *FR:* Saccharimètre *EN:* Sacchiremeter *Arloa:* Kim.
- Sakarina:** iz. Gai kristalinoa, oso gozoa. Hainbat helburutarako erabiltzen da: zapore txarreko sendagaiak estaltzeko, diabetesa duten gaixoetan azukrea ordezkatzeko, sosa-bikarbonatoarekin konbinatuta hesteetako antiseptiko gisa, eta abar. *ES:* Sacarina *FR:* Saccharine *EN:* Saccharin *Arloa:* Kim.
- Sakarometro:** iz. Ikus 'sakarimetro'.

- Sakarosa:** iz. Azukre mota; azukre-kanaberatik, azukre-erremolatxatik edota basartotik ateratzen da. Elikagaien industrian gozagarri gisa gehien erabiltzen den azukrea da. Glukosa batez eta fruktosa batez osatutako molekula da. Energia-iturri garrantzitsua da giza metabolismoan. *ES:* Sacarosa *FR:* Saccharose *EN:* Sucrose *Arloa:* Kim.
- Sakon:** izond. Barnerantz dagoena; azalekoa ez dena. *ES:* Profundo *FR:* Profonde *EN:* Deep
- Sakongune:** iz. Ikus 'beheragune'.
- Sakro-orno:** iz. Bizkarrezurreko bost segmentuetako bat; sakroa osatzen dute bostek elkaturik. *ES:* Vértebra sacra *FR:* Vertèbre sacrée *EN:* Sacral vertebra *Arloa:* Anat.
- Sakulu:** iz. Zaku edo poltsa txikia; bereziki, be-larriaren bestibuluan dagoen mintzeko labirinto-ko bi zatietan txikiena. Koklea hodira iristen da, barne-belarriko Hensen-en hodiaren bidez. *ES:* Sáculo *FR:* Sacculle *EN:* Sacculus *Arloa:* Anat.
- Salbatu:** ad. Arrisku larri batetik onik atera edo aterarazi. *ES:* Salvar *FR:* Sauveter *EN:* To rescue
- Salmonella:** iz. Salmonellosia eragiten duten bakterio gramnegatiboen generoa. Bakterio mugikorak dira, makila-formakoak. Salmonellosien artean sailkatzen dira: sukar paratifoidea, sukar tifoidea eta zenbait gastroenteritis mota. *ES:* Salmonella *FR:* Salmonella *EN:* Salmonella *Arloa:* Mikrob.
- Salmonellosi:** iz. Gastroenteritis mota; *Salmonella* generoko espezieek kutsatutako elikagaiak irenste-aren ondoriozkoa da. Haren ezaugarri dira: 6-48 orduko inkubazioaldia, sabelaldeko bat-bateko mina (koliko-itxurakoa), sukarra eta beherako urtsu eta odoltsua. Maiz agertzen dira goragalea eta okadak ere, eta sabelaldeko sintomak apendizitisean eta kolezistitis akutuan agertzen direnen modukoak dira. Sintomek 2-5 egun inguru irauten dute, baina 2 aste iraun dezakete beherakoak eta sukarrak. Deshidratazioa ere gerta daiteke. *ES:* Salmonelosis *FR:* Salmonellose *EN:* Salmonellosis *Arloa:* Med.
- Sama:** iz. Ikus 'lepo'.
- Samingarri:** izond. Ikus 'mingarri'.
- Saneamendu:** iz. Hiri, herri, eta hainbat guneren higiene-baldintzen hobekuntza. *ES:* Saneamiento *FR:* Assainissement *EN:* Sanitation
- Sanitario:** 1. izond. Osasunari dagokiona, edo osasuna mantentzen nahiz sustatzen duena. 2. izond. Osasun talde batean diharduen gazabanakoa. *ES:* Sanitario *FR:* Sanitaire *EN:* Sanitary
- Saponifikatu:** ad. Gantzak xaboi bihurtu. *ES:* Saponificar *EN:* To saponify *Arloa:* Kim.
- Saponifikazio:** iz. Gantzak xaboi bihurtzeko ekin-tza edo prozesua. *ES:* Saponificación *FR:* Saponification *EN:* Saponification *Arloa:* Kim.
- Sarbide:** 1. iz. Kirurgiagunera iristeko modua. 2. iz. Hemodialisian, odol-zirkulaziora iristea. *ES:* Acceso
- Sare-ehun:** iz. Nodulu linfatikoak eratzen dituen ehuna. Ehun konjuntibo mota bat da, zuntzeko sare batez osatua, eta zelula linfoideak daude han. Faringeko amigdalak eratzen ditu. *ES:* Tejido reticular *EN:* Adenoid tissue
- Saretu:** izond. Ikus 'erretikulatu'.
- Sarkoma:** iz. Ehun bigunetako neoplasia gaiztoa. Zuntz-, gantz- eta gihar-ehunetan, nahiz ehun sinobialean, baskularrean edo neuralean du jatorria, eta mingarria ez den hanturazko prozesu gisa agertzen da. Eskuarki, oso erasokorra izaten da tumor hori. *ES:* Sarcoma *FR:* Sarcome *EN:* Sarcoma *Arloa:* Med.
- Sarraski:** iz. Hilketa izugarria; gizaki askori bizia kentzea. *ES:* Exterminio *FR:* Extermination *EN:* Extermination
- Sartu:** ad. Ikus 'barneratu'.
- Sartze:** iz. Ikus 'barneratze'.
- Sasimediku:** iz. Ikus 'petrikilo'.
- Sasoi aurreko:** izlag. Ikus 'garaiz aurreko'.
- Sastada:** iz. Ikus 'ziztada'.
- Satelite:** iz. Arteria baten bidea jarraitzen duen zain, gihar edo nerbioa. *ES:* Satélite *FR:* Satellite *EN:* Satellite
- Seborrea:** iz. Larruazalean maiz gertatzen den asaldua; azalean koipe gehiegi pilatzen da bilgor gehiegi jariatzearen ondorioz, eta ezkata lehorrak agertzen dira. *ES:* Seborrea *FR:* Séborrhée *EN:* Seborrhea *Arloa:* Med.
- Sedimentatu:** ad. Isurkari batean esekiduran dau-den gaiak hondoan pilatu, eta sedimentua eratu. *ES:* Sedimentarse *FR:* Se précipiter *EN:* To settle *Arloa:* Med.
- Sedimentazio:** iz. Material disolbaezinen metaketa, isurkari baten hondoan. Prozesua zentrifugazioaren bidez azkartu daiteke. *ES:* Sedimentación *FR:* Sédimentation *EN:* Sedimentation *Arloa:* Med.
- Sedimentu:** iz. Material disolbaezinen metaketa, likido-edukiontzi baten hondoan. *ES:* Sedimento *FR:* Sédiment *EN:* Sediment *Arloa:* Med.
- Segida:** iz. Ikus 'sekuentzia'.
- Segmentatu:** ad. Segmentutan banatu. *ES:* Segmentar *FR:* Segmenter *EN:* To segment *Arloa:* Biol.
- Segmentatu:** izond. Segmentutan banatua dagoena. *ES:* Segmentado *Arloa:* Zool.
- Segmentazio:** iz. Banatzeko edo zatitzeko prozesua. Ernaldutako obuluan eta behe mailako organismoetan gertatzen da gehienbat. *ES:* Segmentación *FR:* Segmentation *EN:* Segmentation *Arloa:* Biol.
- Segmentu:** iz. Organo edo egitura baten osagaia nahiz zatia. *ES:* Segmento *FR:* Segment *EN:* Seg-

- ment *Adibideak*: Segmentuak dira gibelaren lobuluak eta hesteen atalak. *Arloa*: Biol.
- Segregazio**: iz. Genetikan, meiosiari dagokion printzipioa; bi gurasoen geneak daramatzaten kromosoma bikote eramaileak meiosian banatzen direla ziurtatzen du. Zoriak erabakitzen du zein gene —aitarena ala amarena— joango den gameto bakoitzera. *ES*: Segregación *FR*: Ségrégation *EN*: Segregation
- Seinale**: iz. Zerbait adierazgarria; zerbait adierazteko erabiltzen den ikurra. *ES*: Señal *FR*: Signal *EN*: Signal
- Sekrezio**: iz. Ikus 'jariakin'.
- Sektore**:- (Hitz elkartuetan) Ikus 'sektorial'.
- Sektore**: iz. Osotasun baten zatia, modu jakin batean mugatua. *ES*: Sector *FR*: Secteur *EN*: Sector
- Sektorial**: izond. Sektore bati dagokiona. *ES*: Sectorial *EN*: Sectorial
- Sekuentzia**: iz. Objektu eta gertakarien banaketaren ordena. *ES*: Secuencia *FR*: Séquence *EN*: Sequence *Oharrak*: Proteinetan, aminoazidoek sekuentzia jakina dute.
- Sekundario**: izond. Bigarren mailakoa; ordenan, denboran eta lekuan bigarrena, edo beste baten mendekoa. *ES*: Secundario *FR*: Secondaire *EN*: Secondary *Arloa*: Biol. *Oharrak*: 'Albo-ondorio' erabiltzen da efektu sekundarioa adierazteko.
- Selektibo**: izond. Bere baitan hautespen-joera duena. *ES*: Selectivo *FR*: Sélective *EN*: Sélectif, selective
- Semen**:- (Hitz elkartuetan) Ikus 'seminifero'.
- Semen**: iz. Isurkari zurixka eta lodia, ugal-organoren artean eiaikulazioan uretratik jariatua. Barrabilek, epididimoak, semen-xixkuek, prostatak eta Cowper-en guruinekin hartzen dute parte espermaren eraketan. Espermatozoideak dira semenaren osagai nagusiak, eta prostataren semen-xixkuen eta beste hainbat guruinen jariakinak ere baditu; 2 eta 5 cm³ bitartekoa izaten da eiaikulazio bakoitzeko isurkari kantitatea, eta 60-120 bat miloi espermatozoide kanporatzen dira esperma-isurialdi bakoitzeko. *ES*: Semen *FR*: Sperme *EN*: Semen *Arloa*: Biol.
- Semen-xixku**: iz. Gizonezkoen gernu-maskuriaren atzealdean dauden bi guruin-egituretako bakoitza; hodi eiakulatzaileak osatzen dituzte hodi deferenteekin batera, eta uretrara iristen dira. Ugal-sisteman parte hartzen dute. Semen-xixkuek likido bat ekoizten dute; likido hori barrabilen eta beste zenbait guruinen jariakinari gehitzen zaio, eta denen artean semena osatzen dute. *ES*: Vesícula seminal *FR*: Vésicule séminale *EN*: Seminal vesicle *Arloa*: Anat.
- Seminal**: izond. Espermari edo haziarri dagokiona. *ES*: Seminal, espermático *FR*: Seminal *EN*: Seminal *Arloa*: Biol.
- Seminifero**: izond. Semena garraiatzen edo sortzen duena; esate baterako, barrabil-hodiak. *ES*: Seminífero *FR*: Séminifères *EN*: Seminiferous *Arloa*: Biol.
- Senda**(-): (Hitz elkartuetan) Ikus 'sendagarri'. *ES*: Curativo, -a *FR*: Curatif *EN*: Curative
- Sendabelar**: iz. Sendagintzan erabiltzen den belarra edo landarea. *ES*: Hierba medicinal *FR*: Plante médicinale *EN*: Medicinal plant
- Sendabide**: iz. Gaixotasun edo asalduren bat duen pertsona batek osasuna berreskuratzeko prozesua. *ES*: Curación *FR*: Guérison *EN*: Healing
- Sendaezin**: izond. Mediku-tratamenduaren edo tratamendu kirurgikoaren aurrean erreakzionatzen ez duena. *ES*: Incurable *FR*: Incurable *EN*: Incurable
- Sendagai**:- (Hitz elkartuetan) Medikamentu bati dagokiona, hark eragindako aurkako erreakzioei bereziki. *ES*: Medicamentoso *EN*: Medicamentous *Arloa*: Med.
- Sendagai**: iz. Helburu terapeutikoetarako ematen den gaia. Gaixotasunak sendatzea, diagnostikatzeara edota haiei aurrea hartzea du helburu nagusi. *ES*: Medicamento, fármaco *FR*: Médicament *EN*: Drug *Arloa*: Med.
- Sendagaitz**: izond. Ikus 'sendaezin'.
- Sendagarri**: 1. izond. Gaixotasun edo sintoma bat senda dezakeena. *ES*: Curativo, -a *FR*: Curatif *EN*: Curative 2. izond. Senda daitekeen gaixotasuna. *ES*: Curable *FR*: Réparable *EN*: Curable
- Sendagile**: iz. Ikus 'mediku'.
- Sendagilearen bulego**: iz. Ikus 'kontsultategi'.
- Sendagor**: izond. Tratamenduen aurrean lehen-goan jarraitzen duena. *ES*: Refractario *Arloa*: Med.
- Sendaketa**: iz. Osasun-arazo baten tratamendurako sendagaia, tratamendua edota neurri terapeutikoa erabiltzea. *ES*: Cura *FR*: Cure *EN*: Cure
- Sendakuntza**: iz. Ikus 'sendabide'.
- Sendatu**: 1. ad. Gaixo bati bere gaixotasunari dagokion sendabideak jarri. *ES*: Curar *FR*: Guérir *EN*: To cure, to heal 2. ad. Galdutako osasuna berreskuratu. *ES*: Sanar *FR*: Guérir *EN*: To heal, to cure
- Sendatzaile**: izond. Ikus 'sendagarri'.
- Sendatze**: iz. Ikus 'sendabide'.
- Sendo**: izond. Ikus 'osasuntsu'.
- Sendo**: izond. Ikus 'osasuntsu'.
- Senil**: izond. Zahartzarokoa, zahartzaroarekin zerkusia duena, edo haren ezaugarriak dituena; bereziki, zahartzaroarekin batera agertzen diren endekapen fisiko nahiz mentalak. *ES*: Senil *FR*: Sénile *EN*: Senile *Arloa*: Med.
- Sentibera**: izond. Sentipenak jasotzen dituena. *ES*: Sensible *FR*: Sensible *EN*: Sensitive

- Sentiberatasun:** iz. Ikus 'sentimen'.
- Sentikor:** izond. (Mikroorganismo mota bati buruz) Mikrobioen kontrako sendagaien dosi txikien aurrean ere asaldatzen dena. *ES:* Sensible
- Sentikortasun:** iz. Ikus 'sentimen'.
- Sentikortze:** iz. Ikus 'sentsibilizazio'.
- Sentimen-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'sentimenezko'.
- Sentimen:** iz. Sentsazioak —fisikoak zein psikologikoak— hautemateko ahalmena. *ES:* Sensibilidad *FR:* Sensibilité *EN:* Sensitivity
- Sentimenezko:** izlag. Organismoko zentzumen-nerbioen sare osoari edo haren zati bati dagokiona. *ES:* Sensitivo *FR:* Sensitif, sensoriel *EN:* Sensitive, sensory *Arloa:* Biol.
- Sentimen-organo:** iz. Ikus 'zentzumen-organo'.
- Sentipen:** iz. Egoera mental edo emozional baten pertzepzioa; ez du zertan kanpo-kinada batek eragina izan. *ES:* Sensación *FR:* Sensation *EN:* Sensation *Arloa:* Biol.
- Sentipenezko:** izlag. Sentipenak jasotzeko gai dena. *ES:* Sensorial
- Sentsazio:** iz. Ikus 'sentipen'.
- Sentsibilitate:** iz. Ikus 'sentimen'.
- Sentsibilizatu:** ad. Gai antigenoekiko kontaktuan sentikor bihurtu. *ES:* Sensibilizar *FR:* Sensibiliser *EN:* To sensitize
- Sentsibilizatu:** izond. Gai antigenoekiko kontaktuan sentikor bihurtu dena. *ES:* Sensibilizado *FR:* Sensibilisé *EN:* Sensibilized
- Sentsibilizazio:** iz. Hartutako erreakzioa; erreakzio horren bidez, antigeno baten aurrean erreakzionatzeko antigorputzak garatzen dira. Txertaketan, aurrez pentsatuta egiten da, organismo patogeno bat injektatuz. Organismo patogenoa aldatua egoten da infekzioa sortzeko gaitasunik izan ez dezan, baina, hala ere, gaixotasunari aurka egiteko antigorputzak sorraraz ditzake. *ES:* Sensibilización *FR:* Sensibilisation *EN:* Sensitization
- Sentsore:** iz. Kinada fisikoen aurrean erreakzionatzeko prestatutako tresna; esate baterako, tenperaturaren, argiaren edo mugimenduaren eraginez funtzionatzen duen tresna. *ES:* Sensor *FR:* Capteur, détecteur *EN:* Sensor
- Septiko:** izond. Ustelteza eragiten duena, edo usteltezak eragina dena. *ES:* Séptico *FR:* Septique *EN:* Septic *Arloa:* Med.
- Septizemia:** iz. Infekzio orokorra; odol-zirkulazioan bakterio patogenoak daudenean gertatzen da. Septizemiaren ezaugarri dira: sukarra, hotzikarak, ahulezia, mina, buruko mina, eta okadak nahiz beherakoak. *ES:* Septicemia *FR:* Septicémie *EN:* Septicemia *Oharrak:* Hipotentsioarekin batera agertzen bada, gaixoak shock septikoa duela esaten da. *Arloa:* Med.
- Septu:** iz. Organo baten edo organismoko beste edozein egituraren barrunbea banatzen duen horma. *ES:* Septo, septum, tabique *FR:* Septum, cloison *EN:* Septum *Arloa:* Anat.
- Serodiagnostiko:** iz. Serologia-proba multzoa gaixotasun bat diagnostikatzeko. Odolean detektatzen dira antigenoaren aurkako antigorputzak. Antigorputzik agertzen ez bada, pertsona seronegati-boa da; antigorputzak agertzen badira, berri-zein, seropositiboa. *ES:* Serodiagnóstico *FR:* Sérodiagnostique *EN:* Serodiagnosis *Oharrak:* GIBA edo hepatitisak (A, B, C eta D) diagnostikatzeko erabiltzen da. *Arloa:* Med.
- Serologia:** iz. Biokimika medikoaren adarra; gazura aztertzen da gaizko adurak aurkitzeko, *in vitro* antigeno-antigorputz erreakzioen balioesperekin bidez. *ES:* Serología *FR:* Sérologie *EN:* Serology *Arloa:* Med.
- Seronegati-boa:** izond. Proba serologikoan emaitza negati-boa izan duena. *ES:* Seronegativo *FR:* Séronégatif *EN:* Seronegative *Arloa:* Med.
- Seropositiboa:** izond. Proba serologikoan emaitza positiboa izan duena. *ES:* Seropositivo *FR:* Séropositif *EN:* Seropositive *Arloa:* Med.
- Serosa:** iz. Ehun konektibozko mintz mehea; gorputz-barrunbeak estaltzen ditu, eta jario urtsua du. *ES:* Serosa *FR:* Séreuse *EN:* Serosa *Arloa:* Biol.
- Serositate:** iz. Likido serosoan ezaugarria. *ES:* Serosidad *FR:* Sérosité *EN:* Serosity *Arloa:* Med.
- Seroso:** izond. Gazuraren antzekoa dena, edo hari dagokiona. *ES:* Seroso *FR:* Séreux *EN:* Serous *Arloa:* Biol.
- Seroterapia:** iz. Metodo terapeutikoa; gizakiaren edo animalia baten gazur immunizatzailea erabiltzeko erabiltzen da, intoxikazioak, pozoiketak edo gaizko adurak sendatzeko nahiz haiei aurre egiteko. *ES:* Serumterapia, seroterapia *FR:* Sérothérapie *EN:* Serum therapy, serotherapy *Arloa:* Med.
- Serum-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'seroso'.
- Serum:** iz. Txerto edo toxoidea; emaitza hiperimmune baten gazura hartuz prestatzen da, gaizko adura jakinei aurre egiteko. *ES:* Serum *FR:* Sérum *EN:* Serum *Arloa:* Med., Biol.
- Sesil:** izond. Oinaldetik lotua dagoena, zurtoin edo pedunkulu batetik egon beharrean. *ES:* Sésil *FR:* Sessile *EN:* Sessile
- Sexologia:** iz. Sexuaren eta haren inguruko arazoaren ikerketaz arduratzen den zientzia. *ES:* Sexología *FR:* Sexologie *EN:* Sexology
- Sexologo:** iz. Sexologian aditua. *ES:* Sexólogo *FR:* Sexologue *EN:* Sexologist
- Sexu-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'sexual'.
- Sexu:** iz. Arraren eta emearen arteko bereizketa ahalbidetzen duen ezaugarri organikoaren multzoa; kontuan hartzen dira, besteak beste, ezaugarri anatomikoak eta kromosomikoak. *ES:* Sexo *FR:* Sexe *EN:* Sex

Sexu bidezko: izlag. Ikus 'sexual'.

Sexu bidezko ugalketa: iz. Ugalketa mota; gameto arra —espermatozoidea— eta emea —obulua— elkartuz gertatzen da. *ES:* Reproducción sexual *FR:* Reproduction sexuée *EN:* Sexual reproduction *Arloa:* Biol.

Sexu bietako: izlag. Ikus 'bisexual'.

Sexual: izond. Sexuari edo sexualitateari dagokiona. *ES:* Sexual *FR:* Sexuel *EN:* Sexual

Sexualitate: iz. Ezaugarri fisiko, funtzional eta psikologikoen multzoa; sexuaren beraren identitateak eta sexu-jokabideak azaltzen ditu. Ez dago beti sexu-organoekin lotua. *ES:* Sexualidad *FR:* Sexualité *EN:* Sexuality

Sexuatu: izond. Ikus 'sexudun'.

Sexu-batze: iz. Ikus 'koito'.

Sexudun: izond. Sexua duena, sexugabeari kontrajarria. *ES:* Sexuado *FR:* Sexué *EN:* Sexed *Arloa:* Biol.

Sexu-ezaugarriak: iz. Ondoretasun-bereizgarria; norbanako arrak eta emeak bereizten dituen anatomia- eta funtzio-ezaugarriak hartzen ditu bere baitan. *ES:* Caracteres sexuales

Sexu-ezintasun: iz. Ikus 'inpotentzia'.

Sexugabe: izond. Ikus 'asexual'.

Sexu gabeko: izlag. Ikus 'asexual'.

Sexu bidezko gaixotasun: iz. Ikus 'gaixotasun bereño'.

Sexu-harreman: iz. Bi pertsonaren arteko bateratze sexuala. Horren ondorioz, oro har, elkarrenganako kitzikapena eta, gehienetan, orgasmoa lortzen da. *ES:* Relación sexual *FR:* Rapports sexuels *EN:* Sexual intercourse

Sexu-organo: iz. Gorputzak ugalketarako duen organoa; kanpokoak (emakumeetan, bulba eta ingurukoak; gizonezkoetan, zakila eta eskrotoa) edo barnekoak (emakumeetan, bagina, umetokia, tronpak eta obulutegiak; gizonezkoetan, barrabilak, epididimioa, hodi deferenteak, semen-xixkuak, prostata eta uretrako guruinak) bereizten dira. *ES:* Órgano genital *FR:* Organe génital *EN:* Genital organ

Sexu-perbertsio: iz. Pertsona helduaren portaera normalizat hartzen denetik urruntzen den sexu-jokabidea. *ES:* Perversión sexual *FR:* Perversion sexuelle *EN:* Sex deviant, sexual perversion

Shock: iz. Organismoko ehunetara odol gutxiegi iristeak eragiten duen asaldua. Ondorioz, zelulen disfunczioa, hipotentsioa eta oliguria gertatzen dira, eta bizitza arriskuan jartzen da. Oro har, zirkulazio-gutxiegitasunarekin du zerikusia asaldu horrek. *ES:* Shock *FR:* Choc *EN:* Shock *Oharrak:* Shock motak dira: hipobolemiakoa (odoljarioak, beherakoak...), kardiogenikoa (bihotz-arazoek eragina), distributiboa (septikoa, anafolaktikoa edo neurogenikoa). *Arloa:* Med.

Shunt: iz. Ikus 'deribazio'.

Sialorra: iz. Gehiegizko listu-jarioa. Hainbat asaldura izan ditzake eragile: ahoko hantura akutua, adimen-atzerapena, merkuralismoa, haurdunaldia, hortzeriaren agerrera, alkoholismoa eta elikadura okerra. *ES:* Sialorra *FR:* Sialorrhée, ptyalisme *EN:* Sialorrhea, ptyalism *Arloa:* Med.

Sifili: iz. Gaixotasun kutsagarria; endemikoa eta kronikoa da. *Treponema pallidum* protozoook eragiten du, eta sexu-harremanen bidez kutsatzen da ia beti. Urte asko irauten duten hainbat alditan garatzen da. Edozein sistema organikori erasan diezaiokie. Lesioak —ultzerak— gorputzeko edozein gunetan ager daitezkeen arren, uzkiaren eta kanpoko sexu-organoen inguruan agertzea da ohikoa. Maiz nerbio-sistemari erasaten dio, eta gaixotasun larriak eragin ditzake —erabateko paralisia, besteak beste—. Ondorengoei transmititzen zaie. Tratamendurako, penizilina erabiltzen da. *ES:* Sífilis *FR:* Syphilis *EN:* Syphilis *Arloa:* Med.

Sifilitiko: izond. Sifiliari dagokiona, sifiliaren antza duena, nahiz sifiliz kutsatuta dagoena. *ES:* Sifilitico *FR:* Syphilitic *EN:* Syphilitique *Arloa:* Med.

Silikona: iz. Silizioaren konposatu polimeriko organiko bat; isolatzaile elektriko moduan erabil daiteke, eta baita material iragaztezinak egiteko eta pieza elektrikoak gordetzeko ere. Medikuntzan ere erabiltzen da, protesi-tresnak egiteko. *ES:* Silicona *FR:* Silicone *EN:* Silicone *Arloa:* Kim.

Silikosi: iz. Biriketako gaixotasuna, silizio dioxidoaren hautsa denbora luzez era jarraituan arnas-tearen ondoriozkoa. Biriketako fibrosi nodularren garapena du ezaugarri. Kasu aurreratuetan, disnea larria ager daiteke. Hainbat lanbidetan —hargintzan, meatzaritzan eta abarretan— dihardutenei erasaten die, batez ere. *ES:* Silicosis *FR:* Silicose *EN:* Silicosis *Arloa:* Med.

Sinapismo: iz. Ziape beltzaren haziekin egiten den ukendua. *ES:* Sinapismo *FR:* Sinapisme *EN:* Sinapism *Arloa:* Med.

Sinapsi-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'sinaptiko'.

Sinapsi: 1. iz. Neurona baten axoiaren eta beste baten dendriten edo gorputzaren arteko gunea; nerbio-bulkadaren transmisioa gertatzen da gune horretan. Nerbio-bulkadaren transmisioa bitartekari kimikoen —adrenalina, noradrenalina, eta abar— bidez gertatzen da. Sinapsiak polarizatuak daudenez, norantza berean joaten dira beti nerbio-bulkadak. 2. iz. Kromosoma homologoak binaka antolatzea; gametogenesiaren hasierako meiosisaldian gertatzen da, kromosoma bikoitzak eratzeko. *ES:* Sinapsis *FR:* Synapse *EN:* Synapse *Arloa:* Biol.

Sinaptiko: izond. Sinapsiari dagokiona. *ES:* Sináptico *FR:* Synaptique *EN:* Synaptic

- Sinartrosi:** iz. Giltzadura mota berezia; mugikortasunik eza du ezaugarri. Hezurrak bata besteari lotzen zaizkio, ehun konektiboaren edo kartilagoaren bitartez. *ES:* Sinartrosis *FR:* Synarthrose *EN:* Synarthrosis *Arloa:* Anat.
- Sinbiosi-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'sinbiotiko'.
- Sinbiosi:** iz. Bi organismoren edo gehiagoren arteko bizimodua; elkarri kalterik ez egitea edo batak bestea bere onurarako erabiltzea du ezaugarri. *ES:* Simbiosis *FR:* Symbiose *EN:* Symbiosis *Arloa:* Biol.
- Sinbiotiko:** izond. Sinbiosiari dagokiona. *ES:* Simbiótico *FR:* Symbiotique *EN:* Symbiotic *Arloa:* Biol.
- Sindrome kartzinoide:** iz. Serotonina jariatzen duten tumor kartzinoideen adierazpen sistemikoa; serotonina eta prostaglandina gehiegi jariatzearen ondorioz gertatzen da. Gorritasuna, beherakoa, karranpak, larruazaleko lesioak, arnasteko zailtasuna, palpitazioak eta balbulopatiak eragiten ditu. Tumorra erauziz sendatzen da. *ES:* Carcinóide, síndrome *FR:* Syndrome carcinoïde *EN:* Carcinoid syndrome *Arloa:* Med.
- Sindrome:** iz. Zeinu eta sintoma multzoa; gaixotasun-egoera jakin bat klinikoki zehazten du. *ES:* Síndrome *FR:* Syndrome *EN:* Syndrome *Adibideak:* Bihotz-gutxiegitasuna, shocka, arnas gutxiegitasuna, eta abar. *Arloa:* Med.
- Sindrome nefrotiko:** iz. Ikus 'nefrosi'. *ES:* Síndrome nefrótico *FR:* Syndrome néphrotique *EN:* Nephrotic syndrome
- Sindrome tifiko:** iz. Hainbat gaixotasun kutsagarriren sintoma multzoa. Síndrome tifikoaren ezaugarri dira: nerbio-asalduak (buruko mina, eldarnioa, ataxia, eta abar), digestio-asalduak (goitikak, anorexia, beherakoak eta abar), sukarra eta esplenomegalia. *ES:* Síndrome tifico *FR:* Syndrome typhique *EN:* Typhous syndrome
- Sinergia:** iz. Bi gaik edo bi organok batera hasten duten prozesua, batak bestearen funtzioa eragin dezan. *ES:* Sinergia *FR:* Synergie *EN:* Synergy *Arloa:* Biol.
- Sinestesia:** iz. Bi motatako nahiz gehiagoko sententzioak elkarrekin azaltzen diren fenomenoak; esate baterako, hots jakin batek dakarren ikusmen-sententzioa. *ES:* Sinestesia *FR:* Synesthésie *EN:* Synesthesia *Arloa:* Med.
- Sinfisi:** 1. iz. Loturagunea. Bereziki kartilago-giltzadura, aldameneko hezur-azalerak fibrokartilagoz sendo lotuak dituena. 2. iz. Bi mintz serosoren arteko atxikidura patologikoa, gehienetan hantura ostekoa. *ES:* Sínfisis *FR:* Symphyse *EN:* Symphysis *Arloa:* Biol.-Med.
- Sinkope:** iz. Korde-galera laburra; garuneko hipoxia iragankorrak eragina da. Garuneko hipoxia horren eragile izan daitezke: oinaze bizia, odol-jarioak, traumatismo eta zirrara bortitzak, bihotzekoa, bradikardia, eta abar. Sinkopearen aurretik, zorabioa agertzen da eskuarki. Sinkopeari aurre egin dakioke eseriz nahiz etzanez, eta burua belaun artean jarriz. Berehala suspertu ezean, atropina eta analeptikoak erabil daitezke. *ES:* Síncope *FR:* Syncope *EN:* Syncope *Arloa:* Med.
- Sinkronia:** iz. Gertakariak edo fenomenoak aldi berean gertatzearen ezaugarria. *ES:* Sincronía, sincronismo *FR:* Synchronie *EN:* Synchrony
- Sinkroniko:** izond. Aldi berean gertatzen dena. *ES:* Sincrónico *FR:* Synchrone *EN:* Synchronic
- Sinkronizatu:** ad. Bi gertaera nahiz gehiago aldi berean gertarazi. *ES:* Sincronizar *FR:* Synchroniser *EN:* To synchronize
- Sinkronizazio:** iz. Sinkronizatzeo ekintza eta haren ondorioa. *ES:* Sincronización *FR:* Synchronisation *EN:* Synchronization
- Sinobia:** iz. Hezur-giltzaduren barrunbeetako isurkari garden likatsua; giltzadurak, lotailuak eta poltsak labainarazten ditu. Mintz sinobialek jariatzen dute, eta muzinaz, gantzez, albuminaz eta gatz mineralaz osatua dago. *ES:* Sinovia *FR:* Synovie *EN:* Synovia *Arloa:* Anat.
- Sinobial:** izond. Sinobiari dagokiona. *ES:* Sinovial *FR:* Synoviale *EN:* Synovial *Arloa:* Anat.
- Sinpatiko:** izond. Nerbio-sistema autonomoa osatzen duten bi zatietako bati dagokiona. Haren funtzioak dira: erraiak eta odol-hodiak inerbatzea, digestioa moteltzea, bihotz-taupadak bizkortzea, odol-hodiak uzurtzea, eta abar; era horretan, gorputza estres-egoerei aurre egiteko prestatzen du. Oro har, nerbio-sistema parasinpatikoaren aurkako eragina du. *ES:* Simpático *FR:* Sympathique *EN:* Sympathetic *Arloa:* Anat.
- Sintomarikgabe:** izond. Ikus 'asintomatiko'.
- Sintoma:** iz. Asaldu organiko nahiz funtzional baten adierazpena; gaixoak bakarrik atzematen du, subjektiboa baita. *ES:* Síntoma *FR:* Symptôme *EN:* Symptom *Adibideak:* Mina, esate baterako, sintoma bat da. *Arloa:* Med.
- Sintomatiko:** 1. izond. Sintomei dagokiena. 2. izond. Sintomak ematen dituena. *ES:* Sintomático *FR:* Symptomatique *EN:* Symptomatic *Arloa:* Med.
- Sintomatologia:** iz. Gaixotasunaren sintomak orokorrean nahiz gaixotasun jakin baten sintomak aztertzen dituen zientzia. *ES:* Sintomatología *FR:* Symptomatologie *EN:* Symptomatology *Arloa:* Med.
- Sinu:** 1. iz. Organismoko espazio edo barrunbe hutsa. 2. iz. Garezur barneko zain-hodia. *ES:* Seno *FR:* Sinus *EN:* Sinus
- Sinusitis:** iz. Aurpegiko hezur-sinuetako mukosaren hantura. Birusak eta zornea dira haren eragi-

- le nagusiak, baina beste zenbait patologiaren ondorio ere izan daiteke: goiko arnasbideetako infekzioa, hortzetako gaizkoadura, alergia, atmosferako aldaketak, eta abar. Sudur-mukosaren hanturaren ondorioz, sinuen irekiguneak buxatu egin daitezke, eta jariaकिनak pilatu. Buxaketa horrek presio-sentsazioa, mina, zefalea, sukarra eta gune horretako hipersentsibilitatea eragiten ditu. *ES: Sinusitis FR: Sinusite EN: Sinusitis Arloa: Med.*
- Sinusoidal:** izond. Sinusoideari dagokiona. *ES: Sinusoidal FR: Sinusoïdal EN: Sinusoidal*
- Sinusoid-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'sinusoidal'.
- Sinusoid:** iz. Odol-hodia; kapilarrak baino zertxobait handiagoa da, eta zelula erretikular-endotelialez estalia dago. Hainbat organotan aurki daiteke: gibelean, pankrean, giltzurrun gaineko gururinetan, eta abar. *ES: Sinusoide FR: Sinusoïde EN: Sinusoid*
- Sistema:** iz. Hainbat atalen multzoa, elkartzean osotasun bat eratzen duena. Sistema fisiologikoak organismoaren bizi-funtzioetarako bereziki prestaturiko egituraz osatuak daude; esate baterako, sistema kardiobaskularra edo ugal-sistema *ES: Sistema FR: Système EN: System*
- Sistema baskular:** iz. Gorputzeko hodi guztien multzoa; hau da, odol-hodiena eta linfa-hodiena. *ES: Sistema vascular FR: Système vasculaire EN: Vascular system*
- Sistema genital:** iz. Ugalketan parte hartzen duten organoen multzoa. *ES: Sistema genital FR: Appareil génital EN: Genital system Oharrak: Gizezkoen aparatu genitala barrabilek, epididimoak, hodi deferenteek, hodi eiakulatzailcek, prostatak, semen-xixkuek eta zakilak osatzen dute. Emakumezkoena, berriz, obulutegiek, tronpek, umetokiak, baginak eta bulbak. Arloa: Anat.*
- Sistema muskuloeskeletiko:** iz. Giharrek eta hezurrek osatzen duten sistema. *ES: Sistema musculo-esquelético*
- Sistole-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'sistoliko'.
- Sistole:** iz. Bihotzaren uzkurtze-aldia, bereziki bentrikuluen. Aurikuletatik jasotako odola birika-arterietara eta aortara zabaltzea du helburu. Bihotzaren lehen eta bigarren hotsaren arteko epea da. *ES: Sístole FR: Systole EN: Systole Arloa: Med.*
- Sistoliko:** izond. Sistoleari dagokiona. *ES: Sistólico FR: Systolique EN: Systolic*
- Sodiko:** 1. izond. Sodioari dagokiona. 2. izond. Sodioa duena. *ES: Sódico FR: Sodium EN: Sodium Arloa: Kim.*
- Sodio-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'sodiko'.
- Sodio:** iz. Na. Elementu kimiko metalikoa. Alkali-na da, zuria eta biguna. Oso elementu ugaria da naturan; sodio kloruro (gatz arrunta) moduan aurki daiteke, nagusiki. Organismoko elementurik garrantzitsuenetarikoa bat da. Sodio ioiek hainbat prozesutan parte hartzen dute: azidobase orekan, oreka hidrikoan, nerbio-kinaden transmisioan, gihar-uzkurduran, eta abar. Horretarako, sodio kloruro eran hartzen dira sodio ioiak. *ES: Sodio FR: Sodium EN: Sodium Arloa: Kim.*
- Sodio bikarbonato:** iz. Gai arrunta; azidosiaren, urdaileko azidotasunaren, urdaileko ultzeraren, bihotzerrearen eta indigestioaren aurkako tratamenduan erabiltzen da. *ES: Bicarbonato de sodio FR: Bicarbonate de sodium EN: Sodium bicarbonate Arloa: Kim.*
- Sodio hidrogenokarbonato:** iz. Ikus 'sodio bikarbonato'.
- Soildu:** ad. Ikus 'burusoildu'.
- Soinu:** iz. Eragile fisikoa; bibrazio-energia gisa agertzen da, eta entzumen-sentsazioa eragiten du, bibrazioak muga jakinen barruan baldin badaude betiere. *ES: Sonido FR: Son EN: Sound*
- Soleo gihar:** iz. Gihar zabal eta zapala; zangoaren atzean, peronearen goialdean eta Akilesten tendoiaeren artean dago, gihar bikien aurrean. Trizept surala eratzen du gihar bikiekin batera. *ES: Músculo sóleo FR: Muscle soléaire EN: Soleus Arloa: Anat.*
- Solido:** 1. iz. Gorputz dentsoa. Gorputz hori osatzen duten molekulek egoera berean irauten dute beren artean eltingabe, eta erresistentzia handia egiten dute elkarrengandik bereizteko. Ez da ez likidua ez gaseosoa, eta ez du hutsune-barrunbe nabaririk, hausturarik nahiz irekigunerik. 2. izond. Itxura horretako gorputz, egitura, irudi edota gaia deskribatzen duena. *ES: Sólido FR: Solide EN: Solid Arloa: Fis.*
- Solidotu:** ad. Solido bihurtu. *ES: Solidificar FR: Solidifier EN: To solidify Arloa: Fis.*
- Solidotze:** iz. Isurkari edo gas bat solido bihurtzea. *ES: Solidificación FR: Solidification EN: Solidification Arloa: Fis.*
- Soluble:** izond. Ikus 'disolbagarri'.
- Solutu:** iz. Disoluzio batean disolbatzen den gaia. *ES: Solutu FR: Soluté EN: Solute Arloa: Kim.*
- Soma:** iz. Ugal-organoei ez dagokien gorputz atala. Banakoaren masa nagusia izaten da atal somatiko espezie gehienetan. *ES: Soma FR: Soma EN: Soma Oharrak: Soman gertatzen diren mutazioek ez dute gorabehera larririk sortzen banakoaren garapenean. Arloa: Biol.*
- Somatiko:** izond. Gorputzari dagokiona; alde psikikoari eta funtzionalari kontrajarria dena bereziki. *ES: Somático FR: Somatique EN: Somatic Arloa: Biol., Med.*

- Somatizatu:** ad. Gatazka psikiko bat asaldu organikoan bidez adierazi. *ES:* Somatizar *Arloa:* Psikol.
- Somatizazio:** iz. Gertaera psikiko bat gorputzeko asaldu edo sintoma fisiko gisa adierazten duen prozesua. Psikoanalisiaren arabera, energia psikikoa somarantz desbideratzearen ondorioz gertatzen da. *ES:* Somatización *FR:* Somatisation *EN:* Somatization *Arloa:* Psikol.
- Somatotipo:** iz. Giza gorputzaren itxura. Gizakiak ezaugarri fisikoan arabera sailkatzen dira: ekto-morfoak, endomorfoak eta mesomorfoak. *ES:* Somatotipo
- Somnifero:** izond. Ikus 'loarazle'.
- Sonambulismo:** iz. Loaldiaren 3. edo 4. fasean gertatzen den asaldua. Higitze-jarduera ez-konplexu, inkontziente eta automatikoa gertatzen da, eta, gehienetan, lo dagoena ohetik jaiki eta oinez hasten da. Esnatzean, ez da ezertaz gogoratzen. Minutu gutxi batzuetatik ordu erdi arte iraun dezake. *ES:* Sonambulismo *FR:* Somnambulisme *EN:* Somnambulism, sleepwalking
- Sonanbulu:** iz. Lo dagoela, automatismoz eta inkontzienteki zenbait jarduera egiten dituen pertsona. *ES:* Sonámbulo *FR:* Somnambule *EN:* Somnambulist, sleepwalker
- Sor:** izond. Ikusten ez den arren, izan badena. *ES:* Latente *FR:* Latent *EN:* Latent *Arloa:* Med.
- Sorbaldia:** iz. Besoa gorputzari lotzen zaion gunea; lepauztaiaren eta eskapularren arteko elkarketa da. *ES:* Hombro *FR:* Épaule *EN:* Shoulder *Arloa:* Anat.
- Sorgarri:** izond. Sortzea ahalbidetzen duena. *ES:* Conceptivo
- Sorgin-belar:** iz. Ikus 'belladona'.
- Sorginkeria:** iz. Superstizio modua; otoiitzen eta sendagai-prestakinen bidez sendatzea du helburu. *ES:* Ensalmos *FR:* Manière, supersticieuse de guérir *EN:* Spell, incantation, charm
- Sorgor geratu:** ad. Ikus 'gogortu'.
- Sorgortu:** 1. ad. Ikus 'inurritu'. 2. ad. Ikus 'inurritu'. 3. ad. Ikus 'intsentsibilizatu'.
- Sorkuntza:** iz. Ikus 'sortze'.
- Sorosle:** iz. Bereziki prestaturiko pertsona; sorospena eskaintzen du istripuetan eta larrialdi-egoeretan. *ES:* Socorredor, socorrista *FR:* Secouriste *EN:* First aid personnel
- Sorospen:** iz. Arrisku- edo larrialdi-egoeran dagoenari eskaintzen zaion babesa edo laguntza. *ES:* Socorro, socorrismo *FR:* Secours *EN:* Life-saving
- Sorostexte:** iz. Larrialdietan jendea laguntzeko prestaturiko egoitza; etengabeko sorospen-zerbitzua eskaintzen du. *ES:* Casa de socorro *FR:* Poste de secours *EN:* First-aid station *Arloa:* Med.
- Sorotsi:** ad. Norbaiten beharrak edo premiak asezteko zerbitzu egin. *ES:* Socorrer *FR:* Assister *EN:* To help, to assist
- Sorrazazi:** 1. ad. Ikus 'eragin'. 2. ad. Ikus 'ernalarazi'.
- Sorta:** iz. Ikus 'faszikulu'.
- Sortakatu:** izond. Ikus 'faszikulatu'.
- Sortasun:** 1. iz. Kinada baten eta haren aurrean gertatutako erreakzioaren artean dagoen denbora, jarduerarik gabea. 2. iz. Gaixotasun baten inkubazioaldia. *ES:* Latencia *FR:* Latence *EN:* Latency *Arloa:* Med.
- Sortu:** 1. ad. Haurra izateko prozesua abiatu. 2. ad. Adimenez edo artistikoki zerbitzu berria egin, asmatu. *ES:* Concebir *FR:* Concevoir *EN:* To conceive 3. ad. Ikus 'jaio'.
- Sortu:** ad. Ikus 'inurritu'. *ES:* Adormecer
- Sortze:** 1. iz. Haurdunaldiaren hasiera; espermatozoidea obuluan sartu eta zigotoa eratzen den unea hartzen da hasieratzen. *ES:* Concepción *FR:* Conception *EN:* Conception 2. iz. Ikus 'jaiotza'. *ES:* Nacimiento
- Sortzekide:** izond. Sortzetik gutxi-asko elkarri lotuak dauden organoei edo egitura anatomikoei dagokiena. *ES:* Connato *FR:* Conné *EN:* Connette *Arloa:* Biol.
- Sortzetiko:** izlag. Jaio ondoren garatutakoa ez dena; jaiotzerako badena. *ES:* Congénito *FR:* Congénital *EN:* Congenital
- Sortzetiko gaixotasun:** iz. Haurrak jaio aurretik dakarren gaixotasuna. *ES:* Enfermedad congénita *FR:* Maladie congénitale *EN:* Congenital disease *Arloa:* Med.
- Soslai:** iz. Zerbitzen inguru-lerroa, bereziki albotik ikusten dena. *ES:* Perfil
- Subespezie:** iz. Bizidunen sailkapenean, espezie baten baitan dagoen taldea; ezaugarri berdinak dituzten banakoak biltzen ditu. *ES:* Subespecie *FR:* Sous-espèce *EN:* Subspecies *Arloa:* Biol.
- Subfamilia:** iz. Bizidunen sailkapenean, familia baino maila baxuagoko taldea; hainbat genero biltzen ditu bere baitan. *ES:* Subfamilia *FR:* Sous-famille *EN:* Subfamily *Arloa:* Biol.
- Subfilum:** iz. Bizidunen sailkapenean, filuma baino maila baxuagoko taxonomia taldea; hainbat klase hartzen ditu bere baitan. *ES:* Subfilum, subtipo *FR:* Embranchement *EN:* Subphylum *Arloa:* Biol.
- Subgenero:** iz. Bizidunen sailkapenean, generoa baino maila baxuagoko taldea; hainbat espezie hartzen ditu bere baitan. *ES:* Subgénero *FR:* Sous-genre *EN:* Subgenus *Arloa:* Biol.
- Subklabio:** izond. Lepauztaiaren azpian dagoena; esate baterako, subklabia zaina. *ES:* Subclavio *FR:* Sous-clavier *EN:* Subclavian *Arloa:* Anat.
- Subklase:** iz. Bizidunen sailkapenean, klasearen eta ordenaren artean dagoen taxonomia maila. *ES:* Subclase *FR:* Sous-classe *EN:* Subclass *Arloa:* Biol.

- Subkontziente:** iz. Psikologiako terminoa. Subkontzienteko fenomenoek prozesu psikikoen multzo bat edo nortasun maila bat eratzen dute; kontzientearen azpitik dago jarduera maila hori. Haren zeinuek, sarritan, erabat kontzienteak direnek baino karga eta tentsio handiagoak azaltzen dituzte. *ES:* Subconsciente *FR:* Subconscient *EN:* Subconscious *Arloa:* Psikol.
- Subkontzientzia:** iz. Kontzientziaren eta inkontzientziaren arteko maila; subkontzientziaren edukia inkontzientea da, baina kontzientziara igaro daiteke estimulu baten ondorioz. *ES:* Subconsciencia *FR:* Subconscience *EN:* Subconsciousness *Arloa:* Psikol.
- Sublimatu:** ad. Sen-bulkadak eta haien berehalako helburuaren energia desbideratu, pertsonak berak eta gizarteak onartuko dituen eran azal daitezten. *ES:* Sublimar *FR:* Sublimier *EN:* To sublimate *Arloa:* Psikol.
- Sublimazio:** 1. iz. Gai bat solido-egoeratik gas-egoerara pasatzeko prozesua, likido-egoeratik igaro gabe. Aurkako prozesua izendatzeko ere erabiltzen da. 2. iz. Babes-mekanismoa; gizartearen onartezina den sen-bulkada bat inkontzienteki desbideratzen da, eta gizarteak onartzen duen beste eraren batean adierazten da. *ES:* Sublimación *FR:* Sublimation *EN:* Sublimation *Arloa:* Fis.-Psikol.
- Subordena:** iz. Izaki bizidunen sailkapenean, ordenak baino maila baxuagoa duen taxonomia taldea; hainbat familia biltzen ditu. *ES:* Suborden *FR:* Sous-ordre *EN:* Suborder *Arloa:* Biol.
- Substantzia:** iz. Zerbaitekin ezinbestekoa duen osagaia; osagai horren beharra du elikatze eta hazteko, eta, hori gabe, bukatu edo hil egiten da. *ES:* Substancia, sustancia *FR:* Substance *EN:* Substance
- Substantzia gris:** iz. Ikus 'gai gris'.
- Substantzia zuri:** iz. Ikus 'gai zuri'.
- Substratu:** 1. iz. Beheko geruza. 2. iz. Entzima baten eragina jasotzen duen gaia; entzimak gaia eraldatu egiten du, erreakzio kimiko batean. *ES:* Sustrato *FR:* Substratum, substrat *EN:* Substratum, substrate *Arloa:* Biol., Geol., Kim.
- Sudur-hezur:** iz. Ikus 'sudur-trenkada'.
- Sudur-hobi:** iz. Sudurreko bi barrunbeetako bakoitza; sudur-trenkadak banatzen ditu. Kanpoaldera irekitzen dira sudur-leihoen bidez; eta, barnealdetik, nasofaringera, koanen bidez. *ES:* Fosasa nasales *FR:* Fosse nasale *EN:* Nasal fossa *Arloa:* Anat.
- Sudur-trenkada:** iz. Sudur-barrunbeak bereizten dituen horma. Hezurrez eta kartilagoz eratuta dago, eta mukosaz estalia. *ES:* Tabique nasal *FR:* Cloison nasale *EN:* Nasal septum *Arloa:* Anat.
- Sudur-zulo:** iz. Ikus 'sudur-hobi'.
- Sufre:** iz. S. Elementu kimiko ez-metalikoa; hainbat forma alotropikotan agertzen da. Libragarria eta izerdiarazlea da. Larruazaleko eta arnas organoetako gaixotasunak eta orobat hemorroideak, ohiko idorreria, eta abar sendatzeko erabiltzen da. *ES:* Azufre *FR:* Soufre *EN:* Sulfur *Arloa:* Kim.
- Sufrimendu:** iz. Egoera emozional edo fisikoa; mina, tristura nahiz ondoeza sentitzea du ezaugarri. *ES:* Sufrimiento *FR:* Souffrance *EN:* Ailment
- Sufritu:** ad. Min fisiko edo emozionala izan. *ES:* Sufrir *FR:* Souffrir *EN:* To suffer
- Suizida:** izond. Bere burua hiltzen saiatzen dena. *ES:* Suicida *FR:* Suicide *EN:* Suicide
- Sukar-:** (Hitz elkartuetan) Gorputz-tenperatura altua ezaugarri duena. *ES:* Febril *EN:* Feverish
- Sukar:** iz. Gorputzeko tenperaturaren goera patologikoa; sukarra izanez gero, 37 °C baino altuagoa da tenperatura. Gorputzak ekoitzitako beroaren eta kanporatutakoaren arteko desorekak eragiten du. Ariketa fisikoak, antsietateak eta deshidratazioak gorputzeko tenperatura igo dezakete. Gaizkoadurek, gaixotasun neurologikoez, traumatismo larriek, zenbait sendagaiek, eta abar, berriz, sukarra eragin dezakete. *ES:* Calentura, fiebre *FR:* Fièvre *EN:* Fever *Oharrak:* Sukarrak ez du funtzio ezagunik, gaizkoaduretan izan ezik; jarduera metabolikoa gehitzen du (% 7 gradu bakoitzeko), eta elikadura-beharrak areagotzen ditu. *Arloa:* Med.
- Sukar aftoso:** iz. Birus batek eragindako infekzio akutua, oso kutsagarria; hausnarkariaren eta txerriaren rinovirusak eragiten du. Kontakutu zuzenez kutsatzen da gizakia. Sukar aftosoaren arrastoen eta sintomen artean daude: buruko mina, sukarra, ondoez orokorra, eta besikulak, bai mihian, bai aho-mukosan, bai eskuetan, bai oinetan. *ES:* Fiebre aftosa *FR:* Fièvre aphteuse *EN:* Foot-and-mouth disease, aphthous fever
- Sukar hektiko:** iz. Iraupen luzeko sukarrak etengabea; hotzikarak, izerdia, pultsua ahultzea, behekoak, eta abar eragiten ditu. *ES:* Fiebre héctica *FR:* Fièvre hectique *EN:* Hectic fever *Arloa:* Med.
- Sukar hori:** iz. Gaixotasun infekzioso epidemikoa; gibeledako gantz-ehunaren endekapena eta urdaileko eta hesteetako mukosaren kongestioa ditu ezaugarri. Hotzikarak, hotza, zefalalgia frontala, ikterizia, sukarra eta, batez ere, gerrialdeko mina eta goitikak agertzen dira sukarraren inkubazioaldiaren ondoren; 2-15 egun irauten du inkubazioaldiak. Ez du tratamendu zehatzik, eta % 5 inguruko hilkortasuna du. Sendatzean, immunitazio iraunkorra ematen du. *ES:* Fiebre amarilla *FR:* Fièvre jaune *EN:* Yellow fever

- Sukar tifoide:** iz. *Salmonella typhi* baziloak eragindako infekzioa; elikagaien eta uraren bidez kutsatzen da. Haren ezaugarri dira: buruko mina, eldarnioa, ezula, beherako urtsua, larruazaleko negela, sukar altua, Peyer-en plaken hantura eta ulterazioa, barearen eta gongoil mesenterikoen kongestioa eta urdail-hesteetako muki-geruzako hotzeria. Gaixotasuna oso larria da, eta heriotza ekar dezake. Sendatuta ere, pertsonaren barruan gera daiteke mikroorganismoa. *ES:* Fiebre tifoidea *FR:* Fièvre typhoïde *EN:* Typhoid fever *Arloa:* Med.
- Sukardun:** izond. Gorputzeko temperatura 37 °C-tik gora daukana. *ES:* Calenturiento
- Sukarraren kontrako:** izlag. (Sendagaiei buruz) Sukarra jaitzarazten duena. *ES:* Antipirético, anti-térmico, febrífugo *FR:* Agent antipyrétique *EN:* Antipyretic agent, febrifuge *Adibideak:* Aspirina, paracetamola. *Arloa:* Med.
- Sukarraldi:** iz. Sukar jauzialdia; pertsonak sukarra izaten duen aldia. *ES:* Proceso febril *EN:* Feverish process *Arloa:* Med.
- Sulfamida:** iz. Konposatu organikoa, sulfanilamidatik lortua; azido folikoaren biosintesia eragozten du. Sulfamidek ez dituzte mikrobioak suntsitzen, baina ugaltzea galarazten diete. Hainbat eritasunen kontra erabiltzen dira. Gaizkoaduren eta diabetesaren kontrako sendagaien eta diuretikoaren osagai nagusi dira sulfamidak. *ES:* Sulfamida *FR:* Sulfamide *EN:* Sulfa drugs, sulphonamide *Arloa:* Kim.
- Sulfato:** iz. Azido sulfurikoaren gatzen izen orokorra. Ugari dira sulfato naturalak —sodio sulfatoa, kalcio sulfatoa eta potasio sulfatoa— organismoan. *ES:* Sulfato *FR:* Sulfate *EN:* Sulfate
- Sumin:** iz. Erresumina. Erredura batek edo gai erregarri batek sorrarazitako oinaze-sentsazioa. *ES:* Quemazón *FR:* Brûlure *EN:* Burning
- Sumindu:** ad. Ikus 'narritatu'.
- Sumindura:** iz. Ikus 'sumin'.
- Sumingarri:** izond. Ikus 'narritagarri'.
- Suminkor:** 1. izond. Ikus 'narritakor'. 2. izond. Ikus 'haserrekor'.
- Suminkortasun:** iz. Ikus 'narritakortasun'.
- Superfamilia:** iz. Izaki bizidunen sailkapenean, zenbait familia biltzen dituen taxonomia taldea, ordena baino txikiagoa. *ES:* Superfamilia *FR:* Superfamille *EN:* Superfamily *Arloa:* Biol.
- Supinatzaile:** iz. Ukondoa eta eskumuturra supinazio-egoeran jartzen dituen giharra. *ES:* Supinador *FR:* Supinateur *EN:* Supinator *Arloa:* Anat.
- Supinazio:** 1. iz. Hainbat giltzadurak dituzten bi errotazio-mugimenduetariko bat; esate baterako, ukondoaren edo eskumuturaren errotazioa, esku-ahurra aurrera begira uzten duena. 2. iz. Ahoz gorako etzanera. *ES:* Supinación *FR:* Supination *EN:* Supination
- Supositorio:** iz. Sendagai solidoa; gorputzeko tenperaturarekin urtzen den gai batez egiten da, eta gorputzeko barrunberen batean sartuz (uzkia, bagina, eta abar) eragiten du. Ahotik hartutakoek baino eragin lasterragoa dute, ez baitute gibelaren bahetik igaro beharrik. *ES:* Supositorio *FR:* Suppositoire *EN:* Suppository *Arloa:* Med.
- Suprarrenal:** izond. Ikus 'giltzurrun gaineko'.
- Sural:** iz. Zangarreko trizeps giharra; bikiek eta soleoak erazten dute. Akilosen tendoia edo orporzurda da suralaren tendoia, kalkaneoan txertatua. *ES:* Sural *FR:* Sural *Arloa:* Anat.
- Suspergarri:** 1. izond. (Gai bati buruz) Pertsona bati osasun- edo kontzientzia-egoera normalera itzultzen laguntzen diona. *ES:* Reconstituyente *EN:* Restorative, tonic *Arloa:* Med. 2. izond. Ikus 'bizigarri'. *ES:* Estimulante
- Susperraldi:** iz. Gaixotasunaren eta osasun-egoeraren arteko aldia. Susperraldian, organismoak gaixo zegoen artean jasandako galerak konpontzen ditu, eta funtzio guztiak normaltasunera itzultzen dira. *ES:* Convalecencia *FR:* Convalescence *EN:* Convalescence
- Suspertu:** ad. Oinarrizko bizi-funtzioak bere onera ekarri. *ES:* Reanimar
- Suspertzte:** iz. Larrialdi batean, pertsona baten oinarrizko bizi-funtzioak —arnasketa, zirkulazioa, elikadura, irazketa, oreka hidroelektrikoa, eta abar— mantentzeko prozesua. Hainbat teknika erabiltzen dira horretarako: arnasketa artifiziala, bihotz-masajea, desoreka azido-basikoa orekatzea, eta abar. *ES:* Reanimación *FR:* Réanimation *EN:* Resuscitation *Arloa:* Med.
- Sustrai-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'erradikular'.
- Sustrai:** iz. Organo edo egitura baten atalik behekoena. Haren bidez finkatzen da organoa bere oinarrian. *ES:* Raíz *FR:* Racine *EN:* Root
- Suszeptibilitate:** iz. Irudikortasuna, gaitzikortasuna; edozein txikikeriagatik asaldatzeko joera. *ES:* Susceptibilidad *FR:* Susceptibilité *EN:* Susceptibility
- Sutura:** 1. iz. Giltzadura zuntzua, mugikortasunik gabea; suturan, garezurreko zenbait hezur elkar-tzen ditu ehun zuntzuzko geruza batek. 2. iz. Puntada-segida; ebaki edo zauri bat ixteko egiten da, bereizitako ehunak elkarrengana hurbilduz. *ES:* Sutura *FR:* Suture *EN:* Suture
- Suzko botoi:** iz. Azaleko kauterizazioa, burdina gori-goriatz eginga. Errebultsibo gisa erabiltzen den lehen. *ES:* Botón de fuego

T

.....

- Takikardia:** iz. Bihotzaren asaldua; bihotza modu erregularrean uzkuratzen da, baina minutuko 100 taupadatik gora emanaz. Normala da bihotz-maiztasuna areagotzea, hainbat prozesuren ondorioz: sukarra, kitzikapena, ariketa fisikoa, eta abar. *ES:* Taquicardia *FR:* Tachycardie *EN:* Tachycardia *Oharrak:* Takikardiak bi multzotan sailka daitezke: suprabentrikularrak eta bentrikularrak. Takikardia bentrikularrak dira larrienak. *Arloa:* Med.
- Taktismo:** iz. Hainbat eragilek protoplasman duten eragin fisikoa edo kimikoa. Animalietan, behe mailako landareetan eta zenbait gameto arretan gertatzen da. Eragin horren ondorioz, kinada sortzen den lekura hurbiltzen da organismoa, edo handik urrundu. *ES:* Tactismo *FR:* Tactisme *EN:* Tactism *Arloa:* Biol.
- Talamiko:** izond. Talamoari dagokiona. *ES:* Talámico *FR:* Thalamique *EN:* Thalamic
- Talamo:** iz. Garuneko hirugarren bentrikuluaren albo banatan dauden bi nukleo handietariko bakoitza. Sentimen-kinadak transmititzen ditu garun-azalera. Nagusiki, gai grisez osatua dago, eta hartzaileek igorritako kinadak eraldatzen ditu, min-, ukimen- nahiz temperatura-sentsazio bihurtzeko. *ES:* Tálamo *FR:* Thalamus *EN:* Thalamus *Arloa:* Anat.
- Talasoterapia:** iz. Tratamendu-sistema; itsasoko ura eta haizea ditu oinarri. *ES:* Talasoterapia *FR:* Thalassothérapie *EN:* Thalassotherapy *Arloa:* Med.
- Talde:** iz. Analogia jakinak dituzten objektu, atomo, zelula, mikroorganismo edota norbanakoen multzoa. *ES:* Grupo *FR:* Groupe *EN:* Group
- Talio:** iz. Tl. Elementu kimiko metalikoa. Biguna da, eta kolore zuri-urdinxka du. Oso gatz toxikoak eratzen ditu; tisikoetan, izerdiari aurre egiteko erabiltzen dira gatz horietariko batzuk, aze-tatoa adibidez, baina oso arriskutsua da halakoak erabiltzea. *ES:* Talio *FR:* Thallium *EN:* Thallium *Arloa:* Kim.
- Talko:** iz. Mineral biguna, xaflatan edo masa trinkotan hausten dena. Magnesio silikatoz osatua dago. Hauts bihurtzen erraza da talkoa, eta gorpuzteko gune hezeak hautseztezeko erabiltzen da, hezetasun hori xurga dezan. *ES:* Talco *FR:* Talc *EN:* Talc *Arloa:* Kim.
- Tamaina handiko:** izlag. Ikus 'handi'.
- Tanatologia:** iz. Biologiaren adarra; heriotzaren eta hiltzearen dagoen gizabanakoaren azterketaz arduratzen da. *ES:* Tanatología *FR:* Thanatologie *EN:* Thanatology *Arloa:* Biol.
- Tanatos:** iz. Heriotza-sena adierazteko terminoa, Freudek asmatua eta jende askok erabiltzen duena. *ES:* Tánatos, thánatos *FR:* Pulsion de mort *EN:* Thanatos *Arloa:* Psikol.
- Tanino:** iz. Landareetatik ateratzen diren konposatu fenolikoetako edozein. Pisu molekularra nahiko txikia dute taninoek, eta bi multzotan sailkatzen dira: hidrolizatzen ez diren tanino kondentsatuak eta hidrolizatzen diren taninoak. Proteinak prezipitatzeko ahalmena da haien ezaugarri nagusietako bat. Batzuk oso toxikoak dira, eta zenbait tanino minbiziaren eragile direla uste da. Hainbat erabilera dituzte: medikuntzan, idorgarri eta homeostasiko gisa eta erreduren tratamenduan erabiltzen dira; industrian, tinduak egiteko, arropen tinduak finkatzen laguntzeko eta, batez ere, larrua lantzeko. *ES:* Tanino *FR:* Tanin *EN:* Tanin *Arloa:* Kim.
- Tankera:** iz. Ikus 'itxura'.
- Tanpoi:** 1. iz. Ikus 'disoluzio indargetzaile'. 2. iz. Kotoiz edo beste material xurgatzaile batez egindako tapoia; odoljarriok xurgatzeko erabiltzen da. *ES:* Tampón
- Tanta-kontagailu:** iz. Likidoak tanta isurtzeko tresna; beiraz edo beste materialen batez egina izan daiteke. *ES:* Cuentagotas *FR:* Comptegouzztes *EN:* Dropper
- Tantalo:** iz. Ta. Elementu kimiko metalikoa. Kolorez gris zilarkara du, eta oso gogorra eta dentsitate handikoa da. Jarduera kimikoan geldoa baita, hainbat protesi-tresnatan erabiltzen da; esate baterako, garezurreko plakak eta jostura metalikoak egiteko. *ES:* Tantalio *FR:* Tantale *EN:* Tantalum *Arloa:* Kim.
- Tantaz tanta:** adlag. Uzkiean, zainetan edo larrualpeko ehunetan serum artifiziala nahiz beste likidoren bat sartzeko modua, instilazio jarraitu baten bidezkoa. *ES:* Gota a gota *FR:* Goutte à goutte *EN:* Drop by drop
- Tantaz tantako:** iz. Likido bat tantaz tanta sartzeko erabiltzen den tresna. *ES:* Gotero *FR:* Comptegouttes *EN:* Dropper
- Tapatu:** ad. Ikus 'estali'.

Tapoi: iz. Zelula-chunez, mukiz edo beste gairen batez eratutako masa, gorputzeko zulo nahiz hodi bat buxatzen duena. Kirurgian erabiltzen da, likidoak edo jariakinak xurgatzeko nahiz buxatzeko. *ES:* Tapón *FR:* Tampon, bouchon *EN:* Tampon, plug *Arloa:* Med.

Tara: iz. Gaixotasun epidemiko kutsagarria; Sibiariako Tara hirian ikusi izan da. Haren ezaugarri dira gorputzeko hainbat gunetan tumorrak agertzea eta sintoma orokor larriak. *ES:* Tara *FR:* Tare *EN:* Defect *Arloa:* Med.

Tarratatu: ad. Latza edo zorrotza den zerbaitek beste baten kontra higituz haren gainazala urratu, eta arrastoa utzi. *ES:* Rasgar *FR:* Déchirer *EN:* To tear

Tartso-: (Hitz elkartuetan) Tartsoari dagokiona. *ES:* Tarsiano *FR:* Tarsien *EN:* Tarsal *Arloa:* Anat.

Tartso: iz. Oinaren atzeko aldea, zangoaren eta metatarsoko hezurren artean dagoena. Zazpi hezurrez osatua dago: kalkaneo, astragaloa —zangoarekin giltzatua—, eskafoidea, hiru hezur kuneiforme, eta aurrealdeko kubo-itxurako hezurra. *ES:* Tarso *FR:* Tarse *EN:* Tarsus *Arloa:* Anat.

Tartso-hezur: iz. Oinaren atzekaldeko hezur multzoa; tartsoa eratzen duten hezurretako bakoitza. Tartsoa zazpi hezurrez osatua dago, eta horietako bat (astragaloa) zangoarekin giltzatzen da; beste batzuk, berriz, metatarso-hezurrekin. *ES:* Hueso tarsiano *Arloa:* Anat.

Taula periodiko: iz. Elementu kimikoen sailkapena. Elementuak pisu atomikoaren arabera sailkatzen dira, *periodo* izeneko errenkadetan eta *talde* izeneko zutabeetan banaturik. *ES:* Tabla periódica *FR:* Tableau périodique *EN:* Periodic table

Taupada: iz. Bihotza uzkuertzeko eta zabaltzeko indarra, pultsu eran neur daitekeena. *ES:* Latido *FR:* Battement *EN:* Beat *Arloa:* Med.

Taupadak egin: ad. Bihotzak, arteriek, eta zenbaitetan kapilarrek eta zain batzuek taupadak eman. *ES:* Latir *Arloa:* Med.

Taupada-markagailu: iz. Tresna elektrikoa; miokardio-uzkurduraren erritmo normala mantentzeko erabiltzen da. Gihar kardiakoa elektrifikoki kitzikatuz betetzen du bere egitekoa. Bi eratakoa izan daiteke: iraunkorra —kinadak frekuentzia konstante eta finkoan bidaltzen ditu— edo eskaeraren arabera —bihotza maiztasun minimo batean berez uzkuertzen ez denean—. *ES:* Marcapasos *FR:* Pacemaker *EN:* Pacemaker *Arloa:* Med.

Taupadatu: ad. Ikus 'taupadak egin'.

Taupakari (bihotzaz): izond. Taupadak ematen dituen, edo uzkuertzen dena. *ES:* Palpitante *FR:* Pulsatile *EN:* Palpitating, throbbing

Taxoi: iz. Bizidunen sailkapeneko unitate taxonomikoetako bakoitza. Taxoiak hierarkia baten ara-

bera antolatzen dira, erreinutik hasi eta azpiespezietaraino. Taxoi bakoitzak hainbat azpitaxoi ditu. *ES:* Taxón *FR:* Taxon *EN:* Taxon *Adibideak:* Taxoiak dira, besteak beste, espeziea eta familia. *Arloa:* Biol.

Taxonomia-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'taxonomiko'.

Taxonomia: iz. Sailkapen-zientzia; mikrobiologian, zoologian eta botanikan erabiltzen da. Bizidunak taldekatzen ditu, bizidun horiek dituzten ezaugarrien arabera. Taxoia da taxonomiaren oinarriko atala. *ES:* Taxonomía *FR:* Taxonomie *EN:* Taxonomy *Arloa:* Biol.

Taxonomiko: izond. Taxonomiari dagokiona. *ES:* Taxonómico *FR:* Taxonomique *EN:* Taxonomic *Arloa:* Biol.

Taxonomista: iz. Taxonomian aditua edo taxonomian diharduen pertsona. *ES:* Taxonomista *FR:* Taxonomiste *EN:* Taxonomist *Arloa:* Biol.

Taxonomo: iz. Ikus 'taxonomista'.

Teka: iz. Organo nahiz organismo bat estaltzen duen zorroa edo kapsula; esate baterako, perikardioa. *ES:* Teca *FR:* Thèque *EN:* Theca *Arloa:* Biol.

Teknezio: iz. Tc. Elementu kimiko erradioaktibo artifiziala. Manganesoaren taldeko metala da, eta kolore gris zilarkara du. Isotopo ugari ditu; horietako bat —teknezio 99m isotopo, gamma-grafian erabiliena— medikuntzan erabiltzen da, diagnostikoa egiteko. Magnetiko samarra da. Teknezioa eta haren alezioak eroale biziak dira, eta temperatura baxuetan lan egiten duten eremu magnetiko handiko eremuak sortzeko erabil daitezke. *ES:* Tecnecio *FR:* Technétium *EN:* Technetium *Arloa:* Kim.

Telofase: iz. Mitosiaren azken aldia; kromosomek nukleo-bilkaria berriz eratzen dute. *ES:* Telofase *FR:* Telophase *EN:* Telophase *Arloa:* Biol.

Tendinitis: iz. Tendo baten hantura, gehienetan zaintiratu batek eragina. *ES:* Tendinitis *FR:* Tendinite *EN:* Tendinitis *Arloa:* Med.

Tendinoso: izond. Tendoie dagokiena, edo haien izaera duena. *ES:* Tendinoso *FR:* Tendineux *EN:* Tendinous *Arloa:* Med.

Tendoi-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'tendinoso'.

Tendoi: iz. Zuzteko ehun distiratsuzko zurda; giharrak hezurretan lotzen ditu. Tendoiak ehun konektibo elastikozko zorro batean bilduta daude, txertaketaren gunean izan ezik. Oso gogorrak eta malguak dira. *ES:* Tendón *FR:* Tendon *EN:* Tendon *Arloa:* Anat.

Tenkatze: iz. Ikus 'luzatze'.

Temperatura: 1. iz. Beroaren edo hotzaren neurri erlatiboa. 2. iz. Beroaren neurria; giza gorputzaren metabolismoari lotua aztertzen da, eta 37 °C-koa izan ohi da. *ES:* Temperatura

Temperatura-kurba: iz. Grafiko bateko lerro gorabeheratsua; gaixotasun batean, gaixoaren tenpe-

- ratura-aldaketak jasotzen ditu. *ES*: Curva de temperatura
- Tente**: izond. Trinkoa, mardula; zailtasunez toles-ten edo puskatzen dena. *ES*: Tieso *FR*: Raide, rigid *EN*: Stiff, rigid
- Tentekor**: izond. Ikus 'zutikor'.
- Tentetze**: iz. Ikus 'ereizio'.
- Tentsio**: iz. Estres-egoera baten aurrean izandako erreakzioak dakarren asaldur fisiologiko eta psikologikoa. Egoera horren ezaugarri dira: gihar-tonua, bihotz-maiztasuna, arnas maiztasuna eta arreta areagotzea. Psikologiari dagokionez, arte-gatasun-, narritadura- eta antsietate-sentimenduak agertzen dira. *ES*: Tensión *FR*: Tension *EN*: Tension *Arloa*: Med.
- Tentsio arterial**: iz. Ikus 'presio arterial'.
- Tentsio muskular**: iz. Ikus 'gihar-tentsio'.
- Teoria korpuskular**: iz. Argia gorputz argitsu batek norabide guztietan askatutako partikula txikiz osatuta dagoela dioen teoria. *ES*: Teoría corpuscular *FR*: Théorie corpusculaire *EN*: Corpuscular theory *Arloa*: Fis.
- Terapeuta**: iz. Trebetasun bereziak dituen pertsona, osasun-arretan jasotako heziketaren eta esperientziaren ondorioz. Terapeutikan aditua da. *ES*: Terapeuta *FR*: Thérapeute *EN*: Therapist *Arloa*: Med.
- Terapeutika**: iz. Osasun-zientzien adarra; gaixotasunen tratamenduaz arduratzen da, eta sintomak baretzeko edo gaixotasuna sendatzeko helburua du. *ES*: Terapéutica *FR*: Thérapeutique *EN*: Therapeutics *Arloa*: Med.
- Terapeutiko**: izond. 1. Tratamenduari dagokiona. 2. izond. Onuragarria dena. *ES*: Terapéutico *FR*: Thérapeutique *EN*: Therapeutic *Arloa*: Med.
- Terapia**: iz. Edozein gaixotasunen edo asalduren tratamendua. Esate baterako, arnasketa bidezko terapia; terapia horretan, hainbat sendagai ematen dira, arnabideetako gaixotasunei aurre egiteko. *ES*: Terapia *FR*: Thérapie, thérapeutique *EN*: Therapy *Arloa*: Med., Psikol.
- Teratologia**: iz. Sortzetiko malformazioen zergatien eta ondorioen azterketa, baita garapenean gertatzen diren anomaliaren ere. *ES*: Teratología *FR*: Tératologie *EN*: Teratology *Arloa*: Biol.
- Terebrante**: izond. Zulatzen duena; ulterak edo gune mindu bat zulatzeko eragin dezakeenaren antzeko mina izendatzeko terminoa da bereziki. *ES*: Terebrante *FR*: Térébrant *EN*: Terebrant *Arloa*: Med.
- Terminal**: izond. Bukaeratik gertu dagoena; esate baterako, heriotzatik gertu dagoen gaixoa. *ES*: Terminal *FR*: Terminal *EN*: Terminal *Arloa*: Med.
- Termoegonkor**: izond. Tenperaturaren igoeraren eraginik jasaten ez duena, edo tenperatura-aldaketan aurrean bereari eusten diona. *ES*: Ter-
- moestable *FR*: Thermostable *EN*: Thermostable *Arloa*: Kim.
- Termokimika**: iz. Kimikaren adarra; erreakzio kimikoen bero-aldaketaz arduratzen da. *ES*: Termoquímica *FR*: Thermochimie *EN*: Thermochemistry *Arloa*: Kim.
- Termolabil**: izond. Beroaren eraginez erraz deskonposatzen edo asaldatzen dena. *ES*: Termolábil *FR*: Thermolabile *EN*: Thermolabile *Arloa*: Biokim.
- Termolisi**: iz. Tenperatura altuen ondorioz gertatzen den lisia. *ES*: Termólisis *FR*: Thermolyse *EN*: Thermolysis *Arloa*: Biol.
- Termometro**: iz. Gorputzen tenperatura neurtzeko erabiltzen den tresna. Oro har, kristalezko hodi itxi bat izaten da, Celsius edo Fahrenheit graduz markatua, eta barruan isurkari bat daramana —alkohola edo merkurioa, adibidez—. Likidoak gora eta behera egiten du tenperaturaren arabera, beroarekin zabaldu eta hotzarekin uzurtzen delako. *ES*: Termómetro *FR*: Thermomètre *EN*: Thermometer
- Termometro kliniko**: iz. Giza gorputzeko tenperatura neurtzeko erabiltzen den termometroa. *ES*: Termómetro clínico *FR*: Thermomètre médical *EN*: Clinical thermometer
- Termorregulazio**: iz. Bero-ekoizpenaren eta -galeraren kontrola; bereziki, gorputzaren tenperatura mantentzeko mekanismo fisiologikoen bidez. Ezinbestekoa da bizi-funtzioen orekari eusteko. Hotzari edo beroari aurre egiteko izan daiteke termorregulazioa. Hotzari aurre egiteko mekanismo fisikoen artean daude: azalaren koipea pilatzea, odol-hodiak uzurtzea, izerdia gutxitzea, eta abar. Beroari aurre egiteko mekanismoen artean, berriz: odol-hodiak zabaltzea, izerdi-ekoizpena areagotzea, arnasketa bizkortzea, eta abar. *ES*: Termorregulación *FR*: Thermorégulation *EN*: Thermoregulation *Arloa*: Biol.
- Test**: iz. Funtzio jakin bat era objektiboan aztertze-ko proba. *ES*: Test *FR*: Test *EN*: Test *Adibideak*: Test organikoak (gaixotasunen diagnostikorako), izerdiaren testa (fibrosi kistikoaren tratamendurako), eta abar. *Arloa*: Med., Psikol.
- Test psikologiko**: iz. Gaitasunak, ezagutzak, nortasuna edo beste edozein ezaugarri psikiko neurtzeko proba. Emaizak erreferentzia talde batekin konparatzen dira. Bi test mota daude: pertsonaren eraginkortasuna neurtzen dutenak eta nortasuna ezagutu nahi dutenak. *ES*: Test psicológico
- Test psikotekniko**: iz. Pertsona baten ezaugarri psikikoak eta jarrerak neurtzea helburu duen testa. *ES*: Test psicotécnico *FR*: Test psychotechnique *EN*: Psychological test *Oharrak*: Lanbide jakin baterako pertsonak hautatzeko erabiltzen da sarritan.

Testikulu: iz. Ikus 'barrabil'.

Testosterona: iz. Barrabilek ekoizten duten sexu-hormona; bigarren mailako ezaugarriak eragiten eta mantentzen ditu. Espermaren ekoizpena eta organo genitalen garapena kontrolatzen ditu. *ES:* Testosterona *FR:* Testostérone *EN:* Testosterone *Arloa:* Biokim.

Tetanos: iz. Gaixotasun infekzioso larria; *Necolaier* bazilo anaerobioak (*Bacillus* edo *Clostridium tetani* delakoak) eragiten du, eta gorputzeko gihar guztietara zabaltzen diren uzkurdura mingarriak ditu ezaugarri. Zauri zorrotz, urradura edo erre-dura batetik sar daiteke baziloa gorputzean; mugimendu-nerbioek nerbio-sistema zentraletik giharretara igortzen dute, eta nahita mugitzen diren giharrak tetanizatzen dira. Tetanosaren ezaugarri dira: narritagarritasuna, zefalea, sukarra eta giharretako espasmo mingarriak. Bada tetanosaren aurkako txertorik, baita serum berezi bat ere (kasu horretan, betiere eritasunari aurrea hartu behar zaio, kutsatu ondoren oso zaila izaten baita sendatzea). *ES:* Tétanos *FR:* Tétanos *EN:* Tetanus *Arloa:* Med.

Tetanosaren kontrako: izlag. (Gai bati buruz) Tetanosa sendatzen edo saihesten duena. *ES:* Anti-tetánico *FR:* Agent antitétanique *EN:* Antitetanic agent *Arloa:* Med.

Tetrada: 1. iz. Lau kromatidaren multzoa; kromosoma homologoen zatiketaren eta zati horiek paretatzaren emaitza da; gametogenesiaren lehenengo profase meiotikoan, sinapsia loturik egoten da. 2. iz. Lau gorputz, lau elementu, lau sintoma, eta halako multzoak. *ES:* Tétrada *FR:* Tétrade *EN:* Tetrad *Arloa:* Biol.

Tetramero: 1. izond. (Egiturei buruz) Lau atalez osatua edo lau ataletan zatitua dagoena. 2. iz. Lau monomeroz osatuta dagoen makromolekula. *ES:* Tetramero *FR:* Tétramère *EN:* Tetramer *Adibideak:* Lau azpiunitate polipeptidiko osatutako proteina. *Arloa:* Biol.

Tetraplegia-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'tetraplegiko'.

Tetraplegia: iz. Besoen, hanken eta enborraren paralisia ezaugarri duen asaldua. Bizkarrezur-muinaren lesio batek eragina izan daiteke, bereziki bosgarren eta zazpigarren lepo-ornoaren gunean. Auto- eta kirol-istripuak dira eragile ohikoena. *ES:* Tetraplejía *FR:* Quadruplégie, tétraplégie *EN:* Quadriplegia, tetraplegia *Arloa:* Med.

Tetraplegiko: izond. Tetraplegiak jota dagoena, edo tetraplegiari dagokiona. *ES:* Tetrapléjico *FR:* Quadruplégique *EN:* Quadriplegic *Arloa:* Med.

Tifiko: izond. Tifusari dagokiona, edo tifusak jota dagoena. *ES:* Tífico *FR:* Typhique *EN:* Typhous

Tifus: iz. Gaixotasun kutsagarri akutuen multzoa, hainbat *Rickettsia* espeziek eragina. Oro har,

karraskari kutsatuetatik igarotzen da gizakietara, zorrien, arkakusoen, akaroen eta kaparren ziztadaren ondorioz. Haren ezaugarri dira: buruko mina, hotzikarak, sukarra, sorgortasuna, ondoeza eta exantema makulopapularra. *ES:* Tifus *FR:* Typhus *EN:* Typhus *Arloa:* Med.

Tifus exantematiko: iz. Eritasun epidemikoa, oso kutsagarria; *Rickettsia prowazeki* mikroorganismoak eragina da, eta gorputzeko zorriek transmititzen dute. Bat-batean agertzen da (12 bat eguneko inkubazio-aldiaren ondotik), eta hauek dira haren sintomak: hotzikarak, sukarra, sorgortasuna, pulstu azkarra, laborria, petekia txikiak gorputz-adarretan eta enborrean, eldarnioa, dardaldiak eta egoera orokor txarra. Heriotza edozein alditan ager daiteke, eta nahikoa sarri gertatzen da. Antibiotikoak erabiltzen dira sendagai gisa. *ES:* Tifus exantemático *FR:* Typhus exanthématique *EN:* Epidemic typhus *Arloa:* Med.

Tik: iz. Bat-bateko eta nahi gabeko mugimendu errepikatuak gihar talde batean, bereziki aurpegiaren. Psikogenoak izan ohi dira, eta, tentsioaren eta antsietatearen ondorioz, larriagotu egin daitezke. Bestelako gaitz batzuekin batera (koprolalia, ekolalia, eta abar) agertuz gero, tiken gaitza edo Gilles de la Tourette-ren eritasuna osatzen dute keinu horiek. *ES:* Tic *FR:* Tic *EN:* Tic, mimic spasm

Timina: iz. Base nitrogenatua, pirimidinatik eratorria, eta azido nukleikoek osagaia. Kristal erako hauts zuria da, eta ADNren hidrolisi bidez lortzen da. *ES:* Timina *FR:* Thymine *EN:* Thymine *Arloa:* Biokim.

Timo: iz. Organo linfoidea; aurreko mediastinoaren goialdean dago, bularrezurraren atzean. Gorputzaren immunitate-erreakzio gehienak kontrolatzen ditu. Timoan garatzen dira T zelulak; immunitate-erreakzioaren arduradun dira horiek. *ES:* Timo *FR:* Thymus *EN:* Thymus *Oharrak:* Terapeutikan erabili izan da animalien timoa, bozio exoftalmikoaren aurka. *Arloa:* Anat.

Tindalizazio: iz. Esterilizazio-metodoa; beroa al-dizka erabiltzearen ondorioz, esporak heltzea eragiten da, errazago suntsitzen baitira hala. *ES:* Tindalización *FR:* Tyndallisation *EN:* Tyndallization *Arloa:* Med.

Tindatu: ad. Gai edo ehun bati pigmentuak ezarri, mikroskopioan aztertu ahal izateko. *ES:* Teñir *FR:* Teindre *EN:* To stain

Tinkotasun: iz. Ikus 'finkotasun'.

Tinpano: iz. Belarri-mintza; erdiko belarria eta kanpoko entzunbidea bereizten ditu. Soinu-uhinen bibrazioak jaso eta hezurtxoetara transmititzen ditu. *ES:* Tímpano, membrana timpánica *FR:* Tympan, membrane du tympan, membrane tym-

- panique *EN*: Eardrum, tympanic membrane *Arloa*: Anat.
- Tinpano-kaxa**: iz. Erdiko belarriaren barrunbea. *ES*: Caja del tímpano *Arloa*: Anat.
- Tintaroi**: iz. Gai koloratzaile urdin-bioleta. Azido eta alkali askerik ba ote dagoen azertzeko erabiltzen da. *ES*: Tornasol *FR*: Tournesol *EN*: Turnsole *Arloa*: Kim.
- Tintaroi-paper**: iz. Tintaroi ez estalitako paper xurgatzailea; pHa zehazteko erabiltzen da. Azidoekin gorritu egiten da; baseekin, urdinu. *ES*: Papel de tornasol *FR*: Papier de tournesol *EN*: Turnsole paper *Arloa*: Kim.
- Tipo**: 1. iz. Elkarren artean kohesioaren bat duten berezitasun somatiko nahiz psikikoen multzoa. 2. iz. Gaixotasun baten forma klinikoak. 3. iz. Taxonomia unitate bat (espezie, mota, genero, eta abar) deskribatzeko erabiltzen den ezaugarri multzoa. Eredu gisa hartzen da, taldeko ezaugarri bereizgarri ugari dituelako. *ES*: Tipo *FR*: Type *EN*: Type *Arloa*: Biol., Psikol.
- Tiratzte**: iz. Ikus 'luzatze'.
- Tiroide**: iz. Laringearen aurrealdean eta behealdean dagoen barne-jarioko guriin gorrixka. Iodoa duten bi hormona sintetizatzen ditu (tiroxina eta triiodotiroxina), eta, haien bidez, oinarriko metabolismoa, hazkuntza eta ehunen bereizketa erregulatu. Emeena handiagoa da, eta aldatu egiten da sexu-zikloan, haurdunaldian, bularra ematean eta menopausian, bai neurritz, bai egin-kizunez. Bozioa, hipotiroidismoa eta tiroiditisa dira tiroidearen gaiztik ohikoena. *ES*: Tiroides *FR*: Thyroïde *EN*: Thyroid *Oharrak*: Kaltzitonina hormona jariatzen du. *Arloa*: Anat.
- Tiroideo**: izond. Tiroide-guruinari nahiz -kartilagoari dagokiona. *ES*: Tiroideo *EN*: Thyroid *Arloa*: Anat.
- Tirosina**: iz. Aminoazido aromatikoa; gorputzean sintetizatzen da fenilalanina aminoazido oinarrikozik. Proteina gehienetan aurki daiteke, eta melaninaren eta zenbait hormonaren —adrenalina eta tiroxina, adibidez— aitzindari da. Proteinen hidrolisi bidez eta sintesi organiko bidez lortzen da. *ES*: Tirosina *FR*: Tyrosine *EN*: Tyrosine *Arloa*: Biokim.
- Tiroxina**: iz. Tiroide guruinak ekoizten duen hormona. Tirosinaren eratorria da, eta metabolismoaren eritimoa bizkortu eta ehunen oxigeno-beharra handiagotu egiten du. *ES*: Tiroxina *FR*: Thyroxine *EN*: Thyroxine *Arloa*: Biokim.
- Tisi**: iz. Kakexia eragiten duen gaixotasuna. Gorputz osoari edo haren atal bati erasan diezaiokie. *ES*: Tisis *FR*: Phtisie *EN*: Phthisis *Arloa*: Med.
- Tisiko**: 1. izond. Tisiari dagokiona. 2. izond. Tisiak jota dagoena. *ES*: Tísico *FR*: Phtisique *EN*: Tubercular, consumptive *Arloa*: Med.
- Tisiologia**: iz. Medikuntzaren adarra; tuberkulosia eta haren sendabideak aztertzen ditu. *ES*: Tisiología *FR*: Phtisiologie *EN*: Phthisiology *Arloa*: Med.
- Titanio**: iz. Ti. Elementu kimiko metaliko hauskorra, kolore grisekoa. Hauts eran nahiz era trinkoan ager daiteke. Arintasuna da titanioaren ezaugarri bikaina; altzairuaren pareko erresistentzia du, baina hura baino % 45 arinagoa da. Titanioaren aleazio bat erabiltzen da protesi ortopedikoak egiteko. *ES*: Titanio *FR*: Titane *EN*: Titanium *Arloa*: Kim.
- Titi-**: (Hitz elkartuetan) Ikus 'mamario'.
- Titi**: iz. Ikus 'bular'.
- Titia hartu**: ad. Ikus 'bularra hartu'.
- Titia kendu**: ad. Ikus 'bularra kendu'.
- Titiburu**: iz. Bularraren erdigunean dagoen irteguneko koniko edo zilindrikoa, zutikorra, mamitsua eta gorri antzekoa. Titiburura iristen dira hodi galaktoforoak. *ES*: Pezón *FR*: Mamelon *EN*: Nipple
- Titiko haur**: iz. Ikus 'bularreko haur'.
- Tokologia**: iz. Ikus 'obstetria'. *ES*: Tocología *EN*: Tocology
- Tokologo**: iz. Ikus 'obstetra'.
- Tolestaldi**: iz. Ikus 'flexio'.
- Tolueno**: iz. Hidrokarburo aromatiko koloregabe; sukoia da. Petroliotik eta mundrunetik ateratzen da, batez ere. Disolbatzaile modura erabiltzeaz gain, koloratzaileak, leherkariak, gomak, eta abar egiteko ere erabiltzen da. Sendagaiak egiteko eta landareetatik gai kimiko organikoak ateratzeko ere balio du. *ES*: Tolueno *FR*: Toluène *EN*: Toluene *Arloa*: Kim.
- Tomografia**: iz. Teknika erradiologikoa; ehun-egitura baten zati bat ikustea ahalbidetzen du, zehazturiko sakontasunean. Hainbat plano paralelotan agertzen den erradiografia da. Hari esker, posible da zenbait lesio aurkitzea eta ezagutzea. *ES*: Tomografía *FR*: Tomographie *EN*: Tomography *Arloa*: Med.
- Tonizitate**: iz. Tentsio- edo tonu-egoera normala. *ES*: Tonicidad *FR*: Tonocité *EN*: Tonicity *Arloa*: Med.
- Tonometria**: 1. iz. Gai baten pisu molekularren neurketa; gai horren presio osmotikoa edo lurrun-presioa neurtuz balioesten da. 2. iz. Tonuaren edo tentsioaren neurketa. 3. iz. Begi barneko presioaren erregistroa; begi-globoak indar jakin baten aurrean azaltzen duen erresistentziak zehazten du. *ES*: Tonometría *FR*: Tonométrie *EN*: Tonometry *Arloa*: Med., Kim.
- Tontor**: iz. Ikus 'gailur'.
- Tontordun**: izond. Ikus 'konkordun'.
- Tontortu**: ad. Ikus 'konkortu'.
- Tonu**: iz. Gorputzeko ehunek —giharrek, bereziki— tentsio orekatuan duten egoera normala. *ES*: Tono *FR*: Tonus *EN*: Tone *Arloa*: Med.

- Topiko:** izond. (Sendagaiei buruz) Atal edo gune jakin baten gainaldean ematen dena. *ES:* Tópico *FR:* Topique *EN:* Topical *Arloa:* Med.
- Torax:** iz. Lepoaren eta sabelaren arteko gorputz zatia. Hezurrez eta kartilagoz osatutako kaxa da; barnean arnas eta zirkulazio-organo nagusiak ditu, eta sabeleko zenbait organo estaltzen ditu. Aurrealdeak bularrezurrak eta 12 saihtsen aurrealdeek osatzen dute; atzealdeak, berriz, 12 bizkar-ornoek eta 12 saihtsen bizkar atalek. Beheko aldean, diafragma giharrak mugatzen du. *ES:* Tórax *FR:* Thorax *EN:* Thorax *Arloa:* Anat.
- Toraziko:** izond. Toraxekoa, edo hari dagokiona. *ES:* Torácico *FR:* Thoracique *EN:* Thoracic *Arloa:* Anat.
- Torio:** iz. Th. Elementu kimiko erradioaktiboa. Aktinidoen taldeko metala da. Haren emanazioak antiseptikoak eta hartziduraren aurkakoak dira. Torioaren gatz batzuk medikuntzan erabili izan dira, eta beste batzuk, dioxidoa adibidez, erradiografietan, barne-organoak ikusi ahal izateko. *ES:* Torio *FR:* Thorium *EN:* Thorium *Arloa:* Kim.
- Tornasol:** iz. Ikus 'tintaroi'.
- Tornikete:** iz. Odoljarioak gelditzeko erabiltzen den tresna; gorputz-adar batean ezartzen den lotura hertsatzaile zabal bat du, odoljarioa datorren gunearen gainetik ipintzen dena. Odoljarioak bizia arriskuan jartzen duenean erabili behar da torniketea, beste neurri segururago batzuk eragin-korrek ez direnean. *ES:* Tourniquete *FR:* Tourniquet *EN:* Tourniquet *Arloa:* Med.
- Tortikolis:** iz. Lepoko asaldua; lepoa mugitzea eragozten du, eta burua alde batera okertuta eramatera behartzen. Lepoko gune bateko giharren uzkurduraren ondoriozkoa izan ohi da. Sortzetikoa edo hartutakoa izan daiteke. *ES:* Tortícolis *FR:* Torticolis *EN:* Torticollis *Arloa:* Med.
- Totel:** izond. Totelka hitz egiten duena. *ES:* Tartamudo *FR:* Bègue *EN:* Stutterer, stammerer
- Totelka hitz egin:** ad. Modu etenean hitz egin, silabak errepikatuz. *ES:* Tartamudear *FR:* Bégayer *EN:* To stutter, to stammer
- Toteltasun:** iz. Hitzak ondo ahoskatzeko zailtasuna; hitzak etetea eta silabak errepikatzea du ezaugarri. *ES:* Tartamudez *FR:* Bégaiement *EN:* Stuttering, stammering
- Toxemia:** iz. Pozoia edo toxinak odolean, eta haren ondoriozko gaixotasun-egoera. *ES:* Toxemia *FR:* Toxémie *EN:* Toxemia *Arloa:* Med.
- Toxiko:** izond. (Gaiei buruz) Bizidunentzat kaltegarria dena. Organismoan sartuz gero, asaldu organiko nahiz funtzional larriak edo heriotza eragin ditzake. *ES:* Tóxico *FR:* Toxique *EN:* Toxic
- Toxikologia-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'toxikologiko'.
- Toxikologia:** iz. Pozoien, toxikoen, eta haiek organismoan duten eraginaren edo haien ondoriozko egoeraren tratamenduari azterketa zientifikoa. *ES:* Toxicología *FR:* Toxicologie *EN:* Toxicology *Arloa:* Med.
- Toxikologiko:** izond. Toxikologiari dagokiona. *ES:* Toxicológico *FR:* Toxicologique *EN:* Toxicological
- Toxikomania:** iz. Gai toxikoak —narkotikoak batak batak— hartzeko behar ezinbestekoa. *ES:* Toxicomanía *FR:* Toxicomanie *EN:* Toxicomania
- Toxikomano:** izond. Gai toxikoen mende dagoena. *ES:* Toxicómano *FR:* Toxicomane *EN:* Addict
- Toxikotasun:** iz. Gai baten kaltegarritasun maila. *ES:* Toxicidad *FR:* Toxicité *EN:* Toxicity
- Toxina:** iz. Eragin toxikoak dituen molekula; landare-, animalia- edota bakterio-jatorria duten proteinak, bereziki. Toxinen ezaugarri nagusien artean dago antigeno izatea. *ES:* Toxina *FR:* Toxine *EN:* Toxin *Arloa:* Biol.
- Toxinen kontrako:** izlag. Ikus 'antitoxina'.
- Toxoplasma:** iz. Hainbat animalien bizkarroia. Gizakiaren eta beste hainbat ornodunen zeluletan bizi da. Bizitzeko ziklo osoa animalia beraren zeluletan betetzen du. Katuaren hesteetan bakterik gertatzen da toxoplasmaren sexu bidezko ugalketa. Toxoplasmosi izeneko infekzioa eragiten du. *ES:* Toxoplasma *FR:* Toxoplasma *EN:* Toxoplasma *Arloa:* Biol.
- Toxoplasmosi:** iz. Infekzio arrunta; sortzetikoa nahiz hartutakoa izan daiteke. Sortzetikoa denean, gibelesko eta garuneko asalduak ditu ezaugarri. Hartutakoa denean, ezaugarri hauek ditu: eritema, linfadenopatia, sukarra, ondoeza, nerbio-sistema zentralerako asalduak, miokarditisa eta pneumonitisa. Haurdun dagoen emakume bat kutsatuz gero, arriskutsua izan daiteke umekiarrentzat. *ES:* Toxoplasmosis *FR:* Toxoplasmose *EN:* Toxoplasmosis *Arloa:* Med.
- Trabeska:** adlag. Ikus 'zeharka'.
- Trago:** iz. Kartilago-irtengunea; kanpoko entzunbidearen irekiduraren aurrean dago. *ES:* Trago *FR:* Tragus *EN:* Tragus *Arloa:* Anat.
- Trakea-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'trakeal'.
- Trakea:** iz. Kartilagozko hodi zilindriko malgu eta zuntzua; lepoaren aurrealdean eta toraxaren goialdean dago. Arnas sistemaren osagaia da, eta laringearen eta bronkioen arteko airearen pasagunea eratzen du. Trakearen barneko horma arnas sistemak berezkoa duen muki-ehunez estalia dago. *ES:* Tráquea *FR:* Trachée *EN:* Trachea *Arloa:* Anat.
- Trakeako:** izlag. Ikus 'trakeal'.
- Trakeal:** izond. Trakeari edo zintzur-hesteari dagokiona. *ES:* Traqueal *FR:* Trachéal *EN:* Tracheal

- Trakeotomia:** iz. Trakean —laringearen azpialdean— egiten den irekigunea; gorputz arrotz batek eragindako buxadura gaudituz airea arnasbideetara sartzea ahalbidetzeko egiten da, eta baita intubazio batzuetan nahiz zenbait ebakuntzatan ere. Goiko arnasbideetan airea igarotzen uzten ez duen oztopo bat dagoenean eta itotzeko arriskua dagoenean egiten da. *ES:* Traqueotomía *FR:* Trachéotomie *EN:* Tracheotomy *Oharrak:* Istripua gertatu den leku berean egin daiteke, larrialdi gisa, eta bai halaber ospitalean ere. *Arloa:* Med.
- Trakoma:** iz. Betazaleako konjuntibako asaldu kutsagarria. Haren ezaugarri dira: goragune txikiak, erresumina, fotofobia, malako-jarioa eta jario muki-zornetsua, egoera akutuan; eta, egoera kronikoan, atrofia, orbaintze-atzerapena eta betazalak makertzea. Tratatu ezean, folikulua eraten dira goiko betazalean, eta kornearaino iristen dira pikortadurak; ondorioz, gaixoa itsu geratzen da. *ES:* Tracoma *FR:* Trachome *EN:* Trachoma *Arloa:* Med.
- Transaminasa:** iz. Animalia-ehunen metabolismoan funtzio garrantzitsuak betetzen dituen enzima. Amino taldeen transferentzia katalizatzen du konposatu organiko batetik beste batera. Koentzima gisa, berriz, piridoxal fosfatoak eta piridoxamina fosfatoak aritzen dira. *ES:* Transaminasa *FR:* Transaminase *EN:* Transaminase *Arloa:* Biokim.
- Transdukzio:** iz. Genetika molekularrean, material genetikoaren trukea. Zelula baten ADN beste zelula batera igarotzen da, birus baten eraginez. *ES:* Transducción *FR:* Transduction *EN:* Transduction *Arloa:* Biol.
- Transferentzia:** iz. Babes-mekanismo inkontzientea; haren bidez, norberarentzat iraganean garrantzitsua izan zen pertsona batenganako sentimenduak eta jarrerak beste norbaitengan eguneratzen dira. *ES:* Transferencia *FR:* Transfert *EN:* Transference *Arloa:* Psicol.
- Transferigarri:** izond. Transferi daitekeena. *ES:* Transferible *FR:* Transférable *EN:* Transferable
- Transferitu:** ad. Zerbait edo norbait leku batetik bestera aldatu. *ES:* Transferir *FR:* Transférer *EN:* To transfer
- Transfixio:** iz. Ehun bigunak aldi bakarrean barnealdetik kanporantz moztzeko eta igarotzeko ekingintza. Transfixioa gertatzen da, esate baterako, tumorrak nahiz gorputzeko beste zenbait atal eraztean. *ES:* Transfixión *FR:* Transfixion *EN:* Transfixion *Arloa:* Med.
- Transformatu:** ad. Zerbait edo norbait itxuraz aldatu. *ES:* Transformar
- Transformazio:** iz. Genetika molekularrean, gene exogenoak kromosoman sartzeko prozesua. Gene horiek ezagutu egiten ditu zelula ostalariaren bikoizte- eta transkripzio-aparatuak. *ES:* Transformación *FR:* Transformation *EN:* Transformation
- Transfusio:** iz. Odol-zirkulazioan, odola nahiz haren osagaiak —plasma, plaketa-kontzentratuak zein hematikak— zainetan zehar sartzea. Emailearen eta hartzailearen odol-taldea eta Rh-a hartu behar dira kontuan transfusioak egiterakoan. *ES:* Transfusión *FR:* Transfusion *EN:* Transfusion *Arloa:* Med.
- Transfusioa egin:** ad. Odola nahiz haren osagaiak pertsona batetik beste batera igaro. *ES:* Transfundir *EN:* To transfuse *Arloa:* Med.
- Transgeniko:** izond. (Organismo bati buruz) Beste espezie baten gene bat edo gehiago sartu diotena. *ES:* Transgénico *FR:* Transgénique *EN:* Transgenic *Arloa:* Biol.
- Transkripzio:** iz. Genetika molekularrean, RNA mezularia eratzeko prozesua; proteina baten sintesian ADN eredu gisa erabiliz egiten da. *ES:* Transcripción *FR:* Transcription *EN:* Transcription
- Transmisio:** 1. iz. Gauza baten nahiz asaldu baten transferentzia edo komunikazioa; esate baterako, pertsona edo leku batetik beste batera igarotzen den gaixotasuna, ezaugarri genetiko bat, eta abar. 2. iz. Nerbio-bulkaden eroankortasuna. *ES:* Transmisión *FR:* Transmission *EN:* Transmission
- Transmutatu:** ad. Gauza bat beste zerbait bihurtu. *ES:* Transmutar *EN:* To transmute
- Transmutazio:** iz. Espezie nahiz molekula kimiko bat beste espezie nahiz molekula kimiko bat bihurtu, erreakzio nuklear baten ondorioz. Bonbardaketa erradioaktiboaren bidez gertatzen da aldaketa hori. *ES:* Transmutación *FR:* Transmutation *EN:* Transmutation
- Transpiratu:** ad. Gorputz batek bere poroetatik hezetasuna, gatz mineralak eta beste zenbait hondakin (izerdia) kanporatu, tanta txiki nahiz lurrun modura. *ES:* Transpirar *FR:* Transpirer *EN:* To perspire, to transpire *Arloa:* Biol.
- Transpirazio:** iz. Larruazaletik izerdia edo lurruna kanporatzea. *ES:* Transpiración *FR:* Transpiration *EN:* Transpiration *Arloa:* Biol.
- Transplantatu:** ad. Organo edo ehun bat pertsona batetik beste batera nahiz gorputzeko gune batetik beste batera aldatu. Gaixorik dagoen egitura bat ordezkatzeko, zerbaiten itxura aldatzeko edo funtzioaren bat berrezartzeko egiten da. *ES:* Trasplantar *EN:* To transplant *Oharrak:* Larruazala eta giltzurrunak dira gehien transplantatzen diren egiturak. *Arloa:* Med.
- Transplante:** 1. iz. Ebakuntza mota; organo bat jartzen da organismo hartzaile batean. Organoarekin batera, arteria- eta zain-loturak berrezar-

- zten dira. 2. iz. Transplantatutako edozein ehun edo organo. *ES:* Trasplante *FR:* Transplant *EN:* Transplant *Arloa:* Med.
- Transposizio:** 1. iz. Kimika organikoan, molekula barnean gertatzen den erreakzio kimikoa; erradikal edo atomo bat(zuk) molekulan lekualdatzen dira. 2. iz. Enbrioiaren garapenean gertatzen den anomalia; gorputzeko alde batean agertu beharreko atalak beste aldean agertzen dira. 3. iz. Material genetiko lekualdatzea kromosoma batetik beste batera. Ugal-prozesuaren unerren batean gertatzen da. *ES:* Transposición *FR:* Transposition *EN:* Transposition
- Trantsizio:** iz. Erditze-unearren lehen estadioko azken aldia; zenbaitetan, umetoki-lepoa 8-10 cm-raino zabaltzeak adierazten du. *ES:* Transición *FR:* Transition *EN:* Transition
- Trapezio gihar:** 1. iz. Triangelu-itxurako gihar zapal handia; sorbaldetan eta bizkarraren goiko aldean dago. Sorbalda jasotzeko, besoa tolesteko eta urruntzeko, eta burua biratzeko funtzioa du. 2. iz. Karpoko bigarren ilarako lehenengo hezurra. Eskafoide hezurarekin giltzatzen da alde proximalen, lehenengo metakarpo hezurarekin alde distalean, eta trapezoidearekin eta bigarren metakarpo hezurarekin barnealdetik. *ES:* Músculo trapecio *FR:* Trapèze *EN:* Trapezium, trapezius *Arloa:* Anat.
- Trapezoidal:** izond. Trapezoideari dagokiona; trapezoide-itxurakoa. *ES:* Trapezoidal *FR:* Trapézoidal *EN:* Trapezoidal
- Trapezoide:** iz. Karpoko bigarren ilarako bigarren hezurra; trapezioaren eta hezur handiaren artean dago. *ES:* Trapezoide *FR:* Trapézoïde *EN:* Trapezoid *Arloa:* Anat.
- Tratamendu:** iz. Gaixotasun, asaldu edo lesio bat sendatzeko, arintzeko nahiz hari aurre egiteko eskainitako arreta eta zainketak. Hainbat tratamendu mota daude: tratamendu aktiboa, sendatzeko; tratamendu aringarria, mina eta angustia baretzeko; tratamendu profilaktikoa, gaixotasun edo asalduraren bati aurrea hartzeko; tratamendu kausala, gaixotasunaren kausa edo zergatia argitzea. Era berean, sendagai bidezkoa, kirurgikoa edota laguntzazkoa izan daiteke tratamendua. *ES:* Tratamiento *FR:* Traitement *EN:* Treatment *Arloa:* Med.
- Tratamendua eman:** ad. Ikus 'tratatu'.
- Tratamendua jarri:** ad. Ikus 'tratatu'.
- Tratatu:** ad. Gaixo bat nahiz eritasun bat sendatzeko, hainbat bide edo metodo erabili. *ES:* Tratar *FR:* Traiter *EN:* To treat *Arloa:* Med.
- Trauma:** iz. Bizitako esperientzia gogor baten —emozio-shock handi bat— ondoriozko lesio psikikoa; aldaketa psikopatologiko iraunkorra dakar. *ES:* Trauma *Arloa:* Psikol.
- Traumatiko:** izond. Traumatismoari dagokiona. *ES:* Traumático *FR:* Traumatique *EN:* Traumatic
- Traumatismo:** iz. Kanpo-eragileek, agente mekani-koek, fisikoek edo kimikoek eragindako barne-nahiz kanpo-lesioa. *ES:* Traumatismo *FR:* Trauma *EN:* Trauma *Arloa:* Med.
- Traumatologia:** 1. iz. Medikuntzaren adarra; traumatismoen azterketaz eta tratamenduaz arduratzen da. 2. iz. Kirurgia-espezialitatea; zaurien, lesioen eta haien ondoriozko ezintasunen tratamenduaz arduratzen da. *ES:* Traumatología *FR:* Traumatologie *EN:* Traumatology *Arloa:* Med.
- Traumatologo:** iz. Traumatologian aditua den sendagilea. *ES:* Traumatólogo *FR:* Traumatologue *EN:* Traumatologist *Arloa:* Med.
- Trebakuntza:** iz. Ikus 'gaikuntza'.
- Trenkada:** iz. Ikus 'septu'.
- Trepanatu:** ad. Garezurra zein beste hezur bat zulatu, helburu diagnostiko nahiz sendagarriekin. *ES:* Trepanar *FR:* Trépaner *EN:* To trepan *Arloa:* Med.
- Trepanazio:** iz. Garezur-pareta zulatzeko ebakuntza. Trepano izeneko kirurgia-tresnaz (zilindro-itxurako zerraz) egiten da, burezuraren barneko presioa gehiegizkoa denean. *ES:* Trepanación *FR:* Trépanation *EN:* Trephination *Oharrak:* Gaur egun, ebakuntza kirurgikoetan egiten da, baina, antzina, errito-zeremonietan egiten zen. *Arloa:* Med.
- Trepano:** iz. Kirurgia-tresna; zilindro-itxurako zerra da, eta hezurak zulatzeko eta haien zatiren bat mozteko erabiltzen da. *ES:* Trépano *FR:* Trépan *EN:* Rephine *Arloa:* Med.
- Tresneria:** iz. Ekintza jakin baterako beharrezkoa den tresna multzoa. *ES:* Instrumental *FR:* Instrumental *EN:* Instrumental
- Trigono:** 1. iz. Triangelua. 2. iz. Gernu-maskuriaren behealdeko eta barrualdeko gunea, triangelu-itxurakoa; ureterren sarreran eta maskuri-lepoaren artean dago. 3. iz. Nerbio-ehun zurizko xafla, triangelu-itxurakoa. Garuneko gorputz kailukararen azpian eta hirugarren bentrikularen azpian dago. *ES:* Trígono *FR:* Trigone *EN:* Trigone *Arloa:* Anat.
- Trikinosi:** iz. *Trichinella spiralis* espezieko bel-darrek organismoan eragindako bizkarroi-gaixotasuna. Kutsatutako haragia, bereziki txerriarena, jatean hartzen da. Harrak linfa-hodietara eta zainetara igarotzen dira, eta horietatik giharretara, giharretan finkatu eta beldar berriak eratzen. Gaitz larria da; hasieran goragalea, oinazea eta beherakoa ditu ezaugarri, baina, trikinak giharretaraino iritsi ahala, sukarra, akidura, giharretako oinaze saminak, eosinofilia, edemak, artegasuena eta lorik eza agertzen dira. *ES:* Triquinosis *FR:* Trichinose *EN:* Trichinosis *Arloa:* Med.

- Trikoma:** 1. iz. Ile baten antzeko egitura harikara. 2. iz. Ilez, gantz-isurkinez, hautsez eta zikinkeriaz osatutako multzoa; ileko hainbat bizkarroiren hazkundera ahalbidetzen du. *ES:* Tricoma *FR:* Trichome *EN:* Trichome
- Trikotomia:** iz. Hirutan banatzea; prozesu bat, azalpen bat edo irudi bat, esate baterako. Kirurgian, ebakuntza egin behar den inguruko bizarra kentzea. *ES:* Tricotomía *FR:* Trichotomie *EN:* Tricotomy
- Trikromia:** iz. Teknika fotomekanikoa; koloredun irudiak lortzeko erabiltzen da, kolore primarioak modu egokian konbinatuz. *ES:* Tricromía *FR:* Trichromie
- Trikuspide:** 1. izond. (Bihotzeko balbuletariko bati nahiz hagin bati buruz) Hiru punta dituen. 2. iz. Balbula trikuspidia: bihotzaren eskuinaldeko aurikularen eta bentrikuluaren artean dagoen balbula. *ES:* Tricúspide *FR:* Tricuspidie *EN:* Tricuspid *Arloa:* Anat.
- Trimero:** 1. izond. Hiru zatiz osatua dagoena. 2. izond. (Organo edo organismoei buruz) Antzeko hiru osagaiz osatuta dagoena. 3. iz. Hiru molekula osatuta dagoen oligomeroa. *ES:* Trímero *FR:* Trimère *EN:* Trimer *Arloa:* Biol., Kim.
- Trinko:** izond. (Solido bati buruz) Barnean hutsunerik ez duena. Hezur-chunari dagokionez, zati harroaren aurkakoa; arola ez dena. *ES:* Compacto *FR:* Compact *EN:* Compact
- Tripa:** iz. Ikus 'sabel'.
- Trisomia:** iz. Zelula edo organismo diploide baten egoera genetiko patologikoa, kromosoma gehigarri bat izaten baitu dagokion kromosoma-bikotean. *ES:* Trisomía *FR:* Trisomie *EN:* Trisomy
- Triceps gihar:** iz. Hiru buru edo faszikulu dituen giharra; besoan eta izterrean dago. *ES:* Músculo tríceps *FR:* Triceps *EN:* Triceps *Arloa:* Anat.
- Trokante:** iz. Femur hezuraren lepoaren azpialdeko goraguneetariko bakoitza. Nagusia kanpoko aldean dago; txikia, berriz, barnekoan. Zebait gihar txertatzeko funtzioa du. *ES:* Trocánter *FR:* Trochanter *EN:* Trochanter *Arloa:* Anat.
- Tronbinaren kontrako:** izlag. Ikus 'antitronbina'.
- Tronbo:** iz. Odol-hodi baten barruan sortu eta sorreragune berean geratzen den koagulua. Plaketak, fibrina, gatzapen-faktoreak eta odol-zelulak pilatzearen ondorioz eratzen da. Hodien bidea erabat buxatuta gera daiteke zenbaitetan, tronboaren ondorioz. *ES:* Trombo *FR:* Thrombus *EN:* Thrombus *Oharrak:* Zangoetan nahiz bihotzean ager daiteke; bihotzean agertuz gero, bihotzekoa eragin dezake. *Arloa:* Med.
- Tronboflebitis:** iz. Zain baten hantura; koagulu bat eratzearekin batera agertzen da sarritan. Hainbat prozesuren ondorioz gerta daiteke: odol-hodi baten hormak jasandako traumatismoa, odolaren gehiegizko gatzapena, gaizko adurak, narritadura kimikoa, kirurgia osteko odol-estasia, eserita edo zutik edota geldirik denbora luzez egotea, zain barneko kateter bat denbora gehiegiz jarrita izatea, eta abar. Azaleko zainen bateko tronboflebitisa erraz atzematen da; hodi gogorra —lokarrri antzekoa— ukitzen da, eta, presioa eginez gero, oso sentibera da. Gorritua eta beroa egon daiteke haren inguruko gunea, eta azala zurbildua, hotza eta handitua. Zain sakon-tan gertatzen denean, berriz, mina eta karranpak dira tronboflebitisaren ezaugarri nagusiak. *ES:* Tromboflebitis *FR:* Thrombophlébite *EN:* Thrombophlebitis *Arloa:* Med.
- Tronbosi:** iz. Asaldu baskularra; tronbo bat eratzen da gorputzeko odol-hodiren baten barnean, eta hodia buxatu egiten da. Hiru dira tronbosiarene eragile nagusiak: odol-hodiaren aldaketak, odol-abiadaren aldaketak eta odolaren osagaien aldaketak. Iskemia da tronbosiarene eragin zuzena. *ES:* Trombosis *FR:* Thrombose *EN:* Thrombosis *Arloa:* Med.
- Tronbozito:** iz. Ikus 'plaketa'.
- Tropismo:** iz. Organismoaren nahiz haren zati baten mugimendua; inguruko kinadene eraginez (argia, grabitatea, indarra, eta abar) gertatzen da. Positiboa ala negatiboa izan daiteke tropismoa, kinadak materia hori erakartzearen edo urruntzearen arabera. *ES:* Tropismo *FR:* Tropisme *EN:* Tropism
- Troxa:** iz. Material egokiz eginiko hersgailua, gorputzeko gunee zehatz bat egokitzeko eta berari eusteko. *ES:* Faja *FR:* Liant *EN:* Binder
- Tu egin:** ad. Ikus 'listua bota'.
- Tuberkulosi-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'tuberkuloso'.
- Tuberkulosi:** iz. Gaixotasun kutsagarria, Koch-en baziloak eragina. Gizakiari eta hainbat animalari erasaten die. Baziloa arnasbideetan nahiz digestio-hodian sartu ondoren kutsatzen da tuberkulosia. Kutsadura gertatu eta gero, ageriko sintomarik gabeko aldi bat iragan ohi da. Aldi horretan, biriketako lesioak agertzen dira, eta X izpien bidez soilik ikus daitezke horiek; gainera, nodulu linfatikoak handitu egiten dira, eta tumorrak sortzen dira. Tuberkulosiarene sintoma nagusiak dira: bularreko mina, disnea, eztula, espektorazio zornetsua, arnas hotsak, biriketako odoljarioak, sukarra, nekea, ahultasuna eta argaltzea. Bi modutara ager daiteke: era kronikoan eta era akutuan. Tratatu ezean, handitu egiten dira tuberkuluak, eta, batzuk besteekin elkartuz, tuberkulu handiak eratzen dituzte. Tuberkulu horiek birika-barrunbera askatzen dira. Tuberkulosiarene tratamendurako, hainbat antibiotiko eta kimioterapiko erabiltzen dira: azido nikotinikoaren isoniazida, estreptomizina, etanbutola, rifanpizina, eta abar. *ES:* Tuberculosis *FR:* Tuberculose *EN:* Tuberculosis *Arloa:* Med.

- Tuberkulosiaren kontrako:** izlag. (Sendagaiei buruz) Tuberkulosiaren aurka erabiltzen dena. *ES:* Antituberculoso *FR:* Agent antituberculeux *EN:* Antitubercular agent *Obarrak:* Gutxienez bi, eta gehienetan hiru medikamentu behar izaten dira biriketako tuberkulosiaren aurkako tratamenduan, eta hainbat konbinaziotan erabiltzen dira. *Adibideak:* Isoniazida, pirazinamida, rifanpizina, etambutola. *Arloa:* Med.
- Tuberkuloso:** 1. izond. Tuberkulosiari dagokiona. 2. izond. Tuberkulosia duena. *ES:* Tuberculoso *FR:* Tuberculeuse *EN:* Tuberculous
- Tuberkulu:** 1. iz. Irtengune natural txikia, hezur batean edo beste atalen batean agertzen dena. 2. iz. Tuberkulosiaren ezaugarri den lesioa. Koch-en baziloak eragiten duen masa gris-horixka eta gogorra da, gardena edo opakua; hainbat tuberkulosi-folikuluren elkarketaz eratzen da. *ES:* Tubérculo *FR:* Tubercule *EN:* Tubercle *Arloa:* Med.
- Tuberkuludun:** izond. Tuberkulu baten itxura duena, edo tuberkuluak dituena. *ES:* Tuberoso *FR:* Tubéreux *EN:* Tuberosus
- Tuberositate:** iz. Hezur bako goragune zabala; giharrak eta lotailuak txertatzeko balio du. *ES:* Tuberosidad *FR:* Tubérosité *EN:* Tuberosity *Arloa:* Anat.
- Tubulu:** iz. Ikus 'hodixka'.
- Tumefakzio:** iz. Atal baten bolumena handitzearen ondoriozko edema; tumor edo infiltrazio baten ondoriozkoa izan ohi da. *ES:* Tumefacción, tumoración *FR:* Tuméfaction *EN:* Swelling *Arloa:* Med.
- Tumor:** iz. Ehunen hazkuntza; zelulen hazkuntza etengabea eta kontrolik gabeta du ezaugarri. Gune batekoa edota inguruko egituretara hedatutakoa izan daiteke tumorra. Halaber, onbera zein gaiztoa izan daiteke. *ES:* Tumor *FR:* Tumeur *EN:* Tumor *Arloa:* Med.
- Tunika:** iz. Geruza edo mintza; organismoko hainbat egitura estaltzen ditu. *ES:* Túnica *FR:* Tunique *EN:* Tunic *Arloa:* Anat.
- Turrusta:** iz. Ikus 'zorrotada'.
- Txantilo:** iz. Ikus 'kalibragailu'.
- Txantxar:** 1. iz. Hortzetako dentinari eta esmalteari erasaten dien asaldia. Mamia usteltzea dakar, eta gune hori desegitea eragiten du. Azidoa ekoizten duten bakterioen eraginez gertatzen da. 2. iz. Hezurretako molekula-nekrosia; hezurra bigundu eta kolorgetu egiten da, eta porotsu bihurtzen. Periostioko eta inguruko ehunetako hantura kronikoa gertatzen da, eta likidoz betetako zorne-zorro bat eratzen. *ES:* Caries *FR:* Carie *EN:* Caries *Arloa:* Med.
- Txantxartu:** ad. Txantxarra sortu, txantxarrak jo. *ES:* Cariar
- Txartu:** ad. Ikus 'okerragotu'.
- Txartze:** iz. Ikus 'okerragotze'.
- Txegoste:** iz. Ikus 'digestio'.
- Txepeltasun:** iz. Ikus 'ahuldade'.
- Txertaketa:** iz. Txertoa jartzea; pertsonaren immunitatea lortzeko egiten da. *ES:* Vacunación *FR:* Vaccination *EN:* Vaccination
- Txertatu:** 1. ad. Ehun bizi bat nahiz haren zati bat ezarri lesionatuta edo gaixo dagoen gorputz atal batean; helburu terapeutikoa du. *ES:* Injertar *FR:* Greffer *EN:* To graft *Arloa:* Med. 2. ad. Landatu, implantatu. Pertsona nahiz animalia bati gai organiko zein ez-organiko bat ezarri. Esate baterako, organo bat edo taupada-markagailu bat. *ES:* Implantar *FR:* Implanter *EN:* To implant *Arloa:* Med. 3. ad. Txertoa jarri. Norbaiti immunitatea eman gaixotasun baten aurrean, indargabetutako mikroorganismoak organismoan sartuz. *ES:* Vacunar *FR:* Vacciner *EN:* To vaccinate *Arloa:* Med.
- Txertatzaile:** 1. iz. Txertatzen duen pertsona. *ES:* Injertador 2. iz. Txertoa jartzen duen pertsona. *ES:* Vacunador
- Txertatze:** 1. iz. Gihar, lotailu eta tendoi baten atxikidura estua, bereziki hezurrarekikoa. 2. iz. Anatomian, finkatze-lekua; esate baterako, mugitzen den hezur batean gihar bat finkatzen den gunea. *ES:* Inserción *FR:* Insertion *EN:* Insertion *Arloa:* Anat. 3. iz. Ebakuntza kirurgikoa; ehun edo organo zati bat gorputzeko beste ehun batean ipintzea. Egitura-akats bat konpontzeko egiten da. Aldi baterako (erredura handietan) zein betiko izan daiteke txertatzea. Norberaren gorputzetik (autoinjertoa), egitura genetikoko bereko beste banako batengandik (homoinjertoa), edo beste espezie bateko banako batengandik (heteroinjertoa) erauzia izan daiteke ehun edo organo hori. *ES:* Injerto *FR:* Greffe *EN:* Graft *Arloa:* Med.
- Txerto:** iz. Indargabeturiko mikroorganismoak erabiliz egindako prestakina; immunitatea ematen du hainbat gaixotasunen aurrean. Dermis barnekoa, larruazalpekoa, aho bidezkoa edo gihar barnekoa izan daiteke. *ES:* Vacuna *FR:* Vaccin *EN:* Vaccine *Arloa:* Med.
- Txerto-ehun:** iz. Txertatzen den ehun edo organo zatia. *ES:* Injerto *FR:* Greffe *EN:* Graft *Adibideak:* Larruazala, hezurra, kartilagoa, odol-hodiak, nerbioa, giharra, kornea eta organo osoak (bihotza, giltzurruna, eta abar) ipin daitezke txerto-ehun gisa. *Arloa:* Med.
- Txertoa jarri:** ad. Ikus 'txertatu'.
- Txikitu:** ad. Txiki edo txikiago bihurtu. *ES:* Decrecer
- Txiza egin:** ad. Ikus 'pixa egin'.
- Txori:** iz. Ikus 'lupu'.
- Txorten:** iz. Ikus 'pedunkulu'.

U

.....

- Ubeldu:** iz. Kolore iluneko gunea, larruazalean agertzen dena. Larruazalpeko zelula-ehunera odola igarotzearen ondorioz edo larruazalpeko kapilarrak haustearen ondorioz gertatzen da. Hainbat eragile izan ditzake: kolpeak, hotza, eta abar. *ES:* Moradura, moratón *FR:* Echimose, bleu *EN:* Bruise
- Ubeldura:** iz. Ikus 'ubeldu'.
- Ubelune:** iz. Ikus 'ubeldu'.
- Ubula:** iz. Ahosabai bigunetik zintzilik dagoen masa haragitsu txikia. Ubula-giharrez, ehun konjuntiboz eta mukosaz eratua dago. *ES:* Úvula *FR:* Uvule, lnette *EN:* Ubula, staphyle *Arloa:* Anat.
- Ubular:** izond. Ubulari dagokiona, edo ubulan dagoena. *ES:* Uvular *FR:* Úvulaire *EN:* Uvular *Arloa:* Anat.
- Udare-formako:** izlag. Udarearen forma duena. *ES:* Piriforme *FR:* Piriforme *EN:* Piriform
- Ugaldu:** ad. Ernaldtu eta sortu; espezie baten kopurua handitu. *ES:* Procrear *FR:* Procréer *EN:* To procreate
- Ugaldu:** ad. Ugaritu. Zelulen, atalen edo organismoen biderketaz hazi. *ES:* Proliferar *FR:* Proliférer *EN:* To proliferate
- Ugalketa:** iz. Bizidun antolatuek beren antzeko beste zenbait izaki sortzeko prozesua. Espeziearen iraupena ziurtatzea du helburu. *ES:* Reproducción *FR:* Reproduction *EN:* Reproduction *Arloa:* Biol.
- Ugalketa asexual:** iz. Landareetan eta behe mailako animalietan gertatzen den ugaritze mota; organismo berriak sortzen dira gametoak elkartu gabe. *ES:* Reproducción asexual *FR:* Reproducción asexuée *EN:* Asexual reproduction *Adibideak:* Ugalketa asexualak dira: gemazioa, segmentazioa eta esporen eraketa. *Arloa:* Biol.
- Ugalkor:** izond. Ikus 'emankor'.
- Ugal-sistema:** iz. Ugalketan parte hartzen duten organoen multzoa. Emakumezkoen eta gizonezkoen gonadek, konduktuek eta guruinek, eta kanpoko genitalek osatzen dute. *ES:* Sistema reproductor *FR:* Appareil génital *EN:* Reproductive system *Arloa:* Anat.
- Ugaltze:** iz. Ondorengoak sortzea helburu duen ugalketa-prozesua. *ES:* Procreación *FR:* Procréation *EN:* Procreation
- Ugatz-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'mamarío'.
- Ugatz:** iz. Ikus 'bular'.
- Ugatz kendu:** ad. Ikus 'bularra kendu'.
- Ugatz-guruin:** iz. Esnea jaria dezakeen guruina. Bi izaten dira, gorputz-enborraren goi-aurrealdean kokatuak. Larruazala eta larruazalpeko gantz-ehunak osatzen dituzte; titiburua eta areola nabarmentzen dira larruazalean. Gizonezkoetan, erabat garatu gabeak dira; emakumezkoetan, berriz, garatuak dira, baina edoskitzaroan lortzen dute garapen osoa. Azino ugariz osatuak daude ugatz-guruinak, eta lobuluxkatan biltzen dira azino horiek; lobuluxka horiek, aldi berean, lobulutan biltzen dira, eta lobuluetatik irteten dira titibururaino iristen diren hodi galaktoforoak. *ES:* Glándula mamaria
- Ugatzun:** iz. Animalia ornodun klasea; ugatzak izaitea du ezaugarri. Umeak esnea edoskiz elikatzen dira. Larruazala ilez estalia dute, homeotermoak dira, eta amaren umetokian garatu ondoren jaiozten dira umeak. *ES:* Mamífero *FR:* Mammifère *EN:* Mammal
- Uhindura:** iz. Uhin erako mugimendua. *ES:* Ondulación *FR:* Ondulation *EN:* Ondulation
- Ukabil:** iz. Esku itxia. *ES:* Puño *FR:* Poing *EN:* Fist
- Ukendu:** iz. Ikus 'pomada'.
- Ukimen-:** (Hitz elkartuetan) Ukimen-zentzumeneri dagokiona. *ES:* Táctil *FR:* Tactile *EN:* Tactile, tactual
- Ukimen:** iz. Objektuen ezaugarri ukigarriak haute-matea ahalbidetzen duen zentzumena. Larruazala da ukimenaren organoa; eskuia, bereziki. *ES:* Tacto *FR:* Toucher *EN:* Touch
- Ukipen-leiar:** iz. Ikus 'lentilla'.
- Ulna:** iz. Ikus 'kubitu'.
- Ultrasoinu:** iz. Segundoko 20.000 bibrazio baino gehiago dituen soinu. Mediku-erabilera ugari dituzte ultrasoinuek: fetuaren monitorizazioa, barne-organoen irudiak lortzea, eta kirurgia- eta hortz-tresnen garbiketa, besteak beste. Gehiegizko dosiek erredurak eragin ditzakete. *ES:* Ultrasonido *FR:* Ultrason *EN:* Ultrasound
- Ultzera:** iz. Larruazaleko edo mukosetako lesioa. Hantura- nahiz gaizkoadura-prozesuen ondoriozkoa izan ohi da. Ugariak dira ultzera-eragileak: traumatismoak (zauriak, marruskadurak, eta abar), eragile fisikoak (beroa, hotza, X izpiak edo bestelako irrada motak), odol-zirkulazioko asalduek, nerbio-asalduek, eritasun kutsagarriak,

- eta abar. *ES:* Úlcera, llaga *FR:* Ulcère *EN:* Ulcer *Arloa:* Med.
- Ultzeraren kontrako:** izlag. (Sendagaiei buruz) Ultzerari aurre egiteko erabiltzen dena. *ES:* Antiulceroso *FR:* Agent antiulcéreux *EN:* Antiulcerous agent *Adibideak:* Omeprazola, famotidina. *Arloa:* Med.
- Ultzeratsu:** 1. izond. Ultzerari dagokiona; ultzera duena. 2. izond. Ultzerazioak eragina. *ES:* Ulceroso *FR:* Ulcéreux *EN:* Ulcerous
- Ultzeratu:** ad. Ultzera bat eratu. *ES:* Ulcerar
- Ultzerazio:** iz. Ultzera bat eratzeko prozesua. *ES:* Ulceración *FR:* Ulcération *EN:* Ulceration *Arloa:* Med.
- Ultzeroso:** izond. Ikus 'ultzeratsu'.
- Ume:** iz. Ikus 'haur'.
- Umea izan:** ad. Ikus 'erditu'.
- Umedun:** izond. Ikus 'haurdun'.
- Umeki:** iz. Ikus 'fetu'.
- Umetoki barneko:** izlag. Umetoki barnean dagoena, edo umetoki barnean garatzen dena. *ES:* Intrauterino *FR:* Intrautérine *EN:* Intrauterine *Arloa:* Med.
- Umetoki barneko gailu:** iz. Antisorgailu mota; plastikoa erradiopakuzko tresna bat da, filamentu bakarreko buztan mehea duena, eta umetokiaren barrunbean ezartzen dena. Horrela, umetokiaren eta Fallopioren tronpen fisiologia aldatzen da, eta haurdunaldia eragozten du. 1-3 urte iraun dezake umetoki barnean. *ES:* Dispositivo intrauterino *FR:* Dispositif intra-utérin *EN:* Intrauterine device *Arloa:* Med.
- Umetoki:** iz. Emakumearen ugal-organoa. Umekia gordetzen du, obulua ernaldu denetik jaio arte. Horma gihartsuak ditu. Hainbat irtegunetik ditu umetoki-barrunbeak: beheko aldean, lepoan, bagina; goiko aldean, alde banatara kokatuak, Fallopioren tronpak. Hiru geruzaz osatua dago: endometria, miometria eta parametria. Endometria umetokiaren hormaren barneko geruza da, eta loditu eta baskularizatu egiten da haurdunaldian eta hileko zikloaren bigarren erdian, progesteronaren eraginez. Miometria umetokiaren giharrezko geruza da. Parametria, berriz, umetokiaren kanpoko geruza da. Umetokia handitu egiten da haurdunaldian; emakumea haurdun egon ezean, berriz, umetokiaren gorputzeko hormek elkar ukitzen dute. *ES:* Útero, matriz *FR:* Utérus *EN:* Uterus *Arloa:* Anat.
- Umetokiko:** izlag. Umetokiari dagokiona. *ES:* Uterino *FR:* Utérin *EN:* Uterine *Arloa:* Anat.
- Unadura:** iz. Ikus 'neke'.
- Unatu:** ad. Ikus 'nekatu'.
- Ungis:** iz. Ikus 'malko-hezur'.
- Unibitelino:** izond. Obulu bakarrari dagokiona, edo obulu bakarretik eratorria dena. *ES:* Univi-
- telino *FR:* Univitellin *EN:* Univitelline *Arloa:* Biol.
- Uniparo:** iz. Behin bakarrik erditu den emakumea. *ES:* Uníparo *FR:* Unipare *EN:* Uniparous
- Unitate higikor:** iz. Erraz garraiatzen den unitate erradiografikoa, erradiologia sailetik kanpora erabiltzeko diseinatua. *ES:* Unidad móvil *FR:* Unité mobile *EN:* Mobile unit
- Untziforme:** izond. Gako-itxura duena. *ES:* Unciforme *FR:* Unciforme *EN:* Unciform *Arloa:* Biol.
- Ur zikin:** iz. Ikus 'hondakin-ur'.
- Ur:** iz. Oxigeno atomo batez eta bi hidrogeno atomoz osaturik dagoen konposatu kimikoa. Ezinbesteko gaia da bizitzeko. *ES:* Agua *FR:* Eau *EN:* Water *Arloa:* Kim.
- Ur beltz:** iz. Biztanleriaren eta industriaren hondakinak biltzen dituen ura. *ES:* Agua fecal *FR:* Eau fécale *EN:* Black water
- Ur bigun:** iz. Kaltzio- eta magnesio-gatz gutxi (edo batere ez) dituen ura. *ES:* Agua blanda *FR:* Eau douce *EN:* Soft water *Arloa:* Kim.
- Ur desionizatu:** iz. Ioiak kendu eta gero anioirik eta katioirik gabe geratu den ura. *ES:* Agua desionizada *FR:* Eau désionisée *EN:* Deionized water *Arloa:* Kim.
- Ur destilatu:** iz. Lurrundu arte berotu eta gero beste ontzi batean kondentsatutako ura, lurrunkorrek ez diren solutuz aske dagoen ur likidoa lortzeko. *ES:* Agua destilada *FR:* Eau distillée *EN:* Distilled water *Arloa:* Kim.
- Ur oxigenatu:** iz. Hidrogeno-peroxidoa; antiseptiko modura erabil daiteke. *ES:* Agua oxigenada *FR:* Eau oxygénée *EN:* Hydrogen peroxide solution *Arloa:* Kim.
- Ur sendagarri:** iz. Helburu terapeutikoetarako erabiltzen den ur natural edo artifiziala. *ES:* Agua medicinal *FR:* Eau médicinale *EN:* Medicinal water
- Urbatu:** iz. Ikus 'baba'.
- Urdail-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'urdaileko'.
- Urdail:** iz. Digestio-hodiko organoa; hestegorriaren eta heste meharraren artean dago. Ahotik sartutako elikagaiak hestegorrian zehar igarota iristen dira urdailera, eta urdailaren hasten da digestioa; han osatutako elikadura-masa hestetara lekualdatzen da. Zenbait geruza ditu urdailak: mukosa-, azpimukosa-, gihar- eta serosa-geruzak. Odol-hodiak eta nerbioak dituzte geruza horiek. *ES:* Estómago *FR:* Stomac *EN:* Stomach
- Urdaileko:** 1. izlag. Urdailari dagokiona. 2. izlag. (Erremedioei buruz) Urdailaren onerako dena. *ES:* Estomacal, gástrico *FR:* Stomachique *EN:* Stomachic
- Urdaileko ultzera:** iz. Ikus 'urdail-ultzera'.
- Urdail-pisutasun:** iz. Urdaileko gune bateko ondoeza, pisu-sentsazio eran agertzen dena. *ES:* Pe-

- sadez de estómago *FR:* Lourdeur *EN:* Indigestion
- Urdail-ultzera:** iz. Urdaileko mukosako lesioa; gihar-geruza iragan eta urdailaren pareta zula dezake. Urdaileko ultzeraren sintomak dira: bat-bateko mina, erremina, goitikak, hematemesia eta ahulezia. Estresarekin, berragertzeko joera du. Berehala baretzen dute mina azidoen kontrako gaiek eta esneak. *ES:* Úlcera gástrica, úlcera de estómago *FR:* Ulcère gastrique *EN:* Gastric ulcer *Oharrak:* Gaur egun, ultzera *Helicobacter pylori* bakterioak eragina denean, antibiotikoak ere erabiltzen dira tratamendurako. *Arloa:* Med.
- Urduri:** izond. Nerbio-kitzikadurarako joera duena. *ES:* Nervioso
- Urduritasun:** 1. iz. Lasaitasunik eza eta ezinegona sentitzen dituenaren egoera. *ES:* Nerviosismo, excitación *FR:* Agitation *EN:* Jitters 2. iz. Psikiatrian, egoera patologikoa; emozio-intentsitatea, jarrera oldarkorra, aurrea hartzea eta suspertzea ditu ezaugarri. *ES:* Excitación
- Urea:** iz. Gai organiko ez-toxikoa; konposatu kristalino kologea da. Batez ere gernuan, eta kantidadetxikiagoan odolean, kiloan, linfan eta abarretan agertzen da. Urea gibelean sintetizatzen da, odolera pasatu, eta berehala kanporatzen da gernuaren bidez. Begi barneko likidoaren eta likido zefalorrakideoaren presioa txikitzeko erabiltzen da. Gai keratolitiko moduan ere erabiltzen da, bide topikotik. *ES:* Urea *FR:* Urée *EN:* Urea *Oharrak:* *Arloa:* Biokim.
- Uremia:** iz. Odolean urea eta beste hainbat gai nitrogenatu gehitzea ezaugarri duen gaixotasuna. Giltzurrun-gutxiegitasunak eragina izan ohi da. Uremiaren sintomak dira: goragalea, oka egitea, buruko mina, azkura, logalea, gernu-usaina hasean eta izerdian, eta abar. Zenbait kasutan, gaixoa koma-egoerara eramán dezake. Uremia sendatzeko, giltzurrunaren jarduera bere onera ekarri beharra dago (hemodialisia, giltzurrun-transplantea, eta abar eginez). *ES:* Uremia *FR:* Urémie *EN:* Uremia *Arloa:* Med.
- Ureter:** iz. Gernua giltzurrunetik maskurira darmaten gihar-zuntzeko bi hodietako bakoitza. Mugimendu peristaltikoak egiten ditu, gernua hodian barrena maskuriraino eramán ahal izateko. *ES:* Uréter *FR:* Uretère *EN:* Ureter *Arloa:* Anat.
- Uretra:** iz. Gernua maskuritik kanpora isurtzen duen hodia. Gizonezkoaren uretra maskuriaren lepotik zakilerainokoa da —16 cm inguru—. Emakumezkoarena, berriz, maskuriaren lepotik gernu-meaturainokoa —4 cm inguru—. Gizonezkoetan, uretratik esperma isurtzen da eiakulazioan, eta, maskuria hustean, gernua. *ES:* Uretra *FR:* Urètre *EN:* Urethra *Arloa:* Anat.
- Uretra-erraboila:** iz. Zakileko erraboila; uretra arolaren atal dilatatua da. *ES:* Bulbo uretral
- Urgentzia:** iz. Ikus 'larrialdi'.
- Urin:** iz. Jariakin likido fisiologikoa. Landarenahiz animalia-ehunek jariatzen dute. *ES:* Jugo *FR:* Jus *EN:* Juice *Arloa:* Biol.
- Urinario:** izond. Gernuari edo gernuaren sorrerari dagokiona. *ES:* Urinario *FR:* Urinaire *EN:* Urinary
- Urkatu:** izond. Soka batez lepotik zintzilikaturik hil dena. *ES:* Ahorcado *EN:* Hanged
- Urogenital:** izond. Ikus 'genitourinario'.
- Urologia:** iz. Medikuntzaren adarra; gizon-emakumeen gernubidearen eta gizonezkoen ugal-aparatuaren anatomiaz, fisiologiak, gaixotasunez eta tratamenduaz arduratzen da. *ES:* Urología *FR:* Urologie *EN:* Urology *Arloa:* Med.
- Urologo:** iz. Urologian aditua. *ES:* Urólogo *FR:* Urologue *EN:* Urologist *Arloa:* Med.
- Urradura:** 1. iz. Gihar-zuntz ugari bortizki haustearen ondorioa. *ES:* Desgarramiento 2. iz. Larruazaleko edo mukosetako lesioa. *ES:* Abrasión *FR:* Abrasion *EN:* Abrasion *Arloa:* Med.
- Urratu:** 1. iz. Larruazaleko narritadura, igurzketaren ondoriozkoa. *ES:* Rozadura *FR:* Irritation *EN:* Chafing 2. ad. Trinkotasun gutxiko zerbait hautsi. *ES:* Desgarrar 3. iz. Ikus 'urradura'.
- Urritasun:** iz. Akatsa edo gabezia; gizabanakoari jarduera arrunta eragozten dioten anormaltasun anatomiko, fisiologiko edo psikologikoen ondoriozkoa da. *ES:* Deficiencia *FR:* Déficience *EN:* Impairment
- Urtikaria:** iz. Larruazaleko asaldua; neurri eta forma aldakorreko pusla iragankorrak ditu ezaugarri, eta azkura ematen du. Gune batekoa edo orokortua izan daiteke. Gehienetan, ez da larria izaten, baina itomena eragin dezake laringeari erasanez gero. Oro har elikagai edo sendagairen batek eragina izan ohi den arren, intsekturen baten ziztadak ere eragin dezake urtikaria. *ES:* Urticaria *FR:* Urticaire *EN:* Urticaria *Arloa:* Med.
- Urtsu:** izond. Konposizioan ur asko duena, edo urez osatua dagoena. *ES:* Acuoso *FR:* Aqueux *EN:* Aqueous *Arloa:* Kim.
- Usaimen-:** (Hitz elkartuetan) Usaimenari dagokiona. *ES:* Olfativo *FR:* Olfactif *EN:* Olfactory
- Usaimen:** iz. Usainak hautemanarazten dituen zentzumenak; usaimen-nerbioen kitzikapenari esker betetzen du bere egitekoa. *ES:* Olfato *FR:* Odorat *EN:* Smell, olfaction
- Usaimen-nerbio:** iz. Usaimenarekin loturiko nerbio pare. Lehenengo gazezur bikotea da; hariizpi fin askok osatzen dute, usaimen-guneko mukosan adarkaturik. *ES:* Nervio olfativo, nervio olfatorio *FR:* Nerf olfactif *EN:* Olfactory nerve *Arloa:* Anat.

Usain: iz. Usaimena kitzikatzen duen lurruna edo emanazioa. *ES:* Olor *FR:* Odeur *EN:* Odor

Usain egin: ad. Ikus 'usaindu'.

Usaindu: ad. Usaina hauteman. *ES:* Oler *FR:* Sentir *EN:* To smell

Usaintsu: izond. (Edozein gairi buruz) Usaina duena. *ES:* Oloroso *FR:* Odorant *EN:* Odorous

Usin: iz. Ikus 'doministiku'.

Usin egin: ad. Ikus 'doministiku egin'.

Usteldu: ad. Ikus 'deskonposatu'.

Ustelezin: izond. Hondatzen edo deskonposatzen ez dena. *ES:* Incorruptible *FR:* Incorruptible *EN:* Untouchable

Ustelgaitz: izond. Usteltzen ez dena. *ES:* Imputrescible *FR:* Imputrescible *EN:* Imputrescible

Utero: iz. Ikus 'umetoki'.

Uteroko: izlag. Ikus 'umetokiko'.

Utrikulu: iz. Belarriko labirintoko bestibuluan dauden mintzeko bi poltsetan handiena. Egitura luzexka da; hodi erdi zirkularrekin komunikatua dago, bost zulo txoren bidez. *ES:* Utrículo *FR:* Utricule *EN:* Utricle *Arloa:* Anat.

Uzki-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'uzkiko'.

Uzki: iz. Digestio-hodia amaitzen den irekigunea, ipurdiaren erdian dagoena; uzkitik kanporatzen da digeritu gabeko janaria. Uzki inguratzen duten barneko eta kanpoko esfinterrek itxiarazten dute. *ES:* Ano *FR:* Orifice cloacal *EN:* Cloacal aperture *Arloa:* Anat.

Uzkialdeko: izlag. Ikus 'uzkiko'.

Uzkiko: izlag. Uzkiari dagokiona. *ES:* Anal *FR:* Anal *EN:* Anal

Uzkorno: iz. Ikus 'kokzix'.

Uzkurdura: 1. iz. Neurri-murrizketa; bereziki, gihar-zuntzen neurriarena. *ES:* Contracción *FR:* Contraction *EN:* Contraction 2. iz. Ikus 'kontraktura'.

Uzkurkor: izond. Luzeraz zein neurritz laburtzeko edo zenbait kinadaren aurrean biltzeko gai dena. *ES:* Contráctil *FR:* Contractile *EN:* Contractile *Arloa:* Biol.

Uzkurkortasun: iz. Uz Kurtzeko ahalmena. Bizitzeko, oinarrizko ezaugarria da. Atal anatomiko bat noranzko batean laburtu eta bestean luzatu egiten da. *ES:* Contractilidad *FR:* Contractilité *EN:* Contractility *Arloa:* Biol.

Uzkurraldi: iz. Ikus 'uzkurtze'.

Uzkurtu: 1. ad. Gihar-ehunetan bat-bateko uz-kurdura eragin. *ES:* Crispar *FR:* Crisper *EN:* To contract, to tense *Arloa:* Med. 2. ad. Zerbaiten bolumena edo luzera murriztu. *ES:* Contraer *FR:* Contracter *EN:* To contract *Arloa:* Biol.

Uzkurtze: 1. iz. Arrisku fisiko baten edo estres handiaren aurrean izaten den erreakzio arrunta. Haren ezaugarri dira: apatia, letargia, depresioa, norberarenganako atzerapena eta, kasu larrietan, katatonia eta laborria. *ES:* Retraimiento *FR:* Comportement den retrait *EN:* Withdrawal *Arloa:* Psicol. 2. iz. Zenbait giharren bat-bateko uzurdura ahul edo nahi gabekoa. *ES:* Crispación *FR:* Crispation *EN:* Crispation *Arloa:* Med.

Uztaitu: ad. Ikus 'konkurtu'.

X

- Xafla:** iz. Geruza mehea; esate baterako, hezurrezkoa. *ES:* Laminilla *FR:* Lamelle *EN:* Lamella *Arloa:* Med.
- Xantokromia:** iz. Likido zerebrospinalaren osagaia, hari kolore horia ematen diona. *ES:* Xantocromía *FR:* Xanthochromie *EN:* Xanthochromia *Oharrak:* Likido zerebrospinalaren kolore horiak nerbioguneetako odoljario zaharra adierazten du. *Arloa:* Med.
- Xantoma:** iz. Goragune edo tumor onbera; larruzalpeko geruzan garatzen da. Gehienetan, gibelaren jardueraren nahiz lipidoen metabolismoaren akatsen batek eragina izaten da. *ES:* Xantoma *FR:* Xanthome *EN:* Xanthoma *Arloa:* Med.
- Xantona:** iz. Konposatu organiko heteroziklikoa, azido salizilikoa anhidrido azetikoarekin berotuz lortzen dena. Hauts kristalino gisa edo orratz zuri gisa agertzen da. Koloreztatzaileak, lurrinak eta sendagaiak egiteko erabiltzen da. *ES:* Xantona *FR:* Xanthone *EN:* Xanthone *Arloa:* Kim.
- Xarabe:** iz. Ikus 'ziropa'.
- Xehakatu:** ad. Ikus 'xehatu'.
- Xehakatzte:** iz. Ikus 'xehatze'.
- Xehatu:** 1. ad. Ikus 'birrindu'. 2. ad. Mastekatu; janaria haginekin txikitu. *ES:* Triturar *FR:* Triturer *EN:* To triturate
- Xehatze:** iz. Gai bat hauts bihurtzea, etengabeko igurzketa bidez. *ES:* Trituración *FR:* Trituration *EN:* Trituration
- Xeroftalmia:** iz. Begiko asaldua; kornea eta konjuntiba lehorrak ditu ezaugarri. Oro har, A bitamina faltak eragiten du. *ES:* Xeroftalmía *FR:* Xérophtalmie *EN:* Xerophthalmia *Arloa:* Med.
- Xerosi:** iz. Larruzalaren lehortasunak eragindako egoera; hezetasun- edo gantz-gabezia izaten du epidermisak, eta azkura ematen du sarritan. Xerosiaren eragile izan daitezke: bainuak ohiz kanpoko maiztasunez hartzea, airearen hezetasun erlatibo baxua, iktosia, gantz-ekoizpena murriztea, eta, haren ondorioz, larruzala zahartzea. *ES:* Xerosis *FR:* Xérosis *EN:* Xerosis *Arloa:* Med.
- Xifoide:** iz. Bularrezurraren atzealdeko eta behealdeko apendizeta. *ES:* Xifoide *FR:* Xiphode *EN:* Xiphoid *Arloa:* Anat.
- Xingola:** iz. Haurrei irtetzen zaien negela, lehen hortzak jaiotzearekin batera. *ES:* Usagre *Arloa:* Med.
- Xiringa:** iz. Likidoak xurgatzeko edo likidoak presioz norabait sartzeko tresna. Zilindro-itxurako hodi batez —plastikozkoa zein beirazkoa—, enbuloaz eta orratz barne-huts batez osatua dago. *ES:* Jeringa, jeringuilla *FR:* Seringue *EN:* Syringe
- Xiringa hipodermiko:** iz. Orratz mehe barne-hutsa daraman xiringa txikia. Larruzalpean —larruzalpeko zelula-ehunean— likidoak injektatzeko prestatu dago. *ES:* Jeringa hipodérmica *FR:* Seringue hypodermique *EN:* Hypodermic syringe
- Xiringa-orratz:** iz. Xiringaren muturrean jartzen den orratza. *ES:* Aguja de jeringuilla
- Xiringatu:** ad. Xiringaz injektatzea. *ES:* Jeringar *FR:* Seringuer *EN:* To syringe
- Xiringaz sartu:** ad. Ikus 'xiringatu'.
- Xixku-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'besikular'.
- Xixku:** iz. Zaku- edo poltsa-itxura duen organoa; airez nahiz likidoz bete egoten da. *ES:* Vesícula *FR:* Vésicule *EN:* Vesicle *Arloa:* Anat.
- Xurgagailu:** iz. Gorputzeko barrunbeetatik gaiak xurgapen bidez ateratzen dituen tresna. Presio negatiboa izan ohi du. *ES:* Aspirador *FR:* Aspirateur *EN:* Aspirator *Adibideak:* Xurgagailuak dira xiringa hipodermikoak, xiringa garbitzaileak eta enbulo-ponpak.
- Xurgatu:** 1. ad. Gaiak barneratu. 2. ad. Ehun bati igorri zaion energia erradiatzailea gehitu; xurgatutako erradioaktibitate-dosiak baldintzatzen du ekintza hori. *ES:* Absorber *FR:* Absorber *EN:* To absorb *Oharrak:* Sendagai batzuk hesteetan xurgatzen dira.
- Xurgatzaile:** izond. (Batez ere odol-hodiei eta linfa-hodiei buruz) Xurgatzeko gaitasuna duena. *ES:* Absorbente *FR:* Absorbant *EN:* Absorbent
- Xurgatze:** iz. Ikus 'aspirazio'.

Z

Zabaldu: 1. ad. Ikus 'hedatu'. 2. ad. Ikus 'dilatatu'.
Zabalgailu: iz. Ikus 'espekulu'.

Zabalkuntza: 1. iz. Ikus 'dilatazio'. 2. iz. Ikus 'hedatze'.

Zabaltze: iz. Ikus 'hedatze'.

Zaharkitu: ad. Ikus 'zahartu'.

Zahartu: ad. Zahar bihurtu; zahar-itxura hartu edo eman. *ES:* Envejecer *FR:* Vieillir *EN:* To get old

Zahartzaro: iz. Giza bizitzaren azken zatia, heldutasunaren ondokoa; gutxi gorabehera 60 urte bete ondoren hasten da. Zahartzaroaren ezaugarri nagusiak dira: funtzio fisiologikoak eta psikologikoak ahultzea, ehunetako eta organoetako aldaketa atropikoak, eta, oro har, gizakiarengan eragina duten kanpoko faktoreetara egokitzeko gaitasuna gutxitzea. Gizakiari zahartzaroak eragiten dizkion ondorioen artean daude: azala zimurtzea, hezurak hauskor bihurtzea, giltzaduren malgutasuna galtzea, ikusmenaren eta entzumenaren galera, zainak gogortzea, oroimena galtzea eta, horrenbestez, adimen-bizkortasuna zurruntzea. *ES:* Senectud *FR:* Vieillesse *EN:* Old age

Zahartzaroko inboluzio: iz. Adinaren eraginez organoek jasaten dituzten aldaketan multzoa; ehunak eta organoak pixkanaka endekatzea dakar. *ES:* Involución senil *FR:* Involution sénile *EN:* Senile involution *Arloa:* Med.

Zahartzte: iz. Denborak bizidunengan eragiten duen aldaketa multzoa. Zelulek normal funtzionatzeko duten ezintasunagatik nahiz hiltzen diren edo desegoki funtzionatzen duten zelulak ordezkatzeko dituzten zelula berriak eratzeko ezintasunagatik gertatzen da. *ES:* Envejecimiento *FR:* Vieillesse *EN:* Aging

Zahi: iz. Epitelio hilez osatutako material ezkatatsua; buruko larruazalean edo ilearen jaioguneetan sortzen da. Dermatitis seboreikoaren ageraldi arina izan daiteke; xanpu keratolitikoa gomendatzen da tratamenduan. *ES:* Caspa *FR:* Pellicule *EN:* Dandruff

Zain-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'zainetako'.

-zain: (Hitz eratorrietan) Ikus 'zaintzaile'.

Zain: iz. Odola kapilarretatik bihotzera bideratzen duen odol-hodia. Hiru geruzaz osatuta daude zainak: barnekoa edo endoteliala, erdikoa eta kanpokoak. Odola itzultzea oztopatzen duten bal-

bulak daude zainen barruan. Zainek arteriek baino geruza finagoak dituzte, eta arteriak baino elastikoagoak dira. *ES:* Vena *FR:* Veine *EN:* Vein *Arloa:* Anat.

Zain barneko: izlag. Zainaren barnealdeari dago-kiona, edo zainaren barnean dagoena; esate bate-rako, tronbo bat, injekzio bat, kateter bat, eta abar. *ES:* Endovenoso, intravenoso *FR:* Intravei-neux *EN:* Intravenous

Zain barneko injekzio: iz. Zain batean ipintzen den injekzio hipobolemikoa; sendagai-dosi bakar bat emateko egiten da. *ES:* Inyección intravenosa *FR:* Injection intraveineuse *EN:* Intravenous injection *Arloa:* Med.

Zain basiliko: iz. Besoan dauden bi zain azalekoe-tariko bat; besaurrearen alde kubitalean hasi, eta atzeko azaletik igarotzen da norabide proxima-lean. Zain humeralarekin batu, eta besapeko zai-na osatzen du. *ES:* Basilica *FR:* Veine basilique *EN:* Basilic vein *Arloa:* Anat.

Zainartatu: iz. Ikus 'luxazio'.

Zainbildu: iz. Ikus 'barize'.

Zaindu: ad. Norbaitez edo zerbaitez arduratu, kal-terik edo ezbeharririk gerta ez dakion. *ES:* Cuidar

Zainetako: izlag. Zain bati dagokiona. *ES:* Venoso-a *FR:* Veineux *EN:* Venous *Arloa:* Anat.

Zainketa intentsiboko unitate: iz. (ZIU) Ospitale-unitatea; han ospitaleratzten dira zaintza estua behar duten gaixoak, beharrezkoa duten denboran. Arreta intentsiboko unitateak zainketarako tresna sofistikuak ditu, eta zainketa bereziak eskaintze-ko prestatuak daude hango langileak. *ES:* Unidad de cuidados intensivos *FR:* Service de soins intensifs *EN:* Intensive care unit *Arloa:* Med.

Zain-odol: iz. Kolore gorri iluneko odola, ezker-bentrikulutik irten eta eskuin-aurikulara itzuli bitartean desoxigenatutakoa. Gorputzeko organo guztietatik biriketara doan odola da; hondakinak eta karbono dioxidoa dauzka. *ES:* Sangre venal, sangre venosa *FR:* Sang veineux *EN:* Venous blood

Zaintiratu: iz. Ikus 'bihurritu'.

Zaintzaile: iz. Zerbait edo norbait zaintzen duen pertsona. *ES:* Cuidador

Zakil: iz. Gizonezkoen ugal-organo zutikorra, pu-biseko sinfisiaren aurreko eta kanpoko aldean dagoena. Gernua kanporatzea eta esperma baginara edo umetoki-lepora eramatea da zakilaren

- funtzioa. *ES:* Pene, falo *FR:* Pénis *EN:* Penis *Arloa:* Anat.
- Zakil-moko:** iz. Ikus 'glande'.
- Zaku:** iz. Poltsa-itxura duen organo nahiz barrunbea; horma bigunez inguratua egon ohi da. Liki-doz betea egoten da sarritan, eta irekigunez hornitua zein irekigunerik gabea izan daiteke. *ES:* Saco *FR:* Sac *EN:* Sac *Arloa:* Anat.
- Zaldar:** iz. Ikus 'gurintxo', 'furunkulu'.
- Zale:** izond. Ikus 'menpeko'.
- Zalu:** izond. Ikus 'malgu'.
- Zalutasun:** iz. Ikus 'malgutasan'.
- Zango:** iz. Beheko gorputz-adarraren zatia, belau-naren eta oinaren artekoa. Tibia edo berna-hezurra eta peronea dira zangoaren eskeletoa osatzen duten hezurak. *ES:* Pierna *FR:* Jambe *EN:* Leg *Arloa:* Anat.
- Zango-bizkar:** iz. Ikus 'bernazaki'.
- Zango-sagar:** iz. Zangoaren atzeko zatia; bereziki, gune popliteoaren beheko aldean dagoen zati mamitsua. Bikieki eta soleoak osatzen dute. *ES:* Pantorrilla *FR:* Mollet *EN:* Calf *Arloa:* Anat.
- Zapaldu:** izond. (Gorputz-eskualde bati buruz) Gorputz-egitura bat inguratzen duten azalen azpitik zanpatua gelditu dena. *ES:* Deprimido *FR:* Déprimé *EN:* Depressed
- Zapore:** iz. Gorputz batek dastamen-organoan eragiten duen sentsazioa. *ES:* Sabor *FR:* Saveur *EN:* Taste
- Zaragar:** iz. Ikus 'hazteri'.
- Zarakar:** iz. Kanpoko geruza gogorra, jariakin lehorrez (odola, zornea, serositatea) osatutako materia solidoa, batez ere. *ES:* Costra *FR:* Croûte *EN:* Crust
- Zarakardun:** izond. Zarakarrak dituen. *ES:* Costroso *EN:* Scabby
- Zarakartsu:** izond. Ikus 'zarakardun'.
- Zarrastatu:** ad. Ikus 'tarratatu'.
- Zartatu:** ad. Ikus 'pitzatu'.
- Zati:** iz. Hezur hautsi baten puska bakoitza. *ES:* Fragmento *FR:* Fragment *EN:* Fragment
- Zatiketa:** iz. Ikus 'eszisio'.
- Zauri:** iz. Larrazala haustea eragiten duen edozein lesio fisiko. Istripuz gertatzen da, gehienetan. *ES:* Herida *FR:* Plaie *EN:* Wound
- Zauririk gabe:** adlag. Ikus 'kalterik gabe'.
- Zauritu:** izond. Tratu txarrak jaso dituen; egoera fisiko edo moral txarrean dagoena. *ES:* Maltrecho
- Zefalalgia:** iz. Buruko mina; zefalea. *ES:* Cefalalgia *FR:* Céphalalgie *EN:* Cephalalgia *Arloa:* Med.
- Zefalea:** iz. Buruko mina; hainbat jatorri izan ditzake. *ES:* Cefalea *FR:* Céphalée *EN:* Headache *Arloa:* Med.
- Zefaliko:** izond. Burukoa, edo buruari dagokiona. *ES:* Cefálico *FR:* Céphalique *EN:* Cephalic
- Zefalorrakideo:** 1. izond. Entzefaloari eta bizkarrezurmuinari dagokiena. 2. iz. Likido zefalorrakideo: Garunaren eta orno-muinaren barrunbea nahiz piamaterraren eta espazio araknoideoaren arteko gunea betetzen dituen likidoa. 100-150 ml-koa izaten da kantitatea, egoera normalean. *ES:* Cefalorraquídeo *FR:* Céphalo-rachidien *EN:* Cefalorrhachidian *Arloa:* Anat.
- Zehar-:** (Hitz elkartuetan) Gorputz bat alde batek bestera igarotzen duena, edo gorputz baten luzetarako ardatza gurutzatzen duena. *ES:* Transversal *FR:* Transversal *EN:* Transversal
- Zeharka:** adlag. Ardatz baten norabidetik alden-duz. *ES:* Transversalmente *FR:* Transversalement *EN:* Transversally
- Zeharkako:** izlag. Ikus 'zehar'.
- Zeinu:** 1. iz. Gaixotasun edo egoera baten ezaugarri objektiboa; medikuak atzematzen du. Zeinu asko sintomekin batera agertzen dira. *ES:* Signo *FR:* Signe *EN:* Sign *Oharrak:* Sukarra da hainbat prozesutan agertzen den zeinu bat. 2. iz. Ikus 'seinale', 'arrasto'.
- Zeloma:** iz. Enbrioiaren gorputzean dagoen barrunbea, somatopleuraren eta esplaknopleuraren artekoa. Zelomatik sortzen dira enborreko barrunberik garrantzitsuenak. *ES:* Celoma *FR:* Coelome *EN:* Coelom *Arloa:* Zool.
- Zelula-:** (Hitz elkartuetan) Ikus 'zelular'.
- Zelula:** iz. Ehun bizien oinarriko osagaia. Zelula eukariotoak nukleo batez, zitoplasma eta mintz zitoplasmikoak inguratzen dituen organuluz osatuak daude. *ES:* Célula *FR:* Cellule *EN:* Cell *Arloa:* Biol., Biokim.
- Zelula arteko:** izlag. Bi zelularen edo gehiagoren artean dagoena. *ES:* Intercelular *FR:* Intercellulaire *EN:* Intercellular *Arloa:* Biol.
- Zelula biko:** izlag. Ikus 'bizelular'.
- Zelula kalizakara:** iz. Ikus 'zelula kaliziforme'.
- Zelula kaliziforme:** iz. Kaliza-itxurako epitelio-zelula; mukia izaten du. *ES:* Célula caliciforme *FR:* Caliciforme *EN:* Calyciform
- Zelulabakar:** izond. (Organismoei buruz) Zelula bakar batez osatua dagoena. *ES:* Unicelular *FR:* Unicellulaire *EN:* Unicellular *Arloa:* Biol.
- Zelula-mintz:** iz. Zelula guztiek duten —bai eukariotoek, bai prokariotoek— estalki erdi iragazkor zitoplasmikoa. Zelulak bizirik irauteko oinarriko funtzioak betetzen ditu zelula-mintzak, eta zelularen eta haren ingurunearen arteko gai-trukea kontrolatzen du. *ES:* Membrana celular *FR:* Membrane cellulaire *EN:* Cell membrane
- Zelulaniztun:** izond. Ikus 'plurizelular'.
- Zelular:** izond. Zelulei dagokiena, edo zelulaz osatua dagoena. *ES:* Celular *FR:* Cellulaire *EN:* Cellular *Arloa:* Biol.

- Zelulitis:** iz. Larruazaleko infekzioa; gorritzea, mina eta hantura, eta batzuetan sukarra, ondoeza, hotzikara eta zefalea ditu ezaugarri. Antibiotikorik eman ezean, zorne-zorroak agertu eta ehunak suntsitzen dira. *ES:* Celulitis *FR:* Cellulite *EN:* Cellulitis *Arloa:* Med.
- Zeluloide:** iz. Gai plastiko sintetikoa; batik bat piroxilina eta alkanforrez osaturik dago. Odontologian eta kirurgian erabiltzen da. *ES:* Celuloide *FR:* Celluloïd *EN:* Celluloid
- Zelulosa:** iz. Landareen polisakarido nagusia. Landareen zelula-pareten egitura osatzen du, eta izadjan aurki daitekeen gai organiko ugariena da. Gizakiak ezin du digeritu, baina bai animalia belarjaleek. *ES:* Celulosa *FR:* Cellulose *EN:* Cellulose *Arloa:* Biokim.
- Zementatu:** ad. Zerbitangan zementazio-prozesua eragin. *ES:* Cementar
- Zementazio:** iz. Zementatzea, hortzetako zuloak zementoz estaltzea. *ES:* Cementación *FR:* Cimentation *EN:* Cementation
- Zementu:** 1. iz. Hortz baten sustraia estaltzen duen hezur-ehunezko egitura. 2. iz. Hortzetako zuloak estaltzeko erabiltzen den gaia. *ES:* Cemento *FR:* Ciment *EN:* Cement *Arloa:* Anat.
- Zenestesia:** iz. Hainbat organotatik datozen barne-sentsazioen multzoa. *ES:* Cenestesia *FR:* Cénesthésie *EN:* Cenesthesia *Arloa:* Med.
- Zentigradu:** iz. Temperatura-eskala; 0 °C da uraren izozte-puntua, eta 100 °C uraren irakite-puntua, itsas mailan. *ES:* Centígrado *FR:* Centigrade *EN:* Centigrade
- Zentigramo:** iz. Gramo-ehunenaren pisua; *cg* da haren sinboloa. *ES:* Centígramo *FR:* Centigramme *EN:* Centigram
- Zentimetro:** iz. Luzera-unitatea; metro-ehunenari edo 0,3937 hazbeteri dagokio. *ES:* Centímetro *FR:* Centimètre *EN:* Centimeter
- Zentrifugagailu:** iz. Ikus 'zentrifugatzaile'.
- Zentrifugatu:** ad. Konposatuaren osagaiak bereizi. Horretarako, indar zentrifugoaren eraginpean jartzen da konposatua, eta abiadura handiz birarazi. *ES:* Centrifugar *FR:* Centrifuger *EN:* To centrifuge
- Zentrifugatzaile:** iz. Laborategiko tresna; zentrifugaziorako erabiltzen da. Beirazko edo metalezko bi hodi ditu; hodi horietan, aztertu beharreko likidoa jartzen da, eta mugimendu zirkular azkarrez eragiten zaio, osagaiak banatzeko. *ES:* Centrifugador *FR:* Centrifugeuse, centrifugeur *EN:* Centrifuge
- Zentrifugatze:** iz. Ikus 'zentrifugazio'.
- Zentrifugazio:** iz. Konposatuaren osagaiak bereiztea. Horretarako, indar zentrifugoaren eraginpean jartzen da konposatua, eta abiadura handian birarazi. *ES:* Centrifugación *FR:* Centrifugation *EN:* Centrifugation
- Zentrifugazio:** iz. Nahaste nahiz isurkari baten osagaiak bereizteko prozesua; nahasturari edo disoluzioari indar zentrifugo eraginez egiten da. Zentrifugazioaren bidez, osagaiak dentsitatearen arabera bereizten dira. *ES:* Centrifugado *FR:* Centrifugation, centrifugeage *EN:* Centrifugation, spinning *Arloa:* Kim.
- Zentrifugo:** izond. (Indar bati buruz) Higikariari kanporantz —ardatzetik urrun— eragiten diona. *ES:* Centrifugo *FR:* Centrifuge *EN:* Centrifugal *Adibideak:* Mugimendu-nerbioak.
- Zentriolo:** iz. Zelula barneko organulua. Zitoplasmaren edo zelularen nukleoan egoten da. Eragina du zelularen zatiketan. *ES:* Centriolo, centrosoma *FR:* Centriole *EN:* Centriole *Arloa:* Biol.
- Zentripetu:** izond. (Indar bati buruz) Biraketa-sistema batean, higikaria biraketa-zentrorantz, ardatzerantz, bultzatzen duena; zentrifugoaren kontrakoa. *ES:* Centripeto *FR:* Centripète *EN:* Centripetal
- Zentzudun:** izond. Ikus 'zuhur'.
- Zentzumen:** iz. Gorputzen ezaugarriak hautemateko gaitasuna. Ikusmena, usaimena, entzumena, dastamena, ukimena eta grabitatearekiko sentikortasuna (oreka) dira zentzumen nagusiak. *ES:* Sentido *FR:* Sens *EN:* Sense *Arloa:* Biol.
- Zentzumen-organo:** iz. Ingurunearen ezaugarri zenbait (usaina, itxura eta kolorea, hotsa, hotz-beroa, zaporea, egitura) hautematen dituen organoa. *ES:* Organo sensorial *FR:* Organe des sens *EN:* Sensory organ
- Zentzuzko:** izlag. Ikus 'argi'.
- Zerbikal:** 1. izond. Lepokoa, edo hari dagokiona; garondokoa, edo hari dagokiona. 2. izond. Lepoaren antzeko egitura duen gune estua; esate baterako, hortz baten lepoa edo umetokiko lepoa. *ES:* Cervical *FR:* Cervical *EN:* Cervical *Arloa:* Anat.
- Zerbitzu:** iz. Erakunde edo taldea; jendearen beharrik asetzeko du helburu. *ES:* Servicio *FR:* Service *EN:* Service
- Zerebelo:** iz. Atzeko garezur-hobian dagoen entzefalo zatia; entzefalo-enborraren atzean, hain zuzen. Alboko bi hemisferioek eta *vermis* izeneko erdiko goraguneak osatzen dute. Hiru pedunkulu parek entzefalo-enborraren lotzen dute. Garuntxoaren funtzioak nahita egiten den giharekintzarekin edo -mugimendurekin lotuak daude. *ES:* Cerebelo *FR:* Cervelet *EN:* Cerebellum *Arloa:* Anat.
- Zerebral:** izond. Garunari dagokiona, edo garunaren dagoena. *ES:* Cerebral *FR:* Cérébral *EN:* Cerebral
- Zerebro:** iz. Ikus 'garun'.
- Zergati:** iz. Ikus 'kausa'.
- Zerio:** iz. Ce. Elementu kimikoa, metalikoa, lur arraroen taldekoa. Erreaktibitate handia du. Ze-

- rioren konposatu batek, oxalatoak, hainbat erabilera ditu medikuntzan: lasaigarria da, eztularen kontrakoa eta antiemetikoa. *ES: Cerio FR: Cérium EN: Cerium Arloa: Kim.*
- Zesarea:** iz. Ebakuntza mota; sabelaldeko paretan eta umetoki-paretan ebaki bana eginez fetua, plazenta eta obulu-mintzak amaren sabeletik ateratzean datza. *ES: Cesárea FR: Césarienne EN: Cesarean Oharrak:* Amaren edo fetuaren aldetik anomaliaren bat dagoenean egiten da, erditze baginala arrisksua izan daitekeen kasuetan. *Arloa: Med.*
- Zesareaz jaio:** izond. Modu naturalean jaio ez dena; amaren sabelean ebaki bat eginez ateratuko haurra. *ES: Nonato EN: Born by Caesarean*
- Zesio:** iz. Cs. Elementu kimikoa, metalikoa, alkalien taldekoa, oso biguna eta zilar kolorekoa. Izadiko gairik elektropositiboena eta erreaktiboena da. Gatz eta konposatu ugari (bromuroa, karbonatoa, sulfatoa, eta alunbreak) eratzen ditu. *ES: Cesio FR: Césium EN: Cesium Arloa: Kim.*
- Zeta:** iz. Zeta-kuskutik ateratzen den hari-formako gaia. Kirurgian erabiltzen da, zauriak josteko. *ES: Seda*
- Zetazko hari:** iz. Harizipi, gaza, kotoi zein beste materialen batez eginiko lokarri mehea; larrualzapeko ehunean edo kiste batean zehar igaroarazten da, zabalguneko edo fistula bat egiteko. *ES: Sedal FR: Séton EN: Seton Arloa: Med.*
- Zetona:** iz. Konposatu kimiko organikoa; karbonilo edo zeto talde bat du bere egituran (=CO), bi alkilo talderi lotua. Bigarren mailako alkoholen oxidazioz lortzen da. *ES: Cetona FR: Cétone EN: Ketone Arloa: Kim.*
- Zianogeno:** iz. (CN) Konposatu nitrogenatua. Gas kolorgea da, oso pozoitsua. Uretan disolbatzen da, eta azido zianhidrikoa eta azido zianikoa ematen ditu. Erabilera berezirik ez du, baina oso erabilia da ikerkuntzan, gai konposatu organiko eta ez-organikoen ezaugarriak baititu. *ES: Cianógeno FR: Cyanogène EN: Cyanogen Arloa: Kim.*
- Zianosi:** iz. Larruazalaren eta mukosen kolore urdina; bihotzeko eta biriketako gaixotasunen eraginez agertzen da batez ere, odolaren gutxiegiako oxigenazioaren ondorioz. *ES: Cianosis FR: Cyanose EN: Cyanosis Arloa: Med.*
- Zianuro:** iz. Azido zianhidrikoaren anioia, eta azido zianhidrikotik eratorritako gatzen izen orokorra. Zianuro alkalinoak oso pozoitsuak dira. Potasio eta sodio zianuroak dira gehien erabiltzen direnak. *ES: Cianuro FR: Cyanure EN: Cyanide Arloa: Kim.*
- Ziatika:** iz. Nerbio ziatikoaren hantura mingarria. Izterreko eta zangoko hipersentiberatasuna eragiten ditu, eta zangoaren beheko giharretako atrofia ere eragin dezake. Pertsona helduek nozitzen dute, batez ere. *ES: Ciática FR: Sciatalgie EN: Sciatica Arloa: Med.*
- Ziatiko:** 1. izond. Aldakari dagokiona. 2. iz. Nerbio ziatiko: Beheko gorputz-adarretako bi nerbio luzeetariko bakoitza. Sakro-plexoan du jatorria, eta izterretako, zangoetako eta oinetako giharretan zehar luzatzen da, hainbat adarkadura osatuz. Aldakako eta zangoko hainbat gihar mugiarazten ditu, eta zangoko larruazalaren sentipenak jasotzen ditu. *ES: Ciático FR: Sciatique EN: Sciatic Arloa: Anat.*
- Zientifikotasun:** iz. Zientifiko izatearen ezaugarria. *ES: Cientificidad FR: Scientificté EN: Scientificity*
- Zientzia:** iz. Behatutako fenomeno jakinei buruzko teoriak ezartzeko saiakera sistematikoa, eta ahalegin horren ondorioz lortutako ezagutza. *ES: Ciencia FR: Science EN: Science*
- Zientzialari:** iz. Zientzia edo jakintza batean diharduena. *ES: Científico FR: Scientifique EN: Scientist*
- Zifosi:** iz. Bizkarrezurraren gehiegiako kurbadura; irtengunea eratzen du bizkarrezurraren atzeko aldean. *ES: Cifosis FR: Cyphose EN: Kyphosis Oharrak:* Zifosiaren soztzaile izan daitezke, besteak beste, errakitismoa eta orno-tuberkulosia. *Arloa: Med.*
- Zigoma:** iz. Ikus 'hezur malar'.
- Zigomatiko:** izond. Zigomari dagokiona. *ES: Cigomático FR: Du malaire EN: Zygomatic Arloa: Anat.*
- Zigomorfo:** iz. Landare mota; haren ardatzetik igarotzen den plano bakarrak bi alde simetrikotan bereizten du. *ES: Cigomorfo FR: Zygomorphic EN: Zygomorphe*
- Zigoto:** iz. Bi gametoren arteko elkarketatik sortutako izaki berria. *ES: Cigoto, zigoto FR: Zygote EN: Zygote Arloa: Biol.*
- Zikin:** izond. Ikus 'ez-puru'.
- Zikintasun:** iz. Ikus 'ez-purutasun'.
- Ziklazio:** iz. Kate ireki bat ziklo bihurtzeko prozesua. *ES: Ciclación FR: Cyclisation EN: Cyclization*
- Zikliko:** izond. (Gai osatu organikoek buruz) Zikloka gertatzen dena; kate itxia duena. *ES: Cíclico FR: Cyclique EN: Cyclic*
- Ziklo:** iz. Denbora-tarte zehatzen ondoren, beti ordena berean errepikatzen den gertakari multzoa. *ES: Ciclo FR: Cycle EN: Cycle*
- Ziklotimia:** iz. Psikosi mota; mania eta depresioa txandaka agertzen dira. *Psikosi maniako-depresiboa* gisa ere ezagutzen da, aldi maniakoak eta malenkoniatsuak tartekatzen baitira. *ES: Ciclotimia FR: Cyclothymie EN: Cyclothymia Arloa: Psikiat.*
- Zilarbizi:** iz. Ikus 'merkurio'.

Zilbor-: 1. (Hitz elkartuetan) Zilborrari dagokiona. 2. (Hitz elkartuetan) Zilbor-hesteari dagokiona. *ES:* Umbilical *FR:* Ombilical *EN:* Umbilical *Arloa:* Anat

Zilbor: iz. Sabelaldeko gunea; hor elkartzen da zilbor-hestea fetuaren sabelaldearekin. Pertsona gehienetan, gune hondoratua izaten da, baina irtegunegisa ageri da zenbait kasutan. *ES:* Ombligo *FR:* Ombligo *EN:* Umbilicus

Zilbor-eten: iz. Ikus 'zilbor-hernia'.

Zilbor-hernia: iz. Sabelaldeko errai bat edo haren zati bat zilbor-eraztunetik irtetea egiten den etadura. *ES:* Hernia umbilical *FR:* Hernie ombilicale, omphalocèle *EN:* Umbilical hernia, omphalocele *Arloa:* Med.

Zilbor-heste: iz. Organo luze eta malgua; karena eta fetua lotzen ditu, eta fetuaren elikadurarako ezinbestekoak diren bi arteria eta zain bat ditu. *ES:* Cerdón umbilical *FR:* Cordon ombilical *EN:* Umbilical cord

Zilborreko: iz. Haur jaioberrietan, zilborreko sendaketa estaltzen duen lotura. *ES:* Ombligüero

Ziliar: 1. izond. Betileei edo zelulen zilioei dagokiena. 2. iz. Gorputz ziliar: Begiko geruza bas-kular loditua ezaugarri duen gorputza; irisa ko-roidearen aurreko aldearekin elkartzen du. *ES:* Ciliar *FR:* Ciliaire *EN:* Ciliary *Arloa:* Anat., Biol.

Ziliatu: izond. Zilioak dituen organo edo organismoa. Esate baterako, zenbait protozoo eta organismo hainbat epitelio-zelula. Protozoo horiek ugalketa sexuala nahiz asexuala izan dezakete. *ES:* Ciliado *FR:* Cilié *EN:* Ciliate *Arloa:* Biol.

Zilio: iz. Ile-itxurako luzakin txikiak; zenbait zelularen kanpo-azalean egoten dira. Lagungarri dira zelularen mugimenduan. *ES:* Cilio *FR:* Soies *EN:* Cilia *Arloa:* Biol.

Ziliodun: izond. Ikus 'ziliatu'.

Zimurtasun: iz. Zimurra denaren ezaugarria. *ES:* Rugosidad *FR:* Rugosité *EN:* Rugosity

Zimurtsu: izond. Zimur asko duena, edo zimurrak ezaugarri dituena. *ES:* Rugoso *FR:* Rugueux *EN:* Rugose

Zinetika: iz. Fisiologian, gorputzeko mugimenduak eragiten, geldiarazten edo aldarazten dituzten indarren azterketa. Giltzaduretan eragiten duten gihar-indarrek Newtonen legeak jarraitzen dituzte. Giharren erreakzio-indarrek eragina dute orekan eta gorputzaren mugimenduan. *ES:* Cinética *FR:* Cinétique *EN:* Kinetic *Arloa:* Kim., Fis.

Zinetiko: izond. Higidurari dagokiona; higiduran oinarritzen dena. *ES:* Cinético *FR:* Cinétique *EN:* Kinetic *Arloa:* Kim.

Zink: iz. Zn. Elementu kimiko metalikoa, zuri-urdinxka. Atmosferako hezetasunak oxidatu egiten du, eta azalean eratzen zaion geruzak babesten

du oxidazio sakonagoetatik. Oinarritzko oligoelementua da gorputzerako, eta prestakin farmazeutiko asko egiteko erabiltzen da. Proteinak prezipitatze duen gaitasunari zor dizkio zinkak bere ezaugarrietariko asko. Haren gatz asko sendagarriak edota toxikoak dira. Zinkaren gatzak lehorgarri eta antiseptiko arin gisa erabiltzen dira, besteak beste; ahotik hartuz gero, urdaileko mukosa narritatzen dute eta okadak eragiten dituzte. *ES:* Zinc, cinc *FR:* Zinc *EN:* Zinc *Arloa:* Kim.

Zintzur: iz. Ikus 'eztarr'.

Zintzur-heste: iz. Ikus 'trakea'.

Zintzur-heste: izlag. Ikus 'trakeal'.

Zintzur-korapilo: iz. Laringeko tiroide-kartilagoak lepoan eratzen duen irtegunegisa; irtenagoa izan ohi da gizonekoengan. *ES:* Nuez (de Adán) *FR:* Pomme d'Adam *EN:* Adam's apple *Arloa:* Anat.

Zintzur-sagar: iz. Ikus 'zintzur-korapilo'.

Zirineri-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'beherako'.

Zirkulatorio: izond. Zirkulazioari dagokiona. *ES:* Circulatorio *FR:* Circulatoire *EN:* Circulatory

Zirkulatu: ad. Zirkuitu baten barruan mugitu. *ES:* Circular *FR:* Rouler

Zirkulatzaile: izond. Zirkuitu baten barruan mugitzen dena. *ES:* Circulante *FR:* Circulant *EN:* Circulating

Zirkulazio-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'zirkulatorio'.

Zirkulazio: iz. Objektu edo gai baten mugimendua, ibilbide zirkular batean zehar; mugimenduan dagoen gaia berriz bere abiapuntura itzultzea ahalbidetzen du. Esate baterako, odolaren eta linfaren mugimendua organismoan. *ES:* Circulación *FR:* Circulation *EN:* Circulation

Zirkulazio-sistema: iz. Organismoko likido elikagarriak garraiatzen dituzten kanalen sarea. *ES:* Sistema circulatorio *FR:* Appareil circulatoire *EN:* Circulatory system *Oharrak:* Bi zati nagusi ditu: birika-zirkulazioa eta zirkulazio sistemikoa. *Arloa:* Anat.

Zirkuluerti-: (Hitz elkartuetan) Ikus 'zirkuluerti-formako'.

Zirkuluerti-formako: izlag. Zirkuluerti baten itxura duena. *ES:* Semicircular *FR:* Demi-circulaire *EN:* Semicircular

Zirkunboluzio: iz. Garunaren azaleko goragune bihurrietako bakoitza; ildo inguratuak daude. *ES:* Circunvolución *FR:* Circonvolution *EN:* Gyrus *Arloa:* Anat.

Zirkunflexu: izond. Arku-itxura duena. Bereziki, gorputzeko hainbat egitura inguratzen dituzten odol-hodi eta nerbioak. *ES:* Circunflexo, circunflejo *FR:* Circonflexe *EN:* Circumplex

Zirkunzidatu: ad. Ikus 'erdaindu'.

Zirkunzizio: iz. Ikus 'erdainkuntza'.

Ziropa: iz. Azukrezko disoluzio urtsu kontzentratua. Medikuntzan erabiltzen diren ziropok sen-

- dagaiak daramatzate, eta haien izena hartzen dute: kodeina-ziropa, ipekakuana-ziropa, eta abar. *ES: Jarabe FR: Sirop EN: Syrup*
- Zirrara eragin:** ad. Ikus 'hunkitu'.
- Zirraragarri:** izond. Ikus 'hunkigarri'.
- Zirrarazko:** izlag. Ikus 'emoziozko'.
- Zirrikituko:** izlag. Ehunen arteko espazioetakoa, edo haiei dagokiena. *ES: Interstitial FR: Interstitiel EN: Interstitial*
- Zirrituko:** izlag. Ikus 'zirrikituko'.
- Zirrosi:** iz. Gibelari erasaten dion endekapenezko gaixotasun kronikoa. Gibeledko lobuluak ehun zuntzuz estaliak egoten dira; parenkima, berriz, endekatu; lobuluxkak, gantzez beteak. Hainbat asaldu agertzen dira: glukogenesiarena, sendagaien eta alkoholaren metabolismoarena, bilirrubinarena, bitaminen xurgapenarena, funtzio gastrointestinalarena, hormonen metabolismoarena, eta gibelaren beste zenbait funtzioarena. Alkoholaren abusu kronikoaren ondorio izan ohi da, baina beste zenbait prozesuren ondoriozkoa ere izan daiteke; besteak beste, elikadura-gabezia, hepatitisa, eta beste zenbait infekzio. Zirrosiaren sintomak dira: goragalea, haize-mina, anorexia, pisugalera, aszitisa, kolore gutxiko gorotzak, ahulezia, sabelaldeko mina, barizeak eta angiomak. *ES: Cirrosis FR: Cirrhose EN: Cirrhosis Oharrak:* Ugari dira zirrosia eragiten duten gaitzak, baina alkoholismoa da ohikoena. *Arloa: Med.*
- Zirrotiko:** 1. izond. Zirrosiari dagokiona. 2. izond. Zirrosiak jotakoa. *ES: Cirrótico*
- Zistitis:** iz. Gernu-maskuriari eta ureterrei erasaten dien hanturazko asaldua. Mina, pixa egiteko larritasuna, maiz pixa egin beharra eta hematuria ditu ezaugarri. Zistitisaren eragile izan daitezke: bakterio-infekzioak, kalkulak eta tumorrak. *ES: Cistitis FR: Cystite EN: Cystite Arloa: Med.*
- Zisura:** 1. iz. Organo baten azaleko ildo, ez oso sakona; esate baterako, garun-hemisferioetako zirkunboluzioak banatzen dituena. 2. iz. Hemisferioarteko zisura: Garuneko bi hemisferioak banatzen dituen ildo sakona. *ES: Cisura, hendidura FR: Sillon EN: Sulcus Arloa: Anat.*
- Zita:** iz. Ikus 'hitzordu'.
- Zitazio:** iz. Norbaitekin hitzordua zehaztea. *ES: Citación FR: Citation, subpoena EN: Subpoena*
- Zitologia:** iz. Zelulen azterketa; zelulen sorrera, jatorria, egitura, funtzioak, jarduera biokimikoa eta asalduak aztertzen dira. *ES: Citología FR: Cytologie EN: Cytology Arloa: Biol.*
- Zitoplasma:** iz. Zelula bat osatzen duen gai oro, nukleoa izan ezik. Zelularen bizitzarako ezinbesteko prozesuetan parte hartzen duten zenbait organulu daude *zitosol* izeneko gaian bilduta: mitokondrioak, diktiomak, kromoplastoak, Golgi-ren aparatua eta zentrioloak. *ES: Citoplasma FR: Cytoplasme EN: Cytoplasm Arloa: Biol.*
- Zitoplasmiko:** izond. Zitoplasmakoa, edo zitoplasmari dagokiona. *ES: Citoplásmico FR: Cytoplasmique EN: Cytoplasmic*
- Zitosina:** iz. ADNren eta RNAn osagai diren lau base nitrogenatuetako bat. Pirimidinatik eratorritako molekula organikoa da. Zelula gehienetan agertzen da, era askean, kantitate txikitant bada ere. *ES: Citosina FR: Cytosine EN: Cytosine Arloa: Biokim.*
- Zitrina:** iz. *Flavonoide* kristalino kontzentratua; adrenalinarekin jarduerari laguntzen dio. Hosto berdeetan egoten da. *ES: Citrina EN: Citrin Arloa: Kim.*
- Ziurtagiri:** iz. Agiri publiko edo pribatua, gertakari baten egiazkotasuna ziurtatzen duena. *ES: Certificado FR: Certificat EN: Certificate*
- Ziurtapen:** iz. Erizaintzan, elkartean profesional baten prozedura; gizabanako tituludun batek lanbide espezializatu jakin bat egiteko beharrezko baldintzak betetzen dituela ziurtatzea. *ES: Certificación FR: Certification EN: Certification*
- Ziurtatu:** ad. Zerbait egiazkotzat jo; ziurtagiri baten bidez, gertakari baten egiazkotasuna baieztatu. *ES: Certificar FR: Certifier EN: To certify*
- Zizipaza:** iz. Mintzairaren akatsa; zazeatzea, zizoa, *s* fonema *z* ahoskatzea. *ES: Ceceo FR: Zézaïement EN: Lisp, lisping*
- Zizipaza egin:** ad. Zazeatu, *s* fonema *z* ahoskatu. *ES: Cecear*
- Ziztada:** 1. iz. Helburu jakinetarako, atal edo barrunbe batean trokar, bisturi nahiz orratz mehe bat sartzea. 2. iz. Ziztatu ondoren, larruazalean geratzen den zauria edo zuloa. *ES: Punción FR: Ponction EN: Puncture Arloa: Med.* 3. iz. Orratz edo ezten batez larruazalean egindako zauri sakon txikia. *ES: Picadura FR: Piqûre EN: Prick*
- Ziztatu:** ad. Larruazalean zauri arina egin, eztena edo punta zorrotza duen zerbaitekin. *ES: Piquer FR: Piquer EN: To bite, to itch*
- Zoldura:** iz. Ikus 'gaizkoadura'.
- Zolitasun:** iz. Ikus 'zorroztasun'.
- Zona:** iz. Hanturazko gaixotasun akutua; larruazalari erasaten dio. *Varicela-zoster* birusak eragiten du. Haren ezaugarri dira larruazaleko puslak, multzoka bilduak; eskuarki, larruazaleko nerbioaren baten ibilbidea jarraitzen dute. Saihetsen artean, begi inguruan eta lepoan agertzen dira gehienbat. *ES: Zona FR: Zona, herpès zoster EN: Zona, herpes zoster Arloa: Med.*
- Zoofilia:** iz. Asaldu psikosexuala; animaliekin lortzen da sexu-kitzikapena, eta sexu-harremanak izaten dira haiekin. *ES: Zoofilia FR: Zoophilie EN: Zoophilia Arloa: Psikiat.*

- Zoofobia:** iz. Antsietate-asaldua; animalien gaineko beldur iraunkor eta irrazionala du ezaugarri. Batez ere txakurren, sugeen, intsektuen eta saguen aurrean gertatzen da. *ES:* Zoofobia *FR:* Zoophobie *EN:* Zoophobia *Arloa:* Psikiat.
- Zorabiatu:** ad. Zorabioa izan edo eragin. *ES:* Marear *Arloa:* Med.
- Zorabio:** iz. Ondoez orokorra; gorakoak, bertigoak eta sinkoperako joera ditu ezaugarri. *ES:* Mareo *FR:* Mal de mer *EN:* Light-headedness, sea sickness *Arloa:* Med.
- Zoraldi:** iz. Ikus 'eromen'.
- Zoratu:** ad. Ikus 'erotu'.
- Zorigaitzoko:** izlag. Ikus 'saihestezin'.
- Zoritxarreko:** izlag. Ikus 'saihestezin'.
- Zornadura:** iz. Zauri edo lesio baten egoera zornetsua; zornea eratzen edo jariatzen du. *ES:* Purulencia *FR:* Purulence *EN:* Purulence *Arloa:* Med.
- Zornatu:** ad. Zauri nahiz zaldar batean zornea eratu edo kanporatu. *ES:* Supurar *EN:* To suppurate *Arloa:* Med.
- Zorne:** iz. Zolduta dauden zaurietan eratzen den likido lodi hori-zurixka, mikroorganismo eta leukozitoen hondakinez osatua. *ES:* Apostema, pus *Oharrak:* Bi osagai nagusi ditu zorneak: isurkaria (gazura) eta gai trinkoak (piozitoak, leukozito endekatuak, gantzak, gantz-azidoak eta mikroorganismoak). *Arloa:* Med.
- Zornedun:** izond. Zornea eratzen edo isurtzen duena. *ES:* Purulento *FR:* Purulent *EN:* Purulent *Arloa:* Med.
- Zorne-isuri:** iz. Ikus 'piorrea'.
- Zorne-jario:** iz. Zornea eratu eta kanporatzea; askotan gertatzen da hanturazko prozesuetan. *ES:* Supuración *FR:* Suppuration *EN:* Suppuration *Arloa:* Med.
- Zornetsu:** izond. Ikus 'zornedun'.
- Zorne-zorro:** iz. Ikus 'abzesu'.
- Zoro:** izond. Ikus 'ero'.
- Zoroetxe:** iz. Buru-eritasunak dituzten gaixoentzako egoitza; ospitale psikiatrikoa. *ES:* Casa de locos, manicomio
- Zorotasun:** iz. Ikus 'erotasun'.
- Zorri:** iz. Egun bakarrean gorputz osoa estal dezakeen bizkarroia; gunerik zikinenei erasaten die, bereziki. *ES:* Piojo *FR:* Pou du corps *EN:* Body louse
- Zorriak kendu:** ad. Pertsona edo objektu bat zorritz garbi utzi. *ES:* Despiojar *EN:* To delouse
- Zorro:** iz. Tutu-itxurako egitura; organo bat edo gorputzeko atal bat inguratzen du. *ES:* Vaina *FR:* Gaine *EN:* Sheath *Arloa:* Biol.
- Zorrotada:** iz. Zulo estu batetik (hodi baten edo iturri baten muturretik, adibidez) indarrez irtean den likido- nahiz gas-jarioa. *ES:* Chorro *FR:* Jet *EN:* Jet
- Zorroztasun:** iz. Zentzumeneren funtzionamendua. *ES:* Agudeza *FR:* Acuité *EN:* Sensitivity
- Zotin:** iz. Hots berezia; arnasmora ozena. Diafragmaren ustekabeko uzurdura bortitzaren eta horren ondoren glotisa azkar ixtearen ondoriozkoa da. *ES:* Hipo *FR:* Hoquet *EN:* Hiccup
- Zubi:** 1. iz. Hortz artifizial bati edo gehiagori eusteko metodoa; hortz artifizialak berezko hortzei nahiz inguruko sustraiei lotuz egiten da. 2. iz. Garuna, garuntxoa eta erraboila lotzen dituen organoa; entzefaloaren beheko aldean dago. 3. iz. Ehun zatia; gorputzeko organo edo egitura baten bi gune lotzen ditu. *ES:* Puente *FR:* Pont *EN:* Pons, bridge *Arloa:* Med.
- Zuhur:** izond. Zentzuz jokatzeko duena. Ezer egin aurretik ekintzak eta haien ondorioak zentzuz eta neurritz aztertzen dituena, eta arriskurik hartzen ez duena. *ES:* Cuerdo, lúcido
- Zulaketa:** iz. Mintz, ehun, organo nahiz atal baten lodiera guztia zeharkatuz egindako ustekabeko irekigunea edo zuloa, kanpoko indar batek zein barne-lesio batek eragina. *ES:* Perforación *FR:* Perforation *EN:* Perforation *Oharrak:* Ultzera batek eragin dezake urdaila zulatzea.
- Zulatu:** ad. Zerbait zeharkatuz zulo bat egin. *ES:* Perforar *FR:* Perforer *EN:* To perforate
- Zulatze:** iz. Ikus 'zulaketa'.
- Zulo:** iz. Ikus 'ebaki'.
- Zumintz:** iz. Ikus 'aloe'.
- Zunda:** iz. Barrunbe batean sartzen den hodia; gune horri buruzko informazioa lortzea, hara likidoak sartzea edo handik likidoak ateratzea ahalbidetzen du. *ES:* Sonda *FR:* Sonde *EN:* Probe *Oharrak:* Lasaigarriak hartzen ari diren gaixoekin, gernua biltzeko zunda erabiltzen da. *Arloa:* Med.
- Zunda sartu:** ad. Ikus 'zundatu'.
- Zundatu:** ad. Barrunbe batean zunda bat sartu. *ES:* Sondar *FR:* Sonder *EN:* To sound, to probe *Arloa:* Med.
- Zuntz-:** (Hitz elkartuetan) Funtsezko osagaia zuntza edo zuntzez osatutako materiala duena. *ES:* Fibroso *FR:* Fibreuse *EN:* Fibrous *Adibideak:* Zuntzeko ehun konektiboa.
- Zuntz:** iz. Egitura ez-zelular luze eta mehea; animalien eta landareen ehunetan dago. Animalien zuntza kolageno-proteinez eraturik dago nagusiki, eta ehun konektibozko hari malguak osatzen ditu horrek larruazalean eta beste zenbait organotan. *ES:* Fibra *FR:* Fibre *EN:* Fiber
- Zuntzeko:** izlag. Ikus 'zuntz-'.
Zunzdun: izond. Ikus 'zuntz-'.
Zurbil: izond. Kolore eskasa duena; kolore zurihorizta. *ES:* Pálido *FR:* Pâle *EN:* Pallid *Oharrak:* Bereziki aurpegiko larruazalaz esaten da.
Zurbildu: ad. Zurbil jarri; larruazalak ohi duen kolorea galdu edo kendu. *ES:* Palidecer, palidecer

Zurbiltasun: iz. Ehunen ez-ohiko kolore zurixka edo azaleko kolore falta; aurpegiko ehunena, be-reziki. Iragankorra ala iraunkorra izan daiteke, eta odol-zirkulazioko akats baten ondorioz ger-tatzen da. *ES:* Palidez *FR:* Pâleur *EN:* Pallor

Zuritu: ad. Ikus 'zurbildu'.

Zurrun: izond. Ikus 'tente'.

Zurrundu: ad. Ikus 'gogortu'.

Zurrunga: iz. Arnas hots zakar eta latza, loaldian ahosabai bigunaren eta aho-gingilaren dardarak eragina. *ES:* Ronquido *FR:* Ronflement *EN:* Snore

Zurruntze: iz. Ikus 'gogortze'.

Zurripada: iz. Behingoan ahoratzen edo irensten den likido kantitatea. *ES:* Sorbo *FR:* Gorgée *EN:* Gulp, sip

Zurripatu: ad. Ezpainez ukituz eta aldi berean ar-nasa hartuz, gai bat erakarri, eta ahoan barnera-tu. *ES:* Sorber *FR:* Absorber *EN:* To sip, to ab-sorb, to soak up

Zut: izond. Ikus 'tente'.

Zutikor: izond. Erektzioa lortzeko gaitasuna duena. *ES:* Érétil *FR:* Érectile *EN:* Erectile *Arloa:* Zool.

Zutikortasun: iz. Zutikorra denaren ezaugarria. *ES:* Erectilidad

Zutitu: izond. Ikus 'tente'.

Zutitzaile: izond. (Giharrei, nerbio-zentroei eta nerbio-zuntzei buruz) Erektzioa eragiten edo atal bat zurrun mantentzen duena. *ES:* Erector *FR:* Érecteur *EN:* Erecting *Arloa:* Zool.

Zutitze: iz. Ikus 'erekzio'.

Wakurzakro
SOLIK

Espainiera-euskara

A

Abdomen: Abdomen, sabelalde	Acidez: Azidotasun
Abdominal: Abdominal, sabel-, sabelaldeko	Acidificar: Azidotu
Abducción: Abdukzio	Acidímetro: Azidimetro
Abductor: Abduktore	Ácido: Azido
Aberración: Aberrazio	Ácido acético: Azido azetiko
Aberrante: Aberrante	Acido acetilsalicílico (AAS): Azido azetilsaliziliko (AAS), aspirina
Abiótico: Abiotiko	Ácido ascórbico: Azido askorbiko
Ablación: Ablazio	Ácido biliar: Behazun-azido
Abortar: Abortatu, haurra galdu, hilartu	Ácido bórico: Azido boriko
Abortivo: Abortibo	Ácido cianhídrico: Azido zianhidriko
Aborto: Abortu, abortatze, haur-galtze, hilartze	Ácido clorhídrico: Azido klorhidriko
Abrasión: Urradura, urratu	Acido desoxirribonucléico: Azido desoxirribonukleiko, ADN, DNA
Absceso: Abzesu, zorne-zorro	Ácido fluorhídrico: Azido fluorhidriko
Abscisión: Abszizio	Ácido fólico: Azido foliko
Absorbente: Xurgatzaile	Ácido fórmico: Azido formiko
Absorber: Xurgatu	Ácido fosforoso: Azido fosforoso
Abulia: Abulia	Acido graso: Gantz-azido
Abúllico: Abuliko	Acido nucleico: Azido nukleiko
Abultamiento: Irtengune, protuberantzia	Acido oleico: Azido oleiko
Abultamiento: Konkor	Acido ribonucléico: Azido erribonukleiko
Acantosis: Akantosi	Acido tartárico: Azido tartariko
Acceso: Krisialdi	Acido úrico: Azido uriko
Acceso: Sarbide	Acidosis: Azidosi
Acceso de tos: Eztul-krisi, eztulaldi	Acidulante: Azidotzaile
Accidente: Istripu	Acino: Azino
Acción: Eragin	Acinoso: Azinodun
Acete de hígado de bacalao: Bakailao-gibelaren olio	Acné: Akne
Acetábulo: Azetabulu	Acolia: Akolia
Acetato: Azetato	Acoluria: Akoluria
Acetilcisteína: Azetilzisteina	Acomodación: Egokiera
Acetilcolina: Azetilkolina	Acondroplasia: Akondroplasia
Acetonemia: Azetonemia	Acrocefalia: Akrozefalia
Acetonuria: Azetonuria	Acrocéfalo: Akrozefalo
Aciclovir: Aziklobir	Acrofobia: Akrofobia
	Acromático: Akromatiko

- Acromegalia:** Akromegalia
Acromía: Akromia
Acromión: Akromioi
ACTH: ACTH
Actitud: Jarrera
Activación: Aktibazio
Activador: Aktibatzaile
Activar: Aktibatu
Actividad: Jarduera
Acuoso: Urtsu
Acupuntura: Akupuntura
Adaptabilidad: Moldagarritasun
Adelgazamiento: Argaltze, mehartze, mehetze
Adelgazar: Argaldu, mehetu
Adenectomía: Adenektomia
Adenitis: Adenitis
Adenocarcinoma: Adenokartzinoma
Adenoma: Adenoma
Adenopatía: Adenopatia
ADH: ADH
Adherencia: Atxikidura
Adición: Mende(ko)tasun
Adictivo: Mende(ko)tasun-sortzaile
Adicto: Menpeko, zale
Adinamia: Adinamia
Adiposidad: Adipositate, gizeneri, gizentasun
Adiposis: Adiposi, gizeneri, gizentasun
Adiposo: Adiposo
Adolescencia: Adoleszentzia, nerabezaro
Adormecer: Inurritu, sorgortu, sortu
Adormecer: Sortu
Adrenalina: Adrenalina
Adrenérgico: Adrenergiko
Adsorbente: Adsorbatzaile
Adsorción: Adsortzio
Aducción: Adukzio
Aducir: Aduzitu
Aductor: Aduktore
Adulteración: Aizuntze
Adultez: Heldutasun, nagusitasun
Adventicia: Adbentizia
Aeración: Aireztapen
Aerobio: Aerobio, aerobiko
Aerofagia: Aerofagia
Aerogastria: Aerogastria
Aerógeno: Aerogeno
Aerosol: Aerosol
Afagia: Afagia
Afasia: Afasia
Afásico: Afasiko
Afección: Gaixotasun, eritasun, gaitz
Afectar: Erasan, eraso
Afectividad: Afektibitate
Afecto: Afektu
Aferente: Aferente
Afiliación: Afiliazio
Afinidad: Afinitate
Aflujo: Afluxu
Afonía: Aфонia
Afrodisíaco: Afrodisiako
Afta: Afta, aholagar
Aftosis: Aftosi
Agalactia: Agalakta
Agalla: Kuskuilu, kuku-sagar
Agar-agar: Agar-agar
Agarroamiento: Gogortze, zurruntze
Agarroar: Gogortu, sorgor geratu, sorgortu, zurrundu
Agnesia: Agenesia
Agente: Agente
Agilidad: Arintasun, bizitasun
Agitación: Aztoramen
Agitación: Irabiatze
Agitador: Irabiagailu
Agitar: Irabiatu
Aglutinación: Aglutinazio
Aglutinante: Aglutinatzaile
Aglutinar: Aglutinatu, elkartu
Aglutinina: Aglutinina
Aglutinógeno: Aglutinogeno
Agnosia: Agnosia
Agonía: Agonia, hilzori
Agonista: Agonista
Agonizante: Hil-hurren, hilzoriko
Agonizar: Azkenetan egon, hiltzearen egon, hiltzorian egon
Agorafobia: Agorafobia
Agrafia: Agrafia
Ágrafo: Agrafo
Agravar: Larriagotu, gaizkiagotu
Agresión: Agresio, eraso
Agresividad: Agresibitate
Agresivo: Agresibo, eraso-, erasotzaile, oldarkor
Agriado: Garraztu, mindu
Agrietamiento: Arraildura, pitzadura, zisura
Agrietar: Pitzatu, arraildu, zartatu
Agrio: Garraztu, azido
Agua: Ur
Agua blanda: Ur bigun
Agua desionizada: Ur desionizatu
Agua destilada: Ur destilatu
Agua fecal: Ur beltz
Agua medicinal: Ur sendagarri
Agua no potable: Edateko ur txar
Agua oxigenada: Ur oxigenatu
Agua residual: Hondakin-ur, ur zikin
Agudeza: Zorroztasun, zolitasun
Agudo: Akutu
Aguja de jeringuilla: Xiringa-orratz
Agujeta: Gihar-min
Ahogado: Itotako
Ahogo: Asfixia, itoaldi, itobehar, itolarri, itotasun

- Ahorcado:** Urkatu
Aire: Aire
Aireación: Aireztapen
Aislado: Isolatu, bakartu
Aislar: Isolatu
Alantoides: Alantoida
Albinismo: Albinismo
Albino: Albino
Albugínea: Albuginea
Albugíneo: Albugineo
Albugo: Albugo
Albumen: Albumen
Albúmina: Albumina
Albuminoso: Albumendun
Albuminuria: Albuminuria
Álcali: Alkali
Alcalimetría: Alkalimetria
Alcalímetro: Alkalimetro
Alcalinizar: Alkalinizatu
Alcalino: Alkalino
Alcalinotérreo: Lurralkalino
Alcaloide: Alkaloide
Alcalosis: Alkalosi
Alcanfor: Kanfor
Alcohol: Alkohol
Alcohol absoluto: Alkohol absolutu
Alcoholemia: Alkoholemia
Alcohólico: Alkoholdun
Alcohólico: Alkoholikatu
Alcoholimetría: Alkoholimetria
Alcoholímetro: Alkoholmetro
Alcoholismo: Alkoholismo
Alcoholizar: Alkoholiko bihurtu
Alcoholizar: Alkoholizatu
Alcoholresistente: Alkoholarekiko iraunkor
Aldosterona: Aldosterona
Alelo: Alelo
Alelomorfo: Alelomorfo
Alérgeno: Alergeno
Alergia: Alergia
Alergología: Alergologia
Alergólogo: Alergologo
Aletargar: Lozorrotu
Alexía: Alexia
Algia: Algia
Alimentación: Elikadura, mantenu
Almacenamiento: Gordetze, metatze
Almidón: Almidoi
Almorra: Hemorroide, odol-piko, odoluzki
Aloe: Aloe, belarmintz, zumintz
Alópata: Alopata
Alopatía: Alopattia
Alopático: Alopatico
Alopecia: Alopezia, burusoiltasun
Alucinación: Haluzinazio
Alucinógeno: Haluzinogeno
Alucinosis: Haluzinosi
Alveolar: Albeolar, albeolo
Alvéolo: Albeolo
Alzheimer, enfermedad de: Alzheimer-en gaixotasun
Amargo: Mingots, mikatz
Amaurosis: Amaurosi
Ambulancia: Anbulantzia
Ambulatorio: Ambulatorio
Ameba: Ameba
Amebiasis: Amebiasi
Amenorrea: Amenorrea
Ametábol: Ametabolo
Ametropía: Ametropia
Amida: Amida
Amígdala: Amigdala
Amigdalitis: Amigdalitis
Amilasa: Amilasa
Amina: Amina
Amino: Amino
Aminoácido: Aminoazido
Amitosis: Amitosi
Amnesia: Amnesia
Amniocentesis: Amniozentesi
Amniografía: Amniografia
Amnios: Amnios
Amnioscopia: Amnioskopia
Amoníaco: Amoniake
Amónico: Amoniko, amonio-
Amonio: Amonio
Amorfo: Amorfo
Amoxicilina: Amoxizilina
Ampicilina: Anpizilina
Ampolla: Anpulu
Ampolla: Baba, anpulu, maskuilo, pintz, pusla, urbatu
Amputación: Anputazio, atal-gabetze, pikatze
Amputado: Anputatu, atal-gabetu
Anabólico: Anaboliko
Anabolismo: Anabolismo
Anabolizante: Anabolizatzaile
Anaeróbico: Anaerobiko
Anaerobio: Anaerobio
Anaerobiosis: Anaerobiosi
Anafase: Anafase
Anafiláctico: Anafilaktiko
Anafilaxis: Anafilaxi
Anaforesis: Anaforesi
Anal: Uzki, uzki-, uzkialdeko
Analéptico: Analeptiko
Analgesia: Analgesia
Analgésico: Analgesiko
Análisis: Análisi
Analista: Analista
Anaplasia: Anaplasia
Anastomosis: Anastomosi
Anastomosis arteriovenosa: Arteria-zainetako anastomosi

- Anatomía:** Anatomia
Anatómico: Anatomiko
Andrógeno: Androgeno
Andrología: Andrologia
Andropausia: Andropausia
Androsterona: Androsterona
Anemia: Anemia
Anestesia: Anestesia
Anestesia epidural: Anestesia epidural, anestesia peridural
Anestesia peridural: Anestesia epidural
Anestesiari: Anestesiatu
Anestésico: Anestesiko
Anestesista: Anestesista
Aneurisma: Aneurisma
Anexo: Eranskin
Anfetamina: Anfetamina
Anfoterizina: Anfoterizina
Anfótero: Anfotero
Angina: Angina
Angina de pecho: Bularreko angina
Angiografía: Angiografia
Angiología: Angiologia
Angiólogo: Angiologo
Angioma: Angioma
Angustia: Larrimin, angustia
Anhelar: Arnasestua izan
Anhidrido: Anhidrido
Anhidro: Anhidro
Anhidrosis: Anhidrosi
Anictérico: Anikteriko
Anilina: Anilina
Anisotropía: Anisotropia
Anisótropo: Anisotropo
Ano: Uzki
Anodización: Anodizazio
Anodizar: Anodizatu
Anodo: Anodo
Anomalía: Anomalia
Anómalo: Anomalo
Anorético: Anoretiko
Anorexia: Anorexia
Anoréxico: Anorexiadun
Anoréxico: Anorexiko
Anorgasmia: Anorgasmia
Anormalidad: Anormaltasun
Anosmia: Anosmia
Anovulación: Anobulazio, obulaziorik ez
Anovulatorio: Anobulatorio
Anoxemia: Anoxemia
Anoxia: Anoxia
Anquilosis: Ankilosi
Anquilostoma: Ankilostoma
Ansiedad: Herstura, antsietate, barne-herstura, larritasun
Ansiolítico: Antsiolitiko
Antebrazo: Besaurre
Antialérgico: Alergiaren kontrako, antialergiko
Antiasmático: Asmaren kontrako, antiasmatico
Antibiótico: Antibiotiko
Anticanceroso: Minbiziaren kontrako, antikantzeroso
Anticoagulante: Koagulazioaren kontrako, anticoagulante
Anticonceptivo: Antisorgailu
Anticuerpo: Antigorputz
Antidiabético: Diabetesaren kontrako
Antidiurético: Diuresiaren kontrako, antidiuretiko
Antídoto: Antidoto
Antielectrón: Antielektroi, positroi
Antiescorbútico: Eskorbutoaren kontrako
Antiespasmódico: Espasmoen kontrako, antiespasmódiko
Antiespástico: Espasmoen kontrako, antiespasmódiko
Antifúngico: Antifungiko, antifungoso
Antifungoso: Antifungiko, antifungoso
Antígeno: Antigeno
Antigripal: Gripeareen kontrako
Antihelmíntico: Antihelmintiko
Antihemofílica (Globulina, AHG): Hemofiliaren kontrako
Antihemorrágico: Odoljarioaren kontrako, antihemorrágiko
Antihemorroidal: Hemorroideen kontrako, antihemorroidal
Antihigiénico: Higienearen kontrako, antihigieniko
Antihipertensivo: Hipertentsioaren kontrako, antihipertentsibo
Antihistamina: Antihistamina
Antihistamínico: Antihistaminiko
Antiinflamatorio: Hanturaren kontrako, antiinflamatorio
Antimicótico: Onddoen kontrako, antimikotiko
Antimicrobiano: Mikrobioen kontrako, antimikrobiano
Antimonio: Antimonio
Antioxidante: Antioxidante, antioxidatzaile, oxidazioaren kontrako
Antiparasitario: Antiparasitario, bizkarroien kontrako, parasitoen kontrako
Antipartícula: Antipartikula
Antipirético: Sukarraren kontrako, antipiretiko, antitermiko, febrifugo
Antipruriginoso: Azkuraren kontrako, antipruriginoso
Antipsiquiatría: Antipsikiatria
Antirrábico: Amorruren kontrako, antirrabiko
Antirreumático: Antirreumatiko
Antisepsia: Antisepsia
Antiséptico: Antiseptiko

- Antisifilitiko:** Antisifilitiko
Antisozial: Antisozial
Antitérmico: Sukarraren kontrako, antipiretiko, antitermiko, febrifugo
Antitetánico: Tetanosaren kontrako, antitetaniko
Antitoxina: Antitoxina, toxinen kontrako
Antitrombina: Antitrombina, trombinaren kontrako
Antituberculosis: Tuberkulosiaren kontrako, anti-tuberkuloso
Antitusígeno: Eztularen kontrako, antitusibo
Antitusivo: Eztularen kontrako, antitusibo
Antiulceroso: Ultzeraren kontrako, antiultzeroso
Antiviral: Birusen kontrako, antibiral, antibiriko, antibirus
Antivírico: Birusen kontrako, antibiral, antibiriko, antibirus
Antivirus: Birusen kontrako, antibiral, antibiriko, antibirus
Antracosis: Antrakosi
Antrax: Antrax
Antropología: Antropologia
Anular: Erastun-eri
Anuria: Anuria
Aorta: Aorta
Aórtico: Aortiko
Aortitis: Aortitis
Aortografía: Aortografia
Aparato: Aparatu
Apatía: Apatia
Apéndice: Apendize, luzakin
Apéndice cecal: Heste-sobre, apendize bermiforme, apendize ileozekal, apendize zekal
Apéndice ileocecal: Heste-sobre, apendize bermiforme, apendize ileozekal, apendize zekal
Apéndice vermiforme: Heste-sobre, apendize bermiforme, apendize ileozekal, apendize zekal
Apendicectomía: Apendizektomia
Apendicitis: Apendizitis
Apendicostomía: Apendikostomia
Apgar, Valoración de: Apgar-en zenbatespen
Apical: Apikal
Apirexia: Apirexia
Apirógeno: Apirogeno
Aplasia: Aplasia
Aplásico: Aplasiko
Apnea: Apnea
Apocrino: Apokrino
Apodia: Apodia
Apófisis: Apofisi
Apófisis pterigoide: Apofisi pterigoide
Aponeurosis: Aponeurosi
Aponeurositis: Aponeurositis
Apoplejía: Apoplexia, apoplegia, odol-kolpe
Apoplético: Apoplektiko, apoplexia-
Apósito: Apositu
Apostema: Zorne, hiro
Apraxia: Apraxia
Aprensivo: Aprentsibo
Aptitud: Gaitasun
Aracnoidactilia: Araknoidaktilia
Aracnoides: Araknoide
Arborización: Arborizazio
Arbovirus: Arbobirus
Arcada: Goragale, botagale, botagura, gonbitalarri, goralari
Areola: Areola
Arginasa: Arginasa
Arginina: Arginina
Aromático: Aromatiko
Aromatización: Aromatizazio
Aromatizar: Aromatizatu
Arrancar una muela: Hagina atera
Arritmia: Arritmia
Arrítmico: Arritmiko
Arsénico: Artseniko
Arteria: Arteria
Arteria auricular: Arteria aurikular
Arteria cólica: Kolon-arteria, arteria koliko
Arterial: Arterial
Arterialgia: Arterialgia
Arteriectomía: Arteriektomia
Arterioesclerosis: Arteriosklerosi
Arteriografía: Arteriografia
Arteriograma: Arteriograma
Arteriola: Arteriola
Arterioplastia: Arterioplastia
Arteriosclerosis: Arteriosklerosi
Arteriotomía: Arteriotomia
Arteriovenoso: Arteria-zainetako
Arteritis: Arteritis
Arteropatía: Arteriopatia
Articulación: Artikulazio, giltzadura
Articular: Artikular, artikulazioko, giltzadurako
Artralgia: Artralgia
Artrectomía: Artrektomia
Artrítico: Artritiko
Artritis: Artritis
Artritis reumatoide: Artritis erreumatoide, erreuma-artritis
Artroclasia: Artroklasia
Artrodesia: Artrodesia
Artrodesis: Artrodesia
Artroendoscopia: Artroendoskopia
Artrografía: Artrografia
Artrograma: Artrograma
Artrología: Artrologia
Artropatía: Artropatia
Artroplastia: Artroplastia
Artroscopia: Artroskopia
Artroscopio: Artroskopia
Artrrosis: Artrrosi
Artrotomia: Artrotomia

- Asbestosis:** Asbestosi
Ascariasis: Askariasi, askaridiasi
Ascaricida: Askarizida
Ascárides: Askaride
Ascaridiasis: Askariasi, askaridiasi
Ascaridiosis: Askariasi, askaridiasi
Ascitis: Aszitis
Asepsia: Asepsia
Aséptico: Aseptiko
Asexual: Asexual, sexugabe, sexu gabeko
Asfixia: Asfixia, itoaldi, itobehar, itolarri, itotasun
Asfixiar: Asfixiatu, ito
Asimetría: Asimetria
Asimilación: Asimilazio
Asintomático: Asintomatiko, sintomarik gabe
Asistolia: Asistolia
Asma: Asma, hats-bahitze
Asmático: Asmatiko
Asparaginas: Asparaginas
Aspecto: Itxura, antz, eite, tankera
Aspergillus: Aspergillus
Aspergilo: Aspergilo
Aspermia: Aspermia
Aspiración: Aspirazio, xurgatze
Aspirador: Xurgagailu
Aspirina: Aspirina
Astenia: Astenia
Asténico: Asteniko
Astereognosis: Astereognosia
Astereognosis: Astereognosia
Astigmático: Astigmatiko
Astigmatismo: Astigmatismo
Astrágal: Astragalo
Astringente: Lehorgarri, idorgarri
Astringir: Idortu
Astringir: Lehortu
Astrocitoma: Astrozitoma
Ataque: Atake, kolpe
Atavismo: Atabismo
Ataxia: Ataxia
Atelectasia: Atelektasia
Atención: Arreta
Atenuación: Indargabetze, ahultze, makaltze
Ateroma: Ateroma
Atetosis: Atetosi
Atípico: Atipiko, ez-ohiko
Atlas: Atlas
Atomización: Atomizazio
Átomo: Atomo
Atonía: Atonia
Atónico: Atoniko
Atopía: Atopia
Atóxico: Ez-toxiko
Atrabiliario: Atrabiliario
Atragantar: Kontrako eztarrira joan, eztarrian gelditu, eztarrian kokatu, kontrako eztarririk sartu
- Atresia:** Atresia
Atrio: Atrio
Atrofia: Atrofia
Atrofiar: Atrofiatu, endurtu
Atropina: Atropina
ATS (Asistente Técnico Sanitario): OLT (Osasun Laguntzaile Teknikoa)
ATT: ATT (antitoxina tetanikoa)
Audífono: Audifono
Audímetro: Audímetro
Audiodiferencia: Audiodiferentzia
Audiograma: Audiograma
Audiología: Audiologia
Audiometría: Audiometria
Auditivo: Entzumeneko
Aura: Aura
Aurícula: Aurikula
Auricular: Aurikular
Aurículo-ventricular: Aurikulu-bentrikular
Auscultación: Auskultazio
Auscultar: Auskultatu, auskultazioa egin
Autismo: Autismo
Autista: Autista
Autoanticuerpo: Autoantigorputz
Autoantígeno: Autoantigeno
Autocatálisis: Autokatalisi
Autocatalítico: Autokatalitiko
Autoclave: Autoklabe
Autoconciencia: Autokontzientzia
Autocrítica: Autokritika
Autodominio: Autokontrol
Autoerótico: Autoerotiko
Autoestima: Autoestimazio
Autofagia: Autofagia
Autogamia: Autogamia
Autógeno: Autogeno
Autoinjerto: Autoinjerto
Autoinmune: Autoimmune
Autoinmunidad: Autoimmunitate
Autoinmunitario: Autoimmunitario
Autoinmunización: Autoimmunizazio
Autoionización: Autoionizazio
Autolisis: Autolisi
Autolítico: Autolitiko
Automático: Automatiko
Automatismo: Automatismo
Automedicación: Automedikazio
Autónomo: Autonomo
Autoplastia: Autoplastia
Autopsia: Autopsia
Autorregulación: Autorregulazio
Autorregulador: Autorregulazaila
Autoscopia: Autoskopia
Autosoma: Autosoma
Autosómico: Autosomiko
Autotransfusión: Autotransfusio

Autótrofo: Autotrofo
Autovacuna: Autotxerto
Avascular: Abaskular
Aversión: Herra
Avitaminosis: Abitaminosi
Axila: Besape, galtzarbe
Axilar: Besapeko, galtzarbeko
Axis: Axis
Axón: Axoi
Ayunar: Barau egin
Ayuno: Barau
Azogar: Hidrargarismoak joa gertatu
Azufre: Sufre

B

Babinski, reflejo o signo de: Babinskiren erreflexu edo zeinu
Bacilar: Bazilar
Bacilemia: Bazilemia
Bacilo: Bazilo
Bacilo de Koch: Koch-en bazilo
Baciluria: Baziluria
Bacitracina: Bazitrazina
Bacteria: Bakterio
Bacteriano: Bakterio-
Bactericida: Bakterizida
Bactericidina: Bakteriozidina
Bacteriemia: Bakteriemia
Bacteriófago: Bakteriofago
Bacteriólisis: Bakterioliisi
Bacteriología: Bakteriologia
Bacteriológico: Bakteriologiko
Bacteriólogo: Bakteriologo
Bacteriostasis: Bakteriostasi
Bacteriostático: Bakteriostatiko
Bacterioterapia: Bakterioterapia
Bacteriuria: Bakteriuria
Baja: Baja, ezgai-agiri
Balanitis: Balanitis
Balanopostitis: Balanopostitis
Balneoterapia: Balneoterapia
Balón: Baloí
Balón de oxígeno: Oxigeno-baloí
Balsámico: Baltsamiko
Bálsamo: Baltsamo
Baño: Bainu
Barbilla: Kokots
Barbitúrico: Barbituriko
Barestesia: Barestesia
Bario: Bario
Barriga: Sabel, tripa
Bartholin, glándulas de: Bartholin-en guruinak
Bartolinitis: Bartholinitis
Base: Base, oinarri
Base pirimídica: Base pirimidiko
Basicidad: Basikotasun
Básico: Basiko
Basílica: Zain basiliko
Basofilia: Basofilia
Basófilo: Basofilo
Bazo: Bare
BCG: BCG
Behaviorismo: Behaviorismo
Belladona: Belaiki, belladona, sorgin-belar
Benceno: Bentzeno
Benigno: Onbera
Béntico: Bentiko, bentoniko
Bentónico: Bentiko, bentoniko
Beriberi: Beriberi
Betadine: Betadine, betadina
Bicarbonato: Bikarbonato
Bicarbonato de sodio: Sodio bikarbonato, sodio hidrogenokarbonato
Bicelular: Bizelular, zelula biko
Bíceps: Bizeps
Bicúspide: Bikuspide
Bidé: Bidet
Bidet: Bidet
Bífidio: Bifido, erdibitu
Bifurcación: Adarkatze
Bilateral: Bi aldeko, aldebiko
Biliar: Behazun-, behazuneko
Bilirrubina: Bilirrubina
Bilis: Behazun
Biliuria: Biliuria
Bilobulado: Bilobulatu
Bilobular: Bilobulatu
Binomial: Binomial
Bioclima: Bioklima
Bioclimático: Bioklimatiko
Bioclimatología: Bioklimatologia
Biodinámica: Biodinamika
Bioelectricidad: Bioelektrizitate
Bioelemento: Bioelementu
Bioenergético: Bioenergetiko
Bioenergía: Bioenergia
Biogénico: Biogenesiko
Biogénesis: Biogenesi
Biogeografía: Biogeografia
Bioingeniería: Bioingeniaritza
Bioluminiscencia: Biolumineszentzia
Biología: Biologia
Biológico: Biologiko
Biólogo: Biologo
Biomagnetismo: Biomagnetismo
Biometría: Biometria
Biomolécula: Biomolekula
Biónica: Bionika
Biopsia: Biopsia
Bioquímica: Biokimika

Bioquímico: Biokimikari
Bioquímico: Biokimiko
Biorritmo: Biorritmo
Biosíntesis: Biosintesi
Biota: Biota
Bioteconología: Bioteknologia
Bioteconológico: Bioteknologiko
Bioterapia: Bioterapia
Biotina: Biotina
Biotipo: Biotipo
Biotopo: Biotopo
Biparietal: Biparietal
Bíparo: Biparo
Bipartición: Erdibitze
Bipolar: Bipolar
Bisexuado: Bisexuatu
Bisexual: Bisexual, sexu bietako
Bisexualidad: Bisexualitate
Bismuto: Bismuto
Bisturí: Bisturi
Bivalente: Bibalente
Bivitelino: Bibitelino
Bizzo: Begi-okar, begizeihar, betoker, ezkel
Blastodermo: Blastodermo
Blastómero: Blastomero
Blastomyces: Blastomyces, blastomize
Blástula: Blastula
Blefaritis: Blefaritis
Blenofalmía: Blenofalmia
Blenorragia: Blenorragia
Blenorrea: Blenorrea
Boca: Aho
Boca a boca: Ahotik ahorako
Bocio: Bozio, golo
Bolo: Bolo
Bolsa: Poltsa
Bomba de cobalto: Kobalto-bonba
Bomba de hidrógeno: Hidrogeno-bonba
Boquera: Perletxe
Bordón: Heste-hari
Boro: Boro
Borrachera: Mozkorraldi
Botiquín: Botika-ontzi
Botón de fuego: Suzko botoi
Botulismo: Botulismo
Bozo: Bilo
Bradocardia: Bradikardia
Bragapañal: Pixoihal
Branquial: Brankial
Braquial: Besoko, brakial
Brazo: Beso
Brebaje: Edabe
Broca, área de: Broca-ren guna
Bromo: Bromo
Bromuro: Bromuro
Broncoadenitis: Bronkoadenitis

Broncodilatador: Bronkio-zabaltzaile
Broncoespirómetro: Bronkoespirometro
Broncoestenosis: Bronkoestenosi
Broncofonía: Bronkofonia
Broncogéno: Bronkogeno
Broncografía: Bronkografia
Broncomicosis: Bronkomikosi
Bronconeumonía: Bronkopneumonia
Broncopulmonar: Bronkio-biriketako, bronkio eta biriketako
Broncorrea: Bronkorrea
Broncoscopio: Bronkoskopio
Broncospasmo: Bronkospasmo
Broncotraqueal: Bronkio eta zintzur-hesteko
Bronquial: Bronkial
Bronquiectasia: Bronkiektasia
Bronquio: Bronkio
Bronquiolitis: Bronkiolitis
Bronquiolo: Bronkiolo
Bronquitis: Bronkitis
Brote: Agerraldi
Brote: Puja
Brucella: Brucella
Brucelosis: Bruzelosi, Maltako sukar
Brudzinski, signo de: Brudzinski-ren zeinu
Buba: Bixika
Bubón: Bubo
Bubónico: Buboniko
Bucal: Ahoko
Bulbar: Erraboilako, bulbako
Bulbo: Erraboila
Bulbo raquídeo: Bizkarrezur-erraboila
Bulbo uretral: Uretra-erraboila
Bulimia: Bulimia
Bursitis: Burtsitis
Busca (-personas): Pertsona-bilagailu
By-pass: By-pass

C

Cabello: Buruko ile
Cabestrillo: Beso-euskarri, beso-uhal
Cabeza: Buru
Cacahuete: Kakahuete
Cacosmia: Kakosmia
Cadáver: Hilotz, gorpuz
Cadera: Aldaka, mehaka, mokor
Cadmio: Kadmio
Caduca: Dezidua
Caduco: Galkor
Cafeína: Kafeina
Cagar: Kaka egin, libratu, obratu, sabela hustu
Caja del tímpano: Tinpano-kaxa
Caja torácica: Kaxa toraziko
Calambre: Kalanbre, karranpa

Calavera: Burezur	Carbónico: Karboniko
Calcáneo: Kalkaneo	Carbono: Karbono
Calcáreo: Karedun	Carbono dióxido: Karbono dióxido
Calcáreo: Kare-	Carboxílico: Karboxiliko
Calcíferol: Kaltziferol	Carboxilo: Karboxilo
Calcificación: Kaltzifikazio	Carbunco: Karbunko
Calcio: Kaltzio	Carbúnculo: Karbunko
Calcitonina: Kaltzitonina	Carburo: Karburo
Cálculo: Harri, kalkulu	Carcinogénesis: Kartzinogenesi
Cálculo biliar: Behazun-harri	Carcinógeno: Kartzinogeno
Calentura: Sukar, pìrexia	Carcinoide: Kartzinoide
Calenturiento: Sukardun	Carcinoide, síndrome: Síndrome kartzinoide
Calibrador: Kalibragailu, txantilo	Carcinoma: Kartzinoma
Callicida: Maskurren kontrako, kailuen kontrako	Carcinomatosis: Kartzinomatosi
Callo: Maskur, kailu	Cardíaco: Kardiako
Callosidad: Gogordura, maskur, kailu	Cardialgia: Kardialgia
Calmante: Aringarri, leungarri	Cardias: Kardia
Calor: Bero	Cardiófono: Kardiofono
Calor de formación: Formazio-bero	Cardiógeno: Kartiogeno
Caloría: Kaloria	Cardiografía: Kardiografia
Calórico: Kaloriko	Cardiógrafo: Kardiografo
Cama supletoria: Ohe gehigarri	Cardiograma: Kardiograma
Camilla: Anda(k)	Cardiología: Kardiologia
Camillero: Andari	Cardiólogo: Kardiologo
Campo visual: Ikuseremu	Cardiomegalia: Kardiomegalia
Canal: Kanal	Cardiomiopatía: Kardiomiopatia
Canal semicircular: Kanal erdi zirkular	Cardiomiotomía: Kardiomiotomia
Cáñamo: Kalamu	Cardiopatía: Kardiopatia
Cáncer: Minbizi	Cardioplastia: Kardioplastia
Cancericida: Kantzerizida	Cardiopulmonar: Bihotz-biriketako
Cancerofobia: Kantzerofobia	Cardiorrafía: Kardiorrafia
Cándida: Kandida	Cardiorrenal: Bihotz-giltzurrunetako
Candidiasis: Kandidiasi	Cardiorrespiratorio: Bihotz-arnasetako
Canela: Kanela	Cardioscopio: Kardioskopio
Canino: Betortz, letagin	Cardiospasma: Kardiospasmo
Cannabis indica: Cannabis indica, kalamu	Cardiotocografía: Kardiokografia
Cansar: Nekat, abaildu, akitu, unatu	Cardiotocógrafo: Kardiokografo
Cánula: Kanula	Cardiotomía: Kardiotomia
Capacitación: Gaikuntza, trebakuntza, gaitze	Cardiotomía, síndrome de: Kardiotomia-síndrome
Capilar: Kapilar	Cardiotorácico: Bihotz-bularretako
Capilar sinusoide: Kapilar sinusoide	Cardiovascular: Kardiobaskular, bihotz-hodietako
Capilaridad: Kapilaritate	Cardioversión: Kardiobertsio
Cápsula: Kapsula	Carditis: Kartiditis
Capsulectomía: Kapsulektomia	Carencia: Gabezia
Capsulitis: Kapsulitis	Carfología: Karfologia
Capsulotomía: Kapsulotomia	Cariar: Txantxartu
Caquéctico: Kakektiko	Caries: Txantxar
Caquexia: Kakexia	Carina: Karina
Cara: Aurpegi, musu	Cariotipo: Kariotipo
Caracol: Barakuilu	Carminativo: Karminatibo
Carácter: Aiurri	Carnosidad: Haragigune, haragi multzo
Caracteres sexuales: Sexu-ezaugarriak	Carnoso: Haragitsu, haragizko, mamitsu
Caracterología: Karakterologia	Caroteno: Karoteno, karotina
Carbohidrato: Karbohidrato	Carótida: Karotida
Carbonatado: Karbonatatu	Carotina: Karotina
Carbonato: Karbonatu	Carpo: Karpo

- Carpo metacarpiano:** Karpo-metakarpoko
Carraspear: Garraspera izan, eztarria garbitu
Carraspeo: Garraspera
Carraspera: Garraspera
Cartilaginoso: Kartilaginoso
Cartílago: Kartilago, kurruska
Carúncula: Karunkula
Carúncula ocular: Begi-karunkula
Casa de locos: Zoroetxe, eroetxe
Casa de socorro: Sorostetxe
Caseína: Kaseina
Caseinógeno: Kaseinogeno
Caso: Kasu
Caspa: Zahi
Castración: Irentze
Castrado: Iren
Castrador: Irentzaile
Castrar: Irendu
Catabolismo: Katabolismo
Catadióptrico: Katadioptriko
Catalasa: Katalasa
Catalepsia: Katalepsia
Cataléptico: Kataleptiko
Catálisis: Katalisi
Catalista: Katalizatzaile
Catalítico: Katalitiko
Catalizador: Katalizatzaile
Catalizar: Katalizatu
Cataplasma: Kataplasma
Cataplejía: Kataplexia
Catarata: Katarata, begi-lauso
Catarro: Hotzeri, hoztura, katarro, mafrundi, marranta
Catarroso: Katarrotsu
Catarsis: Katarsi
Catártico: Katartiko
Catatonía: Katatonia
Catatónico: Katatoniko
Catecolamina: Katekolamina
Catéter: Kateter
Cateterismo: Kateterismo
Catgut: Katgut
Catión: Katioi
Catiónico: Kationiko
Catódico: Katodiko
Cátodo: Katodo
Causa: Kausa, jatorri, zergati
Causal: Kausal, kausazko
Causante: Eragile
Cáustico: Kaustiko
Cauterio: Kauterio
Cauterización: Kauterizazio
Cauterizar: Kauterizatu
Cava: Kaba benklisi
Cavidad: Barrunbe, hutsune
Cavidad torácica: Barrunbe toraziko
Cayado: Arku, mako
Cepear: Zizipaza egin
Ceceo: Zizipaza
Cefalalgia: Zefalalgia
Cefalea: Zefalea
Cefálico: Zefaliko
Cefalorraquídeo: Zefalorrakideo
Cegar: Itsutu
Ceguera: Itsutasun, itsumen
Ceja: Bekain
Celoma: Zeloma
Célula: Zelula
Célula caliciforme: Zelula kaliziforme, kaliza-itxurako zelula, zelula kalizakara
Célula germinal: Hozzi-zelula
Celular: Zelular, zelula-
Celulitis: Zelulitis
Celuloide: Zeluloide
Celulosa: Zelulosa
Cementación: Zementazio
Cementar: Zementatu
Cemento: Zementu
Cemento dental: Hortzetako zementu
Cenestesia: Zenestesia
Centígrado: Zentigradu
Centígramo: Zentigramo
Centímetro: Zentimetro
Centrifugación: Zentrifugazio, zentrifugatze
Centrifugado: Zentrifugazio, zentrifugatze
Centrifugador: Zentrifugatzaile, zentrifugagailu
Centrifugar: Zentrifugatu
Centrífugo: Zentrifugo
Centriolo: Zentriolo
Centrípeto: Zentripetu
Centrosoma: Zentriolo
Cerebelo: Zerebelo, garuntxo
Cerebral: Zerebral, garun-, garuneko
Cerebro: Garun, zerebro
Cerio: Zerio
Certificación: Ziurtapen, egiaztapen, egiaztatze
Certificado: Ziurtagiri
Certificar: Ziurtatu, egiaztatu
Cerumen: Ezko, argizari
Cervical: Zerbikal, lepoko
Cesárea: Zesarea
Cesio: Zesio
Cetona: Zetona
Chasquido: Kraska
Cheposo: Konkordun, konkortu, lepo-okar, makotu, tontordun
Chochar: Lelotu
Chorrear: Jariatu, jariora izan, isuria izan
Chorro: Zorrotada, turrusta
Cianógeno: Zianogeno
Cianosis: Zianosi
Cianuro: Zianuro

Cianuro potásico: Potasio zianuro	Clónico: Kloniko
Ciática: Ziatika	Clonus: Klonus
Ciático: Ziatiko, mehaka-	Cloración: Klorazio
Ciclación: Ziklazio	Clorato: Klorato
Cíclico: Zikliko	Clórico: Kloriko
Ciclo: Ziklo	Cloro: Kloro
Ciclotimia: Ziklotimia	Clorofila: Klorofila
Cicuta: Astaperrexil	Clorofilico: Klorofiliko
Ciego: Itsu	Cloroformo: Kloroformo
Ciencia: Zientzia	Coagulación: Koagulazio, gatzapen
Cientificidad: Zientifikotasun	Coagulación de la sangre: Odolaren koagulazio, odolaren gatzapen
Científico: Zientzialari	Coagulante: Koagulatzaile, gatzatzaile
Cifosis: Zifosi	Coagular: Koagulatu, gatzatu, odola gatzatu
Cigomático: Zigomatiko	Coagularse la sangre: Odola gatzatu
Cigomorfo: Zigomorfo	Coágulo: Koagulu, odolbatu, odolbildu
Cigoto: Zigoto	Coágulo de sangre: Odol-koagulu
Ciliado: Ziliatu, ziliodun	Coana: Koana
Ciliar: Ziliar	Coaxial: Ardazkide
Cilio: Zilio	Cobalto: Kobalto
Cinc: Zink	Cobre: Kobre
Cinética: Zinetika	Coca: Koka, koka-landare
Cinético: Zinetiko	Cocaína: Kokaina
Cintura: Gerri	Cocainomanía: Kokainazaletasun, kokainomania
Circulación: Zirkulazio	Cocainómano: Kokainazale
Circulación sanguínea: Odol-zirkulazio	Cóccix: Kokzix, uzkorno
Circulante: Zirkulatzaile	Cóclea: Koklea
Circular: Zirkulatu	Coco: Koko
Circulatorio: Zirkulatorio, zirkulazio-	Codeína: Kodeina
Circuncidar: Erdaindu, zirkunzidatu	Coficiente intelectual: Adimen-koziente
Circuncisión: Erdainkuntza, zirkunzizio	Coenzima: Koentzima
Circunciso: Erdaindu	Cognición: Kognizio
Circunflejo: Zirkunflexu	Cognitivo: Kognitibo
Circunflexo: Zirkunflexu	Cohesión: Kohesio
Circunvolución: Zirkunboluzio	Coito: Koito, kopulazio, sexu-batze
Cirrosis: Zirrosi	Cojear: Herren egin, herrenka ibili
Cirrótico: Zirrotiko	Cojera: Herrentasun
Cirugía: Kirurgia	Cojo: Herren
Cirugía plástica: Kirurgia plastiko	Colágeno: Kolageno
Cirujano: Kirurgialari	Colapso: Kolapso
Cistitis: Zistitis	Colateral: Kolateral
Cisura: Arraildura, zisura, pitzadura	Colchicina: Kolkizina
Cisura: Zisura	Cólera: Kolerá
Cita: Hitzordu, zita	Colesterol: Kolesterol
Citación: Zitazio, dei	Colibacilo: Kolibazilo
Citología: Zitologia	Cólico: Koliko
Citoplasma: Zitoplasma	Cólico biliar: Behazun-koliko
Citoplásmico: Zitoplasmiko	Cólico nefrítico: Koliko nefritiko
Citosina: Zitosina	Coligativo: Koligatibo
Citrina: Zitrina	Colitis: Kolutis
Claustrofobia: Klaustrofobia	Collarín: Lepoko
Claustrofóbico: Klaustrofobiko	Colmillo: Betortz, letagin
Cleptómano: Kleptomano	Coloidal: Koloidal
Clítoris: Klitori	Coloide: Koloide
Cloaca: Kloaka	Colon: Kolon
Clon: Klon	Colonia: Kolonia
Clonar: Klonatu	

Colonización: Kolonizazio	Conectivo: Konektibo, konjuntibo
Colonizar: Kolonizatu	Congelación: Izozketa
Colquicina: Kolkizina	Congelar: Izoztu
Columna vertebral: Bizkarrezur	Congénito: Sortzetiko
Colutorio: Kolutorio, aho-garbitzeko	Congestión: Kongestio
Coma: Koma	Congestionar: Kongestionatu
Comadrona: Emagin	Conjuntiva: Konjuntiba
Comatoso: Komatoso	Conjuntivitis: Konjuntibitis
Comer: Jan	Conjuntivo: Konjuntibo
Comestible: Jangai	Conmoción cerebral: Garuneko kommozio
Comisura: Komisura	Connato: Sortzekide, konnatu
Comisura de los labios: Ezpain-ertz	Cono: Kono
Comisura de los párpados: Betazal-ertz	Conocimiento: Konorte, korde
Compacto: Trinko	Consanguíneo: Odolkide, odoleko
Compatibilidad: Bateragarritasun	Consanguinidad: Odolkidetasun
Complejo: Konplexu	Consciente: Kontziente, bere kordean
Complejo de Edipo: Ediporen konplexu	Constantes vitales: Bizi-konstanteak, bizi-ezaugarriak
Complejo vitamínico (B): Bitamina-konplexu	Constipado: Hotzeri, hoztura, katarro, mafrundi, marranta
Compleción: Gorpuzkera	Constipar: Hotzeriak jo, hoztu, marrantatu
Comportamiento: Portaera	Constitucional: Gorpuzkera-
Compresa: Konpresa	Constreñir: Estutu, hertsatu
Comprimido: Konprimitu	Constricción: Hertsadura, estutze, hertsaketa, kontrikzio
Comprimir: Konprimitu, hertsatu	Constrictor: Hertsatzaile
Compuesto: Konposatu	Consulta: Kontsulta
Compulsión: Konpulsio	Consultorio: Kontsultategi, kontsulta-gela, sendagilearen bulego
Comunicación: Komunikazio	Contagiar: Kutsatu
Comunicante: Komunikatzaile	Contagio: Kutsatze, kutsadura
Comunicar: Komunikatu	Contagiosidad: Kutsagarritasun
Concavidad: Ahurtasun	Contagioso: Kutsakor
Cóncavo: Ahur	Contaminación: Kutsadura
Concebir: Sortu	Contaminante: Kutsatzaile
Concentración: Kontzentrazio	Contaminar: Kutsatu
Concepción: Sortze, sorkuntza	Contener: Eutsi
Conceptivo: Sorgarri	Contracción: Uzkurdura
Concha: Kornete, maskor	Contracción muscular: Gihar-uzkurdura
Conciencia: Kontzientzia	Contracepción: Kontrazepzio
Concreción: Konkrezio	Contraceptivo: Kontrazepziozko
Condensabilidad: Kondentsagarritasun	Contráctil: Uzkurkor
Condensable: Kondentsagarri	Contractilidad: Uzkurkortasun
Condensación: Kondentsazio	Contractura: Kontraktura, uzkurdura
Condicionar: Baldintzatu	Contraer: Harrapatu
Cóndilo: Kondilo	Contraindicación: Kontraindikazio
Condritis: Kondritis	Contraindicar: Kontraindikatu
Condroma: Kondroma	Contraste: Kontraste
Conducción: Eroate	Control: Kontrol
Conducir: Eroan	Controlador: Kontrolatzaile
Conducta: Jokabide, jokaera	Controlar: Kontrolatu
Conductismo: Behaviorismo	Contusión: Kontusio, mailatu, makadura, makatu
Conducto auditivo: Entzunbide	Contusionar: Kolpatu, makatu
Conducto biliar: Behazun-hodi	Convalecencia: Susperraldi, eriondo, gaixondo
Conducto deferente: Hodi deferente	Conversión: Konbertsio
Conducto excretor: Hodi irazile	Convexidad: Ganbiltasun
Conducto galactóforo: Hodi galaktoforo	Convexo: Ganbil
Conducto lacrimal: Malkobide	
Conducto lagrimal: Malkobide	
Conducto seminífero: Hodi seminifero	

Convulsión: Konbultsio, dardarizo, inarrosaldi	Cretinismo: Kretinismo
Convulsivo: Konbultsibo, konbultsio-	Cretino: Kretino
Coordinación: Koordinazio	Criatura abortiva: Hilaur, abortu
Coordinar: Koordinatu	Criocirugía: Kriokirurgia
Coprofilia: Koprofilia	Crisis: Krisi, krisialdi
Coprolito: Koprolito	Crispar: Uzkurtu
Cópula: Kopulazio	Cristal: Kristal
Copulación: Kopulazio	Cristalino: Kristalino
Copular: Kopulatu	Cristalización: Kristalizazio, kristaltze
Coqueluche: Kukutxeztul, kukurruku-eztul, kurru- ka-eztul	Cristalizar: Kristaldu
Coracoides: Korakoide	Crítico: Kritiko, estu, larri
Corazón: Bihotz	Cromátida: Kromatida
Corazonada: Bihozkada	Cromátide: Kromatida
Cordón: Kordoi	Cromatina: Kromatina
Cordón espermático: Kordoi espermático	Cromatóforo: Kromatoforo
Cordón umbilical: Zilbor-hestea	Cromatografía: Kromatografia
Corea: Korea	Cromo: Kromo
Corion: Korion	Cromoplasto: Kromoplasto
Córnea: Kornea	Cromosoma: Kromosoma
Cornete: Kornete, maskor	Cromosómico: Kromosomiko
Coroides: Koroida	Crónico: Kroniko
Corona: Koroa	Cruciforme: Gurutze-formako
Coronario: Koronario	Crural: Krural, izter-
Corporal: Gorputz-	Cruzamiento: Gurutzatze, gurutzamendu
Corpuscular: Korpuskular	Cuádriceps: Koadrizeps
Corpúsculo: Korpuskulu	Cuadrúpleto: Lauki
Corriente: Korronte	Cuarentena: Berrogeialdi
Corrosión: Korrosio	Cuatrillizo: Lauki
Corrosivo: Korrosibo	Cúbito: Kubitu, ulna
Corsé: Kortse, gerruntze	Cuboides: Kuboide
Cortar: Ebaki, moztu	Cubrir: Estali, babestu, tapatu
Córtex: Kortex, azal	Cuello: Lepo, idun, sama
Córtex cerebral: Garun-kortex, garun-azal, palio	Cuenca de los ojos: Begizulo, begi-orbita
Cortical: Azaleko, kortikal	Cuentagotas: Tanta-kontagailu
Corticoide: Kortikoide, kortikosteroide	Cuerda: Korda
Cortisona: Kortisona	Cuerda vocal: Ahots-korda
Corto: Labur, motz	Cuerdo: Zuhur, burutsu, zentzudun
Corva: Belaunpe, gune popliteo, iztezain	Cuero: Larru
Corvar: Konkortu, makurtu, tontortu, uztaitu	Cuero cabelludo: Buruko larruazal
Coscorrón: Kaskarreko	Cuerpo: Gorputz
Costado: Albo, alde, hegal, saihets	Cuerpo amarillo: Gorputz hori, gorputz luteo
Costal: Saihetseko, aldeko, hegaleko	Cuerpo caloso: Gorputz kailukara
Costilla: Saihets-hezur	Cuerpo cavernoso: Gorputz leizetsu
Costra: Zarakar	Cuerpo lúteo: Gorputz luteo
Costroso: Zarakardun, zarakartsu	Cuerpo pineal: Gorputz pineal
Cotilo: Kotilo	Cuerpo pituitario: Gorputz pituitario
Coxal: Koxal	Cuerpo vítreo: Gorputz beirakara
Coxis: Kokzix, uzkorno	Cuestionario: Galdeketa, galdera sorta, itaun sorta
Craneal: Garezurreko, burezurreko	Cuidador: Zaintzaile, artatzaile, begirale, jagole, -zain
Cráneo: Burezur	Cuidar: Zaindu, artatu, jagon
Crasiento: Koipetsu, gantzatsu	Cultivar: Hazi
Craso: Gizen, lodi	Cultivo: Hazkuntza, kultura
Crecer: Hazi, handitu	Cuneiforme: Kuneiforme
Crecimiento: Hazte, handitze, hazkunde, hazkuntza	Cura: Sendaketa
Cresta: Gandor, gangar	Curación: Sendabide, sendakuntza, sendatze

Curandero: Petrikilo, sasimediku
Curar: Sendatu
Curare: Kurare
Curativo, -a: Senda(-)
Curativo, -a, curable: Sendagarri, senda(-), senda-tzaile
Curva: Kurba
Curva de temperatura: Tenperatura-kurba
Curvadura: Bihurgune
Curvatura: Kurbadura, okergune
Curvo, -a: Oker, gako, makur
Cutáneo: Larruzaleko, larruzal-
Cutícula: Kutikula
Cuticular: Kutikular

D

Dactiloscopia: Daktiloskopia
Daltoniano: Daltoniko
Daltónico: Daltoniko
Daltonismo: Daltonismo
Dañar: Kalte egin, mindu
Daño: Kaltegarri, kalterako
Daño: Kalte
Dar de baja: Baja eman
Darwinismo: Darwinismo
Darwinista: Darwinista
De nacimiento: Jaiotzetiko
Débil: Ahul, indargabe, makal, maskal, motel
Debilidad: Ahuldade, ahultasun, makaltasun, txepeltasun, ahulaldi, makalaldi
Debilitación: Ahultze, makaltze
Debilitamiento: Ahultze, makaltze
Debilitante: Ahulgarri
Debilitar: Ahuldu, makaldu
Decaer: Indargabetu, gainbehera abiatu
Decaimiento: Indargabetze, gainbehera
Decidua: Dezidua
Decrecer: Txikitu
Decúbito: Etzanera
Decúbito lateral: Albo-etzanera
Decúbito prono: Ahoz beherako etzanera, ahuspez
Decúbito supino: Ahoz gorako etzanera
Dedo: Behatz
Dedo: Hatz
Dedo anular: Hatz nagi
Dedo corazón: Hatz luze
Dedo índice: Hatz erakusle
Dedo medio: Hatz luze
Defecación: Sabel-huste, libratze, obratze
Defecar: Kaka egin, libratu, obratu, sabela hustu
Deferente: Deferente
Deficiencia: Urritasun
Déficit: Eskasia
Deformación: Deformazio, itxuragabetze

Deforme: Deformatu, itxuragabe
Deformidad: Itxuragabetasun
Degeneración: Endekapen, degenerazio
Degenerado: Endekatu
Degenerar: Endekatu
Degenerativo: Endekapenezko
Deglución: Irensketa, irenste
Deglutir: Irentsi
Degradación: Degradazio
Degradar: Degradatu
Dehiscencia: Dehiztentzia
Dehiscente: Dehiztente
Delgadez: Argaltasun
Delgado: Argal, mehe
Delirar: Eldarnioak izan
Delirio: Delirio, eldarnio
Delirio de persecución: Pertsekuzio-delirio
Delirium tremens: Delirium tremens
Deltoides: Deltoide
Demencia: Dementzia
Demente: Ero, burutik egin, zoro
Demografía: Demografia
Demográfico: Demografiko, demografia-
Dendrita: Dendrita
Dengue: Denge
Densidad: Dentsitate
Denso: Dentso
Dentado: Koskadun, horzdun
Dentadura: Hortzeria, hortz-haginak
Dental: Hortzetako
Dentar: Hortzak atera
Dentario: Hortzetako
Dentera: Hozki
Dentición: Hortzaldi
Denticulado: Dentikulatu
Dentículo: Dentikulu
Dentina: Dentina
Denudación: Denudazio
Deontología: Deontologia
Deontológico: Deontologiko
Depauperar: Ahuldu, makaldu
Deponer: Kaka egin, libratu, obratu, sabela hustu
Deposición: Sabel-huskin, gorotz, gorozki
Deposición: Sabel-huste, libratze, obratze
Depósito: Metaketa, pilaketa
Depresión: Beheragune, sakongune, depresio
Depresión agitada: Aztoramenezko depresio
Depresivo: Depresibo
Deprimido: Deprimitu, zapaldu
Deprimir: Deprimitu
Depuración: Arazketa
Depurado: Araztu
Depurar: Araztu, garbitu
Depurativo: Garbigarri, arazgarri
Derecha: Eskuin
Derivación: Deribazio, shunt

- Dermatitis:** Dermatitis
Dermatología: Dermatologia
Dermatólogo, -a: Dermatólogo
Dermatosis: Dermatosi
Dérmico: Azaleko, dermiko
Dermis: Dermis
Derrame: Isuri
Desactivación: Desaktibazio
Desangramiento: Odoluste
Desangrar: Odolustu, odolgabetu
Desarrollar: Garatu
Desarrollo: Garapen, garatze
Desarticulación: Desartikulazio
Desarticular: Desartikulatu
Descalcificación: Deskaltzifikazio
Descalcificar: Deskaltzifikatu
Descamación: Ezkatatze
Descamar: Ezkatatu
Descansar: Atsedeen hartu
Descanso: Atsedeen, atsedenaldi, pausaldi
Descarga: Deskarga
Descendencia: Ondorengo
Descerebración: Deszerebrazio
Descomponer: Deskonposatu, usteldu
Descomposición: Beherako, deskonposizio, diarrea, kaka-jario, kakeria, zirineri-
Descoyuntar: Luxatu, dislokatu, lokatu, hezurra atera
Descubrimiento: Aurkikuntza
Descubrir: Aurkitu, ediren
Desempachar: Betekada arindu
Desencajar: Bere lekutik irten, atera
Desenconar: Hertu, handitua beheratu, hantura beheratu, ibitu
Desencorvar: Okerra kendu
Desentumecer: Giharrak bigundu
Desequilibrado: Desorekatu
Desequilibrar: Desorekatu
Desequilibrio psíquico: Desoreka psikiko
Desfallecer: Ahuldu, makaldu
Desfallecimiento: Ahulezia, ahuleria
Desfigurar: Itxuragabetu
Desgarramiento: Urradura, urratu
Desgarrar: Urratu
Deshidratación: Deshidratazio
Deshidratar: Deshidratatu
Deshinchar: Hertu, handitua beheratu, hantura beheratu, ibitu
Desinfección: Desinfekzio
Desinfectante: Desinfektatzaile
Desinfectar: Desinfektatu
Desintoxicación: Desintoxikazio
Desintoxicar: Desintoxikatu
Desmamar: Bularra kendu, titia kendu, ugatza kendu
Desmayar: Konortea galdu, konortegabetu, kordea galdu, kordegabetu
Desmayo: Korde-galtze, konorte-galera
Desmineralización: Desmineralizazio
Desnaturación: Desnaturalizazio
Desnaturalización: Desnaturalizazio
Desnaturalizar: Desnaturalizatu, desnaturatu
Desnucar: Garondoa hautsi
Desnudar: Biluzgorritu, larrugorritu
Desnudo: Biluzi
Desnutrición: Desnutrizio, haz-neke
Desnutrido: Elikagabe
Desoxirribosa: Desoxirribosa
Desparasitar: Parasitoak hil
Despiojar: Zorriak kendu
Destetar: Bularra kendu, titia kendu, ugatza kendu
Desvanecer: Konortea galdu, konortegabetu, kordea galdu, kordegabetu
Desvestir: Erantzi
Desvitalizar: Desbitalizatu
Detergente: Detergente
Dextrina: Destrina
Dextrógiro: Destrogiro, eskuin-birakari
Dextrosa: Destrosa
Diabetes: Diabetes
Diabético: Diabetiko
Diáfisis: Diafisi
Diagnosis: Diagnostiko, diagnosi
Diagnosticar: Diagnostikatu, diagnostikoa egin
Diagnóstico: Diagnostiko, diagnosi
Diálisis: Dialisi
Diarrea: Beherako, deskonposizio, diarrea, kaka-jario, kakeria, zirineri-
Diástole: Diastole
Diatermia: Diatermia
Diátesis: Diatesi
Diente: Hortz
Diente incisivo: Ebakortz
Diéresis: Dieresi
Dieta: Dieta
Difteria: Difteria
Diftérico: Difteriko
Digestión: Digestio, txegoste
Digestivo: Digestibo, digerigarri
Digitopuntura: Digitopuntura
Dilatación: Dilatazio, zabalkuntza
Dilatar: Dilatatu, zabaldu
Dioptría: Dioptria
Dióptrica: Dioptrika
Diploidía: Diploidia
Dipsomanía: Dipsomania
Dipsomaníaco: Dipsomaniako
Disartria: Disartria
Discal: Diskal
Discapacidad: Ezgaitasun
Discapacitado: Ezgaitu
Disco: Disko (ornoartekoa)
Discografía: Diskografia

Discromatopsia: Diskromatopsia
Discromía: Diskromia
Disecionar: Disekzioa egin
Diseminación: Barreiadura, sakabanutze
Disentería: Disenteria
Disentérico: Disenteriko
Disfonía: Disfonia
Disgenesia: Disgenesia
Dislalia: Dislalia
Dislexia: Dislexia
Dislocación: Luxazio, dislokazio, lokadura, zainartatu
Dislocar: Luxatu, dislokatu, lokatu
Disnea: Disnea, arnasestu
Disolución: Disoluzio
Dispepsia: Dispepsia
Dispéptico: Dispeptiko
Displasia: Displasia
Dispositivo intrauterino: Umetoki barneko gailu
Distender: Distentsioa gertatu, distentsioa izan
Distensión: Distentsio
Distorsión: Bihurdura
Distrofia: Distrofia
Diuresis: Diuresi
Diurético: Diuretiko
Divertículo: Dibertikulu
Doctor: Doktore
Doler: Min eman
Dolor: Min
Dolores de parto: Erdiminak
Dolorido: Minbera, minberatsu, mindu
Doloroso: Mingarri, samingarri
Donante: Emaille
Donante de sangre: Odol-emaille
Donar: Eman
Donatario: Doako hartzaile
Dopar: Dopatu
Doping: Doping
Dorsal: Dorsal, bizkarraldeko
Dorso: Bizkarralde
Dosificación: Dosifikazio, dositze
Dosificador: Dosifikagailu
Dosificar: Dosifikatu, dositu
Dosimetría: Dosimetria
Dosis: Dosi
Dotación: Dotazio
Drenaje: Drainatze, drainadura
Drenar: Drainatu
Droga: Droga
Drogadicción: Drogazaletasun, drogadikzio, droga-mendekotasun
Drogadicto: Drogazale, drogadikto, droga-mendeko
Drogar: Drogatu
Drogodependencia: Drogazaletasun, drogadikzio, droga-mendekotasun
Drogodependiente: Drogazale, drogadikto, droga-mendeko

Duodenal: Duodenal, duodenoko
Duodeno: Duodeno
Duramadre: Duramater
Dureza de la piel: Gogordura
Duro: Gogor

E

Ebriedad: Mozkortasun, hordikeria, horditasun
Ebrio: Mozkor, hordi
Ecceña: Ekzema
Ecografía: Ekografia
Ecolalia: Ekolalia
Ectima: Ektima
Ectodermo: Ektodermo
Ectomorfo: Ektomorfo
Ectoparásito: Ektoparásito
Ectopia: Ektopia, desplazamendu
Ectoplasma: Ektoplasma
Eczema: Ekzema
Edad: Adin
Edema: Edema, andeza
Edulcorante: Edulkoratzaile, gozagarri
Edulcorar: Edulkoratu, gozatu
Eferente: Eferente
Eferescencia: Eferbeszentzia
Eferescente: Eferbeszente, burbuilatzaile
Eficacia: Eraginkortasun
Eficaz: Eraginkor
Eflorescente: Efloreszente
Efluir: Jariatu
Efluvio: Eflubio
Ego: Ego
Egocéntrico: Egozentriko
Egocentrismo: Egozentrismo
Ejercicio: Ariketa
Ejercitar: Ariketa egin
Elasticidad: Elastikotasun
Elástico: Elastiko
Elastómero: Elastomero
Electrocardiografía: Elektrokardiografia
Electrocardiógrafo: Elektrokardiografo
Electrocardiograma: Elektrokardiograma
Electrochoque: Elektroschock
Electrocución: Elektrokuzio
Electrocutar: Elektrokutatu
Electroencefalografía: Elektroentzefalografia
Electroencefalógrafo: Elektroentzefalografo
Electroencefalograma: Elektroentzefalograma
Electrofilia: Elektroizaletasun
Electrófilo: Elektroizale
Electroforesis: Elektroforesi
Electrógeno: Elektrogeno
Electrólisis: Elektrolisi
Electrolítico: Elektrolitiko

Electrolito: Elektrolito	Encéfalo: Entzefalo
Electrón: Elektroiti	Encefalografía: Entzefalografia
Electrón positivo: Antielektroi, positroi	Encefalograma: Entzefalograma
Electroshock: Elektroschock	Encefalopatía: Entzefalopatia
Electroterapia: Elektroterapia	Encía: Oi, hortz-oi
Electrovalencia: Elektrobalentzia	Encinta: Haurdun, umedun
Elefantiasis: Elefantiasi	Enclenque: Ahul, indargabe, makal, maskal, motel
Elemento: Elementu	Encorvadura: Konkordura
Elixir: Elixir	Endeble: Ahul, indargabe, makal, maskal, motel
Embalsamar: Baltsamatu, gantzutu	Endemia: Endemia
Embarazada: Haurdun, umedun	Endémico: Endemiko
Embarazo: Haurdunaldi, ernaldi, sabelaldi	Endemismo: Endemismo, endemikotasun
Embocar: Ahora sartu	Endeñarse: Gaizkoatu, infektatu
Embolia: Enbolia	Endentecer: Hortzak jaio, hortzak irten
Émbolo: Enbolo	Endocardio: Endokardio
Emborrachar: Mozkortu	Endocrino: Endokrino
Embriagar: Mozkortu	Endocrinología: Endokrinologia
Embriaguez: Mozkorkeria	Endocrinólogo: Endokrinologo
Embriogénesis: Enbriogenesi	Endodermo: Endodermo
Embriología: Enbriologia	Endógeno: Endogeno
Embrión: Enbrioi, ernamuin	Endolinfá: Endolinfá
Embriionario: Enbriionario, enbrioiako, enbrioi-	Endometrio: Endometrio
Embriopatía: Enbriopatia	Endomorfo: Endomorfo
Embudo: Inbutu	Endoparásito: Endoparasito
Embudo de Buchner: Buchner-en inbutu	Endoscopia: Endoskopia
Emético: Emetiko, okagarri, okaztagarri	Endoscopia: Endoskopia
Emoción: Emozio	Endósmosis: Endosmosi
Emocional: Emoziozko, emozio-, zirrarazko	Endotelial: Endotelial
Emocionante: Hunkigarri, zirraragarri	Endotelio: Endotelio
Emocionar: Hunkitu, zirrararagin	Endotérmico: Endotermiko
Emoliente: Emoliente	Endovenoso: Zain barneko
Emotividad: Hunkiberatasun	Enema: Enema, aiuta
Emotivo: Emoziozko, emozio-, zirrarazko	Energético: Energetiko
Empachar: Bete, betekada izan	Energía: Energia
Empacho: Betekada	Energía atómica: Energia atomiko
Empastar: Enpastatu, hortza bete	Energía nuclear: Energia nuklear, energia atomiko
Empaste: Enpaste, hortz-betegarri	Energía potencial: Energia potentzial
Empatía: Enpatia	Enérgico: Kementsu
Empeine: Oinbular	Enervación: Enerbazio
Empeoramiento: Okerragotze, okerrera egite, txartze	Enfermar: Gaixotu, eritu
Empeorar: Okerragotu, okerrera egin, txartu	Enfermedad: Gaixotasun, eritasun, gaitz
Emponzoñamiento: Pozoidura, edendura	Enfermedad celíaca: Gaixotasun zeliako
Emulsificante: Emulsionatzaile	Enfermedad congénita: Sortzetiko gaixotasun
Emulsión: Emultsio	Enfermedad coronaria: Gaixotasun koronario
Emulsionante: Emulsionatzaile	Enfermedad funcional: Gaixotasun funtzional
Emulsionar: Emultsionatu	Enfermedad profesional: Gaixotasun profesional, lanbide-gaixotasun
Emulsor: Emultsionagailu	Enfermedad vascular: Gaixotasun baskular
En ayunas: Baraurik, barautan	Enfermedad venérea: Gaixotasun benereo, sexu bi-dezko gaixotasun
En decúbito: Etzanda, etzanik	Enfermedad vírica: Gaixotasun biriko
Enano: Nano	Enfermería: Erizaindegi, erizaintza
Enantiómero: Enantiomero	Enfermero/a: Erizain
Encalvecer: Burusoildu, soildu	Enfermizo: Gaixobera, erikor, gaixoti
Encamar: Oheratu, ohatu	Enfisema: Enfisema
Encefálico: Entzefaliko, entzefalo-	Enfriar: Hoztu
Encefalitis: Entzefalitis	

Engasar: Gazaz bildu	Erisipela: Isipula, mingorri
Engendrar: Ernalarazi, sorrarazi	Eritema: Eritema
Engondar: Gizendu, loditu	Eritroblasto: Eritroblasto
Enjuagar: Ahoa garbitu	Eritrocito: Eritrozito, globulu gorri, hemati
Enlbiar: Ezpaineratu	Eros: Eros
Enlace peptídico: Lotura peptidiko	Erradicación: Errotik kentze
Enloquecer: Erotu, burutik egin, nahasi, zoratu	Erradicar: Errotik kendu
Enloquecimiento: Eromen, zoraldi	Eructar: Korrok egin
Enmudecer: Mututu	Eructo: Korroka(da)
Enquistado: Enkistatu	Erupción: Erupzio, negel
Enquistamiento: Enkistamendu	Escafoides: Eskafoide
Enquistar: Enkistatu, kistatu	Escaleno: Eskaleno
Enrojecer: Gorritu	Escalofrío: Hotzikara, hozkirri
Enrojecimiento: Gorritasun	Escalpele: Eskalpele
Enronquecer: Erlastu, eztarria itxi, marrantatu	Escama: Ezkata
Ensalivar: Listukatu	Escamado: Ezkatatsu, ezkatadun
Ensalmar: Hezurrak sendatu	Escáner: Eskaner
Ensalmo: Sorginkeria	Escápula: Omoplato, eskapula
Ensangrentar: Odoldu, odoleztatu	Escarificación: Eskarifikazio
Ensordecedor: Gorgarri, burrunbatsu	Escarificador: Eskarifikagailu
Ensordecer: Gortu	Escarificar: Eskarifikatu
Entablillar: Oholez bermatu (hezurra)	Escarlatina: Eskarlatina
Enteritis: Enteritis	Escayola: Igeltsu
Enterocolitis: Enterokolitis	Escayolar: Igeltsua jarri, igeltsutu
Entraña: Errai, barruki	Escisión: Eszisio, zatiketa
Entrecejo: Begitarte	Esclerosado: Esklerosatu
Entumecer: Gogortu, sorgor geratu, sorgortu, zurrundu	Esclerosar: Esklerosatu
Entumecimiento: Gogortze, zurruntze	Esclerosis: Esklerosi
Envarar: Hozmindu	Escocer: Erre
Envejecer: Zahartu, zaharkitu	Escoliosis: Eskoliosi
Envejecimiento: Zahartze	Escorbúxico: Eskorbutiko
Envenenar: Pozoitu, edendu	Escorbuto: Eskorbuto
Enyesar: Igeltsua jarri, igeltsutu	Escotadura: Irekiera, muxarradura
Enzima: Entzima	Escrófula: Eskrofula
Epéndimo: Ependimo	Escroto: Eskroto, barrabil-zorro
Epicardio: Epikardio	Escupir: Listua bota, tu egin
Epidemia: Epidemia, izurrite	Esencial: Esentzial
Epidemiología: Epidemiologia	Esfenoidal: Esfenoidal, esfenoid-
Epidérmico: Epidermiko	Esfenoides: Esfenoid
Epidermis: Epidermis	Esfinter: Esfinter
Epidídimo: Epididimo	Esguince: Bihurritu, zaintiratu
Epidural: Epidural	Esmaltar: Esmalteztatu
Epigastrio: Epigastrio	Esmalte: Esmalte
Epiglotis: Epiglotis	Esnifada: Esnifatze
Epilepsia: Epilepsia	Esnifar: Esnifatu
Epitelial: Epitelial	Esofágico: Hestegorriko, esofagiko
Epitelio: Epitelio	Esófago: Hestegorri, esofago
Epitelioma: Epitelioma	Espalda: Bizkar
Equilibrio ácido-básico: Azido-basiko oreka	Esparadrapo: Esparatrapu
Equimosis: Ekimosi	Espasmo: Espasmo
Erección: Erektzio, tentetze, zutitze	Espasmódico: Espasmodiko, espasmo-
Eréctil: Zutikor, tentekor	Especialidad: Espezialitate
Erectilidad: Zutikortasun	Especialista: Espezialista
Erector: Zutitzaile	Especie: Espezie
Ergoterapia: Ergoterapia	Especificidad: Espezifikotasun
	Específico: Espezifikiko

Especimen: Ale	Esterilizador: Esterilizagailu
Espectrofotometría: Espektrofotometria	Esterilizar: Esterilizatu
Espectrofotómetro: Espektrofotometro	Esternocleidomastoideo: Esternokleidomastoideo
Espectrometría: Espektrometria	Esternón: Bularrezur, esternoi
Espectrómetro: Espektrometro	Esteroida: Esteroide
Espectroscopio: Espektroskopio	Esterol: Esterol
Espéculo: Espekulu, zabalgailu	Estertor: Estertore, koroka
Espermática: Espermatizida	Estesia: Estesia
Espermático: Seminal, espermatiko	Estetoscopio: Estetoskopio
Espermatozoide: Espermatozoide	Estimulador: Bizkortzaile
Espermicida: Espermizida, espermatizida	Estimulante: Bizigarri, bizkorgarri, estimulatzaile, bizkortzaile, estimulatzaile
Espinal: Bizkarrezurreko, bizkarrezur-, espinal	Estimular: Bizitu, bizkortu
Espinilla: Bernazaki, berna-gandor, zango-bizkar	Estímulo: Estimulu
Espiración: Arnasbehera, arnasbotatze, espirazio	Estiramiento: Luzatze, tenkatze, tiratze
Espirar: Arnasa bota	Estirpe: Leinu, jatorri, etorki
Espirilo: Espirilo	Estomacal: Urdaileko, gastriko, urdail-
Espiroqueta: Espiroketa	Estómago: Urdail
Esplénico: Espleniko	Estomatitis: Estomatitis
Esplenio: Esplenio	Estomatología: Estomatologia
Esponjosidad: Aroltasun, harrotasun	Estomatólogo: Estomatologo
Esponjoso: Arol, harro	Estornudar: Doministiku egin, usin egin
Espontáneo: Espontaneo, berezko	Estornudo: Doministiku, usin
Espora: Espora	Estrábico: Estrabiko
Esporádico: Noizbehinkako, noizean behingo	Estrabismo: Estrabismo
Esporozoario: Esporozoo	Estrangulación: Estugune
Esporozoo: Esporozoo	Estratificación: Estratifikazio
Esquelético: Eskeletiko	Estratificar: Estratifikatu
Esqueleto: Hezurdura, eskeleto	Etrato: Estratu, geruza, maila
Esquizofrenia: Eskizofrenia	Estremecimiento: Ikara
Esquizofrenia hebefrénica: Eskizofrenia hebefreni-ko, hebefrenia	Estreñido: Idor
Esquizofrénico: Eskizofreniko	Estreñimiento: Idorreria
Esquizoide: Eskizoide	Estreñir: Idortu
Estabilización: Egonkortze	Estreptococo: Estreptokoko
Estabilizador: Egonkortzaile	Estreptomicina: Estreptomizina
Estabilizante: Egonkortzaile	Estrés: Estres
Estabilizar: Egonkortu	Estresante: Estresagarri
Estable: Egonkor	Estresar: Estresatu
Estacionario: Egonkor	Estría: Ildoxka
Estadio: Aldi	Estriado: Ildoxkatu
Estadío: Aldi	Estribo: Estribo
Estado: Egoera	Estrógeno: Estrogeno
Estafilococo: Estafilokoko	Estroma: Estroma
Estancia: Egonaldi	Estroncio: Estrontzio
Estándar: Estandar	Estructura: Egitura
Estandarizar: Estandarizatu	Estructural: Egiturazko
Estasis: Estasi	Estupefaciente: Estupefaziante, drogaki
Estequiometría: Estekiometria	Etanol: Etanol
Éster: Ester	Éter: Eter
Etereoisomería: Estereoisomeria	Etileno: Etileno
Etereoisómero: Esteroisomero	Etílico: Etiliko
Etereoscopio: Estereoskopio	Etilismo: Etilismo
Estéril: Antzu, esteril	Etiológico: Etiologiko
Esterilet: Esterilet	Etmoidal: Etmoidal
Esterilidad: Antzutasun, esterilitate	Etmoides: Etmoida
Esterilización: Antzutze, esterilizazio	Etología: Etologia

Eucariota: Eukarioto
Euglena: Euglena
Eupéptico: Eupeptiko
Eutanasia: Eutanasia
Evacuar: Kaka egin, libratu, obratu, sabela hustu
Evaporador: Lurrungailu
Evaporar: Lurrundu
Examinador: Aztertzaile
Examinar: Aztertu, ikertu
Exantema: Exantema
Exantemático: Exantematiko
Excipiente: Eszipiente
Excisión: Eszizio, zatiketa
Excitación: Eszitazio, kitzikapen, urduritasun, ar-
tegasun
Excitar: Eszitzatu, kitzikatu
Excreción: Iraizpen
Excrementar: Iraitzi
Excremento: Sabel-huskin, gorotz, gorozki
Excretar: Iraitzi
Excretor: Iraizle
Exfoliación: Esfoliazio
Exhausto: Ahitu, akitu
Exocrino: Exokrino
Exógeno: Exogeno
Exotérmico: Exotermiko
Expectoración: Espektorazio
Expectorar: Espektoratu, karkaxa atera
Experimentación: Esperimentazio
Experimental: Esperimental
Experimentar: Esperimentatu, saiakuntzak egin
Experimento: Esperimentu, saiakuntza, saio
Expiración: Heriotza
Expirar: Hil, azken arnasa eman
Exploración: Azterketa, miaketa
Explorar: Aztertu, miatu
Exponer: Jarri
Expulsar: Kanporatu, bota
Expulsión: Kanporatze, egozte
Extensión: Hedatze, barreiatze, hedapen, zabaltze
Exterior: Kanpoko, kanpoaldeko
Exterminio: Sarraski
Externo: Kanpoko, kanpoaldeko
Extirpación: Erauzketa
Extirpar: Erauzi
Extracto: Aterakin, erauzkin
Extraño: Arraro, bakan, bitxi
Extraversión: Kanporakoitasun
Extravertido/a: Kanporakoi
Extremidad: Gorputz-adar
Extrínseco: Kanpo(ti)ko
Extroversión: Kanporakoitasun
Extrvertido/a: Kanporakoi
Exudado: Exudatu
Eyaculación: Eiakulazio, isurtze
Eyaculación precoz: Eiakulazio azkar

Eyacular: Eiakulatu, isuri
Eyección: Eiekzio

F

Facial: Aurpegiko, aurpegi-, fazial
Factor: Faktore
Facultativo: Mediku, sendagile
Fagocitar: Fagozitzatu
Fagocito: Fagozito
Fagocitosis: Fagozitosi
Faja: Troxa
Falange: Falange
Falangeta: Falangeta
Falangina: Falangina
Fallecer: Hil, azken arnasa eman
Fallecido: Hildako
Fallecimiento: Heriotza
Falo: Zakil
Faringe: Faringe
Faringeo: Faringeko, faringeo
Faringitis: Faringitis
Farmacéutico: Farmazeutiko, botikari
Farmacía: Farmazia, botika
Fármaco: Sendagai, botika, farmako, medikamen-
tu
Farmacología: Farmakologia
Farmacológico: Farmakologiko, farmakologia-
Farmacólogo: Farmakologo
Farmacopea: Farmakopea
Fasciculado: Faszikulatu, sortakatu
Fascículo: Faszikulu, bala, sorta
Fase: Fase
Fatal: Saihestezin, zorigaiztoko, zoritxarreko
Fatiga: Neke, abaildura, akidura, unadura
Fatigar: Nekatu, abaildu, akitu, unatu
Fauces: Ahutza, ezterri-zulo
Favorable: Aldeko
Favorable: Mesedegarri, aldeko
Febrífugo: Sukarraren kontrako, antipiretiko, anti-
termiko, febrifugo
Febil: Sukar-
Fecal: Fekal, gorozki-
Fecundable: Ernalgarri
Fecundación: Ernalkuntza, ernalketa
Fecundación in vitro: In vitro ernalkuntza
Fecundar: Ernaldtu
Fecundizar: Emankortu
Femoral: Femoral
Fémur: Femur, izterrezur
Fenol: Fenol
Fenolftaleína: Fenolftaleina
Fenotipo: Fenotipo
Fermentación: Hartzidura, fermentazio
Fermentación alcohólica: Alkohol-hartzidura

- Fermentar:** Hartzitu
Fermento: Hartzigarri
Fétil: Emankor, ugalkor
Fertilidad: Emankortasun
Férula: Ferula
Férula de Braun (Böhler-Braun): Braun-en ferula
Fétido: Kirasdun
Feto: Fetu, umeki
Feto viable: Fetu bideragarri
Fibra: Zuntz
Fibrilación: Fibrilazio
Fibrina: Fibrina
Fibrinógeno: Fibrinogeno
Fibrocárlilago: Fibrokartilago
Fibroma: Fibroma
Fibrosis: Fibrosi
Fibroso: Zuntz-, fibroso, zuntzeko
Fiebre: Sukar, pirexia
Fiebre aftosa: Sukar aftoso, aheri
Fiebre amarilla: Sukar hori
Fiebre de Malta: Maltako sukara
Fiebre héctica: Sukar hektiko
Fiebre tifoidea: Sukar tifoide
Fijación: Finkatze, finkapen
Fijador: Finkatzaile
Fijeza: Finkotasun, tinkotasun
Filamento: Hariizpi, filamentu
Filamentoso: Hari-formako, hariizpi-formako
Filariasis: Filariasi
Filariosis: Filariosi, filariasi
Filiforme: Filiforme, harikara
Filtración: Iragazketa, iragazpen
Filtrar: Iragazi
Filtro: Iragazki
Fimosis: Fimosi
Fisiología: Fisiologia
Fisiológico: Fisiologiko, fisiologia-
Fisiólogo: Fisiologo
Fisionomía: Fisionomia
Fisiopatología: Fisiopatologia
Fisioterapeuta: Fisioterapeuta
Fisioterapia: Fisioterapia
Fisionomista: Fisionomista
Fístula: Fistula
Fisura: Fisura, arteka
Fitopatología: Fitopatologia
Flacidez: Biguntasun
Flácido: Bigun
Flagelado: Flagelodun, flagelatu
Flagelo: Flagelo
Flatulencia: Flatulentzia, haize-min
Flatulento: Haizetsu
Flebitis: Flebitis
Flebotomía: Flebotomia, odoluste
Flema: Karkaxa, flema
Flemón: Flemoi
Flexibilidad: Malgutasun, zalutasun
Flexible: Malgu, zalu
Flexión: Flexio, makurdura, tolestaldi
Flexionar: Makurtu (gorputza)
Flora: Flora
Flora bacteriana: Bakterio-flora
Flora intestinal: Heste-flora
Flora microbiana: Mikrobio-flora
Fluctuación: Fluktuzio
Fluctuante: Fluktuatzaile
Fluctuar: Fluktuatu
Fluidez: Jariakortasun
Fluidificación: Fluidifikazio
Fluido: Fluido
Flujo menstrual: Hileko, menstruzio
Flujo sanguíneo: Odol-fluxu
Flúor: Fluor
Fluoración: Fluorazio
Fluoruro: Fluoruro
Foco: Foku, gune
Focomelia: Fokomelia
Foliáceo: Foliazeo
Folicular: Folikular, folikulu-formako
Folículo: Folikulu
Folículo de De Graaf: De Graaf-en folikulu
Fonación: Fonazio
Fonendoscopia: Fonendoskopio
Fontanela: Fontanela
Fórceps: Forzeps
Forense: Auzitegi-, auzitegiko
Formaldehído: Formaldehido, metanal
Formol: Formol
Fórmula: Formula
Fórmula química: Formula kimiko
Forúnculo: Furunkulu, erlakizten, zalda
Fosa: Hobi, barrunbe
Fosas nasales: Sudur-hobi, sudur-zulo
Fosfato: Fosfato
Fosfórico: Fosforiko, fosforo-
Fósforo: Fosforo
Fosgeno: Fosgeno
Fotoceptor: Fotohartzaile
Fotofobia: Fotofobia
Fotólisis: Fotolisi
Fotorreceptor: Fotohartzaile
Fotosíntesis: Fotosintesi
Fototerapia: Fototerapia
Fractura: Haustura, apurketa, hausketa, hauste
Fracturar: Hautsi, apurtu
Fragmento: Zati
Frecuencia: Maiztasun
Frenillo: Frenulu
Frente: Kopeta, bekoki
Fricción: Igurtzi, igurtzialdi, igurzketa
Friccionar: Igurtzi
Frigidez: Frigidotasun

Frígido: Frigido
Fructosa: Fruktosa
Frustración: Frustrazio
Fuerte: Sendo
Fuerza: Indar
Fuerza de cohesión: Kohesio-indar
Fuerza de fricción: Marruskadura-indar
Fuerza de rozamiento: Marruskadura-indar
Fulminante: Fulminante, bat-bateko, berehalako
Función: Funtzio
Funcional: Funtzional
Fungiforme: Fungiforme
Fusiforme: Fusiforme, ardatz antzeko

G

Galactóforo: Galaktoforo
Galactosa: Galaktosa
Galvanismo: Galbanismo
Gameto: Gameto
Gammaglobulina: Gammaglobulina
Gammagrafia: Gammagrafia
Ganas de vomitar: Goragale, botagale, botagura, gongbitalarri, goralarri
Ganglio: Gongoil
Ganglio basal: Gongoil basal, oinaldeko gongoil
Ganglio linfático: Gongoil linfatiko, nodulu linfático
Ganglionar: Ganglionar, gongoil-
Gangrena: Gangrena, pasmo
Gangrenar: Gangrenatu, pasmotu
Gangrenoso, -a: Gangrenoso
Garganta: Eztarri, zintzur
Gas: Gas
Gas inerte: Gas geldo
Gasa: Gaza
Gaseoso: Gaseoso, gas-
Gasificar: Gasifikatu
Gastrectomía: Gastrektomia
Gástrico: Urdaileko, gastriko, urdail-
Gastritis: Gastritis
Gastroenteritis: Gastroenteritis
Gastrolito: Gastrolito
Gastrovascular: Gastrobaskular
Gástrula: Gastrula
Gastrulación: Gastrulazio
Gemación: Gemazio
Gemelo: Biki
Gemelo dicigótico: Biki dizigotiko, biki bibitelino
Gemelo dizigótico: Biki dizigotiko, biki bibitelino
Gemelo monocigótico: Biki monozigotiko, biki unibitelino
Gemelo siamés: Biki siamdar
Geminado: Geminatu
Geminar: Bikoiztu
Gen: Gene
Género: Genero
Genética: Genetika
Genético: Genetiko, genetika-
Genetista: Genetista
Genitourinario: Genitourinario, urogenital
Genoma: Genoma
Genotipo: Genotipo
Geoda: Geoda
Geriatría: Geriatria
Geriátrico: Geriatriko, geriatria-
Gérmén: Germen
Germinal: Germinal, ernamuin-
Gestación: Haurdunaldi, ernaldi, sabelaldi
Gestar: Sabelean hazi
Gigantismo: Erraldoitasun
Ginecología: Ginekologia
Ginecológico: Ginekologiko, ginekologia-
Ginecólogo: Ginekologo
Glande: Glande, zakil-moko
Glándula: Guruin
Glándula exocrina: Guruin exokrino
Glándula mamaria: Ugatz-guruin
Glándula pituitaria: Guruin pituitario
Glándula salival: Listu-guruin
Glándula sebácea: Bilgor-guruin
Glándula sudorípara: Izerdi-guruin
Glandular: Guruin-
Glaucoma: Glaukoma
Glicérido: Glizerido
Glicerina: Glizerina
Globo ocular: Begi-globo
Globular: Globular, globulu-formako
Globulina: Globulina
Glóbulo: Globulu
Glóbulo rojo: Globulu gorri
Gloméruo: Glomerulu
Glóti: Glotis
Glucemia: Gluzemia
Glucídico: Gluzidiko
Glúcido: Gluzido
Glucógeno: Glukogeno
Glucolípido: Glukolipido
Glucólisis: Glukolisi
Glucómetro: Glukometro
Glucosa: Glukosa
Gluten: Gluten
Glúteo: Gluteo
Golondrino: Gurintxo, zaldar
Gónada: Gonada
Gonadotropina: Gonadotropina
Gonococia: Gonokozia
Gonococo: Gonokoko
Gonorrrea: Gonokozia
Gota: Hezueri (oinetakoa)

Gota a gota: Tantz tanta
Gotero: Tantz tantako
Grado: Gradu
Graduación: Graduazio
Gragea: Gragea
Granulación: Pikortatze
Gránulo: Pikor
Gravedad: Larritasun
Gripal: Gripe-
Gripe: Gripe
Grupo: Talde
Grupo funcional: Funtzio talde
Grupo sanguíneo: Odol-talde
Guanina: Guanina

H

Hábito: Ohitura, aztura
Hálito: Hats
Halitosis: Halitosis
Hambre: Gose
Hambriento: Goseti
Hambruna: Gosete
Haploide: Haploide
Haz: Faszikulu, bala, sorta
Hebefrenia: Hebefrenia
Hebefrénico: Hebefreniko
Helio: Helio
Hélix: Helix
Hematíe: Hemati
Hematocrito: Hematokrito
Hematología: Hematologia
Hematólogo: Hematologo
Hematoma: Hematoma
Hematopoyesis: Hematopoiesi
Hematopoyético: Hematopoietiko
Hematosi: Hematosi
Hematuria: Hematuria
Hembra: Eme
Hemiplejía: Hemiplegia
Hemipléjico: Hemiplegiko
Hemisferio: Hemisferio
Hemodiálisis: Hemodialisi
Hemofilia: Hemofilia
Hemofilico: Hemofiliko
Hemoglobina: Hemoglobina
Hemopatía: Hemopatía
Hemopoyesis: Hemopoiesi
Hemorragia: Odoljario, hemorragia
Hemorragico: Hemorragiko
Hemorroide: Hemorroide, odol-piko, odoluzki
Hemostasia: Hemostasia
Hemostasis: Hemostasi
Hemostático: Odoljarioaren kontrako, antihe-
 morragiko

Hemostíptico: Odoljarioaren kontrako, antihe-
 morragiko
Hendidura: Arraidura, pitzadura, zisura
Hendidura: Zisura
Hepático: Hepatiko, gibel
Hepatitis: Hepatitis
Hepatología: Hepatologia
Heptano: Heptano
Heredable: Heredagarri, jaraungarri
Heredar: Heredatu, jarauntsi
Hereditario: Herentziazko, hereditario, ondoretas-
 sunezko
Herencia: Herentzia, ondoretasun
Herida: Zauri
Hermafrodisimo: Hermafrodisimo
Hermafrodita: Hermafrodita, hermafroditiko
Hermafrodítico: Hermafroditiko
Hernia: Hernia, eten
Hernia umbilical: Zilbor-hernia, onfalozele, zil-
 bor-eten
Heroína: Heroina
Heroinomanía: Heroinomania, heroinazaletasun
Heroinómano: Heroinazale
Herpes: Herpes, negel
Heterocigosis: Heterozigosi
Heterocigoto: Heterozigoto
Heterocromosoma: Heterokromosoma
Heterogamético: Heterogametiko
Heterogamia: Heterogamia
Heteromorfismo: Heteromorfismo
Heterosexual: Heterosexual
Heterosexualidad: Heterosexualitate
Heterosis: Heterosi
Hética: Hetika
Hético: Hetiko
Hexosa: Hexosa
Hialino: Hialino
Hiato: Hiatu
Hibridación: Hibridazio
Hibridar: Hibridatu
Hibridismo: Hibridismo
Híbrido: Hibrido
Hidátide: Hidatide
Hidatídico: Hidatidiko
Hidrargirismo: Hidrargirismo, hidrargirosi
Hidartrosis: Hidartrosi
Hidratación: Hidratazio
Hidratar: Hidratatu
Hidrato: Hidrato
Hidrato de carbono: Karbohidrato
Hidrocarburo: Hidrokarburo
Hidrocarburo aromático: Hidrokarburo aromatiko
Hidrocefalia: Hidrozefalia
Hidrocéfalo: Hidrozefalo
Hidrodinámica: Hidrodinamika
Hidrófilo: Hidrofilo

- Hidrofobia:** Hidrofobia
Hidrófobo: Hidrofobo
Hidrogenación: Hidrogenazio
Hidrógeno: Hidrogeno
Hidrólisis: Hidrolisi
Hidrolizar: Hidrolizatu
Hidropesía: Hidropesia, anasarka
Hidrópico: Hidropiko
Hidrosoluble: Hidrosoluble
Hidroterapia: Hidroterapia
Hidroxilo: Hidroxilo
Hidruro: Hidruro
Hierba medicinal: Sendabelar
Hierro: Burdina
Hígado: Gibel
Higiene: Higiene
Higiénico: Higieniko
Higienismo: Higienismo
Higienista: Higienista
Hilio: Hilo
Himen: Himen
Hinchazón: Hantura, handitu, inflamazio
Hioides: Hioide
Hiperbárico: Hiperbariko
Hiperemia: Hiperemia
Hiperestesia: Hiperestesia
Hiperglucemia: Hipergluzemia
Hipermétrepe: Hipermetrope
Hipersensibilidad: Hipersentiberatasun
Hipersensible: Hipersentibera
Hipersomnia: Hipersomnia
Hipertensión: Hipertentsio
Hipertensivo: Hipertentsibo
Hipertenso: Hipertentso
Hipertermia: Hipertermia
Hipertrofia: Hipertrofia
Hipertrófico: Hipertrofiko
Hipnología: Hipnologia
Hipnosis: Hipnosi
Hipnótico: Hipnotiko
Hipnotismo: Hipnotismo
Hipnotizador: Hipnotizatzaile
Hipnotizar: Hipnotizatu
Hipo: Zotin
Hipocampo: Hipokanpo
Hipocondría: Hipokondria
Hipocondríaco: Hipokondriako
Hipocondrio: Hipokondrio, saihespe, saihets-azpi
Hipocrómico: Hipokromiko
Hipodermis: Hipodermis
Hipofagia: Hipofagia
Hipófisis: Hipofisi, guruin pituitario
Hipogeo: Hipogeo
Hipoglucemia: Hipogluzemia
Hipomanía: Hipomania
Hipotalámico: Hipotalamiko
Hipotálamo: Hipotalamo
Hipotensión: Hipotentsio
Hipotermia: Hipotermia
Histamina: Histamina
Histerectomía: Histerektomia
Histeria: Histeria, histerismo
Histérico: Histeriko
Histerismo: Histerismo
Histiocito: Hiziozito
Histología: Histologia
Historia clínica: Historia kliniko
Historial clínico: Historia kliniko
Holotipo: Holotipo
Hombre: Gizon, gizaseme, gizezoko
Hombro: Sorbaldá, besaburu, besagain
Homeópata: Homeopata
Homeopatía: Homeopatia
Homeopático: Homeopatikoa
Homeostasia: Homeostasia, homeostasi
Homeostasis: Homeostasi
Homocigosis: Homozigosi
Homocigoto: Homozigoto
Homogeneidad: Homogeneotasun
Homogeneización: Homogeneizazio, homogeneizatzé
Homogeneizador: Homogeneizagailu
Homogeneizar: Homogeneizatu, homogeneo bihurtu
Homogéneo: Homogeneo
Homosexual: Homosexual
Homosexualidad: Homosexualitate
Hongo: Onddo
Hormiguar: Inurritu, sorgortu, sortu
Hormiguelo: Inurridura
Hormona: Hormona
Hormonal: Hormonal, hormonazko
Hospital: Ospitale, eritegi, eritetxe
Hospital psiquiátrico: Ospitale psikiatriko
Hospitalización: Ospitalizazio, ospitaleratze
Hospitalizar: Ospitaleratu, ingresatu
Hueso: Hezur
Hueso cigomático: Hezur zigomatiko
Hueso frontal: Hezur frontal, bekoki-hezur, kope-ta-hezur
Hueso lagrimal: Malko-hezur, hezur lakrimal, un-gis
Hueso malar: Hezur malar, hezur zigomatiko, zigoma
Hueso maxilar: Matrailezur, masailezur
Hueso maxilar inferior: Beheko matrailezur, barai-lezur, beheko masailezur
Hueso maxilar superior: Goiko matrailezur, goiko masailezur
Hueso metatarsiano: Metatartso-hezur
Hueso palatino: Hezur palatino
Hueso parietal: Hezur parietal

Hueso piramidal: Hezur piramidal
Hueso radio: Erradio hezur
Hueso sacro: Hezur sakro, errain-hezur
Hueso semilunar: Hezur semilunar
Hueso tarsiano: Tartso-hezur
Hueso temporal: Hezur tenporal, loki-hezur
Hueso vómer: Bomer hezur
Húmero: Humero, besahezur
Humor: Humore
Humor acuoso: Humore urtsu
Humor vítreo: Humore beirakara

I

Ictericia: Ikterizia, larumin, min hori
Ictiosis: Iktiosi
Ictus: Iktus
Ideación: Ideiagintza
Identificación: Identifikazio
Idiocia: Idiozia
Idiopatía: Idiopatia
Idiota: Idiota
Idiotismo: Idiozia
Íleo: Ileo
Ileocecal: Ileozekeal
Íleon: Ileon
Ileso: Kalterik gabe, zauririk gabe
Iliaco: Iliako
Ilion: Ilion
Impermeabilidad: Iragazgaiztasun, iragazezintasun
Impermeabilizar: Iragazgaiztu
Impermeable: Iragazgaitz
Implantación: Ezarpen
Implantar: Ezarri
Imposibilitado: Ezindu, elbarri
Impotencia: Inpotentzia, sexu-ezintasun
Impotente: Inpotente
Impulso: Bulkada, kinada
Impulsor: Bulkatzaile
Impureza: Ez-purutasun, zikintasun
Impuro: Ez-puru, ez-aratz, zikin
Imputrescible: Ustelgaitz
Inacción: Gelditasun
Inactividad: Aktibitaterik ez
Inanición: Ahidura
Inapetencia: Jangurarik ez
Inaudible: Entzunezin, entzungaitz
Incapacidad: Ezintasun
Incapacitado: Ezindu, elbarri
Incapacitar: Ezgaitu
Incapaz: Ezgai
Incisión: Ebaki, arraila, ebakidura, mozketa, mozte, zulo
Incoloro: Koloregabe, koloreg
Incompatibilidad: Bateriaezintasun

Incompatible: Bateriaezin, bateragaitz
Inconsciencia: Konorterik ez
Inconsciente: Inkontziente, konorterik gabe
Incontinencia: Inkontinentzia
Incorruptible: Ustelezin
Incubación: Inkubazio
Incubadora: Inkubagailu
Incubar: Inkubatu
Incurable: Sendaezin, sendagaitz
Indicador de pH: pH-aren adierazle
Índice: Indize, adierazle
Indigestión: Indigestio
Indigesto: Digerigaitz
Indisoluble: Disolbaezin, disolbagaitz
Indisponer: Ondoeztu, alditxartu, ondoezik jarri
Indisposición: Ondoez, alditxar, egonezin, ezinegon
Indispuerto: Ondoezik
Indoloro: Minik gabeko
Inductancia: Induktantzia
Inerte: Inerte, bizigabe
Inervación: Inerbazio
Inervar: Inerbatu
Inextirpable: Erauztezin
Infancia: Hautzaro
Infantilismo: Infantilismo
Infarto: Infartu
Infección: Gaizkoadura, infekzio, zoldura
Infeccioso: Infekzioso
Infectar: Gaizkoatu, infektatu
Infertilidad: Ernalezintasun
Infestar: Izurritu
Infiltración: Infiltrazio
Infiltrado: Infiltratu
Inflamación: Hantura, handitu, inflamazio
Inflamar: Handitu
Inflamatorio: Hanturazko, inflamatorio
Infundíbulo: Infundibulu
Infusorio: Infusorio
Ingerir: Hartu
Ingestión: Ingestio
Ingle: Iztarte, iztai, iztondo
Ingresar: Ingresatu
Inguinal: Iztarteko, iztarte-
Inhalación: Inhalatze
Inhalación: Inhalazio, inhalatze
Inhalador: Inhalagailu
Inhalar: Inhalatu
Inhibición: Inhibizio
Inhibidor: Inhibitzaile
Inhibir: Inhibitu
Iniciador: Abiarazle
Injertador: Txertatzaile
Injertar: Txertatu, txertoa jarri
Injerto: Txerto-ehun, txertatze
Inmiscible: Nahastezin

Inmovilización: Immobilizazio
Inmovilizar: Immobilizatu
Inmune: Immune
Inmunidad: Immunitate
Inmunitario: Immunitario
Inmunización: Immunizazio
Inmunizador: Immunizatzaile
inmunizante: Immunizatzaile
Inmunizar: Immunizatu
Inmunodeficiencia: Immunoeskasia, immunodefizientzia
Inmunodepresivo: Immunodepresibo
Inmunodepresor: Immunodepresore, immunogutxiztaile
Inmunoglobulina: Immunoglobulina
Inmunología: Immunologia
Inmunológico: Immunologiko
Inmunólogo: Immunologo
Inmunoterapia: Immunoterapia
Innocuo: Ez-kaltegarri
Inocuidad: Ez-kaltegarritasun
Inoculación: Inokulazio
Inocular: Inokulatu
Inocuo: Ez-kaltegarri
Inorgánico: Inorganiko
Insalivación: Listuztatze
Insalivar: Listuztatu
Insalubre: Kaltegarri, kalterako
Insano: Kaltegarri, kalterako
Insaturación: Asegabetasun
Insaturado: Asegabe
Inseminación: Intseminazio
Inseminación artificial: Intseminazio artifizial, hazi-jartze
Inseminar: Intseminatu
Insensibilización: Intsensibilizazio
Insensibilizar: Intsensibilizatu
Inserción: Txertatze
Insolación: Intsolazio, eguzki-ukaldi
Insoluble: Disolbaezin, disolbagaitz
Insomne: Insomniodun
Insomnio: Insomnio, loezin
Inspiración: Arnasgora, arnas hartze, hasgorapen
Instrumental: Tresneria
Insuficiencia: Gutxiegitasun
Insuflación: Haize-emate
Insuflar: Haize eman
Insulina: Intsulina
Interacción: Eragin-truke
Inter celular: Zelula arteko
Intercostal: Saihets arteko
Interfase: Fasearte
Interfase: Interfase
Interferón: Interferon
Internalizar: Barneratu, barruan sartu
Internar: Ingresatu

Interno: Barneko mediku
Interrumpir: Geldiarazi
Intersticial: Zirrikituko, zirrituko
Intervención: Ebakuntza
Intervención quirúrgica: Ebakuntza kirurgiko
Intestinal: Heste(eta)ko, heste-
Intestino: Heste
Intestino ciego: Heste itsu
Intestino delgado: Heste mehar
Intestino grueso: Heste lodi
Intolerancia: Intolerantzia
Intolerante: Intolerante
Intoxicación: Intoxikazio
Intoxicar: Intoxikatu
Intradérmico: Dermis barneko, azalpeko, intradermiko
Intramuscular: Gihar barneko, muskulu barneko
Intrauterino: Umetoki barneko
Intravenoso: Zain barneko
Introspección: Introspekzio, barne-behaketa
Introversión: Barnerakoitasun
Introvertido: Barnerakoi
Introyección: Introjekzio
Intubación: Intubazio, hodia sartze, hodi-sartze
Intubar: Intubatu, hodia sartu
Invaginación: Inbaginazio
Invaginar: Inbaginatu
Inválido: Baliaezin
Invasión: Inbasio
Invasor: Inbaditzaile
Inversión: Inbertsio
Inviabile: Bideraezin, eginezin
Invidente: Itsu
Involución: Inboluzio
Involución senil: Zahartzaroko inboluzio
Involuntario: Nahi gabeko
Inyección: Injekzio
Inyección hipodérmica: Injekzio hipodermiko
Inyección intramuscular: Gihar barneko injekzio, muskulu barneko injekzio
Inyección intravenosa: Zain barneko injekzio
Inyección subcutánea: Injekzio hipodermiko
Inyectable: Injektagarri
Inyectar: Injektatu
Ion: loi
Iónico: Ioniko
Iridología: Iridologia
Iris: Iris
Irradiación: Irradiazio
Irradiar: Irradiatu
Irreparable: Konponezin, erremediaezin, ezin konponduzko, konponbiderik gabe, konponduzin
Irreversible: Itzulezin, atzeraezin
Irrigación: Irrigazio, garzatzate
Irrigar: Irrigatu, garzatzate
Irritabilidad: Narririkortasun, suminkortasun

Irritable: Haserrekor, suminkor, narritakor
Irritación: Narritadura, narritatze
Irritante: Narritagarri, sumingarri
Irritar: Narritatu, sumindu
Isomería: Isomeria
Isomerismo: Isomeria
Isómero: Isomero
Isotónico: Isotoniko
Isquemia: Iskemia
Isquiático: Iskiatiko
Isquion: Iskion
Istmo: Istmo

J

Jalea: Jele
Jalea real: Erregina-jele
Jarabe: Ziropa, xarabe
Jeringa: Xiringa
Jeringa hipodérmica: Xiringa hipodermiko
Jeringar: Xiringatu, xiringaz sartu
Jeringuilla: Xiringa
Joven: Gazte
Jugo: Urin
Jugo pancreático: Pankreako urin
Juvenil: Gazte-
Juventud: Gaztaro

K

Kilocaloría: Kilokaloria

L

Laberinto: Labirinto
Labio: Ezpain
Labio leporino: Erbi-ezpain
Laboratorio: Laborategi
Lacrimal: Malko-
Lacrimógeno: Negar-eragile
Lacrimógeno: Negargarri
Lactante: Bularreko haur, edoskitzaile, titiko haur
Lactar: Bularra hartu, edoski, titia hartu
Láctico: Laktiko
Lactífero: Galaktoforo
Lactífero: Laktifero
Lactona: Laktona
Lactosa: Laktosa
Lágrima: Malko
Lagrima: Malko-
Lagrimar: Malkoak isuri
Lagrimear: Malkoak isuri
Lagrimo: Malko-jario

Lagrimoso: Negarti, negartsu
Laminilla: Xafla, lamina
Laringe: Laringe
Laringeo: Laringeo
Laringitis: Laringitis
Laringología: Laringologia
Laringólogo: Laringologo
Laringoscopia: Laringoskopia
Laringoscopio: Laringoskopio
Larvado: Larbatu
Lastimoso: Errukarri
Latencia: Sortasun
Latente: Sor, ezkutu
Lateral: Alboko, aldameneko, aldeko
Latido: Bihotz-taupada, taupada
Latir: Taupadak egin
Lavativa: Enema
Laxante: Laxante, heste-aringarri, libragarri
Laxo: Laxo, lasai, nasai
Lecitina: Lezitina
Legaña: Makar, bekar
Legañoso: Makartsu, bekartsu
Legionella: Legionella
Legionelosis: Legionelosi
Legra: Legra
Legrado: Kuretaje
Legrar: Kuretajea egin
Lengua: Mihi, mingain
Lente: Leiar, lente
Lentilla: Lentilla, ukipen-leiar
Lepra: Legenar, legen, legen beltz
Leprosería: Legenardun-etxe
Leproso: Legenardun, legenartsu
Lesión: Lesio
Lesionar: Lesionatu, min egin, min hartu
Letal: Hilgarri
Letárgico: Letargiko
Letargo: Letargia, lozorro
Leucemia: Leuzemia
Leucémico: Leuzemiko
Leucoblasto: Leukoblasto
Leucocito: Leukozito
Leucocitosis: Leukozitosi
Leucodermia: Leukodermia
Leucodérmico: Leukodermiko
Leucoencefalitis: Leukoentzefalitis
Leucoma: Leukoma
Leucopenia: Leukopenia
Leucoplasia: Leukoplasia
Leucopoyesis: Leukopoiiesi
Leucorrea: Leukorrea
Leucosis: Leukosi
Leve: Arin
Licantropía: Likantropia
Licántropo: Likantropo
Lifting: Lifting, azal-tiratu

Ligadura: Lotura, esteka
Ligamento: Lotailu
Ligar: Lotu
Linfa: Linfa
Linfático: Linfatiko
Linfocito: Linfozito
Linfoide: Linfoide
Linfoideo: Linfoide
Lingual: Mihiko, mihi-
Linimento: Linimentu
Lipasa: Lipasa
Lípido: Lipido
Lipoide: Lipoide
Lipoideo: Lipoide
Lipólisis: Lipolisi
Lipoma: Lipoma
Liposoluble: Liposoluble
Liposucción: Liposukzio
Lipotimia: Lipotimia
Líquido amniótico: Likido amniotiko
Líquido cefalorraquídeo: Likido zefalorrakideo, likido zerebroespinal
Lisiar: Elbarritu, herbaldu
Lisis: Lisi
Litiasis: Litiasi
Llaga: Ultzera
Llorar: Negar egin
Lobanillo: Lupu, txori
Lobectomía: Lobektomia
Lobotomía: Lobotomia
Lobulado: Lobulatu
Lobular: Lobular, gingil-
Lóbulo: Lobulu, gingil
Lóbulo temporal: Lobulu tenporal
Loco: Ero, burutik egin, nahasi, zoro
Locomoción: Lokomozio
Locomotor: Lokomotor, lokomozio-
Locura: Erotasun, zorotasun
Logopeda: Logopeda
Logopedia: Logopedia
Logorrea: Logorrea
Lombriz intestinal: Heste-zizare, bizio
Loquios: Lokio
Lordosis: Lordosi
Lucidez: Argitasun, buru-argitasun
Lúcido: Argi, buru-argi, zentzuzko
Lúcido: Zuhur, burutsu, zentzudun
Lumbago: Lumbago, lumbalgia
Lumbalgia: Lumbago, lumbalgia
Lunbar: Lunbar, gerri-, gerrialdeko
Lúnula: Lunula
Lupia: Lupu, txori
Lupus: Lupus
Luxación: Luxazio, dislokazio, lokadura, zainartatu
Luxar: Luxatu, dislokatu, lokatu

M

Macho: Ar
Macrocefalia: Makrozefalia
Macrocéfalo: Makrozefalo
Macromolécula: Makromolekula
Macroscópico: Makroskopiko
Mácula: Makula
Madre: Ama
Madre de leche: Inude
Maduración: Heltze
Madurar: Heldu
Madurez: Heldutasun, nagusitasun
Maduro: Heldu
Magnesia: Magnesia
Magnesio: Magnesio
Magnetoscopio: Magnetoskopio
Magullar: Mailatu
Mahonesa: Maionesa
Maicena: Artirin
Maíz: Arto
Mal de altura: Mendi-gaitz
Malaria: Malaria
Maleolo: Maleolo
Malestar: Ondoez, alditxar, egonezin, ezinegon
Malformación: Malformazio
Maligno: Gaizto
Maltosa: Maltosa
Maltrecho: Zauritu, hebaindu, jipoitu, kolpatu, makatu
Mama: Bular, titi, ugatz
Mamada: Edoskialdi, edoskitze
Mamar: Bularra hartu, edoski, titia hartu
Mamario: Mamario, titi-, ugatz-
Mamífero: Ugaztun
Mamografía: Mamografia
Manco: Besomotz, besobakar, maingu
Mandíbula: Beheko matrailezur, barailezur, beheko masailezur
Mango: Helduleku, kirten
Maní: Kakahuete
Manía: Mania
Manía persecutoria: Pertsekuzio-mania, eseste-mania, jazarpen-mania
Maníaco: Maniako
Manicomio: Zoroetxe, eroetxe
Manifestar: Agerian jarri, agertu, azaldu
Mano: Esku
Mantequilla: Gurin
Manzana: Sagar
Manzanilla: Kamamila
Marca: Arrasto
Marcapasos: Taupada-markagailu
Marear: Zorabiatu, burua joan
Mareo: Zorabio
Marihuana: Marihuana

Masaje: Masaje	Melanocito: Melanozito
Masajista: Masajista, masaje-emaila	Melanodermia: Malanodermia
Masoquismo: Masokismo	Melanoma: Melanoma
Masoquista: Masokista	Melanosis: Melanismo
Mastectomía: Mastektomia	Membrana: Mintz
Masticador: Murtxikatzaile, mastekatzaille	Membrana celular: Zelula-mintz, mintz plasmático
Masticar: Murtxikatu, mastekatu	Membrana nuclear: Nukleo-mintz, mintz nuklear
Mastitis: Mastitis	Membrana plasmática: Mintz plasmático
Mastoide: Mastoide	Membrana semipermeable: Mintz erdi iragazkor
Mastoideo: Mastoideo	Membrana serosa: Mintz seroso
Mastoides: Mastoide	Membrana sinovial: Mintz sinobial
Masturbación: Masturbazio	Membrana timpánica: Tinpano, belarri-mintz, mintz tinpaniko
Masturbarse: Masturbatu	Membranoso: Mintzetzko
Matasanos: Petrikilo, sasimediku	Mendelismo: Mendelismo
Materia: Materia	Meninge: Meninge
Materia láctea: Esneki	Meningeo: Meningeo, meningeo
Materia orgánica: Materia organiko	Meningitis: Meningitis
Material: Material	Meningococo: Meningokoko
Maternidad: Amaberrien atal, amatasun	Meñique: Hatz txiki
Matraz aforado: Matraz aforatu, matraz bolumetrikotriko	Menisco: Menisko
Matriz: Umetoki, utero	Menopausia: Menopausia
Matrona: Emagin	Menopáusico: Menopausiko
Maxilar: Matrailezur-, baraila-, masailezur-	Menorragia: Menorragia
Mear: Pixa egin, txiza egin	Menstruación: Hileko, menstruzio
Meconio: Mekonio	Menstruar: Hilekoa izan
Mediastino: Mediastino	Mental: Mental, buru-, gogamen-
Medicación: Medikazio	Mente: Gogamen
Medicamento: Sendagai, botika, farmako, medikamentu	Mentol: Mentol
Medicamentoso: Sendagai-	Mentolado: Mentoldun
Medicar: Medikatu, botikak eman, botikak hartu	Mentón: Kokots
Medicina: Medikuntza	Mercurio: Merkurio, zilarbizi
Medicina del trabajo: Lan-medikuntza	Mercurocromo: Merkurokromo
Medicina deportiva: Kirol-medikuntza	Mesenterio: Mesenterio
Medicina interna: Barne-medikuntza	Mesoblasto: Mesoblasto, mesodermo
Medicina laboral: Lan-medikuntza	Mesocéfalo: Mesozefalo
Medicina legal: Medikuntza legal	Mesomería: Mesomeria
Medicina preventiva: Prebentzio-medikuntza, medikuntza prebentibo	Mesomero: Mesomero
Medicina social: Medikuntza sozial	Mesomorfo: Mesomorfo
Médico: Medikatu, sendagile	Mestizaje: Mestizaje
Médico de familia: Familia-mediku, etxe-mediku	Mestizo: Mestizo
Médico forense: Auzitegi-mediku	Metabólico: Metaboliko
Médula: Muin	Metabolismo: Metabolismo
Médula adrenal: Muin adrenal	Metabolismo basal: Metabolismo basal
Médula espinal: Bizkarrezur-muin	Metacarpiano: Metakarpoko, metakarpoko
Médula oblongada: Muin oblongatu	Metacarpo: Metakarpoko
Médula ósea: Hezur-muin	Metacentro: Metazentro
Médula suprarenal: Giltzurrun gainekoaren muin	Metadona: Metadona
Medular: Muineko	Metafase: Metafase
Meiosis: Meiosi	Metamería: Metameria, metamerismo
Mejilla: Masail	Metamerismo: Metamerismo
Mejora: Hobekuntza	Metámero: Metamero
Melanina: Melanina	Metamórfico: Metamorfiko
Melanismo: Melanismo	Metamorfosis: Metamorfosi
	Metanal: Metanal

- Metástasis:** Metastasi
Metatarsiano: Metatartsoko, metatartso-
Metatarso: Metatartsu
Metazoo: Metazoo
Meteorismo: Meteorismo
Meteorizar: Meteorizatu
Metileno: Metileno
Metílico: Metiliko
Metionina: Metionina
Metódico: Metodiko
Método: Prozedura, eginbide, jarraibide, metodo
Método de obtención: Lorbide
Metodología: Metodologia
Metritis: Metritis
Mialgia: Mialgia
Miasma: Miasma
Micción: Gernu-egite, pixa-egite
Micela: Mizela
Micosis: Mikosi
Microbiano: Mikrobiozko, mikrobio-
Microbio: Mikrobio
Microbio patógeno: Mikrobio patogeno
Microbiología: Mikrobiologia
Microcefalia: Mikrozeffalia
Microcéfalo-a: Mikrozeffalo
Microcirugía: Mikrokirurgia
Microcristal: Mikrokristal
Micrómetro: Mikrometro
Microonda: Mikrouhin
Microorganismo: Mikroorganismo
Microscopía: Mikroskopia
Microscópico: Mikroskopiko
Microscopio: Mikroskopio
Midriasis: Midriasi
Mielina: Mielina
Mielitis: Mielitis
Migraña: Migraina
Miliar: Miliar
Miocardio: Miokardio
Miocarditis: Miokarditis
Mioma: Mioma
Miopatía: Miopatia
Miope: Miope
Miopía: Miopia
Miosis: Miosi
Miscibilidad: Nahaskortasun
Miscible: Nahaskor
Mitocondria: Mitokondrio
Mitosis: Mitosi
Mitral: Mitral
Mixedema: Mixedema
Mixomatosis: Mixomatosi
Moco: Muki
Molar: Atzeko hagin
Molécula: Molekula
Molecular: Molekular
Mongólico: Mongoliko, mongoliar
Mongolismo: Mongolismo, Down-en sindrome
Mongoloide: Mongoloide
Monocigótico: Monozigotiko
Monocito: Monozito
Monoclonal: Monoklonal
Monómero: Monomero
Mononuclear: Nukleobakar, mononuklear
Monorquidia: Monorkidia
Monorquídico: Monorkidiko
Monosacárido: Monosakarido
Moquillo: Mukieri
Morada: Ubeldu, beltzune, ubeldura
Moratón: Ubeldu, beltzune, ubeldura
Morbididad: Morbilitate, erikortasun
Mórbido: Morbido, erigarri
Morbilidad: Morbilitate, erikortasun
Morbo: Morbo
Mordedura: Hozkada, ausiki
Morder: Hozka egin, ausiki
Mordida: Hozkada, ausiki
Mordido: Hozkatu
Mordisco: Hozkada, ausiki
Mordisquear: Karraskatu
Morfina: Morfina
Morfinomanía: Morfinomania
Morfinómano: Morfinomano, morfinazale
Morfología: Morfologia
Morir: Hil, azken arrasa eman
Mortal: Hilgarri, hilkor
Mortalidad: Hilkortasun
Mortandad: Heriotza multzo
Mortificación: Mortifikazio, hildura
Mórula: Morula
Mosaico: Mosaiko
Motivación: Motibazio
Movilidad: Mugikortasun, higikortasun
Mucosa: Mukosa, muki-mintz
Mucoso: Mukitsu
Mucoso: Mukoso
Muela: Hagin
Muerte: Heriotza
Muerto: Hildako, hil
Muestra: Lagin
Muleta: Makulu
Multicelular: Multizelular
Muñeca: Eskumutur
Muñequera: Eskumuturreko
Muñón: Muinoi, motzondo
Musculación: Muskulazio
Muscular: Muskular, gihar-, muskulu-, muskulu-ko
Musculatura: Muskulatura, giharrerria
Músculo: Muskulu, gihar
Músculo diafragma: Diafragma gihar
Músculo frontal: Kopetako gihar

Músculo glúteo: Ipurmasaileko gihar
Músculo palmar: Ahur-gihar
Músculo pectíneo: Gihar pektineo
Músculo pectoral: Gihar pektoral, bularreko gihar
Músculo pectoral mayor: Bularreko gihar handi
Músculo pectoral menor: Bularreko gihar txiki
Músculo peroneo: Perone-gihar, peroneko gihar
Músculo pterigoides: Gihar pterigoide
Músculo risorio: Gihar errisorio, barre-gihar, irri-gihar
Músculo sartorio: Gihar sartorio
Músculo semimembranoso: Erdi mintzezko gihar
Músculo semitendinoso: Gihar semitendinoso
Músculo serrato: Gihar zerradun
Músculo sóleo: Soleo gihar
Músculo trapecio: Trapecio gihar
Músculo tríceps: Trizeps gihar
Musculoso: Gihartsu
Muslo: Izter
Mutación: Mutazio
Mutante: Mutante
Mutilación: Mutilazio
Mutilar: Mutilatu

N

Nacer: Jaio, sortu
Nacimiento: Jaiotza, sortze
Nacimiento: Sortze, sorkuntza
Nalga: Ipurmasail
Nalgas: Ipurdi
NANDA: NANDA
Narcolepsia: Narkolepsia
Narcoléptico: Narkoleptiko
Narcosis: Narkosi
Narcosis basal: Narkosi basal
Náusea: Goragale, botagale, botagura, gonbitalarri, goralarri
Necesidad: Behar
Necrosis: Nekrosi
Nefrectomía: Nefrektomia
Nefrítico: Nefritiko
Nefritis: Nefritis
Nefrología: Nefrologia
Nefrólogo: Nefrologo
Nefrosis: Nefrosi, síndrome nefrotiko
Nefrótico: Nefrotiko
Nematocisto: Nematozisto
Neonatal: Neonatal, jaioberriko
Neonato: Jaioberriko
Neoplasia: Neoplasia
Neoplasma: Neoplasma
Neoplastia: Neoplastia
Neotenia: Neotenia
Nervio: Nerbio
Nervio olfativo: Usaimen-nerbio
Nervio olfatorio: Usaimen-nerbio
Nervio pneumogástrico: Nerbio pneumogastriko
Nervio trigémino: Nerbio trigemino
Nervio vago: Nerbio bago, nerbio pneumogastriko
Nerviosismo: Urduritasun, artegatasun
Nervioso: Nerbio-
Nervioso: Urduri
Neumocistosis: Pneumozistosi
Neumococo: Pneumokoko
Neumogástrico: Pneumogastriko
Neumología: Pneumologia
Neumólogo: Pneumologo
Neumonía: Pneumonia, alborengo
Neumopatía: Pneumopatia
Neumotórax: Pneumotorax
Neuralgia: Neuralgia
Neurálgico: Neuralgiko
Neurastenia: Neurastenia
Neurasténico: Neurasteniko
Neurita: Neurita, axoi
Neurítico: Neuritiko
Neuritis: Neuritis
Neurobiología: Neurobiologia
Neurocirugía: Neurokirurgia
Neurocirujano: Neurokirurgialari
Neuroendocrinología: Neuroendokrinologia
Neuroesqueleto: Endoeskeleto
Neurofisiología: Neurofisiologia
Neuroglia: Neuroglia, glia
Neurolepsia: Neurolepsia
Neuroléptico: Neuroleptiko
Neurología: Neurologia
Neurólogo: Neurologo
Neuromuscular: Neuromuskular
Neurona: Neurona
Neuronal: Neuronako, neurona-, neuronaren
Neuropatía: Neuropatia
Neuropsicología: Neuropsikologia
Neuropsiquiatría: Neuropsikiatria
Neuroquirúrgico: Neurokirurgiko, neurokirurgia-
Neurosis: Neurosi
Neurótico: Neurotiko, neurosi-
Neurovegetativo: Neurovegetatibo
Nicotina: Nikotina
Nictalopía: Niktalopia
Niño: Haur, ume
Nitrogenado: Nitrogenatu
Nitrógeno: Nitrogeno
Nitroglicerina: Nitroglicerina
Nodo: Nodo
Nodo auriculoventricular: Nodo aurikulobentrikular
Nodo sinusal: Nodo sinusal

Nodular: Nodular, nodulu-
Nódulo: Nodulu
Nódulo linfático: Nodulu linfatiko
Nonato: Zesareaz jaio
Nosografía: Nosografia
Nosología: Nosologia
Notocorda: Notokorda
Nublarse los ojos: Begiak lausotu
Nuca: Garondo
Núcleo: Nukleo
Nucleófilo: Nukleofilo
Nucleolo: Nukleolo
Nucleótido: Nukleotido
Nudosidad: Nudositate
Nuez (de Adán): Zintzur-korapilo, zintzur-sagar
Nulípara: Erdigabe, nuliparo
Nutrición: Nutrizio
Nutriente: Elikagai
Nutrir: Elikatu
Nutritivo: Elikagarri

O

Obesidad: Obesitate, gizeneri, gizentasun, loditasun
Obeso: Obeso, oso gizen, oso lodi
Obliterar: Obliteratu
Observable: Behagarri
Observación: Behaketa
Observar: Behatu
Obsesión: Obsesio
Obsesionante: Obsesibo
Obsesivo: Obsesibo
Obstetra: Obstetra, tokologia
Obstetricia: Obstetria, tokologia
Obstétrico: Obstetrikari
Obstrucción: Buxadura, ixte
Obstruir: Buxatu, itxi
Obturador: Buxatzaile
Ocasional: Aldizkako
Ocasionar: Eragin, probokatu, sorrarazi
Occipital: Okzipital
Occipucio: Okzipucio
Ocular: Okular
Oculista: Okulista
Odontología: Odontologia
Odontólogo: Odontologari
Oficial: Ofizial
Oftalmía: Oftalmia
Oftálmico: Oftalmiko
Oftalmología: Oftalmologia
Oftalmológico: Oftalmologiko
Oftalmólogo: Oftalmologari
Oftalmoscopia: Oftalmoskopia
Oftalmoscopio: Oftalmoskopio

Oído: Belarri
Oído externo: Kanpo-belarri
Oído interno: Barne-belarri
Oído medio: Erdiko belarri
Oir: Entzun
Ojera: Betazpi
Ojeroso: Betazpitsu
Ojo: Begi
Oler: Usaindu, usain egin
Olfativo: Usaimen-
Olfato: Usaimen
Oligoelemento: Oligoelementu
Oligofrenia: Oligofrenia
Oligofrénico: Oligofreniko
Oligómero: Oligomero
Olor: Usain
Oloroso: Usaintsu
Olvidadizo: Ahanzkor, ahazkor
Olvidar: Ahantzi, ahaztu
Omblijo: Zilbor
Omblijuero: Zilborreko
Omóplato: Omoplato, eskapula
OMS (Organización Mundial de la Salud): OME
 (Osasunerako Mundu Erakundea)
Oncogén: Onkogene
Oncogénico: Onkogeno
Oncología: Onkologia
Oncológico: Onkologiko
Oncólogo: Onkologari
Ondulación: Uhindura
Onicofagia: Onikofagia
Onírico: Oniriko
Onirismo: Onirismo
Ontogénesis: Ontogenesi
Ontogénico: Ontogenetiko
Oocito: Obozito, oozito
Operar: Ebakuntza egin, operatu
Órgano: Organo
Órgano de fonación: Fonazio-organo
Órgano genital: Sexu-organo, organo genital
Organo sensorial: Zentzumen-organo, sentimen-
 organo
Orina: Gernu
Oscilación: Oszilazio
Oscilatorio: Oszilakor, oszilazio-
Oscilógrafo: Oszilografo
Osciloscopio: Osziloskopio
Óseo: Hezur-
Osificación: Osifikazio, hezurtze
Osificación membranosa: Mintzeko osifikazio,
 mintzeko hezurtze
Osificarse: Osifikatu, hezurtu
Osmómetro: Osmometro
Ósmosis: Osmosi
Osmótico: Osmotiko
Osteoblasto: Osteoblasto

Osteoclasto: Osteoklasto
Osteomalacia: Osteomalazia
Osteópata: Osteopata
Osteopatía: Osteopatia
Osteoplastia: Osteoplastia
Osteoporosis: Osteoporosi
Otalgía: Otalgia
Otitis: Otitis
Otología: Otologia
Otorrinolaringología: Otorrinolaringologia
Otorrinolaringólogo: Otorrinolaringologo
Otoscopio: Otoskopio
Ovárico: Obariko, obulutegi-
Ovario: Obulutegi, obario
Ovocélula: Obozelula
Ovocito: Obozito, oozito
Ovulación: Obulazio
Ovular: Obulatu
Óvulo: Obulu, obozelula
Oxhidrilo: Oxhidrilo
Oxiacetilénico: Oxiazetileniko
Oxidable: Oxidakor
Oxidación: Oxidazio
Oxidante: Oxidatzaile
Oxidar: Oxidatu
Óxido: Oxido
Oxigenación: Oxigenazio
Oxigenado: Oxigenatu
Oxigenar: Oxigenatu
Oxígeno: Oxigeno

P

Paciente: Gaixo
Paciente: Paziente, eri, gaixo
Paladar: Ahosabai
Paladar blando: Ahosabai bigun
Paladar duro: Ahosabai gogor, hezurrezko ahosabai
Paladar óseo: Hezurrezko ahosabai
Palatal: Ahosabaiko, ahosabai-, palatino
Palatino: Ahosabaiko, palatino
Paliar: Arindu, ematu
Paliativo: Aringarri, leungarri
Palidecer: Zurbildu, histu, zuritu
Palidez: Zurbiltasun, histasun
Pálido: Zurbil, hits
Palio: Palio
Pallium: Pallium
Palma: Esku-ahur
Palpitación: Bihotz-taupada, palpitazio
Palpitante: Taupakari (bihotzaz), pilpirakari
Pálpito: Bihozkada
Palúdico: Paludiko
Paludismo: Paludismo
Páncreas: Pankrea

Pancreático: Pankreatiko, pankreako
Pandemia: Pandemia
Pandémico: Pandemiko
Paniculo adiposo: Gantz-panikulu
Pantorrilla: Zango-sagar, aztal
Papel de tornasol: Tintaroi-paper
Paperas: Hazizurri(ak)
Papila: Papila
Papila gustativa: Dastamen-papila
Papiloma: Papiloma
Pápula: Papula
Parabiosis: Parabiosi
Parafina: Parafina
Parálisis: Paralisi, elbarritasun
Paralítico: Ezindu, elbarri
Paralítico: Paralitiko, herbal
Paralización: Paralizatze
Paralizar: Paralizatu
Paramnesia: Paramnesia
Paranoia: Paranoia
Paranoico: Paranoiko
Paranoide: Paranoide
Parapleja: Paraplegia
Parapléjico: Paraplegiko, paraplegia-, paraplegia-
 dun
Parapsicología: Parapsikologia
Parapsicológico: Parapsikologiko
Parapsicólogo: Parapsikologo
Parasimpático: Parasinpatiko
Parasitario: Bizkarroi-, parasito-
Parásito: Bizkarroi
Parasitología: Parasitologia
Parasitosis: Parasitosi
Paratifoideo/a: Paratifoide
Paratipo: Paratipo
Pared: Paretá
Parénquima: Parenkima
Paresia: Paresia
Paresis: Paresia
Parestesia: Parestesia
Parietal: Parietal
Parir: Erditu, umea izan
Paro cardíaco: Bihotz-gelditze
Parodondio: Parodonto
Parodontosis: Parodontosi
Parótida: Parotida
Parotiditis: Parotiditis, hazizurri(ak)
Paroxismo: Paroxismo
Párpado: Betazal
Partenogénesis: Partenogenesi
Parto: Erditze, haurgintza
Parto prematuro: Garaiz aureko erditze
Parto sin dolor: Minik gabeko erditze
Parturienta: Erdiberri, erdi-urren dagoen
Pastilla: Pilula
Paternidad: Aitatasun, gurasotasun

Patogenia: Patogenia	Perjudicial: Kaltegarri, kalterako
Patógeno: Patogeno	Perleche: Perletxe
Patología: Patologia	Permeabilidad: Iragazkortasun
Patología vegetal: Landare-patologia	Permeabilizar: Iragazkortu
Patológico: Patologiko	Permeable: Iragazkor
Pectinado: Pektinatu	Peroné: Perone hezur
Pectiniforme: Pektinatu	Peroneo: Peroneo, perone-
Pedagogía: Pedagogia	Peróxido: Peroxido
Pedagógico: Pedagogiko, pedagogia-, pedagogiaren	Persistente: Iraunkor
Pedagogo: Pedagogo	Persona: Pertsona
Pediatra: Pediatria	Perspiración: Izerdi
Pediatria: Pediatria	Perturbación: Asaldu
Pediátrico: Pediatriko, pediatria-	Perturbado: Ero, nahasi, zoro
Pediculado: Pedunkulatu	Perturbar: Erotu, burutik egin, nahasi, zoratu
Pedículo: Pedikulu	Perversión: Perbertsio
Pedicuro: Pedikuro	Perversión sexual: Sexu-perbertsio
Pedo: Puzker, putz	Pervertido: Perbertitu
Pedofilia: Pedofilia	Pervivir: Iraun
Pedunculado: Pedunkulatu	Pesadez: Pisutasun, astuntasun
Pedúnculo: Pedunkulu, txorten	Pesadez de estómago: Urdail-pisutasun
Pelagra: Pelagra	Pesadilla: Amesgaizto
Pelo: Ile, bilo	Pesado: Astun
Peludo: Iletsu, bilotsu	Pesar: Pisatu, pisua izan
Pelviano: Pelbiano	Peso: Balantza, pisu
Pelvis: Pelbis	Peso atómico: Pisu atomiko
Pelvis renal: Giltzurrun-pelbis	Peso molecular: Pisu molekular
Pene: Zakil	Pestaña: Betile
Penetración: Barneratze, sartze	Pestañar: Kliskatu
Penetrar: Barneratu, barruan sartu, sartu	Pestaño: Kliska, betikara
Penetrar: Sartu	Peste: Izurri
Pénfigo: Penfigo	Peste bubónica: Izurri buboniko
Penicilina: Penizilina	Petequia: Petekia
Pentámero: Pentamero	Petroquímica: Petrokimika
Pepsina: Pepsina	Pezón: Titiburu, bular-punta
Peptídico: Peptidiko	Piamadre: Piamater
Péptido: Peptido	Picar: Azkura izan, ziztatu
Perfil: Profil, soslai	Picazón: Azkura
Perforación: Zulaketa, zulatze	Picor: Azkura
Perforar: Zulatu	Pie: Oin
Perfusión: Perfusio	Piedra: Harri
Pericárdico: Perikardiko	Piel: Larruazal
Pericardio: Perikardio	Pierna: Zango, berna
Pericarditis: Perikarditis	Piojo: Zorri
Pericíclico: Perizikliko	Piorrea: Piorrea, zorne-isuri
Perímetro: Perimetro	Piorrea alveolar: Piorrea alveolar
Perinatal: Perinatal	Pipeta: Pipeta
Periné: Perineo	Pirético: Piretiko
Perineumonía: Peripneumonia	Piretología: Piretologia
Periódico: Periodiko	Pirexia: Pirexia
Período: Periodo	Piridina: Piridina
Periostio: Periostio	Piriforme: Udare-formako
Perístalsis: Peristaltismo	Pirimídico: Pirimidiko
Peristáltico: Peristaltiko	Pirimidina: Pirimidina
Peristaltismo: Peristaltismo	Pirógeno: Pirogeno
Peritoneo: Peritoneo	Pirosis: Pirosi, bihotzerre
Peritonitis: Peritonitis	Pisiforme: Pisiforme

Pitiriasis: Pitiriasi	Poro: Poro
Pituita: Pituita	Positrón: Positroi
Placa: Plaka	Posnatal: Jaiotza ondoko, jaiotza osteko
Placa bacteriana: Bakterio-plaka	Posología: Posologia
Placebo: Plazebo	Posparto: Erditze ondoko, erditze osteko
Placenta: Plazenta, karen	Postoperatorio: Ebakuntza ondoko, ebakuntza osteko
Placentación: Plazentazio, karentze	Póstumo: Hilondoko, hil ondoko, hil osteko
Planta: Oinzola, oinazpi	Práctica: Praktika
Plantar: Oinazolako, plantar	Practicante: Praktikante
Plantilla: Eredua, molde	Prematuro: Garaiz aurreko, behar baino lehenago-ko, sasoi aurreko
Plaqueta: Plaketa, tronbozito	Premenstrual: Hilekoaren aurreko
Plasma: Plasma	Premolar: Aurreko hagin
Plasma sanguíneo: Odol-plasma	Prenatal: Jaio aurreko
Plasmático: Plasmatikoa, plasma-	Preoperatorio: Ebakuntza aurreko
Plasmodio: Plasmodio	Preparación: Prestakin
Plasmodium: Plasmodium, plasmodio	Prepucio: Prepuzio, moko-azal
Plastia: Plastia	Presbiopía: Presbiopia, presbicia
Plasto: Plasto	Présbita: Presbita, presbiopie
Platino: Platino	Preservativo: Preserbatibo
Plétora: Pletora	Presión arterial: Presio arterial, tentsio arterial
Pletórico: Pletoriko	Prevención: Prebentzio
Pleura: Pleura, anderrai	Prevenir: Prebenitu, aurrea hartu, aurrez zaindu
Pleuresía: Pleuresia, pleuritis	Preventivo: Prebentibio
Pleurítico: Pleuritiko	Priapismo: Priapismo
Pleuritis: Pleuritis	Primario: Primario
Plexo: Plexo	Primeriza: Amaberri
Plomo: Berun	Primigenio: Jatorrizko
Pluricelular: Plurizelular, zelulaniztun	Primípara: Amaberri
Plurinuclear: Nukleoaniztun	Primordio: Primordio
Plutonio: Plutonio	Probabilidad: Probabilitate
Podagra: Hezueri (oinetakoa)	Probar: Frogatu, probatu
Podología: Podologia	Probeta: Probeta
Podólogo: Podologo	Problema: Arazo, problema
Polialcohol: Polialkohol	Procariota: Prokarioto
Poliamida: Poliamida	Procariótico: Prokariotiko
Poliartritis: Poliartritis	Procedencia: Jatorri, etorki
Policlínica: Poliklinika	Procedimiento: Prozedura, eginbide, jarraibide, metodo
Polidipsia: Polidipsia	Proceso: Prozesu
Polietileno: Polietileno	Proceso febril: Sukarraldi
Polifagia: Polifagia	Procreación: Ugaltze
Polifago: Polifago	Procrear: Ugaltu
Polimerización: Polimerizazio	Pródromo: Prodromo
Polimerizar: Polimerizatu	Profase: Profase
Polímero: Polimero	Profiláctico: Profilaktiko
Polimorfismo: Polimorfismo, heteromorfismo	Profilaxis: Profilaxi
Polinosis: Polinosi	Profundo: Sakon
Poliomielítico: Poliomielitiko	Progesterona: Progesterona
Poliomielitis: Poliomielitis	Prognatismo: Prognatismo
Poliploide: Poliploide	Prognato: Prognatu
Poliploidía: Poliploidia	Prolapso: Prolapso
Pólipo: Polipo	Prolepsis: Prolepsi
Polisacárido: Polisakarido	Proliferar: Ugaltu
Poliuria: Poliuria	Promedio: Batez besteko
Polo: Polo	Prominencia: Irtengune, protuberantzia
Pomada: Pomada, gantzuki, ukendu	
Porfirizar: Haustu, birrindu, xehatu	

Prominente: Irten
Promontorio: Gailur, muino, tontor
Pronación: Pronazio
Pronador: Pronatzaile
Pronosticar: Iragarri
Pronóstico: Pronostiko
Pronóstico reservado: Pronostiko zehaztugabe
Propagación: Hedatze, barreiatze, hedapen
Propagar: Hedatu, barreiatu, zabaldu
Propicio: Egoki
Propiedad: Propietate
Proporcional: Proporzional
Prospecto: Prospektu
Próstata: Prostata
Protección: Babes
Proteico: Proteiko, proteiniko
Proteína: Proteina, proteido, protido
Prótesis: Protesi
Protisto: Protisto
Protón: Protoi
Protónico: Protoniko
Protoplasma: Protoplasma
Protozoo: Protozoo
Protuberancia: Irtengune, protuberantzia
Protuberante: Irten
Proveniencia: Jatorri, etorki
Provocar: Eragin, probokatu, sorrarazi
Proximidad: Inguru
Próximo: Gertu, hurbil
Pruriginoso: Pruriginoso
Prurigo: Prurigo
Prurito: Prurito
Psicastenia: Psikastenia
Psicasténico: Psikasteniko
Psicoanálisis: Psikoanalisi
Psicoanalista: Psikoanalista
Psicoanalítico: Psikoanalitiko
Psicoanalizar: Psikoanalizatu
Psicofisiología: Psikofisiologia
Psicoléptico: Psikoleptiko
Psicología: Psikologia
Psicológico: Psikologiko, psikologia-
Psicólogo: Psikologo
Psicometría: Psikometria
Psicomotor: Psikomotor
Psicomotricidad: Psikomotrizitate
Psicopatología: Psikopatologia
Psicopatológico: Psikopatologiko
Psicosis: Psikosi
Psicosis maniaco-depresiva: Psikosi maniako-de-
 presibo
Psicoterapeuta: Psikoterapeuta
Psicoterapéutico: Psikoterapeutiko
Psicoterapia: Psikoterapia
Psicótico: Psikotiko
Psicotrópico: Psikotropo

Psicotropo: Psikotropo
Psique: Psike
Psiquiatra: Psikiatra
Psiquiátrico: Psikiatriko, psikiatria-
Psíquico: Psikiko
Psiquitría: Psikiatria
Psoas: Psoas
Psoriasis: Psoriasi
Pubertad: Pubertaro
Púbico: Pubiseko, pubis-
Pubis: Pubis
Puente: Zubi
Puérpera: Amaberri
Puerperal: Puerperal, puerperioko
Puerperio: Puerperio, sabelondo
Pulgar: Hatz lodi, erpuru
Pulmón: Birika
Pulmonar: Biriketako
Pulmonía: Pneumonia
Pulpejo: Mami
Pulsación: Pultsazio
Pulsar: Pultsua hartu
Pulsión: Irrika
Pulso: Pultsu
Punción: Sastada
Punción: Ziztada, sastada
Paño: Ukabil
Punta: Punta, mutur
Punto: Puntu
Pupila: Begi-nini
Purga: Laxante, heste-aringarri, libragarri
Purgación: Purgazio
Púrico: Puriko
Purina: Purina
Purulencia: Zornadura
Purulento: Zornedun, zornetsu
Pus: Zorne, hiro

Q

Quelato: Kelato
Quemadura: Erredura
Quemazón: Sumin, erremín, sumindura
Queratina: Keratina
Quilífero: Kilífero
Quilo: Kilo
Química: Kimika
Química analítica: Kimika analitiko
Química física: Kimika fisiko
Química inorgánica: Kimika inorganiko, kimika
 ez-organiko, kimika mineral
Química mineral: Kimika mineral
Química orgánica: Kimika organiko
Químico: Kimikari
Quimiorrepción: Kimiorrezeptio

Quimiosíntesis: Kimiosintesi
Quimiotaxis: Kimiotropismo
Quimioterapia: Kimioterapia
Quimiotrofo: Kimiotrofo
Quimiotropismo: Kimiotropismo
Quimo: Kimo
Quinina: Kinina
Quirófano: Ebakuntza-gela
Quiromasaje: Kiromasaje
Quirúrgico: Kirurgiko, kirurgia-
Quiste: Kiste
Quitina: Kitina
Quitinoso: Kitinadun, kitinatsu, kitinazko

R

Rabia: Amorrú, errabia
Rabioso: Amorratu
Radical: Erradikal
Radicular: Erradikular, sustrai-
Radio: Radio
Radiobiología: Erradiobiologia
Radioelemento: Erradioelementu
Radiografía: Erradiografia
Radioisótopo: Erradioisotopo
Radiolario: Erradiolario
Radiología: Erradiologia
Radiólogo: Erradiologo
Radioquímica: Erradiokimika
Radioscopia: Erradioskopia
Radioscópico: Erradioskopiko
Radioterapia: Erradioterapia
Radón: Radon
Raíz: Sustrai
Ramificación: Adarkadura
Ramificarse: Adarkatu
Raquideo: Bizkarrezurreko, bizkarrezur-, espinal
Raquítico: Errakitiko
Raquitismo: Errakitismo
Rasgar: Tarratatu, zarrastatu
Raspado: Arraspatze, kuretaje
Raspar: Kuretajea egin
Rayos catódicos: Izpi katodikoak
Rayos gamma: Gamma izpiak
Reacción: Erreakzio
Reaccionar: Erreakzionatu, onera egin
Reactivación: Berraktibatze, berraktibazio
Reactividad: Erreaktibitate, erreaktibotasun
Reactivo: Erreaktibo
Reactor: Erreaktore
Reanimación: Suspertze, erreanimazio
Reanimar: Suspertu
Recaída: Berriz gaixotze, berriz eritze
Receptor: Errezeptore, hartzaile
Recesivo: Errezesibo

Receta: Errezeta
Receta médica: Medikuaeren errezeta
Recetar: Errezetatu, agindu
Recetario: Errezetategi
Rechazo: Errefusatze
Recidivante: Errepikatu
Recién nacido: Jaioberri
Reconfortar: Bizkortu
Reconocer: Aztertu
Reconocimiento médico: Mediku-azterketa
Reconstituir: Bizkortu
Reconstituyente: Suspergarri, bizigarri, bizkorga-
 rri, bizkortzaile, estimulatzaille, indargarri
Rectal: Ondesteko
Rectificación: Errektifikazio
Rectificar: Errektifikatu
Recto: Ondeste
Recuperación: Indarberritze, bizkortze
Recuperar: Bizkortu, indarberritu
Recurrente: Atzerakari, itzulkor, errepikatu
Redivivo: Berpiztu
Redox: Erredox
Reducción: Erreduktzio
Reducir: Erreduzitu
Reductor: Erreduktore
Refinación: Fintze
Refinado: Fintze
Reflejo condicionado: Erreflexu baldintzatu
Reflujo: Errefluxu
Refractario: Erregogor, sendagogor
Refractómetro: Errefraktometro
Refuerzo: Errefortzu
Regeneración: Birsortze
Región: Eskualde
Regla: Hileko, menstruazio
Regresión: Erregresio
Rehabilitación: Errehabilitazio, berrezte
Rehabilitar: Errehabilitatu, berzei
Reimplantar: Berrezarri, birjarri
Reimplantación: Berrezarpen, birjarpen
Reino: Erreinu
Relación sexual: Sexu-harreman
Relajación: Erlaxazio
Relajado: Lasai, erlaxatu
Relajante: Lasaitzaile
Relajar: Lasaitu, baretu, erlaxatu
Renal: Giltzurrun(e)ko, giltzurrun-
Reniforme: Giltzurrun-formako
Renina: Errenina
Renquera: Herreneri
Replicación: Erreplikazio
Replicar: Erreplikatu
Reposo: Atsedean, atsedenaldi, pausaldi
Reproducción: Ugalketa
Reproducción asexual: Ugalketa asexual
Reproducción sexual: Sexu bidezko ugalketa

Resección: Erresekzio
Resentimiento: Erresumin
Reserva: Erreserba, gordekin
Resfriado: Hotzeri, hoztura, katarro, mafrundi, marranta
Resistencia: Erresistentzia
Resonancia: Erresonantzia
Resonante: Erresonantzia-
Respiración: Arnasketa
Respiración aerobia: Arnasketa aerobio
Respiración boca a boca: Ahoz ahoko arnasketa, ahotik ahorako arnasketa
Respirador: Arnasgailu
Respirar: Arnastu, arnasa hartu, hats hartu
Respiratorio: Arnasketako, arnas
Respiro: Arnasaldi
Respuesta: Erantzun
Retención: Atxikipen, erretentzio
Retención de orina: Gernu-atxikipen, gernu-erretentzio
Reticulado: Erretikulatu, saretu
Reticular: Erretikulatu, saretu
Retículo: Erretikulu
Retículo endoplasmático: Erretikulu endoplasmiko
Retículo endoplásmico: Erretikulu endoplasmiko
Retículo sarcoplásmico: Erretikulu sarkoplasmiko
Retina: Erretina
Retortijón: Sabeleko min, heste-min
Retracción: Atzera egite, atzeratze
Retraer: Atzera egin, atzeratu
Retraído: Lotsati
Retraimiento: Uz Kurtze, uzkurraldi
Retrealimentación: Atzeraeragin, feedback
Retroversión: Erretrobertsio
Retrovirus: Erretrobirus
Reuma: Erreuma
Reúma: Erreuma
Reumático: Erreumadun
Reumatismo: Erreumatismo
Reumatología: Erreumatologia
Reumatológico: Erreumatologiko
Reumatólogo: Erreumatologo
Revisión: Azterketa, berrikuste
Revisión: Berrikuste
Revulsión: Errebultsio
Revulsivo: Errebultsibo
Ribosa: Erribosa
Ribosoma: Erribosoma
Ribosómico: Erribosomiko
Rictus: Rictus
Rinitis: Errinitis
Rinofaringe: Errinofaringe
Rinología: Errinologia
Riñón: Giltzurrun
Rinoplastia: Errinoplastia

Risa sardónica: Irri sardoniko
Rizópodo: Errizopodo
Roce: Marruskadura
Rodilla: Belaun
Rol: Rol
Romboidal: Erroboide
Romboide: Erroboide
Romboideo: Erroboide
Romboides: Erroboide (gihar)
Ronquera: Erlats, marranta
Ronquido: Zurrunga
Roséola: Erroseola
Roseta: Gorriune
Rótula: Errotula, belaun-hezur
Rozadura: Urratu
Rubéola: Errubeola
Rubido: Rubidio
Rudimental: Errudimentario
Rudimentario: Errudimentario
Rudimento: Errudimentu, hasikin
Rugosidad: Zimurtasun
Rugoso: Zimurtsu

S

Sabor: Zapore
Saburra: Saburra
Sacárido: Sakaridu
Sacarímetro: Sakarimetro, sakarometro
Sacarina: Sakarina
Sacarosa: Sakarosa
Saco: Zaku
Saco embrionario: Enbrioi-zaku
Saco lacrimal: Malko-zaku
Sáculo: Sakulu
Sagital: Sagital
Saín: Gantz
Sal: Gatz
Sala de operaciones: Ebakuntza-gela
Salinidad: Gazitasun
Salinizar: Gazitu
Saliva: Listu
Salivación: Listu-jario, listu-jariatze
Salival: Listu-
Salmonella: Salmonella
Salmonelosis: Salmonellosis
Salud: Osasun
Salvar: Salbatu, bizirik atera
Sanar: Sendatu
Saneamiento: Saneamendu
Sangrante: Odola darion
Sangre: Odol
Sangre arterial: Odol arterial
Sangre venal: Zain-odol
Sangre venosa: Zain-odol

Sangría: Flebotomia, odoluste	Sensibilización: Sentsibilizazio
Sanguíneo: Odol-	Sensibilizado: Sentsibilizatu
Sanguinolento: Odola darion	Sensibilizar: Sentsibilizatu, sentiberatasun
Sanitario: Sanitario	Sensible: Sentibera
Sano: Osasuntsu, sendo	Sensible: Sentikor
Saponificación: Saponifikazio	Sensitivo: Sentimenezko, sentimen-
Saponificar: Saponifikatu	Sensor: Sentsore
Sarampión: Elgorri	Sensorial: Sentipenezko
Sarcoma: Sarkoma	Sentido: Zentzumen
Sardónico: Irribarre sardoniko	Septicemia: Septizemia
Sarna: Hazteri, zaragar	Séptico: Septiko
Sarnoso: Hazteritsu	Septo: Septu, trenkada
Sarro: Lertzo	Septum: Septu, trenkada
Satélite: Satelite	Ser humano: Gizaki
Saturación: Asetasun, asetze	Serodiagnóstico: Serodiagnostiko
Saturado: Ase	Serología: Serologia
Saturar: Ase	Seronegativo: Seronegatibo
Sebáceo: Bilgor-	Seropositivo: Seropositibo
Sebo: Bilgor	Serosa: Serosa
Seborrea: Seborrea	Serosidad: Serositate
Secreción: Jariakin, sekrezio, jariatze, jario	Seroso: Seroso, serum-
Secretor, -a: Jariatzaile	Seroterapia: Seroterapia
Secretorio: Jariatzaile	Serum: Gazur, serum
Sector: Sektore	Serumterapia: Seroterapia
Sectorial: Sektorial, sektore-	Servicio: Zerbitzu
Secuela: Arrasto, aztarna	Servicio de urgencias: Larrialdi-zerbitzu
Secuencia: Sekuentzia, segida	Sésil: Sesil
Secundario: Sekundario	Sesión: Saio
Sed: Egarri	Seso: Burmuin
Seda: Zeta	Seudópodo: Pseudopodo
Sedal: Zetazko hari	Sexo: Sexu
Sedar: Lasaigarriak eman	Sexología: Sexologia
Sedimentación: Sedimentazio	Sexólogo: Sexologo
Sedimentarse: Sedimentatu	Sexuado: Sexudun, sexuatu
Sedimento: Sedimentu	Sexual: Sexual, sexu-, sexu bidezko
Segmentación: Segmentazio	Sexualidad: Sexualitate
Segmentado: Segmentatu	Shock: Shock
Segmentar: Segmentatu	Shunt: Deribazio, shunt
Segmento: Segmentu	Sialorrea: Sialorrea, ptialismo
Segregación: Segregazio	SIDA: HIES
Segregar: Jariatu, jariora izan, isuria izan	Sien: Loki
Seguimiento: Jarraipen	Sífilis: Sifili
Selección: Hautatze	Sifilitico: Sifilitiko
Selectivo: Selektibo	Signo: Zeinu
Semen: Semen, esperma, hazi	Silicona: Silikona
Semicircular: Zirkuluerdi-formako, zirkuluerdi-	Silicosis: Silikosi
Seminal: Seminal, espermatiko	Silla turca: Aulki turkiar
Seminífero: Seminifero, hazi-, semen-	Simbiosis: Sinbiosi
Semipermeable: Erdi iragazkor	Simbiótico: Sinbiotiko, sinbiosi-
Señal: Seinale, zeinu	Simpático: Sinpatiko
Senectud: Zahartzaro	Sinapismo: Sinapismo
Senil: Senil	Sinapsis: Sinapsi
Seno: Bular, titi, ugatx	Sináptico: Sinaptiko, sinapsi-
Seno: Sinu	Sinartrosis: Sinartrosi
Sensación: Sentipen, sentsazio	Síncope: Sinkope, konorte-galera
Sensibilidad: Sentimen, sentikortasun, sentsibilitate	Sincronía: Sinkronia

- Sincrónico:** Sinkroniko
Sincronismo: Sinkronia
Sincronización: Sinkronizazio
Sincronizar: Sinkronizatu
Síndrome: Síndrome
Síndrome de Down: Down-en sindrome
Síndrome de inmunodeficiencia adquirida: Har-
 tutako immuno-eskasiaren sindrome, HIES
Síndrome nefrótico: Síndrome nefrotiko
Síndrome tífico: Síndrome tifiko
Sinergia: Sinergia
Sinestesia: Sinestesia
Sínfisis: Sínfisi
Siniestra: Ezkerreko esku
Sinovia: Sinobia
Sinovial: Sinobial
Síntoma: Sintoma
Sintomático: Sintomatiko
Sintomatología: Sintomatologia
Sinusitis: Sinusitis
Sinusoidal: Sinusoidal, sinusoide-
Sinusoide: Sinusoide
Sistema: Sistema, aparatu
Sistema circulatorio: Zirkulazio-sistema
Sistema digestivo: Digestio-sistema
Sistema genital: Sistema genital
Sistema locomotor: Lokomozio-sistema
Sistema musculoesquelético: Sistema muskuloes-
 keletiko
Sistema nervioso simpático: Nerbio-sistema sinpa-
 tiko
Sistema reproductor: Ugal-sistema
Sistema respiratorio: Arnas sistema
Sistema urinario: Gernu-sistema
Sistema vascular: Sistema baskular, hodi-sistema
Sístole: Sistole
Sistólico: Sistoliko, sistole-
Sobrealimentación: Gainelikatze
Sobrealimentar: Gainelikatu
Sobrecarga: Gainkarga
Sobrecargar: Gainkargatu, gehiegi kargatu
Sobreceja: Betondo
Sobredosis: Gaindosi
Sobreexcitación: Neurritz gaineko urduritasun
Sobrepardo: Puerperio, sabelondo
Sobrepeso: Gainkarga
Sobresaturación: Gainasetasun
Sobretensión: Gaintentsio
Sobreexcitación: Neurritz gaineko urduritasun
Socorredor: Sorosle, heltari
Socorrer: Sorotsi
Socorrismo: Sorospen
Socorrista: Sorosle, heltari
Socorro: Sorospen
Sódico: Sodiko, sodio-
Sodio: Sodio
- Sofocación:** Itomen
Sofocador: Itogarri, itotzeko moduko
Sofocante: Itogarri, itotzeko moduko
Sofocar: Itolarria eragin, arnasketa zaildu, berotu
Sofoco: Beroaldi, itobehar-sentsazio
Solidificación: Solidotze
Solidificar: Solidotu
Sólido: Solido
Solubilidad: Disolbagarritasun
Solubilizar: Disolbagarritu
Soluble: Disolbagarri, soluble
Soluto: Solutu
Soma: Soma
Somático: Somatiko
Somatización: Somatizazio
Somatizar: Somatizatu
Somatotipo: Somatotipo
Somnífero: Loarazle, lo-eragile, lo-eragingarri,
 somnífero
Somnolencia: Logale, logura
Sonambulismo: Sonanbulismo
Sonámbulo: Sonanbulu
Soñar: Amets egin, amestu
Sonda: Zunda
Sondar: Zundatu, zunda sartu
Sonido: Soinu, hots
Soplo: Murmurio
Sorber: Zurrupatu
Sorbo: Zurrupada
Sordera: Gorreri, gortasun
Sordez: Gorreri
Sordo: Gor
Sordomudez: Gor-mututasun
Sordomudo, -a: Gor-mutu
Subcapa: Azpigeruza
Subclase: Subklase, azpiklase
Subclavio: Subklabio
Subconsciencia: Subkontzientzia
Subconsciente: Subkontziente
Subcutáneo: Larruazalpeko, larruazpiko
Subespecie: Subespezie, azpiespezie
Subfamilia: Subfamilia
Subfilum: Subfilum
Subgénero: Subgenero, azpigenero
Sublimación: Sublimazio
Sublimar: Sublimatu
Sublingual: Mihipeko
Subnormal: Adimen urriko, atzeratu
Subnormalidad: Adimen-urritasun
Suborden: Subordena, azpiordena
Substancia: Substantzia, gai
Subtipo: Subfilum
Subyacente: Azpiko
Succión: Hurrupatze
Succionar: Hurrupatu
Sudar: Izerditu

Sudor: Izerdi
Sudoriento: Izerditsu
Sudorífico: Izerdiarazle, izerdiarazteko
Sudoríparo: Izerdi-
Sudoroso: Izerditsu
Sueño: Loaldi, lo, amets
Sueño: Logale, logura
Sueño ligero: Lo arin, lo suma
Sufrimiento: Sufrimendu, oinaze, pairamen
Sufrir: Sufritu, nozitu, pairatu
Suicida: Suizida
Sulfamida: Sulfamida
Sulfato: Sulfato
Superfamilia: Superfamilia
Superficial: Azaleko, azal-, gainazaleko, gainazal-
Superior: Goiko, gain-, gaineko, goi-
Supervivencia: Biziraupen, bizirik iraute
Supinación: Supinazio
Supinador: Supinatzaile
Supositorio: Supositorio
Suprarrenal: Giltzurrun gaineko, suprarrenal
Supuración: Zorne-jario
Supurar: Zornatu
Sural: Sural
Surco: Ildo
Susceptibilidad: Suszeptibilitate
Susceptible: Gaitzikor
Suspensión: Esekidura
Sustancia: Substantzia, gai
Sustancia blanca: Gai zuri, substantzia zuri
Sustancia gris: Gai gris, substantzia gris
Sustento: Bizigai, jaki, janari, mantenu
Sustraer: Atera
Sustrato: Substratu
Sutura: Sutura, jostura
Sutura sagital: Jostura sagital
Suturar: Josi

T

Tabique: Septu, trenkada
Tabique nasal: Sudur-trenkada, sudur-hezur
Tabla periódica: Taula periodiko
Táctil: Ukimen-
Tactismo: Taktismo
Tacto: Ukimen
Talámico: Talamiko
Tálamo: Talamo
Talasoterapia: Talasoterapia
Talco: Talko
Talio: Talio
Tampón: Disoluzio indargetzaile, tanpoi
Tanatología: Tanatologia
Tánatos: Tanatos
Tanino: Tanino

Tantalio: Tantalo
Tapón: Tapoi
Taponamiento: Buxadura, ixte
Taponamiento: Ixte
Taponar: Buxatu, itxi
Taquicardia: Takikardia
Tara: Tara
Tarsiano: Tartso-
Tarso: Tartso
Tartamudear: Totelka hitz egin
Tartamudez: Toteltasun
Tartamudo: Totel, hitz-motel
Tasa de mortalidad: Heriotza-tasa
Taxón: Taxoi
Taxonomía: Taxonomia
Taxonómico: Taxonomiko, taxonomia-
Taxonomista: Taxonomista, taxonomo
Teca: Teka
Tecnecio: Teknezio
Tejido: Ehun
Tejido adenoideo: Ehun adenoide
Tejido adiposo: Ehun adiposo, gantz-ehun
Tejido adiposo pardo: Ehun adiposo arre, gantz-ehun arre
Tejido conectivo: Ehun konektibo, ehun konjuntibo
Tejido conjuntivo: Ehun konjuntibo
Tejido de granulación: Pikortatze-ehun
Tejido epitelial: Ehun epitelial, epitelio-ehun
Tejido muscular: Gihar-ehun, muskulu-ehun
Tejido reticular: Sare-ehun, ehun adenoide
Telofase: Telofase
Temblar: Dardara egin
Temblor: Dardara
Tembloroso: Dardarakor, dardarati, dardaratsu
Temperamento: Izaera, jite
Temperatura: Tenperatura
Tendinitis: Tendinitis
Tendinoso: Tendinoso, tendoi-
Tendón: Tendoi
Tendón de Aquiles: Akilesen tendoi, Akilesen orpo-zurda
Teñir: Tindatu
Tensión: Tentsio
Tensión de los músculos: Gihar-tentsio, tentsio muskular
Tensión muscular: Gihar-tentsio, tentsio muskular
Teoría corpuscular: Teoria korpuskular
Terapeuta: Terapeuta
Terapéutica: Terapeutika
Terapéutico: Terapeutiko
Terapia: Terapia
Teratología: Teratologia
Terebrante: Terebrante
Terminación: Bukaera, amaiera
Terminal: Terminal, heriotzaurreko, hilurrenako

- Termoestable:** Termoeonkor
Termolábil: Termolabil
Termólisis: Termolisi
Termómetro: Termometro
Termómetro clínico: Termometro kliniko
Termómetro de mercurio: Merkurio-termometro
Termoquímica: Termokimika
Termorregulación: Termorregulazio
Ternilla: Kartilago, kurruska
Test: Test
Test psicológico: Test psikologiko
Test psicotécnico: Test psikotekniko
Testículo: Barrabil, testikulu
Testosterona: Testosterona
Tétanos: Tetanos
Tétrada: Tetrada
Tetramero: Tetramero
Tetraplejía: Tetraplegia
Tetrapléjico: Tetraplegiko, tetraplegia-
Tez: Larmintz, aurpegiko azal
Thánatos: Tanatos
Tic: Tik
Tieso: Tente, zurrun, zut, zutitu
Tífico: Tifiko
Tifus: Tifus
Tifus exantemático: Tifus exantematiko
Timina: Timina
Timo: Timo
Tímpano: Tinpano, belarri-mintz
Tiña: Ezkabia
Tindalización: Tindalizazio
Tiñoso: Ezkabiadun
Tipo: Tipo
Tiroideo: Tiroideo
Tiroides: Tiroide
Tirosina: Tirosina
Tiroxina: Tiroxina
Tísico: Tisiko
Tisiología: Tisiologia
Tisis: Tisi
Tisular: Ehun-
Titanio: Titanio
Tocología: Tokologia
Tolueno: Tolueno
Tomografía: Tomografia
Tonicidad: Tonizitate
Tono: Tonu
Tonometría: Tonometria
Tópico: Topiko
Torácico: Toraziko, bular-
Tórax: Torax, bularralde
Torcedura: Bihurdura
Torio: Torio
Tornasol: Tintaroi, tornasol
Torniquete: Tornikete
Tortícolis: Tortikolis, lepagogor, lepozurrun
Tos: Eztul
Tos ferina: Kukutxeztul, kukurruku-eztul, kurru-
 ka-eztul
Toxemia: Toxemia
Toxicidad: Toxikotasun
Tóxico: Toxiko
Toxicología: Toxikologia
Toxicológico: Toxikologiko, toxikologia-
Toxicomanía: Toxikomania
Toxicómano: Drogazale, drogadikto, droga-men-
 deko, toxikomano
Toxina: Toxina
Toxoplasma: Toxoplasma
Toxoplasmosis: Toxoplasmosi
Tracoma: Trakoma
Traducción: Itzulpen, itzultze
Trago: Trago
Tranquilizante: Lasaigarri, baregarri, lasaitzaile
Transaminasa: Transaminasa
Transcripción: Transkripzio
Transducción: Transdukzio
Transferencia: Transferentzia
Transferible: Transferigarri
Transferir: Transferitu
Transfixión: Transfixio
Transformar: Transformatu, eraldatu
Transfundir: Transfusioa egin, isuraldatu
Transfusión: Transfusio, isuraldatze
Transgénico: Transgeniko
Transición: Trantsizio
Transitividad: Iragankortasun
Transitorio: Iragankor
Transmisible: Kutsagarri, kutsatzaile
Transmisión: Transmisio
Transmutación: Transmutazio
Transmutar: Transmutatu
Transpiración: Transpirazio
Transpirar: Transpiratu
Transportar: Garraiatu, eraman
Transposición: Transposizio
Transversal: Zehar-, zeharkako
Transversalmente: Zeharka, trabeska
Trapezoidal: Trapezoidal
Trapezoide: Trapezoida
Tráquea: Trakea, zintzur-hesta
Traqueal: Trakeal, trakea-, trakeako, zintzur-hesta-
 ko
Traqueotomía: Trakeotomia
Transformación: Transformazio, eraldatze
Trasplantar: Transplantatu
Trasplante: Transplante
Trastorno: Asaldu
Tratamiento: Tratamendu
Tratar: Tratatu, tratamendua eman, tratamendua
 jarri

Trauma: Trauma
Traumático: Traumatiko
Traumatismo: Traumatismo
Traumatología: Traumatologia
Traumatólogo: Traumatologo
Trepanación: Trepanazio
Trepanar: Trepanatu
Trépano: Trepano
Tricoma: Trikoma
Tricotomía: Trikotomia
Tricromía: Trikromia
Tricúspide: Trikuspide
Trígono: Trigono
Trillizo: Hiruki
Trímero: Trimerio
Triquinosis: Trikinosi
Trisomía: Trisomia
Trituración: Xehatze, birrintze, xehakatzu
Triturar: Xehatu, xehakatu
Trocánte: Trokanter
Trombo: Tronbo
Tromboflebitis: Tronboflebitis
Trombosis: Tronbosi
Trompa de Eustaquio: Eustakioren tronpa, Eustakioren hodia
Tronco: Enbor
Tronco cerebral: Garun-enbor
Tropismo: Tropismo
Tubérculo: Tuberkulu
Tuberculosis: Tuberkulosi
Tuberculoso: Tuberkuloso, tuberkulosi-
Tuberosidad: Tuberositate
Tuberoso: Tuberkuludun
Tube de ensayo: Saio-hodi
Túbulo: Hodixka, tubulu
Túbulo seminífero: Hodi seminifero
Tuerto: Begibakar
Tumefacción: Tumefakzio
Tumefacto: Hanpatu
Tumor: Tumor
Tumoración: Tumefakzio
Túnica: Tunika
Turgente: Puztu

U

Úlcera: Ultzera
Úlcera de estómago: Urdail-ultzera, urdaileko ultzera
Úlcera gástrica: Urdail-ultzera, urdaileko ultzera
Ulceración: Ultzerazio
Ulcerar: Ultzeratu
Ulceroso: Ultzeratsua, ultzeroso
Ultrasonido: Ultrasoni
Umbilical: Zilbor-

Uña: Azazkal
Unciforme: Untziforme
Unguis: Malko-hezur, hezur lakrimal, ungis
Unicelular: Zelulabakar
Unidad de cuidados intensivos: Zainketa intentsiboko unitate, arreta intentsiboko unitate (AIU)
Unidad de Vigilancia Intensiva: Arreta intentsiboko unitate (AIU)
Unidad móvil: Unitate higikor
Unilateral: Aldebakar, alde bakarreko, alde bateko
Unilateralidad: Aldebakartasun
Uniparo: Uniparo
Univitelino: Unibitelino
Urea: Urea
Uremia: Uremia
Uréter: Ureter
Uretra: Uretra
Urgencia: Larrialdi, urgentzia
Urinario: Urinario, gernu-
Urología: Urologia
Urólogo: Urologo
Urticante: Erregarri, erresumingarri
Urticaria: Urtikaria
Usagre: Xingola
Uterino: Umetokiko, uteroko
Útero: Umetoki, utero
Utrículo: Utrikulu
Úvula: Ubula, aho-gingil
Uvular: Ubular, aho-gingileko

V

Vacuna: Txerto
Vacunación: Txertaketa
Vacunador: Txertatzaile
Vacuola: Bakuolo
Vagina: Bagina, ematutu
Vaginal: Baginako, bagina-, baginal
Vaina: Zorro
Valoración: Balioeste
Valorar: Balioetsi
Válvula: Balbula
Válvula bicúspide: Balbula bikuspide, balbula mitral
Válvula del corazón: Bihotzeko balbula
Válvula mitral: Balbula mitral
Válvula tricúspide: Balbula trikuspide
Valvular: Balbular, balbula-
Vapor: Lurrun
Vaporización: Lurrunketa
Varice: Barize, zainbildu
Varicela: Barizela, astanafarreri, baztanga ero, nafarreri zuri
Varón: Gizon, gizaseme, gizonezko
Vascular: Baskular, hodi-

Vasectomía: Basektomia
Vaso: Hodi, baso
Vaso capilar: Kapilar, hodi kapilar
Vaso sanguíneo: Odol-hodi, odol-baso
Vasoconstricción: Hodi-uzkurdura, basokonstriktzio
Vasoconstrictor: Hodi-uzkurtzaile, basokonstriktore
Vasodilatación: Hodi-zabaltze, basodilatazio
Vasodilatador: Hodi-zabaltzaile, basodilatadore
Vector: Bektore
Vectorial: Bektorial, bektore-
Vegetación: Begetazio
Vegetarianismo: Begetarianismo
Vegetariano: Begetariano, barazkijale, landarejale
Vegetativo: Begetatibo
Vejiga urinaria: Gernu-maskuri
Vello: Ile, bilo
Vellosidad intestinal: Heste-bilo
Velloso: Iletsu, bilotsu
Velludo: Iletsu, bilotsu
Velo del paladar: Ahosabai-errezel
Vena: Zain
Vena caba: Kaba zain
Vena porta: Porta zain
Vena safena: Safena zain
Venda: Lotura, benda
Vendaje: Lotura, benda
Vendar: Lotu, bendatu
Veneno: Pozoi, eden
Venoso: Pozoitsu, edendun, pozoidun
Venéreo: Benereo
Venoclisis: Kaba benoklisi
Venoso-a: Zainetako, benoso, zain-
Ventilación: Aireztapen, aireberritze
Ventilar: Aireztatu
Ventosidad: Puzker, putz
Ventral: Sabelaldeko
Ventricular: Bentrrikular, bentrrikulu-
Ventrículo: Bentrrikulu
Ventrículo cerebral: Garun-bentrrikulu, garuneko bentrrikulu
Ventrículo del corazón: Bihotzeko bentrrikulu
Ver: Ikusi
Vermicida: Bermizida
Vermiforme: Bermiforme
Vermífugo: Bermífugo
Verruga: Garatxo
Vértebra cervical: Lepo-orno, garondo-orno
Vértebra sacra: Sakro-orno
Vertical: Bertikal
Vértigo: Bertigo
Vesícula: Xixku, besikula
Vesícula biliar: Behazun-xixku
Vesícula seminal: Semen-xixku
Vesicular: Besikular, xixku-

Vestíbulo: Bestibulu, atari
Veterinaria: Albaitaritza
Veterinario: Albaitari
Vía: Bide
Viable: Bideragarri, egingarri
Víctima: Biktima, kaltetu
Vida: Bizi, bizialdi, bizitza
Vida vegetativa: Bizitza begetatibo
Viral: Biral, biriko, birus-
Vírico: Biral, biriko, birus-
Virología: Biurologia
Virólogo: Biurologo
Virosis: Birosi
Viruela: Baztanga, nafarrerri
Virulencia: Birulentzia
Virulento: Birulento
Virus: Birus
Víscera: Errai, barruki
Visceral: Erraietako, errai-
Vista: Ikusmen
Visualizar: Begiztatu
Vital: Bizi-
Vitamina: Bitamina
Vitaminado: Bitaminadun
Vitámico: Bitaminiko, bitamina-
Vitiligo: Bitiligo
Viviente: Bizidun, arnasdun
Vivíparo: Bibiparo
Vivir: Bizi
Vivisección: Bibisekzio
Vivo: Bizidun, arnasdun, bizi
Volumetría: Bolumetria
Volumétrico: Bolumetriko, bolumetria-
Voluminoso: Handi, tamaina handiko
Vomitar: Oka egin, botaka egin, goitika egin, goraka egin
Vómito: Goitika, goitikin, gonbito, oka, okada
Vorticela: Bortizela
Vulva: Bulba, alu

X

Xantocromía: Xantokromia
Xantoma: Xantoma
Xantona: Xantona
Xeroftalmía: Xeroftalmia
Xerosis: Xerosi
Xifoide: Xifoide

Y

Yacer: Etzan
Yema: Hatz-mami, ermami

Yeso: Igeltsu
Yodado: Iodatu
Yodo: Iodo
Yodoformo: Iodoformo
Yodometría: Iodometria
Yoduro: Ioduro
Yugular: Jugular

Z

Zigoto: Zigoto
Zinc: Zink
Zona: Zona
Zoofilia: Zoofilia
Zoofobia: Zoofobia
Zurdo: Ezker, ezkerri

Wakurzakro
SOLIA

Ingelesa-euskara

2-(acetyloxy)benzoic acid: Azido azetilsaliziliko (AAS), aspirina (AAS)

A

Abdomen: Abdomen, sabelalde
Abdominal: Abdominal, sabel-, sabelaldeko
Abduction: Abdukzio
Abductor: Abduktore
Aberrant: Aberrante
Aberration: Aberrazio
Abiotic: Abiotiko
Ablast: Ablazio
Abnormal: Anomalo
Abnormality: Anomalia, anormaltasun
Abortive: Abortibo
Abortus: Abortu, abortatze, haur-galtze, hilautze
Abrasion: Urradura, urratu
Abscess: Abzesu, zorne-zorro
Abscission: Abszisio
Absolute alcohol: Alkohol absolutu
Absorbent: Xurgatzaile
Abulia: Abulia
Acanthosis: Akantosi
Accelerator: Aktibatzaile
Access: Atake, kolpe
Accident: Istripu
Accommodation: Egokiera
Acelift: Luzatze, tenkatze, tiratze
Acetabulum: Azetabulu
Acetate: Azetato
Acetic acid: Azido azetiko
Acetonaemy: Azetonemia
Acetylcholine: Azetilkolina
Acetylcysteine: Azetilzisteina

Achilles' heel: Akilesen tendoi, Akilesen orpo-zurda
Acholia: Akolia
Acholuria: Akoluria
Achondroplasia: Akondroplasia
Achromatic: Akromatiko
Achromia: Akromia
Acid: Azido
Acid-base equilibrium: Azido-basiko oreka
Acidimeter: Azidometro
Acidity: Azidotasun
Acidosis: Azidosi
Acidulant: Azidotzaile
Acinus: Azino
Acne: Akne
Acquired immunodeficiency syndrome: Hartutako immuno-eskasiaren sindrome, HIES
Acrocephaly: Akrozefalia
Acromegaly: Akromegalia
Acromion: Akromioi
Acrophobia: Akrofobia
Activation: Aktibazio
Activity: Jarduera
Acupressure: Digitopuntura
Acupuncture: Akupuntura
Acute: Akutu
Acyclovir: Aziklobir
Adam's apple: Zintzur-korapilo, zintzur-sagar
Adaptability: Moldagarritasun
Addict: Menpeko
Addict: Toxikomano
Addicting: Mende(ko)tasun-sortzaile
Addiction: Mende(ko)tasun
Adduction: Aduktzio
Adductor: Aduktore
Adenectomy: Adenektomia

- Adenitis:** Adenitis
Adenocarcinoma: Adenokartzinoma
Adenoid tissue: Sare-ehun, ehun adenoide
Adenoma: Adenoma
Adenopathy: Adenopatía
Adherence: Atxikidura
Adipose: Adiposo
Adipose tissue: Ehun adiposo, gantz-ehun
Adiposis: Adiposi, gizeneri, gizentasun
Adiposity: Adipositate, gizeneri, gizentasun
Adolescence: Adoleszentzia, nerabezaro
Adrenal medulla: Giltzurrun gainekoaren muin, muin adrenal
Adrenergic: Adrenergiko
Adsorbent: Adsorbatzaile
Adsorption: Adsortzio
Adulteration: Aizuntze
Adulthood: Heldutasun, nagusitasun
Adventitia: Adbentizia
Adynamia: Adinamia
Aeration: Aireztapen, aireberritze, hematosi
Aerobic: Aerobio, aerobiko
Aerobic respiration: Arnasketa aerobio
Aerogastria: Aerogastria
Aerogenic: Aerogeno
Aerophagia: Aerofagia
Aerosol: Aerosol
Affect: Afektu
Affectivity: Afektibitate
Afferent: Aferente
Affiliation: Afiliazio
Affinity: Afinitate
Afflux: Afluxu
Agalactia: Agalaktia
Agar: Agar-agar
Age: Adin
Agensis: Agenesia
Agent: Agente
Agglutinin: Aglutinina
Agglutinogen: Aglutinogeno
Aggression: Agresio, eraso
Aggressive: Agresibo, eraso-, erasotzaile, oldarkor, kementsu
Aggressivity: Agresibitate
Aging: Zahartze
Agitated depression: Aztoramenezko depresio
Agitation: Aztoramen
Agitator: Irabiagailu
Agnosia: Agnosia
Agonist: Agonista
Agony: Agonia, hiltzori
Agoraphobia: Agorafobia
Graphia: Agrafia
AIDS: HIES
Ailment: Sufrimendu, oinaze, pairamen
Air: Aire
- Albinism:** Albinismo
Albino: Albino
Albuginea: Albuginea
Albugo: Albugo
Albumen: Albumen
Albumin: Albumina
Albuminurie: Albuminuria
Alcohol: Alkohol
Alcholemia: Alcholemia
Alcoholic: Alkoholiko
Alcoholic fermentation: Alkohol-hartidura
Alcoholism: Alkoholismo
Alcoholometer: Alkoholmetro
Alcoholometry: Alkoholimetria
Aldosterone: Aldosterona
Alexia: Alexia
Algia: Algia
Alimentary system: Digestio-sistema
Alimentation: Elikadura, mantenu
Alkalemia: Alkalosi
Alkali: Alkali
Alkalimeter: Alkalimetro
Alkalimetry: Alkalimetria
Alkaline: Alkalino
Alkaline-earth: Lurralkalino
Alkalinity: Basikotasun
Alkaloid: Alkaloide
Allantois: Alantoide
Allele: Alelo
Allelomorph: Alelomorfo
Allergen: Alergeno
Allergist: Alergologo
Allergology: Alergologia
Allergy: Alergia
Allopath: Alopata
Allopathic: Alopatico
Allopathy: Alopacia
Aloe: Aloe, belarmintz, zumintz
Alopecia: Alopezia, burusoiltasun
Altitude sickness: Mendi-gaitz
Alveole: Albeolo
Alzheimer's disease: Alzheimer-en gaixotasun
Amaurosis: Amaurosi
Ambulance: Anbulantzia
Ambulatory: Anbulatorio
Amebiasis: Amebiasi
Amenorrhea: Amenorrea
Ametabol: Ametabolo
Ametropia: Ametropia
Amide: Amida
Amine: Amina
Amino: Amino
Amino acid: Aminoazido
Ammonia: Amoniako
Ammonic: Amoniko, amonio-
Ammonium: Amonio

- Amnesia:** Amnesia
Amniocentesis: Amniozentesi
Amniography: Amniografia
Amnion: Amnios
Amnioscopy: Amnioskopia
Amniotic: Likido amniotiko
Ameba: Ameba
Amorphous: Amorfo
Amoxicillin: Amoxizilina
Amphetamine: Anfetamina
Amphotericin B: Anfoterizina
Ampicillin: Anpizilina
Ampoule: Anpulu
Amputation: Anputazio, atal-gabetze, pikatze
Amputee: Anputatu, atal-gabetu
Amygdala: Amigdala
Amylase: Amilasa
Anabolic: Anabolizatzaile
Anabolism: Anabolismo
Anaerobe: Anaerobio
Anaerobic: Anaerobiko
Anaerobiosis: Anaerobiosi
Anal: Uzkiko
Analeptic: Analeptiko
Analgesia: Analgesia
Analgesic: Analgesiko
Analysis: Analisi
Analyst: Analista
Analytical chemistry: Kimika analitiko
Anaphase: Anafase
Anaphoresis: Anaforesi
Anaphylactic: Anafilaktiko
Anaphylaxis: Anafilaxi
Anaplasia: Anaplasia
Anastomosis: Anastomosi
Anatomic: Anatomiko
Anatomy: Anatomia
Androgen: Androgeno
Andrology: Andrologia
Andropause: Andropausia
Androsterone: Androsterona
Anemia: Anemia
Anesthesia: Anestesia
Anesthesiologist: Anestesista
Anesthetic: Anestesiko
Anesthetist: Anestesista
Aneurysm: Aneurisma
Angina pectoris: Bularreko angina
Angiography: Angiografia
Angiology: Angiologia
Angioma: Angioma
Angle of the mouth: Ezpain-ertz
Anhydride: Anhidrido
Anhydrous: Anhidro
Anicteric: Anikteriko
Aniline: Anilina
Animal fat: Gantz
Anisotropic: Anisotropo
Anisotropy: Anisotropia
Ankylosis: Ankilosi
Annoyance: Ondoez
Annular: Eraztun-eri, hatz nagi
Anode: Anodo
Anodization: Anodizazio
Anorectic: Anoretiko
Anoretic: Anorexiko
Anorexia: Anorexia
Anorgasmic: Anorgasmia
Anosmia: Anosmia
Anovulation: Anobulazio, obulaziorik ez
Anovulatory agent: Anobulatorio
Anoxemia: Anoxemia
Anoxia: Anoxia
Anphoteric: Anfotero
Anthelmintic agent: Antihelmintiko
Anthemorrhagic agent: Odoljarioaren kontrako, antihemorragiko
Anthracosis: Antrakosi
Anthrax: Antrax, karbunko
Anthropology: Antropologia
Anti-hemorrhoidal agent: Hemorroideen kontrako, antihemorroidal
Anti-hypertensive agent: Hipertentsioaren kontrako, antihipertentsibo
Anti-influenzal agent: Gripeareen kontrako
Antiathmatic: Asmaren kontrako, antiasmatiko
Antibiotic: Antibiotiko
Antibody: Antigorputz
Anticancer agent: Minbiziaren kontrako, antikan-tzeroso
Anticoagulant: Koagulazioaren kontrako, antikoagulante
Antidiabetic agent: Diabetesaren kontrako
Antidiuretic agent: Diuresiaren kontrako, antidiu-retiko
Antidiuretic hormone (ADH): ADH
Antidote: Antidoto
Antielectron: Antielektroi, positroi
Antifungal: Antifungiko, antifungoso
Antigen: Antigeno
Antihemophilic agent: Hemofiliaren kontrako
Antihistamine: Antihistaminiko
Antiinflammatory agent: Hanturaren kontrako, anti-inflamatorio
Antimicrobial agent: Mikrobioen kontrako, anti-mikrobiano
Antimony: Antimonio
Antimycotic: Onddoen kontrako, antimikotiko
Antioxidant: Antioxidante, antioxidatzaile, oxida-zioaren kontrako
Antiparasitic agent: Antiparasitario, bizkarroien kontrako, parasitoen kontrako

- Antiparticle:** Antipartikula
Antiproton: Antiprotoi
Antipruriginous agent: Azkuraren kontrako, anti-pruriginoso
Antipyretic agent: Sukarraren kontrako, antipiretiko, antitermiko, febrifugo
Antirabic agent: Amorruren kontrako, antirrabiko
Antirrhematic agent: Antirreumatiko
Antiscorbatic agent: Eskorbutoaren kontrako
Antisepsis: Antisepsia
Antisocial action: Antisozial
Antispasmodic agent: Espasmoen kontrako, antiespasmodiko
Antisyphilitic agent: Antisifilitiko
Antitetanic agent: Tetanosaren kontrako, antitetaniko
Antithrombin: Antitronbina, tronbinaren kontrako
Antitoxin: Antitoxina, toxinen kontrako
Antitubercular agent: Tuberkulosiaren kontrako, antituberkuloso
Antitussive agent: Eztularen kontrako, antitusibo
Antiulcerous agent: Ultzeraren kontrako, antiulzeroso
Antiviral: Birusen kontrako, antibiral, antibiriko, antibirus
Antivirus: Birusen kontrako, antibiral, antibiriko, antibirus
Anuria: Anuria
Anxiety: Herstura, antsietate, barne-herstura, larritasun, larrimin, angustia
Anxiolytic: Antsiolitiko
Aorta: Aorta
Aortic: Aortiko
Aortitis: Aortitis
Aortography: Aortografia
Apathy: Apatia
Apgar score: Apgar-en zenbatespen
Aphagia: Afagia
Aphasia: Afasia
Aphasic: Afasiko
Aphonia: Aфонia
Aphrodisiac: Afrodisiako
Aphtha: Afta, aholagar
Aphthosis: Aftosi
Apthous fever: Sukar aftoso, aheri
Apical: Apikal
Aplasia: Aplasia
Aplastic: Aplasiko
Apnea: Apnea
Apocrine: Apokrino
Apodia: Apodia
Aponeurosis: Aponeurosi
Apophysis: Apofisi
Apoplectic: Apopletiko, apoplexia-
Apoplexy: Apoplexia, apoplegia, odol-kolpe
Apparatus: Aparatu
Appearance: Itxura, antz, eite, tankera
Appendectomy: Apendizektomia
Appendicitis: Apendizitis
Appendicostomy: Apendikostomia
Appendix: Apendize, luzakin, eranskin
Apple: Sagar
Appointment: Hitzordu, zita
Apraxia: Apraxia
Aptitude: Gaitasun
Apyrexia: Apirexia
Apyrogenic: Apirogeno
Aqueous: Urtsu
Aqueous humor: Humore urtsu
Arachnodactyly: Araknoidaktilia
Arachnoidea: Araknoide
Arborization: Arborizazio
Arch: Arku, mako
Areola: Areola
Arginase: Arginasa
Arginine: Arginina
Arm: Beso
Aromatic: Aromatiko
Aromatic hydrocarbon: Hidrokarburu aromatiko
Aromatization: Aromatizazio
Arrhythmia: Arritmia
Arrhythmic: Arritmiko
Arsenic: Arseniko
Arterial: Arterial
Arterial blood: Odol arterial
Arterial pressure: Presio arterial, tentsio arterial
Arterectomy: Arteriektomia
Arteriogram: Arteriograma
Arteriography: Arteriografia
Arteriole: Arteriola
Arteriopathy: Arteriopatia
Arterioplasty: Arterioplastia
Arteriosclerosis: Arteriosklerosi
Arteriotomy: Arteriotomia
Arteriovenous: Arteria-zainetako
Arteriovenous anastomosis: Arteria-zainetako anastomosi
Arteritis: Arteritis
Artery: Arteria
Arthralgia: Artralgia
Arthrectomia: Artrektomia
Arthritic: Artritiko
Arthritis: Artritis
Arthroclasia: Artroklasia
Arthrodesia: Artrodesia
Arthrogram: Artrograma
Arthrography: Artrografia
Arthrology: Artrologia
Arthropathy: Artropatia
Arthroplasty: Artroplastia
Arthroscope: Artroskopia
Arthroscopy: Artroskopia

Arthrotomy: Artrotomia	Atropine: Atropina
Articular: Artikular, artikulazioko, giltzadurako	Attack: Istripu
Articulation: Artikulazio, giltzadura	Attenuation: Indargabetze, ahultze, makaltze
Artificial insemination: Intseminazio artifizial, hazi-jartze	Attitude: Jarrera
Asbestosis: Asbestosi	Atypical: Atipiko, ez-ohiko
Ascariasis: Askariasi, askaridiasi	Audio frequency: Audiofrequentzia
Ascariocide: Askarizida	Audiogram: Audiograma
Ascites: Aszitis	Audiology: Audiologia
Ascorbic acid: Azido askorbiko	Audiometry: Audiometria
Asepsis: Asepsia	Audiphone: Audifono
Aseptic technique: Aseptiko	Auditory: Entzumeneko
Asexual: Asexual, sexugabe, sexu gabeko	Auditory canal: Entzumbide
Asexual reproduction: Ugalketa asexual	Auger effect: Autoionizazio
Asmatic: Asmatiko	Aura: Aura
Asparaginase: Asparaginasa	Auricula: Aurikula
Aspergillus: Aspergillus	Auriculo-ventricular: Aurikulu-bentrikular
Aspermia: Aspermia	Auscultation: Auskultazio
Asphyxia: Asfixia, itoaldi, itobehar, itolarri, itotasun	Autism: Autismo
Aspiration: Aspirazio, xurgatze	Autistic: Autista
Aspirator: Xurgagailu	Autoantibody: Autoantigorputz
Aspirin: Aspirina	Autoantigen: Autoantigeno
Assessment: Balioeste	Autocatalysis: Autokatalisi
Assimilation: Asimilazio	Autocatalytic: Autokatalitiko
Astereognosis: Astereognosia	Autoclave: Autoklabe
Asthenia: Astenia	Autogamy: Autogamia
Asthenic type: Asteniko	Autogenous: Autogeno
Asthmatic breathing: Asma, hats-bahitze	Autogenous vaccine: Autotxerto
Astigmatic: Astigmatiko	Autograft: Autoinjerto, autoplastia
Astigmatism: Astigmatismo	Autoimmune: Autoimmune
Astringent: Lehorgarri, idorgarri	Autoimmunity: Autoimmunitate
Astrocytoma: Astrozitoma	Autoimmunization: Autoimmunizazio
Asymmetry: Asimetria	Autolysis: Autolisi
Asymptomatic: Asintomatiko, sintomarik gabe	Autolytic: Autolitiko
Asystole: Asistolia	Automatic: Automatiko
Atavism: Atabismo	Automatism: Automatismo
Ataxia: Ataxia	Autonomic: Autonomo
Atelectasis: Atelektasia	Autoscopy: Autoskopia
Atheroma: Ateroma	Autosomal: Autosomiko
Athetosis: Atetosi	Autosome: Autosoma
Atlas: Atlas	Autotransfusion: Autotransfusio
Atom: Atomo	Autotroph: Autotrofo
Atomic energy: Energia atomiko	Avascular: Abaskular
Atomic weight: Pisu atomiko	Average: Batez besteko
Atomization: Atomizazio	Aversion: Herra
Atonic: Atoniko	Avitaminosis: Abitaminosi
Atony: Atonia	Axilla: Besape, galtzarbe
Atopy: Atopia	Axis: Axis
Atoxic: Ez-toxiko	Axon: Neurita, axoi
Atrabiliary: Atrabiliario	
Atrabillious: Atrabiliario	
Atresia: Atresia	
Atrial: Aurikular	
Atrium: Atrio	
Atriventricular node: Nodo aurikulobentrikular	
Atrophy: Atrofia	

B

Babinski's sign: Babinskiren erreflexu edo zeinu
Bacillary: Bazilar
Bacillemia: Bazilemia
Bacilluria: Baziluria

Bacillus: Bazilo	Bidet: Bidet
Bacitracin: Bazitrazina	Bifide: Bifido, erdibitu
Back: Bizkar	Bifurcation: Adarkatze
Backside: Ipurdi	Bilateral: Bi aldeko, aldebiko
Bacterial: Bakterio-	Bile: Behazun
Bacterial flora: Bakterio-flora	Bile acid: Behazun-azido
Bacterial plaque: Bakterio-plaka	Bile duct: Behazun-hodi
Bactericide: Bakterizida	Biliary: Behazun-, behazuneko
Bacteriemia: Bakteriemia	Biliary calculus: Behazun-harri
Bacteriologic: Bakteriologiko	Biliary colic: Behazun-koliko
Bacteriologist: Bakteriologo	Biliary duct: Behazun-hodi
Bacteriology: Bakteriologia	Bilirubin: Bilirrubina
Bacteriolysin: Bakteriozidina	Biliuria: Biliuria
Bacteriolysis: Bakteriolisi	Bilobular: Bilobulatu
Bacteriophage: Bakteriofago	Binary: Bibalente
Bacteriostasis: Bakteriostasi	Binder: Troxa
Bacteriotherapy: Bakterioterapia	Binomial: Binomial
Bacterium: Bakterio	Bio-engineering: Bioingeniaritza
Bacteriuria: Bakteriuria	Biochemist: Biokimikari
Bad breath: Halitosi	Biochemistry: Biokimika
Balance: Balantza	Bioclimatic: Bioklimatiko
Balanitis: Balanitis	Bioclimatology: Bioklimatologia
Balanoposthitis: Balanopostitis	Biodynamics: Biodinamika
Balloon: Oxigeno-baloï, Baloï	Bioelectricity: Bioelektrizitate
Balneotherapy: Balneoterapia	Bioelement: Bioelementu
Balsam: Baltsamo	Bioenergetic: Bioenergetiko
Balsamic: Baltsamiko	Bioenergy: Bioenergia
Barbiturate: Barbituriko	Biogenesis: Biogenesi
Baresthesia: Barestesia	Biogeography: Biogeografia
Barium: Bario	Biological: Biologiko
Bartholin gland: Bartholin-en guruinak	Biologist: Biologo
Bartholinitis: Bartholinitis	Biology: Biologia
Basal metabolism: Metabolismo basal	Bioluminescence: Biolumineszentzia
Basal narcosis: Narkosi basal	Biomagnetism: Biomagnetismo
Basal nuclei: Gongoil basal, oinaldeko gongoil	Biometrics: Biometria
Base: Base, oinarri	Biomolecule: Biomolekula
Basic: Basiko	Bionics: Bionika
Basilic vein: Zain basiliko	Biopsy: Biopsia
Basophilia: Basofilia	Biorythme: Biorritmo
Basophilic: Basofilo	Biosynthesis: Biosintesi
Bath: Bainu	Biota: Biota
BCG: BCG	Biotechnology: Bioteknologia
Beat: Bihotz-taupada, taupada	Biotherapy: Bioterapia
Behaviorism: Behaviorismo	Biotin: Biotina
Belch: Korroka(da)	Biotope: Biotopo
Belladonna: Belladona	Biotype: Biotipo
Belly: Sabel, tripa	Biparietal: Biparietal
Benign: Onbera	Bipolar: Bipolar
Benthic: Bentiko, bentoniko	Birth: Jaiotza, sortze
Benzene: Bentzeno	Bisexual: Bisexual, sexu bietako
Beriberi: Beriberi	Bisexuality: Bisexualitate
Betadine: Betadine, betadina	Bismuth: Bismuto
Bicarbonate: Bikarbonato	Bistoury: Bisturi
Biceps: Bizeps	Bite: Hozkada, ausiki
Bicuspid: Bikuspide	Bitter: Mingots, mikatz
Bicuspid valve: Balbula bikuspide, balbula mitral	Bivitelline: Bibitelino

Black water: Ur beltz
Blastoderm: Blastodermo
Blastomere: Blastomero
Blastula: Blastula
Bleeding: Odola darion
Bleeding: Odoluste
Blennorrhagia: Blenorrhagia
Blennorrhoea: Blenorrea
Blepharitis: Blefaritis
Blind: Itsu
Blindness: Itsutasun, itsumen
Blinking: Kliska, betikara
Blood: Odol
Blood clot: Odol-koagulu
Blood coagulation: Odolaren koagulazio, odolaren gatzapen
Blood donor: Odol-emaile
Blood group: Odol-talde
Blood plasma: Odol-plasma
Blood vessel: Odol-hodi, odol-baso
Bloodletting: Flebotomia, odoluste
Bloodletting: Odoluste
Bloodstream: Odol-zirkulazio
Bloody: Odola darion
Blow on the head: Kaskarreko
Body: Gorputz
Body louse: Zorri
Body-building: Muskulazio
Boil in the armpit: Gurintxo, zaldar
Bolus: Bolo
Bone: Hezur
Bony palate: Ahosabai gogor, hezurrezko ahosabai
Boric acid: Azido boriko
Born by Caesarean: Zesareaz jaio
Boron: Boro
Botulism: Botulismo
Boulimia: Bulimia
Brachial: Besoko, brakial
Bradycardia: Bradikardia
Brain: Burmuin
Brainstem: Garun-enbor
Breathing: Arnasaldi
Breathing: Arnasketa
Bridge: Zubi
Broca's center: Broca-ren gune
Bromide: Bromuro
Bromine: Bromo
Bronchial: Bronkial
Bronchiectasis: Bronkiektasia
Bronchiole: Bronkiolo
Bronchiolitis: Bronkiolitis
Bronchitis: Bronkitis
Bronchodilator: Bronkio-zabaltzaile
Bronchogenic: Bronkogeno
Bronchography: Bronkografia
Bronchomycosis: Bronkomikosi

Bronchophony: Bronkofonia
Bronchopneumonia: Bronkopneumonia
Bronchopulmonary: Bronkio-biriketako, bronkio eta biriketako
Bronchorrhea: Bronkorrea
Bronchoscope: Bronkoskopio
Bronchospasm: Bronkospasmo
Bronchspirometer: Bronkoespirometro
Bronchostenosis: Bronkoostenosi
Bronchotracheal: Bronkio eta zintzur-hesteko
Bronchus: Bronkio
Brown adipose tissue: Ehun adiposo arre, gantz-ehun arre
Brucella: Brucella
Brucellosis: Bruzelosi, Maltako sukar
Brudzinski's sign: Brudzinski-ren zeinu
Bruise: Ubeldu, beltzune, ubeldura
Bubo: Buboi
Bubonic: Buboniko
Bubonic plague: Izurri buboniko
Buccal: Ahoko
Büchner funnel: Buchner-en inbutu
Budding: Gemazio
Bulb: Erraboila
Bulbar: Erraboileko, bulbako
Bundle: Faszikulu, bala, sorta
Burn: Erredura
Burning: Sumin, erremin, sumindura
Bursitis: Burtisitit
Butter: Gurin
Buttock: Ipurmasail
By-pass: By-pass

C

Cachexia: Kakexia
Cacosmia: Kakosmia
Cadaver: Hiltz
Cadmium: Kadmio
Caffeine: Kafeina
Calcaneum: Kalkaneo
Calcareous: Karedun
Calciferol: Kaltziferol
Calcification: Kaltzifikazio
Calcitonin: Kaltzitonina
Calcium: Kaltzio
Calculus: Harri, kalkulu
Calf: Zango-sagar, aztal
Calibrator: Kalibragailu, txantilo
Callosity: Gogordura
Calmative: Aringarri, leungarri
Caloric: Kaloriko
Calorie: Kaloria
Calyciform: Zelula kaliziforme, kaliza-itxurako zelula, zelula kalizakara

Camomille: Kamamila	Carminative: Karminatibo
Camphor: Kanfor	Carneous: Haragitsu, haragizko, mamitsu
Cancer: Minbizi	Carnosity: Haragigune, haragi multzo
Cancericidal: Kantzerizida	Carotene: Karoteno, karotina
Cancerophobia: Kantzerofobia	Carotid: Karotida
Candida: Kandida	Carotin: Karotina
Candidiasis: Kandidiasi	Carphology: Karfologia
Canine tooth: Betortz, letagin	Carpometacarpal: Karpo-metakarpoko
Cannula: Kanula	Cartilage: Kartilago, kurruska
Canthus: Betazal-ertz	Cartilaginous: Kartilaginoso
Capillarity: Kapilaritate	Caruncle: Karunkula
Capillary: Kapilar, hodi kapilar	Case: Kasu
Capillary vessel: Kapilar, hodi kapilar	Casein: Kaseina
Capsule: Kapsula	Caseinogen: Kaseinogeno
Capsulectomy: Kapsulektomia	Castrated: Iren
Capsulitis: Kapsulitis	Castration: Irentze
Capsulotomy: Kapsulotomia	Castrator: Irentzaile
Carbide: Karbuo	Casualty: Baja, ezgai-agiri
Carbohydrate: Gluzidiko, karbohidrato	Catabolism: Katabolismo
Carbon: Karbono	Catadioptric: Katadioptriko
Carbon dioxide: Karbono dixido	Catalase: Katalasa
Carbonate: Karbonatu	Catalepsy: Katalapsia
Carboxyl: Karboxilo	Cataleptic: Kataleptiko
Carcinogen: Kartzinogeno	Catalysis: Katalisi
Carcinogenesis: Kartzinogenesi	Catalyst: Katalizatzaile
Carcinoid syndrome: Sindrome kartzinoide	Catalytic: Katalitiko
Carcinoide: Kartzinoide	Cataplexy: Kataplexia
Carcinoma: Kartzinoma	Cataract: Katarata, begi-lauso
Carcinomatosis: Kartzinomatosi	Catatonic: Katatoniko
Cardia: Kardia	Catatony: Katatonia
Cardiac: Kardiako	Catecholamine: Katekolamina
Cardiac arrest: Bihotz-gelditze	Catgut: Katgut
Cardialgia: Kardialgia	Catharsis: Katarsi
Cardiogenic: Kardiogeno	Cathartic: Katartiko
Cardiogram: Kardiograma	Catheter: Kateter
Cardiograph: Kardiografo	Catheterization: Kateterismo
Cardiography: Kardiografia	Cathode: Katodo
Cardiologist: Kardiologo	Cathode ray: Izpi katodikoak
Cardiology: Kardiologia	Cathodic: Katodiko
Cardiomegaly: Kardiomegalia	Cation: Katioi
Cardiomyopathy: Kardiomiopatia	Cationic: Kationiko
Cardiomyotomy: Kardiomiotomia	Causal: Kausal, kausazko
Cardiopathy: Kardiopatia	Cause: Kausa, jatorri, zergati
Cardiophone: Kardiofono	Causer: Eragile
Cardioplasty: Kardioplastia	Caustic: Kaustiko
Cardiopulmonary: Bihotz-biriketako	Cauterization: Kauterizazio
Cardiorenal: Bihotz-giltzurrunetako	Cautery: Kauterio
Cardiorespiratory: Bihotz-arnasetako	Cavity: Barrunbe, hutsune
Cardiorrhaphy: Kardiorrafia	Cecum: Heste itsu
Cardioscope: Kardioskopio	Celiac: Gaixotasun zeliako
Cardiospasm: Kardioespasmu	Cell: Zelula
Cardiotomy: Kardiotomia	Cell membrane: Mintz plasmatikoa
Cardioversion: Kardiobertsio	Cell membrane: Zelula-mintz, mintz plasmatikoa
Carditis: Karditis	Cellular: Zelular, zelula-
Caries: Txantxar	Celluloid: Zeluloide
Carina: Karina	Cellulose: Zelulosa

Celulitis: Zelulitis	Chitinous: Kitinadun, kitinatsu, kitinazko
Cement: Zementu	Chlorate: Klorato
Cementation: Zementazio	Chloric: Kloriko
Cenesthesia: Zenestesia	Chlorination: Klorazio
Centigrade: Zentigradu	Chlorine: Kloro
Centigram: Zentigramo	Chloroform: Kloroformo
Centimeter: Zentimetro	Chlorophyll: Klorofila
Centrifugal: Zentrifugo	Chlorophyllous: Klorofiliko
Centrifugation: Zentrifugazio, zentrifugatze	Choana: Koana
Centrifuge: Zentrifugatzaile, zentrifugagailu	Cholera: Kolera
Centriole: Zentriolo	Cholesterol: Kolesterol
Centripetal: Zentripetu	Chondritis: Kondritis
Cephalalgia: Zefalgia	Chondrome: Kondroma
Cephalic: Zefaliko	Chorea: Korea
Cephalorrhachidian: Zefalorrakideo	Chorion: Korion
Cerebellum: Zerebelo, garuntxo	Choroid: Koroide
Cerebral: Zerebral, garun-, garuneko	Chromatid: Kromatida
Cerebral concussion: Garuneko kommozio	Chromatin: Kromatina
Cerebral cortex: Garun-kortex, garun-azal, palio	Chromatography: Kromatografia
Cerebral ventricle: Garun-bentrikulu, garuneko bentrikulu	Chromatophore: Kromatoforo
Cerebrospinal fluid: Likido zefalorrakideo, likido zerebroespinal	Chromium: Kromo
Cerebrum: Garun, zerebro	Chromoplast: Kromoplasto
Cerium: Zerio	Chromosomal: Kromosomiko
Certificate: Ziurtagiri	Chromosome: Kromosoma
Certification: Ziurtapen, egiaztapen, egiaztatze	Chronic: Kroniko
Cervical: Zerbikal, lepoko	Chyle: Kilo
Cervical vertebra: Lepo-orno, garondo-orno	Chyliferous: Kilifero
Cesarean: Zesarea	Chyme: Kimo
Cesium: Zesio	Cilia: Zilio
Chafing: Urratu	Ciliary: Ziliar
Channel: Kanal	Ciliate: Ziliatu, ziliodun
Character: Aiurri	Ciliates: Infusorio
Characterology: Karakterologia	Cinnamon: Kanela
Charm: Sorginkeria	Circulating: Zirkulatzaile
Check-up: Mediku-azterketa	Circulation: Zirkulazio
Cheek: Masail	Circulatory: Zirkulatorio, zirkulazio-
Chelate: Kelato	Circulatory system: Zirkulazio-sistema
Chemical: Kimikari	Circumcised: Erdaindu
Chemical formula: Formula kimiko	Circumcision: Erdainkuntza, zirkunzizio
Chemist: Kimikari	Circumplex: Zirkunflexu
Chemistry: Kimika	Cirrhosis: Zirrosi
Chemoreception: Kimiorrezeptzio	Citrin: Zitrina
Chemosynthesis: Kimiosintesi	Claustrophobia: Klaustrofobia
Chemotaxis: Kimiotropismo	Claustrophobic: Klaustrofobiko
Chemotherapy: Kimioterapia	Clearing of the throat: Garrazpera
Chemotrophic: Kimiotrofo	Cleft lip: Erbi-ezpain
Chickenpox: Barizela, astanafarreri, baztanga ero, nafarreri zuri	Click: Kraska
Child: Haur, ume	Clinical thermometer: Termometro kliniko
Childhood: Haurtzaro	Clitoris: Klitori
Chill: Hotzikara, hozkirri	Cloaca: Kloaka
Chiropodist: Podologo	Cloacal aperture: Uzki
Chiropractic: Kiromasaje	Clone: Klon
Chitin: Kitina	Clonic: Kloniko
	Clonus: Klonus
	Clot: Koagulu, odolbatu, odolbildu
	Clumping: Aglutinazio

- Coagulant:** Koagulatzaile, gatzatzaile
Coagulation: Koagulazio, gatzapen
Coaxial: Ardazkide
Cobalt: Kobalto
Cobalt bomb: Kobalto-bonba
Coca shrub: Koka, koka-landare
Cocaine: Kokaina
Cocaine addict: Kokainazale
Cocaine addiction: Kokainazaletasun, kokainomania
Coccus: Koko
Coccyx: Kokzix, uzkorno
Cochlea: Barakuilu
Cod liver oil: Bakailao-gibelaren olio
Codeine: Kodeina
Coelom: Zeloma
Coenzyme: Koentzima
Cognition: Kognizio
Cognitive: Kognitibo
Cohesion: Kohesio
Cohesive force: Kohesio-ingar
Coitus: Koito, kopulazio, sexu-batze
Colchicine: Kolkizina
Cold: Hotzeri, hoztura, katarro, mafrundi, marranta
Colibacillus: Kolibazilo
Colic: Koliko
Colic artery: Kolon-arteria, arteria koliko
Colitis: Kolitis
Collagen: Kolageno
Collapse: Kolapso
Collarete: Lepoko
Collateral: Kolateral
Colligative: Koligatibo
Colloid: Koloide
Colloidal: Koloidal
Collutory: Kolutorio, aho-garbitzeko
Colon: Kolon
Colonization: Kolonizazio
Colony: Kolonia
Colour blind: Daltoniko
Colourless: Koloregabe, kolorge
Coma: Koma
Comatose: Komatoso
Commissure: Komisura
Communicable: Kutsagarri, kutsatzaile
Communication: Komunikazio
Communicator: Komunikatzaile
Compact: Trinko
Compatibility: Bateragarritasun
Complex: Konplexu
Complexion: Fisionomia
Complexion: Gorpuzkera
Complexion: Larmintz, aurpegiko azal
Compound: Konposatu
Compress: Konpresa
Compulsion: Konpultsio
Concave: Ahur
Concavity: Ahurtasun
Concentration: Kontzentrazio
Conception: Sortze, sorkuntza
Concha: Maskor
Concrement: Konkrezio
Condensable: Kondentsagarri
Condensation: Kondentsazio
Conditioned reflex: Erreflexu baldintzatu
Condom: Preserbatibo
Conduct: Jokabide, jokaera
Conduct: Portaera
Conduction: Eroate
Condyle: Kondilo
Cone: Kono
Congenital: Sortzetiko
Congenital disease: Sortzetiko gaixotasun
Congestion: Kongestio
Conjunctiva: Konjuntiba
Conjunctivitis: Konjuntibitis
Connate: Sortzekide, konnatu
Connective: Konektibo, konjuntibo
Connective: Konjuntibo
Connective tissue: Ehun konektibo, ehun konjuntibo
Consanguineous: Odolkide, odoleko
Consanguinity: Odolkidetasun
Consciousness: Konorte, korde
Consciousness: Kontzientzia
Constipated: Idor
Constipation: Idorzeria
Constitutional: Gorpuzkera-
Constriction: Hertsadura, estutze, hertsaketa, kontrikzio
Constrictor: Hertsatzaile
Consultation: Kontsulta
Consulting room: Kontsultategi, kontsulta-gela, sendagilearen bulego
Consumptive: Tisiko
Contagion: Kutsatze, kutsadura
Contagiosity: Kutsagarritasun
Contagious: Kutsakor
Contaminant: Kutsatzaile
Contamination: Kutsadura
Contraception: Kontrazepzio
Contraceptive: Antisorgailu, kontrazepziozko
Contractile: Uzkurkor
Contractility: Uzkurkortasun
Contraction: Uzkurdura
Contracture: Kontraktura, uzkurdura
Contraindication: Kontraindikazio
Contrast: Kontraste
Control: Kontrol
Controller: Kontrolatzaile
Contusion: Kontusio, mailatu, makadura, makatu
Convalescence: Susperaldi, eriondo, gaixondo
Conversion: Konbertsio

Convex: Ganbil
Convexity: Ganbiltasun
Convulsion: Konbultsio, dardarizo, inarrosaldi
Convulsive: Konbultsibo, konbultsio-
Coordination: Koordinazio
Copper: Kobre
Coprolith: Koprolito
Coprophilia: Koprofilia
Copulation: Kopulazio
Coracoid: Korakoide
Cord: Korda, kordoi
Corn: Maskur, kailu
Cornea: Kornea
Corona: Koroa
Coronary: Koronario
Coronary heart disease: Gaixotasun koronario
Corporal: Gorputz-
Corpus callosum: Gorputz kailukara
Corpus cavernosum: Gorputz leizetsu
Corpus luteum: Gorputz hori, gorputz luteo
Corpus pineale: Gorputz pineal
Corpuscle: Korpuskulu
Corpuscular: Korpuskular
Corpuscular theory: Teoria korpuskular
Corrosion: Korrosio
Corrosive: Korrosibo
Cortex: Kortex, azal
Cortical: Kortikal
Corticosteroid: Kortikoide, kortikosteroide
Corticotrophin (ACTH): ACTH
Cortisone: Kortisona
Costal: Saihetseko, aldeko, hegaleko
Cotyle: Kotilo
Cough: Eztul
Coxal: Koxal
Cracking: Pitzadura
Cramp: Kalanbre, karranpa
Cranial: Garezurreko, burezurreko
Crest: Gandor, gangar
Cretin: Kretino
Cretinism: Kretinismo
Crevice: Ildo
Crippled: Herren
Crisis: Krisi, krisialdi
Critical: Kritiko, estu, larri
Cross-eyed: Begi-okar, begizeihar, betoker, ezkel
Cross-eyed: Estrabiko
Crossbreeding: Mestizaje
Crossing: Gurutzatze, gurutzamendu
Cruciform: Gurutze-formako
Crural: Krural, izter-
Crust: Zarakar
Crutch: Makulu
Cryosurgery: Kriokirurgia
Crystal: Kristal
Crystalline lens: Kristalino

Crystallization: Kristalizazio, kristaltze
Cubitus: Kubitu, ulna
Cuboid bone: Kuboide
Culture: Hazkuntza, kultura
Cuneiform: Kuneiforme
Curable: Sendagarri, senda(-), sendatzaile
Curadero: Petrikilo, sasimediku
Curare: Kurare
Curative: Senda(-)
Curative: Sendagarri, senda(-), sendatzaile
Cure: Sendaketa
Curet: Legra
Curettag: Arraspatze, kuretaje
Curette: Legra
Current: Korronte
Curvature: Bihurgune
Curvature: Kurbadura
Curve: Kurba
Cutaneous: Larruazaleko
Cuticle: Kutikula
Cuticular: Kutikular
Cyanide: Zianuro
Cyanogen: Zianogeno
Cyanosis: Zianosi
Cycle: Ziklo
Cyclic: Zikliko
Cyclization: Ziklazio
Cyclothymia: Ziklotimia
Cyst: Kiste
Cystite: Zistitis
Cytology: Zitologia
Cytoplasm: Zitoplasma
Cytoplasmic: Zitoplasmiko
Cytosine: Zitosina

D

Dactyloscopy: Daktiloskopia
Daltonism: Daltonismo
Damage: Kalte
Dandruff: Zahi
Darwinian: Darwinista
Darwinism: Darwinismo
Deactivation: Desaktibazio
Dead: Hildako, hil
Deadly: Hilgarri
Deaf: Gor
Deaf mutism: Gor-mututasun
Deaf-mute: Gor-mutu
Deaf-mutism: Gor-mututasun
Deafening: Gorgarri, burrunbatsu
Deafness: Gorreri, gortasun
Death: Heriotza
Death rate: Heriotza-tasa
Death toll: Heriotza multzo

- Debilitating:** Ahulgarri
Debility: Ahulaldi, makalaldi
Decalcification: Deskaltzifikazio
Decerebration: Deszerebrazio
Decidua: Dezidua
Decubitus: Etzanda, etzanik
Decubitus position: Etzanera
Decubitus supine position: Ahoz gorako etzanera
Deep: Sakon
Defecation: Sabel-huste, libratze, obratze
Defect: Tara
Deferens: Deferente
Deficiency: Gabezia
Deformation: Deformazio, itxuragabetze
Deformity: Itxuragabetasun
Degenerate: Endekatu
Degeneration: Endekapen, degenerazio
Degenerative: Endekapenezko
Degradation: Degradazio
Degree: Gradu
Dehiscence: Dehiszentzia
Dehiscent: Dehiszente
Dehydration: Deshidratazio
Deionized water: Ur desionizatu
Delirium: Delirio, eldarnio
Delirium tremens: Delirium tremens
Delivery: Erditze, haurgintza
Deltoid muscle: Deltoide
Delusion of persecution: Pertsekuzio-delirio
Dementia: Dementzia
Demineralization: Desmineralizazio
Demographic: Demografiko, demografia-
Demography: Demografia
Denaturation: Desnaturalizazio
Dendrite: Dendrita
Dengue: Denge
Dense: Dentso
Density: Dentsitate
Dental: Hortzetako
Dental cement: Hortzetako zementu
Denticle: Dentikulu
Denticulate: Dentikulatu
Dentin: Dentina
Dentist: Odontologo
Dentition: Hortzeria, hortz-haginak, hortzaldi
Dentulous: Horztun
Denudation: Denudazio
Deontology: Deontologia
Deoxyribonucleic acid (ADN): Azido desoxirribonukleiko, ADN, DNA
Deoxyribose: Desoxirribosa
Depot: Metaketa, pilaketa
Depressed: Deprimitu, zapaldu
Depressive: Depresibo
Depuration: ArazgarriArazketa
Dermal: Dermiko
Dermatitis: Dermatitis
Dermatologist: Dermatologia
Dermatology: Dermatologia
Dermatosis: Dermatosi
Dermis: Dermis
Desquamation: Ezkatatze
Destructive: Kaltegarri, kalterako
Detergent: Detergente
Development: Garapen, garatze
Dextrin: Destrina
Dextrogyre: Destrogiro, eskuin-birakari
Dextrose: Destrosa
Diabetes: Diabetes
Diabetic: Diabetiko
Diagnosis: Diagnostiko, diagnosi
Dialysis: Dialisi
Diaphragm: Diafragma gihar
Diaphysis: Diafisi
Diarrhea: Beherako, deskonposizio, diarrea, kakajario, kakeria, zirineri-
Diastole: Diastole
Diathermy: Diatermia
Diathesis: Diatesi
Dieresis: Dieresi
Diet: Dieta
Difficult to digest: Digerigaitz
Digestion: Digestio, txegoste
Digestive: Digestibo, digerigarri
Dilatation: Dilatazio, zabalkuntza
Diopter: Dioptria
Dioptric: Dioptrika
Diphtheria: Difteria
Diploidy: Diploidia
Dipsomania: Dipsomania
Dipsomaniac: Dipsomaniako
Disability: Ezgaitasun
Disabled: Baliaezin, ezindu, elbarri
Disarticulation: Desartikulazio
Discal: Diskal
Discography: Diskografia
Discolorations: Diskromia
Disease: Gaixotasun, eritasun, gaitz
Disinfectant: Desinfektatzaile
Disinfection: Desinfekzio
Disintoxication: Desintoxikazio
Disk: Disko (ornoartekoa)
Disorder: Asaldu
Dissemination: Barreiadura, sakabanatze
Distal phalanx: Falangeta
Distemper: Mukieri
Distention: Distentsio
Distilled water: Ur destilatu
Diuresis: Diuresi
Diuretic: Diuretiko
Diverticulum: Dibertikulu
Dizygotic twins: Biki dizigotiko, biki bibitelino

Dizziness: Bertigo
Doctor: Doktore
Donor: Emaile
Doping: Doping
Dorsal: Dorsal, bizkarraldeko
Dorsum: Bizkarralde
Dosage: Dosifikazio, dositze, posologia
Dose: Dosi
Dosimeter: Dosifikagailu
Dosimetry: Dosimetria
Down's syndrome: Down-en sindrome
Drainage: Drainatze, drainadura
Dream: Loaldi, lo
Dressing: Apositu
Drive: Irrika
Driving: Bulkatzaile
Drop by drop: Tantz tanta
Dropper: Tanta-kontagailu, tantaz tantako
Dropsical: Hidropiko
Dropsied: Hidropiko
Drowsiness: Logale, logura
Drug: Sendagai, botika, farmako, medikamentu, droga
Drug addict: Drogazale, drogadikto, droga-mendeko
Drug dependency: Drogazaletasun, drogadikzio, droga-mendekotasun
Drunkness: Mozkortasun, hordikeria, horditasun
Ductus deferens: Hodi deferente
Duodenal: Duodenal, duodenoko
Duodenum: Duodeno
Dura mater: Duramater
Dwarf: Nano
Dysarthria: Disartria
Dyschromasia: Diskromatopsia
Dysentery: Disenteria
Dysgenesis: Disgenesia
Dyslalia: Dislalia
Dyslexia: Dislexia
Dyspepsia: Dispepsia
Dysphonia: Disfonia
Dysplasia: Displasia
Dyspnea: Disnea, arnasestu
Dystrophy: Distrofia

E

Ear: Belarri
Eardrum: Tinpano, belarri-mintz
Ebriety: Mozkorkeria
Ecchymosis: Ekimosi
Echography: Ekografia
Echolalia: Ekolalia
Ecthyma: Ektima
Ectoderm: Ektodermo
Ectoparasite: Ektoparasito

Ectopia: Ektopia, desplazamendu
Ectoplasm: Ektoplasma
Eczema: Ekzema
Edema: Edema
Edible: Jangai
Educator: Pedagogo
Effective: Eraginkor
Efferent: Eferente
Effervescence: Eferbeszentzia
Effervescent: Eferbeszente, burbuilutzaile
Efficacy: Eraginkortasun
Efflorescent: Efloreszente
Effluvium: Efluvio
Effusion: Isuri
Ego: Ego
Egocentric: Egozentriko
Egocentrism: Egozentrismo
Ejaculation: Eiakulazio, isurtze
Ejection: Eiekzio
Elastic: Elastiko
Elasticity: Elastikotasun
Elastomer: Elastomero
Electricity generator: Elektrogeno
Electrocardiogram: Elektrokardiograma
Electrocardiograph: Elektrokardiografo
Electrocardiography: Elektrokardiografia
Electrocution: Elektrokuzio
Electroencephalogram: Elektroentzefalograma
Electroencephalograph: Elektroentzefalografo
Electroencephalography: Elektroentzefalografia
Electrolysis: Elektrolisi
Electrolyte: Elektrolito
Electrolytic: Elektrolitiko
Electron: Elektrooi
Electrophilic: Elektroizale
Electrophilicity: Elektroizaletasun
Electrophoresis: Elektroforesi
Electroshock: Elektroschock
Electrotherapy: Elektrotterapia
Electrovalence: Elektrobalentzia
Element: Elementu
Elephantiasis: Elefantiasi
Elixir: Elixir
Embolism: Enbolia
Embolus: Enbolo
Embryo: Enbrioi, ernamuin
Embryo sac: Enbrioi-zaku
Embryogenesis: Enbriogenesi
Embryology: Enbriologia
Embryonic: Enbrionario, enbriozko, enbrioi-
Embryopathy: Enbriopatia
Emergency: Larrialdi, urgentsia
Emergency department: Larrialdi-zerbitzu
Emetic: Emetiko, okagarri, okaztagarri
Emollient: Emoliente
Emotion: Emozio

Emotive: Emoziozko, emozio-, zirrarakzko	Epiglottis: Epiglotis
Emotivity: Hunkiberatasun	Epilepsy: Epilepsia
Empathy: Enpatia	Epinephrine: Adrenalina
Emphysema: Enfisema	Epithelial: Epitelial
Emulsifier: Emultsionagailu, emultsionatzaile	Epithelial tissue: Ehun epitelial, epitelio-ehun
Emulsion: Emultsio	Epithelioma: Epitelioma
Enamel: Esmalte	Epithelium: Epitelio
Enantiomer: Enantiomero	Eradication: Errotik kentze
Encephalitis: Entzefalitis	Erectile: Zutikor, tentekor
Encephalogram: Entzefalograma	Erecting: Zutitzaile
Encephalography: Entzefalografia	Erection: Erektzio, tentetze, zutitze
Encephalon: Entzefalo	Ergotherapy: Ergoterapia
Encephalopathy: Entzefalopatia	Eros: Eros
Encysted: Enkistatu	Erucciation: Korroka(da)
Encystment: Enkistamendu	Eruption: Erupzio, negel
Endemia: Endemia	Erysipelas: Ispula, mingorri
Endemic: Endemismo, endemikotasun, endemiko	Erythema: Eritema
Ending: Bukaera, amaiera	Erythroblast: Eritroblasto
Endocardium: Endokardio	Erythrocyte: Eritrozito, globulu gorri, hemati
Endocrine: Endokrino	Esophagogastroplasty: Kardioplastia
Endocrinologist: Endokrinologo	Esophagus: Hestegorri, esofago
Endocrinology: Endokrinologia	Essential: Esentzial
Endoderm: Endodermo	Ester: Ester
Endogenous: Endogeno	Esthesia: Estesia
Endolymph: Endolinfa	Estrogen: Estrogeno
Endometrium: Endometrio	Ethanol: Etanol
Endomorph: Endomorfo	Ether: Eter
Endoparasite: Endoparasito	Ethmoid bone: Etmoide
Endoplasmic reticulum: Erretikulu endoplasmiko	Ethmoidal: Etmoidal
Endoscope: Endoskopia	Ethology: Etologia
Endoscopy: Endoskopia	Ethylene: Etileno
Endosmosis: Endosmosi	Ethylic: Etiliko
Endospermic: Albumendun	Ethylism: Etilismo
Endothelial: Endotelial	Etiologic: Etiologiko
Endothelium: Endotelio	Euglena: Euglena
Endothermic: Endotermiko	Eukaryotic: Eukarioto
Endurance: Erresistentzia	Euphoric: Pletoriko
Enema: Enema, aiuta	Eustachian tube: Eustakioren tronpa, Eustakioren hodia
Energy: Energetiko, energia	Euthanasia: Eutanasia
Enervation: Enerbazio	Evaporator: Lurrungailu
Enhancement: Hobekuntza	Examiner: Aztertzaille
Enteritis: Enteritis	Exanthema: Exantema
Enterocolitis: Enterokolitis	Exanthematous: Exantematiko
Enzyme: Entzima	Excipient: Eszipiente
Ependyma: Ependimo	Excision: Eszizio, zatiketa
Epicardium: Epikardio	Excitation: Eszitazio, kitzikapen
Epidemic: Epidemia, izurrite	Excretion: Iraizpen
Epidemic typhus: Tifus exantematiko	Excretory: Iraizle
Epidemiology: Epidemiologia	Excretory duct: Hodi irazle
Epidermic: Epidermiko	Exercise: Ariketa
Epidermis: Epidermis	Exfoliation: Esfoliazio
Epididymis: Epididimo	Exhausted: Ahitu, akitu
Epidural: Epidural	Exocrine: Exokrino
Epidural anesthesia: Anestesia epidural, anestesia peridural	Exocrine gland: Guruin exokrino
Epigastrium: Epigastrio	Exogenous: Exogeno

Exothermic: Exotermiko
Expectoration: Espektorazio
Expérience: Esperimentu, saiakuntza, saio
Experimental: Esperimental
Experimentation: Esperimentazio
Expiration: Arnasbehera, arnasbotatze, espirazio
Exploration: Azterketa, miaketa
Expulsion: Kanporatze, egozte
Extension: Hedatze, barreiatze, hedapen, zabaltze
Exterior: Kanpoko, kanpoaldeko
Extermination: Sarraski
External: Kanpoko, kanpoaldeko
External ear: Kanpo-belarri
Extirpation: Erauzketa
Extra bed: Ohe gehigarri
Extract: Aterakin, erauzkin
Extraneous: Arraro, bakan, bitxi
Extravert: Kanporakoi
Extremity: Gorputz-adar
Extrinsic: Kanpo(t)iko
Extroversion: Kanporakoitasun
Extrovert: Kanporakoi
Exudate: Exudatu
Eye: Begi
Eye-caruncle: Begi-karunkula
Eyeball: Begi-globo
Eyebrow: Bekain
Eyelash: Betile
Eyelid: Betazal

F

Face: Aurpegi, musu
Facial: Aurpegiko, aurpegi-, fазial
Factor: Faktore
Faecal: Fekal, gorozki-
Family doctor: Familia-mediku, etxe-mediku
Family practice physician: Familia-mediku, etxe-mediku
Famine: Gosete
Fart: Puzker, putz
Fasciculate: Faszikulatu, sortakatu
Fast: Barau
Fat: Gizen, lodi
Fatal: Saihestezin
Fatherhood: Aitatasun
Fatherhood: Gurasotasun
Fatigue: Neke, abaidura, akidura, unadura
Fatty acid: Gantz-azido
Fauces: Ahutza, eztarri-zulo
Favourable: Mesedegarri, aldeko
Febrifuge: Sukarraren kontrako, antipiretiko, anti-termiko, febrifugo
Feces: Sabel-huskin, gorotz, gorozki
Feedback: Atzeraeragin, feedback

Feeling: Bihozkada
Female: Emе
Femoral: Femoral
Femur: Femur, izterrezur
Ferment: Hartzigarri
Fermentation: Hartzidura
Fertile: Emankor, ugalkor
Fertility: Emankortasun
Fertilizable: Ernalgarri
Fertilization: Ernalkuntza, ernalketa
Fertilization in vitro: In vitro ernalkuntza
Ferule: Ferula
Fetid: Kirasdun
Fetus: Fetu, umeki
Fever: Sukar, pirexia
Feverish: Sukar-
Feverish process: Sukarraldi
Fiber: Zuntz
Fibrillation: Fibrilazio
Fibrin: Fibrina
Fibrinogen: Fibrinogeno
Fibrocartilage: Fibrokartilago
Fibroma: Fibroma
Fibrosis: Fibrosi
Fibrous: Zuntz-, fibroso, zuntzeko
Fibula: Perone hezur
Fibular: Peroneo, perone-
Filament: Hariizpi, filamentu
Filamentous: Hari-formako, hariizpi-formako
Filariasis: Filariosi, filariasi
Filiform: Filiforme, harikara
Filling: Enpaste, hortz-betegarri
Filter: Iragazki
Filtration: Iragazketa, iragazpen
Finger: Hatz
Finger pad: Mami
Finger tip: Hatz-mami, ermami
First aid personnel: Sorosle, heltari
First-aid kit: Botika-ontzi
First-aid station: Sorostetxe
First-time mother: Amaberri
Fist: Ukabil
Fistula: Fistula
Fit of coughing: Eztul-krisi, eztulaldi
Fixation: Finkatze, finkapen
Fixator: Finkatzaile
Flaccid: Bigun
Flaccidity: Biguntasun
Flagellate: Flagelodun, flagelatu
Flagellum: Flagelo
Flare: Gorritasun
Flatulence: Flatulentzia, haize-min
Flatulent: Haizetsu
Flehniness: Haragigune, haragi multzo
Flexibility: Arintasun, bizitasun
Flexibility: Malgutasun, zalutasun

Flexible: Malgu, zalu
Flexion: Flexio, makurdura, tolestaldi
Flora: Flora
Fluctuant: Fluktuatzaile
Fluctuation: Fluktuazio
Fluid: Fluido
Fluidification: Fluidifikazio
Fluidity: Jariakortasun
Fluoridation: Fluorazio
Fluoride: Fluoruro
Fluorine: Fluor
Flush: Beroaldi, itobehar-sentsazio, gorriune
Focus: Foku
Foliaceous: Foliazeo
Folic acid: Azido foliko
Follicle: Folikulu
Follicular: Folikular, folikulu-formako
Follow-up: Jarraipen
Fontanel: Fontanela
Foot: Oin
Foot-and-mouth disease: Sukar aftoso, aheri
Force: Indar
Forceps: Forzeps
Forearm: Besaurre
Forefinger: Indize, adierazle, hatz erakusle
Forehead: Kopeta, bekoki
Forestomach: Kardia
Forgetful: Ahazkor, ahazkor
Formaldehyde: Formaldehido, metanal
Formic: Azido formiko
Formication: Inurridura
Formol: Formol
Formula: Formula
Fossa: Hobi, barrunbe
Fracture: Haustura, apurketa, hausketa, hauste
Fragment: Zati
Freezing: Izozketa
Frenulum: Frenulu
Frenum: Frenulu
Frequency: Maiztasun
Friction: Igurtzi, igurtzialdi, igurzketa
Frictional force: Marruskadura-indar
Frigid: Frigido
Frigidity: Frigidotasun
Frontal bone: Hezur frontal, bekoki-hezur, kope-ta-hezur
Frontal muscle: Kopetako gihar
Fructose: Fruktoza
Frustration: Frustrazio
Full: Pletoriko
Fulminating: Fulminante, bat-bateko, berchalako
Function: Funtzio
Functional: Funtzional
Functional group: Funtzio talde
Fungiform: Fungiforme
Fungus: Onddo

Funnel: Inbutu
Furuncle: Furunkulu, erlakizten, zaldar
Fusiform: Fusiforme, ardatz antzeko

G

Galactophorous duct: Hodi galaktoforo
Galactose: Galaktosa
Gallbladder: Behazun-xixku
Galvanism: Galbanismo
Gamete: Gameto
Gamma globulin: Gammaglobulina
Gamma ray: Gamma izpiak
Gammagraphy: Gammagrafia
Ganglia: Gongoil
Ganglionated: Ganglionar, gongoil-
Ganglionic: Ganglionar, gongoil-
Gangrene: Gangrena, pasmo
Gangrenous: Gangrenoso
Gas: Gas
Gaseous: Gaseoso, gas-
Gastrectomy: Gastrektomia
Gastric ulcer: Urdail-ultzera, urdaileko ultzera
Gastritis: Gastritis
Gastroenteritis: Gastroenteritis
Gastrolith: Gastrolito
Gastrovascular: Gastrobaskular
Gastrula: Gastrula
Gastrulation: Gastrulazio
Gauze: Gaza
Geminated: Geminatu
Gene: Gene
Genetic: Genetiko, genetika-
Geneticist: Genetista
Genetics: Genetika
Genital organ: Sexu-organo, organo genital
Genital system: Sistema genital
Genitourinary: Genitourinario, urogenital
Genome: Genoma
Genotype: Genotipo
Genus: Genero
Geoda: Geoda
Geoin: Iztarte, iztai, iztondo
Geriatric: Geriatriko, geriatria-
Geriatric hospiald people's hometal: Geriatriko, geriatria-
Geriatrics: Geriatria
Germ: Germen
Germ cell: Hozizelula
Germicide: Antiseptiko
Germinal: Germinal, ernamuin-
Gigantism: Erraldoitasun
Gingiva: Oi, hortz-oi
Girdle: Gerri
Girdle: Kortse, gerruntze

Gland: Guruin
Glandular: Guruin-
Glans penis: Glande, zakil-moko
Glaucoma: Glaukoma
Globular: Globular, globulu-formako
Globule: Globulu
Globulin: Globulina
Glomerulus: Glomerulu
Glottis: Glotis
Glucide: Gluzido
Glucometer: Glukometro
Glucose: Glukosa
Gluteal: Gluteo
Gluten: Gluten
Gluteus: Gluteo
Glycemia: Gluzemia
Glyceride: Glizerido
Glycerin: Glizerina
Glycogen: Glukogeno
Glycolipid: Glukolipido
Glycolysis: Glukolisi
Goiter: Bozio, golo
Gonad: Gonada
Gonadotropin: Gonadotropina
Gonococcia: Gonokozia
Gonococcus: Gonokoko
Graafian follicle: De Graaf-en folikulu
Graduation: Graduazio
Graft: Txerto-ehun, txertatze
Granulation: Pikortatze
Granulation tissue: Pikortatze-ehun
Granule: Pikor
Greasy: Koipetsu, gantzatsu
Greater pectoral muscle: Bularreko gihar handi
Greater vestibular gland: Bartholin-en guruinak
Grey substance: Gai gris, substantzia gris
Gripes: Sabeleko min, heste-min
Groove: Ildo
Gross: Gizen, lodi
Group: Talde
Growth: Hazte, handitze, hazkunde, hazkuntza
Guanine: Guanina
Gulp: Zurrupada
Gynecological: Ginekologiko, ginekologia-
Gynecologist: Ginekologo
Gynecology: Ginekologia
Gypsum: Igeltsu
Gyrus: Zirkunboluzio

H

Habit: Ohitura, aztura
Haemophilic: Hemofiliko
Haemophilic: Hemofiliko
Haggard: Betazpitsu

Hair: Ile, bilo, buruko ile
Halitosis: Halitosi
Halitus: HasgorapenHats
Hallucination: Haluzinazio
Hallucinogen: Haluzinogeno
Hallucinosi: Haluzinosi
Hand: Esku
Handicapped: Baliaezin, ezgaitu
Handle: Helduleku, kirten
Hanged: Urkatu
Haploid: Haploide
Hard: Gogor
Hard palate: Ahosabai gogor, hezurrezko ahasabai
Harelip: Erbi-ezpain
Harmful: Kaltegarri, kalterako
Harmlessness: Ez-kaltegarritasun
Head: Buru
Headache: Zefalea
Healing: Sendabide, sendakuntza, sendatze
Health: Osasun
Health history: Historia kliniko
Healthy: Osasuntsu, sendo
Heart: Bihotz
Heart valve: Bihotzeko balbula
Heat: Bero
Heat of formation: Formazio-bero
Heavy: Astun
Hebephrenia: Hebefrenia
Hebephrenic: Hebefreniko
Hectic fever: Sukar hektiko
Helium: Helio
Helix: Helix
Hematocrit: Hematokrito
Hematologist: Hematologo
Hematology: Hematologia
Hematoma: Hematoma
Hematopoiesis: Hematopoiesi
Hematopoietic: Hematopoietiko
Hematuria: Hematuria
Hemiplegia: Hemiplegia
Hemiplegic: Hemiplegiko
Hemisphere: Hemisferio
Hemlock: Astaperrexil
Hemodialysis: Hemodialisi
Hemoglobin: Hemoglobina
Hemopathy: Hemopatia
Hemophilia: Hemofilia
Hemopoiesis: Hemopoiesi
Hemorrhage: Odoljario, hemorragia
Hemorrhagic: HemorragiaHemorragiko
Hemorrhoid: Hemorroide, odol-piko, odoluzki
Hemostasis: Hemostasia
Hemp: Cannabis indica, kalamu
Hepatic: Hepatiko, gibel
Hepatitis: Hepatitis

- Hepatology:** Hepatologia
Heptano: Heptano
Hereditary: Herentziakko, hereditario, ondoretasuneko
Hermaphrodite: Hermafrodita, hermafroditiko
Hermaphroditism: Hermafrodismo
Hernia: Hernia, eten
Heroin: Heroina
Heroin addict: Heroinazale
Heroin addiction: Heroinomania, heroinazaletasun
Herpes simplex: Herpes, negel
Herpes zoster: Zona
Heterochromosome: Heterokromosoma
Heterogamy: Heterogamia
Heterosexual: Heterosexual
Heterosexuality: Heterosexualitate
Heterosis: Heterosi
Heterozygosis: Heterozigosi
Heterozygous: Heterozigoto
Hexose: Hexosa
Hiatus: Hiatu
Hibridization: Hibridazio
Hiccup: Zotin
Hilus: Hilo
Hip: Aldaka, mehaka, mokor
Hippocampus: Hipokanpo
Histamine: Histamina
Histiocyte: Histiocito
Histology: Histologia
Hoarseness: Erlats, marranta
Holotype: Holotipo
Homeopathic: Homeopatikoa
Homeopathist: Homeopata
Homeostasis: Homeostasia, homeostasi
Homoeopathy: Homeopatia
Homogeneity: Homogeneotasun
Homogeneization: Homogeneizazio, homogeneizazio
Homogeneous: Homogeneo
Homogenizer: Homogeneizagailu
Homosexual: Homosexual
Homosexuality: Homosexualitate
Homozygosis: Homozigosi
Homozygote: Homozigoto
Hookworm: Ankilostoma
Hormonal: Hormonal, hormonazko
Hormone: Hormona
Hospital: Ospitale, eritegi, eritetxe
Hospitalization: Ospitalizazio, ospitaleratze
Human: Gizaki
Humerus: Humero, besahezur
Humor: Humore
Hunch: Bihozkada
Hunger: Gose
Hungry: Goseti
Hyaline: Hialino
Hybrid: Hibrido
Hybridism: Hibridismo
Hydatid: Hidatide
Hydrargyris: Hidrargirismo, hidrargirosi
Hydrarthrosis: Hidrartrosi
Hydrate: Hidrato
Hydration: Hidratazio
Hydric: Hidroxilo
Hydride: Hidruro
Hydrocarbon: Hidrokarburu
Hydrocephalia: Hidrozefalia
Hydrocephalus: Hidrozefalo
Hydrochloric: Azido klorhidriko
Hydrocyanic acid: Azido zianhidriko
Hydrodynamic: Hidrodinamika
Hydrofluoric: Azido fluorhidriko
Hydrogen: Hidrogeno
Hydrogen bomb: Hidrogeno-bomba
Hydrogen peroxide solution: Ur oxigenatu
Hydrogenation: Hidrogenazio
Hydrolysis: Hidrolisi
Hydrophilic: Hidrofilo
Hydrophobia: Hidrofobia
Hydrophobic: Hidrofobo
Hydrops: Hidropesia, anasarka
Hydrotherapy: Hidroterapia
Hygiene: Higiene
Hygienic: Higieniko
Hygienism: Higienismo
Hygienist: Higienista
Hymen: Himen
Hyoid bone: Hioide
Hyperbaric: Hiperbariko
Hyperemia: Hiperemia
Hyperesthesia: Hiperestesia
Hyperglycemia: Hipergluzemia
Hypermetropic: Hipermetrope
Hypersensitivity: Hipersentiberatasun
Hypersomnia: Hipersomnia
Hypertension: Hipertentsio
Hypertensive: Hipertentsibo, hipertentso
Hyperthermia: Hipertermia
Hypertrophic: Hipertrofiko
Hypertrophy: Hipertrofia
Hypnosis: Hipnosi
Hypnotic: Hipnotiko
Hypnotism: Hipnotismo
Hypnotist: Hipnotizatzaile
Hypochondriac: Hipokondriako
Hypochondriasis: Hipokondria
Hypochondrium: Hipokondrio, saihespe, saihetsazpi
Hypochromic: Hipokromiko
Hypoderm: Hipodermis
Hypodermic injection: Injekzio hipodermiko

Hypodermic syringe: Xiringa hipodermiko
Hypogeum: Hipogeo
Hypoglycemia: Hipogluzemía
Hypomania: Hipomanía
Hypophysis: Hipofisi, gurutu pituitario
Hypotension: Hipotentsio
Hypothalamic: Hipotalamiko
Hypothalamus: Hipotalamo
Hypothermia: Hipotermia
Hysterectomy: Histerektomia
Hysteria: Histeria, histerismo
Hysterical: Histeriko

I

Ichthyosis: Iktiosi
Ictus: Iktus
Ideation: Ideiagintza
Identification: Identifikazio
Idiocy: Idiozia
Idiopathy: Idiopatia
Idiot: Idiota
Intramuscular injection: Gihar barneko injekzio, muskulu barneko injekzio
Ileocecal: Ileozeikal
Ileum: Ileon
Ileus: Ileo
Iliac: Iliako
Ilium: Ilion
Imbalance: Desoreka psikiko
Imbalanced: Desorekatu
Immiscible: Nahastezin
Immune: Immune, immunitario
Immunity: Immunitate
Immunization: Immunizazio
Immundeficiency: Immunoeskasia, immunodefizientzia
Immunoglobulin: Immunoglobulina
Immunologic: Immunologiko
Immunologist: Immunologo
Immunology: Immunologia
Immunosuppressive: Immunodepresore, immunogutxitzaile
Immunotherapy: Immunoterapia
Impairment: Urritasun
Impermeability: Iragazgaitasun, iragazezintasun
Impermeable: Iragazgaitz
Implantation: Ezarpen
Impotence: Inpotentzia, sexu-ezintasun
Impotent: Inpotente
Impulse: Bulkada
Impure: Ez-puru, ez-aratz, zikin
Impurity: Ez-purutasun, zikintasun
Imputrescible: Ustelgaitz
Inaction: Gelditasun
Inactivity: Aktibitate ez
Inanition: Ahidura
Inappetence: Jangurik ez
Inaudible: Entzunezin, entzungaitz
Incantation: Sorginkeria
Incapable: Ezgai
Incapacity: Ezintasun
Incision: Ebaki, arraila, ebakidura, mozketak, mozte, zulo
Incisive teeth: Ebakortz
Incompatibility: Bateriaezintasun
Incompatible: Bateriaezin, bateragaitz
Incontinence: Inkontinentzia
Incubation: Inkubazio
Incubator: Inkubagailu
Incurable: Sendaezin, sendagaitz
Index: Indize, adierazle
Indigestion: Betekada, indigestio, urdail-pisutasun
Indisposed: Ondoezik
Indissoluble: Disolbaezin, disolbagaitz
Inductance: Induktantzia
Ineradicate: Erauztezin
Inert: Inerte, bizigabe
Inert gas: Gas geldo
Infantilism: Infantilismo
Infarct: Infartu
Infection: Gaizkoadura, infekzio, zoldura
Infectious: Infekziozko
Inferior maxillary bone: Beheko matrailezur, barrailezur, beheko masailezur
Infertility: Ernalezintasun
Infiltrate: Infiltratu
Infiltration: Infiltrazio
Infirmity: Erizaintza
Inflammation: Hantura, handitu, inflamazio
Inflammatory: Hanturazko, inflamatorio
Influenza: Gripe
Infundibulum: Infundibulu
Infusorians: Infusorio
Inguen: Iztarte, iztai, iztondo
Inguinal: Iztarteko, iztarte-
Inhalation: Inhalazio, inhalatze
Inhale: Inhalagailu
Inheritable: Heredagarri, jaraungarri
Inheritance: Herentzia, ondoretasun
Inhibition: Inhibizio
Inhibitor: Inhibitzaile
Initiator: Abiarazle
Injectable: Injektagarri
Injection: Injekzio
Immobilization: Immobilizazio
Innate: Jaiotzetiko
Innervation: Inerbazio
Innocuous: Ez-kaltegarri
Innocuousness: Ez-kaltegarritasun

Inoculation: Inokulazio
Inorganic: Inorganiko
Inorganic chemistry: Kimika inorganiko, kimika ez-organiko, kimika mineral
Insalivation: Listuztatze
Insane: Ero, burutik egin, nahasi, zoro
Insanity: Eromen, zoraldi
Insemination: Intseminazio
Insertion: Txertatze
Insolation: Intsolazio, eguzki-ukaldi
Insomnia: Insomnio
Insomniac: Insomniodun
Inspiration: Arnasgora, arnas hartze, hasgorapen
Instep: Oinbular
Instrumental: Tresneria
Insufficiency: Eskasia, gutxiegitasun
Insufflation: Haize-emate
Insulin: Intsulina
Intelligence quotient: Adimen-koizente
Intensive care unit: Zainketa intentsiboko unitate, arreta intentsiboko unitate (AIU)
Interaction: Eragin-truke
Intercellular: Zelula arteko
Intercostal: Saihets arteko
Interferon: Interferon
Intern: Barneko mediku
Internal ear: Barne-belarri
Internal medicine: Barne-medikuntza
Interphase: Interfase
Interstitial: Zirrikitutuko, zirrituko
Intervention: Ebakuntza
Intestinal: Heste(eta)ko, heste-
Intestinal flora: Heste-flora
Intestinal villi: Heste-bilo
Intestinal worm: Heste-zizare, bizio
Intestine: Heste
Intolerance: Intolerantzia
Intolerant: Intolerante
Intoxication: Intoxikazio
Intradermal: Dermis barneko, azalpeko, intradermiko
Intramuscular: Gihar barneko, muskulu barneko
Intrauterine: Umetoki barneko
Intrauterine device: Umetoki barneko gailu
Intravenous: Zain barneko
Intravenous injection: Zain barneko injekzio
Introjection: Introjekzio
Introspection: Introspekzio, barne-behaketa
Introversion: Barnerakoitasun
Introvert: Barnerakoi
Intubation: Intubazio, hodia sartze, hodi-sartze
Invader: Inbaditzaile
Invading: Inbaditzaile
Invagination: Inbaginazio
Invasion: Inbasio
Inversion: Inbertsio

Involuntary: Nahi gabeko
Involution: Inboluzio
Iodide: Ioduro
Iodine: Iodatu
Iodine: Iodo
Iodoform: Iodoformo
Iodometry: Iodometria
Ion: Ioi
Ionic: Ioniko
Iridology: Iridologia
Iris: Iris
Iron: Burdina
Irradiation: Irradiazio
Irreversible: Itzulezin, atzeraezin
Irrigation: Irrigazio, garaztatze
Irritability: Narritakortasun, suminkortasun
Irritable: Narritakor, suminkor
Irritant: Narritagarri, sumingarri
Irritation: Narritadura, narritatze
Ischemia: Iskemia
Ischium: Iskion
Isolated: Isolatu, bakartu
Isomer: Isomero
Isomerism: Isomeria
Isotonique: Isotoniko
Isthmus: Istmo
Itch: Azkura
Itching: Prurito

J

Jaundice: Ikterizia, larumin, min hori
Jelly: Jele
Jet: Zorrotada, turrusta
Jitters: Urduritasun, artegatasun
Jubilant: Pletoriko
Jugular: Jugular
Juice: Urin
Juvenile: Gazte-

K

Karyotype: Kariotipo
Keratin: Keratina
Ketone: Zetona
Ketonuria: Azetonuria
Kidney: Giltzurrun
Kilocalorie: Kilokaloria
Kinetic: Zinetika
Kinetic: Zinetiko
Kingdom: Erreinu
Kleptomaniac: Kleptomano
Knee: Belaun
Knock on the head: Kaskarreko

Koch's bacillus: Koch-en bazilo
Kyphosis: Zifosi

L

Labor: Erditze, haurgintza
Labor pains: Erdiminak
Laboratory: Laborategi
Labyrinth: Labirinto
Lachrymal: Malko-
Lachrymal bone: Malko-hezur, hezur lakrimal, ungis
Lacrimonal: Malko-
Lacrimal duct: Malkobide
Lacrimal sac: Malko-zaku
Lacrimation: Malko-jario
Lacrimator: Negar-eragile
Lactating: Bularreko haur, edoskitzaile, titiko haur
Lactic: Laktiko
Lactiferous: Galaktoforo, laktifero
Lactone: Laktona
Lactose: Laktosa
Lame: Herren
Lamella: Xafla, lamina
Lameness: Herrentasun
Large intestine: Heste lodi
Larvate: Larbatu
Laryngeal: Laringeo
Laryngitis: Laringitis
Laryngologist: Laringologo
Laryngology: Laringologia
Laryngoscope: Laringoskopio
Laryngoscopy: Laringoskopia
Larynx: Laringe
Latency: Sortasun
Latent: Sor, ezkutu
Lateral: Alboko, aldameneko, aldeko
Lax: Laxo, lasai, nasai
Laxative: Laxante, heste-aringarri, libragarri
Lead: Berun
Leanness: Argaltasun
Leather: Larru
Lecithin: Lezitina
Left-handed: Ezker, ezkerti
Leg: Zango, berna
Legal medicine: Medikuntza legal
Legionella: Legionella
Legionellosis: Legionelosi
Lens: Leiar, lente, lentilla, ukipen-leiar
Leper: Legenardun, legenartsu
Leprosarium: Legenardun-etxe
Leprosy: Legenar, legen, legen beltz
Lesion: Lesio
Lethal: Hilgarri
Lethargic: Letargiko
Lethargy: Letargia, lozorro
Leucoma: Leukoma
Leucopenia: Leukopenia
Leukemia: Leuzemia
Leukemic: Leuzemiko
Leukencephalitis: Leukoentzefalitis
Leukoblast: Leukoblasto
Leukocyte: Leukozito
Leukocytosis: Leukozitosi
Leukoderma: Leukodermia
Leukoplakia: Leukoplasia
Leukopoiesis: Leukopoiesi
Leukorrhea: Leukorra
Leukosis: Leukosi
Life: Bizi, bizialdi, bizitza
Life-saving: Sorospen
Lifting: Lifting, azal-tiratu
Ligament: Lotailu
Ligation: Lotura, esteka
Light-headedness: Zorabio
Lingual: Mihiko, mihi-
Liniment: Linimentu
Lip: Ezpain
Lipase: Lipasa
Lipid: Lipido
Lipoid: Lipoide
Lipolysis: Lipolisi
Lipoma: Lipoma
Liposoluble: Liposoluble
Liposuction: Liposukzio
Lipothimia: Lipotimia
Lisp: Zizipaza
Lispig: Zizipaza
Lithiasis: Litiasi
Little finger: Hatz txiki
Liver: Gibel
Living: Bizi, bizialdi, bizitza, bizidun, arnasdun
Lobate: Lobulatu
Lobe: Lobulu, gingil
Lobectomy: Lobektomia
Lobotomy: Lobotomia
Lobular: Lobular, gingil-
Lochia: Lokio
Locomotion: Lokomozio
Locomotor: Lokomotor, lokomozio-
Logopedics: Logopedia
Logorrhea: Logorra
Long-sightedness: Presbiopia, presbisia
Lordosis: Lordosi
Lucid: Argi, buru-argi, zentzuzko
Lucidity: Argitasun, buru-argitasun
Lumbago: Lumbago, lumbalgia
Lumbar: Lunbar, gerri-, gerrialdeko
Lung: Birika
Lunula: Lunula
Lupus: Lupus

Luxation: Luxazio, dislokazio, lokadura, zainartatu
Lycanthopy: Likantropia
Lymph: Linfa
Lymphatic: Linfatiko
Lymphocyte: Linfozito
Lymphoid: Linfoide
Lysis: Lisi

M

Macrocephaly: Makrozefalia
Macromolecule: Makromolekula
Macroscopic: Makroskopiko
Macula: Makula
Mad: Ero, burutik egin, nahasi, zoro
Madness: Eromen, zoraldi
Magnesia: Magnesia
Magnesium: Magnesio
Magnetoscope: Magnetoskopio
Maize: Arto
Malaise: Ondoez
Malar bone: Hezur malar, hezur zigomatiko, zigoma
Malaria: Malaria
Malarial: Paludiko
Male: Ar
Malformation: Malformazio
Malignant: Gaizto
Malleolus: Maleolo
Maltose: Maltosa
Mamma: Bular, titi, ugatz
Mammal: Ugaztun
Mammary: Mamario, titi-, ugatz-
Mammography: Mamografia
Man: Gizon, gizaseme, gizonezko
Mandible: Beheko matrailezur, barailezur, beheko masailezur
Mangy: Ezkabiadun
Mania: Mania
Marihuana: Marihuana
Masochism: Masokismo
Masochistic: Masokista
Massage: Masaje
Masseur: Masajista, masaje-emaile
Mastectomy: Mastektomia
Mastitis: Mastitis
Mastoid: Mastoide, mastoideo
Mastoid bone: Mastoide
Masturbation: Masturbazio
Maternity: Amaberrien atal
Matter: Materia
Maturation: Heltze
Mature: Heldu
Maxilla: Goiko matrailezur, goiko masailezur
Maxillary: Matrailezur-, baraila-, masailezur
Maxillary bone: Matrailezur, masailezur
Mayonnaise: Maionesa
Measles: Elgorri
Meconium: Mekonio
Médecin légiste: Auzitegi-mediku
Medial phalanx: Falangina
Mediastinum: Mediastino
Medicamentous: Sendagai
Medication: Medikazio
Medicinal plant: Sendabelar
Medicinal water: Ur sendagarri
Medicine: Medikuntza
Medula oblongata: Muin oblongatu
Medulla: Muin
Medullar: Muineko
Medullary: Muineko
Meiosis: Meiosi
Melanin: Melanina
Melanism: Melanismo
Melanocyte: Melanozito
Melanoderma: Malanodermia
Melanoma: Melanoma
Membrane: Mintz
Mendelism: Mendelismo
Meninges: Meninge
Meningitis: Meningitis
Meningococcus: Meningokoko
Meniscus: Menisko
Menopausal: Menopausiko
Menopause: Menopausia
Menorrhagia: Menorragia
Menstrual blood loss: Hileko, menstruazio
Menstruation: Hileko, menstruazio
Mental: Mental, buru-, gogamen-
Mental retardation: Adimen-urritasun
Mentally retarded: Oligofreniko
Menthol: Mentol
Mentum: Kokots
Mercury: Merkurio, zilarbizi
Mercury thermometer: Merkurio-termometro
Mesentery: Mesenterio
Mesoblast: Mesoblasto, mesodermo
Mesoderm: Mesoblasto, mesodermo
Mesomeric: Mesomero
Mesomerism: Mesomeria
Mestizo: Mestizo
Metabolic: Metaboliko
Metabolism: Metabolismo
Metacarpus: Metakarpo
Metacarpal: Metakarpoko, metakarpo-
Metacenter: Metazentro
Metamerism: Metameria, metamerismo
Metamorous: Metamero
Metamorphic: Metamorfiko
Metamorphosis: Metamorfosi

Metaphase: Metafase	Monoclonal: Monoklonal
Metastasis: Metastasi	Monocyte: Monozito
Metatarsal: Metatarsoko, metatarso-, metatarso- hezur	Monomer: Monomero
Metatarsus: Metatarso	Mononuclear: Nukleobakar, mononuklear
Metazoa: Metazoo	Monorchism: Monorkidia
Meteorism: Meteorismo	Monosaccharide: Monosakarido
Methadone: Metadona	Monozygotic: Monozigotiko
Methanal: Metanal	Monozygotic twins: Biki monozigotiko, biki uni- bitelino
Methionine: Metionina	Morbid: Morbido, erigarri, morboso
Methodical: Metodiko	Morbidity: Morbilitate, erikortasun
Methodology: Metodologia	Morphine: Morfina
Methylene: Metileno	Morphine addict: Morfinomano, morfinazale
Methylic: Metiliko	Morphinomania: Morfinomania
Metritis: Metritis	Morphology: Morfologia
Miasma: Miasma	Mortal: Hilkor
Micelle: Mizela	Mortality rate: Heriotza-tasa
Micro-organism: Mikroorganismo	Mortification: Mortifikazio, hildura
Microbe: Mikrobio	Morula: Morula
Microbic: Mikrobiozko, mikrobio-	Mosaic: Mosaiko
Microbiology: Mikrobiologia	Mother: Ama
Microcephaly: Mikrozeftalia	Motivation: Motibazio
Microcrystal: Mikrokristal	Mouth: Aho
Microflora: Mikrobio-flora	Mouth-to-mouth resuscitation: Ahoz ahoko ar- nasketa, ahotik ahorako arnasketa
Micrometre: Mikrometro	Mucosa: Mukosa, muki-mintz
Microscope: Mikroskopia	Mucous: Mukitsu
Microscopique: Mikroskopiko	Mucus: Muki
Microscopy: Mikroskopia	Multicellular: Plurizelular, zelulaniztun, multizelu- lar
Microsurgery: Mikrokirurgia	Mumps: Hazizurri(ak)
Microwaves: Mikrouhin	Muncher: Murtzikatzaile, mastekatzaile
Micturation: Gernu-egite, pixa-egite	Murmur: Murmurio
Middle ear: Erdiko belarri	Muscle: Muskulu, gihar
Middle finger: Hatz luze	Muscle gluteus: Ipurmasaileko gihar
Midwife: Emagin	Muscle stiffness: Gihar-min
Migraine: Migraina	Muscle twitch: Gihar-uzkurdura
Mild: Arin	Muscular: Muskular, gihar-, muskulu-, muskulu- ko
Miliary: Miliar	Muscular tension: Gihar-tentsio, tentsio muskular
Mimic spasm: Tik	Muscular tissue: Gihar-ehun, muskulu-ehun
Mind: Gogamen	Musculature: Muskulatura, giharrerria
Miosis: Miosi	Musculoskeletal system: Lokomozio-sistema
Miscibility: Nahaskortasun	Mutant: Mutante
Miscible: Nahaskor	Mutation: Mutazio
Mitochondrion: Mitokondrio	Mutilation: Mutilazio
Mitosis: Mitosi	Myalgia: Mialgia
Mitral: Mitral	Mycosis: Mikosi
Mitral valve: Balbula mitral	Mydriasis: Midriasi
Mobile unit: Unitate higikor	Myelin: Mielina
Mobility: Mugikortasun, higikortasun	Myelitis: Mielitis
Moelle osseuse: Hezur-muin	Myocarditis: Miokarditis
Molar: Atzeko hagin	Myocardium: Miokardio
Molecular: Molekular	Myoma: Mioma
Molecular weight: Pisu molekular	Myopathy: Miopatia
Molecule: Molekula	Myope: Miope
Mongolian: Mongoliko, mongoliar	
Mongolism: Mongolismo, Down-en sindrome	
Mongoloid: Mongoloide	

Myopia: Miopia
Myxedema: Mixedema
Myxomatosis: Mixomatosi

N

Nail: Azazkal
NANDA: NANDA
Nape: Garondo
Narcelptic: Narkoleptiko
Narcolepsy: Narkolepsia
Narcosis: Narkosi
Nasal fossa: Sudur-hobi, sudur-zulo
Nasal septum: Sudur-trenkada, sudur-hezur
Nausea: Goragale, botagale, botagura, gonbitalarri, goralarri
Near: Gertu, hurbil
Neck: Lepo, idun, sama
Necropsy: Autopsia
Necrosis: Nekrosi
Need: Behar
Nematocyst: Nematozisto
Neonatal: Neonatal, jaioberriko
Neoplasia: Neoplasia
Neoplasm: Neoplasma
Neoplasty: Neoplastia
Neoteny: Neotenia
Nephrectomy: Nefrektomia
Nephritic: Nefritiko
Nephritic colic: Koliko nefritiko
Nephritis: Nefritis
Nephrologist: Nefrologo
Nephrology: Nefrologia
Nephrosis: Nefrosi, sindrome nefrotiko
Nephrotic: Nefrotiko
Nephrotic syndrome: Sindrome nefrotiko
Nerve: Nerbio
Nervous: Nerbio-
Neuralgia: Neuralgia
Neuralgic: Neuralgiko
Neurasthenia: Neurastenia
Neurasthenic: Neurasteniko
Neurite: Neurita, axoi
Neuritis: Neuritis
Neurobiology: Neurobiologia
Neuroglia: Neuroglia, glia
Neuroleptosis: Neuroleptia
Neuroleptic: Neuroleptiko
Neurologist: Neurologo
Neurology: Neurologia
Neuromuscular: Neuromuskular
Neuron: Neurona
Neuronal: Neuronako, neurona-, neuronaren
Neuropathy: Neuropatia
Neurophysiology: Neurofisiologia

Neuropsychiatry: Neuropsikiatria
Neuropsychology: Neuropsikologia
Neurosis: Neurosi
Neuroskeleton: Endoeskeleto
Neurosurgeon: Neurokirurgialari
Neurosurgery: Neurokirurgia
Neurotic: Neurotikoko, neurosi-
Neurovegetative: Neurovegetatibo
Newborn: Jaioberri
Nicotine: Nikotina
Nightmare: Amesgaizto
Nipple: Titiburu, bular-punta
Nitrogen: Nitrogeno
Nitrogenous: Nitrogenatu
Nitroglycerin: Nitroglizerina
Node: Nodo
Nodosity: Nudositate
Nodular: Nodular, nodulu-
Nodule: Nodulu
Non-repairable: Konponezin, erremediaezin, ezin konponduzko, konponbiderik gabe, konpondu ezin
Nonviable: Bideraezin, eginezin
Nosography: Nosografia
Nosology: Nosologia
Notch: Irekiera, muxarradura
Notochord: Notokorda
Nuclear energy: Energia nuklear, energia atomiko
Nuclear membrane: Nukleo-mintz, mintz nuklear
Nucleic acid: Azido nukleiko
Nucleolus: Nukleolo
Nucleotide: Nukleotido
Nucleus: Nukleo
Nullipara: Erdigabe, nuliparo
Numbness: Gogortze, zurruntze
Nurse: Erizain
Nutrient: Elikagai
Nutrition: Nutrizio
Nutritive: Elikagarri
Nyctalopia: Niktalopia

O

Obese: Obeso, oso gizen, oso lodi
Obesity: Obesitate, gizeneri, gizentasun, loditasun
Observable: Behagarri
Observation: Behaketa
Obsession: Obsesio
Obsessive: Obsesibo
Obstetrical: Obstetriko
Obstetrician: Obstetra, tokologo
Obstetrics: Obstetria, tokologia
Obturation: Buxadura, ixte
Occasional: Aldizkako
Occipital: Okzipital

Occiput: Okzipuzio	Ossification: Osifikazio, hezurtze
Occupational disease: Gaixotasun profesional, lan-bide-gaixotasun	Osteoarthritis: Artrosi
Occupational medicine: Lan-medikuntza	Osteoblast: Osteoblasto
Ocular: Okular	Osteoclast: Osteoklasto
Oculist: Okulista	Osteomalacia: Osteomalazia
Odontologist: Odontologo	Osteopath: Osteopata
Odontology: Odontologia	Osteopathy: Osteopatia
Odor: Usain	Osteoplasty: Osteoplastia
Odorous: Usaintsu	Osteoporosis: Osteoporosi
Oedipus complex: Ediporen konplexu	Otalgia: Otalgia
Oesophageal: Hestegorriko, esofagiko	Otitis: Otitis
Oily: Koipetsu, gantzatsu	Otology: Otologia
Ointment: Pomada, gantzuki, ukendu	Otorhinolaryngologist: Otorrinolaringologo
Old age: Zahartzaro	Otorhinolaryngology: Otorrinolaringologia
Oleic acid: Azido oleiko	Otoscope: Otokopio
Olfaction: Usaimen	Outer: Kanpoko, kanpoaldeko
Olfactory: Usaimen-	Ovarian: Obariko, obulutegi-
Olfactory nerve: Usaimen-nerbio	Ovary: Obulutegi, ovario
Oligomer: Oligomero	Overdose: Gaindosi
Oligophrenia: Oligofrenia	Overfeeding: Gainelikatze
Omphalocele: Zilbor-hernia, onfalozele, zilbor-eten	Overloading: Gainkarga
Oncogene: Onkogene	Overvoltage: Gaintentsio
Oncogenic: Onkogeno	Ovulation: Obulazio
Oncological: Onkologiko	Ovum: Obulu, obozelula
Oncologist: Onkologo	Oxidable: Oxidakor
Oncology: Onkologia	Oxidant: Oxidatzaile
Ondulation: Uhindura	Oxidation: Oxidazio
One-armed: Besomotz, besobakar, maingu	Oxide: Oxido
One-eyed: Begibakar	Oxyacetylene: Oxiazetileniko
Oneiric: Oniriko	Oxygen: Oxigeno
Oneirism: Onirismo	Oxygenated: Oxigenatu
Ontogenesis: Ontogenesi	Oxygenation: Oxigenazio
Ontogenetic: Ontogenetiko	
Ontogeny: Ontogenesi	
Onychophagia: Onikofagia	
Operating room: Ebakuntza-gela	
Ophthalmia: Oftalmia	
Ophthalmic: Oftalmiko	
Ophthalmological: Oftalmologiko	
Ophthalmologist: Oftalmologo	
Ophthalmology: Oftalmologia	
Ophthalmoscope: Oftalmoskopia	
Ophthalmoscopy: Oftalmoskopio	
Organ: OperatuOrgan	
Organic chemistry: Kimika organiko	
Organic matter: Materia organiko	
Original: Jatorrizko	
Oscillation: Oszilazio	
Oscillatory: Oszilakor, Oszilazio-	
Oscillograph: Oszilografo	
Oscilloscope: Osziloskopio	
Osmometer: Osmometro	
Osmosis: Osmosi	
Osmotic: Osmotiko	
Osseous: Hezur-	

P

Pacemaker: Taupada-markagailu
Package insert: Prospektu
Pain: Min
Painful: Mingarri, samingarri
Painless: Minik gabeko
Palatal: Ahosabaiko, ahosabai-, palatino
Palate: Ahosabai
Palatine bone: Hezur palatino
Pallid: Zurbil, hits
Pallium: Pallium
Pallor: Zurbiltasun, histasun
Palm: Esku-ahur
Palmar muscle: Ahur-gihar
Palpating: Taupakari (bihotzaz)
Palpitation: Palpitazio
Paludism: Paludismo
Pancreas: Pankrea
Pancreatic: Pankreatiko, pankreako
Pancreatic juice: Pankreako urin
Pandemia: Pandemia

Pandemic: Pandemiako	Pediatrician: Pediatra
Panniculus adiposus: Gantz-panikulu	Pediatrics: Pediatria
Papilla: Papila	Pedicle: Pedikulo
Papilloma: Papiloma	Pedicure: Pedikuro
Papule: Papula	Pedophilia: Pedofilia
Parabiosis: Parabiosi	Pellagra: Pelagra
Paraffin: Parafina	Pelvic: Pelbiano
Paralysis: Paralisi, elbarritasun, paralizatze	Pelvis: Pelbis
Paralytic: Paralitiko, herbal	Pemphigus: Penfigo
Paramnesia: Paramnesia	Penetration: Barneratze, sartze
Paranoia: Paranoia	Penicillin: Penizilina
Paranoiac: Paranoiko	Penis: Zakil
Paranoid: Paranoide	Pentamerous: Pentamero
Paraplegia: Paraplegia	Pepsin: Pepsina
Paraplegic: Paraplegiko, paraplegia-, paraplegiadun	Peptide: Peptido
Parapsychological: Parapsikologiko	Peptidic: Peptidiko
Parapsychologist: Parapsikologo	Peptidic bond: Lotura peptidiko
Parapsychology: Parapsikologia	Perforation: Zulaketa, zulatze
Parasite: Bizkarroi	Perfusion: Perfusio
Parasitic: Bizkarroi-, parasito-	Pericardiac: Perikardiko
Parasitology: Parasitologia	Pericarditis: Perikarditis
Parasitosis: Parasitosi	Pericardium: Perikardio
Parasympathetic: Parasinpatiko	Perimeter: Perimetro
Paratype: Paratipo	Perinatal: Perinatal
Paratyphoid: Paratifoide	Perineum: Perineo
Parenchyma: Parenkima	Period: Periodo
Paresis: Paresia	Periodic: Periodiko
Paresthesia: Parestesia	Periodic table: Taula periodiko
Parietal: Parietal	Periodontium: Parodonto
Parietal bone: Hezur parietal	Periosteum: Perioستio
Parodontosis: Parodontosi	Peristalsis: Peristaltismo
Parotid: Parotida	Peristaltic: Peristaltiko
Parotitis: Parotiditis, hazizurri(ak)	Peritoneum: Peritoneo
Paroxysm: Paroxismo	Peritonitis: Peritonitis
Parthenogenesis: Partenogenesi	Perlèche: Perletxe
Parturient: Erdiberrri, erdi-urren dagoen	Permeability: Iragazkortasun
Pastille: Pilula	Permeable: Iragazkor
Patella: Errotula, belaun-hezur	Peroneal muscle: Perone-gihar, peroneko gihar
Path: Bide	Peroxyde: Peroxido
Pathogen: Patogeno	Persistent: Iraunkor
Pathogen microbe: Mikrobio patogeno	Person: Pertsona
Pathogenesis: PasmotPatogenia	Perspiration: Izerdi
Pathogeny: PasmotPatogenia	Pertussis: Kukutxeztul, kurruka-eztul, kukurruku-eztul
Pathologic: Patologiko	Perversion: Perbertsio
Pathology: Patologia	Pervert: Perbertitu
Patient: Paziante, eri, gaixo	Petechiae: Petekia
Peanut: Kakahuete	Petrochemistry: Petrokimika
Pectinate: Pektinatu	PH indicator: pH-aren adierazle
Pectineus: Gihar pektineo	Phagocyte: Fagozito
Pectoral: Gihar pektoral, bularreko gihar	Phagocytosis: Fagozitosi
Pectoralis major: Bularreko gihar handi	Phalange: Falangeta
Pectoralis minor: Bularreko gihar txiki	Phalanx: Falange
Pedagogic: Pedagogiko, pedagogia-, pedagogiaren	Pharmacist: Farmazeutiko, botikari
Pedagogical: Pedagogiko, pedagogia-, pedagogiaren	Pharmacological: Farmakologiko, farmakologia-
Pedagogy: Pedagogia	Pharmacologist: Farmakologo
Pediatric: Pediatroso, pediatria-	

Pharmacology: Farmakologia	Plasma: Plasma
Pharmacopoeia: Farmakopea	Plasmatic: Plasmatico, plasma-
Pharmacy: Farmazia, botika	Plasmodium: Plasmodium, plasmodio
Pharyngeal: Faringeko, faringeo	Plaster: Igeltsu
Pharyngitis: Faringitis	Plastic surgery: Kirurgia plastiko
Pharynx: Faringe	Platelet: Plaketa, tronbozito
Phase: Fase	Platinum: Platino
Phenol: Fenol	Plethora: Pletora
Phenolphthalein: Fenolftaleina	Pleura: Pleura, anderrai
Phenotype: Fenotipo	Pleuritic: Pleuritiko
Phimosis: Fimosi	Pleuritis: Pleuresia, pleuritis
Phlebitis: Flebitis	Plexus: Plexo
Phlebotomy: Flebotomia, odoluste	Plug: Tapoi
Phlegm: Karkaxa, flema	Plugger: Buxatzaile
Phlegmon: Flemoi	Plutonium: Plutonio
Phocomelia: Fokomelia	Pneumococcus: Pneumokoko
Phonation: Fonazio	Pneumocystosis: Pneumozistosi
Phonendoscope: Fonendoskopio	Pneumogastric: Pneumogastriko
Phosgene: Fosgeno	Pneumologist: Pneumologo
Phosphate: Fosfato	Pneumology: Pneumologia
Phosphoric: Fosforiko, fosforo-	Pneumonia: Pneumonia, alborengo
Phosphorous: Azido fosforoso	Pneumonopathy: Pneumopatia
Phosphorus: Fosforo	Pneumothorax: Pneumotorax
Photolysis: Fotolisi	Podagra: Hezueri (oinetakoa)
Photophobia: Fotofobia	Podology: Podologia
Photoreceptor: Fotohartzaile	Point: Punta, mutur
Photosynthesis: Fotosintesi	Poisonous: Pozoitsu, edendun, pozoidun
Phototherapy: Fototerapia	Pole: Polo
Phthisiology: Tisiologia	Policlinic: Poliklinika
Phthisis: Tisi	Poliomyelitis: Poliomieltis
Physical chemistry: Kimika fisiko	Pollinosis: Polinosi
Physician: Mediku, sendagile	Polyalcohol: Polialkohol
Physiognomist: Fisionomista	Polyamide: Poliamida
Physiologic: Fisiologiko, fisiologia-	Polyarthritis: Poliartiritis
Physiologist: Fisiologo	Polydipsia: Polidipsia
Physiology: Fisiologia	Polyethylene: Polietileno
Physionomy: Fisionomia	Polymer: Polimero
Physiopathology: Fisiopatologia	Polymerization: Polimerizazio
Physiotherapist: Fisioterapeuta	Polymorphism: Polimorfismo, heteromorfismo
Physiotherapy: Fisioterapia	Polyp: Polipo
Phytopathology: Fitopatologia	Polyphagia: Polifagia
Pia mater: Piamater	Polyphagous: Polifago
Pinna: Aurikula	Polyplloid: Poliploide
Pipette: Pipeta	Polyplloidy: Poliploidia
Piriform: Udare-formako	Polysaccharide: Polisakarido
Pisiform: Pisiforme	Polyuria: Poliuria
Pituita: Pituita	Pons: Zubi
Pituitary body: Gorputz pituitario	Popliteal fossa: Belaunpe, gune popliteo, iztezain
Pituitary gland: Hipofisi, guruin pituitario	Pore: Poro
Pityriasis: Pitiriasi	Portal vein: Porta zain
Placebo: Plazebo	Positron: Positroi
Placenta: Plazenta, karen	Posthumous: Hilondoko, hil ondoko, hil osteko
Placentation: Plazentazio, karentze	Postnatal: Jaiotza ondoko, jaiotza osteko
Plague: Izurri	Postnatal confinement: Puerperio, sabelondo
Plantar: Oinazolako, plantar	Postoperative: Ebakuntza ondoko, ebakuntza osteko
Plaque: Plaka	Postpartum: Erditze ondoko, erditze osteko

Potassium cyanide: Potasio zianuro
Potential energy: Energia potentzial
Pouch: Poltsa
Poultice: Kataplasma
Practice: Praktika
Pregnancy: Haurdunaldi, ernaldi, sabelaldi
Pregnant: Haurdun, umedun
Prématuré: Garaiz aurreko, behar baino lehenago-ko, sasoi aurreko
Premature ejaculation: Eiakulazio azkar
Premature labor: Garaiz aurreko erditze
Premenstrual: Hilekoaren aurreko
Premolar: Aurreko hagin
Prenatal: Jaio aurreko
Preoperative: Ebakuntza aurreko
Preparation: Prestakin
Prepuce: Prepuzio, moko-azal
Presbyope: Presbita, presbiopie
Prescription: Errezeta, medikuaren errezeta
Prescription pad: Errezetategi
Prevention: Prebentzio
Preventive: Prebentibo
Preventive medicine: Prebentzio-medikuntza, medikuntza prebentibo
Priapism: Priapismo
Primary: Primario
Primordium: Primordio
Probability: Probabilitate
Probe: Zunda
Problem: Arazo, problema
Prokaryote: Prokarioto
Prokaryotic: Prokariotiko
Procedure: Prozedura, eginbide, jarraibide, metodo
Process: Prozesu
Procreation: Ugaltze
Prodrome: Prodrromo
Profile: Profil
Progeny: Ondorengo
Progesterone: Progesterona
Prognathic: Prognatu
Prognathism: Prognatismo
Prognosis: Pronostiko
Prolapse: Prolapso
Proleptis: Prolepsi
Promontory: Gailur, muino, tontor
Promoter: Bulkatzaile
Pronator: Pronatzaile
Prone: Ahoz beherako etzanera, ahuspez
Propagation: Hedatze, barreiatze, hedapen, zabaltze
Property: Propietate
Prophase: Profase
Prophylactic: Profilaktiko
Prophylaxis: Profilaxi
Propitious: Egoki
Proportional: Proporzional
Prostata: Prostata

Prostate: Prostata
Prosthesis: Protesi
Protection: Babes
Protein: Proteina, proteido, protido
Proteinaceous: Proteiko, proteiniko
Protist: Protisto
Proton: Protoi
Protonic: Protoniko
Protoplasm: Protoplasma
Protozoa: Protozoo
Protuberant: Irten
Provenance: Jatorri, leinu, etorki
Proximity: Inguru
Pruriginous: Pruriginoso
Prurigo: Prurigo
Pruritus: Prurito
Pseudopod: Pseudopodo
Psoas: Psoas
Psoriasis: Psoriasis
Psychasthenia: Psikastenía
Psyche: Psike
Psychiatric: Psikiatriko, psikiatria-
Psychiatric hospital: Ospitale psikiatriko
Psychiatrist: Psikiatra
Psychic: Parapsikologo, psikiko
Psychoanalysis: Psikoanalisi
Psychoanalyst: Psikoanalista
Psychoanalytic: Psikoanalitiko
Psychoasthenics: Psikasteniko
Psychological: Psikologiko, psikologia-
Psychological test: Test psikotekniko
Psychologist: Psikologo
Psychology: Psikologia
Psychometry: Psikometria
Psychomotility: Psikomotritzitate
Psychomotor: Psikomotor
Psychopathological: Psikopatologiko
Psychopathology: Psikopatologia
Psychophysiology: Psikofisiologia
Psychosis: Psikosi
Psychotherapeutic: Psikoterapeutiko
Psychotherapist: Psikoterapeuta
Psychotherapy: Psikoterapia
Psychotic: Psikotiko
Psychotropic: Psikotropo
Pterygoid: Gihar pterigoide
Pterygoid process: Apofisi pterigoide
Ptyalism: Sialorea, ptialismo
Puberty: Pubertaro
Pubic: Pubiseko, pubis-
Pubis: Pubis
Puerpera: Amaberrí
Puerperal: Puerperal, puerperioko
Puerperium: Puerperio, sabelondo
Pulmonary: Biriketako
Pulmonic: Biriketako

Pulsation: Pultsazio
Pulse: Pultsu
Punctum: Puntu
Puncture: Sastada
Puncture: Ziztada, sastada
Pupil: Begi-nini
Purgation: Purgazio
Purge: Laxante, heste-aringarri, libragarri
Purine: Purina
Purulence: Zornadura
Purulent: Zornedun, zornetsu
Pustule: Bixika
Pyohrrea: Piorrea, zorne-isuri
Pyorrhea alveolaris: Piorrea albeolar
Pyretic: Piretiko
Pyrexia: Pirexia
Pyridine: Piridina
Pyrimidine: Pirimidina
Pyrimidine base: Base pirimidiko
Pyrogen: Pirogeno
Pyrosis: Piroso, bihotzerre

Q

Quadriceps: Koadrizeps
Quadriplegia: Tetraplegia
Quadriplegic: Tetraplegiko, tetraplegia-
Quadruplet: Lauki
Qualification: Gaikuntza, trebakuntza
Quarantine: Berrogeialdi
Questionnaire: Galdeketa, galdera sorta, itaun sorta
Quinine: Kinina

R

Rabid: Amorratu
Rabies: Amorru, errabia
Rachidian: Bizkarrezurreko, bizkarrezur-, espinal
Rachitic: Errakitiko
Radical: Erradikal
Radicular: Erradikular, sustrai-
Radian: Bizkarrezurreko, bizkarrezur-, espinal
Radiobiology: Erradiobiologia
Radiochemistry: Erradiokimika
Radioelement: Erradioelementu
Radiography: Erradiografia
Radioisotope: Erradioisotopo
Radiolarians: Erradiolario
Radiologist: Erradiologo
Radiology: Erradiologia
Radioscopy: Erradioskopia
Radiotherapy: Erradioterapia
Radium: Radio
Radius: Erradio hezur

Radon: Radon
Rale: Estertore, koroka
Ramification: Adarkadura
Reaction: Erreakzio
Reactivation: Berraktibatze, berraktibazio
Reactivity: Erreaktibitate, erreaktibotasun
Reactor: Erreaktore
Reagent: Erreaktibo
Receptor: Errezeptore, hartzaile
Recessive: Errezesibo
Rectal: Ondesteko
Rectification: Errektifikazio
Rectum: Ondeste
Recurrent: Atzerakari, itzulkor
Redox: Erredox
Reducing: Erreduktore
Reduction: Erreduktzio
Refining: Fintze
Reflux: Errefluxu
Refractometer: Errefraktometro
Refractory: Erregogor
Regeneration: Birsortze
Region: Eskualde
Registered nurse: OLT (Osasun Laguntzaile Tek-
 niko)

Regression: Erregresio
Rehabilitation: Errehabilitazio, berrezte
Reign: Erreinu
Reimplantation: Berrezarpen, birjarpen
Reinforcement: Errefortzu
Rejection: Errefusatzte
Relapse: Berriz gaixotze, berriz eritze
Related to flu: Gripe-
Relaxation: Erlaxazio
Relaxed: Lasai, erlaxatu
Renal: Giltzurrun(e)ta)ko
Renal pelvis: Giltzurrun-pelbis
Reniform: Giltzurrun-formako
Replication: Erreplikazio
Reproduction: Ugalketa
Reproductive system: Ugal-sistema
Resection: Erresektzio
Resentment: Erresumin
Reserve: Erreserba
Reserved: Lotsati
Resistance: Erresistentzia
Resonance: Erresonantzia
Resonating: Erresonantzia-
Respiration: Arnasketaketa
Respirator: Arnasgailu
Respiratory: Arnasketaketa, arnas
Respiratory system: Arnas sistema
Response: Erantzun
Rest: Atsedean, atsedenaldi, pausaldi
Restorative: Suspergarri, bizigarri, bizkorgarri, biz-
 kortzaile, estimulatzaile, indargarri

Resuscitated: Berpiztu
Resuscitation: Suspertze, erreanimazio
Retention: Atxikipen, erretentzio
Retention of urine: Gernu-atxikipen, gernu-erretentzio
Reticular: Erretikulatu, saretu
Reticulate: Erretikulatu, saretu
Reticulum: Erretikulu
Retina: Erretina
Retraction: Atzera egite, atzeratze
Retroversion: Erretrobertsio
Retrovirus: Erretrobirus
Review: Azterketa, berrikuste
Revived: Berpiztu
Revulsion: Errebultsio
Revulsive: Errebultsibo
Rheum: Erreuma
Rheum: Makar, bekar
Rheumatic: Erreumadun
Rheumatism: Erreuma, erreumatismo
Rheumatoid arthritis: Artritis erreumatoide, erreuma-artritis
Rheumatologist: Erreumatologo
Rheumatology: Erreumatologia
Rhinitis: Errinitis
Rhinology: Errinologia
Rhinopharynx: Errinofaringe
Rhinoplasty: Errinoplastia
Rhizopods: Errizopodo
Rhomboid: Erronboide
Rhomboid: Erronboide (gihar)
Rhomboidal: Erronboide
Rib: Saihets-hezur
Ribonucleic acid: Azido erribonukleiko
Ribose: Erribosa
Ribosomal: Erribosomiko
Ribosome: Erribosoma
Rickets: Errakitismo
Rictus: Rictus
Right: Eskuin
Rigid: Tente, zurrun, zut, zutitu
Risorius: Gihar errisorio, barre-gihar, irri-gihar
Risus sardonius: Irri sardoniko
Role: Rol
Root: Sustrai
Roseola: Erroseola
Roseolar rash: Erroseola
Roundworm: Askaride
Royal jelly: Erregina-jele
Rub: Marruskadura
Rubella: Errubeola
Rubidium: Rubidio
Rudiment: Errudimentu, hasikin
Rudimentary: Errudimentario
Rugose: Zimurtsu
Rugosity: Zimurtasun

S

Saburra: Saburra
Sac: Zaku
Saccharide: Sakarido
Saccharin: Sakarina
Sacchimeter: Sakarimetro, sakarometro
Sacculus: Sakulu
Sacral bone: Hezur sakro, errain-hezur
Sacral vertebra: Sakro-orno
Sagittal: Sagital
Sagittal suture: Jostura sagital
Salinity: Gazitasun
Saliva: Listu
Salivary: Listu-
Salivary gland: Listu-guruin
Salivation: Listu-jario, listu-jariatze
Salmonella: Salmonella
Salmonellosis: Salmonellosi
Salt: Gatz
Sample: Lagin
Sanguineous: Odol-
Sanitary: Sanitario
Sanitation: Saneamendu
Saphena: Safena zain
Saponification: Saponifikazio
Sarcoma: Sarkoma
Sarcoplasmic reticulum: Erretikulu sarkoplasmiko
Sardonic: Irribarre sardoniko
Sartorius: Gihar sartorio
Satellite: Satelite
Saturated: Ase
Saturation: Asetasun, asetze
Scab: Hazteri, zaragar
Scabby: Zarakardun, zarakartsu, ezkabiadun
Scabietic: Hazteritsu
Scale: Ezkata
Scalenus: Eskaleno
Scales: Balantza
Scalp: Buruko larruazal
Scalpel: Eskalpele
Scanner: Eskaner
Scaphoid: Eskrafoide
Scapula: Omoplato, eskapula
Scarification: Eskarifikazio
Scarificator: Eskarifikagailu
Scarlet fever: Eskarlatina
Schizoid: Eskizoide
Schizophrenia: Eskizofrenia
Schizophrenic: Eskizofreniko
Sciatic: Ziatiko, mehaka-, iskiatiko
Sciatica: Ziatika
Science: Zientzia
Scientificallness: Zientifikotasun
Scientist: Zientzialari

Sclerosed: Esklerosatu	Sensory organ: Zentzumen-organo, sentimen-organo
Sclerosis: Esklerosi	Septic: Septiko
Scoliosis: Eskoliosi	Septicemia: Septizemia
Scrofula: Eskrofula	Septum: Septu, trenkada
Scrotum: Eskroto, barrabil-zorro	Sequela: Arrasto, aztarna
Scurvy: Eskorbuto	Sequence: Sekuentzia, segida
Sea sickness: Zorabio	Serodiagnosis: Serodiagnostiko
Sebaceous: Bilgor-	Serology: Serologia
Sebaceous gland: Bilgor-guruin	Seronegative: Seronegatibo
Seborrhea: Seborrea	Seropositive: Seropositibo
Sebum: Bilgor	Serosa: Serosa
Secondary: Sekundario	Serosity: Serositate
Secretion: Jariakin, sekrezio	Serotherapy: Seroterapia
Secretion: Jario	Serous: Seroso, serum-
Secretor: Jariatzaile	Serous membrane: Mintz seroso
Secretory: Jariatzaile	Serratus: Gihar zerradun
Sector: Sektore	Serum: Serum
Sectorial: Sektorial, sektore-	Serum therapy: Seroterapia
Sediment: Sedimentu	Service: Zerbitzu
Sedimentation: Sedimentazio	Sessile: Sesil
Segment: Segmentu	Session: Saio
Segmentation: Segmentazio	Seton: Zetazko hari
Segregation: Segregazio	Severity: Larritasun
Sélectif: Selektibo	Sex: Sexu
Selection: Hautatze	Sex deviant: Sexu-perbertsio
Selective: Selektibo	Sexed: Sexudun, sexuatu
Self-consciousness: Autokontzientzia	Sexologist: Sexologo
Self-control: Autokontrol	Sexology: Sexologia
Self-criticism: Autokritika	Sexual: Sexual, sexu-, sexu bidezko
Self-esteem: Autoestimazio	Sexual intercourse: Sexu-harreman
Self-medication: Automedikazio	Sexual perversion: Sexu-perbertsio
Self-regulation: Autorregulazio	Sexual reproduction: Sexu bidezko ugalketa
Sella turcica: Aulki turkiar	Sexuality: Sexualitate
Semen: Semen, esperma, hazi	Sexually transmitted disease: Gaixotasun benereo, sexu bidezko gaixotasun
Semicircular: Zirkuluerdi-formako, zirkuluerdi-	Sheath: Zorro
Semicircular canal: Kanal erdi zirkular	Shir: Bernazaki, berna-gandor, zango-bizkar
Semilunar: Hezur semilunar	Shock: Shock
Semimembranosus: Erdi mintzeko gihar	Short: Labur, motz
Seminal: Seminal, espermatiko	Shoulder: Sorbalda, besaburu, besagain
Seminal vesicle: Semen-xixku	Shoulder blade: Omoplato, eskapula
Seminiferous: Seminifero, hazi-, semen-	Shunt: Deribazio, shunt
Seminiferous duct: Hodi seminifero	Shy: Lotsati
Semipermeable: Erdi iragazkor	Sialorrhoea: Sialorrea, ptialismo
Semipermeable membrane: Mintz erdi iragazkor	Siamese twins: Biki siamdar
Semitendinosus: Gihar semitendinoso	Sickly: Gaixobera, erikor, gaixoti
Senile: Senil	Side: Albo, alde, hegal, saihets
Senile involution: Zahartzaroko inboluzio	Sight: Ikusmen
Sensation: Sentipen, sentsazio	Sign: Zeinu
Sense: Zentzumen	Signal: Seinale
Sensibilized: Sentsibilizatu	Silicone: Silikona
Sensitive: Sentimenezko, sentimen-, sentibera	Silicosis: Silikosi
Sensitivity: Sentimen, sentikortasun, sentsibilitate, zorrotzasun, zolitasun	Sinapism: Sinapismo
Sensitization: Sentsibilizazio	Sinister: Ezkerreko esku
Sensor: Sentsore	Sinus: Sinu
Sensory: Sentimenezko, sentimen-	

- Sinus node:** Nodo sinusal
Sinusitis: Sinusitis
Sinusoid: Kapilar sinusoide, sinusoide
Sinusoidal: Sinusoidal, sinusoide-
Sip: Zurrupada
Skeletal: Eskeletiko
Skeleton: Hezurdura, eskeleto
Skin: Larruazal
Skull: Burezur
Sleep: Loaldi, lo
Sleeping pill: Loarazle, lo-eragile, lo-eragingarri, somnifero
Sleepwalker: Sonanbulu
Sleepwalking: Sonanbulismo
Sling: Beso-euskarri, beso-uhal
Small intestine: Heste mehar
Smaller pectoral muscle: Bularreko gihar txiki
Smallpox: Baztanga, nafarreri
Smell: Usaimen
Sneeze: Doministiku, usin
Sniff: Esnifatze
Snore: Zurrunga
Snort: Esnifatze
Social medicine: Medikuntza sozial
Sodium: Sodiko, sodio-, sodio
Sodium bicarbonate: Sodio bikarbonato, sodio hidrogenokarbonato
Soft palate: Ahosabai bigun
Soft palate: Ahosabai-errezel
Soft water: Ur bigun
Sole: Oinzola, oinazpi
Soleus: Soleo gihar
Solid: Solido
Solidification: Solidotze
Solubility: Disolbagarritasun
Soluble: Disolbagarri, soluble
Soluble in water: Hidrosoluble
Solute: Solutu
Solution: Disoluzio
Soma: Soma
Somatic: Somatiko
Somatization: Somatizazio
Somnambulism: Sonanbulismo
Somnambulist: Sonanbulu
Somnolence: Logale, logura
Sore throat: Angina
Sound: Soinu, hots
Sour: Garraztu, mindu
Spasm: Espasmo
Spasmodic: Espasmodiko, espasmo-
Specialist: Espezialista
Specialty: Espezialitate
Species: Espezie
Specific: Espezifiko
Specificity: Espezifikotasun
Specimen: Ale
Spectrometer: Espektrometro
Spectrometry: Espektrometria
Spectrophotometer: Espektrofotometro
Spectrophotometry: Espektrofotometria
Spectroscope: Espektroskopio
Speculum: Espekulu, zabalgailu
Speech-language pathologist: Logopeda
Spell: Sorginkeria
Spermatic cord: Kordoi espermatiko
Spermatocide: Espermizida, espermatizida
Spermatozoon: Espermatozoide
Sphenoid: Esfenoide
Sphenoidal: Esfenoidal, esfenoide-
Sphincter: Esfinter
Spinal cord: Bizkarrezur-muin
Spinning: Zentrifugazio, zentrifugatze
Spirochete: Espiroketa
Spleen: Bare
Splenic: Espleniko
Splenius: Esplenio
Splinting: Oholez bermatu (hezurra)
Spongy: Arol, harro
Spontaneous: Espontaneo, berezko
Sporadic: Noizbehinkako, noizean behingo
Spore: Espora
Sporozoan: Esporozoo
Sports medicine: Kirol-medikuntza
Squamous: Ezkatatsu, ezkatadun
Stabilization: Egonkortze
Stabilizer: Egonkortzaile
Stable: Egonkor
Stadium: Periodo
Stage: Aldi
Stammerer: Totel, hitz-motel
Stammering: Toteltasun
Standard: Estandar
Stapes: Estribo
Staphyle: Ubula, aho-gingil
Staphylococcus: Estafilokoko
Starch: Almidoi
Starving: Goseti
Stasis: Estasi
Status: Egoera
Stay: Egonaldi
Steady: Egonkor
Stereoisomer: Esteroisomero
Stereoisomerism: Esteroisomeria
Stereoscope: Estereoskopio
Sterile: Antzu, esteril
Sterility: Antzutasun, esterilitate
Sterilization: Antzutze, esterilizazio
Sterilizer: Esterilizagailu
Sternocleidomastoid muscle: Esternokleidomastoide
Sternum: Bularrezur, esterno
Steroid: Esteroide

Sterol: Esterol	Sudoriferous: Izerdi-
Stethoscope: Estetoskopio	Sudorific: Izerdiarazle, izerdiarazteko
Stiff: Tente, zurrun, zut, zutitu	Suffocant: Itogarri, itozteko moduko
Stimulant: Bizigarri, bizkorgarri, estimulatzaile, bizkortzaile, estimulatzaile	Suffocation: Itomen
Stimulus: Estimulu	Sugar-coated: Gragea
Stoichiometry: Estekiometria	Suicide: Suizida
Stomach: Urdail	Suitable: Egoki
Stomachic: Urdaileko, gastriko, urdail-	Sulcus: Ildo
Stomatitis: Estomatitis	Sulcus: Zisura
Stomatologist: Estomatologo	Sulfa drugs: Sulfamida
Stomatology: Estomatologia	Sulfate: Sulfato
Stone: Harri	Sulfur: Sufre
Storage: Gordetze, metatze	Sulphonamide: Sulfamida
Strabismus: Estrabismo	Superexcitation: Neurritz gaineko urduritasun
Strain: Bihurritu, zaintiratu, distentsio	Superfamily: Superfamilia
Strangulation: Estugune	Superficial: Gainazaleko, azal-
Stratification: Estratifikazio	Superior: Goiko, gain-, gaineko, goi-
Stratum: Estratu, geruza, maila	Supersaturation: Gainasetasun
Streptococcus: Estreptokoko	Supination: Supinazio
Streptomycin: Estreptomizina	Supinator: Supinatzaile
Stress: Estres	Suppository: Supositorio
Stressful: Estresagarri	Suppuration: Zorne-jario
Stretch: Luzatze, tenkatze, tiratze	Suprarenal: Giltzurrun gaineko, suprarrenal
Stretcher: Anda(k)	Surgery: Kirurgia
Stria: Ildoxka	Surgical: Kirurgiko, kirurgia-
Striate: Ildoxkatu	Surgical operation: Ebakuntza kirurgiko
Stroma: Estroma	Survival: Biziraupen, bizirik iraute
Strontium: Estrontzio	Susceptibility: Suszeptibilitate
Structural: Egiturazko	Suspension: Esekidura
Structure: Egitura	Sustenance: Bizigai, jaki, janari, mantenu
Stump: Muinoi, motzondo	Suture: Sutura
Stupeficient: Estupefaziante, drogaki	Swallowing: Irensketa, irenste
Stutterer: Totel, hitz-motel	Sweat: Izerdi, izerdi-
Stuttering: Toteltasun	Sweat gland: Izerdi-guruin
Subclass: Subklase, azpiklase	Sweaty: Izerditsu
Subclavian: Subklabio	Sweetening agent: Edulkoratzaile, gozagarri
Subconscious: Subkontziente	Swelling: Tumefakzio
Subconsciousness: Subkontzientzia	Swollen: Hanpatu
Subcutaneous: Larruzalpeko, larruazpiko	Symbiosis: Sinbiosi
Subfamily: Subfamilia	Symbiotic: Sinbiotiko, sinbiosi-
Subgenus: Subgenero, azpigenero	Sympathetic: Sinpatiko
Sublimation: Sublimazio	Sympathetic nervous system: Nerbio-sistema sinpatiko
Sublingual: Mihipeko	Symphysis: Sinfisi
Subnormal: Adimen urriko, atzeratu	Symptom: Sintoma
Subnormality: Adimen-urritasun	Symptomatic: Sintomatiko
Suborder: Subordena, azpiordena	Symptomatology: Sintomatologia
Subphylum: Subfilum	Synapse: Sinapsi
Subpoena: Zitazio, dei	Synaptic: Sinaptiko, sinapsi-
Subshell: Azpigeruza	Synarthrosis: Sinartrosi
Subspecies: Subespezie, azpiespezie	Synchronic: Sinkroniko
Substance: Substantzia, gai	Synchronization: Sinkronizazio
Substrate: Substratu	Synchrony: Sinkronia
Substratum: Substratu	Syncope: Sinkope, konorte-galera
Sucrose: Sakarosa	Syndrome: Sindrome
Suction: Hurrupatze	Synergy: Sinergia

Synesthesia: Sinestesia
Synovia: Sinobia
Synovial: Sinobial
Synovial membrane: Mintz sinobial
Syphilis: Sifili
Syphilitique: Sifilitiko
Syringe: Xiringa
Syrup: Ziropa, xarabe
System: Sistema
Systole: Sistole
Systolic: Sistoliko, sistole-

T

Tablet: Konprimitu
Tachycardia: Takikardia
Tactile: Ukimen-
Tactism: Taktismo
Tactical: Ukimen-
Talc: Talko
Talus: Astragalo
Tampon: Disoluzio indargetzaile, tanpoi, tapoi
Tanin: Tanino
Tantalum: Tantalo
Tape: Esparatrapu
Taponade: Buxadura, ixte
Tarsal: Tartso-
Tarsus: Tartso
Tartar: Lertzio
Tartaric acid: Azido tartariko
Taste: Zapore
Taste papilla: Dastamen-papila
Taxon: Taxoi
Taxonomic: Taxonomiko, taxonomia-
Taxonomist: Taxonomista, taxonomo
Taxonomy: Taxonomia
Tear: Malko
Tearful: Negarti, negartsu
Technetium: Teknezio
Telophase: Telofase
Temperament: Izaera, jite
Temple: Loki
Temporal bone: Hezur tenporal, loki-hezur
Temporal lobe: Lobulu tenporal
Tender: Hipersentibera
Tendinitis: Tendinitis
Tendinous: Tendinoso, tendoi-
Tendon: Tendoi
Tension: Tentsio
Teratology: Teratologia
Terebrant: Terebrante
Terminal: Terminal, heriotzaurreko, hilurreneko
Test: Test
Test tube: Saio-hodi
Testglass: Probeta

Testicle: Barrabil, testikulu
Testis: Barrabil, testikulu
Testosterone: Testosterona
Tetanus: Tetanos
Tetanus antitoxin: ATT (antitoxina tetanikoa)
Tetrad: Tetrada
Tetramer: Tetramero
Tetraplegia: Tetraplegia
Thalamic: Talamiko
Thalamus: Talamo
Thalassotherapy: Talasoterapia
Thallium: Talio
Thanatology: Tanatologia
Thanatos: Tanatos
Theca: Teka
Therapeutic: Terapeutiko
Therapeutics: Terapeutika
Therapist: Terapeuta
Therapy: Terapia
Thermochemistry: Termokimika
Thermolabile: Termolabil
Thermolysis: Termolisi
Thermometer: Termometro
Thermoregulation: Termorregulazio
Thermostable: Termoeonkor
Thickener: Aglutinatzaile
Thigh: Izter
Thigh bone: Femur, izterrezur
Thin: Argal, mehe
Thirst: Egarrri
Thoracic: Toraziko, bular-
Thoracic cavity: Barrunbe toraziko
Thorax: Torax, bularralde
Thorium: Torio
Thotacic cage: Kaxa toraziko
Thrill: Ikara
Throat: Eztarri, zintzur
Throbbing: Taupakari (bihotzaz)
Thrombophlebitis: Tronboflebitis
Thrombosis: Tronbosi
Thrombus: Tronbo
Thumb: Hatz lodi, erpuru
Thymine: Timina
Thymus: Timo
Thyroid: Tiroide
Thyroid: Tiroideo
Thyroxine: Tiroxina
Tic: Tik
Tinea: Ezkabia
Tissue: Ehun
Tissue: Ehun-
Titanium: Titanio
To abort: Abortatu, haurra galdu, hilaurtu
To absorb: Xurgatu, zurrupatu
To acidify: Azidotu
To activate: Aktibatu

To agitate: Irabiatu	To deafen: Gortu
To alcoholize: Alkoholiko bihurtu	To defecate: Iraitzi
To alkalinize: Alkalinizatu	To degrade: Degradatu
To anesthetize: Anestesiatu	To dehydrate: Deshidratatu
To anodize: Anodizatu	To delouse: Zorriak kendu
To aromatize: Aromatizatu	To dentate: Hortzak atera
To assist: Sorotsi	To depress: Deprimitu
To atrophy: Atrofiatu, endurtu	To desensitize: Intentsibilizatu
To bandage up: Lotu, bendatu	To detoxify: Desintoxikatu
To become ill: Gaixotu, eritu	To develop: Garatu
To belch: Korrok egin	To diagnose: Diagnostikatu, diagnostikoa egin
To bend: Makurtu (gorputza)	To die: Hil, azken arnasa eman
To bite: Hozka egin, ausiki	To disinfect: Desinfektatu
To bite: Ziztatu	To dodder: Lelotu
To blink: Kliskatu	To dope: Dopatu
To block up: Buxatu, itxi	To dose: Dosifikatu, dositu
To born: Jaio, sortu	To drain: Drainatu
To break: Hautsi, apurtu	To dream: Amets egin, amestu
To breathe: Arnastu, arnasa hartu, hats hartu	To eat: Jan
To bring about: Eragin, probokatu, sorrarazi	To ejaculate: Eiakulatu, isuri
To bruise: Kolpatu, makatu	To eject: Kanporatu, bota
To castrate: Irendu	To electrocute: Elektrokutatu
To catalyze: Katalizatu	To emulsify: Emulsionatu
To cause: Eragin, probokatu, sorrarazi	To enamel: Esmalteztatu
To centrifuge: Zentrifugatu	To encyst: Enkistatu, kistatu
To certify: Ziurtatu, egiaztatu	To eradicate: Errotik kendu
To check: Frogatu	To examine: Aztertu
To clone: Klonatu	To excite: Eszitatu, kitzikatu
To coagulate: Koagulatu, gatzatu, odola gatzatu	To excrete: Iraitzi
To colonize: Kolonizatu	To expectorate: Espektoratu, karkaxa atera
To communicate: Komunikatu	To experiment: Esperimentatu, saiakuntzak egin
To compress: Konprimitu, hertsatu	To expire: Arnasa bota
To conceive: Sortu	To expose: Jarri
To condition: Baldintzatu	To extirpate: Erauzi
To conduct: Eroan	To fall ill: Gaixotu, eritu
To congest: Kongestionatu	To ferment: Hartzitu
To constipate: Idortu	To fertilize: Ernaldtu
To constrict: Hertsatu	To fill: Enpastatu, hortza bete
To contaminate: Kutsatu	To fluctuate: Fluktuatu
To contract: Uzurtu	To forget: Ahantzi, ahaztu
To contraindicate: Kontraindikatu	To fracture: Hautsi, apurtu
To control: Kontrolatu	To freeze: Izoztu
To contuse: Kolpatu, makatu	To gasify: Gasifikatu
To cool: Hoztu	To generate: Ernalarazi, sorrarazi
To coordinate: Koordinatu	To germinate: Bikoiztu
To copulate: Kopulatu	To gestate: Sabelean hazi
To cover: Estali, babestu, tapatu	To get fatter: Gizendu, loditu
To cover in blood: Odoldu, odoleztatu	To get old: Zahartu, zaharkitu
To crack: Pitzatu, arraildu, zartatu	To give birth (to): Erditu, umea izan
To cry: Negar egin	To go mad/crazy: Erotu, burutik egin, nahasi, zoratu
To crystallize: Kristaldu	To graft: Txertatu, txertoa jarri
To cure: Sendatu	To grow: Hazi, handitu
To curet: Kuretajea egin	To heal: Sendatu
To cut: Ebaki, moztu	To help: Sorotsi
To damage: Kalte egin	To hobble: Herren egin, herrenka ibili
To damage: Erasan, eraso	

To hold back: Eutsi	To obliterate: Obliteratu
To homogenize: Homogeneizatu, homogeneo bihurtu	To observe: Behatu
To hospitalize: Ospitaleratu, ingresatu	To overfeed: Gainkargatu
To hybridize: Hibridatu	To overload: Gainkargatu, gehiegi kargatu
To hydrate: Hidratatu	To ovulate: Obulatu
To hydrolyze: Hidrolizatu	To oxidize: Oxidatu
To hypnotize: Hipnotizatu	To oxygenate: Oxigenatu
To immobilize: Imobilizatu	To palliate: Arindatu, ematu
To immunize: Immunizatu	To paralyze: Paralizatu
To implant: Ezarri	To penetrate: Barneratu, barruan sartu, sartu
To implant again: Berrezarri, birjarri	To perforate: Zulatu
To incapacitate: Ezgaitu	To persist: Iraun
To incubate: Inkubatu	To perspire: Izerditu
To infest: Izurritu	To perspire: Transpiratu
To inflame: Handitu	To phagocytize: Fagozitzatu
To ingest: HarrotasunHartu	To plug: Buxatu, itxi
To inhale: Inhalatu	To plug up: Buxatu, itxi
To inherit: Heredatu, jarauntsi	To poison: Intoxikatu
To inhibit: Inhibitu	To poison: Pozoitu, edendu
To inject: Injektatu	To pollute: Kutsatu
To injure: Lesionatu, min egin, min hartu	To polymerize: Polimerizatu
To inoculate: Inokulatu	To prescribe: Errezetatu, agindu
To inseminate: Intesemintatu	To prevent: Prebenitu, aurrea hartu, aurrez zaindu
To insufflate: Haize eman	To probe: Zundatu, zunda sartu
To insulate: Isolatu	To procreate: Ugaltu
To internalize: Barneratu, barruan sartu	To prognosticate: Iragarri
To interrupt: Geldiarazi	To proliferate: Ugaltu
To intubate: Intubatu, hodia sartu	To propagate: Hedatu, barreiatu, zabaldu
To irradiate: Irradiatu	To prove: Frogatu
To irrigate: Irrigatu, garaztatu	To psychoanalyse: Psikoanalizatu
To irritate: Narritatu, sumindu	To pulsate: Pultsua hartu
To itch: Inurritu, sorgortu, sortu, ziztatu	To put in plaster: Igeltsua jarri, igeltsutu
To jam: Gogortu, sorgor geratu, sorgortu, zurrundu	To put on weight: Gizendu, loditu
To lie: Etzan	To ramify: Adarkatu
To limp: Herren egin, herrenka ibili	To react: Erreakzionatu, onera egin
To listen: Entzun	To recognize: Aztertu
To live: Bizi	To rectify: Errektifikatu
To live on: Iraun	To recuperate: Indarberritu
To make constipated: Idortu	To redden: Gorritu
To make fertile: Emankortu	To reduce: Erreduzitu
To make hoarse: Erlastu, eztarria itxi, marrantatu	To rehabilitate: Errehabilitatu, berrezi
To make homogeneous: Homogeneizatu, homogeneo bihurtu	To relax: Lasaitu, baretu, erlaxatu
To make unwell: Ondoeztu, alditxartu, ondoezik jarri	To remove: Atera
To massage: Igurtzi	To replicate: Erreplikatu
To mature: Heldu	To rescue: Salbatu, bizirik atera
To medicate: Medikatu, botikak eman, botikak hartu	To restrain: Eutsi
To menstruate: Hilekoa izan	To retract: Atzera egin, atzeratu
To moisten with saliva: Listukatu	To rinse: Ahoa garbitu
To mutilate: Mutilatu	To rub: Igurtzi
To nibble: Karraskatu	To saponify: Saponifikatu
To nourish: Elikatu	To saturate: Ase
To numb: Hozmindu	To say nothing: Mututu
	To scarify: Eskarifikatu
	To sclerose: Esklerosatu
	To secrete: Jariatu, jarioa izan, isuria izan
	To see: Ikusi

- To segment:** Segmentatu
To segregate: Jariatu, jariora izan, isuria izan
To sensitize: Sentsibilizatu
To settle: Sedimentatu
To shake: Dardara egin
To shiver: Dardara egin
To sip: Zurrupatu
To smart: Erre
To smell: Usaindu, usain egin
To sneeze: Doministiku egin, usin egin
To sniff: Esnifatu
To snort: Esnifatu
To soak up: Zurrupatu
To solidify: Solidotu
To sound: Zundatu, zunda sartu
To spit: Listua bota, tu egin
To spread: Hedatu, barreiatu, zabaldu
To stabilize: Egonkortu
To stain: Tindatu
To stain with blood: Odoldu, odoleztatu
To stammer: Totelka hitz egin
To standardize: Estandarizatu
To sterilize: Esterilizatu
To stimulate: Bizitu
To sting: Erre
To strain: Iragazi
To stratify: Estratifikatu
To stutter: Totelka hitz egin
To sublimate: Sublimatu
To suck: Hurrupatu
To suffer: Sufritu, nozitu, pairatu
To suffer from mercurialism: Hidrargirismoak joa gertatu
To suffocate: Asfixiatu, ito, itolarria eragin, arnasketak zaildu
To suppurate: Zornatu
To survive: Iraun
To suture: Josi
To sweat: Izerditu
To sweeten: Edulkoratu, gozatu
To synchronize: Sinkronizatu
To syringe: Xiringatu, xiringaz sartu
To tampon: Buxatu, itxi
To tear: Tarratatu
To tense: Uzkuritu
To tingle: Inurritu, sorgortu, sortu
To tire: Nekatu, abaildu, akitu, unatu
To transfer: Transferitu
To transfuse: Transfusioa egin, isuraldatu
To transmute: Transmutatu
To transpire: Transpiratu
To transplant: Transplantatu
To transport: Garraiatu, eraman
To treat: Tratatu, tratamendua eman, tratamendua jarri
To tremble: Dardara egin
To trepan: Trepanatu
To triturate: Xehatu, xehakatu
To turn red: Gorritu
To upset: Ondoeztu, alditxartu, ondoezik jarri
To value: Balioetsi
To vaporize: Lurrundu
To ventilate: Aireztatu
To visualize: Begiztatu
To vomit: Oka egin, botaka egin, goitika egin, goraka egin
To waterproof: Iragazgaitu
To wean: Bularra kendu, titia kendu, ugatza kendu
To weigh: Pisatu
Tocology: Tokologia
Toluene: Tolueno
Tomography: Tomografia
Tone: Tonu
Tongue: Mihi, mingain
Tonic: Suspergarri, bizigarri, bizkorgarri, bizkortaile, estimulatzaile, indargarri
Tonicity: Tonizitate
Tonometry: Tonometria
Tonsillitis: Amigdalitis
Tooth: Hagin, hortz
Topical: Topiko
Torsion: Bihurdura
Torticollis: Tortikolis, lepagogor, lepezurrun
Touch: Ukimen
Tourniquet: Tornikete
Toxemia: Toxemia
Toxic: Toxiko
Toxicity: Toxikotasun
Toxicological: Toxikologiko, toxikologia-
Toxicology: Toxikologia
Toxicomania: Toxikomania
Toxin: Toxina
Toxoplasma: Toxoplasma
Toxoplasmosis: Toxoplasmosi
Trace element: Oligoelementu
Trachea: Trakea, zintzur-heste
Tracheal: Trakeal, trakea-, trakeako, zintzur-heste-
Tracheotomy: Trakeotomia
Trachoma: Trakoma
Tragus: Trago
Tranquilizer: Lasagarri, baregarri, lasaitzaile
Transaminase: Transaminasa
Transcription: Transkripzio
Transduction: Transdukzio
Transferable: Transferigarri
Transference: Transferentzia
Transfixion: Transfixio
Transformation: Transformazio, eraldatze
Transfusion: Transfusio, isuraldatze
Transgenic: Transgeniko
Transient: Iragakor

Transition: Trantsizio
Transitivity: Iragankortasun
Translation: Itzulpen, itzultze
Transmissible: Kutsagarri, kutsatzaile
Transmission: Transmisio
Transmutation: Transmutazio
Transpiration: Transpirazio
Transplant: Transplante
Transposition: Transposizio
Transversal: Zehar-, zeharkako
Transversally: Zeharka, trabeska
Trapezium: Trapezio gihar
Trapezius: Trapezio gihar
Trapezoid: Trapezoide
Trapezoidal: Trapezoidal
Trauma: Traumatismo
Traumatic: Traumatiko
Traumatologist: Traumatologo
Traumatology: Traumatologia
Treatment: Tratamendu
Tremor: Dardara
Tremulous: Dardarakor, dardarati, dardaratsu
Trephination: Trepanazio
Trephine: Trepano
Triceps: Trizeps gihar
Trichinosis: Trikinosi
Trichome: Trikoma
Tricotomy: Trikotomia
Tricuspid: Trikuspide
Tricuspid valve: Balbula trikuspide
Trigeminal: Nerbio trigemino
Trigone: Trigono
Trimer: Trimerio
Triplet: Hiruki
Trisomy: TripaTrisomia
Trituration: Xehatze, birrintze, xehakatze
Trochanter: Trokanter
Tropism: Tropismo
Trunk: Enbor
Tubercle: Tuberkulu
Tubercular: Tisiko
Tuberculosis: Tuberkulosi
Tuberculous: Tuberkuloso, tuberkulosi-
Tuberosity: Tuberositate
Tuberous: Tuberkuludun
Tubule: Hodixka
Tumor: Tumor
Tunic: Tunika
Turgid: Puztu
Turnsole: Tintaroi, tornasol
Turnsole paper: Tintaroi-paper
Twins: Biki
Tympanic membrane: Tinpano, belarri-mintz,
 mintz tinpaniko
Tyndallization: Tindalizazio
Type: Tipo

Typhoid fever: Sukar tifoide
Typhous: Tifiko
Typhous syndrome: Sindrome tifiko
Typhus: Tifus
Tyrosine: Tirosina

U

Ubula: Ubula, aho-gingil
Ulcer: Ultzera
Ulceration: Ultzerazio
Ulcerous: Ultzeratsu, ultzeroso
Ulna: Kubitu, ulna
Ultrasound: Ultrasoinu
Umbilical: Zilbor-
Umbilical cord: Zilbor-hesta
Umbilical hernia: Zilbor-hernia, onfalozele, zil-
 bor-eten
Umbilicus: Zilbor
Unciform: Untziforme
Unconscious: Konorterik gabe
Unconsciousness: Konorterik ez
Underlying: Azpiko
Undernourished: Elikagabe
Undernutrition: Desnutrizio, haz-neke
Unhealthy: Gaixobera, erikor, gaixoti, kaltegarri,
 kalterako
Unhurt: Kalterik gabe, zauririk gabe
Unicellular: Zelulabakar
Uniformity: Homogeneotasun
Unilateral: Aldebakar, alde bakarreko, alde bate-
 ko
Uniparous: Uniparo
Univitelline: Unibitelino
Unsaturated: Asegabe
Unsaturation: Asegabetasun
Untouchable: Ustelezin
Unwell: Ondoezik
Urea: Urea
Uremia: Uremia
Ureter: Ureter
Urethra: Uretra
Urgency: Larrialdi, urgentzia
Uric acid: Azido uriko
Urinary: Urinario, gernu-
Urinary bladder: Gernu-maskuri
Urinary system: Gernu-sistema
Urination: Gernu-egite, pixa-egite
Urine: Gernu
Urologist: Urologo
Urology: Urologia
Urticaria: Urtikaria
Urticating: Erregarri, erresumingarri
Uterine: Umetokiko, uteroko
Uterus: Umetoki, utero

Utricle: Utrikulu
 Uvular: Ubular, aho-gingileko

V

Vaccination: Txertaketa
Vaccine: Txerto
Vacuole: Bakuolo
Vagina: Bagina, ematutu
Vaginal: Baginako, bagina-, baginal
Vagus nerve: Nerbio bago, nerbio pneumogastriko
Valve: Balbula
Valvular: Balbular, balbula-
Vaporization: Lurrunketa
Vapour: Lurrun
Variola: Baztanga, nafarleri
Varix: Barize, zainbildu
Vascular: Baskular, hodi-
Vascular disease: Gaixotasun baskular
Vascular system: Sistema baskular, hodi-sistema
Vasectomy: Baskektomia
Vasoconstriction: Hodi-uzkurdura
Vasoconstrictor: Hodi-uzkurtzaile
Vasodilatation: Hodi-zabaltze, basodilatazio
Vasodilator: Hodi-zabaltzaile, basodilatadore
Vector: Bektore
Vectorial: Bektorial, bektore-
Vegetarian: Begetariano, barazkijale, landarejale
Vegetarianism: Begetarianismo
Vegetation: Begetazio
Vegetative: Begetatibo
Vegetative life: Bizitza begetatibo
Vein: Zain
Velum palatinum: Ahosabai-errezel
Vena cava: Kaba zain
Veneral: Benereo
Venom: Pozoi, eden
Venous: Zainetako, benoso, zain-
Venous blood: Zain-odol
Ventral: Sabelaldeko
Ventricle: Bentrrikulu
Ventricle of heart: Bihotzeko bentrrikulu
Ventricular: Bentrrikular, bentrrikulu-
Vermicide: Bermizida
Vermiform: Bermiforme
Vermiform appendix: Heste-sobre, apendizze bermiforme, apendizze ileozekal, apendizze zekal
Vermifuge: Bermifugoa
Verruca: Garatxo
Vertebral column: Bizkarrezur
Vertical: Bertikal
Vertigo: Bertigo
Vesicle: Xixku, besikula
Vesicular: Besikular, xixku-
Vessel: Hodi, baso
Vestibule: Bestibulu, atari
Veterinarian: Albaitari
Veterinary: Albaitaritza
Viable: Bideragarri, egingarri
Viable fetus: Fetu bideragarri
Victim: Biktima, kaltetu
Villous: Iletsu, bilotsu
Viral: Biral, biriko, birus-
Viral infection: Gaixotasun biriko
Virologist: Biologo
Virology: Biologia
Virosis: Birosi
Virulence: Birulentzia
Virulent: Birulento
Virus: Birus
Viscera: Errai, barruki
Visceral: Erraietako, errai-
Visual field: Ikuseremu
Vital: Bizi-
Vital signs: Bizi-konstanteak, bizi-ezaugarriak
Vitamin: Bitamina
Vitamin: Bitaminiko, bitamina-
Vitamin B complex: Bitamina-konplexu
Vitamin-enriched: Bitaminadun
Vitaminized: Bitaminadun
Vitiligo: Bitiligo
Vitreous body: Gorputz beirakara
Vitreous humor: Humore beirakara
Viviparous: Bibiparo
Vivisection: Bibisekzio
Vocal cord: Ahots-korda
Volumetric: Bolometriko, bolumetria-
Volumetric flask: Matraz aforatu, matraz bolometriko
Volumetry: Bolometria
Voluminous: Handi, tamaina handiko
Vomer: Bomer hezur
Vomitus: Goitika, goitikin, gonbito, oka, okada
Vorticella: Bortizela
Vulva: Bulba, alu

W

Wall: Paret
Wart: Garatxo
Waste water: Hondakin-ur, ur zikin
Water: Ur
Wax: Ezko, argizari
Weak: Ahul, indargabe, makal, maskal, motel
Weighing: Balantza
Weight: Pisu
Weight loss: Argaltze, mehartzte, mehetze
White substance: Gai zuri, substantzia zuri
WHO (World Health Organization): OME (Osasunerako Mundu Erakundea)
Withdrawal: Uzkurtze, uzkurraldi

Worsening: Okerragotze, okerrera egite, txartze

Wound: Zauri

Wrist: Eskumutur, karmo

Wristband: Eskumuturreko

Xanthochromia: Xantokromia

Xanthoma: Xantoma

Xanthone: Xantona

Xerophthalmia: Xeroftalmia

Xerosis: Xerosi

Xiphoid: Xifoide

Yellow fever: Sukar hori

Young: Gazte

Youth: Gaztaro

Zinc: Zink

Zona: Zona

Zoophilia: Zoofilia

Zoophobia: Zoofobia

Zygomatic: Zigomatiko

Zygomorphe: Zigomorfo

Zygote: Zigoto

Frantsesa-euskara

A

- Abassourdir:** Gortu
Abcès: Abzesu, zorne-zorro
Abdomen: Abdomen, sabelalde
Abdominal: Abdominal, sabel-, sabelaldeko
Aberrant: Aberrante
Aberration: Aberrazio
Abiotique: Abiotiko
Ablastie: Ablazio
Abortif: Abortibo
Aboulie: Abulia
Abrasion: Urradura, urratu
Abscission: Abszizio
Absorbant: Xurgatzaile
Absorber: Xurgatu, zurrupatu
Acanthose: Akantosi
Accélérateur: Aktibatzaile
Accès de toux: Eztul-krisi, eztulaldi
Accident: Istripu
Accommodation: Egokiera
Accouchée: Amaberri
Accouchement: Erditze, haurgintza
Accouchement prématuré: Garaiz aurreko erditze
Acétabulum: Azetabulu
Acétate: Azetato
Acétose: Azetonemia
Acétylcholine: Azetilkolina
Acétylcystéine: Azetilzisteina
Acholie: Akolia
Acholie: Akoloria
Achondroplasia: Akondroplasia
Achromatique: Akromatikoa
Achromie: Akromia
Acide: Azido
Acide 2-(acétyloxy)benzoïque: Azido azetilsaliziliko (AAS), aspirina
Acide acétique: Azido azetiko
Acide ascorbique: Azido askorbiko
Acide biliaire: Behazun-azido
Acide borique: Azido boriko
Acide cyanhydrique: Azido zianhidriko
Acide désoxyribonucléique (ADN): Azido desoxirribonukleiko, ADN, DNA
Acide folique: Azido foliko
Acide gras: Gantz-azido
Acide nucléique: Azido nukleiko
Acide oléique: Azido oleiko
Acide ribonucléique: Azido erribonukleiko
Acide tartrique: Azido tartariko
Acide urique: Azido uriko
Acidifier: Azidotu
Acidité: Azidotasun
Acidose: Azidosi
Acidulant: Azidotzaile
Acinus: Azino
Acné: Akne
Acrocéphalie: Akrozefalia
Acromégalie: Akromegalia
Acromion: Akromioi
Acrophobie: Akrofobia
Activation: Aktibazio
Activer: Aktibatu
Acuité: Zorroztasun, zolitasun
Acupuncture: Akupuntura
Acylovir: Aziklobir
Adaptabilité: Moldagarritasun
Addicte: Menpeko, zale
Addictif: Mende(ko)tasun-sortzaile
Adducteur: Aduktore
Adduction: Aduktzio

- Adénectomie:** Adenektomia
Adénite: Adenitis
Adénocarcinome: Adenokartzinoma
Adénome: Adenoma
Adénopathie: Adenopatia
Adhérence: Atxikidura
Adipeux: Adiposo
Adipose: Adiposi, gizeneri, gizentasun
Adiposité: Adipositate, gizeneri, gizentasun
Adolescence: Adoleszentzia, nerabezaro
Adrénaline: Adrenalina
Adrénergique: Adrenergiko
Adsorbant: Adsorbatzaile
Adsorption: Adsortzio
Adultération: Aizuntze
Adventice: Adbentizia
Adynamie: Adinamia
Aération: Aireztapen, aireberritze
Aérobie: Aerobio, aerobiko
Aérogastrie: Aerogastria
Aérogène: Aerogeno
Aérophagie: Aerofagia
Aérosol: Aerosol
Affamé: Goseti
Affect: Afektu
Affection vasculaire: Gaixotasun baskular
Affectivité: Afektibitate
Afférent: Aferente
Affiliation: Afiliazio
Affinité: Afinitate
Afflux: Afluxu
Affoler: Erotu, burutik egin, nahasi, zoratu
Agalactie: Agalaktia
Agar-agar: Agar-agar
Âge: Adin
Âge adulte: Heldutasun, nagusitasun
Agénésie: Agenesia
Agent: Agente
Agent anovulatoire: Anobulatorio
Agent anticancéreux: Minbiziaren kontrako, anti-kantzeroso
Agent antidiabétique: Diabetesaren kontrako
Agent antidiurétique: Diuresiaren kontrako, anti-diuretiko
Agent anti-grippal: Gripearen kontrako
Agent antihémophilique: Hemofiliaren kontrako
Agent antihémorragique: Odoljarioaren kontrako, antihemorragiko
Agent anti-hémorroïdal: Hemorroideen kontrako, antihemorroidal
Agent anti-hypertensif: Hipertentsioaren kontrako, antihipertentsibo
Agent antimicrobien: Mikrobioen kontrako, antimikrobiano
Agent antiparasitaire: Antiparasitario, bizkarroien kontrako, parasitoen kontrako
Agent antiprurigineux: Azkuraren kontrako, anti-pruriginoso
Agent antipyrétique: Sukarraren kontrako, antipiretiko, antitermiko, febrifugo
Agent antirabique: Amorruren kontrako, antirrabiko
Agent antirrhumatique: Antirreumatiko
Agent antiscorbutique: Eskorbutoaren kontrako
Agent antiseptique: Antiseptiko
Agent antispasmodique: Espasmoen kontrako, antiespasmodiko
Agent antisiphilitique: Antisifilitiko
Agent antitétanique: Tetanosaren kontrako, antitetaniko
Agent antituberculeux: Tuberkulosiaren kontrako, antituberkuloso
Agent antitussif: Eztularen kontrako, antitusibo
Agent antiulcéreux: Ultzeraren kontrako, antiul-tzeroso
Agglutinant: Aglutinatzaile
Agglutination: Aglutinazio
Agglutinine: Aglutinina
Agglutinogène: Aglutinogeno
Aggravation: Okerragotze, okerrera egite, txartzte
Agitateur: Irabiagailu
Agitation: Urduritasun, artegatasun, aztoramen
Agiter: Irabiatu
Agnosie: Agnosia
Agonie: Agonia, hiltzori
Agoniste: Agonista
Agoraphobie: Agorafobia
Agraphie: Agrafia
Agressif: Agresibo, eraso-, erasotzaile, oldarkor
Agression: Agresio, eraso
Agressivité: Agresibitate
Aigri: Garraztu, mindu
Aigu: Akutu
Aine: Iztarte, iztai, iztondo
Air: Aire
Aire de Broca: Broca-ren gune
Aisselle: Besape, galtzarbe
Albinisme: Albinismo
Albinos: Albino
Albuginée: Albuginea
Albugo: Albugo
Albumen: Albumen
Albumine: Albumina
Albuminé: Albumendun
Albuminuria: Albuminuria
Alcalémie: Alkalosi
Alcali: Alkali
Alcalimètre: Alkalimetro
Alcalimétrie: Alkalimetria
Alcalin: Alkalino
Alcaliniser: Alkalinizatu
Alcalinité: Basikotasun

- Alcalinoterreux:** Lurralkalino
Alcaloïde: Alkaloïde
Alcool: Alkohol
Alcool absolu: Alkohol absolutu
Alcoolémie: Alkoholemia
Alcoolique: Alkoholiko
Alcoolisme: Alkoholismo
Alcoolmètre: Alkoholmetro
Alcoométrie: Alkoholimetria
Aldostérone: Aldosterona
Aléxie: Alexia
Algie: Algia
Aliénation mentale: Eromen, zoraldi
Alimentation: Elikadura, mantenu
Allantoïde: Alantoïde
Alléle: Alelo
Allelomorphe: Alelomorfo
Allergène: Alergeno
Allergie: Alergia
Allergologie: Alergologia
Allergologue: Alergologo
Allopathe: Alopata
Allopathie: Alopattia
Allopathique: Alopatici
Aloès: Aloe, belarmintz, zumintz
Alopécie: Alopezia, burusoiltasun
Alvéole: Albeolo
Amaigrissement: Argaltze, mehartze, mehetze
Amaurose: Amaurosi
Ambulance: Anbulantzia
Ambulatoire: Anbulatorio
Amélioration: Hobekuntza
Aménorrhée: Amenorra
Amer: Mingots, mikatza
Amétabole: Ametabolo
Amétropie: Ametropia
Amiantose: Asbestosi
Amibe: Ameba
Amibiase: Amebiasi
Amide: Amida
Amidon: Almidoi
Amine: Amina
Amino: Amino
Amino-acide: Aminoazido
Ammoniac: Amoniaiko
Ammonique: Amoniko, amonio-
Ammonium: Amonio
Amnésie: Amnesia
Amniocentèse: Amniozentesi
Amniographie: Amniografia
Amnios: Amnios
Amnioscopie: Amnioskopia
Amniotique: Likido amniotiko
Amorphe: Amorfo
Amoxicilline: Amoxizilina
Amphétamine: Anfetamina
Amphotéricine B: Anfoterizina
Ampicilline: Anpizilina
Ampoule: Anpulu
Amputation: Anputazio, atal-gabetze, pikatze
Amputé: Anputatu, atal-gabetu
Amygdale: Amigdalaa
Amygdalite: Amigdalitis
Amylase: Amilasa
Anabolisant: Anabolizatzaile
Anabolisme: Anabolismo
Anaérobic: Anaerobiko, anaerobio
Anaérobiose: Anaerobiosi
Anal: Uzkiko, uzki-, uzkialdeko
Analeptique: Analeptiko
Analgésie: Analgesia
Analgésique: Analgesiko
Analyse: Analisi
Analyste: Analista
Anaphase: Anafase
Anaphorèse: Anaforesi
Anaphylactique: Anafilaktiko
Anaphylaxie: Anafilaxi
Anaplasie: Anaplasia
Anastomose: Anastomosi
Anastomose artério-veineuse: Arteria-zainetako
 anastomosi
Anatomie: Anatomia
Anatomique: Anatomiko
Androgène: Androgeno
Andrologie: Andrologia
Androstérone: Androsterona
Anémie: Anemia
Anesthésie: Anestesia
Anesthésie péridurale: Anestesia epidural, aneste-
 sia peridural
Anesthésiologiste: Anestesista
Anesthésique: Anestesiko
Anévrisme: Aneurisma
Angine: Angina
Angine de poitrine: Bularreko angina
Angiographie: Angiografia
Angiologie: Angiologia
Angiome: Angioma
Angoisse: Herstura, antsietate, barne-herstura, larri-
 tasun
Angoisse: Larrimin, angustia
Anhydre: Anhidro
Anhydride: Anhidrido
Anictérique: Anikteriko
Aniline: Anilina
Anisotrope: Anisotropo
Anisotropie: Anisotropia
Ankylose: Ankilosi
Ankylostome: Ankilostoma
Annexe: Eranskin
Annulaire: Eratzun-eri

Annulaire: Hatz nagí	Aphasique: Afasiko
Anode: Anodo	Aphonie: Afonia
Anodisation: Anodizazio	Aphrodisiaque: Afrodisiako
Anodiser: Anodizatu	Aphte: Afta, aholagar
Anomalie: Anomalia	Aptose: Aftosi
Anorétique: Anorexiko	Apical: Apikal
Anorexie: Anorexia	Aplasia: Aplasia
Anorexigène: Anoretiko	Aplasiq: Aplasiko
Anorgasmie: Anorgasmia	Apnée: Apnea
Anormal: Anomalo	Apocrine: Apokrino
Anormalité: Anormaltasun	Apodie: Apodia
Anosmie: Anosmia	Aponévrose: Aponeurosi
Anovulation: Anobulazio, obulaziorik ez	Apophyse: Apofisi
Anoxémie: Anoxemia	Apophyse ptérygoïde: Apofisi pterigoide
Anoxie: Anoxia	Apoplectique: Apopletiko, apoplexia-
Anphotère: Anfotero	Apoplexie: Apoplexia, apoplegia, odol-kolpe
Anthraxose: Antrakosi	Appareil: Aparatu
Anthropologie: Antropologia	Appareil circulatoire: Zirkulazio-sistema
Antiasthmatique: Asmaren kontrako, antiasmatico	Appareil digestif: Digestio-sistema
Antibiotique: Antibiotiko	Appareil génital: Sistema genital
Anticoagulant: Koagulazioaren kontrako, antikoagulante, gatzapenaren kontrako	Appareil génital: Ugal-sistema
Anticorps: Antigorputz	Appareil locomoteur: Lokomozio-sistema
Antidote: Antidoto	Appareil respiratoire: Arnas sistema
Antiélectron: Antielektroi, positroi	Appareil urinaire: Gernu-sistema
Antifongique: Antifungiko, antifungoso	Apparence: Itxura, antz, eite, tankera
Antigène: Antigeno	Appendice: Apendize, luzakin
Anti-génésique: Antisorgailu	Appendice vermiculaire: Heste-sobre, apendize bermiforme, apendize ileozekal, apendize zekal
Anti-helminthique: Antihelminτικο	Appendicectomy: Apendizektomia
Antihistaminique: Antihistaminiko	Appendicite: Apendizitis
Anti-hypertensive agent: Hanturaren kontrako, antiinflamatorio	Appendicostomie: Apendikostomia
Antimoine: Antimonio	Apraxie: Apraxia
Antimycotique: Onddoen kontrako, antimikotiko	Aptitude: Gaitasun
Antioxydant: Antioxidante, antioxidatzaile, oxidazioaren kontrako	Apyrexie: Apirexia
Antiparticule: Antipartikula	Apyrogène: Apirigeno
Antiproton: Antiprotoi	Aqueux: Urtsu
Antisepsie: Antisepsia	Arachide: Kakahuete
Antithrombine: Antitronbina, tronbinaren kontrako	Arachnodactylie: Araknoidaktilia
Antitoxine: Antitoxina, toxinen kontrako	Arachnoïde: Araknoide
Antitoxine tétanique: ATT (antitoxina tetanikoa)	Arborisation: Arborizazio
Antiviral: Birusen kontrako, antibiral, antibiriko, antibirus	Aréole: Areola
Antivirus: Birusen kontrako, antibiral, antibiriko, antibirus	Arginase: Arginasa
Anurie: Anuria	Arginine: Arginina
Anxiolytique: Antsiolitiko	Arhythmique: Arritmiko
Aorte: Aorta	Aromatique: Aromatiko
Aortique: Aortiko	Aromatisation: Aromatizazio
Aortite: Aortitis	Arrêt cardiaque: Bihotz-gelditze
Aortographie: Aortografia	Arsenic: Arseniko
Apathie: Apatia	Artère: Arteria
Aphagie: Afagia	Artère colique: Kolon-arteria, arteria koliko
Aphasie: Afasia	Artériectomie: Arteriektomia
	Artériel: Arterial
	Artériogramme: Arteriograma
	Artériographie: Arteriografia
	Artériole: Arteriola
	Artériopathie: Arteriopatia

Artérioplastie: Arterioplastia	Ataxie: Ataxia
Artériosclérose: Arteriosklerosi	Atélectasie: Atelektasia
Artériotomie: Arteriotomia	Athérome: Ateroma
Artério-veineux: Arteria-zainetako	Atlas: Atlas
Artérite: Arteritis	Atome: Atomo
Arthralgie: Artralgia	Atomisation: Atomizazio
Arthrectomie: Artrektomia	Atone: Atoniko
Arthrite: Artritis	Atonie: Atonia
Arthritique: Artritiko	Atopie: Atopia
Arthrodèse: Artrodesia	Atoxique: Ez-toxiko
Arthrogramme: Artrograma	Atrabillaire: Atrabiliario
Arthrographie: Artrografia	Atrésie: Atresia
Arthrologie: Artrologia	Atrium: Atrio
Arthropathie: Artropatia	Atrophie: Atrofia, endurtze
Arthroplastie: Artroplastia	Atropine: Atropina
Arthroscope: Artroskopio	Attaque: Atake, kolpe
Arthroscopie: Artroskopia	Attaquer: Izurritu
Arthrose: Artrosi	Atteindre: Erasan, eraso
Arthrotomie: Artrotomia	Atténuation: Indargabetze, ahultze, makaltze
Articulaire: Artikular, artikulaziozko, giltzadurako	Attitude: Jarrera
Articulation: Artikulazio, giltzadura	Attitude antalgique: Oholez bermatu (hezurra)
Arythmie: Arritmia	Atypique: Atipiko, ez-ohiko
Ascariase: Askariasi, askaridiasi	Audiodéquence: Audiofrequentzia
Ascariade: Askarizida	Audiogramme: Audiograma
Ascite: Aszitis	Audiologie: Audiologia
Asexué: Asexual, sexugabe, sexu gabeko	Audiométrie: Audiometria
Asparaginase: Asparaginasa	Audiphone: Audifono
Aspergillus: Aspergillus	Auditif: Entzumeneko
Aspermatisme: Aspermia	Augmenter: Hazi, handitu
Asphyxie: Asfisia, itoaldi, itobehar, itolarri, itota-sun	Aura: Aura
Asphyxier: Asfixiatu, ito	Auriculaire: Aurikular
Asphyxier: Itolarria eragin, arnasketa zaildu	Auriculaire: Hatz txiki
Aspirateur: Xurgagailu	Auricule: Aurikula
Aspiration: Aspirazio, xurgatze	Auriculoventriculaire: Aurikulu-bentrikular
Aspirer: Hurrupatu	Auscultation: Auskultazio
Aspirine: Aspirina	Autisme: Autismo
Assainissement: Saneamendu	Autiste: Autista
Assimilation: Asimilazio	Autoanticorps: Autoantigorputz
Assister: Sorotsi	Autoantigène: Autoantigeno
Assourdir: Gortu	Autocatalyse: Autokatalisi
Assourdissant: Gorgarri, burrunbatsu	Autocatalytique: Autokatalitiko
Assuétude: Mende(ko)tasun	Autoclave: Autoklabe
Astéréognosie: Astereognosia	Auto-contrôle: Autokontrol
Asthénie: Astenia	Autocritique: Autokritika
Asthmatique: Asmatiko	Autogamie: Autogamia
Asthme: Asma, hats-bahitze	Autogène: Autogeno
Astigmat: Astigmatiko	Auto-greffon: Autoinjerto
Astigmatisme: Astigmatismo	Auto-greffon: Autoplastia
Astragale: Astragalo	Auto-immun: Autoimmune
Astringent: Lehorgarri, idorgarri	Autoimmunisation: Autoimmunizazio
Astrocytome: Astrozitoma	Auto-immunité: Autoimmunitate
Asymétrie: Asimetria	Auto-ionisation: Autoionizazio
Asymptomatique: Asintomatiko, sintomarik gabe	Autolyse: Autolisi
Asystole: Asistolia	Autolytique: Autolitiko
Atavisme: Atabismo	Automatique: Automatikoa
	Automatisme: Automatismo

Automédication: Automedikazio
Autonome: Autonomo
Autophagia: Autofagia
Autopsie: Autopsia
Autorégulation: Autorregulazio
Autoscopie: Autoskopia
Autosome: Autosoma
Autosomique: Autosomiko
Autotransfusion: Autotransfusio
Autotrophe: Autotrofo
Autovaccin: Autotxerto
Avant-bras: Besaurre
Aversion: Herra
Aveugle: Itsu
Avitaminose: Abitaminosi
Avorter: Abortatu, haurra galdu, hilaurtu
Axis: Axis
Axone: Neurita, axoi
Azoté: Nitrogenatu

B

Bacillaire: Bazilar
Bacille: Bazilo
Bacille de Koch: Koch-en bazilo
Bacillémie: Bazilemia
Bacillurie: Baziluria
Bacitracine: Bazitrazina
Bactéricide: Bakterizida
Bactérie: Bakterio
Bactériémie: Bakteriemia
Bactérien: Bakterio-
Bactériologie: Bakteriologia
Bactériologique: Bakteriologiko
Bactériologiste: Bakteriologo
Bactériolyse: Bakteriolisi
Bactériolysine: Bakteriozidina
Bactériophage: Bakteriofago
Bactériostase: Bakterioestasi
Bactériothérapie: Bakterioterapia
Bactériurie: Bakteriuria
Bain: Bainu
Balance: Balantza
Balanite: Balanitis
Balano-posthite: Balanopostitis
Ballon: Oxigeno-baloi, baloi
Balnéothérapie: Balneoterapia
Balsamique: Baltsamiko
Bander: Lotu, bendatu
Barbiturique: Barbituriko
Baresthésie: Barestesia
Baryum: Bario
Base: Base, oinarri
Base pyrimidique: Base pirimidiko
Basique: Basiko

Basophile: Basofilo
Basophilie: Basofilia
Bassin: Pelbis
Bassinnet rénal: Giltzurrun-pelbis
Battement: Bihotz-taupada, taupada
Baume: Baltsamo
BCG: BCG
Bec-de-lièvre: Erbi-ezpain
Bégaïement: Toteltasun, hitz-moteltasun
Bégayer: Totelka hitz egin
Bègue: Totel, hitz-motel
Béhaviorisme: Behaviorismo
Belladone: Belladona, belaiki, sorgin-belar
Bénin: Onbera
Benthique: Bentiko, bentoniko
Benzène: Bentzeno
Béquille: Makulu
Béribéri: Beriberi
Besoin: Behar
Betadine: Betadine, betadina
Beurre: Gurin
Bicarbonate: Bikarbonato
Bicarbonate de sodium: Sodio bikarbonato, sodio hidrogenokarbonato
Biceps: Bizeps
Bicuspide: Bikuspide
Bidet: Bidet
Bifid: Bifido, erdititu
Bifurcation: Adarkatze
Bilatéral: Bi aldeko, aldebiko
Bile: Behazun
Biliaire: Behazun-, behazuneko
Bilirubine: Bilirubina
Biliurie: Biliuria
Bilobulé: Bilobulatu, bi gingileko
Binaire: Bibalente
Binomial: Binomial
Biochimie: Biokimika
Biochimiste: Biokimikari
Bioclimatique: Bioklimatiko
Bioclimatologie: Bioklimatologia
Biodynamique: Biodinamika
Bioélément: Bioelementu
Bioénergétique: Bioenergetiko
Bioénergie: Bioenergia
Biogenèse: Biogenesi
Biogéographie: Biogeografia
Bio-ingénierie: Bioingeniaritza
Biologie: Biologia
Biologique: Biologiko
Biologiste: Biologo
Bioluminescence: Biolumineszentzia
Biomagnétisme: Biomagnetismo
Biométrie: Biometria
Biomolécule: Biomolekula
Bionique: Bionika

Biopsie: Biopsia
Biorythme: Biorritmo
Biosynthèse: Biosintesi
Biote: Biota
Biotechnologie: Bioteknologia
Biotine: Biotina
Biotope: Biotopo
Biotype: Biotipo
Bipariétal: Biparietal
Bipolaire: Bipolar, bi polodun
Bisexualité: Bisexualitate
Bisexué: Bisexual, sexu bietako
Bisexuel: Bisexual, sexu bietako
Bismuth: Bismuto
Bistouri: Bisturi
Bivitellin: Bibitelino
Blastoderme: Blastodermo
Blastomère: Blastomero
Blastula: Blastula
Blennorrhagie: Blenorragia
Blennorrhée: Blenorrea
Blépharite: Blefaritis
Bleu: Ubeldu, beltzune, ubeldura, ubelune
Boiter: Herren egin, herrenka ibili
Boiterie: Herrentasun
Boiteux: Herren
Bol: Bolo
Bombe à hydrogène: Hidrogeno-bonba
Bombe au cobalt: Kobalto-bonba
Bone marrow: Hezur-muin
Bore: Boro
Borgne: Begibakar
Botulisme: Botulismo
Bouche: Aho
Bouche-à-bouche: Ahoz ahoko arnasketa, ahotik ahorako arnasketa
Boucher: Buxatu, itxi
Bouchon: Tapoi
Bouffée: Beroaldi, itobehar-sentsazio
Bouffées vasomotrices: Gorriune
Boulimie: Bulimia
Bourse: Poltsa
Bout du doigt: Hatz-mami, ermami
Bracelet: Eskumuturreko
Brachial: Besoko, brakial
Bradycardie: Bradikardia
Bras: Beso
Breuvage: Edabe
Brome: Bromo
Bromure: Bromuro
Bronche: Bronkio
Bronchectasie: Bronkiektasia
Bronchiole: Bronkiolo
Bronchiolite: Bronkiolitis
Bronchique: Bronkial
Bronchite: Bronkitis

Bronchodilatateur: Bronkio-zabaltzaile
Bronchogène: Bronkogeno
Bronchographie: Bronkografia
Bronchomycose: Bronkomikosi
Bronchophonie: Bronkofonia
Bronchopneumonie: Bronkopneumonia
Broncho-pulmonaire: Bronkio-biriketako, bronkio eta biriketako
Bronchorrhée: Bronkorrea
Bronchoscope: Bronkoskopio
Bronchospasme: Bronkospasmo
Bronchspiromètre: Bronkoespirometro
Bronchosténose: Bronkoestenosi
Brucella: Brucella
Brucellose: Bruzelosi, Maltako sukar
Brûler: Erre
Brûlure: Erredura
Brûlure: Sumin, erremen, sumindura
Bubon: Bubo
Bubonique: Buboniko
Bulbaire: Erraboileko, bulbako
Bulbe: Erraboila
Bulbe rachidien: Muin oblongatu
Bursite: Burtsitis

C

Cabinet de consultation: Kontsultategi, kontsultagela, sendagilearen bulego
Cachexie: Kakexia
Cacemie: Kakosmia
Cadavre: Hilotz, gorpu
Cadmium: Kadmio
Caducque: Dezidua
Caféine: Kafeina
Cage thotacique: Kaxa toraziko
Caillot: Koagulu, odolbatu, odolbildu
Caillot sanguine: Odol-koagulu
Calcaire: Karedun
Calcaneum: Kalkaneo
Calciférol: Kaltziferol
Calcification: Kaltzifikazio
Calcitonine: Kaltzitonina
Calcium: Kaltzio
Calcul: Harri, kalkulu
Calcul biliaire: Behazun-harri
Calibrateur: Kalibragailu, txantilo
Caliciforme: Zelula kaliziforme, kaliza-itxurako zelula, zelula kalizakara
Callosité: Gogordura
Calmant: Aringarri, leungarri
Calorie: Kaloria
Calorique: Kaloriko
Camomille: Kamamila
Camphre: Kanfor

Canal: Kanal	Carène: Karina
Canal biliaire: Behazun-hodi	Carie: Txantxar
Canal déférent: Hodi deferente	Carminatif: Karminatibo
Canal galactophore: Hodi galaktoforo	Caroncule: Karunkula
Canal semi-circulaire: Kanal erdi zirkular	Caroncule oculaire: Begi-karunkula
Cancer: Minbizi	Carotène: Karoteno, karotina
Cancérocide: Kantzerizida	Carotide: Karotida
Cancérogène: Kartzinogeno	Carotine: Karotina
Candida: Kandida	Carpe: Karpo
Candidose: Kandidiasi	Carphologie: Karfologia
Canine: Betortz, letagin	Carpo-métacarpien: Karpo-metakarpoko
Cannelle: Kanela	Cartilage: Kartilago, kurruska
Canthus: Betazal-ertz	Cartilagineux: Kartilaginoso
Canule: Kanula	Caryotype: Kariotipo
Capillaire: Hodi kapilar, kapilar	Cas: Kasu
Capillarité: Kapilaritate	Caséine: Kaseina
Capsule: Kapsula	Caséinogène: Kaseinogeno
Capsulectomie: Kapsulektomia	Castration: Irentze
Capsulite: Kapsulitis	Castrer: Irendu
Capsulotomie: Kapsulotomia	Catabolisme: Katabolismo
Capteur: Sentsore	Catadioptrique: Katadioptriko
Caractère: Aiurri	Catalase: Katalasa
Caractérologie: Karakterologia	Catalepsie: Katalapsia
Carbonate: Karbonatu	Cataleptique: Kataleptiko
Carbone: Karbono	Catalyse: Katalisi
Carboxyle: Karboxilo	Catalyser: Katalizatu
Carbure: Karburo	Catalyseur: Katalizatzaile
Carcinogène: Kartzinogenesi	Catalytique: Katalitiko
Carcinoid: Kartzinoide	Cataplasme: Kataplasma
Carcinomatose: Kartzinomatosi	Cataplexie: Kataplexia
Carcinome: Kartzinoma	Cataracte: Katarata, begi-lauso
Carcinophobie: Kantzerofobia	Catatonie: Katatonia
Cardia: Kardia	Catatonique: Katatoniko
Cardialgie: Kardialgia	Catécholamine: Katekolamina
Cardiaque: Kardiako, bihotz-, bihotzeko	Catgut: Katgut
Cardiatrie: Kardiotomia	Catharsie: Purgazio
Cardiogène: Kardiogeno	Catharsis: Katarsi
Cardiogramme: Kardiograma	Cathartique: Katartiko
Cardiographie: Kardiografo	Cathéter: Kateter
Cardiographie: Kardiografia	Cathétérisme: Kateterismo
Cardiologie: Kardiologia	Cathode: Katodo
Cardiologue: Kardiologo	Cathodique: Katodiko
Cardiomégalie: Kardiomegalia	Cation: Katioi
Cardiomyotomie: Kardiomiectomia	Cationique: Kationiko
Cardiopathie: Kardiopatia	Cauchemar: Amesgaizto
Cardiophone: Kardiofono	Causal: Kausal, kausazko
Cardioplastie: Kardioplastia	Causant: Eragile
Cardiopulmonaire: Bihotz-biriketako	Cause: Kausa, zergati, jatorri
Cardiorénale: Bihotz-giltzurrunetako	Causer: Eragin, probokatu, sorrarazi
Cardiorespiratoire: Bihotz-arnasetako	Caustique: Kaustiko
Cardiorraphie: Kardiorrafia	Cautère: Kauterio
Cardioscope: Kardioskopio	Cautérisation: Kauterizazio
Cardiospasme: Kardioespasmu	Cauterize: Kauterizatu
Cardioversion: Kardiobertsio	Cavité: Barrunbe, hutsune
Cardite: Karditis	Cavité thoracique: Barrunbe toraziko
Carence: Gabezia	Cécité: Itsutasun, itsumen

Cecum: Heste itsu	Chimioréception: Kimiorrezeptzio
Ceinture: Gerri	Chimiosynthèse: Kimiosintesi
Cellulaire: Zelular, zelula	Chimiotaxie: Kimiotropismo
Cellule: Zelula	Chimiothérapie: Kimioterapia
Cellule germinale: Hozizelula	Chimiotrophe: Kimiotrofo
Celluloïd: Zeluloide	Chimique: Kimikari
Cellulose: Zelulosa	Chiropratique: Kiromasaje
Celulite: Zelulitis	Chirurgical: Kirurgiko, kirurgia
Cénesthésie: Zenestesia	Chirurgie: Kirurgia
Centigrade: Zentigradu	Chirurgie plastique: Kirurgia plastiko
Centigramme: Zentigramo	Chitine: Kitina
Centimètre: Zentimetro	Chitineux: Kitinadun, kitinatsu, kitinazko
Centre gériatrique: Geriatriko	Chlorate: Klorato
Centrifugation: Zentrifugazio	Chloration: Klorazio
Centrifuge: Zentrifugo	Chlore: Kloro
Centrifugeage: Zentrifugazio	Chlorhydrique: Azido klorhidriko
Centrifuger: Zentrifugatu	Chlorique: Kloriko
Centrifugeur: Zentrifugatzaile, zentrifugagailu	Chloroforme: Kloroformo
Centrifuguese: Zentrifugatzaile	Chlorophylle: Klorofila
Centriole: Zentriolo	Chlorophyllien: Klorofiliko
Centripète: Zentripetu	Choane: Koana
Céphalalgie: Zefalalgia	Choc: Shock
Céphalée: Zefalea	Choléra: Kolera
Céphalique: Zefaliko	Cholestérol: Kolesterol
Céphalo-rachidien: Zefalorrakideo	Chondrite: Kondritis
Cercle érythémateux: Gorritasun	Chondrome: Kondroma
Cérébral: Zerebral, garun-	Chorée: Korea
Cérium: Zerio	Chorion: Korion
Certificat: Ziurtagiri	Choroïde: Koroïde
Certification: Ziurtapen, egiaztapen, egiaztatze	Chromatide: Kromatida
Certifier: Ziurtatu, egiaztatu	Chromatine: Kromatina
Cerveau: Garun, zerebro, burmuin	Chromatographie: Kromatografia
Cervelet: Zerebelo, garuntxo	Chromatophore: Kromatoforo
Cervelle: Burmuin	Chrome: Kromo
Cervical: Zerbikal, lepoko	Chromoplaste: Kromoplasto
Césarienne: Zesarea	Chromosome: Kromosoma
Césium: Zesio	Chromosomique: Kromosomiko
Cétone: Zetona	Chronique: Kroniko
Cétonurie: Azetonuria	Chyle: Kilo
Chaleur: Bero	Chylifère: Kilifero
Chaleur de formation: Formazio-bero	Chyme: Kimo
Champ visuel: Ikuseremu	Cigué: Astaperrexil
Chanvre: Cannabis indica, kalamu	Cil: Betile
Charbon: Antrax, karbunko	Ciliaire: Ziliar
Chassie: Makar, bekar	Cilié: Ziliatu, ziliodun
Châtré: Iren	Ciliés: Infusorio
Châtreur: Irentzaile	Ciller: Kliskatu
Chélate: Kelato	Ciment: Zementu
Cheveu: Buruko ile	Ciment dentaire: Hortzetako zementu
Chimie: Kimika	Cimentation: Zementazio
Chimie analytique: Kimika analitiko	Cinétique: Zinetika, zinetiko
Chimie inorganique: Kimika inorganiko, kimika ez-organiko, kimika mineral	Cirage: Ezko, argizari
Chimie minérale: Kimika mineral	Circoncision: Erdainkuntza, zirkunzizio
Chimie organique: Kimika organiko	Circonflexe: Zirkunflexu
Chimie physique: Kimika fisiko	Circonvolution: Zirkunboluzio
	Circulant: Zirkulatzaila

Circulation: Zirkulazio	Colloïde: Koloide
Circulation sanguine: Odol-zirkulazio	Collutoire: Kolutorio, aho-garbitzeko
Circulateur: Zirkulatorio, zirkulazio-	Côlon: Kolon
Cirrrose: Zirrosi	Colonie: Kolonia
Citation: Zitazio, dei	Colonisation: Kolonizazio
Civière: Anda(k)	Coloniser: Kolonizatu
Claustrophobie: Klaustrofobia	Colonne vertébrale: Bizkarrezur
Claustrophobique: Klaustrofobiko	Coma: Koma
Cligner des yeux: Kliskatu	Comestible: Jangai
Clitoris: Klitori	Commissure: Komisura
Cloaque: Kloaka	Commissure de la bouche: Ezpain-ertz
Clocher: Herren egin, herrenka ibili	Commotion cérébrale: Garuneko komozio
Cloison: Septu, trenkada	Communicateur: Komunikatzaile
Cloison nasale: Sudur-trenkada, sudur-hezur	Communication: Komunikazio, jakinarazpen
Clonage: Klonatu	Communiquer: Komunikatu, jakinarazi
Clone: Klon	Compact: Trinko
Clonique: Kloniko	Compatibilité: Bateragarritasun
Clonus: Klonus	Complexe: Konplexu
Coagulant: Koagulatzaile, gatzatzaile	Complexe d'Oedipe: Ediporen konplexu
Coagulation: Koagulazio, gatzapen	Complexion: Gorpuzkera
Coagulation sanguine: Odolaren koagulazio, odolaren gatzapen	Comportement: Portaera
Coaguler: Koagulatu, gatzatu, odola gatzatu	Comportement antisocial: Antisozial
Coaxial: Ardazkide	Comportement den retrait: Uzkurtze, uzkurraldi
Cobalt: Kobalto	Composé: Konposatu
Cocaïer: Koka, koka-landare	Comprime: Konpresa
Cocaïne: Kokaina	Comprimé: Konprimitu
Cocaïnomanie: Kokainazale	Comprimer: Konprimitu, hertsatu
Cocaïnomania: Kokainazaletasun, kokainomania	Compte-gouttes: Tanta-kontagailu
Coccus: Koko	Compte-gouttes: Tantzaz tantako
Coccyx: Kokzix, uzkorno	Compulsion: Konpulsio
Cochlée: Barakuilu	Concave: Ahur
Codéïne: Kodeina	Concavité: Ahurtasun
Coeliaque: Gaixotasun zeliako	Concentration: Kontzentrazio
Coelome: Zeloma	Conception: Sortze, sorkuntza
Coenzyme: Koentzima	Concevoir: Sortu
Coeur: Bihotz	Concrétion: Konkrezio
Cognitif: Kognitibo	Condensable: Kondentsagarri
Cognition: Kognizio	Condensation: Kondentsazio
Cohésion: Kohesio	Conditionner: Baldintzatu
Coincer: Gogortu, sorgor geratu, sorgortu, zurrundu	Conduction: Eroate
Coït: Koito, kopulazio, sexu-batze	Conduire: Eroan
Colchicine: Kolkizina	Conduit auditif: Entzunbide
Colibacille: Kolibazilo	Conduit biliaire: Behazun-hodi
Colique: Koliko	Conduit excrétoire: Hodi irazitze
Colique hépatique: Behazun-koliko	Conduit lacrymal: Malkobide
Colique néphrétique: Koliko nefritiko	Conduit séminifère: Hodi seminifero
Colite: Kolitis	Conduite: Jokabide, jokaera
Collagène: Kolageno	Condyle: Kondilo
Collapsus: Kolapso	Cône: Kono
Collarete: Lepoko	Congélation: Izozketa
Collatéral: Kolateral	Congeler: Izoztu
Collier: Lepoko	Congénital: Sortzetiko
Colligative: Koligatibo	Congestion: Kongestio
Colloïdale: Koloidal	Congestion intestinale: Sabeleko min, heste-min
	Congestionner: Kongestionatu
	Conjonctif: Konjuntibo

Conjonctive: Konjuntiba	Cordon spermatique: Kordoi espermatiko
Conjonctivite: Konjuntibitis	Cornée: Kornea
Conné: Sortzekide, konnatu	Corporel: Gorputz-
Connectif: Konektibo, konjuntibo	Corps: Gorputz
Conque: Maskor	Corps calleux: Gorputz kailukara
Consanguin: Odolkide, odoleko	Corps caverneux: Gorputz leizetsu
Consanguinité: Odolkidetasun	Corps jaune: Gorputz hori, gorputz luteo
Conscience: Konorte, korde, kontzientzia	Corps vitré: Gorputz beirakara
Conscience de soi: Autokontzientzia	Corpus pineale: Gorputz pineal
Constantes vitales: Bizi-konstanteak, bizi-ezaugarriak	Corpuscle: Korpuskulu
Constipation: Idorreria	Corpusculaire: Korpuskular
Constipé: Idor	Corrosion: Korrosio
Constitution asthénique: Asteniko	Corrosive: Korrosiboa
Constitutionnel: Gorpuzkera-	Corset: Kortsu, gerruntze
Constricteur: Hertsatzaile	Cortex: Kortex, azal
Constriction: Hertsadura, estutze, hertsaketa, hertsatze, konstriktzio	Cortex cérébral: Garun-kortex, palio, pallium
Consultation: Kontsulta	Cortical: Kortikal, azaleko
Contagieux: Kutsagarri, kutsatzaile, kutsakor	Corticoïde: Kortikoide, kortikosteroide
Contagion: Kutsatze, kutsadura	Corticotrophine (ATCH): ACTH
Contagiosité: Kutsagarritasun	Cortisone: Kortisona
Contaminant: Kutsatzaile	Costal: Saihetseko, hegaleko, aldeko
Contamination: Kutsadura	Côte: Albo, alde, hegal, saihets
Contaminer: Kutsatu	Côte: Saihets-hezur
Contenir: Eutsi	Cotyle: Kotilo
Contraceptif: Kontrazepziozko	Cou: Lepo, idun, sama
Contraception: Kontrazepzio	Couches: Puerperio, sabelondo
Contractile: Uzkurkor	Cou-de-pied: Oinbular
Contractilité: Uzkurkortasun	Coup sur la tête: Kaskarreko
Contraction: Uzkurdura	Couper: Ebaki, moztu
Contraction musculaire: Gihar-uzkurdura	Courant: Korronte
Contracture: Kontraktura, uzkurdura	Courbatures: Gihar-min
Contraste: Kontraste	Courbe: Kurba
Contre-indication: Kontraindikazio	Courbure: Bihurgune
Contrôler: Kontrolatu	Courbure: Kurbadura, okergune
Contrôleur: Kontrolatzaile	Couronne: Koroa
Contusion: Kontusio, mailatu, makadura, makatu	Court: Labur, motz
Convalescence: Susperraldi, eriondo, gaixondo	Couvrir: Estali, babestu, tapatu
Conversion: Konbertsio	Coxal: Koxal
Convexe: Ganbil	Cracher: Listua bota, tu egin
Convexité: Ganbiltasun	Crampe: Kalanbre, karranpa
Convulsif: Konbultsio, konbultsio-	Crâne: Burezur
Convulsions: Konbultsio, dardarizo, inarrosaldi	Crânien: Garezurreko, burezurreko
Coordination: Koordinazio	Craquelure: Pitzadura, arraildura
Coordonner: Koordinatu	Craquement: Kraska
Coprolithe: Koprolito	Crête: Gandor, gangar
Coprophilie: Koprofilia	Crête du tibia: Bernazaki, berna-gandor, zango-bizkar
Copulation: Kopulazio	Crétin: Kretino
Coqueluche: Kukutxeztul, kukurruku-eztul, kurruka-eztul	Crétinisme: Kretinismo
Cor: Maskur, kailu	Crevasser: Pitzatu, arraildu, zartatu
Coracoïde: Korakoide	Crise: Krisi, krisialdi
Corde: Korda, kordoi	Crisper: Uzkurtu
Corde vocale: Ahots-korda	Cristal: Kristal
Cordon ombilical: Zilbor-heste	Cristallin: Kristalino
	Cristallisation: Kristalizazio, kristaltze
	Cristalliser: Kristaldu

Critique: Kritiko, estu, larri
Croisement: Gurutzatze, gurutzamendu
Croissance: Hazte, handitze, hazkunde
Croître: Hazi, handitu
Crosse: Arku, mako
Croûte: Zarakar
Cruciforme: Gurutze-formako
Crural: Krural, izter-
Cryochirurgie: Kriokirurgia
Cubitus: Kubitu, ulna
Cuboïde: Kuboide
Cuir: Larru
Cuire: Erre
Cuisse: Izter
Cuivre: Kobre
Cul: Ipurdi
Culture: Hazkuntza, kultura
Cunéiforme: Kuneiforme
Curare: Kurare
Curatif: Sendagarri, senda(-), sendatzaile
Cure: Sendaketa
Curetage: Arraspatze
Curette: Arraspatze, kuretaje
Curette: Kuretajea egin, legra
Cutané: Larruazaleko, larruazal-
Cuticulaire: Kutikular
Cuticule: Kutikula
Cyanogène: Zianogeno
Cyanose: Zianosi
Cyanure: Zianuro
Cyanure de potassium: Potasio zianuro
Cyanure potassique: Potasio zianuro
Cycle: Ziklo
Cyclique: Zikliko
Cyclisation: Ziklazio
Cyclothymie: Ziklotimia
Cyphose: Zifosi
Cystite: Zistitis
Cytologie: Zitologia
Cytoplasme: Zitoplasma
Cytoplasmique: Zitoplasmiko
Cytosine: Zitosina

D

Dactyloscopie: Daktiloskopia
Daltonien: Daltoniko
Daltonisme: Daltonismo
Darwinienne: Darwinista
Darwinisme: Darwinismo
Débilitant: Ahulgarri
Débilite: Ahulaldi, makalaldi
Débilite mentale: Adimen-urritasun
Décalcification: Deskaltzifikazio
Décérébration: Deszerebrazio

Déchirer: Tarratatu, zarrastatu
Decidua: Dezidua
Décubitus: Etzanda, etzanik, etzanera
Décubitus dorsal: Ahoz gorako etzanera
Défécation: Sabel-huste, libratze, obratze
Déférent: Deferente
Déficience: Urritasun
Déficit: Eskasia
Déformation: Deformazio, itxuragabetze, itxura-
 gabetasun
Déformé: Deformatu, itxuragabe
Dégénératif: Endekapenezko
Dégénéré: Endekatu
Dégénérescence: Endekapen, degenerazio
Déglutition: Irensketa, irenste
Dégradation: Degradazio
Dégrader: Degradatu
Degré: Gradu
Déhiscence: Dehiszentzia
Déhiscent: Dehiszente
Délire: Delirio, eldarnio
Délire de persécution: Pertsekuzio-delirio
Delirium tremens: Delirium tremens
Démangeaison: Azkura
Démence: Dementzia
Dément: Ero, burutik egin, nahasi, zoro
Demi-circulaire: Zirkulerdi-formako, zirkuler-
 di-
Déminéralisation: Desmineralizazio
Demi-tendineux: Gihar semitendinoso
Démographie: Demografia
Démographique: Demografiko, demografia-
Dénaturation: Desnaturalizazio
Dendrite: Dendrita
Dengue: Denge
Dens incisivi: Ebakortz
Dense: Dentso
Densité: Dentsitate
Dent: Hagin, hortz
Dentaire: Hortzetako
Denté: Hortzak atera, hortzutun
Denticule: Dentikulu
Denticulé: Dentikulatu
Dentine: Dentina
Dentiste: Odontologo
Dentition: Hortzaldi
Denture: Hortzeria, hortz-haginak
Dénudation: Denudazio
Dénutri: Elikagabe
Dénutrition: Desnutrizio, haz-neke
Déontologie: Deontologia
Dépendance de la drogue: Drogazaletasun, droga-
 dikzio, droga-mendekotasun
Déposition: Sabel-huste, libratze, obratze
Dépression agitante: Aztoramenezko depresio
Dépressive: Depresibo

Déprimé: Deprimitu, zapaldu	Discal: Diskal
Déprimer: Deprimitu	Discographie: Diskografia
Dépuration: Arazketa	Dispositif intra-utérin: Umetoki barneko gailu
Dérivation: By-pass	Disque: Disko (ornoartekoa)
Dermatite: Dermatitis	Dissémination: Barreiadura, sakabanatze
Dermatologie: Dermatologia	Distend: Distentsioa gertatu, distentsioa izan
Dermatologue: Dermatologo	Distension: Distentsio
Dermatose: Dermatosi	Diurèse: Diuresi
Derme: Dermis	Diurétique: Diuretiko
Dermique: Dermiko, azaleko	Diverticule: Dibertikulu
Désactivation: Desaktibazio	Docteur: Doktore
Désarticulation: Desartikulazio	Doigt: Hatz
Descendance: Ondorengo	Dommage: Kalte
Désensibiliser: Intsensibilizatu	Donateur: Emaille
Déséquilibre: Desoreka psikiko	Donneur de sang: Odol-emaille
Déséquilibrée: Desorekatu	Dopage: Doping
Déshydratation: Deshidratazio	Doper: Bizitu, bizkortu, dopatu
Déshydrater: Deshidratatu	Dorsal: Dorsal, bizkarraldeko
Désinfectant: Desinfektatzaile	Dos: Bizkar, bizkarralde
Désinfecter: Desinfektatu	Dosage: Dosifikazio, dositze, posologia
Désinfection: Desinfekzio	Dose: Dosi
Désintoxication: Desintoxikazio	Doser: Dosifikatu, dositu
Désoxyribose: Desoxirribosa	Doseur: Dosifikagailu
Desquamation: Ezkatatze	Dosimétrie: Dosimetria
Détecteur: Sentsore	Dossier personnel: Historia kliniko
Détergent: Detergente	Douleur: Min
Détoxifier: Desintoxikatu	Douloureuse: Mingarri, samingarri
Développement: Garapen, garatze	Dragée: Gragea
Développer: Garatu	Drainage: Drainatze, drainadura
Dextrine: Destrina	Drainer: Drainatu
Dextrogyre: Destrogiro, eskuin-birakari	Droque: Droga
Dextrose: Destrosa	Droit: Eskuin
Diabète: Diabetes	Du malaire: Zigomatiko
Diabétique: Diabetiko	Dulcifier: Edulkoratu, gozatu
Diagnostic: Diagnostiko, diagnosi	Duodenal: Duodenal, duodenoko
Diagnostiquer: Diagnostikatu, diagnostikoa egin	Duodénum: Duodeno
Dialyse: Dialisi	Dur: Gogor
Diaphragme: Diafragma gihar	Dure-mère: Duramater
Diaphyse: Diafisi	Dysarthrie: Disartria
Diarrhée: Beherako, deskonposizio, diarrea, kakajario, kakeria, zirineri-	Dyschromatopsie: Diskromatopsia
Diastole: Diastole	Dyschromies: Diskromia
Diathermie: Diatermia	Dysenterie: Disenteria
Diathèse: Diatesi	Dysgénésie: Disgenesia
Diérèse: Dieresi	Dyslalie: Dislalia
Diète: Dieta	Dyslexie: Dislexia
Digestion: Digestio, txegoste	Dyspepsie: Dispepsia
Digestive: Digestibo, digerigarri	Dysphonie: Disfonia
Digitopuncture: Digitopuntura	Dysplasie: Displasia
Dilatation: Dilatazio, zabalkuntza	Dyspnée: Disnea, arnastetu
Dioptrie: Dioptria	Dystrophie: Distrofia
Dioptrique: Dioptrika	
Dioxyde de carbone: Karbono dioxido	
Diphthérie: Difteria	
Diploïdie: Diploidia	
Dipsomane: Dipsomaniako, dipsomania	

E

Eau: Ur
Eau désionisée: Ur desionizatu

Eau distillée: Ur destilatu	Élément: Elementu
Eau douce: Ur bigun	Éléphantiasis: Elefantiasi
Eau fécale: Ur beltz	Élixir: Elixir
Eau médicinale: Ur sendagarri	Émail: Esmalte
Eau oxygénée: Ur oxigenatu	Émailler: Esmalteztatu
Eau résiduaire: Hondakin-ur, ur zikin	Embole: Enbolo
Ecaille: Ezkata	Embolie: Enbolia
Ecchymose: Ubeldu, beltzune, ubeldura, ubelune	Embranchement: Subfilum
Ecchymose: Ekimosi	Embryogénese: Enbriogenesi
Échantillon: Lagin	Embryologie: Enbriologia
Écharpe: Beso-euskarri, beso-uhale	Embryon: Enbrioi, ernamuin
Échographie: Ekografia	Embryonnaire: Enbriionario, enbrioi-, enbriozko
Écholalie: Ekolalia	Embryopathie: Enbriopatia
Écouter: Entzun	Émétique: Emetiko, okagarri, okaztagarri
Ecthyma: Ektima	Émollient: Emoliente
Ectoderme: Ektodermo	Émotif: Emoziozko, emozio-, zirrarrazko
Ectoparasite: Ektoparasito	Émotion: Emozio
Ectopie: Ektopia, desplazamendu	Emotivité: Hunkiberatasun
Ectoplasme: Ektoplasma	Emouvoir: Hunkitu, zirrara eragin
Eczéma: Ekzema	Empathie: Enpatia
Édulcorant: Edulkoratzaile, gozagarri	Emphysème: Enfisema
Efférent: Eferente	Empoisonner: Pozoitu, edendu
Effervescence: Eferbeszentzia	Émulsifiant: Emultsionatzaile
Effervescent: Eferbeszente, burbuilatzaile	Émulsion: Emultsio
Efficace: Eraginkor	Émulsionner: Emultsionatu
Efficacité: Eraginkortasun	Émulsionneur: Emultsionagailu
Efflorescent: Efloreszente	En décubitus ventral: Ahoz beherako etzanera, ahus- pez
Effusion de sang: Flebotomia, odoluste	En pronation: Ahoz beherako etzanera, ahuspez
Ego: Ego	Énantiomère: Enantiomero
Égocentrique: Egozentriko	Encéphale: Entzefalo
Égocentrisme: Egozentrismo	Encéphalite: Entzefalitis
Éjaculation: Eiakulazio, isurtze	Encéphalogramme: Entzefalograma
Ejaculation précoce: Eiakulazio azkar	Encéphalographie: Entzefalografia
Éjection: Eiekzio	Encéphalopathie: Entzefalopatia
Élasticité: Elastikotasun	Encoche: Irekiera, muxarradura
Élastique: Elastiko	Endémie: Endemia
Élastomère: Elastomero	Endémique: Endemiko
Électrocardiogramme: Elektrokardiograma	Endémique: Endemismo, endemikotasun
Électrocardiographie: Elektrokardiografo	Endocardie: Endokardio
Électrocardiographie: Elektrokardiografia	Endocrine: Endokrino
Électrochoc: Elektroschock	Endocrinologie: Endokrinologia
Électrocuter: Elektrokutatu	Endocrinologue: Endokrinologo
Électrocution: Elektrokuzio	Endoderme: Endodermo
Électroencéphalogramme: Elektroentzefalograma	Endogène: Endogeno
Électroencéphalographie: Elektroentzefalografo	Endolympe: Endolinfa
Électroencéphalographie: Elektroentzefalografia	Endomètre: Endometrio
Électrogène: Elektrogeno	Endommager: Kalte egin, mindu
Électrolyse: Elektrolisi	Endomorphe: Endomorfo
Électrolyte: Elektrolito	Endoparasite: Endoparasito
Électrolytique: Elektrolitiko	Endoscope: Endoskopio
Électron: Elektroi	Endoscopie: Endoskopia
Électrophile: Elektroi-zaile	Endosmose: Endosmosi
Électrophilie: Elektroi-zaletasun	Endothélial: Endotelial
Electrophorèse: Elektroforesi	Endothélium: Endotelio
Électrothérapie: Elektrotterapia	Endothermique: Endotermiko
Électrovalence: Elektrobalentzia	

Énergétique: Energetiko	Eructation: Korroka(da)
Énergie: Energia	Eructer: Korrok egin
Énergie atomique: Energia atomiko	Eruption: Erupzio, negel
Energie nucléaire: Energia nuklear, energia atomi-ko	Érythème: Eritema
Energie potentielle: Energia potentzial	Erythroblaste: Eritroblasto
Énergique: Kementsu	Érythrocyte: Eritrozito, globulu gorri, hemati
Énervation: Enerbazio	Espèce: Espezie
Enfance: Hautzaro	Esprit: Gogamen
Enfant: Haur, ume	Essayer: Frogatu
Enflammer: Handitu	Essentiel: Esentzial
Engender: Ernalarazi, sorrarazi	Ester: Ester
Engourdissement: Gogortze, zurruntze	Esthésie: Estesia
Engraisser: Gizendu, loditu	Estime de soi: Autoestimazio
Enkystée: Enkistatu, kistatu	État: Egoera
Enkystement: Enkistamendu	Eternuement: Doministiku, usin
Enragé: Amorratu	Éternuer: Doministiku egin, usin egin
Enrouement: Erlats, marranta	Éthanol: Etanol
Enrouer: Erlastu, eztarria itxi, marrantatu	Éther: Eter
Ensanglerer: Odoldu, odoleztatu	Ethmoïdale: Etmoidal
Entérite: Enteritis	Ethmoïde: Etmoido
Entéro-colite: Enterokolitis	Éthologie: Etologia
Entonnoir: Inbutu	Éthylène: Etileno
Entonnoir de Buchner: Buchner-en inbutu	Éthylique: Etiliko
Envahisseur: Inbaditzaile	Éthylisme: Etilismo
Envenimer: Pozoitu, edendu	Étiologique: Etiologiko
Enzyme: Entzima	Étranger: Arraro, bakan, bitxi
Épanchement: Isuri	Étrier: Estribo
Épaulé: Sorbalda, besaburu, besagain	Eucaryote: Eukarioto
Épendyme: Ependimo	Euglène: Euglena
Épicarde: Epikardio	Euthanasie: Eutanasia
Épidémie: Epidemia, izurrite	Évaluation: Balioeste
Épidémiologie: Epidemiologia	Évaluer: Balioetsi
Épiderme: Epidermis	Évaporateur: Lurrungailu
Épidermique: Epidermiko	Examen de santé: Mediku-azterketa
Épididyme: Epididimo	Examineur: Aztertzaile
Épidural: Epidural	Examiner: Aztertu
Épigastre: Epigastrio	Exanthématique: Exantematiko
Épiglotte: Epiglotis	Exanthème: Exantema
Épilepsie: Epilepsia	Excipient: Eszipiente
Épithélial: Epitelial	Excision: Eszisio, zatiketa
Épithélioma: Epitelioma	Excitation: Eszitazio, kitzikapen
Épithélium: Epitelio	Exciter: Eszitzatu, kitzikatu
Essayer: Frogatu	Excréter: Iraitzi
Éprouver: Frogatu	Excréteur: Iraizle
Éprouvette: Probeta	Excrétion: Iraizpen
Épuisé: Ahitu, akitu	Excroissance de chair: Haragigune, haragi multzo
Equilibre Acidoë-base: Azido-basiko oreka	Exercice: Ariketa
Éradication: Errotik kendu	Exfoliation: Esfoliazio
Éradiquer: Errotik kendu	Exhalaison: HasgorapenHats
Érecteur: Zutitzaile	Exocrine: Exokrino
Érectile: Zutikor, tentekor	Exogène: Exogeno
Érection: Erektzio, tentetze, zutitze	Exothermique: Exotermiko
Érésipèle: Isipula, mingorri	Expectoration: Espektorazio
Ergothérapie: Ergoterapia	Expectorer: Espektoratu, karkaxa atera
Eros: Eros	Experiment: Esperimentu, saiakuntza, saio
	Expérimental: Esperimental

Expérimentation: Esperimentazio
Expérimenteur: Esperimentatu
Expiration: Arnasbehera, arnasbotatze, espirazio
Expírer: Arnasa bota
Exploration: Azterketa, miaketa
Exposer: Jarri
Expulser: Kanporatu, bota, egotzi
Expulsion: Kanporatze, egozte
Exsudat: Exudatu
Extension: Hedatze, barreatze, hedapen, zabal-kuntza, zabalitze
Extérieur: Kanpoko, kanpoaldeko
Extermination: Sarraski
Extirpation: Erauzketa
Extirper: Erauzi
Extrait: Aterakin, erauzkin
Extraversion: Kanporakoitasun
Extraverti: Kanporakoi
Extrémité: Gorputz-adar
Extrinsèque: Kanpo(ti)ko
Extroverti: Kanporakoi

F

Facial: Aurpegiko, aurpegi-, fazial
Facteur: Faktore
Faible: Ahul, indargabe, makal, maskal, motel
Faim: Gose
Faisceau: Faszikulu, bala, sorta
Famine: Gosete
Fasciculé: Faszikulatu, sortakatu
Fatal: Saihestezin, zorigaiztoko, zoritzarreko
Fatigue: Neke, abaildura, akidura, unadura
Fatiguer: Nekatu, abaildu, akitu, unatu
Favorable: Mesedegarri, aldeko, egoki
Fécale: Fekal, gorozki-
Fèces: Sabel-huskin, gorotz
Fécondation: Ernalkuntza, ernalketa
Fécondation in vitro: In vitro ernalkuntza
Féconder: Ernaldtu
Femelle: Eme
Fémorale: Femoral
Fémur: Femur, izterrezur
Fer: Burdina
Ferment: Hartzigarri
Fermentation: Hartzidura, fermentazio
Fermentation alcoolique: Alkohol-hartzidura
Fermenter: Hartzitu
Fertile: Emankor, ugalkor
Fertilité: Emankortasun
Férule: Ferula
Fesse: Ipurmasail
Fessier: Gluteo, Ipurmasaileko gihar
Fétide: Kirasdun
Fibre: Zuntz

Fibreuse: Zuntz-, fibroso, zuntzeko
Fibrillation: Fibrilazio
Fibrine: Fibrina
Fibrinogène: Fibrinogeno
Fibrocartilage: Fibrokartilago
Fibrome: Fibroma
Fibrose: Fibrosi
Fièvre: Sukar, pirexia
Fièvre aphteuse: Sukar aftoso, aheri
Fièvre hectique: Sukar hektiko
Fièvre jaune: Sukar hori
Fièvre typhoïde: Sukar tifoide
Filament: Hariizpi, filamentu
Filamenteuse: Hari-formako, hariizpi-formako
Filariose: Filariosi, filariasi
Filiforme: Filiforme, harikara
Filtration: Iragazketa, iragazpen
Filtre: Iragazki
Filtrer: Iragazi
Fiole de jaugée: Matraz aforatu, matraz bolumetriko
Fistule: Fistula
Fixateur: Finkatzaile
Fixation: Finkatze, finkapen
Flaccidité: Biguntasun
Flagelle: Flagelo
Flagellé: Flagelodun, flagelatu
Flasque: Bigun
Flatulence: Flatulentzia, haize-min
Fléchir: Makurtu (gorputza)
Flexibilité: Malgutasun, zalutasun
Flexible: Malgu, zalu
Flexion: Flexio, makurdura, tolestaldi
Flore: Flora
Flore bactérienne: Bakterio-flora
Flore intestinale: Heste-flora
Flore microbienne: Mikrobio-flora
Fluctuant: Fluktuatzaile
Fluctuation: Fluktuazio
Fluctuer: Fluktuatu
Fluide: Fluidu
Fluidification: Fluidifikazio
Fluidité: Jariakortasun
Fluor: Fluor
Fluoration: Fluorazio
Fluorhydrique: Azido fluorhidriko
Fluorure: Fluoruro
Flush: Gorriune
Foetus: Fetu, umeki
Foetus avorté: Abortu, hilaur
Foetus viable: Fetu bideragarri
Foie: Gibel
Foliacé: Foliazeo
Folliculaire: Folikular, folikulu-formako
Follicule: Folikulu
Fonction: Funtzio
Fonctionnel: Funtzional

Fongiforme: Fungiforme
Fongus: Onddo
Fontanelle: Fontanela
Force: Indar
Force de cohésion: Kohesio-indar
Force de frottement: Marruskadura-indar
Formaldéhyde: Formaldehido, metanal
Former des dérivés aromatiques: Aromatizatu
Formique: Azido formiko
Formol: Formol
Formule: Formula
Formule chimique: Formula kimiko
Fosse: Hobi, barrunbe, baso, hutsune
Fosse nasale: Sudur-hobi, sudur-zulo
Fou: Ero, burutik egin, nahasi, zoro
Foulure: Bihurritu, zaintiratu
Fourmillement: Inurridura
Foyer: Foku, gune
Fracture: Haustura, apurketa, hausqueta
Fracture d'une ankylose: Artroklasia
Fracturer: Hautsi, apurtu
Fragment: Zati
Frein: Frenulu
Frémissement: Ikara
Fréquence: Maiztasun
Friction: Igurtzi, igurtzialdi, igurzketa
Frictionner: Igurtzi
Frigide: Frigido
Frigidité: Frigidotasun
Frisson: Hotzikara, hozkirri
Froid: Frigido
Front: Kopeta, bekoki
Frottement: Marruskadura
Fructose: Fruktosa
Frustration: Frustrazio
Fulminant: Fulminante, bat-bateko, berehalako
Furoncle: Furunkulu, erlakizten, zaldar
Fusiforme: Fusiforme, ardatz antzeko

G

Gaine: Zorro
Galactophore: Galaktoforo
Galactose: Galaktosa
Gale: Hazteri, zaragar
Galvanisme: Galbanismo
Gamète: Gameto
Gammaglobuline: Gammaglobulina
Gammagraphie: Gammagrafia
Ganglion: Gongoil
Ganglionnaire: Ganglionar, gongoil-
Gangrène: Gangrena, pismo
Gastrectomie: Gastrektomia
Gastrite: Gastritis
Gastro-entérite: Gastroenteritis

Gastrolithe: Gastrolito
Gastrovasculaire: Gastrobaskular
Gastrula: Gastrula
Gastrulation: Gastrulazio
Gaucher: Ezker, ezkerri
Gaz: Gas
Gaz inerte: Gas geldo
Gaze: Gaza
Gazéifier: Gasifikatu
Gazeux: Gaseoso, gas-
Geleé: Jele
Gelée royale: Erregina-jele
Géminé: Geminatu
Gemmation: Gemazio
Gencive: Oi, hortz-oi
Gène: Gene
Généticien: Genetista
Génétique: Genetika
Génétiq ue: Genetiko, genetika-
Génito-urinaire: Genitourinario, urogenital
Génome: Genoma
Génotype: Genotipo
Genou: Belaun
Genre: Genero
Géode: Geoda
Gériatrie: Geriatria
Gériatrique: Geriatriko, geriatria-
Germe: Germen
Germer: Bikoiztu
Germinal e: Germinal, ernamuin-
Gésir: Etzan
Gigantisme: Erraldoitasun
Glabelle: Begitarte
Gland: Glande, zakil-moko
Glande: Guruin
Glande de Bartholin: Bartholin-en guruinak
Glande exocrine: Guruin exokrino
Glande pituitaire: Hipofisi, guruin pituitario
Glande pituitaire: Gorputz pituitario
Glande salivaire: Listu-guruin
Glande sébacée: Bilgor-guruin
Glande sudoripare: Izerdi-guruin
Glandulaire: Guruin-
Glaucome: Glaukoma
Globe oculaire: Begi-globo
Globulaire: Globular, globulu-formako
Globule: Globulu
Globuline: Globulina
Glomérule: Glomerulu
Glotte: Glotis
Glucide: Gluzido
Glucide: Karbohidrato
Glucidique: Gluzidiko
Glucomètre: Glukometro
Glucose: Glukosa
Gluten: Gluten

Glycémie: Gluzemia
Glycérde: Glizerido
Glycérine: Glizerina
Glycogène: Glukogeno
Glycolipide: Glukolipido
Glycolyse: Glukolisi
Goitre: Bozio, golo
Gonade: Gonada
Gonadotrophine: Gonadotropina
Gonococcie: Gonokozia
Gonocoque: Gonokoko
Gorge: Eztarri, zintzur
Gorgée: Zurrupada
Gosier: Ahutza, eztarri-zulo
Goutte à goutte: Tantaz tanta
Graduation: Graduazio
Graillement: Garrazpera
Graisse brune: Ehun adiposo arre, gantz-ehun arre
Granulation: Pikortatze
Granule: Pikor
Gras: Gizen, lodi
Grasse: Gizen, lodi
Gravide: Haurdun, umedun
Gravité: Larritasun
Grefte: Txerto-ehun, injerto
Grefter: Txertatu, txertoa jarri
Grippe: Grippe
Gros intestin: Heste lodi
Grossesse: Haurdunaldi, ernaldi, sabelaldi
Groupe: Talde
Groupe sanguin: Odol-talde
Groupement fonctionnel: Funtzio talde
Guanine: Guanina
Guérir: Sendatu
Guérison: Sendabide, sendakuntza, sendatze
Guérisseur: Petrikilo, sasimediku
Gynécologie: Ginekologia
Gynécologique: Ginekologiko, ginekologia-
Gynécologue: Ginekologo

H

Habitude: Ohitura, aztura
Hallucination: Haluzinazio
Hallucinoze: Haluzinosi
Hanche: Aldaka, mehaka, mokor
Handicapée: Ezgaitu
Haploïde: Haploide
Hébéphrénie: Hebefrenia, eskizofrenia hebefreniko
Hébéphrénique: Hebefreniko
Hélium: Helio
Hélix: Helix
Hématie: Hemati
Hématocrite: Hematokrito
Hématologie: Hematologia

Hématologue: Hematologo
Hématome: Hematoma
Hématopoïèse: Hematopoesi
Hématopoesis: Hematosi
Hématopoïétique: Hematopoietiko
Hématurie: Hematuria
Hémiplégie: Hemiplegia
Hémiplégique: Hemiplegiko
Hémisphère: Hemisferio
Hémodialyse: Hemodialisi
Hémoglobine: Hemoglobina
Hémophathie: Hemopatia
Hémophilie: Hemofilia
Hémopoïèse: Hemopoesi
Hémorragie: Odoljario, hemorragia
Hémorragique: Hemorragiko
Hémorroïde: Hemorroide, odol-piko, odoluzki
Hémostase: Hemostasia
Hépatique: Hepatiko, gibel-
Hépatite: Hepatitis
Hépatologie: Hepatologia
Heptano: Heptano
Héréditaire: Heredagarri, jaraungarri
Héréditaire: Herentziako, hereditario, ondoretasun-
 sunezko
Hérédité: Herentzia, ondoretasun
Hériter: Heredatu, jarauntsi
Hermaphrodisme: Hermafrodismo
Hermaphrodite: Hermafrodita, hermafroditiko
Hernie: Hernia, eten
Hernie ombilicale: Zilbor-hernia, onfalozele, zilbor-eten
Héroïne: Heroina
Héroïnomane: Heroinazale
Héroïnomanie: Heroinomania, heroinazaletasun
Herpès: Herpes, negel
Herpès zoster: Zona
Hétérochromosome: Heterokromosoma
Hétérogamétique: Heterogametiko
Hétérogamie: Heterogamia
Hétérosexualité: Heterosexualitate
Hétérosexuel: Heterosexual
Hétérosis: Heterosi
Hétérozygosité: Heterozigosi
Hétérozygote: Heterozigoto
Hexose: Hexosa
Hiatus: Hiatu
Hile: Hilo
Hippocampe: Hipokanpo
Histamine: Histamina
Histiocyte: Histiozito
Histologie: Histologia
Holotype: Holotipo
Homéopathe: Homeopata
Homéopathie: Homeopatia
Homéostasie: Homeostasia, homeostasi

Homme: Gizon, gizaseme, gizezko	Hygiène: Higieni
Homogène: Homogeno	Hygénique: Higieniko
Homogénéisateur: Homogeneizagailu	Hygénisme: Higienismo
Homogénéisation: Homogeneizazio, homogeneizatze	Hygéniste: Higienista
Homogénéiser: Homogeneizatu, homogeneo bihurtu	Hymen: Himen
Homogénéité: Homogeneotasun	Hyoïde: Hioide
Homosexualité: Homosexualitate	Hyperbare: Hiperbariko
Homosexuel: Homosexual	Hypéremie: Hiperemia
Homozygose: Homozigosi	Hyperesthésie: Hiperestesia
Homozygote: Homozigoto	Hyperglycémie: Hipergluzemia
Hôpital: Ospitale, eritegi	Hypermétrope: Hipermetrope
Hôpital gériatrique: Geriatriko	Hypersensibilité: Hipersentiberatasun
Hôpital psychiatrique: Ospitale psikiatriko	Hypersomnie: Hipersomnia
Hoquet: Zotin	Hypertendu: Hipertentsibo, hipertentso
Hormonal: Hormonal, hormonazko	Hypertension: Hipertentsio
Hormone: Hormona	Hyperthermie: Hipertermia
Hospitalisation: Ospitalizazio, ospitaleratze	Hypertrophie: Hipertrofia
Hospitaliser: Ospitaleratu, ingresatu	Hypertrophique: Hipertrofiko
Huile de foie de morue: Bakailao-gibelaren olio	Hypnologie: Hipnologia
Huileux: Koipetsu, gantzatsu	Hypnose: Hipnosi
Humain: Gizaki	Hypnotique: Hipnotiko
Humérus: Humero, besahezur	Hypnotiser: Hipnotizatu
Humeur: Humore	Hypnotiseur: Hipnotizatzaile
Humeur aqueuse: Humore urtsu	Hypnotisme: Hipnotismo
Humeur vitreux: Humore beirakara	Hypochromique: Hipokromiko
Hyalin: Hialino	Hypocondre: Hipokondrio, saihespe, saihets-azpi
Hybridation: Hibridazio, mestizaje	Hypocondriaque: Hipokondriako
Hybride: Hibrido	Hypocondrie: Hipokondria
Hybrider: Hibridatu	Hypoderme: Hipodermis
Hybridisme: Hibridismo	Hypogée: Hipogeo
Hydarthrose: Hidartratosi	Hypoglycémie: Hipogluzemia
Hydatide: Hidatide	Hypomanie: Hipomania
Hydrargyrisme: Hidirargirismo, hidrargirosi	Hypophyse: Hipofisi, guruin pituitario
Hydratation: Hidratazio	Hypotension: Hipotentsio
Hydrate: Hidrato	Hypothalamique: Hipotalamiko
Hydrater: Hidratatu	Hypothalamus: Hipotalamo
Hydrocarbure: Hidrokarburo	Hypothermie: Hipotermia
Hydrocarbure aromatique: Hidrokarburo aromatikoa	Hystérectomie: Histerektomia
Hydrocéphale: Hidrozefalo	Hystérie: Histeria, histerismo
Hydrocéphalie: Hidrozefalia	Hystérique: Histeriko
Hydrodynamique: Hidrodinamika	
Hydrogénation: Hidrogenazio	
Hydrogène: Hidrogeno	
Hydrolyse: Hidrolisi	
Hydrolyser: Hidrolizatu	
Hydrophile: Hidrofilo	
Hydrophobe: Hidrofobo	
Hydrophobie: Hidrofobia	
Hydropique: Hidropiko	
Hydropisie: Hidropesia, anasarka	
Hydrothérapie: Hidroterapia	
Hydroxylé: Hidroxilo	
Hyrdrure: Hidruro	

I

Ichthyose: Iktiosi
Ictère: Ikterizia, larumin, min hori
Ictus: Iktus
Idéation: Ideiagintza
Identification: Identifikazio
Idiot: Idiota
Idiotie: Idiozia
Iléocaecal: Ileozezal
Iléon: Ileon
Iléus: Ileo
Iliaque: Iliako
Ilion: Ilion

Illésé: Kalterik gabe, zauririk gabe	Indigestion: Betekada
Immiscible: Nahastezin	Indigestion: Indigestio
Immobiliser: Immobilizatu	Indisposer: Ondoeztu, ondoezik jarri
Immun: Immune	Indisposition: Ondoez, alditxar, egonezin, ezinegon
Immunisation: Immunizazio	Indolore: Minik gabeko
Immuniser: Immunizatu	Inductance: Induktantzia
Immunitaire: Immunitario	Inerte: Inerte, bizigabe
Immunité: Immunitate	Infantilisation: Infantilismo
Immunodéficience: Immunoeskasia, immunodefizientzia	Infarctoïde: Koronario
Immunodépresseur: Immunodepresore, immunogutxitzaile	Infarctus: Infartu
Immunoglobuline: Immunoglobulina	Infectieux: Infekzioso
Immunologie: Immunologia	Infection: Gaizkoadura, infekzio, zoldura
Immunologique: Immunologiko	Infection virale: Gaixotasun biriko
Immunologiste: Immunologo	Infiltration: Infiltrazio
Immunothérapie: Immunoterapia	Infiltré: Infiltratu
Imperméabiliser: Iragazgaiztu	Infirmerie: Erizaintza
Imperméabilité: Iragazgaitasun, iragazezintasun	Infirmière: Erizain
Imperméable: Iragazgaitz	Infirmière autorisée: OLT (Osasun Laguntzaile Teknikoa)
Implantation: Ezarpen	Inflammation: Hantura, handitu, inflamazio
Implanter: Ezarri	Inflammatoire: Hanturazko, inflamatorio
Imprégner de salive: Listuztatu	Infundibulum: Infundibulu
Impuissance: Inpotentzia, sexu-ezintasun	Ingesta: Hartu
Impuissant: Inpotente	Inguen: Iztarte, iztai, iztondo
Impulsion: Bulkada, kinada	Inguinal: Iztarteko, iztarte-
Impur: Ez-puru, ez-aratz, zikin	Inhalateur: Inhalagailu
Impureté: Ez-purutasun, zikintasun	Inhalation: Inhalazio, inhalatze
Imputrescible: Ustelgaitz	Inhaler: Inhalatu
Inaction: Gelditasun	Inhiber: Inhibitu
Inactivité: Aktibitaterik ez	Inhibiteur: Inhibitzaile
Inanition: Ahidura	Inhibition: Inhibizio
Inappetence: Jangurarik ez	Initiateur: Abiarazle
Inaudible: Entzunezin, entzungaitz	Injectable: Injektagarri
Incapable: Ezgai	Injector: Injektatu
Incapacité: Ezgaitasun	Injection: Injekzio
Incapacité: Ezintasun	Injection hypodermique: Injekzio hipodermiko
Incision: Ebaki, arraila, ebakidura, mozketa, mozte, zulo	Injection intramusculaire: Gihar barneko injekzio, muskulu barneko injekzio
Incolore: Koloregabe, kolorge	Injection intraveineuse: Zain barneko injekzio
Incompatibilité: Bateriaezintasun	Immobilisation: Immobilizazio
Incompatible: Bateriaezin, bateragaitz	Inné: Jaiotzetiko
Inconscience: Konortetik ez	Innervation: Inerbazio
Inconscient: Konortetik gabe	Innover: Inerbatu
Incontinence: Inkontinentzia	Innocuité: Ez-kaltegarritasun
Incorruptible: Ustelezin	Innoffensif: Ez-kaltegarri
Incubateur: Inkubagailu	Inoculation: Inokulazio
Incubation: Inkubazio	Inorganique: Inorganiko
Incuber: Inkubatu	Insalivation: Listuztatze
Incurable: Sendaezin, sendagaitz	Insalubre: Kaltegarri, kalterako
Index: Hatz erakusle	Insaturation: Asegabetasun
Index: Indize, adierazle	Insémination: Intseminazio
Indicateur de pH: pH-aren adierazle	Insémination artificielle: Intseminazio artifizial, hazi-jartze
Indice: Indize, adierazle	Inséminer: Intseminatu
Indice d'Apgar: Apgar-en zenbatespen	Insensibilisation: Intsensibilizazio
Indigeste: Digerigaitz	

Insertion: Txertatze, injerto
Insolation: Intsolazio, eguzki-ukaldi
Insomniaque: Insomniodun
Insomnie: Insomnio, loezin
Inspiration: Arnasgora, arnas hartze, hasgorapen
Instrumental: Tresneria
Insuffisance: Gutxiegitasun
Insufflation: Haize-emate
Insuffler: Haize eman
Insuline: Intsulina
Interaction: Eragin-truke
Intercellulaire: Zelula arteko
Intercostal: Saihets arteko
Interféron: Interferon
Intérieuriser: Barneratu, sartu
Interne: Barneko mediku
Interphase: Interfase
Interrompre: Geldiarazi
Interstitiel: Zirrikituko, zirrituko
Intervention: Ebakuntza
Intestin: Heste
Intestin grêle: Heste mehar
Intestinal: Heste(eta)ko, heste-
Intolérance: Intolerantzia
Intolérant: Intolerante
Intoxication: Intoxikazio
Intoxiquer: Intoxikatu
Intradermique: Dermis barneko, azalpeko, intra-
 dermiko
Intramusculaire: Gihar barneko, muskulu barneko
Intrautérine: Umetoki barneko
Intraveineux: Zain barneko
Introjection: Introjekzio
Introspection: Introspekzio, barne-behaketa
Introversion: Barnerakoitasun
Introverti: Barnerakoi
Intubation: Intubazio, hodia sartze, hodi-sartze
Invagination: Inbaginazio
Invalide: Baliaezin
Invasion: Inbasio
Inversion: Inbertsio
Invertir: Perbertitu
Involontaire: Nahi gabeko
Involution: Inboluzio
Involution sénile: Zahartzaroko inboluzio
Iode: Iodo
Iodé: Iodatu
Iodoforme: Iodoformo
Iodométrie: Iodometria
Iodure: Ioduro
Ion: Ioi
Ionique: Ioniko
Iridologie: Iridologia
Iris: Iris
Irradiation: Irradiazio
Irradier: Irradiatu

Irréparable: Konponezin, erremediaezin, ezin kon-
 ponduzko, konponbiderik gabe, konponduezin
Irréversible: Itzulezin
Irrigation: Irrigazio, garaztatze
Irritabilité: Narritakortasun, suminkortasun
Irritable: Narritakor, suminkor
Irritant: Narritagarri, sumingarri
Irritation: Narritadura, narritatze, urratu
Irriter: Narritatu, sumindu
Ischémie: Iskemia
Ischion: Iskion
Isolé(e): Isolatu, bakartu
Isoler: Isolatu
Isomère: Isomero
Isomérisation: Isomeria
Isotonic: Isotoniko
Isthme: Istmo
Ivresse: Mozkortasun, hordikeria, horditasun,
 mozkorkeria

J

Jambe: Zango, berna
Jarret: Belaunpe, gune popliteo, iztezain
Jaune: Gazte
Jet: Zorrotada, turrusta
Jeûne: Barau
Jeunesse: Gaztaro
Joue: Masail
Jugal: Ahoko
Jugulaire: Jugular
Jumeaux: Biki
Jumeaux dizygotes: Biki dizigotiko, biki bibitelino
Jumeaux monozygotes: Biki monozigotiko, biki
 unibitelino
Jumeaux siamois: Biki siamdar
Jus: Urin
Juvénile: Gazte-

K

Kératine: Keratina
Kilocalorie: Kilokaloria
Kleptomane: Kleptomano
Kyste: Kiste

L

Laboratoire: Laborategi
Labyrinthe: Labirinto
Lacrymale: Malko-
Lacrymogène: Negar-eragile
Lactifère: Laktifero

Lactique: Laktiko
Lactone: Laktona
Lactose: Laktosa
Lamelle: Xafla, lamina
Langue: Mihi, mingain
Larme: Malko
Larmoiement: Malko-jario
Larmoyer: Malkoak isuri
Larvé: Larbatu
Laryngée: Laringeo
Laryngite: Laringitis
Laryngologie: Laringologia
Laryngologue: Laringologo
Laryngoscope: Laringoskopio
Laryngoscopie: Laringoskopia
Larynx: Laringe
Latence: Sortasun
Latent: Sor, ezkutu
Latéral: Alboko, aldameneko, aldeko
Lavement: Enema, aiuta
Laxatif: Laxante, heste-aringarri, libragarri
Lécithine: Lezitina
Lécithol: Lezitina
Legionella: Legionella
Légionellose: Legionelosi
Lentille: Leiar, lente
Lentille: Lentilla, ukipen-leiar
Lèvre: Legenar, legen, legen beltz
Lépreux: Legenardun, legenartsu
Léproserie: Legenardun-etxe
Lésér: Lesionatu, min egin
Lésion: Lesio
Léthargie: Letargia, lozorro
Léthargique: Letargiko
Leucémie: Leuzemia
Leucémique: Leuzemiko
Leucoblaste: Leukoblasto
Leucocyte: Leukozito
Leucocytopoïèse: Leukopoiesi
Leucocytose: Leukozitosi
Leucodermie: Leukodermia
Leuco-encéphalite: Leukoentzefalitis
Leucome: Leukoma
Leucopénie: Leukopenia
Leucoplasie: Leukoplasia
Leucorrhée: Leukorrea
Leucose: Leukosi
Lèvre: Ezpain
Liaison peptidique: Lotura peptidiko
Liant: Troxa
Lier: Lotu
Lifting: Lifting, azal-tiratu
Ligament: Lotailu
Ligature: Lotura, esteka
Lingual: Mihiko, mihi-
Liniment: Linimentu

Lipase: Lipasa
Lipide: Lipido
Lipoïde: Lipoido
Lipolyse: Lipolisi
Lipome: Lipoma
Liposoluble: Liposoluble
Liposuccion: Liposukzio
Lipothymie: Lipotimia
Liquide céphalorachidien: Likido zefalorrakideo, likido zerebroespinal
Lit supplémentaire: Ohe gehigarri
Lithiase: Litiassi
Lobe: Lobulu, gingil
Lobé: Lobulatu
Lobe temporal: Lobulu tenporal
Lobectomy: Lobektomia
Lobotomie: Lobotomia
Lobulaire: Lobular, gingil-
Lochies: Lokio
Locomoteur: Lokomotor, lokomozio-
Locomotion: Lokomozio
Logopédie: Logopedia
Logorrhée: Logorrea
Lombaire: Lunbar, gerri-, gerrialdeko
Lombalgie: Lunbago, lunbalgia
Lordose: Lordosi
Louche: Begi-okero, begizeihar, betoker, ezkel
Lourd: Astun
Lourdeur: Urdail-pisutasun
Lucide: Argi, buru-argi, zentzuzko
Lucidité: Argitasun, buru-argitasun
Luette: Ubula, aho-gingil
Lumbago: Lunbago, lunbalgia
Lunule: Lunula
Lupus: Lupus
Luxation: Luxazio, dislokazio, lokadura, zainartatu
Lycanthropie: Likantropia
Lymphatique: Linfatiko
Lymphé: Linfa
Lymphocyte: Linfozito
Lymphoïde: Linfoide
Lyse: Lisi

M

Macrocéphalie: Makrozefalia
Macromolécule: Makromolekula
Macroscopique: Makroskopiko
Macule: Makula
Magnésie: Magnesia
Magnésium: Magnesio
Magnétoscope: Magnetoskopio
Maigre: Argal, mehe
Maigreur: Argaltasun
Main: Esku

- Maïs:** Arto
Maîtriser: Kontrol
Mal de l'altitude: Mendi-gaitz
Mal de mer: Zorabio
Maladie: Gaixotasun, eritasun, gaitz
Maladie congénitale: Sortzetiko gaixotasun
Maladie coronarienne: Gaixotasun koronario
Maladie d'Alzheimer: Alzheimer-en gaixotasun
Maladie professionnelle: Gaixotasun profesional, lanbide-gaixotasun
Maladie transmissible sexuellement: Gaixotasun benereko, sexu bidezko gaixotasun
Malaise: Ondoez, alditzar, egonezin, ezinegon
Mâle: Ar
Malformation: Malformazio
Malin: Gaizto
Malléole: Maleolo
Maltose: Maltosa
Mamelon: Titiburu, bular-punta
Mammaire: Mamario, titi-, ugatz-
Mammifère: Ugaztun
Mammographie: Mamografia
Manche: Helduleku, kirten
Manchot: Besomotz, besobakar, maingua
Mandibule: Beheko matrailezur, baraila, baraila-zur, beheko masailezur
Manger: Jan
Manie: Mania
Manière: Sorginkeria
Marginalement conscient: Komatoso
Marihuana: Marihuana
Masochisme: Masokismo
Masochiste: Masokista
Massage: Masaje
Masseur: Masajista, masaje-emaile
Mastectomie: Mastektomia
Masticateur: Murtzikatzaile, mastekatzaile
Mastite: Mastitis
Mastoïde: Mastoïde
Mastoidien: Mastoïdeo
Masturbation: Masturbazio
Maternité: Amaberrien atal
Matière: Materia
Matière organique: Materia organiko
Matrone: Emagin
Maturation: Heltze
Maturer: Heldu
Mauvaise haleine: Halitosi
Maxillaire: Matrailezur-, baraila-, masailezur-
Maxillaire inférieur: Beheko matrailezur, baraila, baraila-zur, beheko masailezur
Maxillaire supérieur: Goiko matrailezur, goiko masailezur
Mayonnaise: Maionesa
Méconium: Mekonium
Médecin: Medikua, sendagile
Médecin de famille: Familia-mediku, etxe-mediku
Médecine du travail: Lan-medikuntza
Médecine interne: Barne-medikuntza
Médecine légale: Medikuntza legal
Médecine préventive: Prebentzio-medikuntza, medikuntza prebentibo
Médecine sociale: Medikuntza sozial
Médecine sportive: Kirol-medikuntza
Médiastin: Mediastino
Medical examiner: Auzitegi-mediku
Médicament: Sendagai, botika, farmako, medikamentu
Médication: Medikazio
Médecine: Medikuntza
Médius: Hatz luze
Medulla: Muin
Médullaire: Muineko
Médullosurrénale: Giltzurrun gainekoaren muin
Médullosurrénale: Muin adrenal
Méiose: Meiosi
Mélanine: Melanina
Mélanisme: Melanismo
Mélanocyte: Melanozito
Mélanodermie: Malanodermia
Mélanome: Melanoma
Membrane: Mintz
Membrane cellulaire: Zelula-mintz, mintz plasmatico, mintz zelular
Membrane du tympan: Tinpano, belarri-mintz
Membrane nucléaire: Nukleo-mintz, mintz nuklear
Membrane semi-perméable: Mintz erdi iragazkor
Membrane séreuse: Mintz seroso
Membrane synoviale: Mintz sinobial
Membrane tympanique: Tinpano, belarri-mintz, mintz tinpaniko
Méninges: Meninge
Méningite: Meningitis
Méningocoque: Meningokoko
Ménisque: Menisko
Ménopause: Menopausia
Ménopausique: Menopausiko
Ménorragie: Menorragia
Menstruations: Hileko, menstruazio
Menstruer: Hilekoa izan
Mental: Mental, buru-, gogamen-
Menthol: Mentol
Menton: Kokots
Mercure: Merkurio, zilarbizi
Mère: Ama
Mésentère: Mesenterio
Mésoblaste: Mesoblasto, mesodermo
Mésoderme: Mesoblasto, mesodermo
Mésomère: Mesomero
Mésométrie: Mesomeria
Métabolique: Metaboliko

- Métabolisme:** Metabolismo
Métabolisme basal: Metabolismo basal
Métacarpe: Metakarpo
Métacarpien: Metakarpoko, metakarpo-
Métacentre: Metazentro
Métamère: Metamero
Métamérie: Metameria, metamerismo
Métamérisme: Metamerismo
Métamorphique: Metamorfiko
Métamorphose: Metamorfosi
Métaphase: Metafase
Métastase: Metastasi
Métatarse: Metatartso
Métatarsien: Metatartsoko, metatartso-
Métazoaire: Metazoo
Météorisme: Meteorismo
Méthadone: Metadona
Méthanal: Metanal
Méthionine: Metionina
Méthodique: Metodiko
Méthodologie: Metodologia
Méthylène: Metileno
Méthylque: Metiliko
Métis: Mestizo
Métrite: Metritis
Miasme: Miasma
Micelle: Mizela
Microbe: Mikrobio
Microbe pathogène: Mikrobio patogeno
Microbienne: Mikrobiozko, mikrobio-
Microbiologie: Mikrobiologia
Microcéphale: Mikrozezefalo
Microcéphalie: Mikrozezefalia
Microchirurgie: Mikrokirurgia
Microcristal en: Mikrokristal
Micromètre: Mikrometro
Micro-ondes: Mikrouhin
Micro-organisme: Mikroorganismo
Microscope: Mikroskopia
Microscopie: Mikroskopia
Miction: Gernu-egite, pixa-egite
Migraine: Migraina
Miliaire: Miliar
Miscibilité: Nahaskortasun
Miscible: Nahaskor
Mitochondrie: Mitokondrio
Mitose: Mitosi
Mitral: Mitral
Mobilité: Mugikortasun, higikortasun
Moelle épinière: Bizkarrezur-muin
Moignon: Muinoi, motzondo
Molaire: Atzeko hagin
Moléculaire: Molekular
Molécule: Molekula
Mollet: Zango-sagar, aztal
Mongolique: Mongoliko, mongoliar
Mongolisme: Mongolismo
Mongoloïde: Mongoloïde
Monoclonal: Monoklonal
Monocyte: Monozito
Monomère: Monomero
Monorchidie: Monorkidia
Monosaccharide: Monosakarido
Monozygote: Monozigotiko
Morbide: Morbido, erigarri, morbosu
Morbidité: Morbilitate, erikortasun
Mordre: Hozka egin, ausiki
Morphine: Morfina
Morphinomanie: Morfinomano, morfinazale
Morphinomanie: Morfinomania
Morphologie: Morfologia
Morsure: Hozkada, ausiki
Mort: Hildako, hil, heriotza
Mortalité: Heriotza multzo
Mortel: Hilkor
Mortifère: Hilgarri
Mortification: Mortifikazio, hildura
Morula: Morula
Mosaïque: Mosaiko
Motivation: Motibazio
Moulage: Igeltsua jarri, igeltsutu, igeltsuztatu
Mourir: Hil, azken arnasa eman
Mouvements athétosiques: Atetosi
Moyenne: Batez besteko
Mucosité: Karkaxa, flema
Mucus: Muki
Multicellulaire: Multizelular
Multicellulaire: Plurizelular, zelulaniztun
Muqueuse: Mukitsu
Muqueuse: Mukosa, muki-mintz
Mûr: Heldu
Muscle: Muskulu, gihar
Muscle couturier: Gihar sartorio
Muscle deltoïde: Deltoide
Muscle fessier: Gluteo, Ipurmasaileko gihar
Muscle frontal: Kopetako gihar
Muscle grand pectoral: Bularreko gihar handi
Muscle palmaire: Ahur-gihar
Muscle péronier: Perone-gihar, peroneko gihar
Muscle petit pectoral: Bularreko gihar txiki
Muscle soléaire: Soleo gihar
Muscle sterno-cléido-mastoïdien: Esternokleido-
 mastoïde
Musculaire: Muskular, gihar-, muskulu-
Musculation: Muskulazio
Musculature: Muskulatura, giharrerria
Mutant: Mutante
Mutation: Mutazio
Mutilation: Mutilazio
Mutiler: Mutilatu
Myalgie: Mialgia

Mycose: Mikosi
Mydriase: Midriasi
Myéline: Mielina
Myélite: Mielitis
Myocarde: Miokardio
Myocardopathie: Kardiomiopatia
Myocardite: Miokarditis
Myome: Mioma
Myopathie: Miopatia
Myope: Miope
Myopie: Miopia
Myosis: Miosi
Myxoedème: Mixedema
Myxomatose: Mixomatosi

N

Nain: Nano
Naissance: Jaiotza, sortze
Naître: Jaio, sortu
NANDA: NANDA
Narcolepsie: Narkolepsia
Narcoleptique: Narkoleptiko
Narcose: Narkosi
Narcose de base: Narkosi basal
Nasopharynx: Errinofaringe
Nausée: Goragale, botagale, botagura, gonbitalarri, goralarri
Nécrose: Nekrosi
Nématocyste: Nematozisto
Néonatal: Neonatal, jaioberriko
Néoplasie: Neoplasia
Néoplasme: Neoplasma
Néoténie: Neotenia
Néphrectomie: Nefrektomia
Néphrétique: Nefritiko
Néphrite: Nefritis
Néphrologie: Nefrologia
Néphrologue: Nefrologo
Néphrose: Nefrosi, sindrome nefrotiko
Néphrotique: Nefrotiko
Nerf: Nerbio
Nerf olfactif: Usaimen-nerbio
Nerf vague: Nerbio bago, nerbio pneumogastriko
Nerveux: Nerbio-
Neurasthénie: Neurastenia
Neurasthénique: Neurasteniko
Neurite: Neurita, axoi
Neurobiologie: Neurobiologia
Neurochirurgie: Neurokirurgia
Neurolepsie: Neurolepsia
Neuroleptique: Neuroleptiko
Neurologie: Neurologia
Neurologue: Neurologo
Neuromusculaire: Neuromuskular

Neuronal: Neuronako, neurona-, neuronaren
Neurone: Neurona
Neuropathie: Neuropatia
Neurophysiologie: Neurofisiologia
Neuropsychiatrie: Neuropsikiatria
Neuropsychologie: Neuropsikologia
Névralgie: Neuralgia
Névralgique: Neuralgiko
Névrite: Neuritis
Névrogliose: Neuroglia, glia
Névrose: Neurosi
Névrotique: Neuroitiko, neurosi-
Névrovégétatif: Neurovegetatibo
Nicotine: Nikotina
Nitrogène: Nitrogeno
Nitroglycérine: Nitroglicerina
Nodosité: Nudositate
Nodulaire: Nodular, nodulu-
Nodule: Nodulu
Noeud: Nodo
Noeud auriculo-ventriculaire: Nodo aurikuloben-
trikular
Noeud sinusal: Nodo sinusal
Non saturé: Asegabe
Nosographie: Nosografia
Nosologie: Nosologia
Notocorde: Notokorda
Nourrir: Elikatu
Nourrisson: Bularreko haur, edoskitzaile, titiko haur
Nouveau-né: Jaioberri
Noyau: Nukleo
Noyaux gris centraux: Gongoil basal, oinaldeko gongoil
Nucléole: Nukleolo
Nucléotide: Nukleotido
Nuisible: Kaltegarri, kalterako
Nullipare: Erdigabe, nuliparo
Nuque: Garondo
Nutriments: Elikagai
Nutritif: Elikagai, elikagarri
Nutrition: Nutrizio
Nyctalopie: Niktaloia

O

Obèse: Obeso, oso gizen, oso lodi
Obésité: Obesitate, loditasun, gizeneri, gizontasun
Oblitérer: Obliteratu
Observable: Behagarri
Observation: Behaketa
Observer: Behatu
Obsession: Obsesio
Obsessivo: Obsesibo
Obstétrical: Obstetriko

- Obstétricien:** Obstetra, tokologo
Obstétrique: Obstetrizia, tokologia
Obturateur: Buxatzaile
Obturation: Buxadura, ixte
Obturer: Buxatu, itxi
Occasionnel: Aldizkako
Occasionner: Eragin, probokatu, sorrarazi
Occipital: Okzipital
Occiput: Okzipuzio
Oculaire: Okular
Oculiste: Okulista
Odeur: Usain
Odontologie: Odontologia
Odontologie: Odontologia
Odontologiste: Odontologo
Odorant: Usaintsu
Odorat: Usaimen
Oedème: Edema, andeza
Oeil: Begi
Oesophage: Hestegorri, esofago
Oesophagienne: Hestegorriko, esofagiko
Oestrogènes: Estrogeno
Officinal: Ofizinal
Olfactif: Usaimen-
Oligo-élément: Oligoelementu
Oligomère: Oligomero
Oligophrénie: Oligofrenia
Ombilic: Zilbor
Ombilical: Zilbor-
Omoplate: Omoplato, eskapula
Omphalocèle: Zilbor-hernia, onfalozele, zilbor-eten
OMS (Organisation Mondiale de la Santé): OME (Osasunerako Mundu Erakundea)
Oncogène: Onkogene
Oncogénique: Onkogeno
Oncologie: Onkologia
Oncologique: Onkologiko
Oncologue: Onkologo
Ondulation: Uhindura
Ongle: Azazkal
Onguent: Pomada, gantzuki, ukendu
Onirique: Oniriko
Onirisme: Onirismo
Ontogenèse: Ontogenesi
Ontogénétique: Ontogenetiko
Ontogénie: Ontogenesi
Onychophagie: Onikofagia
Opération chirurgicale: Ebakuntza kirurgiko
Ophthalmie: Oftalmia
Ophthalmique: Oftalmiko
Ophthalmological: Oftalmologiko
Ophthalmologie: Oftalmologia
Ophthalmologiste: Oftalmologo
Ophthalmoscope: Oftalmoskopia
Ophthalmoscopie: Oftalmoskopia
Ordonnance: Medikuaeren errezeta, errezeta
Ordonner: Errezetatu, agindu
Oreille: Belarri
Oreille exte: Kanpo-belarri
Oreille interne: Barne-belarri
Oreille moyenne: Erdiko belarri
Oreillons: Hazizurri(ak)
Organe: OperatuOrgano
Organe des sens: Zentzumen-organo, sentimen-organo
Organe génital: Sexu-organo, organo genital
Orifice cloacal: Uzki
Orthophoniste: Logopeda
Os: Hezur
Os frontal: Hezur frontal, bekoki-hezur, kopeta-hezur
Os lacrymal: Malko-hezur, hezur lakrimal, ungis
Os malaire: Hezur malar, hezur zigomatiko, zigoma
Os maxillaire: Matrailezur
Os metatarsale: Metatartso-hezur
Os palatin: Hezur palatino
Os pariétal: Hezur parietal
Os sacrum: Hezur sakro, errain-hezur
Os temporal: Hezur tenporal, loki-hezur
Oscillation: Oszilazio
Oscillatoire: Oszilakor
Oscillatoire: Oszilazio-
Oscillographe: Oszilografo
Oscilloscope: Osziloskopia
Osmomètre: Osmometro
Osmose: Osmosi
Osmotique: Osmotiko
Osseuse: Hezur-
Ossification: Osifikazio, hezurtze
Ostéoblaste: Osteoblasto
Ostéoclaste: Osteoklasto
Ostéomalacie: Osteomalazia
Ostéopathe: Osteopata
Ostéopathie: Osteopatia
Ostéoplastie: Osteoplastia
Ostéoporose: Osteoporosi
Otalgie: Otalgia
Otite: Otitis
Otologie: Otologia
Oto-rhino-laryngologie: Otorrinolaringologia
Oto-rhino-laryngologiste: Otorrinolaringologo
Otoscope: Otoskopia
Oublier: Ahantzi, ahaztu
Oublieux: Ahanzkor, ahazkor
Ovaire: Obulutegi, obario
Ovarien: Obariko, obulutegi-
Ovulation: Obulazio
Ovule: Obulu, obozelula
Oxyacétylénique: Oxiazetileniko
Oxydable: Oxidakor
Oxydant: Oxidatzaile

Oxydation: Oxidazio
 Oxyde: Oxido
 Oxyder: Oxidatu
 Oxygénation: Oxigenazio
 Oxygéné: Oxigenatu
 Oxygène: Oxigeno
 Oxygèner: Oxigenatu

P

Pacemaker: Taupada-markagailu
 Palais: Ahosabai
 Palais dur: Ahosabai-gogor, hezurrezko ahosabai
 Palais mou: Ahosabai-errezel, ahosabai bigun
 Palatal: Ahosabaiko, ahosabai-, palatino
 Pâle: Zurbil, hits
 Pâleur: Zurbiltasun, histasun
 Pallier: Arindu, ematu
 Pallium: Pallium
 Palpitation: Palpitazio
 Paludique: Paludiko
 Paludisme: Malaria
 Paludisme: Paludismo
 Pancréas: Pankrea
 Pancréatique: Pankreatiko, pankreako
 Pandémie: Pandemia
 Pandémique: Pandemiko
 Pannicule adipeux: Gantz-panikulu
 Pansement: Apositu
 Papier de tournesol: Tintaroi-paper
 Papille: Papila
 Papille gustative: Dastamen-papila
 Papillome: Papiloma
 Papule: Papula
 Parabiose: Parabiosi
 Paraffine: Parafina
 Paralyser: Paralizatu
 Paralysie: Paralisis, elbarritasun, paralizatze
 Paralytique: Paralitiko, herbal
 Paramnésie: Paramnesia
 Paranoïa: Paranoia
 Paranoïaque: Paranoiko
 Paranoïde: Paranoide
 Paraplégie: Paraplegia
 Paraplégique: Paraplegiko, paraplegia-, paraplegia-
 dun
 Parapsychologie: Parapsikologia
 Parapsychologique: Parapsikologiko
 Parasitaire: Bizkarroi-, parasito-
 Parasite: Bizkarroi, parasito
 Parasitologie: Parasitologia
 Parasitose: Parasitosi
 Parasympathique: Parasinpatiko
 Paratype: Paratipo
 Paratyphoïde: Paratifoide

Parenchyme: Parenkima
 Parésie: Paresia
 Paresthésie: Parestesia
 Pariétal: Parietal
 Parodonte: Parodonto
 Parodontose: Parodontosi
 Paroi: Paret
 Parotide: Parotida
 Parotidite: Parotiditis, hazizurri(ak)
 Paroxysme: Paroxismo
 Parthénogénèse: Partenogenesi
 Parturiente: Erdiberri, erdi-urren dagoen
 Parturition: Erditu, umea izan
 Pastille: Pilula
 Paternité: Aitatasun, gurasotasun
 Pathogène: Patogeno
 Pathogénèse: PasmopasmotuPatogenia
 Pathogénie: PasmopasmotuPatogenia
 Pathologie: Patologia
 Pathologique: Patologiko
 Patient: Paziente, eri, gaixo
 Paume: Esku-ahur
 Paupière: Betazal
 Pavillon de l'oreille: Aurikula
 Peau: Larruazal
 Pectiné: Gihar pektineo, pektinatu
 Pectoral: Gihar pektoral, bularreko gihar
 Pédagogie: Pedagogia
 Pédagogique: Pedagogiko, pedagogia-, pedagogiaren
 Pédagogue: Pedagogoa
 Pédiatre: Pediatra
 Pédiatrie: Pediatria
 Pédiatrique: Pediatriko, pediatria-
 Pédicule: Pedikulu
 Pédiculé: Pedunkulatu
 Pédicure: Pedikuro
 Pédophilie: Pedofilia
 Pellagre: Pelagra
 Pellicule: Zahi
 Pemphigus: Penfigo
 Pénétration: Barneratze, sartze
 Pénétrer: Barneratu, barruan sartu, sartu
 Pénicilline: Penizilina
 Pénis: Zakil
 Pentamère: Pentamero
 Pepsine: Pepsina
 Peptide: Peptido
 Peptidique: Peptidiko
 Perforation: Zulaketa, zulatze
 Perforer: Zulatu
 Perfusion: Perfusio
 Péricarde: Perikardio
 Péricardique: Perikardiko
 Péricardite: Perikarditis
 Périmètre: Perimetro
 Périnatal: Perinatal

Périnée: Perineo	Phonation: Fonazio
Période: Periodo	Phonendoscope: Fonendoskopio
Périodique: Periodiko	Phosgène: Fosgeno
Périoste: Periostio	Phosphate: Fosfato
Péristaltique: Peristaltiko	Phosphore: Fosforo
Péristaltisme: Peristaltismo	Phosphoreux: Azido fosforoso
Péritoine: Peritoneo	Phosphorique: Fosforiko, fosforo-
Péritonite: Peritonitis	Photolyse: Fotolisi
Perlèche: Perletxe	Photophobie: Fotofobia
Perméabilité: Iragazkortasun	Photorécepteur: Fotohartzaile
Perméable: Iragazkor	Photosynthèse: Fotosintesi
Péroné: Perone hezur	Photothérapie: Fototerapia
Péronier: Peroneo, perone-	Phtisie: Tisi
Peroxyde: Peroxido	Phtisiologie: Tisiologia
Persévérer: Iraun	Phtisique: Tisiko
Persistant: Iraunkor	Physiologie: Fisiologia
Personne: Pertsona	Physiologique: Fisiologiko, fisiologia-
Perte: Baja, ezgai-agiri	Physiologue: Fisiologo
Perversion: Perbertsio	Physionomie: Fisionomia
Perversion sexuelle: Sexu-perbertsio	Physiopathologie: Fisiopatologia
Pèse-acide: Azidimetro	Physiothérapeute: Fisioterapeuta
Peser: Pisatu	Physiothérapie: Fisioterapia
Peste: Izurri	Phytopathologie: Fitopatologia
Peste bubonique: Izurri buboniko	Picotement: Azkura
Pet: Puzker, putz	Pied: Oin
Pétéchies: Petekia	Pie-mère: Piamater
Petit doigt: Hatz txiki	Pierre: Harri
Petite vérole: Baztanga, nafarleri	Pince: Forzeps
Pétrochimie: Petrokimika	Pipette: Pipeta
Phagocyte: Fagozito	Piquer: Ziztatu
Phagocyter: Fagozitzatu	Piriforme: Udare-formako
Phagocytose: Fagozitosi	Pisiforme: Pisiforme
Phalange: Falange	Pituite: Pituita
Phalange distale: Falangeta	Pityriasis: Pitiriasis
Phalangette: Falangeta	Placebo: Plazebo
Phalange: Falangina	Placenta: Plazenta, karen
Pharmacie: Farmazia, botika	Placentation: Plazentazio, karentze
Pharmacie de secours: Botika-ontzi	Plaie: Zauri
Pharmacien: Farmazeutiko, botikari	Plantaire: Oinazolako, plantar
Pharmacien: Kimikari	Plante du pied: Oinzola, oinazpi
Pharmacologie: Farmakologia	Plante médicinale: Sendabelar
Pharmacologique: Farmakologiko, farmakologia-	Plaque: Plaka
Pharmacologue: Farmakologoa	Plaque dentaire: Bakterio-plaka
Pharmacopée: Farmakopea	Plaquette: Plaketa, tronbozito
Pharyngien: Faringeko, faringeo	Plasma: Plasma
Pharyngite: Faringitis	Plasma sanguin: Odol-plasma
Pharynx: Faringe	Plasmatique: Plasmatiko, plasma-
Phase: Fase	Plasmode: Plasmodio
Phénol: Fenol	Plasmodium: Plasmodium, plasmodio
Phénolphtaléine: Fenolftaleina	Platine: Platino
Phénotype: Fenotipo	Plâtre: Igeltsu
Phimosis: Fimosi	Pléthore: Pletora
Phlébite: Flebitis	Pléthorique: Pletoriko
Phlébotomie: Flebotomia, odoluste	Pleurésie: Pleuresia, pleuritis
Phlegmon: Flemoi	Pleurétique: Pleuritiko
Phocomélie: Fokomelia	Plèvre: Pleura, anderrai

Plexus: Plexo	Postnatale: Jaiotza ondoko, jaiotza osteko
Plomb: Berun	Postopératoire: Ebakuntza ondoko, ebakuntza osteko
Plombage: Enpaste, hortz-betegarri	Post-partum: Erditze ondoko, erditze osteko
Plomber: Enpastatu, hortza bete	Pou du corps: Zorri
Plurinucléaire: Nukleoaniztun	Pouce: Hatz lodi, erpuru
Plutonium: Plutonio	Pouls: Pulsu
Pneumocoque: Pneumokoko	Poumon: Birika
Pneumogastrique: Pneumogastriko	Pratique: Praktika
Pneumologie: Pneumologia	Premature: Garaiz aurreko, behar baino lehena-goko, sasoi aurreko
Pneumologue: Pneumologo	Préménstruelle: Hilekoaren aurreko
Pneumonie: Pneumonia, alborengo	Prémolaire: Aurreko hagin
Pneumopathie: Pneumopatia	Prénatal: Jaio aurreko
Pneumothorax: Pneumotorax	Préopératoire: Ebakuntza aurreko
Podagre: Hezueri (oinetakoa)	Préparation: Prestakin
Podologie: Podologia	Prépuce: Prepuzio, moko-azal
Podologue: Podologo	Presbyte: Presbita, presbiope
Poids: Pisu	Prescrire: Errezetatu, agindu
Poids atomique: Pisu atomiko	Préservatif: Preserbatibo
Poids moléculaire: Pisu molekular	Pression artérielle: Presio arterial, tentsio arterial
Poignet: Eskumutur	Prévenir: Prebenitu, aurrea hartu, aurrez zaindu
Poil: Ile, bilo	Préventif: Prebentibo
Poing: Ukabil	Prévention: Prebentzio
Point: Puntu	Priapisme: Priapismo
Pointe: Punta, mutur	Primaire: Primario
Pôle: Polo	Primordium: Primordio
Policlinique: Poliklinika	Probabilité: Probabilitate
Poliomyélite: Poliomieltis	Problème: Arazo, problema
Pollinosis: Polinosi	Procaryote: Prokariotiko, prokarioto
Polluer: Kutsatu	Procédure: Prozedura, eginbide, jarraibide, metodo
Polyalcool: Polialkohol	Procès: Prozesu
Polyamide: Poliamida	Proche: Gertu, hurbil
Polyarthrite: Poliartritis	Procréation: Ugaltze
Polyarthrite rhumatoïde: Artritis erreumatoide, erreuma-artritis	Procréer: Ugaltu
Polydipsie: Polidipsia	Prodrome: Prodroromo
Polyéthylène: Polietileno	Profil: Profil
Polymère: Polimero	Profonde: Sakon
Polymérisation: Polimerizazio	Progestérone: Progesterona
Polymériser: Polimerizatu	Prognathe: Prognatu
Polymorphisme: Polimorfismo, heteromorfismo	Prognathisme: Prognatismo
Polype: Polipo	Prolapsus: Prolapso
Polyphage: Polifago	Prolepsie: Prolepsi
Polyphagie: Polifagia	Proliférer: Ugaltu
Polyplœide: Poliploide	Promontoire: Gailur, muino, tontor
Polyplœidie: Poliploidia	Pronateur: Pronatzaile
Polysaccharide: Polisakarido	Pronation: Pronazio
Polyurie: Poliuria	Pronostic: Pronostiko
Pomme: Sagar	Pronostiquer: Iragarri
Pomme d'Adam: Zintzur-korapilo, zintzur-sagar	Propagation: Hedatze, barreiatze, hedapen, zabal-kuntza, zabaltze
Ponction: Ziztada, sastada	Propager: Hedatu, barreiatu, zabaltu
Pont: Zubi	Prophase: Profase
Pore: Poro	Prophylactique: Profilaktiko
Porter: Eroan	Prophylaxie: Profilaxi
Positron: Positroi	
Poste de secours: Sorostetxe	
Posthume: Hilondoko, hil ondoko, hil osteko	

Propice: Egoki
Proportionnel: Proporzional
Propriété: Propietate
Prospectus: Prospektu
Prostata: Prostata
Prostate: Prostata
Protection: Babes
Protéine: Proteina, proteido, protido
Protéique: Proteiko, proteiniko
Prothèse: Protesi
Protiste: Protisto
Proton: Protoi
Protonique: Protoniko
Protoplasme: Protoplasma
Protozoaire: Protozoo
Prouver: Frogatu
Provenance: Jatorri, etorki
Proximité: Inguru
Prurigineux: Pruriginoso
Prurigo: Prurigo
Prurit: Prurito
Pseudopode: Pseudopodo
Psoas: Psoas
Psoriasis: Psoriasi
Psychanalyse: Psikoanalisi
Psychanalyste: Psikoanalista
Psychanalytique: Psikoanalitiko
Psychasthénie: Psikastenia
Psychasthénique: Psikasteniko
Psyché: Psike
Psychiatre: Psikiatra
Psychiatrique: Psikiatriko, psikiatria-
Psychique: Psikiko
Psychodysleptique: Haluzinogeno
Psychologie: Psikologia
Psychologique: Psikologiko, psikologia-
Psychologue: Psikologo
Psychométrie: Psikometria
Psychomoteur: Psikomotor
Psychomotricité: Psikomotrizitate
Psychopathologie: Psikopatologia
Psychopathologique: Psikopatologiko
Psychophysiologie: Psikofisiologia
Psychose: Psikosi
Psychothérapeute: Psikoterapeuta
Psychothérapeutique: Psikoterapeutiko
Psychothérapie: Psikoterapia
Psychotique: Psikotiko
Psychotrope: Psikotropo
Ptérygoïde: Gihar pterigoide
Ptyalisme: Sialorrea, ptialismo
Puberté: Pubertaro
Pubien: Pubiseko, pubis-
Pubis: Pubis
Puerpéral: Puerperal, puerperioko
Pulmonaire: Biriketako

Pulpe du doigt: Mami
Pulsatile: Taupakari (bihotzaz), pilpirakari
Pulsation: Pultsazio
Pulsion: Irrika
Pulsion de mort: Tanatos
Pupille: Begi-nini
Purge: Laxante, heste-aringarri, libragarri
Purine: Purina
Purulence: Zornadura
Purulent: Zornedun, zornetsu
Pustule: Bixika
Pyorrhée: Piorrea, zorne-isuri
Pyorrhée alvéolo-dentaire: Piorrea albeolar
Pyrétiqque: Piretiko
Pyrétiologie: Piretologia
Pyrexie: Pirexia
Pyridine: Piridina
Pyrimidine: Pirimidina
Pyrogène: Pirogeno
Pyrosis: Piroisi, bihotzerre

Q

Quadriceps: Koadrizeps
Quadriplégie: Tetraplegia
Quadriplégique: Tetraplegiko, tetraplegia-
Quadruplet: Lauki
Qualification: Gaikuntza, trebakuntza
Quarantaine: Berrogeialdi
Questionnaire: Galdeketa, galdera sorta, itaun sorta
Quinine: Kinina
Quotient intellectuel: Adimen-koziente

R

Rachidien: Bizkarrezurreko, bizkarrezur-, espinal
Rachitique: Errakitiko
Rachitisme: Errakitismo
Racine: Sustrai
Radical: Erradikal
Radiculaire: Erradikular, sustrai-
Radiobiologie: Erradiobiologia
Radiochimie: Erradiokimika
Radioélément: Erradioelementu
Radiographie: Erradiografia
Radio-isotope: Erradioisotopo
Radiolaires: Erradiolari
Radiologie: Erradiologia
Radiologue: Erradiologo
Radioscopie: Erradioskopia
Radiothérapie: Erradioterapia
Radium: Radio
Radius: Erradio hezur
Radon: Radon

Radoter: Lelotu	Renforcement: Errefortzu
Raffinage: Fintze	Réniforme: Giltzurrun-formako
Rage: Amorr, errabia	Réparable: Sendagarri, senda(-), sendatzaile
Raide: Tente, zurrun, zut, zutitu	Réplication: Erreplikazio
Râle: Estertore, koroka	Répliquer: Erreplikatu
Ramification: Adarkadura	Réponse: Erantzun
Rapports sexuels: Sexu-harreman	Repos: Atsedean, atsedendaldi, pausaldi
Rapprocher: Aglutinatu, elkartu	Reproduction: Ugalketa
Rapt: Abdukzio	Reproduction asexuée: Ugalketa asexual
Rate: Bare	Reproduction sexuée: Sexu bidezko ugalketa
Ravisser: Abduktore	Réséction: Erresekzio
Rayon cathodique: Izpi katodikoak	Réserve: Erreserba, gordekin
Rayon gamma: Gamma izpiak	Résistance: Erresistentzia
Réacteur: Erreaktore	Résonance: Erresonantzia
Réactif: Erreaktibo	Résonateur: Erresonantzia-
Réaction: Erreakzio	Respirateur: Arnasgailu
Réactivation: Berraktibatze, berraktibazio	Respiration: Arnasaldi, arnasketa
Réactivité: Erreaktibitate, erreaktibotasun	Respiration aérobie: Arnasketa aerobio
Réagir: Erreakzionatu, onera egin	Respiratoire: Arnasketako, arnas
Réanimation: Suspertze, erreanimazio	Respirer: Arnastu, arnasa hartu, hats hartu
Récepteur: Errezeptore, hartzaile	Ressentiment: Erresumin
Récessif: Errezesibo	Resserrer: Hertsatu, estutu
Rechute: Berriz gaixotze, berriz eritze	Rester muet: Mututu
Reconnaître: Aztertu	Rétention: Atxikipen, erretentzio
Rectal: Ondesteko	Rétention d'urines: Gernu-atxikipen, gernu-erretentzio
Rectification: Errektifikazio	Réticulaire: Erretikulatu, saretu
Rectifier: Errektifikatu	Réticulé: Erretikulatu, saretu
Rectum: Ondeste	Réticule: Erretikulu
Récupérer: Indarberritu, bizkortu	Réticulum endoplasmique: Erretikulu endoplasmiko
Récurent: Atzerakari, itzulkor	Rétine: Erretina, betsare
Redox: Erredox	Rétracter: Atzera egin, atzeratu
Réducteur: Erreduktore	Rétraction: Atzera egite, atzeratze
Réduction: Erreduktzio	Rétrocontrôle: Atzeraeragin, feedback
Réduire: Erreduzitu	Rétroversion: Erretrobertsio
Réflexe conditionné: Erreflexu baldintzatu	Rétrovirus: Erretrobirus
Reflux: Errefluxu	Rêve: Loaldi, lo
Réfractaire: Erregogor	Rêver: Amets egin, amestu, ametsa izan
Réfractomètre: Errefraktometro	Révision: Azterketa, berrikuste
Refroidir: Hoztu	Révulsif: Errebultsibo
Régénération: Birsortze	Révulsion: Errebultsio
Région: Eskualde	Rhinite: Errinitis
Règne: Erreinu	Rhinologie: Errinologia
Régression: Erregresio	Rhinoplastie: Errinoplastia
Réhabilitation: Errehabilitazio, berrezte	Rhizopodes: Errizopodo
Réhabilitier: Errehabilitatu, berrezi	Rhomboidal: Erronboide
Réimplantation: Berrezarpen, birjarpen	Rhomboidé: Erronboide
Réimplanter: Berrezarri, birjarri	Rhomboidé: Erronboide (gihar)
Rein: Giltzurrun	Rhumatisme: Erreumadun
Rejet: Errefusatze	Rhumatisme: Erreumatismo
Relâcher: Lasaitu, baretu, erlaxatu	Rhumatologie: Erreumatologia
Relaxation: Erlaxazio	Rhumatologue: Erreumatologo
Relaxé: Lasai, erlaxatu	Rhume: Hotzeri, hoztura, katarro, mafrundi, marranta
Rénal: Giltzurrun(e)(ta)ko, giltzurrun-	Rhume des chiens: Mukieri
Rendez-vous: Hitzordu, zita	
Rendre incapable: Ezgaitu	
Renfermé: Lotsati	

Ribose: Erribosa
Ribosome: Erribosoma
Ribosomique: Erribosomiko
Rictus: Rictus
Rigide: Tente, zurrun, zut, zutitu
Rincer: Ahoa garbitu
Rire sardonique: Irri sardoniko
Rôle: Rol
Ronflement: Zurrunga
Roséole: Erroseola
Rotule: Errotula, belauñ-hezur
Rougeole: Elgorri
Rougir: Gorritu
Rouler: Zirkulatu
Rubéole: Errubeola
Rubidium: Rubidio
Rudiment: Errudimentu, hasikin
Rudimentaire: Errudimentario
Rugosité: Zimurtasun
Rugueux: Zimurtsu

S

Saburre: Saburra
Sac: Zaku
Sac embryonnaire: Enbrioi-zaku
Sac lacrymal: Malko-zaku
Saccharide: Sakarido
Saccharimètre: Sakarimetro, sakarometro
Saccharine: Sakarina
Saccharose: Sakarosa
Saccule: Sakulu
Sagittal: Sagital
Saignée: Flebotomia, odoluste
Saignemen: Flebotomia, odoluste
Sain: Osasuntsu, sendo
Salinité: Gazitasun
Salivair: Listu-
Salivation: Listu-jario, listu-jariatze
Salive: Listu
Salle d'opération: Ebakuntza-gela
Salmonella: Salmonella
Salmonellose: Salmonellosi
Sang: Odol
Sang artériel: Odol arterial
Sang veineux: Zain-odol
Sanglant: Odola darion
Sanguin: Odol-
Sanitaire: Sanitario
Santé: Osasun
Saphène: Safena zain
Saponification: Saponifikazio
Sarcome: Sarkoma
Sardonique: Irribarre sardoniko
Satellite: Satelite
Saturation: Asetasun, asetze
Saturé: Ase
Saturer: Ase
Sauveter: Salbatu, bizirik atera
Saveur: Zapore
Scalène: Eskaleno
Scalpel: Eskalpelo
Scanner: Eskaner
Scaphoïde: Eskrafoide
Scapula: Omoplato, eskapula
Scarificateur: Eskarifikagailu
Scarification: Eskarifikazio
Scarlatine: Eskarlatina
Schizoïde: Eskizoide
Schizophrène: Eskizofreniko
Schizophrénie: Eskizofrenia
Sciatalgie: Ziatika
Sciatique: Iskiatiko
Sciatique: Ziatiko, mehaka-
Science: Zientzia
Scientificité: Zientifikotasun
Scientifique: Zientzialari
Sclérose: Esklerosi
Sclérosé: Esklerosatu
Scoliose: Eskoliosi
Scorbut: Eskorbuto
Scrotum: Eskroto, barrabil-zorro
Se précipiter: Sedimentatu, jalki
Se ramifier: Adarkatu
Séance: Saio
Sébacé: Bilgor-
Séborrhée: Seborrea
Sébum: Bilgor
Secondaire: Sekundario
Secouriste: Sorosle, heltari
Secours: Sorospen
Sécréteur: Jariatzaile
Sécrétion: Jariakin, sekrezio, jario
Secteur: Sektore
Secteur gastrique antérieur: Kardia
Sédiment: Sedimentu, jalkin
Sédimentation: Sedimentazio, jalkitze
Segment: Segmentu
Segmentation: Segmentazio
Segmenter: Segmentatu
Ségrégation: Segregazio
Ségréger: Jariatu, isuria izan, jarioa izan
Sein: Bular, titi, ugatz
Séjour: Egonaldi
Sel: Gatz
Sélection: Hautatze
Sélective: Selektibo
Selle turcique: Aulki turkiar
Semi-lunaire: Hezur semilunar
Semi-membranoux: Erdi mintzezko gihar
Seminal: Seminal, espermatiko

Séminifères: Seminifero, hazi-, semen-	Sillon: Ildo
Semi-perméable: Erdi iragazkor	Sillon: Zisura, arraildura
Séneestre: Ezkerreko esku	Sinapisme: Sinapismo
Sénile: Senil	Sinus: Sinu
Sens: Zentzumen	Sinusite: Sinusitis
Sensation: Sentipen, sentsazio	Sinusoidal: Sinusoidal, sinusoid-
Sensibilisé: Sentsibilizatu	Sinusoïde: Kapilar sinusoid
Sensibiliser: Sentsibilizatu	Sinusoid: Sinusoid
Sensibilisation: Sentsibilizazio, sentikortze	Sirop: Ziropa, xarabe
Sensibilité: Sentimen, sentikortasun, sentsibilitate, sentiberatasun	Site tissulaire de stockage: Metaketa, pilaketa
Sensible: Sentibera	Sodium: Sodiko, sodio-
Sensitif: Sentimenezko, sentimen-	Sodium: Sodio
Sensoriel: Sentimenezko, sentimen-	Soies: Zilio
Sentir: Usaindu, usain egin	Soif: Egarki
Septicémie: Septizemia	Solide: Solido
Septique: Septiko	Solidification: Solidotze
Septum: Septu, trenkada	Solidifier: Solidotu
Séquelle: Arrasto, aztarna, zeinu	Solubilité: Disolbagarritasun
Séquence: Sekuentzia, segida	Soluble: Disolbagarri, soluble
Sercive d'urgence: Larrialdi-zerbitzu	Soluté: Solutu
Séreuse: Serosa	Solution: Disoluzio
Séreux: Seroso, serum-	Soma: Soma
Seringue: Xiringa	Somatique: Somatiko
Seringue hypodermique: Xiringa hipodermiko	Somatization: Somatizazio
Seringuer: Xiringatu, xiringaz sartu	Sommeil: Loaldi, lo
Sérodiagnostic: Serodiagnostiko	Somnambule: Sonanbulu
Sérologie: Serologia	Somnambulisme: Sonanbulismo
Séronégatif: Seronegatibo	Somnifère: Loarazle, lo-eragile, lo-eragingarri, somnifero
Séropositif: Seropositibo	Somnolence: Logale, logura
Sérosité: Serositate	Son: Soinu, hots
Sérothérapie: Seroterapia	Sonde: Zunda
Serratus: Gihar zerradun	Sonder: Zundatu, zunda sartu
Serre-poignet: Eskumuturreko	Songer: Amets egin, amestu, ametsa izan
Sérum: Serum	Souffle: Murmurio
Service: Zerbitzu	Souffrance: Sufrimendu, oinaze, pairamen
Service de soins intensifs: Zainketa intentsiboko unitate, arreta intentsiboko unitate	Souffrir: Sufritu, nozitu, pairatu
Sessile: Sesil	Soufre: Sufre
Séton: Zetazko hari	Souplesse: Arintasun, bizitasun, bizkortasun
Sevrer: Bularra kendu, titia kendu	Sourcil: Bekain, betondo
Sexe: Sexu	Sourd: Gor
Sexologie: Sexologia	Sourd-muet: Gor-mutu
Sexologue: Sexologo	Sous-classe: Subklase, azpiklase
Sexualité: Sexualitate	Sous-clavier: Subklabio
Sexué: Sexudun, sexuatu	Sous-couche: Azpigeruza
Sexuel: Sexual, sexu-, sexu bidezko	Sous-cutané: Larruazalpeko, larruazpiko
Shunt: Deribazio, shunt	Sous-espèce: Subespezie, azpiespezie
Sialorrhée: Sialorrea, ptialismo	Sous-famille: Subfamilia
SIDA: HIES	Sous-genre: Subgenero, azpigenero
Signal: Seinale, zeinu	Sous-jacente: Azpiko
Signe: Zeinu	Sous-normal: Adimen urriko, atzeratu
Signe de Babinski: Babinskiren erreflexu edo zeinu	Sous-ordre: Subordena, azpiordena
Signe de Brudzinski: Brudzinski-ren zeinu	Sparadrap: Esparatrapu
Silicone: Silikona	Spasme: Espasmo
Silicose: Silikosi	Spasmodique: Espasmodiko, espasmo-
	Spécialiste: Espesialista

- Spécialité:** Espezialitate
Spécificité: Espezifikotasun
Spécifique: Espezifikoa
Spécimen: Ale
Spectromètre: Espektrometro
Spectrométrie: Espektrometria
Spectrophotomètre: Espektrofotometro
Spectrophotométrie: Espektrofotometria
Spectroscope: Espektroskopio
Spéculum: Espekulu, zabalgailu
Spénoïdal: Esfenoidal, esfenoid-
Spermatoïde: Espermizida, espermatizida
Spermatozoïde: Espermatozoide
Sperme: Semen, esperma, hazi
Sphénoïde: Esfenoida
Sphincter: Esfinter
Spirochète: Espiroketa
Splénique: Espleniko
Splénus: Esplenio
Spongieux: Arol, harro
Spontané: Espontaneo, berezko
Sporadique: Noizbehinkako, noizean behingo
Spore: Espora
Sporoaire: Esporozoo
Squameux: Ezkatatsu, ezkatadun
Squelette: Hezurdura, eskeleto
Squelettique: Eskeletiko
Stabilisateur: Egonkortzaile
Stabilisation: Egonkortze
Stabiliser: Egonkortu
Stable: Egonkor
Stade: Aldi
Standard: Estandar
Standardiser: Estandarizatu
Staphilocoque: Estafilokoko
Stase: Estasi
Stéréoisomère: Esteroisomero
Stéréo-isomérisation: Estereoisomeria
Stéréoscope: Estereoskopio
Stérile: Antzu, esteril
Stérilisateur: Esterilizagailu
Stérilisation: Antzutze, esterilizazio
Stériliser: Esterilizatu
Stérilité: Antzutasun, esterilitate, asepsia
Sternum: Bularrezur, esternoia
Stéroïde: Esteroide
Stérol: Esterol
Stéthoscope: Estetoskopio
Stimulant: Bizigarri, bizkortzaile, estimulatzaila, suspergarri
Stimulus: Estimulu
Stockage: Gordetze, metatze
Stoechiométrie: Estekiometria
Stomac: Urdail
Stomachique: Urdaileko, gastriko, urdail-
Stomatite: Estomatitis
Stomatologie: Estomatologia
Stomatologue: Estomatologo
Strabique: Estrabiko
Strabisme: Estrabismo
Strangulation: Estugune
Strate: Estratu, geruza, maila
Stratification: Estratifikazio
Stratifier: Estratifikatu
Streptocoque: Estreptokoko
Streptomycine: Estreptomizina
Stress: Estres
Strie: Ildoxka
Strié: Ildoxkatu
Stroma: Estroma
Strontium: Estrontzio
Structural: Egiturazko
Structure: Egitura
Stupéfiant: Estupefaziante, drogaki
Subconscience: Subkontzientzia
Subconscient: Subkontziente
Sublimation: Sublimazio
Sublimier: Sublimatu
Sublingual: Mihipeko
Subnormalité: Adimen-urritasun
Subpoena: Zitazio, dei
Substance: Substantzia, gai
Substance blanche: Gai zuri, substantzia zuri
Substance grise: Gai gris, substantzia gris
Substrat: Substratu
Substratum: Substratu
Suc pancréatique: Pankreako urin
Succion: Hurrupatze
Sudorifique: Izerdiarazle, izerdiarazteko
Sudoripare: Izerdi-
Suer: Izerditu
Sueur: Izerdi
Suffocant: Itogarri, itotzeko moduko
Suffocation: Itomen
Suicide: Suizida
Suivi: Jarraipen
Sulfamide: Sulfamida
Sulfate: Sulfato
Superfamille: Superfamilia
Superficiel: Gainazaleko, azal-, azaleko
Supérieur: Goiko, gain-, goi-
Superstitieuse de guérir: Sorginkeria
Supinateur: Supinatzaile
Supination: Supinazio
Suppositoire: Supositorio
Suppuration: Zorne-jario
Sural: Sural
Suralimentation: Gainelikatze
Surcharge: Gainkarga
Surcharger: Gainkargatu, gehiegi kargatu
Surdi-mutité: Gor-mututasun
Surdimutité: Gor-mututasun

Surdité: Gorreri, gortasun
Surdose: Gaindosi
Surexcitation: Neurritz gaineko urduritasun
Surrénal: Giltzurrun gaineko, suprarrenal
Sursaturation: Gainasetasun
Surtension: Gaintentsio
Survie: Biziraupen, bizirik iraute
Susceptibilité: Suszeptibilitate
Suspension: Esekidura
Sustentation: Bizigai, jaki, janari, mantenu
Suture: Sutura, jostura, josi
Suture sagittale: Jostura sagital
Symbiose: Sinbiosi
Symbiotique: Sinbiotiko, sinbiosi-
Symphatique: Sinpatiko
Symphyse: Sinfisi
Symptomatique: Sintomatiko
Symptomatologie: Sintomatologia
Symptôme: Sintoma
Synapse: Sinapsi
Synaptique: Sinaptiko, sinapsi-
Synarthrose: Sinartosi
Synchrone: Sinkroniko
Synchronie: Sinkronia
Synchronisation: Sinkronizazio
Synchroniser: Sinkronizatu
Syncope: Sinkope, konorte-galera
Syndrome: Síndrome
Syndrome carcinoïde: Síndrome kartzinoide
Syndrome de Down: Down-en síndrome, mongolismo
Syndrome d'immunodéficience acquis: Hartutako immuno-eskasiaren síndrome, HIES
Syndrome néphrotique: Síndrome nefrotiko
Syndrome typhique: Síndrome tifiko
Synergie: Sinergia
Synesthésie: Sinestesia
Synoviale: Sinobial
Synovie: Sinobia
Syphilis: Sifili
Syphilitic: Sifilitiko
Système: Sistema, aparatu
Système nerveux sympathique: Nerbio-sistema sinpatiko
Système vasculaire: Sistema baskular, hodi-sistema
Systole: Sistole
Systolique: Sistoliko, sistole-

T

Tableau périodique: Taula periodiko
Tâche: Jarduera
Tachycardie: Takikardia
Tactile: Ukimen-
Tactisme: Taktismo

Taisant: Hozmindu
Talc: Talko
Tampon: Disoluzio indargetzaile, tanpoi, tapoi
Tanin: Tanino
Tantale: Tantaló
Taponnade: Buxadura, ixte
Tare: Tara
Tarse: Tartso
Tarsien: Tartso-
Tartre: Lertzó
Tâter le pouls: Pultsua hartu
Taux de mortalité: Heriotza-tasa
Taxon: Taxoi
Taxonomie: Taxonomia
Taxonomique: Taxonomiko, taxonomia-
Taxonomiste: Taxonomista, taxonomo
Technétium: Teknezio
Technique aseptique: Aseptiko
Teigne: Ezkabia
Teindre: Tindatu
Teint: Larmintz, aurpegiko azal
Telophase: Telofase
Tempe: Loki
Tempérament: Izaera, jite
Tendineux: Tendinoso, tendoi-
Tendinite: Tendinitis
Tendon: Tendoí
Tendon d'Achille: Akilesen tendoi, Akilesen orpo-
 zurda
Tension: Tentsio
Tension musculaire: Gihar-tentsio, tentsio mus-
 kular
Tératologie: Teratologia
Térébrant: Terebrante
Terminaison: Bukaera, amaiera
Terminal: Terminal, heriotzaurreko, hilurreneko
Test: Test
Test psychotechnique: Test psikotekniko
Testicule: Barrabil, testikulu
Testostérone: Testosterona
Tétanos: Tetanos
Tête: Buru
Tétrade: Tetrada
Tétramère: Tetramero
Tétraplégie: Tetráplegia
Thalamique: Talamiko
Thalamus: Talamo
Thalassothérapie: Talasoterapia
Thallium: Talio
Thanatologie: Tanatologia
Théorie corpusculaire: Teoria korpuskular
Thèque: Teka
Thérapeute: Terapeuta
Thérapeutique: Terapeutika, terapeutiko, terapia
Thérapie: Terapia
Thermochimie: Termokimika

- Thermolabile:** Termolabil
Thermolyse: Termolisi
Thermomètre: Termometro
Thermomètre à mercure: Merkurio-termometro
Thermomètre médical: Termometro kliniko
Thermorégulation: Termorregulazio
Thermostable: Termoeonkor
Thoracique: Toraziko, bular-
Thorax: Torax, bularralde
Thorium: Torio
Thrombophlébite: Tronboflebitis
Thrombose: Tronbosi
Thrombus: Tronbo
Thymine: Timina
Thymus: Timo
Thyroïde: Tiroide
Thyroxine: Tiroxina
Tic: Tik
Timide: Lotsati
Tissu: Ehun
Tissu adipeux: Ehun adiposo, gantz-ehun
Tissu conjonctif: Ehun konektibo, ehun konjuntibo
Tissu de granulation: Pikortatze-ehun
Tissu épithélial: Ehun epitelial, epitelio-ehun
Tissu musculaire: Gihar-ehun
Tissulaire: Ehun-
Titane: Titanio
Toluène: Tolueno
Tomographie: Tomografia
Tonocité: Tonizitate
Tonométrie: Tonometria
Tonus: Tonu
Topique: Topiko
Torsion: Bihurdura
Torticolis: Tortikolis, lepagogor, lepagurrun
Toucher: Ukimen
Tournesol: Tintaroi, tornasol
Tourniquet: Tornikete
Toux: Eztul
Toxémie: Toxemia
Toxicité: Toxikotasun
Toxicologie: Toxikologia
Toxicologique: Toxikologiko, toxikologia-
Toxicomane: Drogazale, drogadikto, droga-mendeko, toxikomano
Toxicomanie: Toxikomania
Toxine: Toxina
Toxique: Toxiko
Toxoplasma: Toxoplasma
Toxoplasmose: Toxoplasmosi
Trachéal: Trakeal, trakea-, trakeako, zintzur-hesteko
Trachéale et bronchique: Bronkio eta zintzur-hesteko
Trachée: Trakea, zintzur-hestea
Trachéotomie: Trakeotomia
Trachome: Trakoma
Traduction: Itzulpen, itzultze
Tragus: Trago
Traitement: Tratamendu
Traiter: Tratatu, tratamendua eman, tratamendua jarri
Tranquillisant: Lasaigarri, baregarri, lasaitzaile
Transaminase: Transaminasa
Transcription: Transkripzio
Transduction: Transdukzio
Transférable: Transferigarri
Transférer: Transferitu
Transfert: Transferentzia
Transfixion: Transfixio
Transformation: Transformazio, eraldatze
Transfusion: Transfusio, isuraldatze
Transgénique: Transgeniko
Transition: Trantsizio
Transitivité: Iragankortasun
Transitoire: Iragankor
Transmissible: Kutsagarri, kutsatzaile
Transmission: Transmisio
Transmutation: Transmutazio
Transpiration: Transpirazio
Transpirer: Izerditu, transpiratu
Transplant: Transplante
Transporter: Garraiatu, eraman
Transposition: Transposizio
Transversal: Zehar-, zeharkako
Transversalement: Zeharka, trabeska
Trapèze: Trapezio gihar
Trapézoidal: Trapezoidal
Trapézoïde: Trapezoide
Trauma: Traumatismo
Traumatique: Traumatiko
Traumatologie: Traumatologia
Traumatologue: Traumatologoa
Tremblant: Dardarakor, dardarati, dardaratsu
Tremblements: Dardara
Trembler: Dardara egin
Trépan: Trepano
Trépanation: Trepanazio
Trépaner: Trepanatu
Triceps: Trizeps gihar
Trichinose: Trikinosi
Trichome: Trikoma
Trichotomie: Trikotomia
Trichromie: Trikromia
Tricuspide: Trikuspidia
Trigone: Trigono
Trijumeau: Nerbio trigemino
Trimère: Trimero
Triplés: Hiruki
Triplets: Hiruki
Trisomie: Tripatrisomia

Trituration: Xehatze, birrintze, xehakatze
Triturer: Xehatu, xehakatu
Trochanter: Trokanter
Trompe d'Eustache: Eustakioren tronpa, Eustakioren hodi
Tronc: Enbor
Tronc cérébral: Garun-enbor
Tropisme: Tropismo
Trouble: Asaldu
Tube à essais: Saio-hodi
Tubercule: Tuberkulu
Tuberculeuse: Tuberkuloso, tuberkulosi
Tuberculose: Tuberkulosi
Tubéreux: Tuberkuludun
Tubérosité: Tuberositate
Tubule: Hodixka, tubulu
Tuméfaction: Tumefakzio
Tumeur: Tumor
Tunique: Tunika
Turgescence: Puztu
Tympan: Tinpano, belarri-mintz
Tyndallisation: Tindalizazio
Type: Tipo
Typhique: Tifiko
Typhus: Tifus
Typhus exanthématique: Tifus exantematiko
Tyrosine: Tirosina

U

Ulcération: Ultzerazio
Ulcère: Ultzera
Ulcère gastrique: Urdail-ultzera, urdaileko ultzera
Ulcéreux: Ultzeratsu, ultzeroso
Ulna: Kubitu, ulna
Ultrason: Ultrasonu
Unciforme: Untziforme
Unicellulaire: Zelulabakar
Unilatéral: Aldebakar, alde bakarreko, alde bateko
Unipare: Uniparo
Unité mobile: Unitate higikor
Univitellin: Unibitelino
Urée: Urea
Urémie: Uremia
Urètre: Ureter
Urètre: Uretra
Urgence: Larrialdi, urgentzia
Urinaire: Urinario, gernu-
Urine: Gernu
Urologie: Urologia
Urologue: Urologo
Urticaire: Urtikaria
Urticant: Erregarri, erresumingarri
Utérin: Umetokiko, uteroko
Utérus: Umetoki, utero

Utricule: Utrikulu
Uvulaire: Ubular, aho-gingileko
Uvule: Ubula, aho-gingil

V

Vaccin: Txerto
Vaccination: Txertaketa
Vacuole: Bakuolo
Vagin: Bagina, ematutu
Vaginal: Baginako, bagina-, baginal
Vaisseau: Hodi
Vaisseau capillaire: Hodi kapilar, kapilar
Vaisseau sanguin: Odol-hodi, odol-baso
Valvulaire: Balbular, balbula-
Valvule: Balbula
Valvule bicuspidé: Balbula bikuspide, balbula mitral
Valvule cardiaque: Bihotzeko balbula
Valvule mitrale: Balbula mitral
Valvule tricuspide: Balbula trikuspide
Vapeur: Lurrun
Vaporisation: Lurrunketa
Vaporiser: Lurrundu
Varice: Barize, zainbildu
Varicelle: Barizela, astanafarri, baztanga ero, nafarri zuri
Varirole: Baztanga, nafarri
Vasculaire: Baskular, hodi-
Vasectomie: Baskektomia
Vasoconstricteur: Hodi-uzkurtzaile, basokonstriktore
Vasoconstriction: Hodi-uzkurdura, basokonstriktzio
Vasodilatateur: Hodi-zabaltzaile, basodilatadore
Vasodilatation: Hodi-zabaltze, basodilatazio
Vecteur: Bektore
Vectoriel: Bektorial, bektore-
Végétarien: Begetariano, barazkijale, landarejale
Végétarisme: Begetarianismo
Végétatif: Begetatibo
Végétation: Begetazio
Veine: Zain
Veine basilique: Zain basiliko
Veine cave: Kaba zain
Veine porte: Porta zain
Veineux: Zainetako, benoso, zain-
Vénéneux: Pozoitsu, edendun, pozoidun
Vénéérienne: Benero
Venin: Pozoi, eden
Ventiler: Aireztatu
Ventral: Sabelaldeko
Ventre: Sabel, tripa
Ventriculaire: Bentrrikular, bentrrikulu-
Ventricule: Bentrrikulu
Ventricule cardiaque: Bihotzeko bentrrikulu

Ventricule cérébral: Garun-bentrikulu, garuneko bentrikulu
Ver intestinal: Heste-zizare, bizio
Ver rond: Askaride
Vermicide: Bermizida
Vermiforme: Bermiforme
Vermifuge: Bermifugo
Verruca: Garatxo
Verrue: Garatxo
Vertèbre cervicale: Lepo-orno, garondo-orno
Vertèbre sacrée: Sakro-orno
Vertical: Bertikal
Vertige: Bertigo
Vésiculaire: Besikular, xixku-
Vésicule: Xixku, besikula
Vésicule biliaire: Behazun-xixku
Vésicule séminale: Semen-xixku
Vessie urinaire: Gernu-maskuri
Vestibule: Bestibulu, atari
Vétérinaire: Albaitari, albaitaritza
Viable: Bideragarri, egingarri
Victime: Biktima, kaltetu
Vie: Bizi, bizialdi, bizitza
Vie végétative: Bizitza begetatibo
Vieillesse: Zahartzaro
Veillir: Zahartu, zaharkitu
Veillessement: Zahartze
Villeux: Iletsu, bilotsu
Villosité intestinale: Heste-bilo
Viral: Biral, biriko, birus-
Virologie: Birologia
Virologiste: Birologo
Virose: Birosi
Virulence: Birulentzia
Virulent: Birulento
Virus: Birus
Visage: Aurpegi, musu
Viscéral: Erraietako, errai-
Viscères: Errai, barruki
Visualiser: Begiztatu
Vital: Bizi-

Vitamine: Bitamina
Vitaminé: Bitaminadun
Vitiligo: Bitiligo
Vivant: Bizi, bizialdi, bizitza, bizidun, arnasdun
Vivipare: Bibiparo
Vivisection: Bibisekzio
Vivre: Bizi
Voie: Bide
Voile du palais: Ahosabai-errezel
Voir: Ikusi
Volumétrie: Bolometria
Volumétrique: Bolometriko, bolometria-
Volumineux: Handi, tamaina handiko
Vomer: Bomer hezur
Vomir: Oka egin, botaka egin, goitika egin, goraka egin
Vomissement: Goitika, gonbito, goitikin, oka, okada
Vorticelle: Bortizela
Vue: Ikusmen
Vulve: Bulba, alu

X

Xanthochromie: Xantokromia
Xanthome: Xantoma
Xanthone: Xantona
Xérophthalmie: Xeroftalmia
Xérosis: Xerosi
Xiphoïde: Xifoide

Z

Zézaïement: Zizipaza
Zinc: Zink
Zona: Zona
Zoophilie: Zoofilia
Zoophobie: Zoofobia
Zygomorphic: Zigomorfo
Zygote: Zigoto

Wakurzakro
SOLIK

irakurtzeko
soluzioak